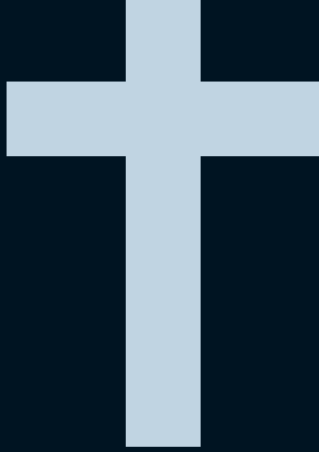

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Ãcõrẽ Bedea
**New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá,
 Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
 f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e

Contents

MATEO	1
MARCO	63
LUCA	102
JUAΛ	166
HECHO	216
ROMANO	274
1 CORINTO	299
2 CORINTO	323
GALATA	339
EPESO	348
PILIPO	357
COLOSA	363
1 TESALONICA	369
2 TESALONICA	374
1 TIMOTEO	377
2 TIMOTEO	385
TITO	390
PILEMOΛ	394
HEBREO	396
SANTIAGO	416
1 PEDRO	423
2 PEDRO	430
1 JUAΛ	435
2 JUAΛ	442
3 JUAΛ	444
JUDA	446
APOCALIPSI	449

MATEO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA ΒΛΔΑ

Jesu ume n̄babari Mateoba nā cartara ʙʙasia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata jara pe ʙaside Jesuba idjira tr̄asia (9:9-13). Λαγαμαarã Mateoba Marco cartada edapeda judiorã itea ebudaara ʙʙasia cawadamãrẽã Jesura ãdjirã boroda idjaba Ācõrẽba ãdjirã ẽdra edabari diai jaradada.

Naãrã ʙʙasia Jesucritora Abrahaãneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu todadebemada (1:19deba aba 2:23daa), Juaãba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu miã s̄nanebemada (4:1-11).

Maãare ʙʙ ʙʙa Jesuba Galilea amene droma caita odadebemada (4:12deba aba 14:12daa). Eda ʙʙ ʙʙa idjia eyade jaradiadada (5:1neba aba 7:29daa), idjia ne ununaca ocuaadada (8:1neba aba 9:38daa), idjia edadarã doce diabuedada (10:1-42), idjaba ne jara ʙʙdeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12daa).

Maãare ʙʙ ʙʙa Jesuba Galilea drua ãi para jaradia badadebemada (14:13deba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleãnaa wãbãde jaradia badadebemada (17:22deba aba 20:34daa).

Jiũare ʙʙ ʙʙa Jesura Jerusaleãne mãwãnebemada (21:1neba aba 28:20daa). Eda ʙʙ ʙʙa Jesuba saduceorã, pariseorã, dewararã sida biẽ jaradada (capítulo 21–23), Ācõrẽba cawa oidebemada (capítulo 24–25), Jesu crude beupeda ãrẽbadada (26:1neba aba 28:15daa) idjaba idji iã bearã puru beaza diabuedada (28:16-20).

Jesucrito ẽberãã drõãenabemarã

Luca 3:23-38

¹ Nā cartara Jesucritodebema. Jesucritora dadji drõãenabemarã Abrahaãneba idjaba Davideba nãwã zesia.* ² Abrahaãba warra Isada unusia. Maãbe Isadeba Jacoboda yõsia. Jacobodeba Judada, idji djabarã sida yõsidaa. ³ Judadeba Parẽda, Zarã sida yõsidaa. Ādji papara Tamarã basia. Parẽdeba Esroãda yõsia. Esroãneba Araãda yõsia. ⁴ Araãneba Aminadãda yõsia. Aminadãdeba Naasoãda yõsia. Naasoãneba Salmoãda yõsia. ⁵ Salmoãneba Booda yõsia. Boo papara Rahã basia. Boodeba Obẽda yõsia. Obẽ papara Rut basia. Obẽdeba Jesẽda yõsia. ⁶ Maãbe Jesẽdeba dadji israelerã boro Davira yõsia.

Davideba Salomoãda yõsia. Salomoã papara naẽna Uriãba erobasia.† ⁷ Maãbe Salomoãneba Roboãda yõsia. Roboãneba Abiãda yõsia. Abiãdeba Asada yõsia. ⁸ Asadeba Josapada yõsia. Josapadeba Joraãda yõsia. Joraãneba Uzãda yõsia. ⁹ Uzãdeba Jotaãda yõsia. Jotaãneba Acãda yõsia. Acãdeba Ezequiãda yõsia. ¹⁰ Ezequiãdeba Manaseda yõsia. Manasedeba Amoãda yõsia. Amoãneba Josiãda yõsia. ¹¹ Josiãdeba Jeconiãda, idji djabarã sida yõsidaa.‡ Maã ewaride Babilonianebeba israelerã poyadapeda ãdji druadaa jida edesidaa.§

¹² Babilonia druade panenacarea Jeconiãneba Salatiãda yõsia. Salatiãdeba Zorobelda yõsia. ¹³ Zorobeldẽba Abiãda yõsia.

* **1:1** Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16. † **1:6** 2 Samuel 11; 12. ‡ **1:11** Maã Jeconiãra idjaba Joaquiã abadaa. § **1:11** 2 Rey 24:8-16.

Abiudeba Eliaquiĩda yõsia. Eliaquiĩneba Azoda yõsia. ¹⁴ Azodeba Sadoda yõsia. Sadođeba Aquiĩda yõsia. Aquiĩneba Eliuda yõsia. ¹⁵ Eliudeba Eleazada yõsia. Eleazadeba Mataĩda yõsia. Mataĩneba Jacoboda yõsia. ¹⁶ Jacobodeba Jose da yõsia. Jose quimara Maria basĩa. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara maĩ Jesura Ācõrẽba diai jarada ědra edabari abadaa.

¹⁷ Māwā Abrahaĩneba aba Davidaa catorce drõāenabemarāda panasidaa. Davi ewarideba aba Babilonia druadaa jida edepedadađaa catorce drõāenabemarāda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadađeba aba Ācõrẽba ědra edabari diai jarada zedaa catorce drõāenabemarāda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸ Jesucrito todara nāwā basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Baribara dji edadi naēna Mariara Ācõrẽ Jauredeba biogoa besia. ¹⁹ Dji quima Jose ra ēberā jipa basia. Maĩ bẽrā Mariara jūmarā quĩrāpita biē jara amaaba chupea igara quĩrĩā basia. ²⁰ Māwā crĩcha bāde bajānebema nezocada cāimocaradeba Josemaa zepeda nāwā jarasia:

–Jose, Davideba zeda, Maria edaira wayarādua, idjira Ācõrẽ Jauredebabara biogoa bā bẽrā. ²¹ Mariaba warrada toya. Maĩ warraba idji purura ādji cadjiruadebemada ědra edaya. Maĩ bẽrā idjira trā bādua Jesu.–

²² Jūma maĩgara māwāsia Ācõrẽba naēna jarada quĩrāca. Idjideba bedebabariba nāwā jarasia:

²³ Wẽrā umaquĩrā adua bāda biogoa bepeda warrada toya.

Ēberārāba dji warrara Emanuel adia.*

(Maĩ trāba jara bāa “Ācõrẽra dadjirā ume bāda.”)

²⁴ Maĩne Jose ra cāimocara nūmanada ĩrĩmapeda Ācõrẽ nezoca bajānebemaba jarada quĩrāca osia. Mariara edasia. ²⁵ Baribara ābaa cāinaca basĩa aba maĩ warra iwina tobārađaa.† Todacarea Joseba idjira trā basia Jesu.

2

Chĩdaudeba cawa jarabadaba Jesu acāde zepedada

¹ Jesu Beleĩ purude Judea druade tosidade Herode dji Droma abadada dji boro basĩa.* Maĩ ewaride ĩcara ēberārāda ĩmādau odjabariare bā druadeba Jerusaleĩ purude jūesidaa. Maĩgarāba chĩdau acā panneba ne cawabadjidaa. ² Maĩne ādjia iwĩdisidaa:

–Naĩ druade judiorā boro bai warrada tosia. Idjira ¿sāma bā? Daiba ĩmādau odjabariare bā druadeba chĩdau idjidebemada unusidaa.† Nama ze panā idjia bia bedeadĩ carea.–

³ Maĩ ũrĩside Herodera biē besia abāda idji cacuabari bei bẽrā. Idjaba Herodeba sāwā oida cawadaē panā bẽrā jūma Jerusaleĩnebemarā sida

* **1:23** Isaia 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedeadē ĩcara cartade maĩra neēa. * **2:1** Maĩgarā Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de bida odja bāa. Waabema bororā Herode abadada idjideba yõsidaa. † **2:2** Numero 24:17.

biē panesidaa. ⁴ Mañne Herodeba jūma sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabada sida trācuapeda iwīdisia:

–Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara ζsāmabara toida ba?–†

⁵ Ādjirāba panusidaa:

–Beleñ purude nañ Judea druade toida ba. Mañnebemada Ācōrēneba bedeabariba nāwā jarasia:

⁶ Beleñ purura Judadebema puru droma bea tāēna dji edaara baēa.

Mañ purudeba dji boroda aba zeya.

Mañ boroba mñ puru Israelera bia pe erobaya.–§

⁷ Mañbe Herodeba chīdaudeba cawa jarabadarāra mērā trācuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ādjia iwīdisia dji chīdaura sālbede odjasida. Mañne dji ewarira jarasidaa. ⁸ Ādjira Beleñnaa wābibarade Herodeba jarasia:

–Jāma wānapeda dji warra zaquera bio quīrācuia iwīdi wānadua. Unusidara mñ jarade zedadua mñ sida idjimaā bia bedeade wāi carea.–

⁹⁻¹⁰ Herodeba māwā jaradacarea ādjira wāsidaa. Mañbe chīdau āmādau odjabariare unupedadara wayacusa unusidaa. Unusidade bio baśridasidaa. Dji chīdaura ādji na wāsia aba dji warra zaque ba ma piqui nūmebaradaa. ¹¹ Dede eā wābadade warra zaquera dji papa Maria ume bada unusidaa. Ara mañda chīrāborode copanenapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Mañbe ādjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso querada, mirra quera sida diasidaa. ¹² Māwānacarea Ācōrēba ādjirāba cāimocaradeba cawabisia Herodema jēda wārānamārē. Mañ bērā dewara óareba ādji druadaa wāsidaa.

Egipto druadaa mīrū wāpedada

¹³ Ādji wāpedadacarea Ācōrē nezoca bajānebemada cāimocaradeba zepeda Josea jarasia:

–Herodeba ba warra zaquera jara ba beai carea. Mañba piradrapeda ba warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wānadua. Mama bedua aba mñ jarabaradaa.–

¹⁴ Ara mañda Josea diamasi piradrapeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptodaa edesia. ¹⁵ Ādjira mama panesidaa aba Herode beubaradaa. Mañgara māwāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Idjideba bedeabariba nāwā jarasia: “Mñ mñ warrara trāsia Egiptodeba zemārē.”*

Herodeba Beleñnebema warrarā quenabida

¹⁶ Herodeba cawasia chīdaudeba cawa jarabadarāba idjira cūrūgasidada. Mañ carea bio quīrūpeda Beleñnebema warra zaquerā poa umēneba edaa quedeada jūma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. Māwā osia chīdaudeba cawa jarabadarāba chīdau unupedada ewarira idjia jarapedada bērā. ¹⁷ Māwā jūmarāda sopusidaa Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quīrāca. Nāwā jarasia:

¹⁸ Ramá purude ūrisidaa aega jīā ba, sopua jīā ba, idjaba aujīā ba. Raquelera idji warrarā carea jīā ba māwā basia.

Idji sobiabidira quīrāé basia idji warrarā neē beda bērā.†

† 2:4 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Mañra griego bedeade “Crito” ba ba. Critora trāēa. Jara ba “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda badada.” Arameo bedeade jarabadaa “Mesias.” § 2:6 Miquea 5:2. * 2:15 Osea 11:1. † 2:18 Jeremia 31:15.

Jose Egiptodeba jēda zeda

¹⁹ Herode beuside Josera wadi Egiptode b̄asia. Mañne bajānebema nezocada idjimaa cāimocaradeba zesia. ²⁰ Mañ nezocaba idjia jarasia:

–Ba warra zaque bea quīrīā beadara beusidaa. Mañ bērā piradr̄apeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.–

²¹ Ara mañda Josera piradr̄apeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Barib̄ar̄a Joseba ūr̄isia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Mañ carea mamaa wāida wayasia. Barib̄ar̄a Ācōrēba idjia cāimocaradeba jarada bērā Galilea druadaa wāsia. ²³ Mama puru Nazare abadađe besia. Mañgar̄a māwāsia Ācōrēneba bedeabadarāba nāwā jarapedada quīrāca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”†

3

Borocuebari Juañnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

¹ Māwānacarea Borocuebari Juañba Judeade ējūā pōāsa ewaraga b̄ade jaradia besia. ² Nāwā jarabadjia:

–Ācōrēra zeb̄ar̄a jūmarā Boro bai carea.* Mañ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeda idjimaa zedada.–

³ Mañ Juañnebemada Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jarasia:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga b̄ade jīgua bedeā b̄la:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juañba j̄l̄barira cameyo cara oda basía. Idjia j̄l̄ b̄l̄ tr̄āj̄l̄barira animarā e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia.

⁵ Mañne ēberārā Jerusaleñbemarāda, jūma Judea druadebemarāda, idjaba jūma Jordañ do caita bearā sida Juañmaa wābadjidāa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quīrāpita ebuda jarabadjidāa. Mañbe Juañba

ād̄jirāra Jordañ dođe borocuebadjia. ⁷ Māwā b̄ade āc̄ar̄a judiorā ley jaradiabadu zesidāa Juañba borocuemārēā. āc̄ar̄a pariseorā basía; āc̄ar̄a saduceorā basía. Barib̄ar̄a Juañba ādjirā unub̄ar̄ade jarasia:

–Dama ēberārā, ėcaiba jarasi bārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida? ⁸ Bārāba o pan̄neba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada.

⁹ Crīcharānada Abrahāñ warrarā bērā Ācōrēba cawa oēda. Māa bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quīrīāib̄ar̄a, za tabea mōgarara Abrahāñ warrarā b̄abicuaya.

¹⁰ Mañ awara māa jaraya: Ācōrēba zagarada erob̄la bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeda t̄l̄b̄ade b̄atacuaya. Ara mañ quīrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.

¹¹ Māa bārāra baidoba borocueya Ācōrēmaa zesidada cawabi carea. Barib̄ar̄a m̄l̄ caidu zeb̄ar̄ada m̄l̄ cāyābara dji dromaara b̄la. Mañ bērā idjia jīrūne j̄l̄ b̄l̄ ērāi carea m̄ra bia b̄lēa. Idjiab̄ar̄a Ācōrē Jaureda diaya.†

Barib̄ar̄a j̄jānaēb̄ar̄a cawa oya. ¹² Ezoai careabemara idji j̄lwade erob̄la porara dji ta umebemada āyā b̄lai carea. Mañbe dji tara wagaya barib̄ar̄a dji porara t̄l̄b̄a uruade babueya.–

† **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare tr̄ara hebreo bedeade “nezer” jarabadaa. Mañ bedeaba jara b̄la “bacuru tucuda.” Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. * **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaía 40:3. † **3:11** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā b̄l̄ b̄la: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **3:11** Cawa oya. Griego bedeade nāwā b̄l̄ b̄la: “Uruaba borocueya.”

*Juałba Jesu borocueda**Marco 1:9-11; Luca 3:21-22*

¹³ Mał ewariđe Jesura Galilea druadeba Jordał dođaa zesia Juałba idjira borocuemārēā. ¹⁴ Barib_{ΔΓΛ} Juałba borocue amaaba jarasia:

–B_Δab_{ΔΓΛ} młra borocueida b_ΔA. ¿Cārē cārēā b_Δra młmaa ze b_Δ?–

¹⁵ Małne Jesuba panusia:

–Nawena b_ΔA obari quĩrāca odua. Biara b_ΔA dadjia jūma jipa oēida Ācōrēba obi b_Δ quĩrāca.–

Ara małda Juałba ĩjāsia. ¹⁶ Jesura borocuepeda doedałba drua wāb_{ΔΓΛ}de cawaēne bajāda ewasia. Małne Jesuba Ācōrē Jaurera puchirā quĩrāca idji łrł zeb_{ΔΓΛ}ada unusia. ¹⁷ Mał awara Ācōrē bajāneba eđa bedeab_{ΔΓΛ}ada ũrĩsidaa. Nāwā jarasia:

–Nałdr_Δ mł Warra quĩrā b_ΔA. Młra idji carea bio b_Δsrida b_ΔA.–*

4*Diauruba Jesu mĩā sēna**Marco 1:12-13; Luca 4:1-13*

¹ Māwānacarea Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga b_Δdaa edesia. Małbe diauruba idjira mĩā sēsia Ācōrēra igarabi carea. ² Jesura cuarenta ewari āsa, diamasi bida ne coē b_Δda bērā jarra besia. ³ Māwā b_Δde mĩā sēbarira zesia. Idjia jarasia:

–B_Δda wārāda Ācōrē Warrab_{ΔΓΛ}, jaradua za tabea mōgaraa pał bamārēā.–

⁴ Barib_{ΔΓΛ} Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā b_Δ b_ΔA: ababe ne co b_Δdeba ēberāra zocai baēa, āteb_{ΔΓΛ} jūma Ācōrēba jara b_Δ ĩjā b_Δdeba zocai baya.–*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleł, Ācōrē itea b_Δ purudaa edesia. Mama Ācōrē de droma boro łt_Δara b_Δmaa edesia. ⁶ Małbe diauruba jarasia:

–B_Δda wārāda Ācōrē Warrab_{ΔΓΛ}, namałba uđu jłdr_Δdua. Ācōrē Bedeade nāwā b_Δ b_ΔA:

Ācōrēba idji bajānebema nezocarāda diabueya b_Δ carebamārēā.

B_Δra ādji j_Δwade edadīa b_Δ jĩrūra mōgaraba puarāmārēā.†

⁷ Małne Jesuba diaurua jarasia:

–Ācōrē Bedeade idjaba jara b_ΔA: “Bariduada orādua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–‡

⁸ Māwānacarea diauruba Jesura eya łt_Δ b_Δde edesia. Mamałba Jesua jūma nał ējūāne bea puruda, puruza ne bia quēdea sida acłbisia. ⁹ Małbe diauruba jarasia:

–B_Δda chĩrāborode cobepeda młā bia bedeai b_{ΔΓΛ}, nałg_Δra jūma młā b_Δā diaya b_Δ j_Δwaeđa erobamārēā.–

¹⁰ Małne Jesuba diaurua jarasia:

–Satana, āyā wādua. Ācōrē Bedeade nāwā b_Δ b_ΔA: “B_Δ Boro Ācōrēab_{ΔΓΛ} bia bedeada. Aba idjidr_Δ ĩjā b_Δdua.”–§

¹¹ Ara małda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia. Małne Ācōrē nezoca bajānebemarāda Jesumaa zeđapeđa idjira ne cobisidaa.

* 3:17 Isaía 42:1-4. * 4:4 Deuteronomio 8:3. † 4:6 Salmo 91:11,12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6:16. § 4:10 Deuteronomio 6:13. Satana. Mał trłra hebreo bedeadeba ze b_ΔA.

*Jesuba jaradia beda**Marco 1:14-15; Luca 4:14-15*

¹² Borocuebari Juaļ preso Ɂa ũrĩside Jesura jēda Galilea druadaa wāsia.

¹³ Barib_{ARL} Nazare purude beē basía, āteb_{ARL} Capernauļ purude bede wāsia. Maļ purura amene droma icawa Ɂa. NeptaliɁeba yōpedada israelerā ējūāne Ɂa idjaba Zabuloāneba yōpedadarā ējūā caita Ɂa.

¹⁴ Maļg_{ARL} māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiaba Ɂada quĩrāca. Nāwā Ɂasia:

¹⁵ Bārā Zabuloā idjaba Neptali ējūāne bearā, judiorāē Galileade bearā, amene dromanaa wābada o caita bearā, Jordaļ do icawa bearā:

¹⁶ Bārāra pāimane duanasidaa Ācōrē adua panana bēra.

Barib_{ARL} idira ānaane duanaa Ācōrēnebemada cawa panā bēra.

Bārāra zocai panāmīna beuda quĩrāca duanabadjidāa.

Barib_{ARL} idira āmādaud odjab_{ARL} quĩrāca Ācōrēba ara idjidebemada bārāa cawabi Ɂa.*

¹⁷ Maļ ewariɁeba ātaa Jesuba nāwā jara nĩbasia:

–Ācōrēra bārā Boro bai carea zeb_{ARL}.† Maļ carea bārāba cadjirua obadara igaradpeda idjimaa zedada.–

*Jesuba beda Ɂaribadarā trāna**Marco 1:16-20; Luca 5:1-11*

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nĩne ēberāda umé unusia. Abara Simoļ basía, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basía.

Maļ ēberārāra beda beabadarā basía. Ādjira doeda beda Ɂari panasidaa.

¹⁹ Jesuba ādjía jarasia:

–Mā ume zedada. Bārāba beda Ɂaribada quĩrāca mā bārāa jaradiaya ēberārāda māma enenamārē.–

²⁰ Ara māda ādji beda Ɂaribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

²¹ Nocodaa wāb_{ARL}de Jesuba dewara ēberāda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juaļ basía. Ādji zeza ume jābade beda Ɂaribada cōā beada ca panasidaa. Maļbe Jesuba ādjira trāsia idji ume wānamārē.

²² Ara māda ādji jābara, ādji zeza sida amenapeda Jesu ume wāsidaa.

*Jesu Galilea druade p_{ARL}ada**Luca 6:17-19*

²³ Jesura jūma Galilea druade p_{ARL} wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb_{ARL}. Maļ bede bia jaradiade wāb_{ARL}za jūma ēberārā cacua biē beada biabicuasiasia.

²⁴ Maļ bēra idjira jūma Siria druade trā Ɂagasia. Maļ carea ēberārāba jūma quĩrātanoaneba cacua biē beada, cacua pua bara beada, jai bara beada,

wawa beada, Ɂaradrā bea sida idjimaa enebadjidāa. Jesuba ādjirāra jūma biabibadjia.

²⁵ Maļ carea zocārā Galileadebemarāda, Decapoli druadebemarāda, Jerusaleānebemarāda, Judeadebemarāda, Jordaļ do quĩrārēbemarā sida Jesu caidu wāsidaa.

5*Dadji bia beadi Jesuba jarada**Luca 6:20-23*

* 4:16 Isaia 9:1-2. † 4:17 Daniel 2:44.

- ¹ Ēberārā zocārā unuside Jesura eyade λtaa wāpeda chūmesia. Maļne idji ume nībabadarāda idjimaā zesidaa. ² Maļbe Jesuba nāwā jaradiasia: ³ Bārāba ara bāduba dji biaēda cawa panΛBΛΓΛ, bio bia panΛA Bajāne BΛba pe erobΛ bērā.
- ⁴ Bārāda sopua beabΛΓΛ, bio bia panΛA Ācōrēba maļ sopuara jōbi bērā.
- ⁵ Bārāba dji dromada beadi carea jΛΓΛdāēbΛΓΛ, bio bia panΛA Ācōrēba bārāa jūma naļ ējūāra diai bērā.
- ⁶ Wārāda sođeba jipa o quīrīā beadibΛΓΛ, bio bia panΛA bārāba quīrīā beara Ācōrēba diai bērā.
- ⁷ Bārāda quīrā djuburiaya beadibΛΓΛ, bio bia panΛA Ācōrēba quīrā djuburiai bērā.
- ⁸ Bārāra sođeba ababe Ācōrē itea beabΛΓΛ bio bia panΛA Ācōrēra ununi bērā.
- ⁹ Bārāba jūmarāda ābaa necai beadamārēā o beabΛΓΛ, bio bia panΛA Ācōrē warrarāana adī bērā.
- ¹⁰ Bārā jipa bea carea dewararāba biē odibΛΓΛ, bārāra bio bia panΛA Bajāne BΛba pe erobΛ bērā.
- ¹¹ Bārāda mλ carea biē jaradibΛΓΛ, biē odibΛΓΛ, idjaba quīrātanoa sewadeba biē jaradibΛΓΛ, bio bia panΛA.
- ¹² Bio capipia beadaua, bārāba nebia waiBΛada bajāne eropanΛ bērā. Drōāenabema ewarīde bīda Ācōrēneba beđeabadarāda ara maļ quīrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba λnaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

- ¹³ Bārāra naļ ējūāne tā quīrāca panΛA.* BaribΛΓΛ tā cΛyada jōibΛΓΛ ζsāwā wayacusa cΛya bei? Abedā biē beya. Biara BΛA dajadaa batabuedīda λrλ tΛgadāmārēā. ¹⁴ Bārāra λnaa quīrāca beaa, naļ ējūāne beaba bārāneba Ācōrēnebemada unu panΛ bērā. Puru eyade BΛda ζsāwā mērāni? ¹⁵ Ni abaλba ībīrāda coađapeda epedeco droma edre BΛdacaā. ĀtebΛΓΛ λtΛ dji BΛbadade nūmΛbadaa jūma dji de jāne beara λnaane beadamārēā. ¹⁶ Ara maļ quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua ādjirāba dadji Zeza bajāne BΛA bia beđeadamārēā.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma odīdebema

- ¹⁷ Crīcharānadua mλra zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba beđeabadarāba BΛpedada sīda āyā BΛi carea. Mλra maļ carea zeē basīa, ātebΛΓΛ zesīa ādjia jara panΛda jūma arīde oi carea. ¹⁸ Wārā arada mλa jaraya: naļ ējūā, bajā sīda wađi BΛmisa maļ leyde bemara ni maārī bīda jōēa aba leyba jara BΛra jūma māwābΛrΛdaa.† ¹⁹ Maļ bērā barīduaba maļ leyde bema dji eđaara BΛ sīda ījā oēbΛΓΛ, idjaba dewararāa abarīca ījā orānamārēā jaradiabΛΓΛ, idjira Ācōrē puruđe dji eđaara quīruda baya. BaribΛΓΛ leyra ījā o baibΛΓΛ, idjaba māwā ođamārēā dewararāa jaradiabΛΓΛ, maλΓΛra Ācōrē puruđe dji dromada baya. ²⁰ Wārā arada mλa jaraya: judiorā ley jaradiabadaba o panΛ cāyābara idjaba parīseorāba o panΛ cāyābara bārāba jipaara ođāēbΛΓΛ, Bajāne BΛba pe erobaēa.

* **5:13** Tā quīrāca panΛA. Maļba jara BΛca BΛA “bārāra naļ ējūāne panΛA ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba naļ ējūānebemarā Ācōrē crīchada jaradiadīa.” 2 Corīnto 4:20. † **5:18** Ni maārī bīda. Griego beđeade nāwā BΛ BΛA: “Caraga aba bīda idjaba letra aba bīda.”

*Jesuba quĩrũbidebema jaradiada**Luca 12:57-59*

²¹ Bārāba cawa panla dadji drōāenałba nāwā jarabadada: “Mĩā bearādua.” † Idjaba “mĩā beaibłłł bārā bororāba cawa odia.” § ²² Baribłłł młā jaraya: bariduada djārā ume quĩrũibłłł Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neē tabłłada aibłłł bārā bororāba cawa odia.* Idjaba bariduaba djārāda biē jaraibłłł, Ācōrēba tłłł uruadāa wābiya.

²³ Mał bērā bł djabada bł ume quĩrũ błda quĩrānebaibłłł, błā animarā Ācōrēba babue diade wānamĩna babue diarādua. ²⁴ Ātebłłł dji babue diabada caita amepeda bł djaba ume ibiade wādua. Małbebłłł jēda zepeda bł animarā Ācōrēba babue diadua.

²⁵ Błā oda carea bł dji quĩrũba błra dji cawa obarimaa edeibłłł, wađi ode wābadađe jũma odua ibiadi carea. Māwā oēbłłł, idjia błra dji cawa obari jłwade błya. Małbe dji cawa obariba błra dji zarraa jidabiya preso błmārēā. ²⁶ Wārā arada młā jaraya: błra jāmabemada ēdrłēa abā błā diaida bł parata jũma diabłłłđaa.

Daunemabadādebema

²⁷ Bārāba cawa panla nāwā jarabadada: “Daunemarādua.” † ²⁸ Baribłłł młā bārā jaraya: bariduaba wērāda acłpeda awuaibłłł abeda mał wērā ume idji sodeba daunemasia.

²⁹ Mał bērā bł jłwa araarebema dauba błā cadjiruada obibłłł, mał cadjirua o amaaba bł daura eūtapeda batabuedua. Bł cacuadebema abā aduaimĩna ewariza Ācōrē ume baya. Małda biara błā Ācōrēba jũma bł cacuada tłłł uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba bł jłwa araarebemaba błā cadjiruada obibłłł, mał cadjirua o amaaba bł jłwara błā tutapeda batabuedua. Bł cacuadebema abā aduaimĩna ewariza Ācōrē ume baya. Małda biara błā Ācōrēba jũma bł cacuada tłłł uruade batabuei cāyābara.

*Mĩā amabadādebema**Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18*

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaibłłł, dji wērā carta mĩā amainebemada diaida błā.” † ³² Baribłłł młā jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume błēda amaibłłł, małgłra dji wērā daunemabibłłł carea bedeade baya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaibłłł, dji edabłłł umaquĩrā sida daunema błā.

Ācōrē quĩrāpita wārāda ne oi jaraidebema

³³ Bārāba cawa panla dadji drōāenałba nāwā jarabadada: “Błā Ācōrē quĩrāpita wārāda ne oya aibłłł jũma oida błā.” § ³⁴ Baribłłł młā jaraya: ni abā trłneba wārāda ne oyada arānadua. Bajā trłneba wārāda ne oyada arānadua, bajāra Ācōrē bugue quĩrāca bł bērā. ³⁵ Nał ējũā trłneba wārāda ne oyada arānadua, nał ējũāra Ācōrē jĩrũ błbari quĩrāca bł bērā. Idjaba Jerusaleł trłneba wārāda ne oyada arānadua, Jerusalełra dadjirā Boro Ācōrē puru bērā. ³⁶ Idjaba ara błdji trłneba wārāda ne oyada arādua, bł budara abā bida poya torroa oē bērā idjaba poya pāima oē bērā. ³⁷ Bārāba

† 5:21 Exodo 20:13. § 5:21 Deuteronomio 17:8. * 5:22 Bārā bororā. Griego bedeade “Sanedrín” bł błā. Małgłde eda duanasidāa judiorā bororā dji dromarāda. † 5:27 Exodo 20:14. † 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23.

ne odiada adibΛΓΛ, odadua. Idjaba odaēana adibΛΓΛ, orānadua. Mañ auđu baridua trāneba wārāda ne oida jarabΛΓΛara cadjiruadeba ze bΛa.

BΛ biē oda droaidebema

Luca 6:29-30

³⁸ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “AbΛba djārā dauda ārīsira dji māwā odara abarica dau ārīnida panΛa.* Quidada bΛasira dji māwā odara abarica quida bΛadida panΛa.” ³⁹ BaribΛΓΛ mΛa jaraya: bΛda biē osidara chupea droadua. Bariduaba bΛra uridarra dji jΛwa araarebemane uibΛΓΛ, dewarabemaare bida idu ubidua. ⁴⁰ BΛa jΛbari jārī carea baridubaba bΛda dji cawa obarimaa edeibΛΓΛ, idjia jārī quīrīā bΛra, dewarabema sida idu jārībidua. ⁴¹ Zarraba bΛa ne zagΛada tamΛa aride edebibΛΓΛ, idjia jarada auđu ededua. ⁴² Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛ diadua. Bariduaba bΛa ne iwidibΛΓΛde jēda diayada aibΛΓΛ, idjia iwidī bΛra wāgarādua.

Dadji dji quīrū quīrīāida bΛdebema

Luca 6:27-28, 32-36

⁴³ Bārāba cawa panΛa nāwā jarabadada: “BΛ dji biara quīrīādua, baribΛΓΛ bΛ ume dji quīrūra quīrāmadua.”† ⁴⁴ BaribΛΓΛ mΛa jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛra bia odadua.‡ Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ⁴⁵ Māwā ebuda baya bārā Zeza bajāne bΛ warrarāda. Dadji Zezaba āmādaura ēberā cadjiruarā carea, dji biarā carea bida odjabibaria. Ēberā jipa beaē carea, dji jipa bea carea bida cuera zebibaria. ⁴⁶ BaribΛΓΛ bārāba ababe bārā dji biarādrΛ quīrīā pananibΛΓΛ, ¿cārē nebiada Ācōrēba diai? Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarā bida mañ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Bārāba ababe djabarāa “mērā” adibΛΓΛ, ¿cārē biada o panΛ? Dji Ācōrē adua bea bida māwā obadaa. ⁴⁸ Mañ bērā jūmarāda quīrīā beadadua bārā Zeza bajāne bΛba jūmarā quīrīā bΛ quīrāca.

6

Ne neē quēdeea diadidebema

¹ Bārāba ne biada o panΛne quīrācuitadadua. Dewararāba bia ununamārēā orānadua. Māwā odibΛΓΛ, bārā Zeza bajāne bΛba idji nebiadebemada diaēa. ² BΛa ne neē quēdeea ne diabΛrΛde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjia ne diabΛdade cachiruda zabibadaa judiorā dji jΛrebada dede, purude bida jūmarāba ādjidebemada bia bedeadamārēā. Wārā arada mΛa jaraya: ēberārāba ādjidebemada bia bedeadida quīrīā panΛ bērā ababe maādrΛ edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ³⁻⁴ BΛa ne neē quēdeea ne diabΛrΛde jīgua jararādua. Ni abala nēbΛrΛrādua. BΛa chupea bia o bΛra bΛ Zeza Ācōrēba unubaria. IdjiabΛrΛ bΛa nebiada diaya.*

Ācōrēa iwidibadadebema

Luca 11:2-4

⁵ BΛa Ācōrēa iwidibΛrΛde dji biaca beaba obada quīrāca orādua. Ādjirāba judiorā dji jΛrebada dede, purude bida ēberārāba bia ununamārēā āta

* **5:38** Levitico 24:20. † **5:43** BΛ dji biara quīrīādua. MaādrΛ Levitico 19:18de bΛa, baribΛΓΛ ācΛrΛba mañ auđu dadji dji quīrū quīrāmanida panΛda jaradiasidaa. ‡ **5:44** Bārā biē jarabΛdara bia jaradadua; bārā quīrāma panΛra bia odadua. Griego bedede ācΛrΛ cartade maāra neēa.

* **6:3-4** Diaya. ΛcΛrΛ cartade versículo 3-4,6,18de mañ awara jara bΛa “ebuda diaya.”

nūpanenapeda Ācōrēa iwidibadaa. Wārā arada mĭa jaraya: ēberārāba ādji bia ununida quĩrĩa panĭ bērā ababe maĭdrĭ edaēa. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ⁶ Bĭa Ācōrēa iwidibĭrĭde bĭ dede eda wādua. Dji eda wābadara jūātrĭpeda bĭduba bĭ Zeza Ācōrēa iwididua. Bĭa chupea bia o bĭra bĭ Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabĭrĭ bĭa nebiada diaya.

⁷⁻⁸ Bĭa Ācōrēa iwidibĭrĭde Ācōrē adua beaba obada quĩrāca orādua. Ādjirāba abarida bĭrima zocārā jarabadaa crĭcha panĭ bērā dārā iwidibĭdade Ācōrēba biara ūrĭda. Baribĭrĭ bārā Zeza Ācōrēa iwididi naēna idjia cawa bĭa bārāba cārēda quĩrĩa panĭda. ⁹ Maĭ carea Ācōrēa nāwā iwididada:

Dairā Zeza bajāne bĭ, jūmarāba bĭra wayadida panĭa.

¹⁰ Daiba quĩrĩa panĭa bĭra jūmarā Boro bai carea isabe zeida.

Quĩrĩa panĭa bĭa quĩrĩa bĭra naĭ ējūānebemarāba odida, bajānebemarāba obada quĩrāca.

¹¹ Codira ewariza daia diadua.

¹² Dairāba cadjirua opedadara quĩrādoadua, dairā biē obĭdara daiba quĩrādoabada quĩrāca.

¹³ Dairāra cadjiruade idu bæbirādua, ātebĭrĭ cadjiruadebemada ēdrĭ bĭdua.† [Bĭa jūmarāda poya bĭa, bĭra dji ĭbĭlaga bĭa idjaba ewariza dji dromaara bĭa.]‡

¹⁴ Djārāba bārā biē opedadada quĩrādoadibĭrĭ, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bĭba quĩrādoaya. ¹⁵ Baribĭrĭ djārāba bārā biē opedadada quĩrādoadaēbĭrĭ, bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne bĭba quĩrādoaēa.

Ne codaca ewari odidebema

¹⁶ Bārāba ne codaca ewari obĭdade sopua bea quĩrāca beārānada dji biaca beaba obada quĩrāca. Ādjirāra māwā panabadaa jūmarāba cawadamārēa ne codaca ewarida o panĭda. Wārā arada mĭa jaraya: ēberārāba ādji bia jaradida quĩrĩa panĭ bērā ababe maĭdrĭ edaēa. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ¹⁷ Baribĭrĭ bĭa ne codaca ewari o bĭde bĭ borora queraba pādua, quĩrā sida sagĭdua. ¹⁸ Māwāra ēberārāba cawadaēa bĭa ne codaca ewarida o bĭda. Ababe bĭ Zeza Ācōrēbĭrĭ cawaya. Bĭa chupea bia o bĭra bĭ Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabĭrĭ bĭa nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaid ebema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naĭ ējūāne nebia erobeadi carea jĭrĭrĭnada. Naĭ ējūānebemara mōgosiabaria, chimiaba ārĭbaria, idjaba ne drĭabadara eda wānapeda drĭabadaa. ²⁰⁻²¹ Bārāmaarā dji biara bĭra sodeba awuabadaa. Maĭ bērā Ācōrēba quĩrĩa bĭdrĭ ēpēnada nebiada bajānebĭrĭ erobeadi carea. Jāma chimiaba ārĭca, nebiara mōgosiaca, idjaba ne drĭabadara poya eda wānaca.

Dadji dau ĭbĭrā quĩrāca bĭdebema

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ĭbĭrā quĩrāca bĭa. Maĭ bērā bĭ dauda bia bĭbĭrĭ ĭnaane nĭbaya. ²³ Baribĭrĭ bĭ dauda cadjirua bĭbĭrĭ, ne cadjiruade nĭda unuē

† **6:13** Cadjiruadebemada. Maĭ bedeaba idjaba jara bĭa diauruda. ‡ **6:13** Griego bedeade zocārā cartade bedeaba corchetede bĭra neēa.

ɓaya. Ara maɓ quĩrãca ɓɓa jipa o ɓɓda crĩcha ɓɓra cadjiruabɓɓɓ, ɓɓra wãrãda pãĩmane nãa.

Poya umé ẽpẽnaẽa

Luca 16:13

²⁴ Aɓɓɓa poya idji boroda umé erobaẽa. Umé erobaɓɓɓɓ ɓɓa biara quĩrãya. Aɓa ẽpẽya, maɓne dewarabemara igaraya. Ara maɓ quĩrãca ne bara ɓai awua ɓɓa poya Ãcõrẽda ẽpẽẽa.

Ãcõrẽba idjiderã wagabaria

Luca 12:22-31

²⁵ Maɓ carea mãa jaraya: bãrã sãwã ɓeadida jũmawãya crĩcharãnadua. Codi careabemada, dodĩ careabemada, idjaba jãni careabema sida jũmawãya crĩcharãnadua. ¿Dadji zocai ɓaida djico cãyãbara biara ɓɓca? ¿Dadjida dadjia cacuaɗe jãbada cãyãbara biara ɓɓca? ²⁶ Aɓɓɓɓɓɓɓ, ɓɓanara ne udacaa, ne ewadacaa idjaba ne wagadacaa. Baribɓɓɓɓ bãrã Zeza bajãne ɓɓa ne cobibaria. ¿Ãcõrẽmaarã bãrãra ɓana cãyãbara biara ɓeaẽca? ²⁷ ¿Caida jũmawãya crĩcha ɓɓa dãrãara zocai ɓai? ²⁸ ¿Cãrẽ cãrẽã bãrãba jãnnebemada jũmawãya crĩchabada? Aɓɓɓɓɓɓɓ nepõnõda sãwã waribarida. Nepõnõra trajacaa idjaba wuara cacaa. ²⁹ Baribɓɓɓɓ mãa jaraya: dadji drõaenabema boro Salomoãra bio ne bara ɓadamãna nepõnõ quĩrãca quĩrãwãrẽã djioa basía.* ³⁰ Idi chirua mẽa unubadara nurẽma ɓabueɓadamãna Ãcõrẽba wadibida põnõbibaria. Maɓ bêrã ¿idjia biara bãrãba jãnamãrẽã diaẽca? Maãgara ¿sãwãerã poya ɓãnaẽ?

³¹ Maɓ bêrã codi careabemada, dodĩ careabemada, wa jãni careabema sida jũmawãya crĩcharãnadua. ³² Ãcõrẽ adua ɓeaba maãgãdebemada crĩchabadaa, baribɓɓɓɓ bãrã Zeza bajãne ɓɓa cawa ɓɓa bãrãba cãrẽda erobeadida panɓda. ³³ Maɓ bêrã naãrã Ãcõrẽra bãrã Boroda ɓɓɓɓɓɓɓ. Quĩrãcuita pananadua idjia obi ɓara odi carea. Mãwã bãrãba neẽ panɓra idjia jũma diaya. ³⁴ Nubemada jũmawãya crĩcharãnadua, nu bida Ãcõrẽba bãrãra waga erobai bêrã. Ewariza ne crĩchaira baraya.

7

Djãrã biẽ jarabadadebema

Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djãrãra biẽ jararãnadua Ãcõrẽba bãrã biẽ jararãmãrẽã. ² Bãrãba djãrã biẽ jarabɓda quĩrãca Ãcõrẽba bãrãra biẽ jaraya. ³ ¿Cãrẽ cãrẽã nejarrã djãrã daude ɓɓda aɓɓɓɓɓɓ? ¿Sãwãerã bacuru waibɓa ɓãdji daude ɓɓda aɓɓɓɓɓɓ? ⁴ Bacuru waibɓa ɓãdji daude ɓɓda ununaẽ panɓɓɓɓɓ ¿sãwã djãrãa nãwã jaradĩ? “Nejarrã ɓɓ daude ɓɓra mãa aubariya.” ⁵ ɓãrãba jarabada quĩrãca odacaa! Naãrã bacuru waibɓa ɓãdji daude ɓɓda aubaridãdua. Mãwã poya ununia nejarrã djãrã daude ɓɓra aubaridĩ carea. Ara maɓ quĩrãca ɓɓa cadjirua o ɓɓra naãrã idu ɓɓdua. Maɓɓeɓɓɓɓ djãrãra poya carebaya.

⁶ Ãcõrẽ iteabemada usaa diarãnadua bãrã carãmãrẽã. Bãrã neta nẽɓla quedeada chinaa diarãnadua ãrã tãgarãmãrẽã.*

§ 6:27 Maɓ versiculoba idjaba jara ɓɓa “¿Cai bãrãnebemaba jũmawãya crĩcha ɓɓa drasoara wari?”

* 6:29 Salomoã. 1 Rey 10:4-7, 23-25.

* 7:6 Maɓ versiculoba nãwã jara ɓɓca ɓɓa: “Ɓɓɓɓɓɓɓ ãcõrẽ bedeada ɓĩrĩ quĩrãnacabɓɓɓ, ãdjirã waa jaradiarãnadua. Jaradiadibɓɓɓ bãrãra biẽ odia.”

Ācōrēa iwidi badadebema
Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bārāba neē panara Ācōrēa iwidi pananadua; mañne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā jarla pananadua; mañne ununia. Dede eđa wābadamałba trānadua; mañne dji eđa wābadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidi łaba edaya. Dji jarla łaba unuya. Dji trā łal itea dede eđa wābadara ewaya ne diai carea. ⁹ Warraba pał iwidi balađe dji zezaba mōgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidi balađe dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bārā dji cadjirua beaba bārā warrarāa ne biada dia cawa panabala, łbārā Zeza bajāne łaba dji iwidi panāa ne biada diaēca? ¹² Bārāba quīrā panāa djārāba ne jūmane bārāra bia odida. Ara mał quīrāca djārāra bia odadua. Ācōrēba Moisea diada leyda idjaba Ācōrēneba bedeadadarāba łpedada sida ara mał crīchadeba ze łala.

Eđa wābada pēsua łal

Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bārāra dji eđa wābada pēsua łalde wānadua. Talba uruade eđa wābadara jedea łala. Dji o sida jedea łal bērā wāicha łala. Mama zocārā eđa wābadaa. Baribala Ācōrē ume ewariza zocai bai carea dji eđa wābadara pēsua łala. Dji ode wācara łal bērā zarea łala wāi carea. Mał ora zocārāba ununacaa.

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Luca 6:43-44

¹⁵ Quīrācuīta beadadua. Alalaba sewadeba Ācōrēneba bedea panana abadaa. Ādjirāba dji biarā quīrāca jaradiabadaa baribala māwā panāa ēberārāba Ācōrē bedea igaradamārēā. ¹⁶⁻¹⁷ Ādjia o pananeba bārāba cawadia dji wārā arada wa dji wārāēda. Bacuru biaba nejō biada zaubarā baribala bacuru cadjiruaba nejō cadjiruada zaubarā. Łalaba uvada zaubarica? Łwa jūichichiba higojōda zaubarica? ¹⁸ Bacuru biaba nejō cadjiruada zauca idjaba bacuru cadjiruaba nejō biada zauca. ¹⁹ Bacuru bia zaucara tutadapeda babuebadaa. ²⁰ Ara mał quīrāca bārāba Ācōrēneba bedeadadarāda dji wārā arada wa dji wārāēda cawadia ādjirāba o pananeba.

Jesu trāneba ne o beara łcala idjiderāēa

Luca 13:25-27

²¹ Ēberārāba młra ādji boroada abadamīna jūmarāda Ācōrē purude beadaēa. Ababe mł Zeza bajāne łaba quīrā łal o beadala idji purude panania. ²² Idjia cawa oi ewaride zocārāba młra jaradia: “Dai Boro, dai Boro, daira badeba bedeasidaa, łal trāneba jairāda āyā jaretasidaa, idjaba łal trāneba ne ununaca wailabada osidaa.” ²³ Mañne młra ebuda jaraya: “Cadjirua obadarā, āyā wānadua. Młra bārāra unucaa.”

De umēnebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴ Mał carea bariduaba mł beadeada ūrpeda ija oibala, nał quīrāca bayā: ēberā crīcha cawa łaba idji dera mōgara łrā osia. ²⁵ Mañne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puā nūmesia, do sida ze nūmesia, baribala idji dera cora wāē basia mōgara łrā oda bērā. ²⁶ Baribala mł beadea ūrpeda ija oēbala, nał quīrāca bayā: ēberā crīcha neē łaba idji dera iłade osia. ²⁷ Mañne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puā nūmesia, do sida ze nūmesia. Małba idji dera cora wāpeda abeda jūma ārīsia.–

²⁸ Jesuba jūma jaradiadacarea ēberārāba cawa crīchadaē basía.
²⁹ Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basía. ĀtebΛΓΛ bio cawa
 bΛdeba ebuda jaradia basía.

8

Jesuba aida bara bΛ biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ēberārāra zocārā idji caidu wāsidaa. ² Māwā
 bΛde ēberā aida bara bΛda Jesumaa zesia.* Chīrāborode cobepeda nāwā
 bedea djuburiasia:

–MΛ Boro, bΛa quīrīā bΛbΛΓΛ, mΛra poya biabida bΛa.–

³ Maļne Jesuba jΛwa ĩrĳ bΛbΛΓΛde jarasia:

–Māwā o quīrīā bΛa. ¡Biadua!–

Ara maļda aida bara badara biasia. ⁴ Jesuba idjía jarasia:

–BΛ biadara ni abala jararādua. ĀtebΛΓΛ sacerdotemaa wādua bΛra
 biasida unumārēā. Jāļbe Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua.† Māwā
 ēberārāba cawadia bΛra wārāda biasida.–

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵ Maļbe Jesura Capernauļ purudaa wāsia. Jūēside Romanebema sor-
 daorā boroda idjima zesia. Maļgaba nāwā bedea djuburiasia:

⁶ –MΛ Boro, mΛ nezocada diguida bio cacua pua bΛ bērā cΛde bΛradra
 bΛa.–

⁷ Maļne Jesuba jarasia:

–Idji biabi carea wāya.–

⁸ BaribΛΓΛ sordaorā boroba jarasia:

–MΛ Boro, mΛra ēberā biaēa bΛra mΛ dede eda wāmārēā. BaribΛΓΛ mΛ
 nezoca biamārēā bΛa namaaba jaraibΛΓΛ, idjira biaya. ⁹ Ara maļ quīrāca
 mΛ boroba jara bΛra mΛa ĩjāida bΛa. Idjaba mΛa jara bΛra sordaorā
 mΛ jΛwaeda beaba ĩjānida panla; mΛa abala zeduada aibΛΓΛ zebaria;
 wāduada aibΛΓΛ, wābaria; idjaba mΛ nezocaa nāwā oduada aibΛΓΛ ara
 maļda idjia obaria.–

¹⁰ Maļ ūrīside Jesuba bia crīchasia. Maļne idji ēpē panΛrāa jarasia:

–Wārā arada bārāa jaraya: naļ ēberāba bio ĩjā bΛ quīrāca israelerā tāēna
 ni aba bida unucaa. ¹¹ MΛa bārāa jaraya: ĩmādaud odjabariareba idjaba
 ĩmādaud baebariareba drua āibemarāda zocārā zedīa. Maļgārāra dadji
 drōāenabemarā Abrahaļ ume, Isa ume, Jacobo ume bida Ācōrē purude ne
 co chūpanenia. ¹² BaribΛΓΛ Ācōrēba ēberārā naārā pe eroaba quīrīā badada
 pāīmanaa āyā jΛrecuaya. Mama aujīā panania idjaba puaba quida ĩchia
 panania.–

¹³ Maļbe Jesuba sordaorā boroa jarasia:

–Diguida wādua. BΛa ĩjā bΛ quīrāca mΛa oya.–

Sordaorā boro nezocara ara maļda biasia.

Jesuba Simoļ Pedro pācōrē biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

* **8:2** Aidara Jesu ewarīde wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panla. BaribΛΓΛ judiorāmaarā
 aba ĀcōrēbΛrΛ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maļ awara aba aidaba jidasira
 āyā bade wāida basia (Levitico 13:45-46). † **8:4** Levitico 14:1-32.

14 Maḷbe Jesura Pedro dedaa wāsia. Eda wāsida unusia Pedro pācōrēda cawamiaba cādada ḅada. 15 Maḷ wērā jḷwara Jesuba tāsia. Ara maḷda cawamiaba dugusia. Piradrḷpeda ādjira ne cobisia.

16 Queudacarea ēberārāba zocārā jai bara ḅeada Jesumaa enesidaa. Maḷne Jesuba ara jarabḷḷba dji jaira jūma āyā jḷarecuasia. Idjaba cacua biē beara jūma biabicuasiasia. 17 Māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaiāba jarada quīrāca. Nāwā jarasia: “Dadjirāra cacua biē beaside idjia biabisiasia, idjaba pua beaside idjia jōbisiasia.”†

Jesu ēpē quīrīā panana

Luca 9:57-62

18 Jesuba ēberārāba zocārā idji caita powua nūmḷada unusia. Maḷ carea idji ume nībabadarāa amene wa quīrārē chāniana asia. 19 Baribḷḷ wāni naēna judiorā ley jaradiabarida Jesumaa zesiasia. Maḷ ēberāba jarasia:

–Jaradiabari, ḅḷ wābḷḷza mḷra ḅḷ ume wāya.–

20 Jesuba idjīa jarasia:

–Usa pāra de bara ḅḷa, ībana sida de bara ḅḷa, baribḷḷ mḷ, Naḷ Djara Edadara sāma cāi sida neē ḅḷa.–

21 Maḷne aba idji ume nība jarasia:

–Mḷ Boro, ḅḷ ume wāi naēna idu mḷ zezada tḷbaribidua.–§

22 Jesuba idjīa jarasia:

–Mḷ ume zedua. Beu beārāba beudarāra tḷbaridida panḷa.–*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

23 Maḷbe Jesura jābade ḅadopedā idji ume nībabadarā sida wāsidaa. 24 Māwā panḷne nāūrāda dji cābāyā puā nūmepeda baido bogozoara jābade eda wā nūmesia. Maḷne Jesura cāi basia. 25 Maḷ carea idji ume nībabadarāba ḷḷmanapeda nāwā jarasidaa:

–jDai Boro, carebadua! jDadjirāra ḅarrubodōdaa!–

26 Maḷne Jesuba jarasia:

–Bārāra ḷsāwāērā ne waya panḷ? Bārāba Ācōrēra ījānaēca ḅḷa.–

Piradrḷpeda Jesuba nāūrāra, baido bogozoa sida quēāsia.† Ara maḷda jūma tuma nūmesia. 27 Maḷne ādjirāba cawa crīchadaē basia. Nāwā jarasidaa:

–Naḷḷara ḷcaida jāwā ḅḷ? Nāūrāba, baido bogozoa bida idji bedeara ījābadaa.–

Jesuba jai zocārā āyā jḷretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

28 Maḷbe amene droma quīrārē chānapeda Gadara druaē jūēsidaa. Maḷne ēberā umé jai bara panḷda beudarā tḷbaribada uriadeba Jesumaa zesidaa. Maḷ ēberāra bio minijīchia panḷ bēra ni abaḷda mamaare wānaca basia. 29 Maḷne Jesua jīgua bia jarasidaa:

–jĀcōrē Warra!† ḷcārē cārēā दौरā mīā sē ḅḷ? ḷDai ewari jūēi naēna ḅḷa cawa ode ze ḅḷca?–

† 8:17 Isaiā 53:4. § 8:21 ḷcḷḷmaarā maḷ ēberāba nāwā jara ḅḷa: “ḅḷ ume wāi naēna, mḷa jāida ḅḷa aba mḷ zeza jaidabḷḷdaa.” * 8:22 Beu beārāba beudarāra tḷbaridida panḷa. Jesuba beuda tḷbarididebemada jara ḅḷēa. Ātebḷḷ ara ādjia o quīrīā panḷ quīrāca o ḅeada quēā ḅḷa.

† 8:26 Baido bogozoa. Griego bedeade “pusa” ḅḷ ḅḷa. Griegoḷe pusha, amene sida abari bedeaa. Galilea amenera baido cūāa. † 8:29 Ācōrē Warra. Griego bedeade ḷcḷḷ cartade ḅḷ ḅḷa: “Ācōrē Warra Jesu.”

³⁰ TΛMΛ aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Maλ bērā dji jairāba Jesua nāwā bedea djoburiasidaa:

–BΛa dairāda āyā jΛretaibΛrΛ, jari duanΛ china cacuade idu eda wābidua.–

³² Maλne Jesuba jarasia:

–WābΛrΛdadua.–

Ara maλda jairāra maλ ēberārā cacuadebemada ēdrΛdapeda china cacuade eda wābΛrΛsidaa. Maλba chinara pirapodapeda perawadeba daidu tēūcuasidaa. Māwā jūma nābΛrΛ quinisidaa. ³³ Maλ china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādji purude jūēnapeda ēberārā jai bara beada sāwāpedadada jūma nēbΛrΛsidaa. ³⁴ Maλ carea jūma dji purudebemarāra Jesu bΛmaa zesidaa. Ununapeda Jesua bedea djoburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

9

Jesuba ēberā cacua beu bΛ biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

¹ Jesura jābade badopeda wayacusa amene droma quīrārā chāpeda idji babari purude jūēsia. ² Mama ēberā cacua beu bΛda idji cΛdade Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia maλ ēberā enepedadaba wārāda ījā panΛda idjia dji cacua beu bΛra poya biabida. Maλ carea Jesuba dji cacua beu bΛa jarasia:

–Sobiadua, cūdra. BΛa cadjirua ođara mλa quīrādoasia.–

³ Mama judiorā ley jaradiabadarāda λcΛrΛ panasidaa. MaλgΛrāba crīchasidaa: “Idjira Ācōrē quīrāpita biē bedea bΛa.” ⁴ BaribΛrΛ ādjia crīcha panΛra Jesuba cawasia. Maλ carea jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā jāwā biē crīcha panΛ?* ⁵ Bārāmaarā ¿sāλgΛda zareaara bΛ? ¿Cadjirua ođara quīrādoayada aida wa naλ ēberā cacua beu bΛra piradrΛbipeđa nībabida? ⁶ Ācōrēba mλ, Naλ Djara Edadara bΛsia naλ ējūāne duanΛba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Maλra bārāa unubiya.–

Ara maλda dji cacua beu bΛa nāwā jarasia:

–PiradrΛdua. BΛ cΛdara edapeda diguida wādua.–

⁷ Ara maλda dji cacua beu badara pirabaripeđa diguida wāsia.

⁸ Maλ unusidade dji arima beara ne wayasidaa.† BaribΛrΛ Ācōrēa bia bedeasidaa idji λbΛada diada bērā ēberāba cacua biē beara biabimārēā.

Jesuba Mateo trāna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaΛba wābΛrΛde ēberā Mateo abadada unusia. Maλ ēberāra Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

–Mλ ume zedua.–

Ara maλda Mateora piradrΛpeda Jesu ume wāsia.

¹⁰ Māwānacarea Jesura Mateo dede ne co basia. Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarāda, judiorā ley igara bea sida Jesu ume ne co duanasidaa.‡ ¹¹ ΛcΛrΛ pariseorāba maλgΛra unusidaa. Maλ carea Jesu ume nībabadarāa iwidisidaa:

* **9:4** Griego bedede λcΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa “bārā sode.” † **9:8** Ne wayasidaa. Griego bedede λcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Cawa crīchadaē basia.” ‡ **9:10** Judiorā ley igara bea. Griego bedede “cadjirua obadarā” bΛ bΛa.

–Bārāa jaradiabarira ζcārē cārēā Romanebema boro itea parata jΛΛ pëbadarā ume, dewara cadjirua obadarā ume bida ne co chūmΛ?–

¹² Ādjia māwā iwidiβΛdada Jesuba ūrīpeda jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jΛΛēacaa. Dji cacua biē beabΛΛ jΛΛβadaa. ¹³ Naλ bedeaba cārēda jara βΛda cawade wānadua: “Animarā babue diadi cāyābara mΛa quīrīā βΛa bārāba djārā quīrā djuburiadida.” § MΛra jipa bea trīi carea zeē βΛa, ātebΛΛ cadjirua obadarāda trΛ βΛa Ācōrēmaa zedamārēā.–*

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

¹⁴ Māwānacarea Borocuebari Juaλ ume nībabadarāda Jesumaa zedapeda iwidiβidaa:

–Daiba, pariseorā bida ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa, baribΛΛ βΛ ume nībabadarāba ζsāwāērā odaca?–

¹⁵ Jesuba ādjīa jarasia:

–Umaquīrāba wērā edabΛΛde ζcaida sopua bai? Maλ umaquīrāra wađibidā idjia edodarā ume βΛmisa βΛsrīda panania. BaribΛΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. MaλbeβΛΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

¹⁶ Dadjirāba jΛbada dji sore cōā βΛmaa wua djiwidida cajudacaa. Māwā odibΛΛ djiwidi cajuda errebaribΛΛba dji wua sorera waiβΛara cōāya. ¹⁷ Idjaba ni abaβba uva βa djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdacaa. Māwā odibΛΛ aseabΛΛde animarā e oda dji sorera cōāya. Maλbe uva βara, animarā e oda sida aduaya. Maλ carea uva βa djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwā umena dārā droadia.–†

Jesuba wērācau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

¹⁸ Jesuba māwā jaradia βΛde judio dji dromada zesia. Maλ ēberāra Jesu quīrāpita barru cobepeda jarasia:

–MΛ caura aretewa jaidabarisia. BaribΛΛ βΛda wāsira βΛ jΛwada idji λrλ βΛibΛΛ λrēbaya.–

¹⁹ Jesura piradrΛpeda maλ ēberā ume wāsia. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ²⁰⁻²¹ Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida βΛda nībasia. Maλ wērāba nāwā crīchasia: “MΛa idjia jΛ βΛda tāibΛΛ mΛra biaya.” Maλ bērā Jesu jēdaareba wāpeda idjia jΛ βΛ ide tāsia. ²² Jesuba jēda acΛβΛΛde wērā unupeda nāwā jarasia:

–Cau, βΛsrīdadua. Wārāda biaida ijāna bērā βΛra biasia.–

Ara maλda wērāra bia besia.

²³ Jesu judio dji droma dede jūēside chiru zabadarāda idjaba aujīābadarā sida unusia.† ²⁴ Jesuba ādjīa jarasia:

–Āyā wānadua. Wērācaura jaidae βΛa, ātebΛΛ cāi βΛa.–

Maλ carea ēberārāba idjimaacΛdapeda ipidasiada. ²⁵ BaribΛΛ ēberārāra āyā jΛretacuapeda Jesura dede eda wāsia. Maλbe wērācau jΛwade jidapeda pirabaribisia. ²⁶ Jesuba odadebemada jūma maλ druade ūrīβidaa.

Jesuba dauberrea bea biabida

§ 9:13 Osea 6:6. * 9:13 Ācōrēmaa zedamārēā. Griego bedeade λcΛΛ cartade maλra

neēa. † 9:17 MaλgΛdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādjirā drōāenabema crīcha ume ābaa jaradiacada. ‡ 9:23 Israelerāba chiru zabadarāda, aujīābadarā sida paratada diabadjidaa careba aujīāne zedamārēā.

27 Jesu mama_Λba wāsīde dauberrea beada umé idji caidu bia zesídaa. Mañ ēberārāba jīgua jarasídaa:

–jJesu, Davideba zeda, दौरा quĩrā djuburiadua!–

28 Jesu diguídaa jūēsīde mañ dauberrea pan_Λra idjimaa zesídaa. Mañbe Jesuba ādjia iwídisia:

–¿Bārāba wārāda ĩjā pan_Λca mñā bārāra poya biabida?–

Ādjia panusídaa:

–Māē, dai Boro.–

29 Mañbe Jesuba ādji daude tāpeda jarasia:

–Bārāba ĩjā pan_Λ quĩrāca mñā oya.–

30 Ara mañda ādji दौरा biasídaa. Mañbe Jesuba bio jara _Λsia mañnebemada ni _Λba_Λ nēb_Λr_Λr_Λnāmārēā. 31 Barib_Λr_Λ dedeba ēdr_Λdapeda Jesuba ādji ume odada jūma mañ druade jara wāsídaa.

32 Ara dauberrea panana ēdr_Λb_Λdade dewararāba ēberā quĩrāme cara _Λñ jai bara _Λada enesídaa. 33 Jesuba mañ jai j_Λretadacarea ēberā quĩrāme cara badara bedeasia. Ēberārā mama duan_Λba cawa crīchadaē basía. Nāwā jarasídaa:

–Israel druade wadibida nañ quĩrāca ununaca basía.–

34 Barib_Λr_Λ pariseorāba jara duanasídaa:

–Jāñ Jesuba jaira āyā j_Λretabaria, jairā boro Beelzebúba mañ _Λba_Λda diada bērā.–

Néu waib_Λaa waraga b_Λra ¿cairāba ewadi?

35 Māwānacarea Jesura puru waib_Λaa beaza, puru zaque beaza p_Λr_Λaa wāsia. Judiorā dji j_Λrebada deza jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb_Λr_Λada. Mañ bedeā bia jaradia nīne jūma cacua biē beara, cacua pua bea sīda biabicusia. 36 Idjia ēberārā cābana unuside mīā djuburi unusia. Ne jūmane bia mīga beasia idjaba āduba beasia. Oveja dji wagabari neē quedea quĩrāca panasídaa. § 37 Mañne idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Wārāda nañ ēberārāra néu waib_Λaa waraga tab_Λ quĩrāca beaa. Barib_Λr_Λ dji ewabadarāda zocārāēbe pan_Λa. 38 Mañ bērā Néu Djibaría iwídidadua ewabadarāda idji néumaa diabuemārēā.–

10

Jesuba doce diabuedarā

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

1 Jesuba idji ume nībabadarā doce pan_Λra ābaa trāsia. Mañbe ādjirāa _Λba_Λda diasia jaida āyā j_Λretadamārēā, idjaba cacua biē beada, cacua pua bea sīda biabidamārēā. 2 Jesuba diabuedarā doce pan_Λra nañgarā basía: Simoñ, Pedro abadada; dji djaba Andre; Zebedeo warrarā Santiago idjaba Juañ; 3 Felipe; Bartolomé; Tomás; Romanebema boro itea parata j_Λr_Λ pebari bada Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo; * 4 idjaba Simoñ Cananeo. † Idjaba basia Juda Iscariote, Jesu jidabidada. 5 Mañ doce ēberārāra Jesuba wābigasia. Barib_Λr_Λ wāni naēna idjia jarasia:

–Judiorāēmaa, Samaria puru beade bida wārānadua. 6 Āteb_Λr_Λ ju-diorāmaa, israelerā oveja aduā bea quĩrāca pan_Λmaa wānadua. 7 Bārā wāb_Λdaza jaradadua Ācōrēra jūēsida jūmarā Boro bai carea. 8 Mañ bērā

§ 9:36 Numero 27:15-17. * 10:3 Tadeo. Griego bedeade _Λca_Λ cartade mañ tr_Λ cāyābara b_Λ _Λaa “Lebeo, Tadeo abada.” Mañ Tadeora Santiago warra Judaca _Λaa. † 10:4 Simoñ Cananeo. Luca 6:15de “Simoñ Zelote” b_Λ _Λaa.

cacua biē beara biabidadua, beupedadara ĩrēbabidadua, aida bara beara biabidadua, jaira āyā jarēdadua. Māwā odamārēā mĭa bārāa ʌʌada bari diabʌʌa. Maĭ bērā ēberārā bari carebadua. ⁹⁻¹⁰ Bārāba o panʌbari Ācōrēba ne diaya. Maĭ carea orora, parata torrorra ni maĭrī bida ederānadua. Bārā wābʌdade buchacara ederānadua. Bārāba jĭ panʌ awa ededua. Jīrūne jĭbadara, bardona sida ederānadua.

¹¹ Bārā puru waibʌade wa puru zaquede jūēbʌdade bārā bia edai ēberāda jarʌdadua. Maĭ ēberā dede pananadua aba purudeba ēdrʌʌadadaa. ¹² Maĭ dede eda wābʌdade Ācōrē trĭneba dji ēberārā jaradua necai pananamārēā. ¹³ Maĭ dedebemārāba bārāda bia edadibʌʌa, necai panania. Baribʌʌa bia edadaēbʌʌa, necai pananaēa. ¹⁴ Abaʌba bārāda bia edaēbʌʌa, wa bārā bedeada ũrī quīrīāēbʌʌa, mamaʌba ēdrʌdadua. Ādji dedeba wa purudeba ēdrʌʌadade egoro pora bārā jīrūne ʌʌara jārāpetadua. ¹⁵ Wārā arada mĭa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara maĭ purura wetara cawa oya.†

Jesu ĩjā bea mĭgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ Mĭa bārāra ēberā cadjirua tāēna diabuebʌʌa. Ādjirāba bārāra biē odia usa cadʌaba oveja orrabari quīrāca. Maĭ carea ādjirā tāēna panʌne dama quīrāca crīcha cawaadeba nībadua, baribʌʌa puchirā quīrāca ĩmĭmĭrĭā beadua. ¹⁷ Ēberārā tāēna quīrācuita beadua. Ādjirāba bārāra dji bororāmaa jida ededapeda dji jarēbada dede u jidadia. ¹⁸ Mĭ ĩjā panʌ carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededā. Maĭne bārāba ādjirā quīrāpita, judiorāē quīrāpita bida mĭnebemada bededā. ¹⁹ Bārā jida edebʌdade sopuarānadua sāwā bededā. Dji bororā quīrāpita panʌne Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida panada. ²⁰ Maĭ bedebʌdade bārā crīchadeba bededāēa, ātebʌʌa bārā Zeza Jaurēda bārāneba bedeyaya.

²¹ Abaʌba ara idji djabada beabiya mĭ ĩjā ʌʌ carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrārāda ādji djibarirā ume biē panenapeda beabidia. ²² Jūmarāba bārāra quīrāmania mĭ ĩjā panʌ carea. Baribʌʌa bārāba maĭ ewari zareade mĭ ĩjā panʌda idu ʌʌadaēbʌʌa, Ācōrēba ēdrʌ edaya. ²³ Puru abaʌde ēberārāba bārāda biē odi carea ēpēnibʌʌa, dewara purudaa mīrū wānadua. Wārāda mĭa jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma pʌrʌadī naēna mĭ, Naĭ Djara Edadara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quīrā ʌʌara dji jaradiabari cāyābara ne cawaara ʌʌēa. Baribʌʌa dji jaradiabari quīrāca ʌaibʌʌa, bia ʌʌa. Nezoca sida idji boro cāyābara auduara ʌʌēa. Baribʌʌa idji boro quīrāca ʌaibʌʌa, bia ʌʌa. Mĭra jairā boro Beelzebú a panʌʌʌa, bārāra ara maĭ quīrāca jaradā. §

¿Caida wayadida panʌ?

Luca 12:1-9

²⁶ Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuda ʌʌēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panʌra Ācōrēba ebuda cawabiya. ²⁷ Mĭa bārā pāimane jara ʌʌara ĩnaane jaradua. Mĭa bārā cʌwʌʌa caita jaradara de ĩrĭba jĭgua

† **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29. § **10:24-25** Griego bedede nāwā ʌʌ ʌʌa: “De djibarida jairā boro Beelzebú a panʌʌʌa, idji ēberārāra ara maĭ quīrāca jaradā.”

jaradadua. ²⁸ Ēberārāda wayarānadua. Ādjia naļ cacuada poya beadia baribarā dadji jaureda poya beadaēa. Ātebarā naļ cacua, dadji jaure tarā uruade babueida barādrā wayadadua. ²⁹ Ībana zaqueda umé nēdodi carea parata pichida aba diabadaa. Baribarā bārā Zeza bajāne barāba iduaribiēbarā, ni abarā ībanada beuēa. ³⁰ Maļ awara Ācōrēba cawa barā bārāba budara jūmasāwā eropanāda. ³¹ Ācōrēba bārāra ībana zocārā panā cāyābara biara waga barā bērā ne wayadiē panāa.

Jesu carea quīrā peraiē barā

Luca 12:8-9

³² Abarāba ēberārā quīrāpita mārā ījā barāda aibarā, mār Zeza bajāne barā quīrāpita mār idjira mārreana aya. ³³ Ara maļ quīrāca abarāba ēberārā quīrāpita mārā adua barāda aibarā, mārā bida mār Zeza bajāne barā quīrāpita idjira adua barāda aya.

¿Caida biara quīrānida panā?

Luca 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Crīcharānadua mārā naļ ējūānaa zesida ēberārā ābaa necai barā carea. Mārā maļ carea zeē barā, ātebarā ze barā ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. ³⁵ Mārā zesia warrada dji zeza ume biē barā carea, cauda dji papa ume biē barā carea, idjaba āīguda dji pācōrē ume biē barā carea. ³⁶ Bārāba mār ījā panā carea ara bādji diguida dji quīrūda beadia.* ³⁷ Abarāba dji zezada wa dji papada mār cāyābara biara quīrā barābarā, maļgara mār ume poya nībaēa. Abarāba dji warrada wa dji cauda mār cāyābara biara quīrā barābarā, maļgara mār ume poya nībaēa. ³⁸ Bia mīgai carea barēbarā, poya mār ume nībaēa. ³⁹ Abarāda naļ ējūāne bia beibarā, jīrūare bia baēa. Baribarā abarāda mār carea beubarā Ācōrē ume ewariza zocai baya.

Ācōrēneba nebia edadidebema

Marco 9:41

⁴⁰ Bārā bia edabarāba mārā bia edabarāa. Mār bia edabarāba mār Diabuedada bia edabarāa. ⁴¹ Abarāba Ācōrēneba bedeabarida cawapēda bia edaibarā, Ācōrēba idjideba bedeabarā nebia diabari quīrāca maļ ēberāa diaya. Ēberā jipa barā abarāba cawapēda bia edaibarā, Ācōrēba ēberā jipa barā nebia diabari quīrāca maļ ēberāa diaya. ⁴² Mārā jaraya: abarāba mār ume nībabadarā dji edara bearā sida cawapēda baido cūrāsada diaibarā, Ācōrēba wārāda maļ ēberāa nebiada diaya.–

11

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panā māwā jaradacarea mamaarāba puruza jaradiade wāsia.

Jesuba Borocuebari Juaānebema jarada

Luca 7:18-35

² Borocuebari Juaā preso barāside ūrīsia Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradaba o barādebemada. Maļ carea idji ume nībabadarāda umé diabuesia Jesua nāwā iwīdidamārēā:

³ –¿Barā dji zeida badaca, wa dewarada jāānida panā?–

⁴ Jesuba ādjia nāwā panusia:

–Bārāba unu panāda idjaba ūrī panāda Juaā jarade wānadua.

⁵ Dauberrea beadaba unu panā, jīrū biē beadara bia nīnaa, aida bara

* 10:36 Miqūea 7:6.

beadara biasidaa, $\kappa\lambda\omega\gamma\lambda$ qui beadaba ūrī pan λ a, idjaba beupedadara
 ĩrēbacuasidaa. Mañ awara ne neē quedeaba bedea bia Ācōrēba
 carebaidebemada ūrī pan λ a.* ⁶ M λ igaraē ĩjā b λ ra bio bia baya.–

⁷ Jua λ ba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duan λ a
 Jua λ nebemada bedeasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga b λ daa bārāba Jua λ a κ λ e wāsidade ζ cārēda
 ununida crīchāsida? ζ Nāūrāba cha ureurea eronūm λ da ununida
 crīchāsida? ⁸ Māwā crīchadaē basía. Ma λ da ζ cārēda ununida crīchāsida?
 ζ Ēberā bio djio b λ da ununida crīchāsida? Māwāēa; dji bio djio
 beara ēberārā bororā dede panabadaa. ⁹ Ma λ da ζ cārēda ununida
 crīchāsida? ζ Ācōrēneba bedeabarida ununida crīchāsida? Māē,
 Ācōrēneba bedeabarida a κ λ e wāsidaa. Jua λ ra Ācōrēneba bedeabari
 dji dromaa. ¹⁰ Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā b λ b λ a:

Bedeaja jarabarida m λ a b λ na diabueya b λ o jarimārēā.†

¹¹ M λ a wārā arada jaraya: na λ ējūāne ni aba λ da Jua λ cāyābara dji
 dromaara b λ ēa.‡ Barib λ γ λ Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji
 cāyābara dji dromaara b λ a.

¹² Borocuebari Jua λ ba jaradia bedadeba λ taa Ācōrē purudebemarāra
 bia mīga pan λ a. Ēberā cadjiruarāba ādjira biē o quīrīā pan λ a.§

¹³ Ācōrēneba bedeabadarāba, Moise bi λ a Ācōrēba ēberārā pe
 erobaidebemada bedeabadjidaa aba Borocuebari Jua λ ewaridaa.

¹⁴ Ādjia jarasidaa Elía quīrāca b λ da aba naārā zeida. Bārāba cawa quīrīā
 pan λ b λ γ λ , Jua λ ra ma λ ēberā zeida b λ daa.* ¹⁵ Dji $\kappa\lambda\omega\gamma\lambda$ bara b λ ba
 quīrācuita ūrīdua.

¹⁶ Idibema ēberārānebemada m λ a ζ sāwā jarai? Purude warrarā jemene
 pan λ ne nāwā ijarabada quīrāca pan λ a:

¹⁷ Daiba chiru zasidade bārāra caridaē basía.
 Sopusdebema tr λ ābi tr λ āsidade bārāra jīānaē basía.

¹⁸ Idibemarāra ara ma λ quīrāca pan λ a. Borocuebari Jua λ ba ne coca
 ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Māwāmīna ēberārāba
 jarabadjidaa idjira jai bara b λ da. ¹⁹ Ma λ be m λ , Na λ Djara Edadaba ne
 jūmada cobaria idjaba ne jūmada dobaria. Barib λ γ λ ādjirāba jarabadaa
 m λ ra ne coya b λ da, itua awua b λ da. Ma λ awara jarabadaa m λ ra cadjirua
 obadarā ume, Romanebema boro itea parata j λ γ λ pepadarā ume bi λ a
 nībabarida. Barib λ γ λ cawa pan λ a Ācōrē necawaara jipa b λ da idji ĩjā
 pan λ ba jipa obada bērā.–

Jesuba idji ĩjāē bea puru quēāna

Luca 10:13-15

²⁰ Ma λ be Jesuba λ κ λ γ λ puruda quēāsia. Ma λ g λ rā purude idjia ne un-
 unacada biara odamīna ādjia cadjiruada igaradaē basía. ²¹ Nāwā jarasia:
 –jCorazi λ nebemarāra, Betsaidaebemarā sida mīā djuburi beaa
 Ācōrēba cawa oi bērā! M λ a ne ununaca bārā tāēna odara Tirode, Sido λ ne
 bi λ a odabara, ma λ purudebemarāba isabe cadjiruada igaradapeda

* **11:5** Isaía 26:19; 35:5-6; 61:1-3. † **11:10** Malaquia 3:1. ‡ **11:11** Na λ ējūāne ni aba λ da.
 Griego bedeade nāwā b λ b λ a: “Wērārāba topedadadebemada.” § **11:12** Griego bedeade
 ma λ versículora ebuda b λ ēa. Δ κ λ γ λ maarā nāwā jara b λ a: “Borocuebari Jua λ ba jaradia bedadeba
 λ taa Ācōrē purudebemarāda nocoda wāb λ daa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o pan λ a Ācōrē
 purudebemarāda beadi carea.” * **11:14** Malaquia 4:5.

Ācōrēda ījācasidaa.† Maļ carea sopuadebema jλbadara jλcasidaa idjaba tλλ porade chūpanecasiadaa. ²² Baribλγλ mλa bārāa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Tirodebemārā idjaba Sidoλnebemārā cāyābara bārāa wetara cawa oya.

²³ ¿Capernauλnebemarāra bajānaa wānica? ¡Wānaēa! ¡Ācōrēba bārāa beudarā panabadamaa batabueya!‡ Mλa ne ununaca bārā tāēna odara Sodoma purude odabara, jāλ purura wadibida bacasias. § ²⁴ Baribλγλ mλa jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Sodomanebemārā cāyābara bārāa wetara cawa oya.–

Jesu ījā bea λnāūinebema

Luca 10:21-22

²⁵ Maļ ewaride Jesuba jarasia:

–Zeza, bλra bajānebema Boroa idjaba naλ ējūānebema Boroa. Bλa ne adua beaa bλa jaradiadara cawabida bērā mλa bλra bia jaraya. Ne cawa beaa bλa cawabiē basía. ²⁶ Māē, Zeza, bλa māwā o quīrāsia.

²⁷ Mλ Zezaba mλa ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni abalba adua panλa mλ, dji Warrara sāwā bλda; aba mλ Zezabλγλ cawa bλa. Ara maļ quīrāca ni abalba adua panλa mλ Zezara sāwā bλda; ababe mλ, dji Warrabλγλ cawa bλa. Mλa abalba mλ Zezada cawabisira, maļ ēberā bida cawaya.

²⁸ Ne jūmaneba sē panλbλγλ, mλmaa zedadua. Mλa bārāra λnāūbiya.* ²⁹ Idu mλa jipa pe edebidada. Mλneba cawa wānadua. Mλa jūma droabaria idjaba sođeba djārā cāyābara dji dromaara bλda crīchaca. Mλmaa zedibλγλ bārāra wārāda λnāūnia. ³⁰ Mλa jaradia bλra zareaē bλa. Mλa obi bλ sida oicha bλa.–

12

Jesura λnāūbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

¹ λnāūbada ewaride Jesura ējūā trigo udade nībasia. Maļne idji ume nībabadarā jarra panλ bērā trigora tλ edadapeda co nībasidaa. ² Ādjia māwā o panλra λcλγλ parisorāba ununapeda Jesua jarasidaa:

–Bλ ume nībabadarāba λnāūbada ewaride o cara panλda jāwā o panλa.–*

³⁻⁴ Maļne Jesuba ādjia jarasia:

–¿Bārāba Ācōrē Bedeara acλdacaca? Davi, idji ume nībabadarā sida jarra panasidade ¿sāwā osida?† Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bađa paλda edasia.‡ Maļ paλra ¿ababe sacerdoterāba codida panasidaēca? Baribλγλ Daviba copeđa idji ume nībabadarāa diasia. ⁵ Maļ awara Ācōrēba Moisea diada leyde jara bλa sacerdoterāra λnāūbada ewaride Ācōrē de dromane ne odida panλda.§ Māwāmīna λnāūbada ewaridebema ley igara panλ carea bedede panλēa. ¿Bārāba maλgλ sida acλdacaca? ⁶ Mλa jaraya: Ācōrē de droma cāyābara dji dromaara

† **11:21** Ācōrēba Tirora, Sidoλ sida cawa osia. Amos 1:9-10. ‡ **11:23** Beudarā panabadamaa. Griego bedede bλ bλa “Hades.” § **11:23** Sodoma. Maļ purura, Gomorra sida Ācōrēba cawa osia. Genesis 18:16đeba aba 19:29đaa. * **11:28** Ne jūmaneba sē panλa. Judiorā ley jaradiabadaba ne zλgλa ataubi panλ quīrāca ēberārāa ne zareađa obibadjidaa. Mateo 23:4. * **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4** Exodo 35:12-13; Levitico 24:5-9. § **12:5** Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5.

ħada nama ħa. ⁷ Ācōrē Bedeade nāwā jara ħa: “Animarā babue diadi cāyābara mā biara quĩrĩ ħa bārāba djārā quĩrā djuburia pananida.”* Maħ bedeaba jara ħda bārāba cawa pananabara, za bedea neē ħeada biē jaradaē bacasia. ⁸ Mā, Naħ Djara Edadara ĩnāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ĩnāūbada ewaride ēberā biabida

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamaħba judiorā dji jħrebada dedaa wāsia. ¹⁰ Mama ēberā jħwa beu ħda basia. Maħne ĩħħħba Jesura biē jara quĩrĩ panasidaa ĩnāūbada ewari ley igara ħ carea. Maħ bērā idjia iwidišidaa:

–Ĵbia ħħca cacua biē ħda ĩnāūbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Bārā ovejada ĩnāūbada ewaride uriade ħaesira Ĵħħwaba ědħ edaēca? Ĵħħa māwā oē? ¹² Ĵēberāda oveja cāyābara biara ħlēca? Maħ bērā bia ħa ĩnāūbada ewaride bia oida.–

¹³ Maħbe dji jħwa beu ħħa jarasia:

–Jħwara jiradua.–

Māwā jirabħħde idji jħwara aħeda biasia dewarabema jħwa quĩrāca.

¹⁴ Ara maħda pariseorā ědħħpeda wāsidaa. Maħbe Jesu beadi carea cħħa jħħšidaa.

Ācōrēba nezoca edada

¹⁵ Jesuba maħnebema cawaside āyā wāsia. Zocārā ēberārāda idji caidu wāsidaa. Maħne Jesuba dji cacua biē ħeara jūma biabicuasia. ¹⁶ Idjia ādjirā bio jara ħasia idjidebemada ebuda jararānamārēā. ¹⁷ Maħħħa māwāsia Ācōrēneba bedebari Isaiaba jarada quĩrāca. ¹⁸ Nāwā jarasia:

Naħħħa mā edada nezocaa. Mā idjira quĩrĩ ħa. Idji carea māra wārāda bio ħħšida ħa.

Mā Jaurera idjia diaya. Idjia puru ħeaza mā jipa oidebemada jaraya.

¹⁹ Idjira ijaraēa idjaba quĩrūbideba ħiaēa. Maħ bērā ni abaħba idji bedeabħħda purude ūrĩnaēa.

²⁰ Ķa cōrāħa quirura idjia cōrātaēa. Ībĩrā maārĩ urua quirura idjia quiaēa.

Ara maħ quĩrāca dji ĩħħē ħeara jipa o ħaya aba ne jūmane poyabħħdaa.

²¹ Maħne puru ħeaza idjira jħānia ědħ edamārēā.†

Jesu biē jarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

²² Maħbe ĩħħħba jai ħara ħa ēberāda Jesumaa edesidaa. Maħ ēberāra dauħerre ħasia idjaba quĩrāme cara ħasia. Jesuba idjira biabisia bedeamārēā idjaba unu ħemārēā. ²³ Jūmarāba cawa cħħadaē bērā iwidišidaa:

–Davideba zeida ħħa Ĵnaħħħ Jesuca?–

²⁴ Baribħħ ědjirāba māwā jara panħa pariseorāba ūrĩšidaa. Maħħħħba jarasidaa:

–Jāħ ēberāba jaira āyā jħretabaria, jairā boro Beelzebūba maħ ĩħħada diaēa bērā.–

²⁵ Baribħħ ědjia cħħa panħa Jesuba cawada bērā jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibħħ, āduba dji quinia. Abari purude wa abari dede dji ēberārāda ara ādjiduba djō pananibħħ, dārā pananaēa. ²⁶ Ara maħ quĩrāca Satanaba ara idji jaida

* 12:7 Osea 6:6. † 12:21 Isaia 42:1-4.

ãÿã jaretaiɓara, ara idji ume djõ ɓara. ¿Sãwã idjia poya ɓara dãrã erobai? ²⁷ Bãrãmaarã mãa Beelzebúdeba jairãda ãÿã jareta ɓara. Mãwãra bãrã ëpë beaba ¿caideba jaira ãÿã jaretabada? Adjirãba cawabidã bãrãba ãi crĩcha panãda. ²⁸ Baribara mãa Æcõrë Jauredeba jairãda ãÿã jareta ɓara, Æcõrëba unubi ɓara idjira jũësida bãrã Boro bai carea. ²⁹ Ëberã mësra ɓara naãrã jã chũmanaëbãra, ¿sãwã idji dede eda ne drãde wãni? Aɓa mãwã jã chũmasidara poya idji nebiada drãdida panãa.† ³⁰ Aɓaada mãare ɓaëbãra mã ume dji quĩrãa. Aɓaaba mã ume ëberãrãda Æcõrëmaa eneëbãra ãÿã jarecuabaria.

³¹ Mã carea mãa bãrãa jaraya: ëberãrãba cadjirua obadara, bië bedeabada sida Æcõrëba jũma quĩrãdoaya. Baribara aɓaaba Æcõrë Jaureba oɗada diauruba jãwã osiada aibara, Æcõrëba mãra quĩrãdoãe. ³² Aɓaaba mã, Naã Djara Edadada bië jaraibara Æcõrëba mãra quĩrãdoaya. Baribara aɓaaba Æcõrë Jaureba bië jaraibara, Æcõrëba mãra quĩrãdoãe. Naã ewaride, ewari ze nũmãza quĩrãdoãe ɓaya.

³³ Nejõ biada zauibara cawa panãa bacuru biada. Baribara dji biaëda zauibara cawa panãa bacuru cadjiruada. Nejõza idji zau ɓaëba cawa panãa. ³⁴ ¡Dama ëberãrã! ¿Bãrã dji cadjiruarãba sãwã ne biada bedeadi? Ëberãba idji sode crĩcha ɓa quĩrãca bedeabaria. ³⁵ Ëberã biaba idji sode ne bia erobãdeba ne biada jarabaria. Baribara ëberã cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobãdeba ne cadjiruada jarabaria. ³⁶⁻³⁷ ɓara ne biada jaraibara Æcõrëba ɓara bia ɓaya. Baribara ne biaëda jaraibara cawa oya. Mãa bãrãa jaraya: Æcõrëba cawa oi ewaride jũmarãba idjia jaradida panãa cãrë cãrëã ãdji bedeadeba djãrã crĩcha ãrĩsidada.

Jesuba Jonãnebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸ Mãwãnacarea Æcãra judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, dairãba quĩrã panãa ɓara ne ununacada oida. Mãwãra cawadia ɓara bajãneba ze ɓada.–

³⁹ Baribara Jesuba jarasia:

–Bãrã dji cadjiruarãba Æcõrëra ïjã ama panãa. Bãrãba mãra bajãneba ze ɓada cawadi carea quĩrã panãa mãa ne ununacada oida. Baribara mãa ne ununacada oëa. Bãrãba ababe Æcõrëneba bedeabari Jonã mãwãna quĩrãca ununia. ⁴⁰ Jonãra beda droma biteɗa ewari ùbea ãsa, diamasi bida ɓada quĩrãca mã, Naã Djara Edadara ewari ùbea ãsa, diamasi bida egorode ɓaya.‡ ⁴¹ Mã awara Æcõrëba jũmarã cawa oi ewaride Ninive purudebemarãda piradrãpeda bãrãra bië jaradia. Jonãba Æcõrëba cawa oyada aside ãdjia cadjirua obadara igarasidaa.* Baribara Jonã cãÿãbara dji dromaara ɓada nama ɓamĩna bãrãba ïjanaë panãa. ⁴² Mã awara Salomõ ewaride Sabã druadebema borora wërã basia. Idjira drua tamãba zesia Salomõ necawaa ùri carea.† Baribara naã ewaride Salomõ cãÿãbara dji dromaara ɓada nama ɓamĩna bãrãba ïjanaë panãa. Mã carea Æcõrëba cawa oi ewaride mã wërãba pirabaripeda bãrãra bië jaraya.–

† **12:29** Mã versiculode Jesuba jara ɓara ëberã mësra ɓa jã chũma quĩrãca idjia diaurura poyabaria jaira jaretacuai carea. § **12:40** Jonã 1:17. * **12:41** Jonã 3:5-10. † **12:42** 1 Rey 10:1-13.

Jai jēda zeda

Luca 11:24-26

⁴³ Ēberā cacuadebemada ēdradacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bade ānāūi carea jarabaria baribara sāma ānāūida unucāa.† ⁴⁴ Maļ bērā idjiduba nāwā jarabaria: “Māldji baadamaa jēda wāya.” Jūēbada maļ ēberā sora de bari ba quīrāca unubaria. Bia ima nūmada idjaba ne jūma bia nūmeada unubaria. ⁴⁵ Maļbe siete jai idji cāyābara cadjiruaara beada maļ ēberāmaa enepeda dji ēberā sođe eda panebadaa. Maļ bērā dji ēberāra idji naārā bađa cāyābara wetara biē bebaria. Ara maļ quīrāca mā ījāē panā carea bārā, dji cadjiruarāda naēna panana cāyābara biēara panania.–

Jesu ēberārā idjima zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ēberārāa beđe bade dji papa, dji djabarā sida dajada panāda idji ume beđe quīrā panasidaa. ⁴⁷ Abāba Jesua jarasia: –Ba papada, ba djabarā sida dajadaare panāa. Ādjira ba ume beđe quīrā panāa.–

⁴⁸ Baribara Jesuba maļ ēberā jarasia:

–Bamaarā žcairāda mā papa idjaba mā djabarā?

⁴⁹ Maļbe idji ume nībabadarāmaa jawa supeda jarasia:

–Naāgrāda mā papaa idjaba mā djabarāa. ⁵⁰ Mā Zeza bajāne bāba quīrā bā o beadrā mā djabaa, mā djabawērāa, idjaba mā papaa.–

13

Pea podadebema ne jara ba

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara maļ ewaride Jesura dedeba ēdrapeda amene droma icawa chūmane wāsia. ² Maļne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Maļ bērā jābade badopeda chūmesia. Ēberārāra ībade do icawa duanesidaa. ³ Maļbe Jesuba ādjirāa ne quīrātañoa ne jara badeba nāwā jaradiasia.

–Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācara tara ode baecuasiasia. Maļne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ Ācara tara ējūā mōgaraida bade baecuasiasia. Dji egorora nāūcha ba bērā maļ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jāwārāba purrubasia bio carra jidaē bađa bērā. ⁷ Idjaba ācara tara ējūā ālāda bade baecuasiasia. Mama baecuadaara jācara āra bara bāba bārā quenasiasia. ⁸ Baribara ācara tara ējūā biade baecuasiasia. Maļgara bio zausiasia. Ācara camāba ara aride diasiasia, dewaraba waitabeara diasiasia, waabemaba waiāara diasiasia.* ⁹ Dji cawāra bara bāba quīrācuita ūrīdua.–

Jesuba žcārē cārēā ne jara badeba jaradiasia?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Maļbe Jesu ume nībabadarāba idji caita zedapeda iwīdisidaa:

–žCārē cārēā ēberārāa ne jara badeba jaradiabari?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobadebemada jūmarāa cawabiē bāmīna bārāa cawabi bāa. ¹² Abāba wārāda cawaiāra, Ācōrēba auđuara cawabiya.

† **12:43** Israelerāba jarabadiāa jairāra ējūā pōāsa ewaraga bade beabadada. Isaia 34:14.

* **13:8** Griego beđeade nāwā bāa: “Ācara camāba treinta diasiasia, dewaraba sesenta diasiasia, waabemaba cien diasiasia.”

BaribARL adua BΛba cawa BΛda crīchaibARL idjia crīcha BΛ sida Ācōrēba jāriya. ¹³ Mañ carea mĭa ādjirāa ne jara BΛdeba jaradiabaria. Mĭa o BΛra ādjirāba unu panamĭna cawadaē panΛa, idjaba mĭa jara BΛra ūri panamĭna cawadaē panΛa. ¹⁴ Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jaradara wārāa:

Naļ ēberārāba ūri panamĭna cawadaēa. Bio unu panamĭna cawadaēa.

¹⁵ Ādjirāba sodeba poya cawadaēa, ūri quĩrĩanaēa idjaba unu quĩrĩanaēa. Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ūrcasidaa idjaba sodeba cawacasidaa.

Maļbe mĭmaa zedapeda mĭa ādjirāra biabicasia.†

¹⁶ BaribARL bārāra bio bia panΛa. Bārāba unu panΛra, ūri panΛ sida cawa panΛa. ¹⁷ Wārā arada mĭa jaraya: bārāba unu panΛra zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā jipa bea bida unu quĩrĩa panasidaa baribARL ununaē basía. Idjaba bārāba ūri panΛra ūri quĩrĩa pananamĭna ūrĩnaē basía.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara BΛdeba jaradara naļgΛa. Ūrĩnadua. ¹⁹ Ta ode podaba naļda jara BΛa: Ācōrēba ēberārā pe erobΛdebemada abaΛba ūripeda cawaēBARL, diauruba maļ bedea idji sode jūēnara quĩrādoabibaria. ²⁰ Ta mōgaraida BΛ ējūāne podaba naļda jara BΛa: Ācōrēba ēberārāba Ācōrē bedeara ūrĩnapeda bio BΛsrida edabadaa. ²¹ BaribARL bio carra jidaē bea bērā dārā droadacaa. Ewari zarea zebARLde wa Ācōrē bedea ĩjā panΛ carea ēberārāba biē obΛdade ādjia ĩjā panΛra igarabadaa. ²² Ta ējūā ARLida BΛde podaba naļda jara BΛa: Ācōrēba ēberārāba Ācōrē bedeara ūrĩbadaa, baribARL ādjirā sāwā bia beadidebemada jūmawāyā crīchabadaa. Ne jūmada erobeadibARL, BΛsrida beadida crīchabadaa. Jūma maļ crīchaba bedea ādji sode bedara BΛrā beabaria. Maļ bērā ādjira waridacaa. ²³ BaribARL ta ējūā biade podaba naļda jara BΛa: Ācōrēba bedeara bia ūrĩnapeda ĩjābadaa. Maļbe Ācōrēba ne biada ara aride obadaa, Ācōrēba waitabeara obadaa, idjaba Ācōrēba waiBΛara obadaa.‡

Trigo ējūāne chirua cadjirua uda

²⁴ Maļbe Jesuba dewara ne jara BΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛra naļ quĩrāca BΛa. Ēberāda basía. Maļ ēberāba idji ējūāne trigo ta dji biada ūsia. ²⁵ BaribARL idji nezocarā cāi panasidaade idji ume dji quĩrūda zepeda chirua cadjiruada trigo uđade ūsia. Maļbe wāsia. ²⁶ Māwānacarea dji trigora odjapeda ēāpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarāba djibaría iwídide wāsidaa: “Dai boro, BΛ ējūāne trigo biada usibARL ĩjāñ chirua cadjiruara sāwā odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mā ume dji quĩrūba māwā osia.” Maļne dji nezocarāba idjía iwídisidaa: “Māēteara ĩquĩrĩā BΛca dairāba ēūcuade wānida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Māwā orānadua. Māwā odibARL trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēūcuadía. ³⁰ Biara BΛa idu ābaa waribidida aba ewabΛdadaa. Maļ ewaride mĭa dji ewabΛdarāa jaraya: naārā chirua cadjiruada jarΛ pedapeda cajĭnadua babuedi carea. BaribARL trigora mĭa ne wagabada dede waga BΛdadaa.”–

† 13:15 Isaía 6:9-10. ‡ 13:23 Griego bedeadē nāwā BΛ BΛa: “Ācōrēba treinta zaubadaa, Ācōrēba sesenta zaubadaa, idjaba Ācōrēba cien zaubadaa.”

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹Wayacusa Jesuba ne jara bΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛra naļ quīrāca bΛa. Ēberāba mostaza tada idji ējūāne ūsia. ³²Maļ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. BaribΛrΛ dewara néu bea cāyābara waiBΛara waribarīa aba bacuru babΛrΛdaa. Maļ bērā ībanara dji jΛwatede de ocuade zebadaa.–

Paļ ēsābarīdebema ne jara bΛ

Luca 13:20-21

³³Idjaba Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

–Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛra paļ ēsābarī quīrāca bΛa. Maļ paļ ēsābarīa wērāba maĩrī edapeda harina waiBΛade abuesia. Maļbe bio puerapeda chūmasia aba jūma ēsābΛrΛdaa.–

Jesu ne jara bΛdeba bedeada

Marco 4:33-34

³⁴Jūma maļgΛra Jesuba ēberārāa ne jara bΛdeba jaradīasia. Ababe ne jara bΛdeba ādjirāa bedeadadja. ³⁵Ācōrēneba bedebarība jarada quīrāca wārāda māwāsia:

MΛa ne jara bΛdeba bedeaya. Ācōrēba naļ ējūā odadeba łtaa cawabiē badada mΛa jaraya.Š

Chīrua cadjīrua néude warīdada Jesuba cawa jarada

³⁶Maļbe Jesura ēberārā ume badada diguidāa wāsia. Idji ume nībabadara zedapeda iwīdīsidāa:

–Chīrua cadjīrua udadebemada dairāa cawa jaradua.–

³⁷Jesuba jarasia:

–Dji ta bia ubarīra mΛ, Naļ Djara Edadaa. ³⁸Peara naļ ējūāa. Dji ta biara Ācōrēba pe erobΛ ēberārāa. Chīrua cadjīruara diauru ēpē panΛrāa. ³⁹Dji quīrū, maļ chīrua cadjīrua udara diaurua. Dji néu ewadī ewarība jara bΛa naļ ējūā jōi ewarīda. Dji néu ewadīra Ācōrē bajānebema nezocarāa. ⁴⁰Chīrua cadjīrua ēūtacuadapeda babuebada quīrāca naļ ējūā jōbΛrΛde māwāya. ⁴¹MΛ, Naļ Djara Edadaba bajānebema nezocarāda diabueya cadjīrua obadarāda, cadjīrua obībadarā sīda mΛ puru tāēnabemada jΛrΛ pedamārēā. ⁴²MaļgΛrāra tΛbΛ uruade bΛtacuadīa. Mama aujīā panania idjaba puaba quīda īchia panania. ⁴³BaribΛrΛ dji jīpa beada ādjirā Zeza purude łmādau quīrāca dorrodorroa beadīa. Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.

Ējūā nēdoāa idjaba perla nēdoāa

⁴⁴Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛra parata egorode mērā bΛda quīrāca bΛa. Maļ paratara ēberāba unupēda arīma mērā bΛsia. Maļbe bΛsrida wāpēda jūma idjīa erobΛra nēdobuepēda dji ējūāda nēdosia.

⁴⁵Maļ awara Bajāne BΛba ēberārā pe erobΛra naļ quīrāca bΛa. Ēberāda basia. Maļ ēberāba perla neta dji biada nēdoi carea jΛrΛ bΛbadjīa. ⁴⁶Māwā bΛde aba bio biya quīru nēbΛa bΛda unusia. Ara maļda idjīa erobΛra jūma nēdobuepēda maļ netara nēdosia.

Ātarrayadebema

47 Bajāne B̄aba ēberārā pe erob̄ara ātarraya quīrāca B̄aa. Ātarraya barib̄adađe beda quīrātanoa jidabadaa. 48 Biradacarea īb̄adaa errebari edebadaa. Małbe chūpanenapeda beda biada jamarade j̄r̄r̄ pebadaa. Dji cadjiruada batacuabadaa. 49 Ara mał quīrāca nał ējūā jōb̄r̄r̄de māvāya. Ācōrē bajānebema nezocarāda zedapeda ēberā cadjiruarāda dji jipa bea tāēnabemada āyā B̄ādia. 50 Małbe t̄b̄r̄r̄ uruade batacuadīa. Mama aujīā panania idjaba puaba quida īchia panania.–

Nebia djiwidī idjaba dji drōā

51 Małbe Jesuba iwīdisia:

–Māa jaradara ħbārāba jūma cawasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

52 Małne Jesuba jarasia:

–Bajāne B̄aba ēberārā pe erob̄adebemada judiorā ley jaradiabariba cawasira de djibari quīrāca baya. Idjia waga erob̄adebemada nebia djiwidīda, dji drōā sida ac̄bibaria.–

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

53 Māvā ne jara B̄adeba jaradiadacarea Jesura āyā wāsia. 54 Małbe idji purude jūēsia. Ewari aba judiorā dji j̄r̄r̄bada dede jaradia basia. Dji ūrī duan̄ba cawa crīchađāē bērā nāvā jarasidaa:

–Nałḡr̄r̄ba ħsāmaareba jāł crīcha cawaara edasi? ħsāvā ne ununacada poya oi? 55 ħdjira dadji purudebema de obari warraēca? Idji papara ħMariaēca? Idji djabarāra ħSantiago, Jose, Simoł idjaba Judaēca? 56 Jūma idji djabawērārā sida ħdadjirā tāēna pan̄ēca? Māvā baib̄r̄r̄, ħdjia sāma jācua cawasi?–

57 Ādjirāba Jesura ījā quīrīānaē basīa. Mał bērā Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarida djārā druade wayabadaa, barib̄r̄r̄ ara idji druadebemarāba wayadacaa. Idji dede panabada bida wayadacaa.–

58 Ādjirāba ījānaē bērā Jesuba mama ne ununacada zocārāēbe osia.

14

Herodeba Jesudebema ūrīna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

1 Mał ewaride Herodera Galilea druadebema boro basīa.* Mał Herodeba ūrīsia Jesura tr̄ B̄r̄ga B̄ada. 2 Mał carea idjiare beaa jarasia:

–īMāmaar̄ Borocuebari Juał r̄r̄ēbađada jāwā B̄aa! Mał bērā jūma ne ununacara poya o B̄aa.–

3-4 Herodeba māvā jarasia Juałra beabida bērā. Małḡr̄r̄ba nāvā basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodīa abadada edasia. Barib̄r̄r̄ba Juałba idjīa jarabadjia: “B̄a djaba quimada erob̄acara B̄aa.”† Mał carea Herodeba Juałra jidapeda preso B̄abada dede carenaba j̄ł B̄asīa. 5 Juałra beabi quīrīā basia barib̄r̄r̄ba puruda waya bađa bērā poya oē basia. Puruba crīcha basia Juałra Ācōrēneba bedeabarida.

6 Herode toda ewari B̄srīda o pan̄ne Herodīa cauda jūmarā quīrāpita bairasia. Małba Herodera bio B̄srīdasīa. 7 Mał carea mał awērāa

* 14:1 Herode. Mał Herodera Antipa tr̄ jarabadjīdaa. Ācōrē Bedeade odja B̄aa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bīda. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjīdaa (Mateo 2:1-23). † 14:3-4 Levitico 18:16.

wārāneba jarasia ne baridua idjia iwidiβΓΛda diaida. ⁸Maλne dji papaba idji caua nāwā iwidiβisia:

–Māa epedecode Borocuebari Juaλ boroda diadua.–

⁹Māwā iwidiβide Herodera sopuasia. BaribβΓΛ jūma idji ume ne co duanλ quīrāpita wārāneba jarada bērā Herodía cauba iwidiβara obisia. ¹⁰Ara maλda Juaλra preso βλbada dede βλda obλá tβisia. ¹¹Juaλ borora epedecode enenapeda Herodía caua diasidaa. Maλbe dji cauba dji papaa diasia. ¹²Māwānacarea Juaλ ume nībapedadaba idji cacuara edadapeda tβarisidaa. Maλbe Jesua jarade wāsidaa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juaλ 6:1-14

¹³Jesuba Juaλ jaidada ūrīside iduba jābade ēberā neēmaa wāβΓΛ basia. BaribβΓΛ ēberārāba idji sāmaa wāβΓΛda cawasidade puruzabemada jīrūba araa wāsidaa. ¹⁴Jesura jābadeba drua badobβΓΛde maλ ēberārā zocārā duanλda unusia. Ādjirāra mīā djuburi ununa bērā dji cacua biē quedeada biabicusia. ¹⁵Queubodo bērā idji ume nībabadarāra idjimaā wānapeda jarasidaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Maλ awara queubβΓΛa. Ēberārāa jaradua puru beade codira nēdode wānamārēā.–

¹⁶Maλne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Ādjirāra wāniē panλa. BārāββΓΛ ne cobidada.–

¹⁷BaribβΓΛ ādjia jarasidaa:

–Daiba paλda juesumabe idjaba bedada umēbe eropanλa.–

¹⁸Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadua, māēteara.–

¹⁹Maλbe ēberārāa jarasia pōājārāne chūpanenamārēā. Maλ paλ juesuma panλra, beda umē panλ sida idji jλwade edapeda bajānaa acλpeda Ācōrēa bia jarasia. Maλbe paλra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jeecadāmārēā. ²⁰Jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. Dji adubadada jλrλ pesidade doce jamara birasidaa. ²¹Mama ne copeadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca βλa, wērārāda warrarā sida juachadaē.

Jesu do λrλ nībada

Marco 6:45-52; Juaλ 6:16-21

²²Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābade badobisia idji na quīrārā chānamārēā. Maλne idjira βesia ēberārā diguidaā wābigai carea. ²³Jūmarāda wābigapeda iduba eyadaā Ācōrēa iwidiβe wāsia. Queuside iduba βasia. ²⁴Maλmisa Jesu ume nībabadarāra do quēsida panasidaa. Maλne nāūrāda ādji nocoareba puá nūmλ bērā baido bogozoaba jābara jirawe eronūmesia.

²⁵Āsabodode Jesura do λrλ nīda ādjimaā wāsia. ²⁶BaribβΓΛ idji ume nībabadarāba maλ unusidade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ādjirāra biasidaa:

–jBēwārāda jāwā nīa!–

²⁷Ara maλda Jesuba jarasia:

–jSozarra βeadedua! Māda jāwā βλa. jNe wayarānadua!–

²⁸Maλne Pedroba idjía jarasia:

–Mλ Boro, wārāda βλda jāwā βλββΓΛ, mλra do λrλ βλmaa wābidua.–

²⁹Ara maλda Jesuba jarasia:

–jZedua!–

Ara mañda Pedrora jãbadeba doeda badopeda Jesumaa do ãrã wãbãrã basía. ³⁰ Baribãrã Pedrora nãürã dji cãbãyã puá ßã unuside dauperasia. Mañne ta dogo bërã biasia:

–jMã Boro, carebadua!–

³¹ Ara mañda Jesuba jãwade jidapeda jarasia:

–Ache, çcãrẽ cãrẽã ãjãé basi mãã bãra do ãrã poya nãbabida?–

³² Jãbade badosidade nãürãra cãbasia. ³³ Mañbe jũma jãbade panãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda idjía bia bedeasidaa:

–jBãra wãrãda ãcõrẽ Warraa!–

Jesuba Genesare druade cacua biẽ bea biabida

Marco 6:53-56

³⁴ Chã wãnada Genesare druade jũesidaa. ³⁵ Mamabema ëberãrãba Jesura cawasidaa. Mañ carea jũma ãdji druade jarabisidaa Jesura jũesida. Mañbe ëberãrãba jũma dji cacua biẽ beara idjima enesidaa. ³⁶ ãdjirãba idjía bedea djuburiasidaa ababe idjia cacuade jã ßã ida tãbimãrẽã. Jesuba idu tãbida bërã jũmaena biacuasidaa.

15

Jãwa sãgãbadadebema

Marco 7:1-23

¹ Mãwãnacarea ãcãrã pariseorãda, judiorã ley jaradiabada sida Jerusaleã purudeba Jesumaa zedapeda iwídisidaa:

² –ßã ume nãbabadarãra jãwa sãgãdaẽ ne cobadaa. çCãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara igara panã?–*

³ Mañne Jesuba panusia:

–Bãrã bida çcãrẽ cãrẽã ara bãdjia obadadeba ãcõrẽba obi ßã bedeara igarabada? ⁴ Idjia nãwã jarasia: “ßã zezada, ßã papa sida waya pananadua.”† Naã sida jarasia: “Bariduaba idji zezada, idji papa sida biẽ jaraibãrã, idjira beadida panã.”‡ ⁵⁻⁶ Baribãrã bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba nãwã jarabadaa: “Jũma mãã erobãra ãcõrẽã diãda bërã mãã bãra poya carebaẽã.” Mãwã bãrã drõã naẽnabemaba jaradiapedada epẽ panãneba ãcõrẽ bedeara igarabadaa. ⁷ Bãrã dji biaca beara, ãcõrẽneba bedeabari Isaiãba bãrãnebemada aride ßãsia. Nãwã jarasia:

⁸ Naã puruba mãã bia bedeabaria, baribãrã wãrãda ãdji sodeba mãma crĩchadacaã.

⁹ ãdji quĩrãbe mãã bia bedeabadaa. Mã bedea cãyãbara ëberã crĩchadra jaradiabadaa.§

¹⁰ Mañbe Jesuba ëberãrã arima duanãra trãpeda nãwã jarasia:

–Mã bedeara ùrĩnãdua cawãdamãrẽã. ¹¹ Dadjia cobadaba ãcõrẽ quĩrãpita mititia ßãcaã. ãtebãrã itedebe ze ßãbãrã dadjira ãcõrẽ quĩrãpita mititia ßãbaria.–

¹² Mãwãnacarea Jesu ume nãbabadarãra caita zedapeda jarasidaa:

–çBãã cawa ßãca pariseorãra sode biẽ duanãda ßãã jãã bedea jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

* **15:2** Levítico 22:4-8de jara ßãã sacerdoterãra cuidida panãnebemada, baribãrã Jesu ewaride pariseorãba jaradiabadjidaã jũmarãba jãwa sãgãdida panãda drõãenabemarãba jarapedada quĩrãca. † **15:4** Exodo 20:12. ‡ **15:4** Exodo 21:17. § **15:9** Isaiã 29:13.

–Mā Zeza bajāne Ɂaba udaēra jūma ēūta Ɂatacuaya. ¹⁴ Maā bērā pariseorā carea crīcharānadua. Ādjirāra dauberrea Ɂea quīrāca panāa. Ādji ēpēɁada sida dauberrea Ɂea quīrāca panāa. Dauberrea Ɂaba dewara dauberrea Ɂada eronībaibara umena uriade Ɂaedia.–

¹⁵ Maāne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadadebema Ɂa jaradiadada dairāa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–ɁBārā bida wadi adua panāca? ¹⁷ ɁDadjia cobadara biteda wāpeda dajadaa ēdrabarida cawadaē panāca? ¹⁸ Baribara ēberā itedeba dajadaa ze Ɂada sodeba ze Ɂaa. Maāgaba ēberā Ācōrē quīrāpita mititia Ɂabaria. ¹⁹ Crīcha cadjiruada, mīā beaida, daunemaida, audua Ɂaida, ne drāida, sewa o Ɂaida, djārā biē jarai sida sodeba ze Ɂaa. ²⁰ Jūma maāgaba ēberā Ācōrē quīrāpita mititia Ɂabaria, baribara jawa sagāē ne cobaraba dadjira mititia Ɂaaca.–

Jesuba cananeo wērācau biabida

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamaaba Tiro druade idjaba Sidoā druade parraa wāsia. ²² Maāne cananeo wērā maā druadebemada Jesu nīmaa zesia. Maā wērāba nāwā jīgua beɁea nūmesia:

–iMā Boro, Davideba zeda, māra quīrā djuburiadua! Mā cauda jaiba bio bia mīga eroɁaa.–

²³ Baribara Jesuba panuē basía. Maāne idji ume nībabadarāra caita wānapeda idjía nāwā beɁea djuburiasidaa:

–Jāā wērāra dadjirā caidu Ɂia nīa. Idjía jaradua āyā wāmārēā.–

²⁴ Wērāra cananeo bērā Jesuba idjía jarasia:

–Ācōrēba māra Israeldebema dji adua Ɂeamaa diabuesia.–

²⁵ Maāne wērāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

–Mā Boro, Ɂcarebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Biē Ɂaa warrarāba co panāda jārīda usaa diai carea.–

²⁷ Maāne wērāba jarasia:

–Ɂaa jara Ɂara wārāa, mā Boro, baribara usaba djibari mesa edre djico jurruzoadada cobaría.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, Ɂaa wārāda iĵā Ɂaa mā Ɂa cauda poya biabida. Maā bērā Ɂaa quīrā Ɂa quīrāca mā oya.–

Ara maāda dji caura biasia.

Jesuba cuatro mil ēberā ne cobida

Marco 8:1-10

²⁹ Mamaaba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade āta wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Maābe ēberāra zocārā idji Ɂamaa zesiesidaa. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jawa biē beada, quīrātanoa cacua biē Ɂea sida zocārā enesidaa. Maāgarāra Jesu caita Ɂasidaa. Maābe Jesuba jūma biabicuasía. ³¹ Ēberā arima duanaba unesidaa dji quīrāme cara beadara beɁea panāda, dji jawa biē beadara bia panāda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panāda. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā israelerā Ācōrēa bia beɁesidaa.

³² Māwā panāne Jesuba idji ume nībabadarāra trāpeda jarasia:

–M̄la naļ ēberārāra m̄iā djuburi unu ɓla. M̄l ume duanla ewari ūbea babla. Ādjia codi carea eropananara jōsia. M̄la ādjirāra ne codaē diguidaa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.–

³³ Baribla idji ume n̄babadarāba iwidisidaa:

–Nama ēberārā neēma ḡsāma codira edadi zocārā nūml itea?–

³⁴ Maļne Jesuba iwidisia:

–ḡBārāba paļda jūmasāwā eropan?–

Ādjia panusidaa:

–Sietebe eropana, idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropana.–

³⁵ Maļbe Jesuba ēberārāra jūma egode chūmebisia. ³⁶ Maļ siete paļra, beda sida idji jawade edapeda Ācōrēa bia ɓlada asia. Māwāpeda bedara paļ sida cōrācuapeda idji ume n̄babadarāba diasia jedecadamārēā. Ara maļda jedecasidaa. ³⁷ Jūmarāba codapeda jāwūācuasidaa. Dji adubada jala pesidade siete jamara birasidaa. ³⁸ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil quīmārē panasidaca ɓla, wērārāda warrarā sida juachadaē. ³⁹ Maļbe ēberārā wābigapeda Jesura jābade badopedā Magadaļ druadaa wāsia.*

16

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Marco 8:11-13; Luca 12:54-56

¹ Māwānacarea ācala pariseorāda, saduceorā sida Jesumaa zesidaa. Idjira Ācōrēneba zeē ɓlada unubidida crīchasisidaa. Maļ carea idjia iwidisidaa ne ununacada omārēā. ² Maļne Jesuba panusia:

–Queublaēde āmādau ɓeabariare bajāda purea nūmlaɓla, bārāba jarabadaa nurēma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda āmādau odjabariare bajāra purea nūmlaɓla idjaba towa nūmlaɓla, bārāba jarabadaa ewari cadjiruaidā. Bārā dji biaca ɓearāba ewari quīrāra cawa panāmīna Ācōrēba naļ ewaride o ɓara cawadaca. ⁴ Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ijā ama panla. M̄lra bajāneba ze ɓlada cawadi carea quīrīā panla m̄la ne ununacada oida. Baribla m̄la ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedeabari Jonā māwāna quīrāca ununia.–*

Maļbe Jesura ādjirā amepeda wāsia.

Pariseorā harina ēsābibari

Marco 8:14-21

⁵ Amene droma chānapeda Jesu ume n̄babadarāba cawasidaa paļda quīrādoasidada. ⁶ Maļne Jesuba jarasia:

–Pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitadada.–

⁷ Jesu ume n̄babadarāra āduba nāwā bedeasidaa:

–Idjia māwā jarasia dadjirāba paļda enepedadaē bērā.–

⁸ Jesuba cawa ɓasia cārēnebemada bedeā panla. Maļ carea jarasia:

–ḡCārē cārēā paļra neēana a pan? Bārāba Ācōrēra ijānaēca ɓla. ⁹ ḡM̄la odara bārāba unusidāmīna cawadaē basica? ḡQuīrādoasidaca paļ juesumaneba m̄la ēberārāra mil juesuma ne cobidada?† ḡQuīrādoasidaca bārāba dji adubada jala pesidade jamara jūmasāwā birasidada? ¹⁰ ḡIdjaba quīrādoasidaca paļ siete panneba m̄la ēberārāra mil quīmārē ne cobidada?‡ ḡQuīrādoasidaca bārāba dji adubada jala pesidade jamara

* **15:39** Magadaļ. Griego bedeade ācala cartade “Magdala” ɓla ɓla. * **16:4** Jonā māwāna. Jonā 3:3-9; Mateo 12:38-41. † **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38.

jūmasāwā birasidada? ¹¹ ¿Sāwāērā cawadaē mīa paḷnebemada bedeae ḅada? Mīa jarasia pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitadamārēā.–

¹² Maḷbeb_{ΛΓΛ} cawasidaa Jesuba harina ēsābibiaridebemada jaraē ḅasida, āteb_{ΛΓΛ} pariseorāba, saduceorāba jaradiabadadebemada quīrācuitadamārēā jara ḅasia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³ Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo druade jūēne wāsidaa. Maḷne Jesuba ādjia iwidisia:

–Mā, Naḷ Djara Edadara ¿ēberārāba caida crīcha panḷ?–

¹⁴ Ādjirāba jarasidaa:

–Λc_Λḷba jara panḷa ḅara Borocuebari Juaḷda. Dewararāba jara panḷa ḅara Eliāda. Dewararāba jara panḷa ḅara Jeremiada wa Ācōrēneba bedeabarida.–

¹⁵ Maḷne Jesuba iwidisia:

–Barib_{ΛΓΛ} bārāba mīra ¿caida crīcha panḷ?–

¹⁶ Simoḷ Pedroba panusia:

–ḅara Ācōrēba ēd_Λ edabari diai jaraḷda, Ācōrē zocai ḅa Warraa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–ḅara bio bia ḅaa, Simoḷ, Joná warra. Ni abaḷ ēberāba bīa maḷḷara cawabidaē ḅasia, āteb_{ΛΓΛ} mā Zeza bajāne ḅaba cawabisia. ¹⁸ Mīa jaraya: ḅara Pedroa. Mīa naḷ mōgara ḷrḷ mā puruda oya. § Ni beu bida mā purura poyaēa. ¹⁹ Purudebema yave diab_{ΛΓΛ} quīrāca mīa ḅara Ācōrēba pe erob_Λdebemārā tāēna dji dromada ḅaya.* ḅa naḷ ējūāne iduaribiēra Ācōrē bajāne ḅa bida iduaribiēa. Idjaba ḅa naḷ ējūāne iduaribi ḅara Ācōrē bajāne ḅa bida iduaribiya.–

²⁰ Maḷbe Jesuba idji ume nībabadarāa bio jara ḅasia ni abaḷa jararānamārēā idjira Ācōrēba ēd_Λ edabari diai jaraḷda.

Jesuba idji beadidebema jarada

Marco 8:31–9:1; Luca 9:22-27

²¹ Maḷ ewarideba ḷtaa Jesuba idji ume nībabadarāa jarabadjia idjira Jerusaleḷne bia mīgaida ḅada. Nāwā jarasia:

–Mīra purudebema bororā jḷwaēda, sacerdote bororā jḷwaēda, judiorā ley jaradiabadarā jḷwaēda bida bia mīgaya. Mīra beabidīa barib_{ΛΓΛ} ewari ūbeade ḷrēbaya.–

²² Māwā jaraḷda carea Pedroba Jesura jīgabe edepeda quēā ḅa quīrāca jarasia:

–Mā Boro, māwā bedearādua. Ācōrēba ḅara idu māwābiēa.–

²³ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba jēda acḷpeda Pedroa jarasia:

–Satana, mā caitabemada āyā wādua. Mīa oida ḅara ḅa obi ama ḅaa. ḅa Ācōrē quīrāca crīchaē ḅaa. Āteb_{ΛΓΛ} ēberā quīrāca crīcha ḅaa.–

²⁴ Maḷbe Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

§ **16:18** Pedro. Pedro trḷba griego bedeade mōgarada jara ḅaa. Naḷ mōgara. Pedro trḷba mōgara jara ḅa bēra ḷc_Λḷamaarā Jesuba naḷ mōgaraāda abḷaḷdeba Pedroda jara ḅaa. Dewararāmaarā jara ḅa Pedroba versículo 16de jaraḷda. Idjaba ḷc_Λḷamaarā Jesuda jara ḅaa (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8). * **16:19** Jesu ewaride purudebema yave erob_Λ dji droma ḅasia.

–Abaaba māda ēpē quīrīā bābāra, idjia o quīrīā bāra igarapeda bia mīgai carea baida bāa.† Maābe māra ēpēida bāa. ²⁵ Abaaba naā ējūāne bia baida jarā baibaara, jīrūare bia baēa. Baribaara abaada mā carea beuibāra, Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁶ Ēberāda naā ējūāne ne jūma erobāde beuibāra, ģidjia erobāba carebaica? Beu amaaba idjia erobādebemada ģjūmasāwā poya diai? ²⁷ Wārāda mā, Naā Djara Edadara bajānebema nezocarā ume zeya mā Zeza ābādeba cawa oi carea. Maāne bia opeadara māa bia bāya idjaba cadjirua opeadara biē bāya. ²⁸ Māa wārāda jaraya: ācāra nama panā beudī naēna ebuda ununia mā, Naā Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zebāra.–‡

17

Jesu quīrā awara nūmena

Marco 9:2-13; Luca 9:28-36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, dji djaba Juaā sida āduba eya āta bāmaa edesia. ² Mama ādji quīrāpita Jesura quīrā awara nūmesia. Idji quīrāra āmāda quīrāca dorrodorroa nūmesia. Idjia jā bā sida ānaa quīrāca totroa nūmesia. ³ Cawaēne ādjia unusidaa Moiseda Elía sida Jesu ume bedea panāda. ⁴ Maā carea Pedroba Jesua jarasia:

–Dai Boro, bia bāa दौरा नामा पानादा. बाा क्वीरिा बबारा दाबा दे जाकुदा उबेा ओदा, अबा बा इतेा, अबा मोसे इतेा, इजबा अबा एलिया इतेा.–

⁵ Pedro māwā bedea bāde jārārā eradrā bāda ādji ārā zesia. Maā jārārāba ādji ānā edasīde naā bedēada jīgua ūrīsidāa:

–Naāgara mā Warra bio quīrīā bāa. Māra idji carea bāsrīda bāa. Idjia jara bāra ūrīnadua.–*

⁶ Maā ūrīsidāde ne wayaaba egode barrubari tapanesīdaa. ⁷ Māwā bāde Jesura zepēda ādjira tāsia. Maābe jarasia:

–Piradrādada. Ne wayarānadua.–

⁸ Ādjia wayacusa acābādaē Jesura iduba nūmāda unusīdaa.

⁹ Eyadeba edāa zesīdaē Jesuba ādjīa nāwā jara bāsia:

–Bārāba unupeadara ni abāa jararānada aba mā, Naā Djara Edada ārēbabāra.–

¹⁰ Maāne ādjia Jesua iwidisīdaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadaba ģcārē cārēā jarabada Elīada naārā zeida bāda?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Wārāda Elīara naārā zeida bāa ne jūmada bia bāi carea.† ¹² Baribaara māa jaraya Elīara zesīda. Māwāmīna ni abāaba idjira cawadaē basīa. Ātebāra ēberārāba o quīrīā panana quīrāca idjira osīdaa.‡ Ara mā quīrāca mā, Naā Djara Edadara ādji jāwāda bia mīgaya.–

¹³ Maāne Jesu ume nībabadarāba cawasīdaa idjia Borocuebari Juaānebemada bedea basīda.§

† **16:24** Bia mīgai carea baida bāa. Griego bedēde nāwā bā bāa: “Idji crura atau edeida bāa.” ‡ **16:28** Daniel 7:13-14. Ununia mā, Naā Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zebāra. Ebuda bāēa cārēda ununia. Acāraāmarā jara bāa Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununia. Dewarāmarā jara bāa Jesu ārēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununia. *

* **17:5** Deuteronomio 18:15; Isaía 42:1. † **17:11** Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ **17:12** Marco 6:14-29. § **17:13** Mateo 11:14.

*Jesuba warra jai bara bΛ biabida**Marco 9:14-29; Luca 9:37-43*

¹⁴ Ādji eyadeba edaa zesidade ēberārāda zocārā ābaa duanasidaa. Mañne ēberāda Jesumaa zesia. Mañ ēberāra Jesu quīrāpita chirāborode cobepeda jarasia:

¹⁵ –MΛ Boro, mΛ warrada quīrā djuburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, mañba bia bæcaa. Eḏauḏe tΛbΛḏe bæebaria idjaba eḏauḏe doḏda bæebaria. ¹⁶ MΛa idjira bΛ ume nībabadarāmaa enesia, māwāmīna poya biabidaē basia.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–jBārāba Ācōrēra ĩjānacaa! jBārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ĩjānamārēā ḏaba sālbe mΛa droai? Warrara namaa enenadua.–

¹⁸ Jesuba jai quēā jΛretaside warra cacuaḏebemada ēdrasia. Ara mañḏa warrara biasia.

¹⁹ Māwānacarea Jesu ume nībabadarāra idjimaā wānapeda āduba iwidiḏidaa:

–ḏSāwāērā dairāba jāḏ jaira poya āyā jΛretadaē basi?–

²⁰ Jesuba panusia:

–Bārāba mācua Ācōrēra ĩjānaē panΛ bērā poyadaē basia. Wārāda mΛa jaraya: mostaza ta maārī quiru quīrāca bārāba maārī ĩjā panΛbara, nañ eyaa namabemada āyā baḏe wāduada acasiḏaa, mañne eyara āyā baḏe wācasia. Māwā ĩjā panΛbara bārāba poya oḏaēra neē bacasia. ²¹ BaribΛΓΛ jai nañca bea āyā jΛretadi carea Ācōrēa iwidiḏida panΛa idjaba ne coḏaca ewarida oḏida panΛa.–*

*Jesuba waya idji beaḏidebema jarada**Marco 9:30-32; Luca 9:43-45*

²² Galilea druade ābaa panasidade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāéne mΛ, Nañ Djara Edaḏara abaΛba ēberārāa jidabiya. ²³ Ādjirāba mΛra beaḏia, baribΛΓΛ ewari ūbeade mΛra ḏrēbaya.–

Mañ carea ādjirāra bio sopuasidaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarā sida Capernauḏ puruḏaa zesidade Ācōrē de droma carea parata jΛΓΛ pebadarāda Pedromaa wāḏidaa. Ādjirāba iwidiḏidaa:

–ḏBārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara diabarica?–†

²⁵ Pedroba panusia:

–Māē, diabaribia.–

Pedro idji deḏe eḏa wāside Jesuda naārā bedeasia. Nāwā iwidiḏia:

–BaΛ ḏsāwā crīcha bΛ, Simoḏ? ḏCairāba paratara nañ ējūāne bea bororāa diadida panΛ? ḏAra ādji ēberārāba wa āibemarāba diadida panΛ?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Āibemarāba diadida panΛa.–

Jesuba idjīa jarasia:

–Māē. Dji boro ēberārāba diadacaa. ²⁷ Dadjira dadjī Boro Ācōrē ēberārāa, baribΛΓΛ mañ paratara diadida ēberārāba biē crīcharānamārēā.

* **17:21** Griego beḏeade ḏCΛΓΛ cartade mañ versīculora neā. † **17:24** Judiorā dji umaquīrā veinte poa ātaa beaba poaza mañ paratara diadida panasidaa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umé trajadabari eḏaḏada diadida panasidaa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

Mañ bēřā doeda beda wade wādua. Dji naārā mībΛΓΛ itede acΛsira paratada unuya. Mañ paratara edapeda mΛ carea, bΛ carea bida diadua.–

18

Caida dji dromaara bΛ

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

¹ Mañ ewaride Jesu ume nībabadarāra idji caita zedapeda nāwā iwidišidaa:

–Bajāne BΛba pe eroBΛdebemarāda ζcaida dji dromaara bΛ?–

² Mañne Jesuba warra zaqueda trΛpeda ādjirā ēsi nūmasia. ³ Nāwā jarasia:

–Wārā arada mΛa jaraya: bārāba crīcha panΛra āyā BΛdapeda warrarā quīrāca beadaēbΛΓΛ, Bajāne BΛba pe eroBaēa. ⁴ BaribΛΓΛ abaada nañ warra zaque quīrāca dewararā cāyābara edaara beibΛΓΛ, Bajāne BΛba pe eroBΛdebemarāda dji dromaara baya. ⁵ Bariduaba mΛ ijā BΛdeba warrarāda bia edaibΛΓΛ, mΛda bia edabΛΓΛa.

⁶ Bariduaba mΛ ijā bea dji dromaē quedeada cadjiruade baebibΛΓΛ, Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bēřā biara BΛa mañ ēberā ochirude yu waibΛada jΛnapeda pusade batabuedida nābΛΓΛ beumārēā.* ⁷ ¡Mīā djuburi beaa nañ ējūānebemarāra! Cadjirua obibarira nañ ējūāne baraa. Mañra baraya baribΛΓΛ djārāa ne cadjirua obibari ēberāda bio mīā djuburi BΛa.

⁸ Mañ carea bΛ jΛwaba wa bΛ jīrūba bΛa cadjiruada obibΛΓΛ, mañ cadjirua o amaaba BΛá tutapeda āyā batabuedua. BΛa jΛwa ababe wa jīrū ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara BΛa Ācōrēba bΛra jΛwa umé wa jīrū umé eroBΛda tΛbΛ urua quicamaa batabuei cāyābara. ⁹ Idjaba bΛ dauba bΛa cadjiruada obibΛΓΛ, mañ cadjirua o amaaba ēūtapeda āyā batabuedua. Dau ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara BΛa Ācōrēba bΛra dau umé eroBΛda tΛbΛ uruade batabuei cāyābara.

Oveja aduađadebema ne jara bΛ

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerāra igararānadua. MΛa jaraya: bajānebema nezocarā mΛ Zeza quīrāpita duanΛba ādjirāra wagabadaa. ¹¹ Wārāda mΛ, Nañ Djara Edadaba dji aduá beada ēdrΛ edai carea zesia.†

¹² Bārāba ζsāwā crīchadi? Ēberāba cien oveja eroBΛdebemada aba aduaibΛΓΛ ζdji 99 panΛra eyade amepeda dji aduađada jΛrΛde wāēca? ¹³ MΛa wārā arada jaraya: ēberāba idji ovejada unusira dji 99 aduaē bea cāyābara mañ oveja carea BΛsridaara baya. ¹⁴ Ara mañ quīrāca bārā Zeza bajāne BΛba quīrīāēa ni abaΛ warra zaquera aduaida.

BΛ djababa cadjiruada osira sāwā oida bΛ

Luca 17:3

¹⁵ BΛ djababa bΛda biē oibΛΓΛ, idjimaā wāpeda bāduba panΛne ibiadeba quēādua. Idjia bΛ bedeada ijāsira bārāra ibiadia. ¹⁶ BaribΛΓΛ bΛ beđeara ijāēbΛΓΛ, ēberāda aba wa umé idjimaā ededua. Mañrāba jarađia jūma bΛa jara BΛra wārāda.‡ ¹⁷ Ādjia jarabΛdara idjia ūrī quīrīāēbΛΓΛ, Ācōrē ijā

* **18:6** Yu waibΛa. Griego bedeade “burro yu” bΛ bΛa. † **18:11** Griego bedeade zocārā cartade mañ versīculora neēa. ‡ **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Mañrāba. Griego bedeade bΛ bΛa: “Ēberā umé wa ūbea panΛba.”

beara jūma ābaa trāpeda ādjirāa maānebemada jaradua. Baribara Ācōrē ĩjā beaba jarabara ūrī quĩrāēbāra, idjira Ācōrē adua ba quĩrāca wa Romanebema boro itea parata jara pebari quĩrāca igaradua. ¹⁸ Wārā arada māa jaraya: bārāba naā ējūāne iduaribidaēra Ācōrē bajāne ba bida iduaribiēa. Idjaba bārāba naā ējūāne iduaribi panara Ācōrē bajāne ba bida iduaribiya.

¹⁹⁻²⁰ Naāda māa jaraya: mā ĩjā panada umé wa ūbea ābaa dji jare panane mā sida mama baya. Maā bēra bārānebemada umé naā ējūāne mā Zezaa iwididi carea bedea audibara, bārāba iwidibara mā Zeza bajāne baba oya.–

Cadjirua quĩrādoāē badadebema ne jara ba

²¹ Maābe Jesu caita zepeda Pedroba iwidisia:

–Mā Boro, mā djababa mā biē obara de ħbarima jūmasāwā quĩrādoaida ba? ħbarima siete bia bāca?–

²² Jesuba panusia:

–Māa jaraya: barima sietebe māwā oiē bāa ātebāra 77 oida bāa.Š

²³ Bajāne bāba ēberārā pe erobāra naā quĩrāca bāa: ēberārā boroda basia. Ewari aba mā boroba quĩrā basia idjiare beaba idjia parata diadara jēda diadida. ²⁴ Māwā bāde aba enesidaa. Maā ēberāba dji boroa paratada waibāa jēda diaida basia. ²⁵ Maāne idjia cārēba jēda diaida neē basia. Maā bēra dji boroba idji parata edai carea māā ēberāda, dji quimada, dji warrārā sida nēdobuei basia djārā nezocada beadamārēā. Jūma māā ēberāba erobā sida nēdobuei basia. ²⁶ Maāne ēberāra chīrāborode cobepeda dji boroa nāwā bedea djuburiasia: “Mā boro, mā quĩrā djuburia jādua. Māa bāa jūma jēda diaya.” ²⁷ Maāne quĩrā djuburiadeba dji boroba jūma dji ēberāba diaida badara quĩrādoapeda idjira ēdra basia.

²⁸ Maābe ēberāra wāsia. Wābāra de idji boroare bāda aba unusia. Maāgāba idjia paratada māārī jēda diaida basia. Maāra osāga jidapeda jarasia: “Māa diaida bāra diadua.” ²⁹ Dewarabemaba idji quĩrāpita chīrāborode cobepeda jarasia: “Mā quĩrā djuburia jādua. Māa bāa jūma jēda diaya.” ³⁰ Baribara quĩrā djuburiaē basia, ātebāra preso bābisia aba idjia diaida badara jūma diabāda.

³¹ Dji boroare beaba māāra unusidaa. Maā carea bio sopuasidaa. Wānapeda dji boroa jūma nēbārasidaa. ³² Dji boroba māā ēberāra idji quĩrāpita trāpeda nāwā jarasia: “jbara nezoca cadjiruaa! Bāa bedea djuburiaside bāa jēda diaida badara ħmā jūma quĩrādoasiēca? ³³ Maāda ħcārē cārēā dewarabemara quĩrā djuburiaē basi?” ³⁴ Dji borora bio quĩrū ba bēra māā ēberāra preso biē obadarā jāwāda bāsia aba idjia jēda diaida badara jūma diabāda.–

³⁵ Maābe Jesuba jarasia:

–Ara māā quĩrāca bārā djabarāba biē opedadada bārāba sođeba quĩrādoadaēbāra, mā Zeza bajāne bāba jūma bārāra biē bāya.–

19

Jesuba mīā amaira biē bāada ada

Marco 10:1-12; Luca 16:18

Š 18:22 77. Griego bedea de “setenta veces siete” bā bāa. Jesuba jara bāa dadji biē obadara jūma quĩrādoaida panāda.

¹ Māwā jaradacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadaa wāsia Jordaλ do quĩrāare. ² Zocārā ēberārāba idjira ēpēsidaa. Mama dji cacua biē quedearea jūma biabisia. ³ Māwā bλde λCARλ pariseorāda zesidaa idjira biē bedeabidi cawaya. Maλgarāba iwidiisidaa:

–¿Umaquĩrāba dji quimada baridua carea amaida bλca?–

⁴ Jesuba panusia:

–¿Bārāba Ācōrē Bedeade acλdacaca? Naλ ējūā oside Ācōrēba umaquĩrāda, wērā sida osia.* ⁵ Idjaba jarasia: “Maλ carea umaquĩrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya. Māwā cacua aba bλ quĩrāca panania.”† ⁶ Ādjira umé panāēa, ātebλrλ cacua aba bλ quĩrāca panλa. Maλ bērā Ācōrēba ābaa bλdara dji amanacara panλa.–

⁷ Maλ carea ādjirāba iwidiisidaa:

–Māwāra Moiseba ¿cārē cārēā bλsi abaλba idji wērāa carta mĩā amainebemada diaibλrλ amaida bλda?–‡

⁸ Jesuba panusia:

–Bārāra cλwλrλ zarea bea bērā Moiseba māwā iduaribisia. Baribλrλ Ācōrēba naλ ējūā oside māwā quĩrāē basia. ⁹ Mλa jaraya: baridubaba idji wērā daunemaē bλda amapeda dewara wērāda edaibλrλ, maλ umaquĩrāra daunema bλa. [Idjia amana wērāda dewara umaquĩrāba edaibλrλ maλ umaquĩrā sida daunema bλa.]–§

¹⁰ Maλne Jesu ume nĩbabadarāba idjía jarasidaa:

–Māwā baibλrλ, biara bλa quima edaēda.–

¹¹ Maλ carea Jesuba jarasia:

–Jūmarāba quima edaē crīchara poya droadaēa. Ababe Ācōrēba maλ crīchada diaibλrλ poya deu baya. ¹² λCARλba poya warra odacaa māwā topedada bērā. λCARλ māwā beaa warra orānamārēā ogo opedada bērā. Idjaba λCARλba quima edaira crīchadacaa biara ādji Boro Bajāne Bλ itea ne odi carea.* Bārāda poya deu beadibλrλ, māwā beadadua.–

Jesuba warra zaquerā bia jara bλda

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

¹³ Maλbe ēberārāba warra zaquerāda Jesumaa enesidaa idji jλwara ādjirā λrλ bλpeda Ācōrēa iwidiimārēā. Baribλrλ Jesu ume nĩbabadarāba djibarirāda quēāsidaa. ¹⁴ Maλ carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerāra mλmaa zebidadua, Bajāne Bλba pe erobλdebemara ādjirā quĩrāca panλ bērā.–

¹⁵ Maλbe idji jλwara warra zaquerā λrλ bλpeda wāsia.

Parata bara bλ Jesu ume bedeada

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

¹⁶ Ewari aba cūdrada Jesumaa zesia. Maλ cūdraba iwidiisia:

–Jaradiabari, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea ¿mλa cārē biada oida bλ?–†

¹⁷ Jesuba panusia:

* 19:4 Genesis 1:27. † 19:5 Genesis 2:24. ‡ 19:7 Deuteronomio 24:1-4. § 19:9 Griego bedeade λCARλ cartade bedea corchetede bλra neēa. * 19:12 1 Corinto 7:1-9. † 19:16 Griego bedeade λCARλ cartade “Jaradiabari Bia” bλ bλa.

–¿Cārē cārēã m̄ã biadebemada iwidi ßã?† Ni abãda dji biaëa, ababe Æcõrēdrã dji biao. Bãda Æcõrē ume ewariza zocai ßã quĩrã ßãbãrã, idjia obi ßã bedeada ãã odua.–

18-19 Idjia iwidiãia:

–¿Sããgãda?–

Jesuba jarasia:

–Mĩã bearãdua, daunemarãdua, ne drãarãdua, sewadeba djãrãra bië jararãdua, ßã zezara, ßã papa sida wayadua,§ idjaba djãrãra quĩrãdua ara bãdji quĩrã ßã quĩrãca.*

20 Cũdraba jarasia:

–Jũma maãgãra ãã o ßã.† M̄ã ¿wadi cãrēda oë ßã?–

21 Maãne Jesuba idjia jarasia:

–Bãda wãrãda jipa ßã quĩrã ßãbãrã, ßã erobãra jũma nẽdobuede wãpeda dji paratara ne neë quedeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Mãbe m̄ã ume nĩbade zedua.–

22 Cũdraba mã ãrĩpeda sopua ßesia bio bara ßã bẽrã. Ara mãda wãsia.

23 Maãne Jesuba idji ume nĩbabadarã jarasia:

–Wãrãda bio zarea ßãã ëberã ne bara ßãba Æcõrãra idji Boroda ßãã carea. 24 Wayacusa mã jaraya: parata bara ßãba Æcõrãra idji Boroda ßãã cãyãbara cameyoda ãguja uriade eda wãichaara ßãã.–

25 Maãne idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaë basia. Æcõrãba ne bara beara bia pe erobãda crĩcha panasidaa. Ædjirãba iwidiãidaa:

–Mãwãra Æcõrãba ¿caidrã ãdrã edai?–

26 Jesuba ãdjirã acãpeda jarasia:

–Ëberãba mãwã poya ocaa baribãrã Æcõrãmarã oicha ßãã.–

27 Maãne Pedroba Jesua jarasia:

–Bã ëpẽni carea daiba ne jũmada amesidaa. ¿Mãëteara cãrãda edadi?–

28 Jesuba panusia:

–Wãrã arada mã jaraya: Æcõrãba ne jũma djiwidi oi ewaride mã, Naã Djara Edadara mã bugue biya quirude chũmeya. Mãne bãrã mã ume nĩnara doce buguede chũpanenia Israeldeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi bẽrã. 29 Mã carea bariduaba idji deda, djabarãda, djabawẽrãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ëjũãda ameibãrã, idjia amena cãyãbara cien edaya idjaba Æcõrã ume ewariza zocai ßaya.† 30 Mãwã dji jĩrũarebemada dji nabemarãda beadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada beadia.

20

Uva néudebema ne jara ßã

1 Æcõrãba ëberãrã pe erobãra naã quĩrãca ßãã. Néu djibarida ßesia. Ewari abã diapedada ëberãrãda idji uva néude trajadamãrãã jãrãde wãsia. 2 Acãrã ëberãrã ume bedea ßasia ewari abãã carea paratada diaida. Mãbe ãdjirãra idji uva néudaa trajade wãbisia.

† 19:17 Bãã ¿cãrã cãrãã m̄ã biadebemada iwidi ßã? Griego bedeade ãcãrã cartade mãwã ßãã: “¿Cãrã cãrãã mãra dji biaada a ßã?” § 19:18-19 Exodo 20:12-16. * 19:18-19 Levitico 19:18.

† 19:20 Jũma mããgãra ãã o ßãã. Griego bedeade ãcãrã cartade idjaba “cũdra edããba” ßãã ßãã.

† 19:29 Quima. Griego bedeade ãcãrã cartade mããra neã.

³ Amādaυ ātā bābārāde djibarira wayacusa purudaa wāsia. Mama ēberārā bari beada dewara unusia. ⁴ Ādjirāa jarasia: “Bārā sida māl néude trajade wānadua. Małbari mālā paratada aride diaya.” Ara maāda wāsidaa. ⁵ Umatipa idjaba amādaυ buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Małbe amādaυ bæbodode wayacusa purudaa wāsia. Ēberārā bari beada dewara unupeda iwidiisia: “¿Cārē cārēā idi trajadaē panā?” ⁷ Ādjirāba panusidaa: “Ni abaaba daia trajuda diadaē panā bērā.” Małne idjia jarasia: “Bārā sida māl néudaa trajade wānadua. Małbari mālā paratada aride diaya.”*

⁸ Queubodode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panāra trācuapeđa ādji trajapedadabari paratada diadua. Dji jirūare zepedadarāa naārā diadua. Naārā zepedadarāa jirūare diadua.” ⁹ Amādaυ bæbodode trajade wā pananara dji boromaa zesidaa. Małne ādjiza ewari aba daucha trajada quīrāca edasidaa. ¹⁰ Mał bērā dji naārā trajade wā panana zesidade crīchāsidaa parata waiβāra edadida baribārā abarica edasidaa. ¹¹ Mał carea néu djibari ume biē duanesidaa. ¹² Nāwā jarasidaa: “Jāā jirūare zepedadara hora ababe trajasidaa, baribārā bāa dairāa diada quīrāca ādjirāa bida diasia. Dairādāa beseade ewari daucha trajasidaa.” ¹³ Baribārā néu djibariba abaāa jarasia: “Ache, mālā bāra jipa o bāa. ¿Bāra māl ume bedea bāsiēca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ Bā paratara edapeda wādua. Mālā bāa diada quīrāca dji jirūare traja pananaa dia quīrā bāa. ¹⁵ ¿Bāmaārā māl paratara mādjia o quīrā bā quīrāca oiē bāca? Mālra ēberā bia bērā ¿bāra biē nūmāca?”

¹⁶ Ara mał quīrāca dji jirūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jirūarebemada beadia.–†

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleānaa wābārāde zocārā ēberārāda idji ume wāsidaa. Małne idji ume nībabadarā doce panāda jīgabe edepeda ādjirāa jarasia:

¹⁸ –Ūrīnadua, dadjirāra Jerusaleānaa wābādaa. Jāma abaaba māl, Nał Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawa odamārēā. Ādjirāba jaradāia mālra beuida bāda. ¹⁹ Małbe mālra judiorāēā diadāia. Małgārāba mālra ipida biē jaradapeda, udapeda crude cachiāia. Baribārā ewari ūbeade mālra ārēbaya.–

Zebedeo warrarāba iwidiipedada

Marco 10:35-45

²⁰ Māwānacarea Zebedeo quimada, idji warrarā sida Jesumaa zesidaa. Mał wērāba Jesua bedea djuburiai carea idji quīrāpita chīrāborode cobesia. ²¹ Małne Jesuba iwidiisia:

–Bāa ¿cārēda quīrā bā?–

Idjia panusia:

–Bā jūmarā boroda bebārāde za māl warrarā umé panāda aba bā jāwa araare, aba bā jāwa acāare bādua.–

²² Małne Jesuba jarasia:

* **20:7** Małbari mālā paratada aride diaya. Griego bedeadē ācārā cartade maāra neēa. † **20:16** Griego bedeadē ācārā cartade idjaba bā bāa: “Ācārēba zocārā trā bāa, māwāmīna zocārāēbe edaya.”

–Bārāba adua pan_ΛΛa cārēda iwidi pan_Λda. M_Λra bio bia mīgaya. ¿Bārā sīda ara ma_Λ quīrāca bia mīgadi carea pan_Λca?–†

Ādjia panusīdaa:

–Māē, bia mīgadi carea pan_ΛΛa.–

²³ Ma_Λne Jesuba jarasia:

–Bārā sīda wārāda m_Λ quīrāca bia mīgadia. § Barib_Λra m_Λ j_Λwa araare, m_Λ j_Λwa ac_Λare chūpananida m_Λla poya diaēa. M_Λ Zezab_Λra mama chūpananida erob_ΛΛa.–

²⁴ Santiagoba, Jua_Λ ume iwidipedadada waabema die pan_Λba ūrīsīdade ādji ume quīrūsīdaa. ²⁵ Ma_Λne Jesuba ādjirā tr_Λcuapeda jarasia:

–Bārāba cawa pan_ΛΛa na_Λ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarab_Λdara jūmarāba ĩjā oēdida pan_Λda. ²⁶ Barib_Λra bārāra māwā beadiē pan_ΛΛa. Bārānebemada dji dromada ba quīrā b_Λb_Λra waabemarā nezocada baida b_ΛΛa. ²⁷ Dji dromaara ba quīrā b_Λra jūmarā cāyābara edaara baida b_ΛΛa. ²⁸ Ma_Λ quīrāca m_Λ, Na_Λ Djara Edadara zeē b_ΛΛa ēberārā m_Λ nezocarāda beadamārēā. Āteb_Λra ze b_ΛΛa ēberārā nezocada bai carea. Māwā m_Λra beuya zocārā ēberārāda ēdra b_Λi carea.–

Jesuba dauberrea bea umé biabida

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

²⁹ Jerico purudeba ēdrāsīdade Jesu caidu ēberārāda zocārā wāsīdaa. ³⁰ Māwā wānane dauberrea pan_Λda umé o icawa chūpanasīdaa. Jesu ādji caita wāb_Λra_Λda ūrīsīdade nāwā biasīdaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, दौरा quīrā djuburiadua!–

³¹ Ma_Λne ēberārāba ādjira chupeadamārēā quēāsīdaa, barib_Λra ādjia wetara biasīdaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, दौरा quīrā djuburiadua!–

³² Ma_Λbe Jesura nūmesia. Ādjira tr_Λpeda iwīdīsia:

–¿Cārēda quīrā pan_Λ m_Λla oida?–

³³ Ādjia jarasīdaa:

–Dai Boro, quīrā pan_ΛΛa dai dauba unu beida.–

³⁴ Jesuba ādjira mīā djuburi ununa bērā ādji daura tāsia. Ara ma_Λda unu panenapeda Jesu ume wāsīdaa.

21

Jesu Jerusale_Λne jūēna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Jua_Λ 12:12-19

¹ Jerusale_Λ caita jūēbadae Betpague purude Olivo eya carra jūēsīdaa. Ma_Λne Jesuba idji ume nībabadarāda umé purūdaa diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quīrāpe b_Λ purūdaa wānadua. Ara jūēbadae burro wērā warra bara b_Λda j_Λ nūm_Λda ununīa. Ērā edadapeda umena m_Λmaa enenadua. ³ Abaaba bārāa cārē cārēā māwā o pan_Λda iwīdib_Λra_Λ, nāwā jaradadua: “Dadji Boroba quīrā b_ΛΛa. Barib_Λra nane jēda diabueya.”–

⁴ Ma_Λg_Λra māwāsia Ācōrēneba bedebariba jarada quīrāca. Nāwā jarasia:

† **20:22** Griego bedeaēde nāwā b_Λ b_ΛΛa: “¿Bārāra m_Λ borocuedī quīrāca borocuedīca? ¿M_Λla doīda b_Λra bārā bīda poya dodīca?” § **20:23** Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

18 Nurēma diapeda Jesura wayacusa Jerusaleñnaa wāsia. WābΛΓΛde jarra nūmesia. 19 Mañne higojōda o caita unusia. BaribΛΓΛ araa jūēsiede quedua awa nūmΛda unusia.† Mañ carea higojōa jarasia:

–jBΛra waa zauē baya!–

Ara mañda higojōra purrubasia. 20 Jesu ume nūbabadarāba mañ unusidaade cawa crīchadaē bēra iwidisidaa:

–¿Sāwāērā jāñ higojōra abeda purrubasi?–

21 Jesuba panusia:

–Wārā arada mñā jaraya: bārāba iwidi panΛra Ācōrēba wārāda oida ĩjānibΛΓΛ, idjaba poya oēda crīchadaēbΛΓΛ, mñā jāñ higojō oda cāyābara waibΛara odia. Bārāba za bΛ eyaa namaΛba pusade tēüne wāduada adibΛΓΛ, bārāba jarabada quīrāca māwāya. 22 Bārāba Ācōrēa iwidi bΛdara wārāda edadida ĩjānibΛΓΛ, edadia.–

¿Cai trñneba Jesuba jaradia bΛ?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

23 Jesura waya Ācōrē de droma caita jūēpeda jaradia besia. Māwā bΛde sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā sida idjimaa zesidaa. Ādjirāba idjía iwidisidaa:

–BΛa nama o bΛra ¿caiba obi bΛ?–Š

24 Jesuba panusia:

–Mñā bida bārāa iwidiya. Bārāba panusidara mñā jaraya caiba mñā māwā obi bΛda. 25 ¿Caiba Juañra diabuesi borocuemārēā?* ¿Ēberāba wa Bajāne BΛba?–

Mañne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne BΛba diabuesida adibΛΓΛ, idjia jaraya: “Mañda ¿cārē cārēā ĩjānaē basi?” 26 BaribΛΓΛ ¿sāwā jaradi ēberāba diabuesida?–

Ādjia māwā jara panasidaa purura waya panΛ bēra. Purumaarā Juañra Ācōrēneba bedebari basía. 27 Mañ bēra Jesua jarasidaa:

–Daiba adua panΛ.–

Mañne Jesuba jarasia:

–Māēteara mñā bida bārāa jaraēa caiba mñā jāwā obi bΛda.–

Warra umé panΛnebema

28 Māwā duanΛne Jesuba sacerdote bororāa, judiorā dji dromarāa bida jarasia:

–Bārāba nañ ne jara bΛdebemada ¿sāwā crīcha panΛ? Ēberāda basia. Mañ ēberāba warrada umé erobasia. Ewari aba dji nabemaa nāwā jarasia: “Warra, nane mñ néude trajade wādua.” 29 Mañne dji warraba panusia: “¡Mñra wāéa!” BaribΛΓΛ jēda crīchapeda trajade wāsia. 30 Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Mañne dji warraba panusia: “Bia bΛa, zeza, mñra wāya,” baribΛΓΛ wāé basía. 31 Mañba bārāmaarā ¿sāñgΛba dji zezaba quīrā bΛdara ĩjā osi?–

Ādjirāba panusidaa:

† **21:19** Israel druaē higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida coēda panΛa. Dji ca zaquera ununibΛΓΛ cawabadaa junione maññi zauida idjaba agostodeba aba octubredaa waibΛa zauida. BaribΛΓΛ Jesuba quedua awa ununa bēra cawasia jūma mañ poade higojōra zauēda.

Š **21:23** BΛa nama o bΛra. MañgΛba jara bΛca bΛa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuadada. BaribΛΓΛ āibērā jara bΛa sāwā Jesura Jerusaleñne jūēnada, idjia dauberrea bea, ĩrū biē bea sida Ācōrē de droma caita biabidada, wa purua jaradia bΛda. * **21:25** Mateo 3:1-12; Juañ 1:6-28.

–Dji nabemaba.–

Mañne Jesuba ädjirãa jarasia:

–Mãẽ. Barib_{ΛΓΛ} wãrã arada mãa jaraya: Romanebema boro itea parata j_{ΛΓΛ} pebadarãda, wẽrãrã auđuua bea sida bãrã cãyãbara Æcõrẽ purudebemarãda beadia. ³² Bãrã jipa nĩbadamãrẽã Juaãba jaradiade zesia, mãwãmĩna ijãnaẽ basĩa. Barib_{ΛΓΛ} Romanebema boro itea parata j_{ΛΓΛ} pebadarãba, wẽrãrã auđuua bea bida ijãsidaa. Idjaba bãrãba maãra unusidamĩna ijãni carea jẽda crĩchadaẽ basĩa.–

Djãrã néu ac_Λbadadebema ne jara b_Λ

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ûrĩnadua. Dewaradeba ne jaraya. Êberãda basĩa. Ewari aba maã êberãba uvada upeda idji néura mõgaraba auđu jũrã casĩa. Uva ba piabari sida osia. Idjaba deda ã_Λ osia mama_Λba jũma ac_Λ carea. Maãbe idji néura ã_{ΛΓΛ} êberãrã j_Λwae_Λda b_Λsia. Ädjirã ume bedea b_Λsia néu zaub_{ΛΓΛ}de jũmasãwã idjĩa diaẽdida pan_Λda. Mãwã bedea b_Λpeda djibarira dewara druadaa wãsia. ³⁴ Maãbe uva jara babodode djibariba idji nezocarãda diabuesia néudebema idjĩa diaẽdida pan_Λra edade wãnamãrẽã. ³⁵ Maãne dji néu ac_Λ pan_Λba idji nezocarãra jidacuasidaa. Aba puosidaa, aba beasidaa, idjaba aba mõgaraba tabari j_Λretasidaa. ³⁶ Mãwãnacarea djibariba dewara nezocarãda diabuesia. Maãg_Λrãra dji naãrã wãpedada cãyãbara cãbanaara panasidaa, barib_{ΛΓΛ} néu ac_Λ pan_Λba ädjirã sida abari quĩrãca biẽ osidaa.

³⁷ Jĩrũare djibariba idji warrada ädjirãmaa diabuesia. Nãwã crĩchasia: “Mã warradr_Λ wayadia.” ³⁸ Barib_{ΛΓΛ} ädjirãba maã warra unusidade ara ädjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erob_Λra jũma edaya. ¡Idjira beatadia! Mãwãb_{ΛΓΛ} dji êjũãra dadjirã itea beya.” ³⁹ Ara maãda warrara jidadapeda néu ãi ededapeda beasidaa. ⁴⁰ Jããbe djibari zeb_{ΛΓΛ}de idji néu ac_Λ pan_Λra ¿sãwã obã?–

⁴¹ Maãne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida nãwã panusidaa:

–Idjia quĩrã djuburia neẽ maã êberã cadjiruarãra beapeda dewara êberãrã ume bedea b_Λya idji néu ac_Λdamãrẽã. Maãg_Λ êberãrãba idji néudebema diaẽdida pan_Λra uva jara diaẽdia.–

⁴²⁻⁴³ Maãne Jesuba ädjĩa jarasia:

–Æcõrẽba bãrã cãyãbara dewararãda pe erobeya. Maãg_Λrãb_{ΛΓΛ} idjia quĩrã b_Λra odia. Bãrãba ¿Æcõrẽ Bedeade ac_Λacaca? Nãwã jara b_Λa: De obadaba mõgara igarapedadara dji biara b_Λda besia.

Dadjirã Boroba mãwã oda bẽrã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

⁴⁴ Bariduada maã mõgara ã_Γã bæib_{ΛΓΛ} abeda jũma b_Λg_Λzoaya, idjaba maã mõgarada abã ã_Γã bæib_{ΛΓΛ} dji êberãra pepedea tabeya.‡

⁴⁵ Sacerdote bororãba, pariseorã bida maã ne jaradara ãrĩsidade cawasidaa Jesuba ädjidebemada bedea b_Λda. ⁴⁶ Maã carea ädjirãba Jesura jida quĩrã panasidaa. Barib_{ΛΓΛ} puruda waya pan_Λ bẽrã idu b_Λsidaa. Puruba crĩcha basia Jesura Æcõrẽneba bedebarida.

† 21:42-43 Salmo 118:22-23. ‡ 21:44 Griego bedeade ã_{ΛΓΛ} cartade maã versícolora neã. Mõgara. Ac_Λdua Isaía 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

22

Ne cobada waibΛadeba ne jara bΛ

Luca 14:15-24

¹ Jesuba wayacusa sacerdote bororāa, judiorā dji dromarā bida dewara ne jara bΛdeba jarasia:

² –Ācōrēba ēberārā pe erobΛara naλ quĩrāca bΛa: ēberārā boroda basia. Idji warrada quima edabΛΓΛ bērā bΛsrida ne cobada waibΛada obisia. ³ Idji nezocarāda wābisia idjia jΛredarā trΛnamārēā. BaribΛΓΛ ze quĩrānaē basía.

⁴ Maλbe dewara nezocarā wābibΛrΛde nāwā jarasia: “Māa jΛredarāa jaradadua pacada, dewara animarā boreguea bea sida beapeda codira jūma o erobΛada. Ādjirāa jaradadua jūma wi nūma bērā mλ warra quima edabΛrΛ carea bΛsrida ne codimaa zedamārēā.” ⁵ BaribΛrΛ idjia jΛredarāba ījānaē basía. AbaΛda idji ējūā acΛde wāsia. Dewarada idji ne nēdobuebarimaa wāsia. ⁶ ΛcΛrΛba dji boro nezocarāra jidadapeda puodapeda beasidaa. ⁷ Maλ carea dji borora bio quĩrūsia. Idji sordaorāda wābigapeda maλ mīā beapedadara quenanaepeda ādji purura babuesidaa.

⁸ Māwānacarea dji boroba idji nezocarā jarasia: “Mλ warra quima edabΛΓΛ carea bΛsrida codira jūma wisia baribΛrΛ māa jΛredarāa nama panania carea bia pananaē basía. ⁹ Maλ carea dewara ēberārāda o beaza jΛrΛde wānadua. Bārāba unubΛdarāa jaradadua mλ warra quima edabΛrΛ carea bΛsrida ne codimaa zedamārēā.” ¹⁰ Ara maλda idji nezocarāra o beaza wāsidaa. Ēberārā dji biarāda, dji cadjiruarā sida zocārā jΛresidaa. Māwā de dromara ēberārāba bira nūmesia.

¹¹ Dji boroba jΛrebidarā acΛde wāsīde ēberāda aba unusia djio quima edabΛda ewarīde jΛbadara jλē bΛda. ¹² Dji boroba maλ ēberāa iwīdisia: “Ache, bΛra ¿sāwā nama eda ze bΛ djio jλē bΛda?” Dji ēberāra chupea besia. ¹³ Maλne dji boroba idji nezocarāa jarasia: “Naλ ēberā jΛwara, jĩrū sida cabΛradapeda dajadaa pāimane batabuedadua. Mama beara aujīā panania idjaba puaba quīda īchia panania.” ¹⁴ Ācōrēba zocārā trΛ bΛa, māwāmīna zocārāēbe edaya.–

¿Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdade diadida panΛca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

¹⁵ Māwānacarea pariseorāra bedea ausidaa Jesu biē bedeabīdi carea.

¹⁶ Maλ carea pariseorāba ādji ume nībabadarāda, Herodeare bea sida Jesumaa diabuesidaa. MaλgΛrāba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panΛa bΛra ēberā jīpa bΛda. BΛa wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabaria. Ni abaΛda biara unuca bērā ni abaΛba bΛa awara crīchabīdadaca. ¹⁷ Māēteara naλgΛdebemada sāwā crīcha bΛda dairāa jaradua. Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdaza ¿dadji judiorāba diadida bia bΛca wa biē bΛ?–

¹⁸ Idji biē odi carea māwā panΛra Jesuba cawa basia. Maλ bērā jarasia: –Bārā dji biaca bearā, ¿cārē cārēā mλra biē bedeabi quĩrīā panΛ?

¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba acΛbīdadua.–

Ara maλda parata pichida aba acΛbisidaa. * ²⁰ Jesuba acΛpeda iwīdisia:

–¿Cai quĩrādarrada naλ paratade bΛ? ¿Cai trΛda bΛ?–

²¹ Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

* **22:19** Parata pichi. Griego bedeeade “denario” bΛ bΛa.

Mañbe Jesuba jarasia:

–Māwā baibara Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

²² Mañ ūribadade cawa crīchadaē basía. Ara mañda āyā wāsidaa.

Beudarā lrēbadidebema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara mañ ewaride lara saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara lrēbadacada.† Mañ bērā Jesua nāwā jarasidaa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ēberāda warra neē bade jaidabara, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bada dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁵ Ewari aba dairā tāēna siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribara warra neē jaidada bērā idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia. ²⁶ Baribara mañ sida warra neē jaidasia. Idjaba dji ūbeabema sida abari quīrāca māwāsia. Jūma mañ siete panara abarica māwāsidaa. ²⁷ Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²⁸ Mañ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra lrēbadi ewaride ¿sālgaba idjira erobei?–

²⁹ Mañ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji lara sida adua panā bērā āi crīcha panā.

³⁰ Ūrinadua. Lrēbadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. ³¹ Ācōrēba beupedadarā lrēbadidebema jaradara ¿bārāba acadacaca? ³² Nāwā jarasia: “Māra Abrahā Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ Idjira beu bea Ācōrēa, ātebāra zocai bea Ācōrēa.–

³³ Jesuba māwā jaradia ba ūribadade ēberārāba cawa crīchadaē basía.

Ācōrēba obi ba bedeada dji dromaara ba

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorāba cawasidaa Jesuba saduceorāra chupeabisida. Mañ carea ādjirāra ābaa dji jaradepeda Jesumaa wāsidaa. ³⁵ Aba judiorā ley jaradiabari basía.* Mañgaba Jesu biē bedeabi carea nāwā iwidisia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācōrēba obi ba bedeadebemara ¿sālgada dji dromaara ba?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nāwā panusia:

–Dji naārābema bedeaba nāwā jara lara: “Jūma ba sodeba, jūma ba jauredeba, idjaba jūma ba crīchadeba ba Boro Ācōrēra quīrādua.”† Ācōrēba obi ba bedeadebemara mañdra dji dromaara lara. ³⁹ Idjaba mālare bada abari quīrāca lara. Mañgaba nāwā jara lara: “Djārāra quīrādua ara badi quīrā lara quīrāca.”‡ ⁴⁰ Mañ crīcha droma umé panada dadjirāba ijā odibara, jūma Ācōrēba Moisea diada leyra idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba bapadada sida odia.

Ācōrēba edra edabari diai jaradara ¿ca warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorā wađi arima duane Jesuba ādjirāa iwidisia:

⁴² –Bārāmarā Ācōrēba edra edabari diai jaradara ¿caideba zei?–

Ādjirāba panusidaa:

–Davideba zeya.–

† 22:23 Hecho 23:8. ‡ 22:24 Deuteronomio 25:5-10. § 22:32 Exodo 3:6. * 22:35 Judiorā ley jaradiabari basía. Mañra griego bedeade lara cartade neēa. † 22:37-38 Deuteronomio 6:4-5. ‡ 22:39 Levítico 19:18.

⁴³ Mañne Jesuba iwidiisia:

–Māwā baibara, Daviba ¿sāwãērã Ācōrē Jauredeba idjira m̄ Boroada asi? Daviba nāwā jarasia:

⁴⁴ Dadjirã Boroba m̄ boroa jarasia: m̄ jawa araare chūmedua aba ba ume dji quĩrũrã m̄a ba jawaeda b̄abaraada. §

⁴⁵ Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada Daviba m̄ Boroada asibara, ¿sāwã Davi warra bai?–

⁴⁶ Mañne ni abalaba Jesua poya panunaē basia. Idjaba mañ ewarideba ŗtaa idjia iwidiidira wayasidaa.

23

Jesuba pariseorã biē jarada

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

¹ Māwānacarea Jesuba idji ume n̄babadarãa, dewara ēberãrãa bida nāwā jarasia:

² –Judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida Moiseba jaradia badara jaradiabadaa. ³ Mañ bẽrã ādjirãba jarabadara jũma ïjã odadua. Baribara ādjirãba ara ādjia jaradia pan̄a quĩrãca odacaa. Mañ bẽrã ādjirãba o pan̄a quĩrãca orãnadua. ⁴ Ādjirãba ēberãrãa bedea zareada ïjã obibadaa ne zãgaa ataubi pan̄a quĩrãca. Baribara aride ïjã odamãrẽã ni maãrĩ bida carebadacaa.

⁵ Ādjirãba ne jũmada obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. Ācōrē bedea cartade badara buchaca zaquede eda badapeda ādji dratude, jwapotode bida j̄badaa. Baribara dji buchacara joubaa obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. Idjaba mañ carea ādjia j̄bada ide jizojizoa drasoa beada cajudapeda j̄badaa. ⁶ Ābaa ne cobadade ādjira dji dromarã chũmebadade chũme quĩrĩabadaa. Judiorã dji jarebada dede bida ara mañ quĩrãca obadaa. ⁷ Idjaba purude n̄nane quĩrĩabadaa ēberãrãba ādjia wayaadeba “Mẽrã, Jaradiabari” adida.

⁸ Baribara bãrãra jũmaena djabarã bẽrã idjaba Jaradiabarida aba eropanã bẽrã quĩrĩañiē pan̄a ēberãrãba bãrãa “Jaradiabari” adida. ⁹ Mañ awara nañ duḁabema ni abalaa “dai zeza” arãnadua, Zezada aba bajãne eropanã bẽrã. ¹⁰ Idjaba quĩrĩarãnadua ēberãrãba bãrãa “dai boro” adida, bãrã Borora ababara ba bẽrã. Idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa. ¹¹ Bãrãnebemada dji dromaara bara waabemarã nezocada baida ba. ¹² Bariduada dji dromaara ba quĩrĩã b̄abara Ācōrēba edaara b̄aya. Abalaba ara idjida edaara b̄abara Ācōrēba dji dromaara b̄aya.

¹³ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi pan̄a Ācōrēba cawa oi bẽrã! Bãrãba ēberãrãa Ācōrēba pe erobãdebemada idu cawabidacaa. Quĩrĩanaē pan̄a idjia bãrãra pe erobaida idjaba dewararãba māwã quĩrĩã pan̄a sida bãrãba iduaribidacaa.

¹⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi pan̄a Ācōrēba cawa oi bẽrã! Pẽdra wẽrãrãba erobeara jũma jãrĩbadamĩna dji biarãda crĩchabiēi carea jũmarã quĩrãpita dãrã Ācōrẽa iwidiibadaa. Mañ carea Ācōrēba bãrãra biara cawa oya. †

§ 22:44 Salmo 110:1. * 23:5 Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41. † 23:8 Jaradiabarida aba eropanã. Griego bedede ãcara cartade mañare b̄a ba: “Idjira Critoa.” ‡ 23:14 Griego bedede ãcara cartade mañ versicolora neã.

15 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Naļ ējūāne, pusade bida parrabadaa bārāba jaradia nīnada abala ijābidi carea. Baribala maļ ijābarā bārā cāyābara biēara bepeda wetara tala uruade baida bla.

16 ¡Bārāra mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Dauberrea bea quīrāca panla. ¿Sāwā purura jipa pe ededi? Nāwā āi jaradiabadaa: bariduaba Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibala, māwā oē sida cadjiruaēana abadaa. Baribala Ācōrē dede ba oro trāneba ne oida jaraibala, wārāda oida blaada abadaa. 17 ¡Bārāra crīcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quīrāca panla! ¿Sālda biara ba? ¿Ācōrē de dromada dji oro cāyābara biara baēca? Maļ orora Ācōrē itea bia bla ababe Ācōrē dede ba bērā.

18 Bārāba naļ sida jarabadaa: “Bariduaba animarā babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibala, māwā oē sida cadjiruaēa. Baribala dji animarā trāneba ne oida jaraibala, wārāda oida bla.” 19 ¡Bārāra crīcha neē beaa! ¡Dauberrea bea quīrāca panla! ¿Sālda biara ba? ¿Ne babue diabadada dji animarā cāyābara biara baēca? Maļ animarāra Ācōrē itea bia bla ababe ne babue diabada lra ba bērā.

20 Ūrīnada: ababa ne babue diabada trāneba wārāda ne oida jaraibala, ababe maļ trāneba māwā oida jaraē bla. Ātebala maļ lra ba animarā trāneba māwā oida jara bla. 21 Maļ awara ababa Ācōrē de droma trāneba wārāda ne oida jaraibala, ababe maļ trāneba māwā oida jaraē bla. Ātebala Ācōrē maļ dede ba trāneba māwā oida jara bla. 22 Maļ awara ababa bajā trāneba wārāda ne oida jaraibala, Ācōrē bugue trāneba māwā oida jara bla idjaba Ācōrē mama chūma trāneba wārāda ne oida jara bla.

23-24 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Burrumia sābada quīrāca Ācōrē leyde maārāra bla quīrācuīta obadaa. Menta queduada, aní tada, comino sida die ewabadaza aba Ācōrēa diabadada. Baribala cameyo mībuebada quīrāca Ācōrē leyde dji dromaara bla odacaa. Djārā ume jipa odacaa, quīrā djuburiadacaa, idjaba Ācōrēra ijānacaa. Bārāba idjā ne diabada awara ¿cārē cārēā maļ sida odaē panla? ¡Dauberrea bea quīrāca panla! ¿Sāwā purura jipa pe ededi?

25 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba tazara, epedeco sida lra bema quīrācuīta slabadaa, baribala eda mititia bla. Ara maļ quīrāca bārā sode ne jūmada ara bādji itea eda quīrābadaa idjaba ne drabadaa. 26 ¡Pariseo dauberre! Naārā tazara, epedeco sida eda slada; māwābala lra bema sida bia slaba baya.*

27 ¡Bārā pariseorā, judiorā ley jaradiabadarā, dji biaca bearā, mīā djuburi panla Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra beudarā tbaripedada lra totroa nūma quīrāca beaa. Mağara dajadaare bia quirua, baribala edaare beudarā bawaraba, ne jūma mititiaba bira bla. 28 Ara maļ quīrāca bārāra ēberā daumaarā jipa beaca panla, baribala wārāda bārāba jaradiabada odacaa. Bārā sora ne jūma cadjiruaba bira beaa.

§ 23:19 Bārāra crīcha neē beaa. Griego bedeadē ācala cartade maāra neēa. * 23:26 Epedeco sida. Griego bedeadē ācala cartade maāra neēa.

⁶ Bārāba ūrīnia abal puruda dewara ume djō duanada idjaba drua āyā bida māwā duanada. Baribalal ne wayarānadua. Maḡlara jūma māwāida bla. Baribalal naḷ ewarira wađi jōéa. ⁷ Abal puruda dewara puru ume djōnia. Abal druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia.* Zocārā druade jarrabada baraya idjaba de uremiada baraya. ⁸ Baribalal maḷ naārā mīgabada maārī baya wērā warra pua za bla quīrāca.

⁹ Maḷ ewaride ēberārāba bārāra zarrarāa jida diadia biē odapeda beadamārēa. Mḷ ḷjā panal carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁰ Maḷ carea zocārāba mḷ ḷjā panara igaradia. Maḷne dji jidabidia idjaba dji quīrāmania. ¹¹ Ācōrēneba bedeabada dji wārāé beada zedia. Maḡlarāba ēberārāra zocārā cūrūgadia. ¹² Cadjiruara auđuara yōbral bērā zocārāba djārā quīrā pananara igaradia. ¹³ Baribalal bārāba maḷ ewari zareade mḷ ḷjā panada igaradaēbral, Ācōrēba ēdral edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴ Maḷne bedea bia Ācōrēba pe erobadebemada jūma naḷ ējūāne jaradia puru beaza ūrīnamārēa. Māwānacareabalal naḷ ewarira jōya.

¹⁵⁻¹⁶ Ācōrēneba bedeabari Danielba cartade bāsia Ācōrē de dromane eda dji biara bla dejāne Ācōrēba quīrīacada abalba bāida.† (Dji carta acal bāba cārē jara bāda cawāida bla.) Bārāba maḷ unubadae Judea druade beara eyadaa mīrū wānida panala. ¹⁷ Ēberā idji de ḷrḷ bāra idji dede eda wāiē bla ne edai carea. ¹⁸ Dji peade bāba idjia ḷrḷ jbarira jēda edade wāiē bla. ¹⁹ Maḷ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobea sida bio mīā djuburi beadia. ²⁰ Ācōrēa iwīdidadua cue jara wa ḷnāūbada ewaride mīrū wāna amaaba. ²¹ Maḷ ewaride ēberārāra bio bia mīgadia. Ācōrēba naḷ ējūā odadeba ḷtaa ēberārāra maḷ quīrāca bia mīgadaca idjaba māwānacarea waa ara maḷ quīrāca mīgadaēa. ²² Maḷ ewarira dārāya. Ācōrēba jūma daucha bia mīgabibara, ni abalada ēdradaē bacasia. Baribalal Ācōrēba edada ēberārā carea jūma daucha bia mīgabiēa.

²³⁻²⁴ Maḷ ewaride ḷcalalba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēba ēdral edabari diai jaradada. Idjaba ḷcalalba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba bedeabarida. Maḡlarāba ne ununaca waibla beada odia ēberārā cūrūgadi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgadibara, ādjirā sida cūrūgacāsīda. Maḷ bērā abalba bārāa jaraibalal, “Acadadua, Ācōrēba ēdral edabari diai jaradara nama bla,” maḷra ḷjārānadua. Dewaralba idjira jarima bāada aibalal, maḷ sida ḷjārānadua. ²⁵ Jūma maḡlara mḷa bārāa jarasia māwāi naēna.

²⁶ Maḷ bērā abalba bārāa jaraibalal: “Ūrīnadua, Ācōrēba ēdral edabari diai jaradara ējūā pōāsa ewaraga bāde bla,” jāmaa wārānadua. Dewaralba jaraibalal: “Acadadua, idjira nama dede eda bla,” maḷra ḷjārānadua. ²⁷ Naḷ Djara Edada zebalalra jūmarāba ebuda ununia ḷmāđau

* **24:7** Griego bedeade ḷcalal cartade idjaba nāwā bā bla: “Cacua biē bāida quīrātanoa odjacuada.” † **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia bāsia 168 poa Jesu todī naēna. Baribalal Jesuba jarasia maḷ Antiocoba oda quīrāca wayacusa māwāida. ḷcalalmaarā Jesuba jaradara wārāda māwāsīa romanorāba Jerusaleḷ puruda, Ācōrē de droma sida poa 70de jūma ārīsidade. ḷcalalmaarā jara bla cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ḷcalalmaarā Jesuba jaradara jīrūarebema ewaride māwāya.

odjabariareba ãmãdau bæebaridãa baa purewa edabãrãde ebuda unubada quĩrãca. ²⁸ Jũmarãba cawa panãa ãgoso powua nũmãma ne beudara tabãda. Ara maã quĩrãca mã zebãrãra jũmarãba ununia.–

Naã Djara Edada zeidebema

Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36

²⁹ Èberãrã bio bia mĩga pananacarea ara maãda ãmãdaura pãĩmaya. Jedeco sida ãnaëa. Chĩdaura bajãneba bæecuadãa. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya.† ³⁰ Maãne bajãne ne ununia. Maãrãra mã, Naã Djara Edada zebãrãdebemaa. Maã unubãdade jũma naã ëjũãne bea purura ne wayaãdeba jãĩnia.§ Mãra jãrãrãne ãbãa bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorroa bãda ununia.* ³¹ Maãne cachiru jĩguabãrãde mã bajãnebema nezocarãda drua beaza wãbiya ãcõrẽba edadarãda ãbaa jãredamãrẽã.

³² Higojõneba ne jarabãrãda cawãdadua. Dji jãwãtera tucu nũmepeda quedua barabaria. Maãneba jũmarãba cawa panãa dãrãẽne poara zeida. ³³ Ara maã quĩrãca mã jarada unubãdade cawãdadua mã zeie ewarira jũebododa. ³⁴ Mãa bãrãa wãrãda jaraya: naã ewaridebema ëberãrã beudĩ naëna mãra jũma mãwãya. ³⁵ Bajãra jõya, naã ëjũã sida jõya, baribãrã mãa jarãdara wãrãda mãwãya.

³⁶ Baribãrã ni abãba mã ewarira sããbe mãwãida cawãdaëa. ãcõrẽ bajãnebema nezocarã bida adua panãa. Mã, Naã Djara Edada bida adua bãa.† Ababe mã Zezabãrã cawa bãa. ³⁷ Naã Djara Edada zeie ewarira Noé ewaride bãda quĩrãca baya.† ³⁸ Dopapa zeie naëna ëberãrãra ne co duanabadjia, mã cãĩ duanabadjia, dji caurãra quima diacua duanabadjia. Mãwã duanabadjia aba Noé jãba dromane bãdobãrãdaã. ³⁹ ãdjirãba dopapa zeidebemada cawãdaca basãa. Baribãrã wãrãda zeside ãdjirãra jũma nãbãrã quinisidãa.§ Ara dopapa cawaëne zeda quĩrãca mã, Naã Djara Edadãra cawaëne zeya. ⁴⁰ Maã ewaride ëberãda umé ãdji ëjũãne traja panãne mã, Naã Djara Edadãba aba edeya baribãrã dewarabemara beya. ⁴¹ Wãrãrãda umé abari yude ne ba panãne mã, Naã Djara Edadãba aba edeya baribãrã dewarabemara beya.

⁴² Maã carea dau ãbãa beãdadua. Bãrã Borora sããbe zeida adua panãa. ⁴³ Naãda cawãdadua: de djibariba ne drãabarira sããbe zeida cawa bãbara, cãĩé bacasia ni cãrẽ sida drãabi amaaba. ⁴⁴ Ara maã quĩrãca bãrã bida jãã beãdadua. Bãrãba mã, Naã Djara Edada zeẽda crĩcha panãne zeya.

Nezoca umé panãneba ne jara bã

Luca 12:41-48

⁴⁵ Nezoca crĩcha cawa bãba jipa obari quĩrãca beãdadua. Idji boroba waabema nezocarãda idji jãwãeda bãsia aride ne cobĩ bãmãrẽã. ⁴⁶ Nezocaba mãwã o bãda idji boroba unune zeibãrã, idjira bio bia baya. ⁴⁷ Wãrã arada mãa jaraya: dji boroba jũma idjia erobãra mã nezoca jãwãeda bãya. ⁴⁸ Baribãrã mã nezocara dji cadjirua baibãrã, idji sođe mã boro zeira dãrãyana aya. ⁴⁹ Maãne waabema nezocarãra bië o baya idjaba beu nĩbabadarã ume ne co bepedã itua do baya. ⁵⁰ Abeda idji boro zeida

† **24:29** Isaia 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15. § **24:30** Zacaria 12:10. * **24:30** Daniel 7:13-14. † **24:36** Mã, Naã Djara Edada bida adua bãa. Mãra griego bedede ãcãã cartãde neëa. † **24:37** Genesi 6:5-8. § **24:39** Genesi 7:6-24.

jãé ðaya. Mãwã ðãde idji borora cawaéne zeya. ⁵¹ Mãlbe dji boroba bio cawa opeða dji biaca ðearã ume bié ðaya. Mama jũmarãda aujãã panania idjaba puaba quida íchia panania.

25

Die awêrãrãnebema ne jara ða

¹ Bajãne ðãba êberãrã pe erobãra naã quĩrãca ðaya: awêrãrãda die panasidaa. Ædjiza íbĩrãda edaðapeda quima edaya ða umaquĩrãda audiabariðe wãsidea. ² Mã awêrãra juesuma crĩcha cawa panasidaa. Baribãrã juesuma crĩcha neé panasidaa. ³ Dji crĩcha neé panãba ædji íbĩrãra edesidaa baribãrã olivo dragada ededaé basía dãrã coa erobeaði carea. ⁴ Mãne dji crĩcha cawa panãba ædji íbĩrãra edesidaa, idjaba olivo draga sida audu edesidaa. ⁵ Dji quima edaya ða umaquĩrãra dãrãna bêrã jũmarãda daupeaðapeda cãsidea.

⁶ Mãne ariquêtra bedeeda jĩgua ãrĩsidea: “jDji quima edaya ða umaquĩrãra zebãrã! jDjira audiabariðe wãnadua!” ⁷ Ara mãda jũma mã awêrãra piradrãsidea ædji íbĩrã biara uruabidi carea. ⁸ Mãne dji crĩcha neé panãba dji crĩcha cawa panãa jarasidaa: “Dai íbĩrãra quicua-bododaa. Bãrã olivo dragadebemada diaðadua.” ⁹ Baribãrã dji crĩcha cawa panãba panusidaa: “Daiba bãrãa diaðibãrã ni abãa itea araéa. Biara ðãa bãrã itea nêdode wãnida.” ¹⁰ Ara mãda olivo dragara nêdode wãsidea. Mãmisa dji quima edaya ða umaquĩrãra jũesia. Mãlbe dji crĩcha cawa panãra idji ume dji ðãsriða o panãmaa eða wãsidea. Ara mãda nezocaba eða wãbadara jũãtrã ðãsia.

¹¹ Mãwãnacarea dji olivo draga nêdode wã pananara jêda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, दौरa idu eða wãbidua.” ¹² Baribãrã dji quima edabãrã umaquĩrãba jarasia: “Wãrã arada mãã jaraya: mãã bãrãra unucaa.”—

¹³ Mãlbe Jesuba jarasia:

—Mãã carea bãrãra dau ðããa ðeaðadua. Mã, Naã Djara Edaða ze i ewarira, dji hora sida adua panãa.*

Paratadeba ne jara ða

Luca 19:11-27

¹⁴ Bajãne ðãba êberãrã pe erobãra naã quĩrãca ðãa: êberãda dewara druaðaa wãã carea basia. Mãã carea idji nezocarãda trãcuapeda idji paratara ædjiza diasia ne o panãneba waribidamãrêã. ¹⁵ Ædjiza poya waribidida crĩchada quĩrãca diasia. Abããã paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umé diasia. Dewaraa mil aba diasia. Mãlbeãrã wãsia.

¹⁶ Dji mil juesuma edaðara mãã parata waribi carea trajade wãsia. Mãwã idjia dewara mil juesuma edasia. ¹⁷ Ara mãã quĩrãca dji mil umé edaðaba dewara mil umé edasia. ¹⁸ Baribãrã dji mil aba edaðaba mãã paratara egorode jou ðãsia.

¹⁹ Dãrãbãrãde ædji borora jêda zesia. Mãlbe idjia parata amenanebemada idji nezocarãã iwídisia. ²⁰ Dji mil juesuma edaðara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mãã boro, ðãã mil juesuma diaðadeba mãã dewara mil juesuma enesia.” ²¹ Dji boroba jarasia: “Bia ðãã, nezoca bia,

* **25:13** Naã Djara Edaða ze. Mããrã griego bedeede ãcãrã cartade neéa.

b_Λa jipa obaria. M_Λa maãrĩ diadara b_Λa aride oda b_ẽrã m_Λa waib_Λara b_Λ j_Λwaeda b_Λya. Eda zedua m_Λ ume b_Λsrida panani carea.”

²² Ma_Λbe dji mil umé edadara zepeda jarasia: “M_Λ boro, b_Λa mil umé diadadeba m_Λa dewara mil umé enesia.” ²³ Dji boroba jarasia: “Bia b_Λa, nezoca bia, b_Λa jipa obaria. M_Λa maãrĩ diadara b_Λa aride oda b_ẽrã m_Λa b_Λa waib_Λara b_Λ j_Λwaeda b_Λya. Eda zedua m_Λ ume b_Λsrida panani carea.”

²⁴ Barib_Λr_Λ dji mil aba edadara zepeda jarasia: “M_Λ boro, m_Λa cawa b_Λa b_Λa djãrãra quĩrã djuburiacada parata edai carea. Ma_Λ awara djãrãba upedadara ewabaria. ²⁵ Ma_Λ carea m_Λra ne wayasia. B_Λ parata aduabue amaaba egorode jou b_Λsia. Barib_Λr_Λ nama erob_Λa.” ²⁶ Ma_Λne dji boroba jarasia: “iNezoca cadjirua, b_Λra djuburia tab_Λa! B_Λa wãrãda cawa b_Λsia m_Λa djãrãneda edabarida idjaba djãrãba upedadara ewabarida. ²⁷ Ma_Λ b_ẽrã b_Λa m_Λ paratara dji parata wagabada dede b_Λida b_Λsia. Mãwã odabara m_Λ zeb_Λr_Λde m_Λ parata edab_Λr_Λ awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Ma_Λbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erob_Λra jãrĩnapeda dji die mil erob_Λa diadadua. ²⁹ M_Λa diada auđu aba_Λba eneib_Λr_Λ m_Λa ma_Λ eberãa auđuara diaya. Barib_Λr_Λ m_Λa diada auđu eneib_Λr_Λ, m_Λa maãrĩ diada sida jũma jãrĩya. ³⁰ Jã_Λ nezoca djuburia tab_Λra dajada pãimane batabuedadua. Mama b_ẽara aujĩã panania idjaba puaba quĩda ichia panania.”

Jũmarã cawa oidebema

³¹ M_Λ, Na_Λ Djara Edadara jũma bajãnebema nezocarã ume _Λb_Λa bara zeb_Λr_Λde, m_Λ bugue quĩrãwãrẽã b_Λde chũmeya cawa oi carea. ³² Ma_Λne druazabema eberãrãda m_Λ quĩrãpita zedia. Ma_Λgarãra m_Λa awara awara b_Λya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume abaa pananada awara b_Λbari quĩrãca. ³³ Dji oveja quĩrãca beada m_Λ j_Λwa araare b_Λya. Dji chiwatu quĩrãca beada m_Λ j_Λwa ac_Λare b_Λya. ³⁴ Ma_Λbe m_Λ, dji Boroba j_Λwa araare duan_Λrãa nãwã jaraya:

“Bãrã, m_Λ Zezaba bia b_Λcuadarã, zedadua. Idji purude bia pananadua. Na_Λ e_Λjũã oda ewarideba _Λtaa ma_Λ purura bãrã itea o b_Λcãrĩa. ³⁵⁻³⁶ M_Λ jarra b_Λsida bãrãba ne cobisidaa; m_Λ opichia b_Λsida baido dawasidaa; m_Λra drua ãibema quĩrãca p_Λr_Λra nĩbasida bãrã dede bia edasidaa; m_Λa cacua de jãi carea ne_Λ b_Λsida m_Λa diasidaa; m_Λ cacua biẽ b_Λsida ac_Λde zesidaa; idjaba m_Λra preso b_Λsida ac_Λde zesidaa.”

³⁷ Ma_Λne dji jipa beaba iwĩdidia: “Dai Boro, _Λsã_Λbe b_Λra jarra b_Λsi? _Λsã_Λbe daiba b_Λra ne cobisida? _Λsã_Λbe b_Λra opichia b_Λsi? _Λsã_Λbe daiba b_Λra baido dawasida? ³⁸ _Λsã_Λbe b_Λra drua ãibema quĩrãca p_Λr_Λra nĩbasi? _Λsã_Λbe dai dede b_Λra bia edasida? _Λsã_Λbe daiba b_Λ cacua de jãmãrẽã diasida? ³⁹ _Λsã_Λbe b_Λra cacua biẽ b_Λde wa preso b_Λde daiba ac_Λde wãsida?”

⁴⁰ Ma_Λne m_Λa pãnuya: “Wãrã arada m_Λa jaraya: bãrãba m_Λ djabarã dji edaara quedeada carebasida de m_Λda carebasidaa.”

⁴¹ Ma_Λbe m_Λ j_Λwa ac_Λare duan_Λrãa jaraya: “Bãrã, _Λcõrẽba biẽ b_Λdarã, m_Λ caitabemada ãyã wãnadua tab_Λ urua quicadaa. Ma_Λgara _Λcõrẽba coa b_Λsia diauruda, idji nezocarã sida cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ M_Λ jarra b_Λsida bãrãba ne cobida_ẽ b_Λsia; m_Λ opichia b_Λsida baido dawada_ẽ b_Λsia; drua ãibema quĩrãca p_Λr_Λra nĩbasida bia edada_ẽ b_Λsia; m_Λa cacua de jãi carea

neë baside bārāba diadaē basía; m̄ cacua biē baside, preso baside bida bārāba m̄ra ac̄ade zedaē basía.”

⁴⁴ Mañne ādjirāba iwidiđia: “Dai Boro, daiba b̄ra jarra b̄ada, opichia b̄ada, drua āibema quĩrāca p̄rr̄a n̄da, cacuaē j̄li carea neē b̄ada, cacua biē b̄ada, wa preso b̄ada ununaca basía. ¿Sā̄be b̄ra carebadaē basi?”

⁴⁵ Mañne m̄a panuya: “Wārā arada m̄a jaraya: bārāba dji edaara quedeada carebadaē baside m̄da carebadaē basía.” ⁴⁶ Mañbe Ācōrēba ādjirāra t̄b̄a urua quicadaa b̄atacuaya, barib̄ra dji jipa beara idji ume ewariza zocai beadamārēā edeya.–

26

Jesu beadi carea cr̄cha jar̄a panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

¹ Jūma mañ jaradiadacarea Jesuba idji ume n̄babadarāa jarasia:

² –Bārāba cawa pan̄a ewari umē bab̄raē Egiptodeba ēdr̄pedada quĩr̄nebabada ewarida odida.* Mañne ab̄a m̄, Nañ Djara Edadara jidabiya crude cachi beadamārēā.–

³ Mañmisa sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida Caipá de dromane ābaa dji jaresidaa. Mañ Caipára sacerdote dji dromaara basía. ⁴ Mañne bedea ausidaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ⁵ Barib̄ra jarasidaa:

–Ewari dromane jidadaēa ēberārā quĩr̄ubucarānamārēā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro ar̄a weada

Marco 14:3-9; Juañ 12:1-8

⁶ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara b̄ada dede basía.

⁷ Mañne wērāda idjimaa zesia. Mañ wērāba boteya alabastro m̄gara odada enesia.† Boteyara quera bio nēb̄a b̄ba bira basía. Jesu ne co chūm̄ne wērāba mañ querara idji boro ar̄a weabuesia. ⁸ Jesu ume n̄babadarāba mañ unub̄dade quĩr̄sidaa. Nāwā jarasidaa:

–¿Cārē cārēā jāwā weatasi? ⁹ Nēdobuedabara paratada waib̄a edacasia. Mañba ne neē quedeara carebacasia.–

¹⁰ Barib̄ra Jesuba mañda ūr̄na bērā jarasia:

–¿Cārē cārēā idjira quēā pan̄a? Idjia m̄ jāwā odara bia basía. ¹¹ Ne neē quedeara ewariza bārā tāēna panania, barib̄ra m̄ra bārā ume ewariza baēa. ¹² Dārāēne m̄ra beupeda t̄baridia. Nañ wērāba m̄ra mañ carea queraba p̄sia. ¹³ Wārā arada m̄a jaraya: jūma nañ ējūāne bedea bia m̄nebema jaradiabadama nañ wērāba odara nēb̄raēda idji sida quĩr̄nebadamārēā.–

Judaba Jesu jidabi carea cr̄chada

Marco 14:10-11; Luca 22:3-6

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadebema basía. Mañ Judara sacerdote bororāmaa w̄sia. ¹⁵ Idjia nāwā iwidiđia:

–M̄a bārāa Jesuda jida diaib̄ra, ¿bārāba m̄a cārēda diadi?–

Mañne ādjirāba parata torroda treinta diasidaa.‡ ¹⁶ Mamāba ātaa Judaba jar̄abadjia sāwā Jesura jidabida.

* **26:2** Exodo 12:1-27. † **26:7** Alabastro. Mañgara m̄gara cuaracuara b̄a. Mācua zareaē b̄a bērā ne obadaa. Judiorāba alabastroa Egipto druaēba enebadjidaa. Jūma alabastro odara nēb̄a b̄a. ‡ **26:15** Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

Jesuba doce edadarā ume ne codā

Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹⁷ Pañ ēsābari neē Ɂa cobada ewarida jūēsia. Domia aba māwā cobad-jidaa. Dji nabema ewaride Jesu ume nībabadarāba idjima wānapeda iwidišidaa:

–ɁɁa sāma quīrā Ɂa daiba Egiptodeba ēdrapedada quīrānebađi carea cobadara Ɂa itea ođida?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–Jerusaleñe dadjia unubada ēberāmaa wānadua. Idjia nāwā jarađadua: “Dadjirā Jaradiabariba jara Ɂa idji ewarira caita Ɂa. Idjia, idji ume nībabadarā bida Egiptodeba ēdrapedada quīrānebađi carea cobadara Ɂa dede codā.”–

¹⁹ Ara mañda Jesuba jarađa quīrāca idji ume nībabadarāba Egiptodeba ēdrapedada quīrānebađi carea cobadara osidaa.

²⁰ Queuđacarea Jesura, idji ume nībabadarā doce pan ume mesa icawa chūmesia. ²¹ Ne co panane idjia jarasia:

–Wārā arada mñā jaraya: aba bārānebemaba mñra jidabiya.–

²² Mañ carea ādjira bio sopua panesidaa. Ara mañda aba aba idjia iwidišidaa:

–Mñ Boro, Ɂmñā māwā oica?–

²³ Idjia panusia:

–Mñ ume abari epedecode ne co Ɂa mñra jidabiya. § ²⁴ Wārāda mñ, Nañ Djara Edadara beuida Ɂa Ācōrē Bedeade Ɂa Ɂa quīrāca. * jBaribara mñ jidabi ēberāra bio mñā djuburi Ɂa! Idjira topedadaēbara biara Ɂacasia.–

²⁵ Mañne Juda, Jesu jidabiya Ɂa iwidišia:

–Jaradiabari, Ɂmñā māwā oica?–

Jesuba panusia:

–Māē, Ɂa māwā jara Ɂa.–

²⁶ Wađi ne co duanane Jesuba pañda jlawade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diabarađe jarasia:

–Edadadua. Cođadua. Nañgara mñ cacuaa.–

²⁷ Māwānacarea uva Ɂa tazade Ɂa edapeda Ācōrēa bia Ɂa asia. Mañbe ādjirāa diabarađe jarasia:

–Jūmarāba dođadua. ²⁸ Nañgara mñ oaa. Mñ oa erozoabara Ācōrēa beđe djiwidida Ɂa zocārā ēberārāba cadjirua opedadada quīrādoai carea. † ²⁹ Mñā jaraya: mñā uva Ɂa waa doēa aba mñ Zezaba jūma idji ēberārā pe erobedada. Mañbe mñā bārā ume uva Ɂa wayacusa doya. ‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

³⁰ Mañbe Ācōrē Bedeadebemada trāñapeda Olivo eyadaa wāšidaa. § ³¹ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–Nañ diamasi jūma bārāba mñra igaradia. Ācōrē Bedeade nāwā Ɂa Ɂa: “Mñā oveja wagabarira beabarađe dji ovejara jārāzoadia.”* ³² Baribara

§ **26:23** Salmo 41:9. * **26:24** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaia 52:13deba aba 53:12daa.

† **26:28** Bede djiwididi. Jeremia 31:31-34. Ācōrēa naārā israelerā ume beđe Ɂa (Exodo 24:6-8). Djiwididi. Griego beđeade Ɂa cartade mañra neēa. ‡ **26:29** Uva Ɂa wayacusa doya. Griego beđeade mañba idjaba jara Ɂa: “Uva Ɂa djiwidida doya.” § **26:30** Mañ ewari dromane judiorāba ne codi naēna Salmo 113deba aba 114daa trāñabadiāa. Ne copedacarea Salmo 115deba aba 118daa trāñabadiāa. * **26:31** Zacaria 13:7.

m̄lra lrēbapeḁa bārā na wāya Galilea druḁadaa.–

³³ Małne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba b̄lra igaraḁimīna m̄lab̄lra igaraē ḁaya.–

³⁴ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada m̄lra jaraya: ara nał diamasi eterre berui naēna b̄la barima ūbea m̄lra unucaḁa aya.–

³⁵ Barib̄lra Pedroba jarasia:

–M̄l beab̄lra s̄ida b̄lra igaraēa.–

Waabemarā b̄ida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidida

Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

³⁶ Jesura idji ume n̄babadarā s̄ida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

–M̄l awuá Ācōrēa iwidide wāb̄lramisa nama chūpanenadua.–

³⁷ Małbe Zebedeo warrarā umé pan̄lra, Pedro s̄ida j̄iga edesia. Idji s̄awānebemada jūmawāyā cr̄icha b̄l b̄ērā bio sopua ḁesia. ³⁸ Małne ādjia jarasia:

–M̄lra sopuaba beub̄lra quīrāca b̄la. Nama panenadua. M̄l daucha zocai pananadua.–

³⁹ Jesura wagabe wāpeḁa idji dratura ējūānaa tēū cobepeda Ācōrēa iwidisia:

–M̄l Zeza, b̄la quīrā awara oida b̄lab̄lra m̄lra idu bia m̄lgabirādua. Barib̄lra m̄lra quīrā b̄l cāyābara b̄la quīrā b̄l quīrāca odua.–

⁴⁰ Małbe Jesu idji ume n̄babadarā ūbea pan̄lra jēda zeb̄lraḁe unusia ādjira cāi pan̄lra. Pedroa jarasia:

–¿B̄lra m̄l daucha ni hora aba b̄ida poya zocai baēca? ⁴¹ Bārāra dau l̄b̄la beaḁadua. Ācōrēa iwididadua m̄l igaraḁa amaaba. M̄lra cawa b̄la bārāba biada o quīrā pan̄lra. Māwāmīna nał djarade l̄b̄laē pan̄la.–

⁴² Małbe Jesura wayacusa wāpeḁa Ācōrēa iwidisia:

–M̄l Zeza, m̄lra bia m̄lgaida b̄lab̄lra, b̄la quīrā b̄l quīrāca m̄lgaya.–

⁴³ Idji ume n̄babadarāma jēda zeb̄lraḁe cāi pan̄lra unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wāsia. Ācōrēa ara abarida iwidisia. ⁴⁵ Małbe idji ume n̄babadarāma jēda zepeda jarasia:

–Bārāra ¿wadibida cāi pan̄lra? M̄l ewarira jūēsia. M̄l, Nał Djara Edaḁara ēberā cadjiruarā j̄lwaḁe beb̄lra. ⁴⁶ Piradr̄adua. Wānia. Ac̄l̄adua, jari urua m̄l jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juał 18:2-11

⁴⁷ Jesu waḁi beḁea b̄lraḁe Judada zesia. Mał Judara Jesuba doce edaḁadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā b̄ida diabuepeḁarā basia. ⁴⁸ Dji jidabiya b̄lra ādjia jaraḁoasia s̄awā oida Jesuda cawadāmārēa. Nāwā jarasia:

–M̄lra uridarrade is̄ob̄lraḁa Jesua. Idjida jidaḁadua.–

⁴⁹ Małne Judara Jesu caita wāpeḁa jarasia:

–jMērā, Jaradiabari!–

Māwā jarapeḁa Jesura uridarrade is̄ōsia. ⁵⁰ Jesuba idjia jarasia:

–Ache, b_Λa ode ze b_Λara odua.–†

Ara ma_Λda dewararāda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Ma_Λne Jesu ume nībabari aba_Λba idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca c_Λw_Λr_Λda t_Λtasia. ⁵² Ma_Λbe dji c_Λw_Λr_Λ t_Λtadaa Jesuba jarasia:

–Badji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia. ⁵³ M_Λ Zezaa iwidi_Λr_Λ ara ma_Λda idjia bajānebema nezocarāda cābana diabueya. ¿B_Λa ma_Λra adua b_Λca? ⁵⁴ Barib_Λr_Λ māwā ob_Λr_Λbara idji Bedeade m_Λnebema b_Λ b_Λara ¿sāwācasi?–

⁵⁵ Ma_Λbe Jesuba dewararāa iwidi_Λsia:

–Bārāba ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara m_Λra jāwā jidade ze pan_Λ? ¿Māwāra m_Λra ēberā minijīchiaca? M_Λa ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia chūmabadjia. ¿Cārē cārēā m_Λra mama jūmarā daide jidadaē basi? ⁵⁶ Barib_Λr_Λ jūma na_Λg_Λra o pan_Λa Ācōrēneba bedeadadarāba b_Λpedada māwāmārēā.–

Māwā b_Λde Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wāb_Λr_Λsidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Jua_Λ 18:12-24

⁵⁷ Ma_Λbe Jesu jidapedadarāba idjira sacerdote dji droma Caipāmaa edesidaa. Ma_Λ Caipā dede judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji j_Λre duanasia. ⁵⁸ Ma_Λne Pedroba Jesu t_Λm_Λba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de au_Λdu jūrā ca b_Λde e_Λda wāpeda Ācōrē de dromanebema zarrarā ume ābaa chūmesia Jesu sāwā o_Λi cawai carea.

⁵⁹ Ma_Λne sacerdote bororāba, jūma judiorā dji dromarā bida ēberārāda jar_Λsidaa sewadeba Jesura biē jaradamārēā. Idjira nēbarade b_Λdapeda beabidida crīchasisidaa. ⁶⁰ Zocārāba Jesura sewadeba biē jarade zesidamīna idjidebema biē jaradida neē basia. Māwā duan_Λne ēberāda umé zesidaa. ⁶¹ Ma_Λg_Λrāba jarasidaa:

–Na_Λ ēberāba jarasia: “M_Λa Ācōrē de dromara ārīda b_Λa, barib_Λr_Λ ewari ūbeade wayacusa o cob_Λida b_Λa.”–‡

⁶² Ma_Λne sacerdote dji dromaara b_Λba _Λta nūmepeda Jesua iwidi_Λsia:

–Na_Λg_Λrāba b_Λra biē jara pan_Λa. Ādjia jara pan_Λra ¿wārāca? ¿B_Λa ni cārē sida panuēca?–

⁶³ Barib_Λr_Λ Jesura chupea besia. § Māwā b_Λde sacerdote dji dromaara b_Λba idjia jarasia:

–Ācōrē zocai b_Λ quīrāpita daia wārāda jaradua. ¿B_Λra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ¿B_Λra Ācōrē Warraca?–

⁶⁴ Jesuba panusia:

–Māē, b_Λa māwā jara b_Λa. Ma_Λ awara māa jaraya: idiba _Λtaa bārāba m_Λ, Na_Λ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya b_Λ j_Λwa araare chūm_Λda idjaba j_Λrārāne zeb_Λr_Λda.–*

⁶⁵ Ma_Λne sacerdote dji dromaara b_Λ quīrūb_Λr_Λba idjia j_Λ b_Λra cōātapeda dewararāa jarasia:

† **26:50** B_Λa ode ze b_Λara odua. Ma_Λ bedeaba idjaba jara b_Λa: “¿Cārēda ode ze b_Λ?” ‡ **26:61** Jua_Λ 2:19. § **26:63** Isaia 53:7. * **26:64** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

–jāwā idjia Ācōrēda biē jara b̄la! ¿Cārē cārēā dewarada j̄l̄l̄di idji biē jaramārēā? Bārāba ūr̄isidaa idjia Ācōrēda biē jarab̄l̄ada. ⁶⁶ Jāl̄be bārāmaarā ¿idjira sāvā odi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Idjira bedeade b̄la. Maļ carea beadida pan̄la.–†

⁶⁷ Maļbe āc̄l̄aba Jesu quīr̄āne idosidaa idjaba ch̄isidaa. Dewararāba idjira quīr̄āne usidaa.‡ ⁶⁸ Udapeda jarasidaa:

–j̄b̄ada Ācōrēba ēd̄ra edabari diai jarada baib̄l̄a, Ācōrēneba bedeadua! j̄Daia jaradua caib̄l̄a b̄l̄a usida!–

Pedroba Jesu unucaada ada

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juaļ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro maļ de droma duđa ch̄um̄ane nezocawērāda idjimaā zesia. Maļ wērāba jarasia:

–B̄l̄a Jesu Galileadebema ume n̄basia.–

⁷⁰ Barib̄l̄a Pedroba j̄umarā quīr̄āpita mēr̄asia. Nāvā jarasia:

–M̄l̄a adua b̄la b̄la cārēda jara b̄l̄a.–

⁷¹ Maļbe Pedrora de jūrā ca b̄l̄de dji ēdr̄abadamaā wāsia. Maļne dewara nezocawērāba idjira unupeda arima duan̄rāa jarasia:

–Za b̄l̄ada Jesu Nazaredebema ume n̄basia.–

⁷² Barib̄l̄a Pedroba wayacusa mēr̄asia:

–M̄l̄a wārāneba jaraya: jāļ ēberāra unuca.–

⁷³ Dārāēne arima duan̄ba Pedromaa wānapeda jarasidaa:

–Wārāda b̄l̄a jāļ Jesu ume n̄basia. B̄la poya mēr̄āēa, Galileadebema quīr̄āca bedeabari b̄rā.–

⁷⁴ Pedroba jarasia:

–j̄M̄l̄a sewada jaraib̄l̄a Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: m̄l̄a jāļ ēberāra unuca.–

Ara māwā jarab̄l̄ade eterrera berusia. ⁷⁵ Maļne Pedroba quīr̄ānebasia Jesuba nāvā jaradara: “Eterre berui naēna b̄la b̄arima ūbea m̄l̄ra unucaada aya.”§ Maļbe Pedrora dajadaa wāpeda bio sopuaba j̄āsia.

27

Juda beuđa

Hecho 1:18-19

¹ Āsabođe j̄ma sacerdote bororāda judiorā dji dromarā ume ābaa bedea ausidaa Jesu beabidi carea. ² Maļbe idjira ēberā Poncio Pilato abadamaa j̄l̄wa j̄l̄ edesidaa. Maļ Pilatora Romanebema boroba Judea druadebema boroda b̄asia.*

³ Maļne Judaba cawasia Jesura beadida. Idjiab̄l̄a jidabida b̄rā bio sopuasia. Ara maļda idjia treinta parata edadara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida jēda diade wāsia. ⁴ Ādjirāa jarasia:

–M̄l̄a ēberā bedea neē b̄l̄ada jidabida b̄rā cadjiruada osia.–

Maļne ādjirāba jarasidaa:

–¿Dairāmaarā maļda sāvāi? Maļḡl̄a b̄l̄de b̄la.–

† 26:66 Levitico 24:15-16. ‡ 26:67 Isaia 50:6. § 26:75 Mateo 26:34. * 27:2 Pilato Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda b̄asia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaā edesidaa ādjia preso beara beacara pan̄l̄a b̄rā. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

⁵ Maḷbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eda cuabuesia. Puru dajadaa wāpeda iduba ojl beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba maḷ paratara jΛrΛ pedapeda jarasidaa:

–Naḷ paratara Ācōrēa diapedada parata ume ḅΛcara panΛa, maḷba ēberā beabida bēra.–

⁷ Maḷ carea bedeada audapeda maḷ parataba ējūāda nēdosidaa drua āibemarā joubadada eropanani carea. Maḷ ējūāra Zoco Cabari Ējūā abadjidaa. ⁸ BaribΛrΛ mamaḷba ḷtaa Oa Ējūā abadaa. ⁹ Maḷra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Jeremiaba jarada quīrāca. Nāwā jarasia: “Ādjirāba treinta paratara edasidaa. Maḷ nēḅΛara israelerāba idji carea ḅΛsidaa. ¹⁰ Maḷ parataba ādjirāba zoco cabari ējūāda nēdosidaa Ācōrēba mḷa jarada quīrāca.”†

Jesu Pilato quīrāpita ḅada

Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; Juaḷ 18:28-38

¹¹ Maḷne Jesura Pilato quīrāpita nūmasia. Pilatoba idjia iwidiisia:

–¿ḅΛda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, ḅΛa māwā jara ḅΛa.–

¹² Maḷne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā biḅa Jesura biḅ jarasidaa baribΛrΛ idjia panuē basia. ¹³ Maḷ bēra Pilatoba Jesua iwidiisia:

–Ādjirāba ḅΛra ne jūmaneba biḅ jara duanΛa. ¿Maḷra ūrē ḅΛca?–

¹⁴ BaribΛrΛ Jesuba ni bedeada aba biḅa panuē basia.‡ Maḷ carea Pilatoba cawa crīchaē ḅesia.

Jesu beadi carea jarapedada

Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; Juaḷ 18:38–19:16

¹⁵ Poaza judiorāba maḷ ewari droma o panΛne Pilatoba preso beada aba ēdrΛ ḅΛbadjia. Puruba jarabΛrΛda idjia ēdrΛ ḅΛbadjia. ¹⁶ Maḷ ewaride romanorāba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Maḷ Barrabára trḷ ḅaga basia. ¹⁷⁻¹⁸ Pilatoba cawa basia judiorā dji dromarāda Jesu ume biḅ duanΛ bēra idjira jida diasidada. Maḷ carea dji ēberāra powua nūmḷa iwidiisia:

–¿Caida bārāba quīrā panΛ mḷa ēdrΛ ḅΛida: Barrabáda wa Jesu, Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraḅamanada?–§

¹⁹ Pilatora ēberāra cawa obari buguede chūmΛne dji quimaba naḷ bedeada idjimaā diabuesia: “Jāḷ ēberā jipa ḅΛra ēdrΛ ḅΛdua. Idi idjidebema cāimocarada bēra mḷra bio ne waya ḅΛa.”

²⁰ Maḷne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā biḅa dji powua nūmΛ ēberāra nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaraḅadua Barrabáda ēdrΛ ḅΛpeda Jesuda beamārēā.” ²¹ Māwā panΛne Pilatoba dji powua nūmḷa iwidiisia:

–Naḷ umēbemada ¿sāḷgΛda mḷa ēdrΛ ḅΛida quīrā panΛ?–

Ādjirāba Barrabáda ēdrΛ ḅΛduada asidaa.

²² Pilatoba iwidiisia:

–Māwā baibΛrΛ mḷa ¿sāwā oi Jesu, Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraḅamanada?–

Jūmarāba jarasidaa:

–¡Cruē cachi beabidua!–

† **27:10** Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13. ‡ **27:14** Ni bedeada aba biḅa panuē basia. Isaia 53:7. § **27:17-18** Griego bedeade ḷcarΛ cartade Barrabá cāyābara “Jesu Barrabá” ḅΛ ḅΛa.

23 Pilatoba iwidiisia:

–¿Cārē cārēã māwā oi? Idjia ¿cārē cadjiruada osi?–

Māwā bedea b̄lde ādjirāba wetara b̄lga jara duanasidaa:

–¡Crude cachi beabidua!–

24 Māwā pan̄ne Pilatoba cawasia ēberārāba idji bedeara ĩjānaēda. Maļ awara unusia ēberārāra wetara quĩrūbucab̄l̄dada. Maļbe baidoba idji j̄lwara jūmarā quĩrāpita saḡb̄l̄r̄l̄de jarasia:

–Naļ ēberā jipa b̄l beab̄l̄da carea m̄lra bedeade b̄l̄ēa.* Maļḡlra ara b̄ādjide b̄l̄a.–

25 Maļne jūmarāba panusidaa:

–¡Māēteara daida, dai warrarā sida idji beab̄l̄da carea bedeade panania!–

26 Maļbe Pilatoba Barrabáda ēdr̄l̄ b̄l̄asia. Barib̄l̄r̄l̄ idji sordaorāa jarasia Jesuda soaba udapeda crude cachi beadamārēã.

27 Ara maļda Pilato sordaorāba Jesura de droma Pretorio abadadaa edesidaa. Mama waabema sordaorā tr̄l̄napeda idjira jūrā edasidaa.

28 Maļbe Jesuba cacuade j̄l̄ b̄lra ēr̄napeda cacua l̄r̄l̄ j̄lbada purea b̄l̄da j̄lbisidaa. 29 Borobari l̄r̄l̄ cadada idji borode wēãju b̄l̄sidaa idjaba idji j̄lwa araare bacuruda diasidaa. Maļbe idji quĩrāpita chĩr̄aborode copanenapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia b̄l̄a, judiorā boro!–

30 Maļbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji j̄lwade b̄l̄da j̄r̄l̄napeda borode ubadjidaa.† 31 Idjira ipida biē jaradapeda ādjia j̄lbipedadara wēãsidaa. Maļbe idjia j̄l̄ badada wayacusa j̄lbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi b̄l̄pedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juaļ 19:17-27

32 Mama l̄ba wāsidade sordaorāba ēberā Simoļ abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basía. Ādjirāba maļ Simoļa Jesu cruda ataubisidaa. 33 Wāb̄ladada ējūã Golgota abadama jūēsidaa. Golgota tr̄l̄ba jara b̄l̄a Boro B̄l̄w̄l̄r̄l̄. 34 Mama ādjirāba uva b̄a asea hiel abadadaa pueradada Jesua diasidaa pua droamārēã, barib̄l̄r̄l̄ do zapeda quĩr̄iãē basía.‡

35 Maļbe sordaorāba Jesura crude cachi b̄l̄sidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade j̄l̄ badara sāwā jedecadi cawaya. [Māwā osidaa Ācōrēneba bedebariba jaradara māwāmārēã. Nāwā jarasia: “M̄l̄a cacuade j̄l̄ badara ādjiza jedecasidaa. M̄l̄a cacuade j̄l̄ bada carea ādjirāra ne jemenesidaa sāwā jedecadi cawaya.”]§ 36 Maļbe chūpanenapeda j̄l̄ã panesidaa ni ab̄l̄ba Jesu carebade zerānamārēã.

37 Jesu boro nocoare bedeada cachi jira b̄l̄sidaa cawabidi carea idjira cārē carea beab̄l̄dada. Nāwā b̄l̄ basia: “Naļḡlra Jesua, judiorā boroa.” 38 Idjaba ne dr̄l̄abadada umé Jesu caita crude cachi jira b̄l̄sidaa, aba idji j̄lwa araare, aba idji j̄lwa ac̄l̄are. 39 Maļne l̄c̄l̄r̄l̄ ēberārāda caita wānapeda boro l̄r̄āt̄l̄ l̄r̄āt̄l̄dapeda Jesua nāwā biē bedeadadjidaa.*

40 –B̄l̄a Ācōrē de dromara ār̄ipēda ewari ũbeade wayacusa poya oib̄l̄r̄l̄, jara b̄l̄duba ēdr̄l̄dua! B̄l̄da Ācōrē Warrab̄l̄r̄l̄, j̄l̄ã crudeba uđaa zedua.–

* 27:24 Jipa b̄l̄. Maļra griego bedeade l̄c̄l̄r̄l̄ cartade neēa. † 27:30 Isaía 50:6. ‡ 27:34 Salmo 69:21. § 27:35 Salmo 22:18. Griego bedeade l̄c̄l̄r̄l̄ cartade bedea corchetede b̄lra neēa.

* 27:39 Salmo 22:7; 109:25.

⁴¹ Ara maļ quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, judiorā dji dromarā bida Jesura ipida biē jarabadjīdaa:

⁴² –Idjia dewararāda carebasia, baribara ara iduba poya ēdraēa. † Idjida Israeldebema Borobara, nawena jāļ crudeba udea zeida bla. Māwābara ijānia. ⁴³ Idjia crīcha bla Ācōrēra idji ume bada. † Idjira Ācōrē Warraada aē basica? Māēteara Ācōrēba idjira wārāda quīrā bla, ara nawena ēdra blida bla. †

⁴⁴ Idjaba ne drabada idji caita crude cachipeada bida ara maļ quīrāca biē jarasīdaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juaļ 19:28-30

⁴⁵ Umatipa amādaura quisia. § Maļba naļ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ⁴⁶ Hora ūbea badacarea Jesuba jīgua jarasia:

–ĶEli, Eli, lama sabactani?–

Maļ arameo bedeaba jara bla: “Mā Ācōrē, mā Ācōrē Ķcārē cārēā māduba beesi?”*

⁴⁷ Maļ bedeaba ūriblada lca mama caita duanaba jarasīdaa:

–Idjia Elīada trā bla.–

⁴⁸ Ara maļda aba isabe pira wāpeda uva ba oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jāpeda Jesua diasia domārēā. † ⁴⁹ Baribara dewararāba jarasīdaa:

–Jādua, acādia Elīaba ēdra edade zei cawaya.–

⁵⁰ Māwā bade Jesura wayacusa jīgua biasia. Maļbebara jaidasia. ⁵¹ Ara māwābarade Ācōrē de dromane eda wua eatā jira bada ēsidra ātāba edaa cōā dogosia. Idjaba de uremiada wāsia. † Maļba mōgarara dracuasias. ⁵² Bēwārā uriara ewacuasias. Maļne Ācōrē ijā bea beupedada zocārā ārēbacuasīdaa. ⁵³ Ādji beada uriadeba ēdracuasīdaa. Jesu ārēbadacarea Ācōrē itea ba puru Jerusaleāna wāsīdaa. Mama zocārāba ādjirāra unusīdaa.

⁵⁴ Romanebema sordaorā boroba, idji sordaorā bida Jesura jā panasīdaa ni abalaba carebarānamārēā. Baribara de uremiaba māwācuabarā unusīdade bio dauperadepa jarasīdaa:

–Wārāda naļ ēberāra Ācōrē Warra basia.–

⁵⁵ Maļne zocārā wērārāba tmlaba acā duanasīdaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nībasīdaa. ⁵⁶ Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sīda panasīdaa. Dewarabema Maria sīda basia. Maļga Mariara Santiagoba, Jose bida ādji papa basia.

Jesu tabaripedada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juaļ 19:38-42

⁵⁷ Queubodode ēberā parata bara bla Jose abadada zesias. Maļ Josera Arimatea purudebema basia. § Idji sīda Jesu ume nībadajia. ⁵⁸ Idjira Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia tbari carea. Maļbe Pilatoba diabisia. ⁵⁹ Ara maļda Joseba Jesura edapeba boroba mititiaē blaba barā basia. ⁶⁰ Maļbe mōjē uria djiwīdi corodade eda basia. Dji uriara

† 27:42 Carebasia. Griego bedeade ba bla “ēdra edasia.” † 27:43 Salmo 22:8. § 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1. † 27:48 Salmo 69:21. † 27:51 Wua eatā jira bla. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wāsia. Amos 8:8-10. § 27:57 Arimatea. Hebreo bedeade maļ puru Ramā wa Ramataiā trā jarabadjīdaa. 1 Samuel 1:1.

mañ Josede basía. Mañbe mōgara waiḅaaba uriara jūātrḅ ḅḅpeda wāsia. ⁶¹Jesu tḅarisiḅade Maria Magdalenara, dewarabema Maria siḅa arima chūpanasiḅaa.

Pilatoba sordaorāa Jesu tḅarida jḅābiḅa

⁶²Nurēma ḅnāūbada ewari basía. Mañne sacerdote bororāda, pariseorā siḅa ābaa Pilatoma wānapeda jarasiḅaa:

⁶³–Dai boro, daiba quīrāneba panḅa jḅḅ ēberā sewaiḅa ḅḅ wadi zocai baside nāwā jarasiḅa: “Mḅra ewari ūbeade ḅrēbaya.” ⁶⁴Mañ carea idji tḅaridara ewari ūbea bio jḅābiḅua idji ume nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. Māwābrḅḅ ādjirāba purua poya jaradaēa idjira beu baḅada ḅrēbasida. Ādjia ḅrēbasiḅa adībrḅḅ, idjia naārā sewa oḅa cāyābara maḅḅḅ sewadeba purura biara cūrūga eropania.–

⁶⁵Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Za duanḅ sordaorāda idji tḅaridamaa ededapeda bio jḅābiḅadua.–

⁶⁶Ara mañda sordaorāba dji uria jūātrḅ ḅḅ mōgara ḅrḅḅ sēyāda ḅḅsiḅaa abḅḅba ewasira cawadi carea. Mañbe jḅḅ panesiḅaa.

28

Jesu ḅrēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

¹ḅnāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domianeḅema ara ḅnadrḅḅbrḅḅde Maria Magdalenada, dewarabema Maria siḅa Jesu tḅaripedadamaa acḅde wāsidaa. ²Mañne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada bajāneba zepeda uria jūātrḅ coḅḅ mōgarara āyā ḅḅpeda mañ ḅrḅḅ chūmesia. ³Idji quīrāra baa purewa edabari quīrāca urua basia. Idji cacuade jḅ ḅra bio totroa basia. ⁴Idjida bio wayadaērā sordaorāra ure nūpanenapeda abeḅa beuda quīrāca tapanesiḅaa. ⁵Baribrḅḅ bajāneḅema nezocaba wērārāa jarasia:

–Ne wayarānadua. Mḅa cawa ḅḅa bārāba Jesu crude cachipedadada jḅḅḅ panada. ⁶Idjira nama ḅḅēa. Wārāda ḅrēbasia idjia jarada quīrāca.* Idji tḅaripedadamaa acḅde zedadua. ⁷Jḅḅbe isabe wānapeda idji ume nībapedadarāa nāwā jaradadua: “Idjira beu baḅada ḅrēbasia. Idjira bārā na wāya Galilea druadaa. Jāma idjira ununia.” Mañda mḅa bārāa jarade zesia.–

⁸⁻⁹Ara mañda wērārā Jesu tḅaripedada uriadeba ne waya panḅmḅna bio ḅḅsriḅa pira wāsidaa. Jesu ume nībapedadarāa jarade wāḅḅdade Jesuda odjapeda –jMērḅḅ– asia. Mañbe wērārā idjima zedapeda jīrḅne brḅḅdapeda idjia bia bedeasiḅaa. ¹⁰Māwā panḅne Jesuba jarasia:

–Ne wayarānadua. Djabarāa jarade wānadua Galilea druadaa wānamārēā. Jāma ādjirāba mḅra ununia.–

Sordaorāba jarapedada

¹¹Wērārā wāḅḅdamisa ḅcḅḅḅ sordaorā Jesu tḅaripedadama jḅḅ pananada puruḅaa wāsidaa. Ādjia unupedadada sacerdote bororāa jūma nēbrḅḅsiḅaa. ¹²Mañ carea sacerdote bororāda, judiorā dji dromarā ume ābaa dji jarasiḅaa. Bedea audapeda sordaorāa paratada waiḅḅa diasidaa. ¹³Diabadae nāwā jarasiḅaa:

–Bariduaba iwidiḅbrḅḅ, jaradadua bārā cāi duanḅmisa Jesu ume nībabadarāda diamasi zedapeda idji cacuara drḅḅ edesiḅada. ¹⁴Pilatoba

* 28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19.

bārã cãisidada ũrĩbΛΓΛ, dairãda idji ume bārãare bedeadia nẽbΛrade
bearãnamãrẽã.–

¹⁵ Mañbe sordaorãba paratara edadapeda jarasidaa Jesu ume
nĩbapedadaba idji cacuara drΛa edesidada. Judiorãba idi bida mãwã
jarabadaa.

Jesuba edadarãa idjida unubida

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juañ 20:19-23

¹⁶ Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarã once panΛda Galilea druadaa
wãsidaa Jesuba jarada eyadaa. ¹⁷ Idji unusidade idjía bia bedeesidaa
baribΛΓΛ ãcΛΓΛba mãcua ijãnaẽ basía. ¹⁸ Mañne Jesura ãdjirã caita zepeda
jarasia:

–Ãcõrẽba mãa ΛbΛada diasia bajãne, nañ ejũãne bida ne jũmada poya
erobamãrẽã.† ¹⁹ Mañ carea jũma puru ðeaza wãnapeda jaradiadadua
mãda epẽnamãrẽã. ãdjirãra dji Zeza trãneba, dji Warra trãneba, ãcõrẽ
Jaure trãneba borocuedadua. ²⁰ ãdjirãa jaradiadadua mãa bãrãa
jaradada jũma ïjã odamãrẽã. Mañne mãra bãrã ume ewariza ðaya aba
nañ ewari jõbΛrΛdaa.–

† 28:18 Daniel 7:13-14.

MARCO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BΛPΛ

Nañ cartara Marcoba bΛsia. Idjira judio Jerusaleñnebema basica bΛa. Dji papaba deda Jerusaleñne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basía (Colosa 4:10). Pauloda carebadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe bida Jesudebemada naãrã jaradiade wásidade Marcora edesidaa (Hecho 12:25deba aba 13:13daa). Hecho cartade Marco trãra Juañ Marco bΛ bΛa.

1 Pedro 5:13de Pedroba Marcora mñ warraada asia. Mañ bẽrã zocãrãmaarã Pedroba Jesudebemada nẽbΛΓΛ badada Marcoba cartade bΛsia. Mateoba, Luca bida ãdjiza cartada bΛdi naẽna Marcoba bΛsica bΛa. Roma purude Pedro ume baside djabarã judiorãé itea griego bedede bΛsia.

Marcoba naãrã bΛsia Juañba Jesu borocuedadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu mñ sãnanebemada (1:12-13). Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea druade o badadebemada (1:14deba aba 9:50daa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wãbΛΓΛde jaradia badadebemada (10:1-52). Eda bΛ bΛa Jesuba ne ununaca o badadebemada idjaba Æcõrẽba eberãrã pe erobΛdebema jaradia badada. Jĩũare bΛ bΛa Jesura Jerusaleñne mãwãnebemada (11:1neba aba 16:20daa).

Nañ cartade ebuda bΛa Jesura judiomñna ÆCΛΓΛ judiorãéba biara jĩbadjidada idjira Æcõrẽba eðrΛ edabari diai jaradada (7:24-30; 15:33-39). Jesura nañ eñjũãnaa zeẽ basía dji dromada bai carea ãtebΛΓΛ bia mĩga bai carea (8:31; 10:42-45). Dadjirã itea nañ crĩchada wai bΛa bΛa: “Ababba mñda eẽpẽ quĩrĩã bΛbΛΓΛ, idjia o quĩrĩã bΛra igarapeda bia mĩgai carea baida bΛa. Mañbe mñra eẽpẽida bΛa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juañnebema

Mateo 3:1-12; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

1-2 Mñã bedea bia Æcõrẽ Warra Jesucritodebemada bΛya. Naãrã Æcõrẽneba bedebari Isaíaba nãwã bΛsia:

Bedea jarabarida mñã bΛ na diabueya bΛ o jarimãrẽã.*

3 Æberãda eñjũã põãsa ewaraga bΛde jĩgua bedea bΛa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadãmãrẽã.

Ora idji itea jipa jaridadua.†

4 Ara mañ quĩrãca Borocuebari Juañda eñjũã põãsa ewaraga bΛde eberãrã jaradia besia ãdji cadjiruara igaradapeda Æcõrẽmaa zedãmãrẽã. Idjia jarasia mãwã osidara Æcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaida. Mañbe borocuedida panΛana abadjia. 5 Mañne eberãrã Jerusaleñnebemarãda, jũma Judea druadebemarã sida Juañmaa wãbadjidada. Ædjia cadjirua opedadada idji quĩrãpita ebuda jarabadjidada. Mañbe Juañba ãdjirãra Jordañ dode borocuebadjia.

6 Juañba jñbarira cameyo cara oda basía. Idjia jñ bΛ trãjñbarira animarã e oda basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajõda jõbadjia. 7 Mañne nãwã jaradiabadjia:

* 1:1-2 Malaquia 3:1. † 1:3 Isaía 40:3.

–Mā caidū aba zeya. Idjira mā cāyābara dji dromaara ḅaa. Maā bēā idjia jīrūne jā ḅā ēāi carea māra bia ḅāēa. ⁸ Wārāda māa bārāra baidoba borocuesia baribara idjiabara Ācōrē Jaureda diaya.–†

Juaāba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22

⁹ Maā ewaride Jesura Nazare purudeba Juaā ḅamaa wāsia. Nazare purura Galilea druade ḅaa. Jesu wāsiede Juaāba idjira Jordaā doede borocuesia. ¹⁰ Jesura doedaaba drua wābāraēde unusia bajāda ewabaraēda. Maāne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji ārā zebāraēda unusia. ¹¹ Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–Bāra mā Warra quīrā ḅāa. Bā carea māra bio ḅasrida ḅaa.–§

Diauruba Jesu mīā sēna

Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13

¹² Mamaaba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga ḅādaa edesia. ¹³ Mama Jesura animarā cadjirua bea tāēna cuarenta ewari basia. Satanaba idjira mīā sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15

¹⁴ Borocuebari Juaā preso bedacarea Jesura Galilea druadaa wāpeda bedea bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.* ¹⁵ Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūesia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebāra.† Bārāba cadjirua obadara igaradapeda maā bedea biada ijanadua.–

Jesuba beda baribadarā trāna

Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11

¹⁶ Jesura Galilea amene droma icawa nīne Simoāda, dji djaba Andre sida unusia. Maā ēberārāra beda beabadarā basia. Ādjira doeda beda ḅari panasidaa. ¹⁷ Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

–Mā ume zedadua. Bārāba beda baribada quīrāca māa bārāa jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārēā.–

¹⁸ Ara māda ādji beda baribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

¹⁹ Nocoāda wābāraēde Jesuba Santiagoda, dji djaba Juaā sida unusia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ādjia jābaē beda baribada cōā beada ca panasidaa. ²⁰ Maāne Jesuba ādji sida trāsia idji ume wānamārēā. Ara māda Santiagoba, Juaā bida ādji zeza Zebedeora idji nezocarā ume jābaē amenapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesuba jai āyā jaretada

Luca 4:31-37

²¹ Ādjirāra Capernauā purūdaa wāsidaa. Maābe ānāūbada ewaride Jesura judiorā dji jarebada dedaa wāpeda Ācōrē bedeeda jaradia basia. ²² Jaradia ḅāde jūmarāba cawa crīchadaē basia. Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basia. Ātebāra bio cawa ḅādeba ebuēda jaradia basia. ²³ Māwā panane jai bara ḅā ēberāda cawaēne nāwā jīgua bedeasia:

† **1:8** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeede nāwā ḅā ḅaa: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **1:11** Isaia 42:1. * **1:14** Bedea bia Ācōrēnebema. Griego bedeede ācala cartade ḅā ḅaa: “Bedeā bia Ācōrēba pe erobādebema.” † **1:15** Daniel 2:44.

24 –Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēã दौरा मीã सें बल? ¿Dai biẽ बलI carea zesica? Mãa cawa बला बलरा caida: ¡बलरा ऀcõrẽba diabuedaa!–

25 Jesuba dji jaia nãwã jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada êdrãdua.–

26 Ara maãda jaiba dji êberãra wawabipeda, dji cãbãyã biapeda ãyã wãsia. 27 Maã bẽrã jũma dji arima duanarãba cawa crĩchadaẽ basia. Àduba bedeadrua duanesidaa:

–¡Ache! Jesuba jaradia बलरा awara बला. Bio cawa बडेबा ebuda jaradiabaria. Idjia jarabãrãra jairã bida ãã obadaa.–

28 Maã carea jũma Galilea druade dãrãẽne Jesura trã बलga besia.

Jesuba Simoã Pedro pãcõrẽ biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

29 Judiorã dji jãrebada dedeba êdrãdapeda Jesura, Santiagora, Juaã sida Simoã dedaa wãsidaa. Simoã djaba Andre sida mama babadjia.

30 Maãne ãdjia Jesua jarasidaa Simoã pãcõrẽda cãwamiaba cãdade बलda.

31 Jesura idji बलmaa wãsia. Idji jãwade jidapeda piradrã बलsia. Ara maãda cãwamiara dugusia. Maãbe Simoã pãcõrẽba ãdjira ne cobisia.

32 Queudacarea êberãrãba cacua biẽ beada, jai bara bea sida Jesumaa enesidaa. 33 Purura dji dede eda wãbadama powua nũmesia. 34 Maãne Jesuba cacua biẽ beara zocãrã biabisia idjaba jairã sida zocãrã ãyã jãrecuasida. Jairãba idjida cawa panana bẽrã Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia nĩbada

Luca 4:42-44

35 Jesura ãsabodode piradrãsia. Wadi pãimaena êberã neẽmaa ऀcõrẽa iwidide wãsia. 36 Maã carea Simoãba, idji ume panã bida Jesura jãrã panasidaa. 37 Idji unusidade jarasidaa:

–Jũmarãba बलरा jãrã duanã.–

38 Maãne Jesuba jarasia:

–Dewara puru beadaa wãnia mãa jãma bida jaradiaida बल bẽrã. Mãra maã carea zesia.–

39 Mãwã jũma Galilea druade pãrãrã wãsia. Judiorã dji jãrebada deza jaradiabadjia. Idji wãbãrãma jaira ãyã jãrecuabadjia.

Jesuba aida bara बल biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

40 Mãwã बडे êberã aida bara बलda Jesumaa zesia.† Maã êberãra chĩrãborode cobepeda nãwã beãda djuburiasia:

–बला quĩrã बलबãrã, mãra poya biabida बला.–

41 Jesuba mĩã djuburi ununa bẽrã idji jãwada ãrã बलबãrãde jarasia:

–Mãwã o quĩrã बला. ¡Biadua!–

42 Jesu ara mãwã bedebãrãde êberãra biasia. Dji aidara abeda nẽbasia. 43-44 Maãne Jesuba idjia bio jarasia:

–बल biadara ni abããa jararãdua. Àtebãrã sacerdotemaa wãdua बलra biasida unumãrẽã. Jããbe ऀcõrẽ quĩrãpita bia bei carea Moiseba jarada quĩrãca ne diacuadua. § Mãwã êberãrãba cawãdia बलra wãrãda biasida.–

† 1:40 Aidara Jesu ewaride wãrãda sãwã basida dadjirãba cawadaẽ panãã. Baribãrã judiorãmarã aba ऀcõrẽbãrã poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maã awara aba aidaba jidasira ãyã bade wãida basia (Levitico 13:45-46). § 1:43-44 Levitico 14:1-32.

Māwā jarapeda Jesuba idjira wābisía. ⁴⁵ BaribARΛ dji ēberāba Jesuba idji biabidadebemada jūmarāa nēbARΛ wāsía. Mañ carea Jesura ni abAΛ purude ebuda nībaca basía. ÁtebARΛ jīga nībabadjia ēberārā beadacamaa. BaribARΛ ēberārā puruzabemada idjímáa wābadjidáa.

2

Jesuba ēberā cacua beu bΛ biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

¹⁻² Dārāé bΛde Jesura wayacusa Capernauñ purudaa wāsía. Idjira diguida bΛda cawasidade ēberārāda zocārā idjímáa powua nūmesía. Dera, dji eda wābada sída pēsua nūmesía. Mañne Jesuba Ācōrē Bedeara jaradia basía. ³ Māwā bΛde ēberāda quīmārē zesídaa. Mañrāba ēberā cacua beu bΛda Jesumaa ede quīrīā panasídaa. ⁴ BaribARΛ pēsua nūmΛ bērā poya ededaē basía. Mañ carea de λrλ uria odapeda dji cacua beu bΛra dji cΛdadeba edaa bΛsídaa. ⁵ Jesuba unusía ādjia wārāda ījā panΛda dji cacua beu bΛra poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu bΛá jarasía:

–Cūdra, bΛ cadjirua odara mΛa quīrādoasía.–

⁶ Mañne judiorā ley jaradiabadarāda λCΛΛ arima chūpanasídaa. MañgARāba crīchásídaa: ⁷ “¿Cārē cārēā jāwā bedea bΛ? ¡Ācōrē quīrāpita biē bedea bΛa! Aba ĀcōrēbARΛ ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

⁸ Ādjia māwā crīcha duanΛra Jesuba idji sođe abeđa cawasía. * Mañ bērā ādjía jarasía:

–¿Cārē cārēā jāwā crīcha panΛ? ⁹ Bārāmaarā ¿sālgΛda zareaara bΛ? ¿Cadjirua odara quīrādoayada aída wa nañ ēberā cacua beu bΛra piradrAbipeđa idji cΛda edabipeđa nībabida? ¹⁰ Ācōrēba mλ, Nañ Djara Edadara bΛsía nañ ējūāne duanΛba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Mañra bārāa unubiya.–

Ara mañda dji cacua beu bΛá nāwā jarasía:

¹¹ –PiradrΛdua. BΛ cΛdara edapeda diguidáa wādua.–

¹² Ara mañda dji cacua beu badara pirabaripeđa idji cΛda edapeda jūmarā quīrāpita ēdrΛ wāsía. Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē basía idjaba Ācōrēa bia bedea duanesídaa. Nāwā jarasídaa:

–¡Nañ quīrāca dadjirāba ununaca basía!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³ Māwānacarea Jesura wayacusa Galilea amene dromanaa wāsía. Mañne ēberārāda zocārā idjímáa wāsídaa. Idjia ādjirāa jaradíasía. ¹⁴ WābARΛde Jesuba Alpeo warra Levída unusía. Mañ Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasía. Jesuba idjía jarasía: –Mλ ume zedua.–

Ara mañda Levira piradrΛpeda Jesu ume wāsía.

¹⁵ Māwānacarea Jesura Levi dede ne co basía. Zocārāba Jesura ēpēbΛda bērā ādjirā sída ne co chūmeasía: Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jARΛ pebadarāda, judiorā ley igara bea sída panasídaa.†

¹⁶ Māwā panΛne judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā biđa unusídaa Jesura Romanebema boro itea parata jARΛ pebadarā ume, judiorā ley

* 2:8 Sođe. Griego bedeade bΛ bΛa: “Jaurede.” † 2:15 Judiorā ley igara bea. Griego bedeade “cadjirua obadarā” bΛ bΛa.

igara bea ume bida ne co bΛda. Maλ carea pariseorāba Jesu ume nībabadarāa iwīdisidaa:

–Bārāa jaradiabarira ζcārē cārēã cadjirua obadarā ume, parata jΛΓΛ pebadarā ume bida ne co bΛ?–

¹⁷ Maλ ūrīpeda Jesuba jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jΛΓΛdaca. Dji cacua biē beabΛΓΛ jΛΓΛbadaa. Māra jīpa bea trāi carea zeē bΛa, ātebΛΓΛ cadjirua obadarāda trā bΛa Ācōrēmaa zedamārēã.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸ Maλ ewaride Borocuebari Juaλ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarida o panasidaa. Māwā panΛne dewararāda Jesumaa zedapeda iwīdisidaa:

–Borocuebari Juaλ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarira obadaa. BaribΛΓΛ bΛ ume nībabadarāba ζsāwāērā odaca?–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Umaquīrāba wērā edabΛΓΛde ζcaiba ne codaca ewarida oi? Maλ umaquīrāra wadibida idjia edodarā ume bΛmisa ne codaca ewarira odaēa. ²⁰ BaribΛΓΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Maλ ewaridebΛΓΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

²¹ Dadjirāba cacuade jΛbada dji sore cōã bΛmaa wua djiwidida cajudaca. Māwā odibΛΓΛ djiwidi cajuda errebaribΛΓΛba dji wua sorera waibΛara cōāya. ²² Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdaca. Māwā odibΛΓΛ aseabΛΓΛde animarā e oda dji sorera cōāya. Maλbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. Maλ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa.–†

Jesura λnāūbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ λnāūbada ewaride Jesura ējūã trigo udade nībasia. Maλne idji ume nībabadarāba trigora tΛ eda nībasidaa. ²⁴ Maλ carea pariseorā ādji caidū zebΛdaba Jesua jarasidaa:

–jAcΛdua! BΛ ume nībabadarāba ζcārē cārēã λnāūbada ewaride ocara panΛda o panΛ?–

²⁵ Jesuba ādjia jarasia:

–Ewari aba Daviba, idji ume nībabadarā bida codira neē panasidaa. Jarra panasidade ζsāwā osida?§ ²⁶ Abiata sacerdote dji droma baside Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bada paλda edasia.* Maλ paλra ζababe sacerdoterāba codida panasidaēca? BaribΛΓΛ Daviba copeđa idji ume nībabadarāa diasia.–

²⁷ Maλbe Jesuba ādjia jarasia:

–Ācōrēba ēberāra oē basia λnāūbada ewari wagađamārēã ātebΛΓΛ λnāūbada ewarira bΛsia ēberārā λnāūnamārēã. ²⁸ Mλ, Naλ Djara Edađara λnāūbada ewari djibaria.–

3

Jesuba λnāūbada ewaride ēberā biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

† **2:22** MaλΛdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādji drōēenabema crīcha ume ābaa jaradiacada.

§ **2:25** 1 Samuel 21:1-6. * **2:26** Levitico 24:5-9.

¹ Wayacusa Jesura judiorã dji jΛrebada dedaa wãsia. Mama ēberã jΛwa beu bΛda basia. ² ΛcΛrΛba Jesura acΛ panasidaa λnãũbada ewaride maλ ēberã biabi cawaya. Biabisira biē jaradida crīcha panasidaa. ³ Maλne Jesuba ēberã jΛwa beu bΛa jarasia:

–PiradrΛpeda ēsi nũmane zedua.–

⁴ Maλbe Jesuba ādjĩa iwidiisia:

–¿λnãũbada ewaride cārēda odida panΛ? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djãrã carebaida wa idu beubida?–

BaribΛrΛ ādjirãra chupea panesidaa. ⁵ Maλne Jesura sopuasida cΛwΛrΛ zarea bea bērã. Quĩrũbideba ādjirã acΛbΛrΛde dji jΛwa beu bΛa jarasia:

–JΛwara jiradua.–

Mãwã jirabΛrΛde idji jΛwara abeda biasia. ⁶ Ara maλda pariseorãra ēdrΛdapeda Herodeare bearãmaa wãsidaa. Ādjirã ume Jesu beadi carea crīcha jΛrΛsidaa.

Galilea amene droma icawa duanana

⁷ Maλbe Jesura idji ume nĩbabadarã sida Galilea amene dromanaa wãsidaa. Mama Galilea druadebemarãda zocãrã idji caiðu nĩbasidaa.*

⁸ Jesuba ne ununacada o bΛda dewararã bida ũrĩsidaa. Maλ carea Judea druadebemarãda, Jerusaleλ purudebemarãda, Idumea druadebemarãda, Jordaλ do wa quĩrãrēbemarãda, Tiro druadebemarãda, Sidoλ druadebemarã sida Jesu bΛmaa wãsidaa. ⁹⁻¹⁰ Idjia cacua biē beada biabi bada bērã ēberãrãba idji tãni carea powuabadjidaa. Idjira pēsua eropanmarãnamãrēã Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia jãbada enenamãrēã.

¹¹ Ēberã jai bara beaba Jesu unubΛdade idji quĩrãpita chĩrãborode copanapada jaiba ne wayaadeba jĩgua jarabadjidaa:

–jBΛra Ācōrē Warraa!–

¹² BaribΛrΛ Jesuba jairãa bio jarabadjia idjidebemada ebuða jararãnamãrēã.

Jesuba ēberã doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

¹³⁻¹⁴ Mãwãnacarea Jesura eyadaa wãpeda idjia quĩrĩãbΛrΛda idjimaa trλsia. Ādjirã zesidade idjia doce edasia idji ume nĩbadamãrēã idjaba idji beada jara nĩbadamãrēã. Maλgarãra Jesuba trλ bΛsia “mλa diabuedarã.”† ¹⁵ Jesuba ādjirãa λbΛada diasia cacua biē beara biabidamãrēã idjaba jai sida āyã jΛretadamãrēã. ¹⁶ Aba Simoλ basia.‡ Jesuba idjira trλ bΛsia Pedro. ¹⁷ Maλ awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juaλ sida edasia. Maλ umébemara Jesuba trλ bΛsia Boanengerã. Maλ trλba jara bΛa “baa warrarã.” ¹⁸ Naλgarã sida edasia: Andre, Pelipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoλ Cananeo.§ ¹⁹ Jesuba Juda Iscariote sida edasia. Maλgarba idjira jidabisia.

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

²⁰ Jesu diguidaa zeside ēberãrãda zocãrã powuasidaa. Maλba Jesura, idji ume nĩbabadada sida poya ne codaē basia. ²¹ Jesu djabarãba cawadapeda

* **3:7** Griego beadeade λcΛrΛ cartade idjaba bΛ bΛa “Judeadebemarã sida.” † **3:13-14** Maλgarãra Jesuba trλ bΛsia “mλa diabuedarã.” Griego beadeade λcΛrΛ cartade maλra neða. ‡ **3:16** Griego beadeade λcΛrΛ cartade idjaba nãwã bΛ bΛa: “Naλgarã doce panada edasia.” § **3:18** Simoλ Cananeo. Luca 6:15de “Simoλ Zelote” bΛ bΛa.

idjira edade wāsidaa. Ādjia crīcha panasidaa idjira quīrāé besida. ²² BaribΛΓΛ judiorā ley jaradiabadarā Jerusaleā purudeba zepedadaba jarasidaa:

–JāΛ Jesura jairā boro Beelzebúdeba bΛ bērā jāwā bΛa. Idjia jaira āyā jΛretabaria Beelzebúba maΛ ΛbΛada diada bērā.–

²³ MaΛ ūrīpeda Jesuba ādjirā trāpeda ne jara bΛdeba bedeasia. Nāwā jarasia:

–ζSāwā Satanaba ara idjida āyā jΛretai? ²⁴ Abari druaдебemarāda ara ājdjiduba djō pananibΛΓΛ dārā pananaēa. ²⁵ Idjaba abari dede beada djō pananibΛΓΛ dārā pananaēa. ²⁶ Ara maΛ quīrāca Satanada ara idji jairā ume djōpeda awara wāibΛΓΛ ζsāwā idjia poya bΛra dārā erobai? Abeda jōya.

²⁷ Ēberā mēsfrā bΛda naārā jΛ chūmanaēbΛΓΛ, ζsāwā idji dede eda ne drΛade wāni? JΛ chūmanadrΛ poya idji nebiara drΛadā.

²⁸ Wārā arada māa bārāa jaraya: ēberārāba cadjirua obadara, biē bedeabada sida Ācōrēba jūma poya quīrādoaya. ²⁹ BaribΛΓΛ abΛba Ācōrē Jaureba odada diauruba jāwā osiada aibΛΓΛ, Ācōrēba maΛra quīrādoāēa. MaΛ ēberāra ewariza bedeade baya.–

³⁰ Jesuba māwā jarasia idjira jai bara bΛada apedada bērā.

Jesu ēberārā idjima zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:21; Luca 8:19-21

³¹ MaΛne Jesu djabarāda, dji papa sida jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisidaa. ³² MaΛbe ēberārā Jesuare chūmeaba idjia jarasidaa:

–BΛ papara, bΛ djabarā sida dajadaare panΛa.* Ādjia bΛra jΛΓΛ panΛa.–

³³ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Bārāmaarā ζcairāda mā papa idjaba mā djabarā?–

³⁴ Idji caita chūmeada acΛpeda jarasia:

–NaΛgarāda mā papaa idjaba mā djabarāa. ³⁵ Ācōrēba quīrīā bΛ o beadrΛ mā djabaa, mā djabawērāa, idjaba mā papaa.–

4

Pea podadebema ne jara bΛ

Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8

¹ Wayacusa Jesuba Ācōrē bedeara amene droma icawa jaradia besia. MaΛne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. MaΛ bērā jāba doeda ūmane badopeda chūmesia. Ēberārāra do icawa duanesidaa. ² MaΛbe Jesuba ne quīrātanoa ne jara bΛdeba jaradiasia. Nāwā jarasia:

³ –jŪrīnadua! Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne ācΛΓΛ tara ode baecuasia. MaΛne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ ΛcΛΓΛ tara ējūā mōgaraida bΛde baecuasia. Dji egorora nāūcha bΛ bērā maΛ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jΛwārlāba purrubasia bio carra jidaē bada bērā. ⁷ Idjaba ācΛΓΛ tara ējūā ΛrΛida bΛde baecuasia. Mama baecuadara jΛcara ΛrΛ bara bΛba bΛrá quenasia. MaΛba poya zaudaē basia. ⁸ BaribΛΓΛ ācΛΓΛ tara ējūā biade baecuasia. MaΛgara bio zausia. ΛcΛΓΛ cΛmΛba ara aride diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waibΛara diasia.–*

* **3:32** Griego bedeade ācΛΓΛ cartade idjaba “bΛ djabawērārā” bΛ bΛa. * **4:8** Griego bedeade nāwā bΛa: “ΛcΛΓΛ cΛmΛba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.”

⁹ Maľbe Jesuba jarasia:

–Dji cawara bara baba quĩrãcuita ũrĩdua.–

Jesuba ħcãrẽ cãrẽã ne jara badeba jaradiasi?

Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10

¹⁰ Ĕberãrã wãpedadacarea Jesu ume nĩbabadarã doce panaba, dewara idjiare chũmea bida iwidišidaa idjia ne jara badeba jaradiadadebemada. ¹¹⁻¹² Jesuba panusia:

–Ācõrẽba ĩberãrã pe erobadebemada jũmarãa cawabiẽ bãmĩna bãrãa cawabi baa. Baribara dewarãa mla ne jara badeba bedeã baa adjirãba aca panãmĩna unurãnamãrẽã, idjaba ũrĩ panãmĩna cawarãnamãrẽã. Mãwã beadaẽbara Ācõrẽmaa zedapeda adjia cadjirua obadara quĩrãdoacasia.–†

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15

¹³ Maľne Jesuba adjia jarasia:

–ħBãrãba pea podadebema ne jara badeba jaradara cawadaẽca? Mãwãra dewarada jaraibara ħsãwã cawadi? ¹⁴ ũrĩndua. Pea pobarira Ācõrẽ bedeã jarabari quĩrãca baa. ¹⁵ Ta ode baedaba naľda jara baa: ľcãra ĩberãrãba Ācõrẽ bedeadã ũrĩbadaa. Baribara Satanada zepeda maľ bedeã adji sode jũẽnara quĩrãdoabibaria. ¹⁶ Ta mõgaraida ba ĩjũãne podaba naľda jara baa: ľcãra ĩberãrãba Ācõrẽ bedeã ũrĩnapeda bio bãsrĩda edabadaa. ¹⁷ Baribara bio carra jidaẽ beã bẽrã dãrã droadacaa. Ewari zarea zebara wa Ācõrẽ bedeã ĩjã panã carea ĩberãrãba biẽ obladãde adjia ĩjã panara igarabadaa. ¹⁸ Ta ĩjũã ľraľda bade podaba naľda jara baa: ľcãra ĩberãrãba Ācõrẽ bedearã ũrĩbadaa. ¹⁹ Baribara adjirã sãwã bia beadidebemada jũmawãyã crĩchabadaa idjaba ne jũmada awuabadaa. Crĩchabadaa ne jũmada erobeadibara, bãsrĩda beadida. Jũma maľ crĩchaba bedeã adji sode bedara bãrã beabaria. Maľ bẽrã adjira waridacaa. ²⁰ Baribara ta ĩjũã biade podaba naľda jara baa: ľcãrãba Ācõrẽ bedearã bia ũrĩnapeda ĩjãbadaa. Mãľbe ľcãrãba ne biada ara aride obadaa, ľcãrãba waitabearã obadaa, idjaba ľcãrãba waiabara obadaa.–†

Ībĩrãnebema ne jara ba

Mateo 5:15; Luca 8:16-18

²¹ Jesuba dewara ne jara badeba jarasia:

–Dadjirãba ĩbĩrãra coadapedã ħpedeco droma edre bãbadaca? Mẽrã nũmanacaa, aťebara ľta dji bãbadãde nũmbadaa. ²² Ara maľ quĩrãca ne jũma ebuđã bãrã mẽrã beã. Dadjia cawadaẽ panara Ācõrẽba ebuđã cawabiya. ²³ Dji cawara bara baba quĩrãcuita ũrĩdua.–

²⁴ Maľ awara Jesuba jarasia:

–Mla jaradia bãra quĩrãcuitadua. Bãrãba cawadi carea bio quĩrãcuitadibara Ācõrẽba bãrãa auđuara cawabiya. ²⁵ Abãba wãrãda cawaibara, Ācõrẽba auđuara cawabiya. Baribara adua baba cawa bada crĩchaibara, idjia crĩcha ba sida Ācõrẽba jãrĩya.–

Nẽu sãwã waribaridebema ne jara ba

† **4:11-12** Isaia 6:9-10. † **4:20** Griego bedeadẽ nãwã bã baa: “Ācãrãba treinta zaubadaa, ľcãrãba sesenta zaubadaa, idjaba ľcãrãba cien zaubadaa.” § **4:21** Mẽrã nũmanacaa. Griego bedeadẽ nãwã bã baa: “Cãda edre bãdacaa.”

26 Jesuba idjaba jarasia:

–Ăcōrēba ēberārā pe erobara abaaba ne ta poda quĩrāca bla. 27 Diamasi dji ēberā cāi bamisa idjaba āsa zocai bamisa dji tara quida buyapeda waribaria. Dji podaba cārēba waribi bada cawacamīna māwābaria. 28 Egorode ara iduba tunubaria. Naārā dji bawarada odjabaria. Małbe dji camaba zebaria. Idjaba dji camaba dji tada diabaria. 29 Małbebarā dji tara waragabaria. Dji ewarira jūēna bērā ēberāba necoba ewabaria.–

Mostaza tadebema ne jara ba

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

30 Idjaba Jesuba jarasia:

–Ăcōrēba ēberārā pe erobara ĩcārē quĩrāca bla? ĩSālgā ne jara badeba mla cawa jarai? 31 Mostaza ta quĩrāca bla. Mał mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. 32 Baribarā udacarea dewara néu bea cāyābara waibara waribaria. Dji jawatera waiba jedeguezoabaria. Mał bērā ibanara dji jawatede cūrādra bama de ocuade zebadaa.–

33 Māwā ne jara badeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawadida panā quĩrāca. 34 Ababe ne jara badeba ādjirāa bedebadjia. Baribarā idji ume nībabadarā āduba panane jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nāūrā, amene droma sida tumabida

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

35 Mał ewaride queubodode Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–ĭWa quĩrārē wānadrā!–

36 Ara małda ādjia ēberārā arima duanara amenapeda Jesura ara idji ba jābade quĩrārā edesidaa. Dewara jāba sida ādji daucha wāsidaa. 37 Māwā panane nāūrāa dji cābāyā puá nūmesia. Mał bērā baido bogozoara jābade eda wā nūmesia. Jābara biru baebodo basía. 38 Małne Jesura jāba ādauare borocau cāi basía. Mał carea idji ume nībabadarāba armanapeda nāwā jarasidaa:

–Jaradiabari, ĩbamaarā dadjirā barrudida bia bāca?–

39 Małbe Jesura āta nūmepeda nāūrāa, baido bogozoa sida nāwā quēāsia:

–ĭChupeadua! ĭIpi bedua!–

Ara małda nāūrāa ipi besia. Jūma tuma nūmesia. 40 Māwā bade Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ĩsāwāērā ne waya panā? ĩCārē cārēā Ćcōrēra ĩjānaē panā?–

41 Baribarā Jesuba oda carea ādjirāa bio ne wayasidaa. Mał bērā āduba iwidiidrua duanesidaa:

–Nałgara ĩcaida jāwā bla? Nāūrāba, baido bogozoa bida idji bedeara ĩjābadaa.–

5

Jesuba jai zocārā āyā jaretada

Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

1 Małbe amene droma chānapeda Gerasa druade jūēsidaa.* 2 Jesura jābadeba drua badoside cawaēne ēberā jai bara bada idjima zesia. 3 Mał ēberāra beudarā tbaribada uriaē babadjia. Ni abaaba idjira poyadaca basía, carenaba jlbada sida. 4 Barima zocārā idjira carenaba ĩrū jlbadjidamīna, jawa sida jlbadjidamīna abeda jūma tlcuabadjia.

* 5:1 Gerasa. Griego bedeade łcala cartade “Gadara” wa “Gergasa” bā bla.

Idjira ni abalaba poyadaca basía. ⁵ Diamasi, asa bida idjira bēwārā tabaribada uriađe, eyađe bida bia nībabadjia. Idjaba ara idji cacuara mōgaraba puobadjia. ⁶⁻⁷ Idjia tɔmaba Jesu unuside pira zesia. Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Ācōrē dji Dromaara bɔ Warra, Jesu, ¿cārē cārēā mɔra mīā sē bɔ? ¡Ācōrē quīrāpita wārāneba jaradua bɔa mɔra biē bɔēda!–

⁸ Māwā beđeasia Jesuba idjia nāwā jara bada bērā:

–¡Jai, naɔ ēberā cacuadebemada āyā wādua!–

⁹ Maɔbe Jesuba dji jai iwidisia:

–¿Bɔra casa trɔ jarabada?–

Dji jaiba panusia:

–Mɔ trɔra Cābana abadaa, dairāra cābana panɔ bērā.–

¹⁰ Maɔne jaiba Jesua beđe djuburiasia maɔ druadebemada āyā jaretarāmārēā. ¹¹ Māwā panane ara caita bɔ eyađe chinada zocārā ne co duanasidaa. ¹² Maɔ carea dji jairāba Jesua nāwā beđe djuburiasidaa:

–Dairāra jāɔgɔrā china cacuade idu eđa wābidua.–

¹³ Maɔne Jesuba iduaribisia. Ara maɔda jairāra ēberā cacuadebemada ēdracuadapeda china cacuade eđa wābɔrɔsidaa. Baribɔrɔ eđa wānapeda chinara pirapodapeda perawadeba daidu tēucuasidaa. Mama abeđa jūma nābɔrɔ quinisidaa. Maɔgɔrā chinara mil umé panasidaca bɔa.

¹⁴ Maɔ carea dji china aɔ pananara puruđa pira wāsidaa. Ādji puruđebemarā, dji puru caita bēarā bida jai bara badadebemada jūma nēbɔrɔsidaa. Maɔ carea puruđebemarāba aɔde zesesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu bɔma jūebɔdade unusidaa jai zocārā erobadara Jesu caita chūmɔda. Quīrā bapeda cacuade jābadara jā basia. Maɔ unupedadaba dewararā nēbɔrɔsidaa jai bara badara sāwāsida. China sāwāpedada sida nēbɔrɔsidaa. Jūmarāda bio ne waya duanesidaa. ¹⁷ Maɔ carea ādjirāba Jesua beđe djuburiasidaa ādji druadebemada āyā wāmārēā.

¹⁸ Jesu jābade badoside dji jai bara badaba beđe djuburiasia idji ume wāi carea. ¹⁹ Baribɔrɔ Jesuba idu wābiē basia. Ātebɔrɔ jarasia:

–Diguida wāpeda bɔ ēberārā jaradua Ācōrēba bɔ ume ne waiɔa oɔada. Ādjia nēbɔrɔdua sāwā idjia bɔra bio quīrā djuburiasida.–

²⁰ Ara maɔda jai erobadara wāpeda jūma Decapoli druade nēbɔrɔbadjia Jesuba idji ume ne waiɔa oɔada. Maɔ bērā jūmarāba cawa crīchadaē basia.

Jesuba wērācau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

²¹ Jesu jēda jābade amene droma quīrārā chānacarea ēberārā zocārā idji bɔmaa zesidaa. Maɔ carea Jesura do icawa basia. ²²⁻²³ Māwā bɔde ēberā Jairo abadada zesia. Maɔ Jairoa judiorā dji jarabada dede dji boro basia. Maɔne Jairoa Jesu caita jūepeda idji jīrū caita barru cobepeda nāwā beđe djuburiasia:

–Mɔ cauda jūcāyā nūmɔa. Bɔ jawara idji ɔrɔ bɔde zedua biamārēā.–

²⁴ Ara maɔda Jesura Jairo ume wāsia. Ēberārā zocārā Jesu ume wābɔda bērā pēsua nībasia. ²⁵ Maɔne ēberārā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bɔda nībasia. ²⁶ Maɔ wērāba nēārā diabadarāa idji paratara jūma diadoadamīna biaē basia. Zocārā nēārā diabadarāba idjira bia mīgabisidaa baribɔrɔ wetara wāsia. ²⁷⁻²⁸ Maɔne Jesudebemada beđe panɔda ūrpeda ēberārā tāēna Jesu jēdaare caita wāsia. Nāwā crīchasia: “Idji

cacuađe jǎ ɓɔda tāibɔrɔ, mǎra biaya.” Ara maǎda Jesu cacuađe jǎ ɓara chupea tǎsia. ²⁹ Tǎɓarɔde idji oara tɔdrɔsia. Mǎwǎ cawasia idji cacua biě badara biasida. ³⁰ Baribɔrɔ Jesuba cawasia idji ɓɓađeɓa ɓaɓda biasida. Maǎ bǎrǎ jǎda aɔɔpeda iwidiisia:

–Mǎ cacuađe jǎ ɓara ɔcaiba tǎsi?–

³¹ Maǎne idji ume nǐɓabadarǎba jarasidaa:

–ɔSǎwǎ iwidi ɓa caiba ɓara tǎsida? ɓa unu ɓa ɛberǎrǎba ɓara pǎsua eropanɔda.–

³² Mǎwǎ jarabɔdamǎna Jesuba jǔmarǎda pɔrɔrɔga aɔɔsia idji tǎnada cawai carea. ³³ Mǎwǎ ɓade wǎrǎra ne wayaaba ure nǔmasia Jesudeba biadada cawa ɓa bǎrǎ. Maǎbe Jesumaa zepeda idji quǐrǎpita ɓarru cobepeda jarasia:

–Mǎɓarɔ wǎrǎda ɓara tǎsia.–

³⁴ Maǎ carea Jesuba idjǎ jarasia:

–Cau, wǎrǎda biaida ǐǎna bǎrǎ ɓara biasia. Necai wǎdua. ɓara waa bia mǐgaěa.–

³⁵ Jesu wadi bedea ɓade Jairo dedeba ǎɔrɔ zedapeda idjǎ jarasidaa:

–ɓa caura jaidasia. ɔCǎrǎ jaradiabarira mǎ sǎi?–

³⁶ Mǎwǎ jarabɔdara Jesuba quǐrǎcuitaě basía. ǎteɓarɔ Jairoa jarasia:

–Ne wayarǎdua. Sođeɓa ǐǎdua.–

³⁷ Maǎbe Jesuba Pedroa, Santiagoda, Santiago djaba Juaǎ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wǎbiě basía. ³⁸ Jairo dema jǔɛɓɔdade Jesuba ǔrǎsia ɛberǎrǎra ɓaga aujǎ duanɔda. ³⁹ Eɔda wǎpeda Jesuba dji aujǎ duanǎ jarasia:

–ɔCǎrǎ cǎrǎ jǎcua aujǎ duanɔ? Jǎ wǎrǎcaura beuě ɓa, ǎteɓarɔ cǎi ɓa.–

⁴⁰ Maǎ carea ɛberǎrǎba idjima aɔɔapeda ipidasidaa. Baribɔrɔ Jesuba jǔmarǎda dajadaa wǎbisia. Maǎbe idji ume nǐɓabadarǎda ǔbea, dji wǎrǎcau zezada, dji papa sida eɔda edesia wǎrǎcau ɓapedadamaa. ⁴¹ Wǎrǎcau jɔwade jidapeda Jesuba jarasia:

–Talita cumi.– (Maǎ arameo bededeɓa nǎwǎ jara ɓa: “Cau zaque, mǎ ɓa jaraya: pirabaridua.”)

⁴² Ara maǎda wǎrǎcaura pirabaripeda nǐɓade wǎsia. Idjira doce poa basía. Maǎgɔdeɓemada jǔmarǎba cawa crǐchadaě basía. ⁴³ Baribɔrɔ Jesuba ǎdjǎ bio jarasia ni ɓaɓa jararǎnamǎrǎ. Idjaba jarasia wǎrǎcaura ne cobidamǎrǎ.

6

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

¹ Mamaɓa Jesura idji puruɔdaa wǎsia. Idji ume nǐɓabadarǎ sida wǎsidaa. ² ǎnǎɓada ewaride Jesuba judiorǎ dji jɔrebada dede ǎcǔrǎ bedeara jaradia basía. Maǎne zocǎrǎ ǔrǎ duanɔba cawa crǐchadaě basía. Nǎwǎ jara duanasidaa:

–Idjǎ ɔsǎmaareba jǎ crǐcha cawaara edasi? ɔCaiba idjǎ necawaada diasi? ɔSǎwǎ ne ununacada poya oi? ³ ɔIdjira de obariěca? ɔMaria warrada jǎwǎ ɓaěca? ɔIdji djabarǎra Santiago, Jose, Juda idjaba Simoǎěca? ɔIdji djabawǎrǎ sida dadjirǎ tǎɛna panǎěca?–

ǎdjirǎba Jesura ǐǎ quǐrǎnaě basía. ⁴ Maǎ bǎrǎ Jesuba jarasia:

–Ācōrēneba bedebarida djārā druade wayabadaa, baribΛΓΛ ara idji druadebemarāba wayadacaa. Idji puruba, idji dede panabada bida wayadacaa.–

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oē basía. Ababe idji λΛwara λCARΛ cacua biē bea λrā bΛbΛΓΛde biabisia. ⁶ Idji purudebemarāba ijānaē bada bērā Jesuba cawa crīchaē besia.

Jesuba doce edadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

Jesuba puru zaque beaza jaradia wāsia. ⁷ Māwānacarea idjia doce edadarāra ābaa trāsia. Ādjirāa λbΛada diasia jaida āyā λaretadamārēā. Maλbe puru zaque beaza umé uméa diabuesia. ⁸ Ādji wāni naēna jarasia wābΛdade ni cārē sida ederānamārēā. Ode codida, buchacada, parata sida edediē panΛana asia. Bardona awa ededida panΛda jarasia. ⁹ Idjaba jarasia zapato jānida panΛda baribΛΓΛ ādjia cacuade jλ panΛ awa ededida panΛda. ¹⁰ Maλ awara jarasia:

–Bārā baridua purude jūēbΛdade abaΛ dede bade wānibΛΓΛ maλ dede pananadua aba purudeba ēdrΛbΛdadāa. ¹¹ AbaΛ puruba bārāda bia edaēbΛΓΛ, ādjia bārā bedeada ūrī quīrīānaēbΛΓΛ, mamaλba ēdrΛdadua. ĒdrΛbΛdade egoro pora bārā jīrū jāne bΛra jārāpetadadua. Maλba cawabiya ādjia Ācōrē igara panΛ carea idjia cawa oida.–*

¹² Ara maλda Jesu ume nibabadarāra wāsidaa. WābΛdaza ēberārāa jarabadjidāa ādji cadjiruara igaradapeđa Ācōrēmaa zedamārēā. ¹³ Maλ awara jaira zocārā ēberārā cacuadebemada āyā jarecuasidaa idjaba zocārā cacua biē beara olivo dragaba pΛrΛbΛdade biabibadjidaa.†

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Luca 9:7-9

¹⁴ Herodeda Galilea druadebema boro basía.† Maλ Herodeba Jesura trλ bΛga bΛda ūrīsia. ΛCARΛba Jesudebemada nāwā jarabadjidāa:

–Borocuebari Juaλda λrēbasia. Maλ bērā jūma ne ununacara poya o bΛa.–§

¹⁵ Dewararāba jarasidaa Jesura Ācōrēneba bedebari Elíada. Dewararāba jarasidaa:

–Idjira Ācōrēneba bedebaria dadji drōāenabema ewaride beada quīrīca.–

¹⁶ BaribΛΓΛ Herodeba māwā ūrīpeda jarasia:

–MaλgΛra Juaλa. Māa idjira oβá tλ beabisia baribΛΓΛ beudada λrēbasia.–

¹⁷⁻¹⁸ Herodeba Juaλ beabidara nāwā basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quimada edasia. Maλ wērāra Herodía abadjidaa. Herodeba idji āyōrēra edada bērā Juaλba jarabadjia: “BΛ djaba quimada erobacara bΛa.”* Maλ carea Herodeba Juaλra jidabipeđa preso bΛbada dede

* **6:11** Griego bedeade λCARΛ cartade naλ sida bΛ bΛa: “Wārā arada māa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara maλ purura wetara cawa oya.” Genesi 18:16deba aba 19:29daa. † **6:13** Jesu ume nibabadarāba cacua biē beara olivo dragaba pΛrΛdaē basía biabidi carea. ĀtebΛΓΛ māwā pΛrΛbΛdade cawabisidaa Ācōrēba ēberārā biabi bada (Santiago 5:14-15). Edaude olivo dragaba pΛrΛdaēne cacua biē beara biabisidaa (Hecho 3:1-10; 5:12-16; 9:32-35; 19:11-12). ‡ **6:14** Herode. Maλ Herodera Antipa trλ jarabadjidāa. Ācōrē Bedeade odja bΛa Mateo 14:1-10de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bida. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidaa (Mateo 2:1-23). § **6:14** Griego bedeade λCARΛ cartade bΛ bΛa HerodebΛΓΛ māwā jarasida. * **6:17-18** Levitico 18:16.

carenaba jλ ðasia.

¹⁹ Maλ awara Herodíaba Juaλra quírāma ðasia. Idjira beabi quírīā ðasia māwāmīna poya oē ðasia. ²⁰ Dji boro Herodeba Juaλra waya ðasia idjaba cawa ðasia Juaλra ēberā jipa ðada, Ācōrē itea ðada. Maλ carea Juaλra idu biē obica basía. Herodeba Juaλ bedeara bia ūrībadjia baribλrλ cawa crīchaē ðesia.

²¹ Ewari aba Herodíaba cawasia sāwā Juaλra beabida. Nāwā ðasia: dji boro Herode toda ewari jūēsīde ne cobada waiðada obisia. Idjiare ðea dji dromarāda, dji djōbada bororāda, Galilea druadebema dji droma ðea sida trλbicuasía idji ume ne codamārēā. ²² Māwā ne co duanane Herodía cauda eða zepeda jūmarā quírāpita bairasia. Maλba Herodera, idji ume ne co duanλ sida bio ðasrīdasīdaa. Herodeba maλ awērā jarasia:

–Bλdjia quírīābλrλda mλa iwīdidua. Ara maλda mλa bλa diaya.–

²³ Idjia wārāneba jarasia:

–Bλa mλa iwīðibλrλda mλa jūma diaya. Mλa poya eroðλ sida ēsidra diaya.–

²⁴ Maλne Herodía caura dajadaa wāpeda idji papaa nāwā iwīdisia:

–Mλa ¿cārēda iwīdi?–

Maλne dji papaba panusia:

–Borocuebari Juaλ boroda iwīdidua.–

²⁵ Dji caura Herodema isabe jēda wāpeda nāwā jarasia:

–Mλa quírīā ðla ara nawena bλa Borocuebari Juaλ boroda mλa epedecode diaida.–

²⁶ Māwā iwīdisīde Herodera bio sopuasía. Baribλrλ idji ume ne co duanλ quírāpita wārāneba jaraða bērā awērāba iwīðīda quírāca o quírīāsía. ²⁷ Ara maλda Herodeba zarrada wābisía Juaλ borora enemārēā.

²⁸ Maλ zarrara preso ðλbadamaa wāpeda Juaλra oðā tλsía. Idji borora epedecode enepeda Herodía caua diasía. Maλbe dji cauba dji papaa diasía.

²⁹ Juaλ ume nībapedadaba maλ ūrīsīdade Juaλ cacuara jλrλde wānapeda tλbarīde edesīdaa.

Jesuba mīl juesuma auðu ne cobigaða

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juaλ 6:1-4

³⁰ Māwānacarea Jesuba diabuedarāra idji ume ābaa dji jλresīdaa. Ādjia opedadara, jaradiapedada sida Jesua jūma nēbλrλ panasīdaa. ³¹ Māwā panane ēberārāra zocārā zesēsīdaa. Ādjirā careba panaba poya ne codaē basía. Maλ bērā Jesuba jarasia:

–Wānadrλ ēberā neēmaa λnāūni carea.–

³² Ara maλda āduba jābade wāsīdaa ēberā neēmaa. ³³ Baribλrλ zocārāba ādji wābdara unusīdaa. Maλne cawasīdaa cairāda māwā wānada. Maλ bērā puruzabemarāda ādji wābdamaa jīrūba wānapeda ādji na jūēsīdaa.

³⁴ Jesura jābadeba drua badobλrλde maλ ēberārā zocārā duanλda unusía. Oveja dji wagabari neē quēdea quírāca panλ bērā Jesuba ādjirāra mīā djuburi unusía. Maλ carea ādjirāa jaradia ðesia.

³⁵ Queubodode Jesu ume nībabadarāra idjīmaa zedapeda jarasīdaa:

–Nama ēberāra caita neēa. Maλ awara queubλrλa. ³⁶ Ēberārāa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nēdode wānamārēā. Ni cārē sida neē panλa.–†

† 6:36 Ni cārē sida neē panλa. Griego bedede λcλrλ cartade maλra neēa.

³⁷ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–BārābΛΓΛ ne cobidadua.–

Maļne ādjia jarasidaa:

–¿Cārēda daiba cobidi? ¿BΛa quīrīā bΛca daiba jūma naļ ēberārā itea paļ nēdode wānida? AbΛada berara poa aba trajaida bΛa maļ parata edai carea.–

³⁸ Maļne Jesuba iwīdisia:

–¿Dadjirāba paļda jūmasāwā eropanΛ? AcΛde wānadua.–

Ara maļda wāsidaa. AcΛdapeda ādjia jaraede zesidaa:

–Paļda juesumabe idjaba bēdada umébe eropanΛ.–

³⁹ Maļbe Jesuba jūmarā jarasia pōājārā pāwārāne awara awara chūpanenamārēā. ⁴⁰ Ara maļda λcΛΓΛ cien, λcΛΓΛ cincuenta awara awara chūpanesidaa. ⁴¹ Jesuba paļ juesuma panΛra, bēda umé panΛ sida idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Maļbe paļra cōrācuapeda idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. Bēda umébema sida jedecadamārēā diasia. ⁴² Maļbe jūmarāda ne codapeda jāwūāsidaa. ⁴³ Paļ adubadara, bēda adubada sida jΛΓΛ pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do λrλ nībada

Mateo 14:22-27; Juaļ 6:16-21

⁴⁵ Māwānacarea Jesuba idji ume nībabadarāra jābade badobisia idji na quīrārā chānapeda Betsaidā purudaa wānamārēā. Maļne idjira bēsia ēberārā diguida wābigai carea. ⁴⁶ Jūmarāda wābigapeda eyadaa Ācōrēa iwīdide wāsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nībabadarāra jābade do quēsīdra panasidaa. Maļne Jesura drua iduba bēsia. ⁴⁸ Idjia unusia ādjira dowiba poya wānaē panΛda nāūrāda ādji nocoareba puá nūmΛ bērā. Āsabodode Jesura do λrλ nīda ādjirā caita wāyā wābΛrΛ basía. ⁴⁹⁻⁵⁰ Maļne jūmarāba idjira do λrλ nīda unusidaa. BaribΛrΛ bēwārāda māwā bΛda crīchāsidaa. Maļ carea bio dauperadapeda ne wayaaba biasidaa. Ara maļda Jesuba jarasia:

–¡Sozarra beadedua! Māda jāwā bΛa. ¡Ne wayarānadua!–

⁵¹ Jesu jābade badoside nāūrāra cābasia. Maļ bērā bio ne wayasidaa idjaba cawa crīchadaē panesidaa. ⁵² Jesuba paļ maārī bΛdeba ēberārāra zocārā ne cobigadamīna ādjia wadībīda idjīdebemada cawadaē panasidaa. Aβēda poya cawadaē basía.

Jesuba Genesare druade cacua biē bea biabīda

Mateo 14:34-36

⁵³ Chā wānada Genesare druade jūēnapeda doya wībarisidaa. ⁵⁴ Jābadeba drua badosidade mamabemarāba aβēda Jesura cawāsidaa. ⁵⁵ Maļ carea puruza pira wāsidaa ādji cacua biē bēara Jesumaa ededamārēā. Ēberārāba Jesura sāma bΛda ūrīsidara dji cacua biē bēara cΛdāde araa edebadjīdaa. ⁵⁶ Idji wābΛrΛza ēberārāba cacua biē quēdeara ode bΛbadjīdaa. Puru zaquēde, puru beade, puru āi bīda māwā obadjīdaa. Maļne Jesua bēdea djuburiabadjīdaa idjia cacuaē jΛ bΛ ida tābimārēā. Idji tābΛdara jūmaena biacuabadjīdaa.

7

JAWA SAGΛbadadebema

Mateo 15:1-20

¹ Ewari aba pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida Jerusaleā purudeba Jesumaa zesidaa. ² Maļ ēberārāba unusidaa ḄCAGΛ Jesu ume nībabadarāda jAWA SAGΛdaē ne co panΛda. Drōāenabemaba jAWA SAGΛbadadebema jaradiapedada quīrāca odaē panΛ bērā ādjira biē jarasidaa.* (³ Pariseorāba, waabema judiorā bida jAWara b̄arima zocārā SAGΛbadaa drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca.† Māwā SAGΛdaēb̄AGΛ ne codacaa. ⁴ Idjaba ne nēdobuebadamaΛba diguidaa zedapeda drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca SAGΛdaēb̄AGΛ, ne codacaa. Maļ awara ādji sāūda, zocoda, cuguruda, cΛda sida quīrācuīta SAGΛbadaa.‡ Ne zocārā quīrācuīta obadaa drōāenabemaba jaradiapedada ēpēni carea.) ⁵ Maļne pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesua iwīdisidaa:

–BΛ ume nībabadarāba jAWa mititia ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadjī drōāenabemaba jaradiapedadara odaca?–

⁶ Jesuba panusia:

–Bārā dji biaca b̄earā, Ācōrēneba bedēabari Isaiāba bārānebemada nāwā arīde b̄ASiā:

Naļ puruba m̄Āa bia bedēabaria, barib̄AGΛ wārāda ādji sođeba m̄Āma crīchadacaa.

⁷ Ādji quīrīābe m̄Āa bia bedēabadaa.

Mā bedea cāyābara ēberā crīchadrΛ jaradiabadaa.§

⁸ Ara maļ quīrāca Ācōrēba obi bΛ bedeara bārāba amabadaa drōāenabemarāba jaradiapedada ēpēni carea.–*

⁹ Maļ awara Jesuba jarasia:

–Ara bārāba obadadeba Ācōrēba obi bΛ bedeara igarabadaa. ¹⁰ Moiseba nāwā jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida wayadua.”† Naļ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada biē jaraib̄AGΛ, maļgara beuida b̄Λa.”‡ ¹¹⁻¹² Barib̄AGΛ bārāba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe naļda jarabadaa: “Jūma m̄Āa erob̄ARA Ācōrēa diada bērā m̄Āa b̄ARA poya carebaēa.”§ ¹³ Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē panΛneba Ācōrē bedeara igarabadaa. Bārāba ne zocārā maļ quīrāca obadaa.–

¹⁴ Maļbe Jesuba ēberārā arima duanARA jūma trĀpeda nāwā jarasia:

–Jūmarāba mĀ bedeara ūrīnada cawadamārēā. ¹⁵ Dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia b̄Λcaa. Āteb̄AGΛ sođeba ze b̄Λb̄AGΛ dadjira mititia b̄Λbaria. ¹⁶ Dji cΛwΛrΛ bara b̄Λba quīrācuīta ūrīdua.–*

* **7:2** Ādjira biē jarasidaa. Griego bedēade ḄCAGΛ cartade maļra neēa. † **7:3** Levitico 22:4-8de sacerdoterā cuiđida panΛnebemada b̄Ā b̄Λa, barib̄AGΛ Jesu ewariđe pariseorāba jarabadjīdaa jūmarāba māwā odida panΛda. ‡ **7:4** CΛda. Maļba jaraē b̄Λa borobada āteb̄AGΛ ādji ne codi carea chūmebadada. Griego bedēade ḄCAGΛ cartade maļra neēa. § **7:7** Isaiā 29:13. * **7:8** Griego bedēade ḄCAGΛ cartade idjaba nāwā b̄Ā b̄Λa: “Bārāba zocoda, sāū sida quīrācuīta SAGΛbadaa. Bārāba ne zocārā maļ quīrāca obadaa.” † **7:10** Exodo 20:12. ‡ **7:10** Exodo 21:17. § **7:11-12** M̄Āa erob̄ARA Ācōrēa diada. Griego bedēade b̄Ā b̄Λa: “Naļgara CorbaĀa.” * **7:16** Griego bedēade ḄCAGΛ cartade maļ versīculora neēa.

17 Maḷbe Jesuba ēberārā arima duanara amepeda diguida wāsia. Mama idji ume nibabadarāba dadji mititia ḅabariḅebemada iwidiḅidaa. 18-19 Maḷne Jesuba jarasia:

–ǂBārā biḅa wadi adua panaca? Ūrīnadia: dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia ḅacaa, dadji soḅe eḅa wāé ḅa bērā. Āteḅara ḅiteda wāpeda dajadaa ēḅrḅaria.–

Māwā jara ḅaḅeba Jesuba cawabisia ne jūma coḅira bia ḅada. 20 Maḷbeḅara jarasia:

–Eḅaḅa ze ḅaḅa ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ḅabaria. 21-22 Crīcha cadjiruada, daunemaida, auḅua baida, mīā beaida, ne ḅraida, jūma eroḅa quīrīā baida, ne cadjirua o baida, djārā cūrūgaida, peraé oida, djārāba eroḅa carea bié baida, ēcarraare bié beḅeaida, djārā cāyābara biara ḅada crīchaida, idjaba crīcha neé ḅaca o bai sida ēberā soḅeba zebaria. 23 Jūma maḷ cadjirua eḅaḅa ze ḅaḅa ēberāra Ācōrē quīrāpita mititia ḅabaria.–

Jesuba wērācau biabida

Mateo 15:21-28

24 Jesura mamaḅa Tiro druada wāpeda abaḅ ēberā dede ḅesia.† Idji sāma ḅada ni abaḅa cawabi quīrīāé ḅasia. Māwāmīna cawasidaa. 25 Maḷ druade wērāda ḅasia. Idji caura jai bara ḅasia. Maḷ wērāba Jesuḅebema ūrīside idji ḅamaa wāpeda idji jīrū caita chīrāborode coḅesia. 26 Maḷne beḅe djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuaḅebemada āyā jaretamārēā. Baribara wērāra judioé basia.‡ Siropenicia druadebema basia. 27 Maḷ carea Jesuba idjia jarasia:

–Warrarāda na idu ne cobida ḅa. Bié ḅa warrarāba co panada jāriḅa usaa diai carea.–

28 Maḷne wērāba panusia:

–ḅa jara ḅara wārāa, mḅ Boro, baribara warrarāba djico jurruzoabidada usaba mesa edre coḅaria.–

29 Maḷ ūrīpeda Jesuba jarasia:

–ḅa māwā bia panuna bērā necai diguida wādua. ḅa cau cacuaḅe baḅa jaira āyā wāsia.–

30 Wērā idji dede jūēside idji caura caḅade necai ḅada unusia. Dji jaira wārāda āyā wāsia.

Jesuba ēberā caḅara qui ḅa biabida

Mateo 15:29-31

31 Jesura Tiro druade baḅada jēda wāsia. Sidoḅ druade jūēne wāpeda Decapoli druareba Galilea amene dromanaa wāsia. 32 Mama ēberārāba caḅara qui ḅada Jesumaa enesidaa. Maḷ ēberāra idjaba quīrāme cara ḅasia. Ādjirāba Jesua beḅe djuburiasidaa idji jawa maḷ ēberā ḅrḅ ḅapeda biabimārēā. 33 Ara maḅda Jesuba caḅara qui ḅara jīga edesia. Maḷbe idji jawa jīwīnīra dji ēberā caḅara uriaza berajusia. Māwā opeḅa ara idji jawa quēḅaḅe idosia. Ēberā quīrāmene ibaba maārī wara edasia. 34 Maḷbe bajānaa aḅpeda āyāba drasoā āyāḅapeda arameo beḅeade jarasia: “jEpata!” Maḷ beḅeaba jara ḅa “ogadrādua.” 35 Ara maḅda ēberā caḅara ogadrāpeda bia ūrī ḅesia. Idji quīrāmera biada bērā bia beḅeade ḅesia.

† 7:24 Tiro. Griego beḅeade ḅara cartade maḅ awara “idjaba Sidoḅ” ḅa ḅa. ‡ 7:26 Judioé. Griego beḅeade ḅa ḅa “griego.”

³⁶ Jesuba ādjirāa jarasia mañnebemada ni abāa jararānamārēā. Māwāmīna wetara nēbārabadjidāa. ³⁷ Dji arima panāba bio cawa crīchadaē panesidāa. Nāwā jarasidāa:

–Jesuba ne jūmada bia o bāa. Cawāra qui beara ūrībībaria, quīrāme cara beara bedeabībaria.–

8

Jesuba mil quīmārē ēberārā ne cobida

Mateo 15:32-39

¹ Mañ ewaride wayacusa ēberārā Jesuma zocārā powuasidāa. Ādjirāba codira neē panasidāa. Mañ bērā Jesuba idji ume nībabadarā trāpeda jarasia:

² –Mā nañ ēberārā mīā djuburi unu bāa. Mā ume duanāda ewari ūbea babāra. Ādjia codi carea eropananara jōsia. ³ Mā ādjirāa ne codaē diguidāa wābigaibāra, ota cacua norrabaridā. Cawā wārāda tamāba ze panā.–

⁴ Idji ume nībabadarāba iwidisidāa:

–Nama ēberā neēma cāma jāñ ēberārā itea codira edadi?–

⁵ Mañne Jesuba iwidisia:

–cābārāba paāda jūmasāwā eropanā?–

Ādjia panusidāa:

–Sietebe.–

⁶ Mañbe Jesuba ēberārā jūma egode chūmebicuasīa. Mañ siete paāra idji jawade edapeda Ācōrēa bia bāada asia. Mañbe paāra cōrācuapeda idji ume nībabadarā diasia jedecadamārēā. Ara maāda jedecasidāa. ⁷ Idjāba beda zaqueda zocārāēbe eropanasidāa. Jesuba mañ carea Ācōrēa bia jarapeda ēberārā jedecabisia. ⁸ Ara maāda jūmarāba codapeda jāwūacuasidāa. Dji adubada jarā pesidade siete jamara birasidāa. ⁹ Mama ne copedadara mil quīmārē duanasidaca bāa. Māwānacarea Jesuba ēberārā wābigasia. ¹⁰ Mañne idjira, idji ume nībabadarā sida jābade badodapeda Dalmanuta druaāda wāsīdaa.

Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana

Mateo 16:1-4; Luca 12:54-56

¹¹ Mañ ewaride pariseorāda zedapeda Jesu ume ijara panasidāa. Ādjia cawa quīrā panasidāa idjira wārāda bajāneba ze bā cawaya. Mañ bērā ādjia Jesua iwidisidāa ne ununacada omārēā. ¹² Ādjia māwā mīā sē panā bērā Jesura lyaāba drasoā lyaābapeda jarasia:

–Idībema ēberārāba cārē cārē ne ununacada unu quīrā panā? Wārā arada mā jaraya: māra Ācōrēneba ze bāda cawādamārēā mā ne ununacada oēa.–

¹³ Māwā jarapeda pariseorāra amesia. Jesura idji ume nībabadarā sida jābade badosidāa wayacusa amene droma quīrārā chāni carea.

Pariseorā harina ēsābībari

Mateo 16:5-12

¹⁴ Mañ chā wābādade Jesu ume nībabadarāba cawasidāa paāda quīrādoasidāa. Jābade paāda abābe eropanasidāa. ¹⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Pariseorā harina ēsābībarida, Herodebe sida quīrācuitadāda.–

¹⁶ Jesu ume nībabadarā aduba nāwā bedeasidāa:

–Idjia māwā jarasia dadjirāba paāda enepedadaē bērā.–

¹⁷ Jesuba cawa basia cārēnebemada bedea panΛda. Mañ carea jarasia:
 –¿Cārē cārēã paλra neēana a panΛ? ¿Mļa odara bārāba unusidamīna
 cawadaē basica? ¿Abeda poya cawadaēca? ¿Adua panΛca mλra caida?
¹⁸ ¿Bārāra dau bara beamīna ununacaca? ¿CAWΛΓA bara beamīna
 ūrīnacaca? Mļa odara ¿quīrādoasidaca? ¹⁹ Mļa pañ juesumaneba ēberārā
 mil juesuma ne cobigadacarea bārāba dji adubada jΛΓΛ pesidade ¿jamara
 jūmasāwā birasida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Doce.–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Idjaba mļa siete paλba ēberārā mil quīmārē ne cobigadacarea bārāba
 dji adubada jΛΓΛ pesidade ¿jamara jūmasāwā birasida?–

Ādjirāba panusidaa:

–Siete.–

²¹ Mañbe Jesuba ādjirāa iwīdisia:

–¿Sāwērā bārāba wadibida cawadaē?–

Jesuba ēberā dauberrea bΛ biabida

²² Betsaidá purude jūesidade ĀCAΓAba ēberā dauberrea bΛda Jesuma
 enenapeda bedea djuburiasidaa biabimārēã. ²³ Jesuba mañ dauberrea
 bΛra jΛwade jidapeda puru āyã edesia. Mañbe dji ēberā dauē idosia. Idji
 jΛwara λΓΛ bΛpeda iwīdisia unubΛΓA cawaya. ²⁴ Mañne ēberāba acΛpeda
 jarasia:

–Mļa ēberārāda unu bΛa baribΛΓA bacuru quīrāca nīnada unu bΛa.–

²⁵ Jesuba wayacusa idji jΛwara ēberā dau λΓΛ bΛsia. Mañne ēberāba bio
 unu besia idji daura biaða bērā. TΛMΛ ne jūmada ēsã unu besia. ²⁶ Jesuba
 idjía nāwā jarasia:

–Diguida wābΛΓAde purude eda wārādua. Mļa odara ni abΛaΛ
 jararādua.–*

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21

²⁷ Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā sida Cesarea-Pilipo druade
 puru zaque beaza paΓΓAde wāsidaa. Ode nīnane Jesuba idji ume
 nībabadarāa iwīdisia:

–Ēberārāba mλra ¿caida crīcha panΛ?–

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

–ΛCAΓAba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaλda. Dewararāba jara panΛa
 bΛra Elíada. Dewararāba jara panΛa bΛra Ācōrēneba bedebarida.–

²⁹ Mañne Jesuba iwīdisia:

–BaribΛΓA bārāba mλra ¿caida crīcha panΛ?–

Pedroba panusia:

–BΛra Ācōrēba ēdΛΛ edabari diai jaradaa.–†

³⁰ Jesuba ādjirāa bio jara bΛsia maλgΛra ni abΛaΛ jararānamārēã.

Jesuba idji beadidebema jarada

Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27

* **8:26** Mļa odara ni abΛaΛ jararādua. Griego bedeaĉe ĀCAΓA cartade maλra neēa. † **8:29**
 Ācōrēba ēdΛΛ edabari diai jaradada. Maλra griego bedeaĉe “Crito” bΛ bΛa. Critora trĕã. Jara
 bΛa “Ācōrēba ēdΛΛ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedeaĉe
 jarabadaa “Mesías.”

³¹ Mama᳚ba ᳚taa Jesuba idji ume nĭbabadarāa jarabadjia idjira bia mĭgaida ᳚ada. Nāwā jarasia:

–Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida m᳚, Na᳚ Djara Edada igaradapeda beabidĭa. Bariba᳚a m᳚ra ewari ūbeade ᳚rēbaya.–

³² Jesuba ma᳚g᳚a ebuda jarasia. Ma᳚ carea Pedroba idjira jĭgabe edepeda quēā ᳚a quĭrāca māwā bedearādua᳚ asia. ³³ Bariba᳚a Jesuba jēda idji ume nĭbabadarāma᳚ a᳚ba᳚de Pedrora nāwā quēāsia:

–Satana, m᳚ caitabemada āyā wādua. Ba᳚ Ācōrē quĭrāca crĭchaē ᳚a. Āteba᳚a ēberā quĭrāca crĭcha ᳚a.–

³⁴ Jesuba idji ume nĭbabadarāra, dewararā sida tr᳚peda jarasia:

–Aba᳚ba m᳚da ēpē quĭrĭā ᳚aba᳚a, idjia o quĭrĭā ᳚ara igarapeda bia mĭgai carea baĭda ᳚a.† Ma᳚be m᳚ra ēpēida ᳚a. ³⁵ Aba᳚ba na᳚ ējūāne bia baĭda ja᳚a baiba᳚a, jĭrūare bia baēa. Bariba᳚a aba᳚da m᳚ carea beuiba᳚a wa bedea bia m᳚nebema jara ᳚a carea beuiba᳚a, Ācōrē ume ewariza zocai baya. ³⁶ Ēberāda na᳚ ējūāne ne jūma erob᳚de beuiba᳚a, Ķidjia erob᳚ba carebaica? ³⁷ Beu amaaba idjia erob᳚debemada Ķjūmasāwā poya diai? ³⁸ Aba᳚ba na᳚ ējūāne cadjirua o bea tāēna m᳚ra, m᳚ bedea sida adua ᳚ada aiba᳚a, m᳚, Na᳚ Djara Edada ᳚ba᳚a bara zeba᳚de ma᳚ ēberāra adua ᳚ada aya. Ma᳚ ewaride m᳚ Zeza Ācōrē ᳚ba᳚a bara idjaba idji bajānebema nezocarā ᳚ba᳚a bara zeya.–

9

¹ Idjaba Jesuba jarasia:

–M᳚ra wārāda jaraya: ᳚᳚a nama pa᳚a beuĭdĭ naēna ebuda ununia Ācōrēba m᳚, jūmarā Boro ᳚adara ᳚ba᳚a bara zeba᳚ada.–*

*Jesu quĭrā awara nūmena
Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36*

² Sei ewari ba᳚acarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, Jua᳚ sida āduba eya ᳚ta ᳚ama edesia. Mama ādji quĭrāpita Jesura quĭrā awara nūmesia. ³ Idjia cacua᳚e j᳚ ᳚ara bio totroa besia. Na᳚ ējūānebemaba tātobada sida ma᳚ quĭrāca poya totroa o᳚aēa. ⁴ Ma᳚ne ādjia unusi᳚a Elĭada, Moise sida Jesu ume bedea pa᳚ada. ⁵ Ma᳚ carea Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bia ᳚a दौरa nama pa᳚ada. Daĭba de zaqueda ūbea o᳚ia; aba ba itea, aba Moise itea, idjaba aba Elĭa itea.–

⁶ Pedrora māwā bedea᳚a ni cārē sida cawaē bēra. Ādjira wārāda dauperasi᳚a. ⁷ Māwā ᳚ade jĭrārāda ādji ᳚r᳚ zesia. Ma᳚ jĭrārāneba na᳚ bedea᳚a jĭgua ūrĭsi᳚a:

–Na᳚g᳚a m᳚ Warraa. Idjira m᳚a bio quĭrĭā ᳚a. Idjia jara ᳚ara ūrĭnadua.–

⁸ Wayacusa a᳚ba᳚ade waabemarāda ununaē basiā. Ababe Jesudra ādjirā ume basiā.

⁹ Ma᳚be eyadeba e᳚a zeba᳚ade Jesuba ādjĭa bio jara ᳚asia eyade unpedadara ni aba᳚a jararānamārēā aba Na᳚ Djara Edada ᳚rēbaba᳚ada.

† 8:34 Bia mĭgai carea baĭda ᳚a. Griego bedea᳚e nāwā ᳚᳚a ᳚a: “Idji crua atau edeida ᳚a.”

* 9:1 Ununia Ācōrēba m᳚, jūmarā Boro ᳚adara ᳚ba᳚a bara zeba᳚ada. Ebuda baēa cārēda ununida. ᳚᳚amaarā jara ᳚a Jesu quĭrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmarā jara ᳚a Jesu ᳚rēbaidebemada, idji bajāna wāinebemada, wa Ācōrē jaure zeidebemada ununida.

10 Maḷḷara ara ādji crīchade eropanesidaa. Ādjiduba maḷ ḷrēbaidebemada iwīdidruabadjidaa. 11 Maḷbe Jesua iwīdisidaa:

–Māwāra judiorā ley jaradiabadarāba ḷcārē cārēā jarabada Elíada naārā zeida ḷada?–

12 Jesuba panusia:

–Wārāda Elíara naārā zeida ḷaa ne jūmada bia ḷai carea.† Baribḷḷa ḷcārē cārēā Ācōrē Bedeade ḷḷ ḷḷ Naḷ Djara Edadara bia mīgaida ḷada idjaba ēberārāba igaradida? 13 Mḷa bārāa jaraya: Elíara wārāda zesia.‡ Māwāmīna Ācōrē Bedeade ḷḷ ḷḷ quīrāca ēberārāba o quīrīā pananara idji ume osidaa.§

Jesuba warra jai bara ḷḷ biabida

Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

14 Jesura, Pedrora, Santiagora, Juaḷ sida waabema Jesu ume nībabadarā duanḷmaa zesidaa. Maḷne unusidaa zocārē ēberārāda ādjirāma powua nūmḷada. ḷcḷḷ judiorā ley jaradiabadarāda ādjirā ume caicaya duanasidaa. 15 Jesu unusidaa jūmarāba bio cawa crīchadaē basía. Ara maḷda idjima pira wānapeda audiabarisidaa. 16 Jesuba ādjirāa iwīdisia:

–ḷCārē cārēā caicaya duanḷ?–

17 Maḷ powua nūmḷneba abaḷba panusia:

–Jaradiabari, mḷ warrada enesia ḷaa biabimārēā. Idjira jai bara ḷaa. Maḷ jaiba idjira quīrāme cara erobḷaa. 18 Jaiba jidabḷḷade bæbibaria, yedaa cōpepeabibaria, quida cḷḷḷabibaria, idjaba cacua ḷḷaa tabḷbaria. Mḷa ḷḷ ume nībabadarāa jarasia jāḷ jaira āyā jaretadamārēā. Māwāmīna poyadaē basía.–

19 Jesuba jarasia:

–jBārāba Ācōrēra ĩjānacaal ĩjānamārēā ḷaba sālbe mḷa droai? Warrara namaa enenadua.–

20 Ara maḷda warrara Jesumaa edesidaa. Dji jaiba Jesu unubḷḷade warrara wawabisia. Warrara egode bæpeda ḷḷabari tabesia, idjaba itedaa cōpepea tabesia. 21 Jesuba dji zezaa iwīdisia:

–ḷDārābḷḷca jāwā ḷara?–

Dji zezaba panusia:

–Caibe edaḷba jāwā ḷaa. 22 Jaiba idjira bea quīrīā ḷaa. ḷarima zocārē idjira tḷḷade bæbibaria idjaba edaude doeda bæbibaria. Daira quīrā djuburiadua. Poya carebaibḷḷa, carebadua.–

23 Maḷne Jesuba jarasia:

–ḷaa ḷsāwā mḷa poya carebaibḷḷa a ḷḷ? ḷaa ĩjāida ḷaa mḷa poya carebaida. Māwā ĩjābḷḷ itea Ācōrēba ne jūmada oida ḷaa.–

24 Ara maḷda dji zezaba jīgua jarasia:

–Mḷa ĩjā ḷaa baribḷḷa carebadua biara ĩjāi carea.–

25 Jesuba ēberārāda araa powuabḷḷada ununa bērā dji jaira nāwā quēāsia:

–Quīrāme carabibari jai, cḷwḷḷa quibibari jai, mḷa bḷa jaraya: naḷ warra cacuadebemada āyā wādua. Waa idji cacuade eda zerādua.–

26 Ara maḷda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Maḷbe idji cacuadebemada ēdrḷasia baribḷḷa warrara abeda beuda quīrāca tabesia. Maḷ bērā dji arima duanḷba jara duanesidaa:

–jAy, jāḷ warrara jaidabarisia!–

† 9:12 Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ 9:13 Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17. § 9:13 Marco 6:14-29.

27 BaribΛΓΛ Jesuba warra jΛwade jidapeda piradrΛbisia. Mañne war-rara λta nūmesia. 28 Jesura diguida wānacarea idji ume nībabadarāba āduba iwidišidaa:

–¿Sāwāērā dairāba jāñ jaira poya āyā jΛretadaē basi?–

29 Jesuba panusia:

–Jai naλca bea āyā jΛretadi carea Ācōrēa iwidišida panΛa idjaba ne codaca ewarida odida panΛa.–*

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

30-31 MamaΛba Galilea druade pΛΓΓΛA wāšidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jaradia bΛ bērā sāma panΛda ni abaΛa cawabi quīrīāē basia. Mañne ādjirāa jarasia:

–Mλ, Naλ Djara Edadara abaΛba ēberārāa jidabiya. Ādjirāba mλra beadia, baribΛΓΛ ewari ūbeade mλra λrēbaya.–

32 Māwā jaradara idji ume nībabadarāba poya cawadaē basia. Idjia iwidišida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara ba?

Mateo 10:42; 18:1-9; Luca 9:46-50; 17:1-2

33 Mañbe Capernaūλ puruđaa jēda zesidaa. Diguida panenacarea Jesuba iwidišia:

–¿Cārē cārēā ode caicaya zesida?–

34 Ādjirāra chupea panesidaa wārāda caicaya zepedada bērā. Ādjirāra ijara panasidaa caida dji dromaara bai cawaya. 35 Mañbe Jesura chūmepeda idjia edada doce panΛra caitaara trλpeda jarasia:

–AbaΛda dji dromaara ba quīrīā bΛbΛΓΛ, jūmarā cāyābara edaara baida bΛa. Waabemarā nezocada baida bΛa.–

36 Mañ carea warra zaqueda edapeda ādjirā ēsi nūmasia. Mañbe idji jΛwade bara edapeda jarasia:

37 –AbaΛba mλ ĩjā bΛdeba warrarāda bia edaibΛΓΛ, mλda bia edabΛΓΛA. Mλ bia edabΛΓΛba ababe mλda edabΛΓΛēa, ātebΛΓΛ mλ Diabueda sida bia edabΛΓΛa.–

38 Mañne Juaλba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, daiba unusidaa ēberāba bΛ trλneba jaida āyā jΛrecua bΛda. BaribΛΓΛ idjira dadjirā ume nīē bērā daiba jarasidaa waa māwā orāmārēā.–

39 Mañne Jesuba jarasia:

–Māwā orānadua. Mλ trλneba ne ununaca o bΛba mλnebemada poya biē bedeaēa. 40 Dadjirā ume dji quīrūéra dadjirāare bΛa. 41 Wārā arada mλa jaraya: bārāra mλre bērā bariduaba bārāa baidoda dawai bΛΓΛ, Ācōrēba wārāda mañ ēberāa nebiada diaya.

42 Bariduaba mλ ĩjā bea dji dromaē quedeada cadjiruade baebibΛΓΛ, Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bērā, biara bΛa mañ ēberā ochirude yuda jλnapeda pusade batabuedida. 43-44 BΛ jΛwaba bΛa cadjiruada obibΛΓΛ, mañ cadjirua o amaaba bΛá tutadua. BΛa jΛwa ababe erobaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara bΛa jΛwa umé erobΛda tΛbΛ urua quicamaa wāi cāyābara.† 45-46 Ara

* 9:29 Idjaba ne codaca ewarida odida panΛa. Griego bedeaēe λCΛΓΛ cartade mλra neēa.

† 9:43-44 Griego bedeaēe λCΛΓΛ cartade idjaba nāwā bΛ bΛa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradΛ nūma sida quicaa.”

maḷ quĩrãca bḷ jĩrũba bḷa cadjiruada obibḷḷḷ, maḷ cadjirua o amaaba bḷá tutadua. Bḷa jĩrũ ababe erobaimĩna ewariza Ācõrẽ ume baya. Maḷda biara bḷa Ācõrẽba bḷara jĩrũ umé erobḷada tḷbḷ urua quicamaa batabuei cãyãbara.† 47 Idjaba bḷ dauba bḷa cadjiruada obibḷḷḷ, maḷ cadjirua o amaaba eũtadua. Bḷa dau ababe erobaimĩna ewariza Ācõrẽ ume baya. Maḷda biara bḷa Ācõrẽba bḷara dau umé erobḷada tḷbḷ urua quicamaa batabuei cãyãbara. 48 Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradḷ nũma sida quicaa.§

49 Dadjirãra bia mĩga panḷneba Ācõrẽ itea bia beadia.* 50 Tãda bia bḷa baribḷḷḷ cḷyada jõibḷḷḷ çsãwã wayacusa cḷya bei? Maḷ bẽrã Ācõrẽ itea bia beadadua.† Idjaba ãbaa necai beadadua.–

10

Jesuba mĩã amaira biẽ bḷada ada

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

1 Maḷbe Jesura Capernauḷ purudeba Judea druadaa wãsia Jordaḷ do quĩrãare. Ēberãrã zocãrã wayacusa idjima zesesidade idjia obari quĩrãca ãdjirãa jaradia besia. 2 Mãwã bḷde ḷcḷḷḷ pariseorãda zesidaa. Idji biẽ bedeabidi carea nãwã iwidiisidaa:

–çUmaquĩrãba dji quimada amaida bia bḷca?–

3 Jesuba panusia:

–çMoiseba cãrẽda bḷasi?–

4 Pariseorãba panusidaa:

–Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia abaḷba idji wẽrãa carta mĩã amainebemada diaibḷḷḷ amaida bḷada.–*

5 Maḷne Jesuba jarasia:

–Moiseba maḷ bedeara bḷasia bãrãra cḷwḷḷḷ zarea bea bẽrã. 6 Baribḷḷḷ naḷ eñũ oside Ācõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.† 7 Maḷ carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ãbaa bebaria. 8 Mãwã cacua aba bḷ quĩrãca panḷ.† Ādjira umé panḷẽa, ãtebḷḷḷ aba bḷ quĩrãca panḷ. 9 Maḷ bẽrã Ācõrẽba ãbaa bḷdara dji amanacara panḷ.–

10 Waya diguida wãpedadacarea Jesu ume nĩbabadarãba idjia abari quĩrãca iwidiisidaa. 11 Maḷne Jesuba panusia:

–Baridua umaquĩrãba idji quimada amapeda dewara wẽrãda edaibḷḷḷ, maḷ umaquĩrãra daunema bḷa. 12 Idjaba wẽrãba idji quimada amapeda dewara umaquĩrãda edaibḷḷḷ, maḷ wẽrãra daunema bḷa.–

Jesuba warra zaquerã bia jara bḷda

Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17

13 Maḷne eberãrãba warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jḷwada ḷrḷ bḷpeda bia jara bḷmãrẽã. Baribḷḷḷ Jesu ume nĩbabadarãba dji warrarã enebḷdara quẽãsidaa. 14 Ādjia mãwã obḷdara Jesuba bio biẽ ununa bẽrã nãwã jarasia:

† 9:45-46 Griego bedeade ḷcḷḷḷ cartade idjaba nãwã bḷ bḷa: “Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradḷ nũma sida quicaa.” § 9:48 Isaia 66:24. * 9:49 Maḷ versículora abeda ebuda bḷẽa. Griego bedeade bḷ bḷa: “Jũmarãda tḷbḷ uruaba cḷya beadia.” † 9:50 Maḷ bẽrã Ācõrẽ itea beadadua. Maḷra griego bedeade ebuda bḷẽa. Nãwã bḷ bḷa: “Tãda ara bãdjide eða erobeadadua.”

* 10:4 Deuteronomio 24:1-4. † 10:6 Genesi 1:27; 5:2. † 10:8 Genesi 2:24.

–Idu warra zaquerãra m̄maa zebidadua, Ācõrẽba pe erob̄ldebemara ādjirã quĩrãca pan̄l bẽrã. ¹⁵ Wãrã arada m̄la jaraya: warra zaqueba idji zeza ĕpẽbari quĩrãca ab̄al̄ba Ācõrẽda ĕpẽb̄l̄l̄, māl ĕberãra Ācõrẽba pe erob̄ldebema baẽa.–

¹⁶ Mãwã jarapeda Jesuba warra zaquerãra j̄l̄wade bara edapeda idji j̄lwara ãr̄l̄ b̄l̄peda bia jara b̄l̄cuasia.

Parata bara b̄l̄ Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30

¹⁷ Jesu mamāl̄ba wãb̄l̄l̄l̄de ĕberãda idjimaa pira zesia. Māl ĕberãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda iwidisia:

–Jaradiabari bia, Ācõrẽ ume ewariza zocai bai carea çm̄la cãrẽda oida b̄l̄?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–çCãrẽ cãrẽã m̄l̄ra dji biaada a b̄l̄? Ni ab̄al̄da dji biaẽa, ab̄abe Ācõrẽd̄l̄ dji b̄l̄aa. ¹⁹ B̄l̄a cawa b̄l̄a Ācõrẽba obi b̄l̄ bedeara: m̄iã bearãdua, daunemarãdua, ne dr̄larãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, djãrã cũrũgarãdua, b̄l̄ zezara, b̄l̄ papa sida wayadua.–

²⁰ Māl̄ne ĕberãba jarasia:

–Jaradiabari, cũdra edal̄ba m̄la jũma māl̄ḡl̄ra ãjã o b̄l̄a.–

²¹ Māl̄ne Jesuba ĕberãra quĩrãneba ac̄l̄peda jarasia:

–Wadi b̄l̄a ne aba oida b̄l̄a. B̄l̄a erob̄l̄ra jũma nẽdobuede wãpeda dji paratara ne neẽ quedeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erob̄aya. Māl̄be m̄l̄ ume nĩbade zedua.–§

²² Dji ĕberãba māl̄ ũrĩpeda sopua b̄esia bio bara b̄l̄ bẽrã. Ara māl̄da wãsia.

²³ Māl̄ne Jesuba p̄l̄l̄l̄ga ac̄l̄peda idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Wãrãda bio zarea b̄l̄a ĕberã ne bara b̄l̄ba Ācõrẽra idji Boroda b̄l̄i carea.–

²⁴ Idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaẽ basia. Ācõrẽba ne bara b̄eara bia pe erob̄l̄da crĩcha panasidaa. Māl̄ carea Jesuba wayacusa jarasia:

–Djabarã, wãrãda bio zarea b̄l̄a ĕberã ne bara b̄l̄ba Ācõrẽra idji Boroda b̄l̄i carea. ²⁵ Parata bara b̄l̄ba Ācõrẽra idji Boroda b̄l̄i cãyãbara cameyoda āguja uriade eda wãichaara b̄l̄a.–

²⁶ Idji ume nĩbabadarãba wetara cawa crĩchadaẽ basia. Māl̄ne ādūba iwididruasidaa:

–Mãwãra Ācõrẽba çcaidr̄l̄ ĕdr̄l̄ edai?–

²⁷ Jesuba ādjirã ac̄l̄peda jarasia:

–Ēberãba mãwã poya ocaa barib̄l̄l̄ Ācõrẽba poya oida b̄l̄a. Ācõrẽmaarã ne jũmada oicha b̄l̄a.–

²⁸ Māl̄ne Pedroba Jesua jarasia:

–B̄l̄ ĕpẽni carea daiba ne jũmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba jarasia:

–Wãrã arada m̄la jaraya: m̄l̄ carea idjaba bedea bia m̄l̄nebema carea ab̄al̄ba idji deda, djabarãda, djabawẽrãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ĕjũãda ameib̄l̄l̄, idjia amena cãyãbara nāl̄ ewaride cien edaya: deda, djabarãda, djabawẽrãda, papada, warrarãda idjaba ĕjũã sida. Ēberãrãba idjira biẽ odi carea ĕpẽnia barib̄l̄l̄ jĩrũarebema ewaride

§ 10:21 Griego bedeade ãc̄l̄l̄ cartade idjaba nãwã b̄l̄ b̄l̄a: “Bara bia m̄l̄gai carea b̄l̄b̄l̄l̄.”

Ācōrē ume ewariza zocai ɓaya. ³¹ Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–

Jesuba idji beadiɓebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

³² Jerusaleɓnaa wāsidade Jesura nocoare nībasia. Mama wāɓɓa carea idjia doce edadarāba cawa crīchadaē panasidaa. Jūma idji caidu wāɓɓadarā sida ne waya panasidaa. Māwā duanane Jesuba wayacusa idjia edada doce panara jīgabe edesia. Maɓbe idji sāvāinebemada jarasia:

³³ –Ūrīnada, dadjirāra Jerusaleɓnaa wāɓɓadaa. Jāma aɓaɓba mɓ, Naɓ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawa oɓamārēā. Ādjirāba mɓra beuida ɓada jaradapeda judiorāēa diaɓia. ³⁴ Maɓgarāba mɓra ipida biē jaradapeda, idodapeda, udapeda beadia. Baribɓɓa ewari ūbeade mɓra ɓrēɓaya.–

Zebedeo warrarāba iwidiɓedada

Mateo 20:20-28

³⁵ Zebedeo warrarā Santiagoda, Juaɓ sida Jesumaa zedapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba quīrīā panla ɓa oida ara daiba iwidiɓɓada quīrāca.–

³⁶ Jesuba iwidiɓia:

–¿Cārēda quīrīā panla mɓa bārā itea oida?–

³⁷ Ādjia panusidaa:

–ɓara jūmarā boroda ɓeɓɓaɓɓe daida aba ɓɓɓa araare, aba ɓɓɓa aɓaɓare idu chūmebidua.–*

³⁸ Maɓne Jesuba ādjia jarasia:

–Bārāba adua panla cārēda iwidi panɓda. Mɓra bio bia mīgaya. ¿Bārā sida ara maɓ quīrāca bia mīgadi carea panɓca?–†

³⁹ Ādjia panusidaa:

–Māē, bia mīgadi carea panla.–

Maɓne Jesuba jarasia:

–Bārā sida wārāda mɓ quīrāca bia mīgadia.‡ ⁴⁰ Baribɓɓa mɓɓa araare, mɓɓa aɓaɓare chūpananida mɓa poya diaēa. Ācōrēɓɓa mama chūpananida eroɓla.–

⁴¹ Maɓne Santiagoba, Juaɓ bida iwidiɓɓadada waabema die panɓba ūrīsidaa. Maɓ carea ādji ume quīrīsidaa. ⁴² Baribɓɓa Jesuba ādjirā trɓpeda jarasia:

–Bārāba cawa panla naɓ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabɓdara jūmarāba jīā oɓida panɓda. ⁴³ Baribɓɓa bārāra māwā beadiē panla. Bārānebemada dji dromada ɓa quīrīā ɓaɓaɓa waabemarā nezocada ɓaida ɓla. ⁴⁴ Dji dromaara ɓa quīrīā ɓara jūmarā cāyābara edaara ɓaida ɓla. ⁴⁵ Maɓ quīrāca mɓ, Naɓ Djara Edadara zeē ɓla ēberārā mɓ nezocarāda beaɓamārēā. Āteɓa ze ɓla ēberārā nezocada ɓai carea. Māwā mɓra beuya zocārā ēberārāda ēdra ɓai carea.–

* **10:37** Jūmarā boroda ɓeɓɓaɓɓe. Griego beɓeade ɓa ɓa: “ɓa bia quiruɓe.” † **10:38** Griego beɓeade nāwā ɓa ɓa: “¿Bārāra mɓ borocuedi quīrāca borocuedica? ¿Māa doida ɓara bārā bārā poya doɓica?” ‡ **10:39** Jesuba jarada quīrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

Jesuba ēberā dauberrea bΛ biabida

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

⁴⁶ Jesura, idji ume nībabadara, dewararā zocārā panΛ sida Jerico purude jūēne wāsidaa. ĒdrΛbΛdade ēberā dauberrea bΛda o icawa parata iwidi bΛda chūmasia. Maļ ēberāra Timeo warra Bartimeo basia. ⁴⁷ Bartimeoba ūrīsia Jesu Nazaredēbemara mama wābΛrΛda. Maļ carea bia jarasia:

–jJesu, Davideba zeda, mΛra quīrā djuburiadua!–

⁴⁸ Maļne zocārāba idjira chupeamārēā quēāsidaa baribΛrΛ idjia wetara biasia:

–jJesu, Davideba zeda, mΛra quīrā djuburiadua!–

⁴⁹ Maļ ūrīside Jesura nūmesia. Nāwā jarasia:

–Idjira trΛnadua.–

Maļne λcΛrΛba dauberrea bΛra trΛnapeda jarasidaa:

–Sobiadua. PiradrΛdua. Jesuba bΛra trΛ bΛa.–

⁵⁰ Ara maļda Bartimeoba idjia λrλ jλ badara ērāpeda isabe piradrΛpeda Jesumaa wāsia. ⁵¹ Maļne Jesuba idjia iwīdisia:

–¿Cārēda quīrīā bΛ mΛa oida?–

Dji dauberrea bΛba jarasia:

–Jaradiabari, mΛ dauba unuida quīrīā bΛa.–

⁵² Maļne Jesuba jarasia:

–Wādua. BΛa ījāna bērā biasia.–

Ara maļda dauberrea badaba unu besia. Maļbe Jesu ume ābaa ode wāsia.

11

Jesu Jerusaleλne jūēna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juaλ 12:12-19

¹ Jerusaleλ purude jūēbodo baside Betpague puru caita, Betania puru caita bida duanasidaa Olivo eya carrade. Maļbe Jesuba idji ume nībabadarāda umé diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quīrāpe bΛ purūdaa wānadua. JūēbΛdade bārāba burro zaqueda ununia. Maļ burro zaque λrλ waēdi ni abaada wānacao. Ērā edadapeda enenadua. ³ Abaλba bārāa cārē cārēā jāwā o panΛda iwīdibΛrΛ jaradadua: “Dadji Boroba quīrīā bΛa baribΛrΛ nane jēda diabueya.”–

⁴ Ode wābΛdade burrorā dede eda wābada caita jλ nūmΛda unusidaa. Ara maļda ērā edasidaa. ⁵ ΛcΛrΛ arima duanΛba iwīdisidaa:

–¿Cārēda o panΛ? ¿Cārē cārēā jāλ burrorā ērā panΛ?–

⁶ Jesuba jaraēda quīrāca panusidade dji arima duanΛba idu edebisidaa.

⁷ Maļbe burro zaquera Jesumaa edadapeda ādji cacuade jλ panΛra burro λrλ bΛsidaa. MaļbebΛrΛ Jerusaleλ purūdaa wāi carea Jesura λrλ chūmesia.

⁸ Zocārāba Jesu bia edaēi carea ādjia cacuade jλ panΛda ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jΛwate quedua bara beada bΛá tuēpeda o icawa bΛcua wāsidaa. ⁹ Māwā obΛdade idji na nīnaba, caiēdu zebΛda bida jīgua jara duanasidaa:

¡Bio bia quirua! ¡Bio bia bΛa dadji Ācōrē trΛneba zebΛrΛra!*

¹⁰ ¡Bio bia bΛa dadji drōāenabema Davideba zedara! ¡Dadjirā Boro bai carea zebΛrΛa!

¡Bio bia quirua Bajāne BΛra!

* **11:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedēade “Hosana” jarabadaa.

11 Jesu Jerusalelne jũeside Ācōrē de dromanaa wāsia. Jūma aϭ bapeda queubara bēra idjia doce edadarā ume Betania purudaa jēda wāsidaa.

Jesuba higojō bacuru biē jara bāda

Mateo 21:18-19

12 Nurēma Betania purudeba wābdade Jesura jarra nūmesia. 13 Mañne higojō quedua bara bāda tamba unusia. Higojō jaraēmīna Jesuba aϭde wāsia dji ca zaqueda odja bā cawaya. Araa jũebarade quedua awa nūmada unusia.† 14 Mañne Jesuba higojōa jarasia:

–jNi ababa bā nejōra waa jōnaēa!–

Mañ bedeara idji ume nībabadarāba ūrīsidaa.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Mateo 21:12-17; Luca 19:45-48; Juañ 2:13-22

15 Jesura Jerusalelne wayacusa jũepeda Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diađi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba lara bā Ācōrē de dromane diaida bā paratara dji drua āiba zebadarāa nēba nēdobuebadjidaa āibema paratara diacara panana bēra. Māwā duanne Jesuba ādjirāra jūma āyā jarecuasia. Dji parata nēdobuebadarā mesa beada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasia. 16 Mañ awara ni cārē sida Ācōrē de droma caita idu enebiē basia. 17 Ādjirāa nāwā jaradiasia:

–Ācōrē Bedeade nāwā bā bā: “Mā dera jūma puru bea itea dji iwidi bada de adia.” Baribara bārāba “ne drabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropana.–‡

18 Mañ bedea ūrīsidade sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida Jesura wayasidaa idjia jaradia bāra jūmarāba bia ūrī panā bēra. Mama bā ltaa crīcha jara panesidaa beađi carea. 19 Queubarade Jesura idji ume nībabadarā ume Jerusalelneba ēdrāsidaa.

Higojō purruba nūmena

Mateo 21:20-22

20 Nurēma diapeda Jesura idji ume nībabadarā sida wayacusa Jerusalelnaa wāsidaa. Wābdade unusidaa higo bacurura dji carrade eda purruba nūmada. 21 Mañne Jesuba jaradara Pedroba quīrānebasia. Mañ carea jarasia:

–Jaradiabari, aϭdua. Bā biē jara bāda higojōra purruba nūmesia.–

22 Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēra iñanida panā. 23 Wārā arada māa jaraya: bariduaba za bā eyaa nama bā pusade tēūne wāduada aibara, idjia jarabara quīrāca māwāya. Baribara idji sođe crīchaiē bā idjia jarabara māwāēda, āte bā wārāda māwāida iñāida bā. 24 Mañ carea māa bārāa jaraya: jūma bārāba Ācōrēa iwidi bāda wārāda edađida iñanibara, edađia. 25 Idjaba bārāba Ācōrēa iwidi panane baridua ēberā ume biē panabara, mañ ēberāba biē odara naārā quīrādoadua. Māwā bārāba biē opeđara bārā Zeza

† 11:13 Israel druede higojō dji ca zaqueda marzo jeđecode, abrilde bida cođida panā. Dji ca zaquera ununibara cawabadaa junione maārī zauida idjaba agostođeba aba octubređea waibāa zauida. Baribara Jesuba quedua awa ununa bēra cawasia jūma mañ poade higojōra zauēda.

‡ 11:17 Mā dera jūma puru bea itea dji iwidi bada de adia. Isaia 56:7. Ne drabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

bajāne ɛɓa quĩrādoaya. ²⁶ Dewaraɓa biē oɗada quĩrādoadaɛɓaɓa, bārāba biē opeɗadara bārā Zeza bajāne ɛɓa quĩrādoaeā.—Š

¿Cai trāneba Jesuba jaradia ɓa?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

²⁷ Maɓbe ādjira wayacusa Jerusaleñe jũesidaa. Jesura Ācōrē de droma caita nñe, sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadada, judiorā dji dromarā sida idjima zesidaa. ²⁸ Ādjirāba iwidiisidaa:

—Bɓa nama o ɓara ¿caiba obi ɓa?—

²⁹ Jesuba panusia:

—Mɓa bida bārāa iwidiya. Bārāba panusidara mɓa jaraya caiba mɓa nāwā obi ɓada. ³⁰ ¿Caiba Juaɓra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne ɓa? Panunadua.—

³¹ Mañne ara ādjiduba jara duanesidaa:

—Bajāne ɓa diabuesidaa adibɓa, idjia jaraya: “Maɓda ¿cārē cārēā ĩjānaē basi?” ³² Baribɓa ¿sāwā jaradi ēberāba diabuesida?—

Ādjia māwā jara panusidaa purura waya panɓ bērā. Purumaarā Juaɓra wārāda Ācōrēneba bedeabari basía. ³³ Maɓ bērā Jesua jarasidaa:

—Daiba adua panɓa.—

Mañne Jesuba jarasia:

—Māēteara mɓa bida bārāa jaraēa caiba mɓa jāwā obi ɓada.—

12

Djārā néu acɓadadebema ne jara ɓa

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

¹ Mañne Jesuba ne jara ɓaɗeba ādjirāa jarasia:

—Ēberāda basia. Ewari aba mañ ēberāba uvada upeda idji néura mōgaraba auɗu jūrā casía. Uva ɓa piabari sida osia. Idjaba deda ɓa osia mamaɓa jūma acɓi carea. Maɓbe idji néura ɓa ēberārā jɓwaeda ɓasia. Ādjirā ume beɗe ɓasia néu zaubɓaɗe jūmasāwā idjia diadida panɓa. Māwā beɗe ɓaɗe djibarira dewara druadaa wāsia.

² Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néuɗebema idjia diadida panɓa edaɗe wāmārēā. ³ Baribɓa néu acɓ panɓa dji nezocara jidapeda puosidaa. Maɓbe jēda jɓretabuesidaa ni cārē sida diadaē.

⁴ Māwānacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjia diadida panɓa diadamārēā. Baribɓa mañ nezocara boroma usidaa.* Maɓbe wayadaē quēāsidaa. ⁵ Māwānacarea djibariba dewarada diabuesia baribɓa mañ nezocara beasidaa. Māwānacarea dewara nezocarāda zocārā diabuesia. Baribɓa ɓa puosidaa, dewarāda beasidaa.

⁶ Djibariba waɗibida aba erobasia diabuei carea; maɓɓa idji warra bio quĩrā ɓa basía. Idjia crīchasia: “Mɓ warradɓa wayadía.” Ara maɓda diabuesia. ⁷ Baribɓa néu acɓ panɓa dji warra jūɛɓaɗa unusidaa ɗuɗa jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobara jūma edaya. ¡Idjira beatadía! Māwāɓa dji ējūra dadjirā itea beya.”

⁸ Ara maɓda warrara jidapeda beasidaa. Maɓbe néu āi batabuesidaa. ⁹ Mañ carea néu djibariba ¿sāwā obá? Araa wāpeda

Š 11:26 Griego beɗeɗe ɓaɓa cartade mañ versículora neēa. * 12:4 Mañ nezocara boroma usidaa. Griego beɗeɗe ɓaɓa cartade nāwā ɓa ɓa: “Mōgara ɓatatabada mañ nezocara borode diasidaa.”

ãdjirã jũma quenapeda idji néura dewararãa acΛbiya. ¹⁰ Bãrãba ¿Ãcõrẽ Bedeade acΛdacaca? Nãwã jara ÐΛa:

De obadaba mõgara igarapedadara dji biara ÐΛda besia.

¹¹ Dadjirã Boroba mãwã oda bẽrã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

¹² Sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadaba, judiorã dji dromarã bida cawasidaa Jesuba mã jara ÐΛdeba ãdjirãda biẽ jarasida. Mã carea Jesura jida quĩrã panaşıdaa. BaribΛΛΛ puruda waya panΛ bẽrã idjira idu ÐΛdapeda ãyã wãşıdaa.

¿Romanebema boro itea parata jΛΛΛ pebΛdade diadida panΛca?

Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Mãwãnacarea pariseorãba, Herodeare bea bida Jesumaa ΛCΛΛΛ dia-buesidaa idjia biẽ bedebidi carea. ¹⁴ Jũenapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panΛa ÐΛra eberã jipa ÐΛda. Ni abaÐda biara unuca bẽrã ni abaΛba ÐΛa awara crĩchabidacaa. ÅtebΛΛΛ ÐΛa wãrã bedea Åcõrẽ odebemada jũmarãa jaradiabaria. Mãda Romanebema boro itea parata jΛΛΛ pebΛdaza ¿dadjji judiorãba diadida bia ÐΛca wa biẽ ÐΛ? ¿Diadida panΛca wa diacara panΛ?–

¹⁵ Jesuba cawa basia dji biarã quĩrãca ze panΛda. Mã bẽrã jarasia:

–Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã mΛra biẽ bedebidi quĩrã panΛ? Parata pichida enenadua mΛa acΛi carea.–

¹⁶ Ara mãda enesidaa. Mãne Jesuba iwidisia:

–¿Cai quĩrãdarrada nañ paratade ÐΛ? ¿Cai trãda ÐΛ?–

Ådjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

¹⁷ Mãne Jesuba jarasia:

–Mãwã baibΛΛΛ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Åcõrẽnera Åcõrẽa diadadua.–

Ådjirãba Jesu carea cawa crĩchadaẽ basia.

Beudarã ãrẽbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Mãwã panΛne ΛCΛΛΛ saduceorãda Jesumaa zesidaa. Saduceorãba jarabadaa beupedadara ãrẽbadacada. Mã bẽrã Jesua nãwã jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirã itea ÐΛsia eberãda warra neẽ ÐΛde jaidaiBΛΛΛ, idji djababa dji pẽdra wẽrãra edaida ÐΛda dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁰ Ewari aba siete djabarãda panasidaa. Dji nabe-mada quima edasia baribΛΛΛ warra neẽ jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pẽdra wẽrãra edasia baribΛΛΛ idji sida warra neẽ jaidasia. Ûbeabema sida abari quĩrãca mãwãsia. ²² Jũma mã siete panΛra warra neẽ jaidasidaa. Mãwãnacarea dji wẽrã sida jaidasia. ²³ Mã siete djabarãba abari wẽrãda edasidaa. Mãwãra ãrẽbadi ewaride ¿sãlgΛba idjira erobei?–

²⁴ Mã carea Jesuba panusia:

–Bãrãba Åcõrẽ Bedeada, idji ÐΛa sida adua panΛ bẽrã ãi crĩcha panΛa.

²⁵ Ûrĩnadua. Beupedadarã ãrẽbadi ewaride eberãra quima edadaẽa ni quima diadaẽa, åtebΛΛΛ Åcõrẽ bajãnebema nezocarã quĩrãca beadia.

²⁶ ¿Bãrãba beupedadarã ãrẽbadidebemada Moise cartade acΛdacaca? Åcõrẽba bacuru zaque uruga nũmΛneba Moisea jarasia: “MΛra Abrahã

† 12:11 Salmo 118:22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25:5.

Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”[§] 27 Idjira beu bea Ācōrēa
ātebΛΓΛ zocai bea Ācōrēa! Bārāba abeda āi crīcha panΛΛ.–

Ācōrēba obi bΛ bedea dji dromaara bΛ

Mateo 22:34-40

²⁸ Māwā bedea panΛne judiorā ley jaradiabarida Jesu caita zesia.
Maļ jaradiabariba ūrīsia Jesuba saduceorāa bia panunada. Maļ carea
iwīdisia:

–Ācōrēba obi bΛ bedeadebemara ζsālgada dji dromaara bΛ?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi bΛ bedeadebema dji dromaara bΛra naλgΛa: “Ūrīnadia,
israelerā. Dadjirā Boro Ācōrēra ababΛΓΛ bΛa. ³⁰ Jūma bΛ soḏeba, jūma bΛ
jauredeba, jūma bΛ crīchadeba, idjaba jūma bΛ lβΛadeba bΛ Boro Ācōrēra
quīrīādua.”* Ācōrēba obi bΛ bedeadebemara maλdrΛ dji dromaara bΛa.
³¹ Idjaba maļare bΛda abari quīrāca bΛa. MaλgΛba nāwā jara bΛa:
“Djārāra quīrīādua ara bΛdji quīrīā bΛ quīrāca.”† Maļ umēbema bedea
cāyābara dji dromaara beada neča.–

³² Maļne judiorā ley jaradiabariba jarasia:

–BΛra Jaradiabari, bΛa jara bΛ quīrāca Ācōrēra ababΛΓΛ bΛa, de-
warada neča. ³³ Dadjirāba wārāda Ācōrēra jūma dadji soḏeba, jūma dadji
crīchadeba, jūma dadji jauredeba, jūma dadji lβΛadeba bida quīrīānida
panΛΛ. Idjaba djārāra ara dadji quīrīā bΛ quīrāca quīrīānida panΛΛ.
MaλgΛra zocārā animarā Ācōrēa babue diai cāyābara biara bΛa.–

³⁴ Judiorā ley jaradiabariba maλgΛra crīcha cawaadeba jarada bērā
Jesuba jarasia:

–BΛra Ācōrēba pe erobΛdebemada baida boḏoa.–

Māwānacarea dewararāba Jesua iwīdidida wayasīdaa.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ζcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

³⁵ Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia baside ēberārāa nāwā iwīdisia:

–Judiorā ley jaradiabadaba ζsāwāērā jara panΛ Ācōrēba ēdrΛ edabari
diai jaradara Davi warrada? ³⁶ Ara maļ Daviba Ācōrē Jauredeba nāwā
jarasia:

Dadjirā Boroba mļ boroa jarasia: mļ jΛwa araare chūmedua aba bΛ ume
dji quīrūrā mļa bΛ jΛwaeda bΛbΛΓΛdaa.‡

³⁷ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada Daviba mļ Boroada asibΛΛ, ζsāwā
Davi warra bai?–

Jesuba māwā jaradia bΛda zocārā ēberārāba bia ūrī duanasīdaa.

Jesuba pariseorā biē jarada

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

³⁸ Jesuba waḏi jaradia bΛde nāwā jarasia:

–Judiorā ley jaradiabadarā ume quīrācuīta beadadia. Ādjirāba djio
nēbΛa beada jΛ awua bea. Maļ awara puruḏe nīnane quīrīābadaa
ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. ³⁹ Judiorā dji jΛrebada deḏe ādjira
dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa; ābaa ne cobΛdade bida ara
maļ quīrāca obadaa. ⁴⁰ BaribΛΓΛ pēdra wērārāba eroquedeada sewadeba

§ 12:26 Exodo 3:2-6. * 12:30 Deuteronomio 6:4-5. Dadjirā Boro Ācōrēra ababΛΓΛ bΛa. MaλgΛra
idjaba jara bΛa: “Aba ĀcōrēdrΛ dadjirā Boroa.” † 12:31 Levitico 19:18. ‡ 12:36 Salmo 110:1.

jārīnapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēa dārā iwīdibadaa ādjira jipa bēada crīchadamārēā. Maļ carea Ācōrēba dewararā cāyābara ādjirāra wetara cawa oya.–

Pēdra wērā ne neē quiruba Ācōrēa parata diada

Luca 21:1-4

⁴¹ Ācōrē de droma carea parata bābada quīrāpe chūmaside Jesuba unusia ēberārāba paratada eda bā duanada. Zocārā ne bara bēaba paratada waiḅaa eda bā panasidaa. ⁴² Maļne pēdra wērā parata neē quiruda zepeda parata edaara quiruda umēbe eda bāsia. ⁴³ Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Māa wārāda bārāa jaraya: jāļ pēdra wērā ne neē quiruba auḅuara diasia jūmarāba diapēda cāyābara. ⁴⁴ Ādjirāba dji adubadadrā eda bāsidāa baribāra wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

13

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 10:16-25; 24:1-28; Luca 17:22-24; 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare badada wābāra baside idji ume nībabariba jarasia:

–Jaradiabari, jaḅdua naļ mōgarara sāwā waiḅaa bēada idjaba naļ de sida sāwā quīrāwārēā queḅeada!–

² Maļne Jesuba jarasia:

–Māē, bāa unu bāra waiḅaa bēaa. Baribāra wārā arada māa jaraya: naļ mōgara capēdaara jūma todogozoaya.–

³ Maļbe Olivo eyadaa wāsidaa. Dji eyara Ācōrē de droma quīrāpe bāa. Jesu mama chūmaside Pedroba, Santiagoba, Juaḅba, Andre bida āduba idjā iwīdisidaa:

⁴ –Dairāa jarada: Ācōrē de dromara ¿sāḅbe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi maļ ewarira caita bāda?–

⁵ Maļne Jesuba jarasia:

–Quīrācuīta bēadadua ni abāba cūrūgarānamārēā. ⁶ Zocārāba jaradāa ādjidrā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māwā ēberārāda zocārā cūrūgadāa. ⁷ Bārāba ūrīnia abāa puruda dewara ume djō duanada idjaba drua āyā bida māwā duanada. Baribāra ne wayarānada. Maḅara jūma māwāida bāa. Baribāra naļ ewarira wadi jōēa. ⁸ Abāa puruda dewara puru ume djōnia. Abāa druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia. De uremiada druaza wāya, idjaba zocārā druade jarrabada baraya. Baribāra maļ naārā mīgabāda maārī baya wērā warra pua za bā quīrāca.

⁹ Quīrācuīta bēadadua. Bārāa jidabidapeda dji jarebada dedaa edēdapeda bia udia. Mā ḷjā panā carea ādjirāba bārāa dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededāa. Maḅnebāra bārāba mā bēdeara ādjirā quīrāpita jaradāa. ¹⁰ Wārāda bēdeā bia mānebemada jūma puruza jaradida panāa. ¹¹ Ēberārāba bārāa jida edēbāde sopuarānada sāwā bēdeāda. Maḅnebemada crīcharānada. Ababe jaradadua Ācōrēba jarabāra. Ara bādji crīchadeba bēdeāde, ātebāra Ācōrē Jauredra bārāneba bēdeaya. ¹² Abāba ara idji djabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrārā ādji djibarirā ume biē panēpeda

beabidiã. ¹³ M̃l̃ ãjã paña carea jũmarãba bãrãra quĩrãmania. Barib̃aᵗ mãl̃ ewari zareade m̃l̃ ãjã pañada igaradaẽb̃aᵗ, ãcõrẽba eᵗra edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ ãcõrẽba quĩrãcada idji baiẽ ðama bãrãba unub̃adaẽ jũma Judea druade beara eyadaa mĩrũ wãnida paña.* (Dji carta ac̃l̃ ðaba cãrẽ jara ðada cawaida ða.) ¹⁵ Mãl̃ne eberã idji de ãr̃l̃ ðara idji dede eda wãĩẽ ða ne edai carea. ¹⁶ Dji peade ðaba idjia ãr̃l̃ j̃l̃barira jẽda edade wãĩẽ ða. ¹⁷ Mãl̃ ewaride wẽrãrã biogoa beara, warra ju dawa erobeã sida bio mĩã djuburi beadia. ¹⁸ ãcõrẽa iwidiadua cue jara mĩrũ wãna amaaba. ¹⁹ Mãl̃ ewaride eberãrãra bio bia mĩgadia. ãcõrẽba nãl̃ ejuã oadaeba ãtaa eberãrãra mãl̃ quĩrãca bia mĩgadaca idjaba mãwãnacarea waa ara mãl̃ quĩrãca mĩgadaẽa. ²⁰ Mãl̃ ewarira dãrãya. Dadjirã Boroba jũma daucha bia mĩgabibara, ni abada eᵗraᵗdaẽ bacasia. Barib̃aᵗ ãcõrẽba jũma daucha bia mĩgabiẽa idjia edada eberãrã carea.

²¹⁻²² Mãl̃ ewaride ãc̃aᵗaᵗba sewadeba jaraᵗia ãdjira ãcõrẽba eᵗra ed- abari diai jaraᵗada. Idjaba ãc̃aᵗaᵗba sewadeba jaraᵗia ãdjira ãcõrẽneba bedeabarida. Mãl̃ãrãba ne ununaca waib̃a beada odia eberãrã cũrũgaᵗi carea. ãcõrẽba edaᵗarã sida poya cũrũgaᵗibara, ãdjirã sida cũrũgacasiᵗaa. Mãl̃ bẽrã abal̃ba bãrãa jaraib̃aᵗ, “Ac̃l̃adua, ãcõrẽba eᵗra edabari diai jaraᵗara nama ða,” mãl̃ra ãjãrãnadua. Dewaraᵗba idjira jarima ðada aib̃aᵗ, mãl̃ sida ãjãrãnadua. ²³ Quĩrãcuia beadaᵗua. Jũma m̃l̃a bãrãa jarasia mãwãĩ naẽna.

Nãl̃ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36

²⁴ Eberãrã bio bia mĩga pananacarea ãmãdaura pãimaya. Jedeco sida ãnaẽa. ²⁵ Chĩdaura bajãneba ðaecuaᵗia. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya. ²⁶ Mãl̃ãᵗ ewaride m̃l̃, Nãl̃ Djara Edaᵗara jãrãrãne l̃ða bara zeb̃aᵗada idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorroa ðada ununia.† ²⁷ Mãl̃ne m̃l̃a bajãnebema nezocaᵗara druã beaza wãbiya ãcõrẽba edaᵗarãda abaa jaredamãrẽã.

²⁸ Higojõneba ne jarab̃aᵗada cawadaᵗua. Dji jawatera tucu nũmepeda queda barabaria. Mãl̃neba jũmarãba cawa paña dãrãẽne poara zeida. ²⁹ Ara mãl̃ quĩrãca m̃l̃a jaraᵗa unub̃adaẽ cawadaᵗua m̃l̃ zeĩ ewarira jũbeᵗododa. ³⁰ M̃l̃a bãrãa wãrãda jaraya: nãl̃ ewaridebema eberãrã beuᵗi naẽna mãl̃ra jũma mãwãya. ³¹ Bajãra jõya, nãl̃ ejuã sida jõya, barib̃aᵗ m̃l̃a jaraᵗara wãrãda mãwãya.

³² Barib̃aᵗ ni abal̃ba mãl̃ ewarira sãl̃be mãwãida cawadaẽa. ãcõrẽ nezoca bajãne bea biᵗa adua paña. M̃l̃, Nãl̃ Djara Edada biᵗa adua ða. Ababe m̃l̃ Zezab̃aᵗ cawa ða.

³³ Quĩrãcuia beadaᵗua. Dau l̃ða beadaᵗua idjaba ãcõrẽa iwidi beadaᵗua. Bãrãba dji ewari sãl̃be zeida adua paña. ³⁴ Mãl̃ ewari

* **13:14** ãcõrẽba quĩrãca. Griego bedeade ãc̃aᵗaᵗ cartade nãl̃ sida ða ða: “ãcõrẽneba bedeabari Danielba jaraᵗa” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antioco Epipaneba ãcõrẽ de dromara mititia ðasia 168 poa Jesu toᵗi naẽna. Barib̃aᵗ Jesuba jarasia mãl̃ Antiocoba oᵗa quĩrãca wayacusa mãwãida. ðc̃aᵗaᵗaarã Jesuba jaraᵗara wãrãda mãwãsia romanorãba Jerusalẽ puruda, ãcõrẽ de droma sida poa 70ᵗe jũma ãrĩsiᵗade. ðc̃aᵗaᵗaarã jara ða cadjiruadebema eberãba mãwã oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ãc̃aᵗaᵗaarã Jesuba jaraᵗara jĩrũarebema ewaride mãwãya. † **13:26** Daniel 7:13-14.

zebΛΓΛA naļ quĩrāca baya: ēberāda dewara druadaa wābΛΓΛde dji nezocarāda idji de wagadamārēã amesia. Ādjiza ne odamārēã bΛsia. Dji eda wābada acΛbaría jarasia quĩrācuita acΛ bamārēã. ³⁵⁻³⁶ Ara maļ quĩrāca bārā bida adua panΛa bārā De Djibarira sālbe waya zeida: queubΛΓde, ariquētra, eterre berubΛΓde wa diapeda. Maļ bērā dau ΛbΛa beadadua, mļ cawaēne zebΛΓde bārāra cāi duanΛda unurāmārēã. ³⁷ Mļa bārāa jara bΛra jūmarāa jarabΛΓA: dau ΛbΛa beadadua.–

14

Jesu beadi carea crīcha jΛΓΛ panana

Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; Juaļ 11:45-53

¹ Ewari umé babΛΓde judiorāba Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewarida odi basía. Maļ ewari dromane paļ ēsābari neē bΛda cobadaa. Maļne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā ume crīcha jΛΓΛ panasidaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ² BaribΛΓΛ jarasidaa: –Ewari dromane jidadaēa ēberārā quĩrūbucarānamārēã.–

Wērāba nardo quera Jesu boro ģrļ weada

Mateo 26:6-13; Juaļ 12:1-8

³ Maļ ewaride Jesura Betania purude Simoļ aida bara bada dede basia. Ne co chūmane wērāda idjima zesia. Maļ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia. Boteyara nardo quera idji awa bΛba bira basia. Maļ nardo querara bio nēbΛa basia. Maļne wērāba dji boteya ochiruda bΛapeda querara Jesu boro ģrļ weasia. ⁴ Maļ carea ģcΛΓΛ arima duanΛda quĩrūnapeda āduba jarasidaa:

–¿Cārē cārēã jāļ querara weatasi? ⁵ Nēdobuedabara poa aba trajabΛΓde edabari quĩrāca edacasia. Maļ parataba ne neē quedearea carebacasia.–

Maļ wērāra bia quēāsidaa. ⁶ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Idu bΛdadua. ¿Cārē cārēã idjira quēã panΛ? Idjia mļ jāwā odara bia basia. ⁷ Ne neē quedearea ewariza bārā tāēna panania; bārāba quĩrīābadade poya ādjirāra carebadida panΛa. BaribΛΓΛ mļra bārā ume ewariza baēa. ⁸ Naļ wērāba aride osia. Dārāēne mļra beupeda tΛbaridīa. Idjia mļra maļ carea queraba pāsia. ⁹ Wārā arada mļa jaraya: jūma naļ ējūāne bedea bia mñnebema jaradiabΛdama naļ wērāba odara nēbΛΓdeida idji sida quĩrānebadamārēã.–

Judaba Jesu jidabi carea crīchada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadadebema basía. Maļ Judara sacerdote bororāmaa wāsia Jesu jidabi carea. ¹¹ Maļ ūrīside ēdjirāra bΛsrīdadapeda Judaa paratada diadīada asidaa. Ara maļda Judaba jΛΓΛbadjia sāwā Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarā ume ne coda

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juaļ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Paļ ēsābari neē bΛ cobada ewarida jūēsia. Domia aba māwā cobad-jīdaa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa. Maļne Jesu ume nībabadarāba idjīa iwīdisidaa:

–¿BΛa sāma quĩrīā bΛ daiba Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebadi carea cobadara ode wānida?–

13 Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé trāpeda nāwā jarasia:
 –Jerusaleñ purudaa wānadua. Jāma bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronĩda. Idji caidua wānadua. 14 Idji eda wābΛΓΛMA dji de djibaria jaraadua: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwidiibia: mĀa, mĀ ume nĩbabadarā bida Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebadi carea cobadara ġsāma codi?” 15 Mañ de djibariba ġtaarebema dejā waibΛada jūma biya o nūmΛda acΛbiya. Mama ne cobadara dadjirā itea odadua.–

16 Ara mañda Jesu ume nĩbabadara Jerusaleñ purudaa umé wāsidaa. WābΛdade Jesuba ādjia jaraada quĩrāca unusidaa. Mañbe Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebadi carea cobadara osidaa.

17 Queudacarea Jesura, idjia edada doce panΛ ume jūēsidaa. 18 Ne co chūpanΛne Jesuba jarasia:

–Wārā arada mĀa jaraya: aba mĀ ume ne co bΛba mĀra jidabiya.–

19 Mañ carea ādjira sopua panesidaa. Ara mañda aba aba Jesua iwidiisidaa:

–ġMĀa māwā oica?–

20 Jesuba jarasia:

–Aba bārā docedebemaba jidabiya. Idjia bida abari epedecode pañda su co bΛa. 21 Wārāda mĀ, Nañ Djara Edadara beuida bΛa Ācōrē Bedeade bĀ bΛ quĩrāca.* ġBaribΛΓΛ mĀ jidabi ēberāra bio mĀ djuburi bΛa! Idjira topedadaēbara biara baciasia.–

22 Wađi ne co duanΛne Jesuba pañda jΛwade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeđa ādjia diabΛrΛde nāwā jarasia:

–Codadua. NañgΛra mĀ cacuaa.–

23 Mañbe uva bada edapeda Ācōrēa bia bΛada asia. Mañ uva bara ādjirāza diasia. Jūmarāba dosidaa. 24 Mañne Jesuba jarasia:

–NañgΛra mĀ oa erozoabΛrĀa. MĀ oadeba Ācōrēba zocārā ume bedea djiwidida bΛbΛrΛa.† 25 Wārā arada mĀa jaraya: uva bara waa doēa aba Ācōrēba jūma idji ēberārā pe erobebΛrΛdaa. MañbebΛrΛ mĀa bārā ume uva bada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

26 Mañbe Ācōrē Bedeadebemada trāñapeda Olivo eyadaa wāsidaa.§ 27 WābΛdade Jesuba jarasia:

–Nañ diamasi jūma bārāba mĀra igaradia. Ācōrē Bedeade nāwā bĀ bΛa: “MĀa oveja wagabarira beabΛrΛde dji ovejara jārāzoadia.”* 28 BaribΛΓΛ mĀra ġrēbapeđa bārā na wāya Galilea druadaa.–

29 Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Jūmarāba bΛra igaradimīna mĀa igaraēa.–

30 Jesuba Pedroa jarasia:

–Wārā arada mĀa jaraya: nane diamasi eterre bΛrima umé berui naēna bΛa bΛrima ūbea mĀra unucaada aya.–

31 BaribΛΓΛ Pedroba wetara jarasia:

–MĀ beabΛda sida bΛra igaraēa.–

* 14:21 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:15deba aba 53:12daa. † 14:24 Bedea djiwidi. Jeremia 31:31-34. Ācōrēra naārā israelerā ume bedea bΛsia (Exodo 24:6-8). ‡ 14:25 Uva bada wayacusa doya. Griego bedeade mañba idjaba jara bΛa: “Uva ba djiwidida doya.” § 14:26 Mañ ewari dromane ne codi naēna Salmo 113deba aba 114daa trāñbadjidāa. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trāñbadjidāa. * 14:27 Zacaria 13:7.

Jūmarāba abarica jarasidaa.

Jesuba Getsemanine Ācōrēa iwidida

Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

³² Maļbe Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Māa Ācōrēa iwidibarāmisā nama chūpanenadua.–

³³ Maļbe Pedroda, Santiagoda, Juaļ sida jīga edesia. Idji sāvāinebemada jūmawāyā crīcha bā bērā Jesura bio sopua bēsia. ³⁴ Maļne jarasia:

–Māra sopuaba beubarā quīrāca bāa. Nama panenadua. Mā daucha zocai pananadua.–

³⁵ Maļbe Jesura wagabe wāpeda barru cobepeda Ācōrēa iwidisia quīrā awara oi cawaya. ³⁶ Nāwā jarasia:

–Zeza, bāa ne jūmada poya oida bāa. Māra idu bia mīgabarādua. Baribarā mā quīrā bā quīrāca orādua. Odua bāabarā quīrā bā quīrāca.–

³⁷ Jesu jēda zebārāde unusia ādjira cāi panāda. Pedroa jarasia:

–Simōā, bāra ŷcārē cārēā cāi bā? ŷNi hora aba bida poya zocai baēca?

³⁸ Bārāra dau abāa beadadua. Ācōrēa iwididadua mā igarāda amaaba. Māa cawa bāa bārāba biada o quīrā panāda. Māwāmīna naļ djarāde abāaē panāa.–

³⁹ Jesura wayacusa wāpeda idjia naārā iwididara Ācōrēa iwidisia.

⁴⁰ Maļbe idji ume nībabadarāmaa zebārāde wayacusa cāi panāda unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasidaa. Maļne cawadaē basia Jesua sāvā jaradida.

⁴¹ Barima ūbea māwā ādjimaa zebārāde Jesuba jarasia:

–Bārāra ŷwadibida cāi panāca? ŷWaaēa! Mā ewarira jūēsia. Mā, Naļ Djara Edadara ēberā cadjiruarā jāwāde bebārāa. ⁴² Piradrādadua. Wānia. Jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juaļ 18:2-11

⁴³ Jesu wadi bedea bāde Judada zesia. Maļ Judara Jesuba doce edadadebema basia. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, dji dromarā bida diabuepedadarā basia. ⁴⁴ Dji jidabiya bāba ādjia jaradōasia sāvā oida Jesuda cawadamārēā. Nāwā jarasia:

–Māa uridarrāde isōbārāda Jesua. Idjida jidadapeda bio jā ededadua.–

⁴⁵ Maļbe Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–jJaradiabari, Jaradiabari!–

Māwā jarapeda Jesura uridarrāde isōsia. ⁴⁶ Ara maļda idji ume zepedadaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷ Maļ carea Jesu ume nībabari abābā idji djōbada necoda ēūta edapeda sacerdote dji droma nezoca cawārāda tatasia. ⁴⁸ Maļne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ŷcārē cārēā neco bara, bacuru bara māra jāwā jidade ze panā? ŷMāwāra māra ēberā minijīchiaca? ⁴⁹ Māa ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia basia. ŷCārē cārēā māra mama jūmarā daide jidadaē basi? Baribarā nāwā o panāa Ācōrē Bedeade bā bāra māwāida bā bērā.–†

⁵⁰ Māwā bāde Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wābārāsidaa. ⁵¹ Baribarā cūdra abāada Jesu caidu wāsia. Maļ cūdrara

borobaba añēbari nībasia. Māwā b̄ade idji sida jidasidaa. ⁵² Baribara idjia borobara wēātapeda ācada mīrū pira wāsia.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juañ 18:12-24

⁵³ Mañbe Jesura sacerdote dji dromaara b̄ama jida edesidaa. Mama jūma sacerdote bororāda, judiorā dji dromarāda, judiorā ley jaradiabadarā sida ābaa dji jare duanasidaa. ⁵⁴ Mañne Pedroba Jesu t̄amba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de auđu jūrā ca b̄ade eda Pedrora Ācōrē de dromanebema zarrarā ume t̄aba cā chūmesia.

⁵⁵ Mañne sacerdote bororāba, jūma dji dromarā bida ēberārāda jarasidaa Jesudebemada biē jaradāmārēā. Idjira nēbarade b̄adapeda beabidida crīchasidaa. Māwāmīna Jesu biē jaradida neē basia. ⁵⁶ Zocārāba sewadeba Jesura biē jarasidaa, baribara ādjia jarapedadara abari quīrāca baē basia. ⁵⁷ Māwā panane āc̄arāba piradr̄adapeda sewadeba jarasidaa:

⁵⁸ –Daiba ūrīsidaa idjia nāwā jarabara: “Ēberārāba opedada Ācōrē de dromada m̄a ārīya, baribara ewari ūbea babara de m̄a dewarada oya ēberārāba odaēda.” †

⁵⁹ Māwāmīna ādjiza mañnebema jarapedadara quīrā awara basia. ⁶⁰ Mañbe sacerdote dji dromaara b̄ara ēsi nūmepeda Jesua iwidisia:

–Nañgarāba b̄ara biē jara pan̄a. Ādjia jara panara ħwārāca? ħba ni cārē sida panuēca?–

⁶¹ Jesura chupea basia. Panuē basia. Māwā b̄ade sacerdote dji dromaara b̄aba wayacusa Jesua iwidisia:

–ħbara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ħbara dadjia bia jarabada Ācōrē Warraca?–

⁶² Jesuba panusia:

–Māē, m̄a. Bārāba m̄, Nañ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya b̄a j̄awa araare chūmada idjaba j̄rārāne zebara.–Š

⁶³ Mañne sacerdote dji dromaara b̄a quīrūbarāba idjia j̄ b̄ara cōātapeda jarasia:

–ħcārē cārēā dewarada jaradi idji biē jaramārēā? ⁶⁴ j̄bārāba ūrīsidaa idjia Ācōrēda biē jara b̄ada! Jāñbe bārāmaarā ħdjira sāwā odi?–

Mañne jūmarāba jarasidaa Jesura bedeade b̄a carea beadida panada.

⁶⁵ Mañbe āc̄arāba Jesura dau idosidaa idjaba idji quīrā baradapeda chībadjidāa. Chīnapeda jarabadjidāa:

–j̄cōrēneba jaradua caiba b̄ara chīsida!–

Māwā duanane Ācōrē de dromanebema zarrarāba Jesura jidadapeda puobadjidāa.

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-29

⁶⁶ Pedro mañ de droma dūda baside sacerdote droma nezocawērāda aba zesia. ⁶⁷ Mañ wērāba idjira t̄aba cā chūmada unusia. Ac̄a nūmepeda jarasia:

–B̄ara Jesu Nazaredebema ume nībasia.–

⁶⁸ Mañne Pedroba nāwā mērāsia:

–M̄a jāñ ēberāra unucāa. M̄a adua b̄a b̄a cārēda jara b̄ada.–

† 14:58 Juañ 2:19-22. § 14:62 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14.

Māwā jarapeda Pedrora de auđu jūrā ca Ɂade dji ẽdrabadamaa wāsia. Małne eterreda berusia.* ⁶⁹ Wayacusa nezocawērāba Pedrora unupeđa dji arima duanarāa jarasia:

–Za Ɂada ādjidebemaa.–

⁷⁰ Pedroba māwā ũrīpeda wayacusa mērāsia. Dārāéne arima duanaba wayacusa Pedroa jarasidaa:

–Wārāda Ɂara ādjidebemaa. Ɂara Galileadebemada jāwā Ɂaa. Ādji quĩrāca bedeabaria.–†

⁷¹ Pedroba jarasia:

–jMāa sewada jaraɁara Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: bārāba jara panɁa ẽberāra mĭa unucaa.–

⁷² Māwā Ɂade eterreda wayacusa berusia. Ara małne Pedroba quĩrānebasia Jesuba jaradara: “Eterreda Ɂarima umé berui naēna Ɂaa Ɂarima ũbea mĭra unucaada aya.”‡ ⁷³ Pedroba małnebema crīchabarāde dārā jāsia.

15

Jesu Pilato quĩrāpita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14; Luca 23:1-5; Juał 18:28-38

¹ Āsabodode sacerdote bororāra, judiorā dji dromarāra, judiorā ley jaradiabada sida ābaa bedeā ausidaa Jesura Pilatomaā ededi carea.* Ara małda Jesura jawa jĭ edesidaa. ² Pilatoba Jesua iwidisia:

–ɁBāda wārāda judiorā borooca?–

Jesuba panusia:

–Māē, Ɂaa māwā jara Ɂaa.–

³ Małne sacerdote bororāba ne zocārāneba Jesura biē jarasidaa. ⁴ Mał bēra Pilatoba waya Jesua iwidisia:

–Ūrīdua, ādjirāba Ɂara ne jūmaneba biē jara duanāa. ɁBaa panuēca?–

⁵ Baribarā Jesuba mał sida panuē basia. Mał bēra Pilatoba cawa crīchaē besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Luca 23:13-25; Juał 18:38–19:16

⁶ Poaza judiorāba mał ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ẽdra Ɂabadjia. Ādjirāba iwidibadada ẽdra Ɂabadjia. ⁷ Małne ẽberā Barrabá abadada basia. Mał Barrabára idjiare bearā sida puru quĩrūbigasidade mĭa beasidaa. Mał bēra preso panasidaa. ⁸ Małne zocārā judiorāda Pilatomaā zedapeđa iwidī duanesidaa idjia poaza obarida omārēā. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororāda Jesu ume biē duanā bēra idjira jida diasidada. Mał carea dji ẽberārā powua nūmĭa iwidisia:

–ɁBārāba quĩrā panaca mĭa za Ɂa judiorā borora ẽdra Ɂalida?–

¹¹ Małne sacerdote bororāba dji powua nūmĭa nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabádra ẽdra Ɂamārēā.” ¹² Mał carea Pilatoba wayacusa ādjirāa iwidisia:

–Māwāra bārāba judiorā boro abadara Ɂmĭa sāwā oi?–

* **14:68** Małne eterreda berusia. Griego bedeade Ɂcala cartade małra neēa. † **14:70** Ādji quĩrāca bedeabaria. Griego bedeade Ɂcala cartade małra neēa. ‡ **14:72** Marco 14:27-31.

* **15:1** Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatorā Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaā edesidaa ādjia preso bearā beacara panā bēra. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

13 Mañne ädjiräba jïgua jara duanesidaa:

–¡Crude cachi beabidua!–

14 Pilatoba iwidisia:

–¿Cārē cārēã mãwã oi? ¿Idjia cārē cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bΛde ädjiräba wetara bΛga jara duanasidaa:

–¡Crude cachi beabidua!–

15 Pilatora ëberärã ume bië be amaaba BarrabádrΛ ãdrΛ bΛsia. BaribΛrΛ Jesura soaba ubipeda sordaorãa diasia crude cachi beadamärëã.

16 Ara mañda sordaorãba Jesura ädji de droma Pretorio abadaede eda edesidaa. Mama waabema sordaorãda trãsidaa. 17 Mañbe djio pursupursua bΛda Jesua jΛbisidaa. Borobari rΛ caðada idji borode wëãju bΛsidaa.

18 Mañbe jïgua jara duanesidaa:

–¡Bio bia bΛa, judiorã boro!–

19 Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chïrãborode copanesidaa idjira wärãda bio waya panΛ quïrãca. 20 Idjira ipida bië jaradapeda mañ pursupursua bΛ jΛbipedadara wëãsidaa. Wëãnapeda idjia jΛ badada wayacusa jΛbisidaa. Mañbe crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi bΛpedada

Mateo 27:32-44; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

21 Jesu puru dajadaa edesidade ëberã Simoñ abadada Jerusaleñnaa zebΛrΛ basía. Alejandroba Rupo bida mañ Simoñra ädji zeza basía.† Idjira Cirene purudebema basía. Sordaorãba idjia Jesu crura ataubisidaa.

22 Mãwã Jesura ëjũã Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trãba jara bΛa Boro BΛwΛrΛ. 23 Mama uva ba asea mirrada pueradada Jesua diasidaa pua droamärëã. BaribΛrΛ Jesuba doë basía. 24 Mañbe crude cachi bΛsidaa. Mãwãnacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuade jΛ badara säwã jedecadi cawaya.

25 Jesu crude cachi bΛsidade ãmãdau ãtΛ basia. 26 Mañne bedeeda cachi jira bΛsidaa cawabidi carea idjira cārē cārēã beabΛdada. Nãwã bΛ basia: “Judiorã Boro.” 27 Idjaba ne drΛabadada umé Jesu caita crude cachi jira bΛsidaa, aba idji jΛwa araare, aba idji jΛwa acΛare. 28 Mãwãsia Äcõrë cartade jara bΛ quïrãca. Nãwã jara bΛa: “Idjira ëberã cadjirua quïrãca beasidaa.”‡

29-30 Mañne ãcΛrΛ ëberärãda caita wãnapeda boro rãrΛtΛ rãrΛdapeda Jesua nãwã bië bedeadadjidaa:

–Äjãã, bΛa Äcõrë de dromara ãrïpeda ewari übeade wayacusa poya oibΛrΛ, jara bΛduba ãdrΛdua! jãl crudeba uðaa zedua!–

31 Abari quïrãca sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida Jesura ipida bië jarabΛdade nãwã jarabadjidaa:

–Idjia dewararãda carebasia, baribΛrΛ ara iduba poya ãdrΛëa.§
32 Mãwãra ¿idjira Äcõrëba ãdrΛ edabari diai jaradaca? ¿Idjira Israeldebema boroca? Jãl crudeba uðaa zeida bΛa dairãba cawadapeda jãni carea.–

Mañne Jesu caita crude cachipedada bida abari quïrãca bië jarasidaa.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Luca 23:44-49; Juañ 19:28-30

† 15:21 Romano 16:13. ‡ 15:28 Isaía 53:12. Griego bedeede ãcΛrΛ cartade versículo 28 neëa.

§ 15:31 Carebasia. Griego bedeede bΛ bΛa “ãdrΛ edasia.”

³³ Umatipa λmādaura quisia.* Maλba naλ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ³⁴ Hora ūbea badacarea Jesuba jīgua jarasia:

–Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?–

Maλ arameo bedeaba jara βλα: “Mλ Ācōrē, mλ Ācōrē, ¿cārē cārēā māduba beesi?”

³⁵ Maλ bedeaba ūrībada de λCATA mama caita duanaba jarasidaa:

–Ūrīnada, idjia Elíada trλ βλα.–

³⁶ Ara maλda aba pira wāpeda uva βa oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude jλpeda Jesua diasia domārēā. Maλbe dji ēberāba jarasia:

–Jλānada; acλdia Elíaba idjira udaa βλde zei cawaya.–

³⁷ Maλne Jesura mīādua biapeda iyādrasia. ³⁸ Ara māwāβλde Ācōrē de dromane eda wua eatλ jira βλda ēsidra λtλba edaa cōā dogosia.†

³⁹ Romanebema sordaorā boro Jesu quīrāpita βλba idji māwā beubλλ unuside jarasia:

–Wārāda naλ ēberāra Ācōrē Warra basía.–

⁴⁰ Maλne λCATA wērārāba tλmλba acλ duanasidaa. Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basía. Santiago Tēābema abadaba, Jose bida maλgλ Mariara ādji papa basía. ⁴¹ Jesu Galileade baside maλ wērārāra idji ume nībasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wērārāda baraasia Jesu ume Jerusaleλnaa wāpedadada.

Jesu tλbaripedada

Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juaλ 19:38-42

⁴²⁻⁴³ Nurēma λnāūbada ewari basía. Maλ ewari carea judiorāra ne o panasidaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wāsia. Maλ Josera judiorā bororānebema basía. Jūmarāba idjira bio bia unubadjidaa. Idjia jλā babadjia Ācōrēba jūmarāda pe erobamārēā. Ne waya neē Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwīdisia tλbari carea. ⁴⁴ Maλne Pilatoba cawa crīchaē basía sāvā Jesura isabe beusida. Maλ carea sordaorā boroda trλpeda iwīdisia Jesura wārāda beusi cawaya. ⁴⁵ Sordaorā boroba wārāda beusiada ada bērā Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. ⁴⁶ Joseba borobada nēdopedā Jesu cacuara crudebemada udaa βλpeda maλ borobaba βλrā βλsia. Maλbe mōjē uria corodade eda βλpeda mōgara waibλaba uriara jūātrλ βλsia. ⁴⁷ Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida acλ panasidaa Jesu cacuara mama βλbλdada.‡

16

Jesu λrēbada Ācōrē nezocaba jarada

Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Juaλ 20:1-10

¹ λnāūbada ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosidaa Jesu cacuara pλrλdī carea.

² Nabema ewari domianebe mane diapeda ara λmāda u odjabλλde ādjira Jesu tλbaripedadamaa wāsidaa. ³ Maλne nāvā jara nībasidaa:

–Dadjira eda wāni carea ¿jāλ mōgara waibλaba uria jūātrλ βλra caiba āyā βλi?–

* 15:33 Amos 8:9-10. † 15:38 Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. ‡ 15:47 Jose. Maλgλ Josera Arimateadebemaēa, āteβλλ Santiago Tēābema abada ume dji djaba basía. Marco 15:40; 16:1.

4 BaribΛΓΛ araa acΛbΛdade unusidaa mōgara waibΛara orrocawa cobΛda. 5 Ara maλda uriade eda wāsidaa. Eda wābΛdade cūdrada unusidaa. Idjia drasoα jΛ bΛara totroα querasia. Ādji jΛwa araare chūmasia. Idji carea wērārāra dauperasidaa. 6 Maλ cūdraba ādjía jarasia:

–Dauperarānada. Bārāba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada jΛΓΛ panΛa. Idjira λrēbasia. Idji bΛpedadamaa acΛdadua. Nama bΛēa. 7 Jāλbe idji ume nībapedadarāmaa wānada. Pedroa, waabemarāa bida jaradadua Jesura ādji na Galilea druadaa wābΛrΛda. Jāma idjira ununia idjia naēna jarada quīrāca.–*

8 Maλne daupera panΛba cacua ure nūpanasidaa. Ara maλda wērārāra Jesu cacua tbaripedada uriadeba pira wāsidaa. Ne waya panΛ bērā ni abΛa bedeadaē basía.†

Jesuba Maria Magdalenaα ara idjida unubida

Juaλ 20:11-18

9 Jesura diapēdeda nabema ewari domianebe mane λrēbapeda naārā Maria Magdalenaα unubisia. Maλ wērānebemada Jesuba naēna jairāda siete āyā jΛrecuasía. 10-11 Maλbe Mariara Jesu ume nībapedadarāmaa wāsía. Idji jūēside ādjirāra wadi sopuaba jīā panasidaa. Māwā panΛne Mariaba ādjirāa jarasia Jesura zocai bΛda unusida. Māwā ūrībadamīna ījānaē basía.

Jesuba dewara umé panΛa ara idjida unubida

Luca 24:13-35

12 Māwānacarea Jesu ume nībapedadarāda umé puru dajada nībasidaa. Maλgarāa Jesuba ara idjida quīrā awara unubisia. 13 Ādjira jēda wānapeda waabemarāa jarasidaa. Māwāmīna wadibida ījānaē basía.

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Luca 24:36-44; Juaλ 20:19-23

14 Māwānacarea Jesuba edadarā once panΛ ne co chūpanasidade ara idjida unubisia. Ādji cΛwΛrΛ zareadeba ījānaē panana carea quēāsía. Idji λrēbada unupēdadaba ādjirāa jarasidamīna ījānaē panasidaa.

15 Maλbe Jesuba ādjirāa jarasia:

–Drua beaza wānapeda bedea bia mλnebemada jūmarāa jaradadua. 16 Maλ bedeada ījāsidaa idjaba borocuesidara Ācōrēba ēdra edaya. BaribΛΓΛ maλ bedea ījāéra idjia cawa oya. 17 Mλ ījā beaba naλgΛda odía Ācōrē bΛa eropanΛda unubidi carea: mλ trλneba jairāda āyā jΛretadía idjaba adua panΛ bedeade bedeadía. 18 Dama arada ādji jΛwaba jidadía. Nēārā dadjī beabarida doēbΛΓΛ maλba biē oēa. Idjaba cacua biē beara ādji jΛwa λrλ bΛbΛdade biacuadía.–

Jesu bajānaα wāna

Luca 24:50-53

19 Māwā jaradacarea dadjirā Boro Jesura Ācōrēba λtaa bajānaα edesia. Mama Ācōrē jΛwa araare chūmesía. 20 Maλbe Jesuba edadarāba idji bedeara ādji wābΛdaza jarasidaa. Dadjirā Boroba ādjirāra carebasía. Ne ununaca obi bΛdeba cawabisía ādjia jara panΛra wārā arada.

* 16:7 Marco 14:28. † 16:8 Griego bedeade λcΛΓΛ cartade Marcoba bΛdara namabe bΛa. Versículo 9deba aba 20daa neēa.

LUCA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BΛΔΑ

Naļ cartara Lucaba ʘasia. Idjira griego basica ʘaa. Colosa 4:14de, Pilemoļ 24de bida jara ʘaa Lucara Paulo ume nībasida. Mateoba, Marco bida ādjiza carta Jesucritodebema ʘapedadacarea Lucaba naļ cartara ʘasia.

Lucaba naļ cartara ēberā dji droma Teopilo itea ʘasia cawamārēā Jesudebema idjīa jaradiapedadara wārāda (1:1-4). Lucaba waabemarā cāyābara ebudaara ʘasia Borocuebari Juaļ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Maļare ʘā ʘaa Juaļba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drōā naēnabemarā trāda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mīā sē badadebemada (4:1-13). Maļare ʘā ʘaa Jesuba Galilea druade jaradia nībadadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleļnaa wābΛΓΛde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jīrūare ʘā ʘaa Jesu Jerusaleļne māwānanebemada: Jerusaleļ puru carea jīānada, crude beapedadada, ļrēbadada, idjaba idji ļjā bearā quīrāpita bajānaa wānada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda ʘasia Ācōrēba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjīrua obadarā idjīmaa jēda zebadarāda ēdra edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). ʘarima zocārā ʘasia cadjīrua obadarā Jesuba quīrā djuburiadada: judiorāda, judiorāēda, Samariadebemarāda, ne neē quēdeada, Romanebema boro itea parata jΛΛ pebadarā sida.

Luca cartade ebuda ʘaa wērārā sida Jesuare panasidada. ʘā ʘaa Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarānebemada (8:1-3). Maļ awara wērārāba idji ļrēbadadebemada naārā cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa ʘā diabueda

¹ Ācōrēba dadjīrā tāēna odadebemada zocārāba ʘā quīrāsidaa. ² Jūma maļ oda unupedadaba nēbΛΓΛsidaa idjaba jaradiasidaa. Dji carta ʘapedadaba maļda ʘasidaa. ³ BΛ dji droma ʘΛ Teopilo, mļa bida jūma maļ māwānada bio quīrācuīta iwīdīda bērā, mļmaarā bia ʘaa bΛ itea arīde ʘā diabueida. ⁴ Māwā ʘaa cawaya bΛa jaradiapedadara wārāda.

Borocuebari Juaļ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada basia.* Maļ Zacariara sacerdoterā idji ume trajabada sida Abīarā abadjīdaa.† Dji quima Elisabera Aaroļ ēberārāneba yōna basīa. ⁶ Ādjira umena Ācōrē quīrāpita jīpa panasidaa. Ācōrēba obi jaradara jūma ļjā o panΛ bērā biē jaradi neē panasidaa. ⁷ BaribΛΛ Elisabera warra toca bada bērā warra neē panasidaa. Maļ awara bio drōāda panasidaa.

⁸ Māwā panΛne Zacaria Ācōrē de dromane trajai ewarida jūēsia. Maļ bērā idjira, waabema sacerdoterā idji ume trajabada sida Ācōrē quīrāpita traja panasidaa. ⁹ Maļne sacerdoterāba obada quīrāca ne jemenesidaa

* 1:5 Herode. Maļ Herodera “dji Droma” abadaa. † 1:5 Abīa. 1 Cronica 24:10.

caiba Ācōrē de dromane eða incienso querada bá diaida ʙᵗ cawaya. Maᵗne Zacaria trᵗda odjasia.

¹⁰ Incienso quera bá diai horada jũena bẽrã Zacariara eða wãsia.† Maᵗne puruba dajadaare Ācōrẽa iwidi panasidaa. ¹¹ Mãwã ʙᵗde bajãnebema nezocada quera bá diabada jᵗwa araare odjasia. ¹² Idji un-
uside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crĩchaẽ basía. ¹³ Baribᵗᵗᵗ bajãnebema nezocaba jarasia:

–Ne wayarãdua. ʙᵗᵗ Ācōrẽa iwidi ʙᵗdara idjia ũrĩsia. ʙᵗᵗ quima Elisabeba warrada toya. Idji trᵗra ʙᵗdua Juaᵗ. ¹⁴⁻¹⁵ Maᵗ warra carea zocãrã ʙᵗsridadia. Idjira Ācōrẽ quĩrãpita dji droma bai bẽrã ʙᵗ sida bio ʙᵗsrida baya. Uva ʙᵗ aseada, itua sida doca baya. ʔiteda bebᵗᵗᵗ ewarideba Ācōrẽ Jaurera idji ume baya.§ ¹⁶ Idjia zocãrã israelerã Ācōrẽmaa jẽda zebiya. ¹⁷ Elĩaba erobada jaureda, ᵗᵗᵗᵗᵗ sida ʙᵗ warraba erobaya. Maᵗneba idjira dadjirã Boro na wãya dji zezada ádji war-
rarã ume ibiabi carea.* Maᵗ awara ĩjãnaẽ ʙea sida carebaya jipa beaba crĩchabada quĩrãca crĩchadamãrẽã. Mãwã carebaya puruba dadjirã Borora bia edadamãrẽã.–

¹⁸ Maᵗne Zacariaba bajãnebema nezocaa iwidiisia:

–¿Mᵗᵗ sãwã cawai ʙᵗᵗ jara ʙᵗra wãrãda? Mᵗᵗra bio drõãda ʙᵗᵗ. Mᵗᵗ quima sida djorada ʙᵗᵗ.–

¹⁹ Bajãnebema nezocaba Zacaria jarasia:

–Mᵗᵗra Gabriel, Ācōrẽ nezocaa. Idjia mᵗᵗra ʙᵗmaa diabuesia maᵗ bedea biada jaramãrẽã. ²⁰ Mᵗᵗra jara ʙᵗra Ācōrẽba ʙᵗᵗᵗ ewaride wãrãda mãwãya. Baribᵗᵗᵗ ĩjãnaẽ bẽrã ʙᵗra quĩrãme cara ʙeya aba ʙᵗ quima warra tobᵗᵗᵗᵗᵗ.–

²¹ Maᵗmisa eberãrãba dajada jᵗᵗ panasidaa. Ádjia cawadaẽ panasidaa sãwãẽrã Zacariara jãcua eða dãrãᵗᵗᵗᵗᵗᵗ. ²² Mãwã ʙᵗde idjira dajadaa zesia baribᵗᵗᵗ poya bedeaẽ basía. Quĩrãme cara ʙeda bẽrã ababe sẽyãneba bedea basia. Maᵗba eberãrãba cawasidaa Ācōrẽba idjia ne unubisida.

²³ Idji Ācōrẽ de dromane trajai ewari jõnacarea Zacariara diguida wãsia. ²⁴ Mãwãnacarea idji quima Elisabera biogoa besia. Maᵗ bẽrã Elisabera jedeco juesuma diguida besia. Nãwã crĩchasia: ²⁵ “Ācōrẽba mᵗᵗra carebasia biogoa ʙemãrẽã. Jãwã bia odaba mᵗᵗ quĩrã perara áyã ʙᵗᵗᵗᵗ. Ēberãrãba mᵗᵗra waa biẽ jaradaẽ.”

Bajãnebema nezocaba Mariaa jarada

²⁶⁻²⁷ Elisabe sei jedeco biogoa ʙedacarea Ācōrẽba bajãnebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awẽrã umaquĩrã adua ʙᵗ Mariamaa. Maᵗ Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera Davideba zeda basía. ²⁸ Bajãnebema nezocara Mariama jũepeda nãwã jarasia:

–¡Mẽrã! Ācōrẽba ʙᵗra bia erobᵗᵗᵗ.† Idjira ʙᵗ ume ʙᵗᵗ.–

²⁹ Maᵗ bedea ũrĩside Mariaba abeda cawa crĩchaẽ basía cãrẽ cãrẽã bajãnebema nezocara mãwã bedea ʙᵗᵗᵗ. ³⁰ Maᵗne bajãnebema nezocaba idjia jarasia:

† **1:10** Incienso querada bá diaida ʙᵗ. Exodo 30:34-38. § **1:14-15** Numero 6:1-5; Jucee 13:2-5.

* **1:17** Malaquia 4:5-6. † **1:28** Ācōrẽba ʙᵗra bia erobᵗᵗᵗ. Griego beedeade ᵗᵗᵗᵗᵗ cartade nãwã ʙᵗᵗᵗ: “Ācōrẽba bada dewara wẽrãrã cãyãbara biara erobᵗᵗᵗ.”

–Maria, ne wayarãdua; Ācōrēba b̄ara careba b̄aa. ³¹ Mañ b̄ērã b̄ara biogoa b̄epeda warrada toya. Mañ warra tr̄ara b̄a dua Jesu.† ³² Idjira dji droma baya idjaba Ācōrē dji dromaara b̄aba idji Warraada aya. Ācōrēba idjira israelerã boroda b̄aya idji drōãenabema Davi b̄ada quĩrãca. ³³ Idjira Jacobodeba yōpedadarã boroda b̄aya. Ewariza ãdjirãra pe erobaya.–Š

³⁴ Mañne Mariaba bajãnebema nezocaa iwidiisia:

–M̄ara umaquĩrã adua b̄ada çsãwã biogoa b̄ei?–

³⁵ Bajãnebema nezocaba panusia:

–Ācōrē Jaurera b̄amaa zepeda idji l̄b̄alara b̄a ume b̄aya. Mañ b̄ērã idjia dia b̄a warra b̄aa tob̄ar̄ada Ācōrēba idji Warraada aya. ³⁶ B̄a apipi Elisabe sida warra toya.* Djorada b̄am̄ina idjaba warra tocaada abadam̄ina sei jedeco b̄aa biogoa b̄ada. ³⁷ Ācōrēba poya oera neẽa.–

³⁸ Mariaba panusia:

–M̄ara Ācōrē nezocaa. Bia b̄aa b̄aa jarada quĩrãca idjia oida.–

Mañbe bajãnebema nezocara idji quĩrãpitabemada wãsia.

Mariaba Elisabe ac̄ade wãna

³⁹ M̄awãnacarea Mariara isabe Elisabe purudeaa wãsia. Mañ purura Judea drua eyaida b̄ade b̄aa. ⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wãpeda Elisabea jarasia:

–jM̄ērã!–

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ũr̄ib̄ar̄ade idji warra biteda quirura domicasia. Ara mañda Elisabera Ācōrē Jauredaba besia. ⁴² Mañne Mariaa nãwã j̄gua jarasia:

–B̄ara wãrãda dewara w̄erãrã cãyãbara Ācōrēba biara careba b̄aa. B̄a warra sida Ācōrēba bio bia b̄aya. ⁴³ çM̄ara cai m̄a Boro papaba jãwã ac̄ade ze b̄ara? ⁴⁴ Ara b̄a bedea ũr̄ib̄ar̄ade warra m̄a b̄iteda b̄ara b̄asridaba domicasia. ⁴⁵ Ācōrēba jaradara wãrãda m̄awãida j̄jana b̄erã b̄ara bio bia b̄aa.–

⁴⁶ Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba m̄a jaraya: Ācōrēra dji dromaa.†

⁴⁷ Ācōrē m̄a ēdr̄a edabari ume m̄ara bio b̄asrida b̄aa.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quiru nezocara bia erob̄aa.

Idiba ãtaa j̄umarãba jaradia Ācōrē j̄uma poya b̄aba m̄ara bio careba b̄ada, m̄a itea ne wai b̄alada o b̄a b̄erã.

j̄Aba idjidr̄a Ācōrēa! ⁵⁰ Mañ b̄erã idji waya b̄eara ewariza quĩrã djuburia baya.

⁵¹ Ācōrēba idji l̄b̄aladeba ne wai b̄alada ocuasiasia.

Ara ãdjiduba dji dromada cr̄icha b̄eara idjia memenebisiasia.

⁵² Dji droma b̄adara ãyã b̄acuapeda dji edaara quedeadada dji dromada b̄acuasia.

⁵³ Dji ne neẽ quedeeaa ne j̄uma biada diasia, barib̄ar̄a dji ne bara b̄eara j̄awa bari ãyã wãbicuasiasia.

⁵⁴⁻⁵⁵ Idji nezoca Israel purura carebasiasia. Idjia Abrahãra, idjideba yōb̄adarã sida ewariza quĩrã djuburiaya dadji drōã naẽenabemarãa jarada quĩrãca.

⁵⁶ Mariara Elisabe dede jedeco ũbea b̄apeda diguidaa wãsia.

† **1:31** Mateo 1:21. **Š 1:33** 2 Samuel 7:8,16. * **1:36** B̄a apipi. Griego bedeeade mañra ebuda b̄alãa. † **1:46** 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9.

Borocuebari Juañ toda

⁵⁷ Idji ewari jũēsīde Elisabera warra tosia. ⁵⁸ Idji caita panabadaba, idji ēberārā bida mañ ūrīsīdade idji ume ʙasrīdasīdaa Ācōrēba bio quĩrā dʙuburiada bērā.

⁵⁹ Warra todacarea ocho ewari ʙade ābaa dʙi jaresīdaa warra cacuara wēāgodi carea.† Mañne λcλrλba idji zeza trλ Zacariada ʙλ quĩrā panasīdaa. ⁶⁰ Baribλrλ dʙi papaba jarasia:

–Māwā trλ ʙλdaēa, ātebλrλ idji trλra ʙλdia Juañ.–

⁶¹ Ādjirāba jarasīdaa:

–¿Cārēā mañ trλra ʙλdi? Bārā ēberārā tāēna mañ trλra neēa.–

⁶² Mañbe dʙi zeza Zacariāa sēyāneba iwīdisīdaa cārē trλda ʙλ quĩrā ʙλ cawaya. ⁶³ Mañ carea Zacariāba bacuru pewedeada enebisia. Maλgλde nāwā ʙasia: “Idji trλra ʙλdia Juañ.”

Mañ unusīdade jūmarāba cawa crīchadaē basía. ⁶⁴ Ara mañne Zacariāra quĩrāme cara ʙadada waya bedeasia. Ara mañda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

⁶⁵ Jūma ādʙi caita panabadaba mañnebema ūrīsīdade Ācōrē waya panλba jūma Judea drua eyaida ʙλde nēbλrλbadjīdaa. ⁶⁶ Jūma mañ ūrīpedadaba jarabadjīdaa: “Māwā baibλrλ, maλgλ warrara dʙi droma baya.” Māwā jarasīdaa Ācōrē λʙλara dʙi warra ume ʙλ bērā.

⁶⁷ Zacariāra Ācōrē Jauredeba ʙepeda nāwā bedeasia:

⁶⁸ λsraelerā Ācōrēra bio bia ʙλa, idji ēberārāra ēdrλ edai carea ze ʙλ bērā!

⁶⁹ Idji nezoca Davideba zedada diabuebλrλa dadji Ēdrλ Edabarīda bamārēā.§

⁷⁰ Naēna Ācōrēba idjīdeba bedeabadarāa mañnebemada jarabisia.

⁷¹ Idjia jarabisia jūma dadjirā dʙi quĩrūnebemada, dadjirā quĩrāma panλnebema sīda ēdrλ edaida.

⁷² Māwā oya dadji drōā naēnabemarāa quĩrā dʙuburiayada ada bērā idjāba ādjirā ume bedeā ʙλdada jūma oyada ada bērā.

⁷³⁻⁷⁴ Idjia dadji drōāenabema Abrahāλa jarasia dadjirā dʙi quĩrū jλwaedabemada ēdrλ ʙλida.

Māwā ne wayaa neē dadjirāba idjira poya ēpē panania.

⁷⁵ Dadjirā zocai panλmisa idji quĩrāpita biya, jīpa nībaēia.

⁷⁶ Mañbe Zacariāba idji warradebemada nāwā jarasia:

Warra, ʙλra Ācōrē dʙi dromaara ʙλdeba bedeabariāda adia. ʙλra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.*

⁷⁷ ʙλa israelerāa cawabiya sāwā Ācōrēba ādʙi cadjiruara quĩrādoapeda ēdrλ edaida.

⁷⁸ Ācōrē quĩrāra bio waibλa ʙλa. Dadji Ēdrλ Edabarira bajāneba zeya λmādau odjābari quĩrāca.

⁷⁹ Mañba dʙi pāīmane ʙeaa, dʙi beudī waya ʙeaa bida Ācōrēra cawabiya. Idjāba dadjirāa cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

⁸⁰ Dʙi warrara warisia idjāba Ācōrē Jauredeba zarea ʙesia. Drōā ʙadacarea ējūā pōāsa ewaraga ʙλde ʙade wāsia. Mama ʙabadjia aba jūmarā quĩrāpita bedeabλrλ ewarīdaa.

† 1:59 Genesi 17:10-12. § 1:69 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17. * 1:76 Malaquia 3:1.

2

*Jesu toda ewari**Mateo 1:18-25*

¹ Mañ ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji j_lwaeda beara jũma juachabisia.* Mañ bẽrã jarasia puru aĩ beara ãdji puruđaa wãnamãrẽã. ² Mañ ãberãrã juachabidara idjia naãrã obida basia. Mañ ewaride Cirenioda Siria druade dji boro basia. ³ Mañne jũmarãda juachadamãrẽã ãdji puruza wãsidaa.

⁴ Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare purude babadjia. Idjira Davideba zeda bẽrã Judea druade Beleñ puruđaa wãsia. Beleñra Davi topedada puru basia. ⁵ ãdji juachadamãrẽã idji quima bai Maria ume wãsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. ⁶ Beleñne pan_lne Maria warra toi ewarira jũesia. ⁷ Cãibada de bari b_lara neẽ bẽrã idji warra iwina todara wuaba b_larapeda animarã ne cobadade coquirusia.

Bajãnebema nezoca oveja wagabadarãma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarãba ãdji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaẽne bajãnebema nezocada ãdjima odjasia. Mañne ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroaba ãdjima bio ãnaga nũmesia. Mañ carea oveja wagabadara bio dauperasidaa. ¹⁰ Barib_lã_l bajãnebema nezocaba ãdjia jarasia:

–Ne wayarãnada. Mãa bedea biada bãrãa jarade ze b_la. Mañ bedea carea jũmarãda b_lsridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bãrã ãdra edabarida tosidaa. Idjira Critoa, dadjirã Boroa.† ¹² Naãgãdeba bãrãba cawadia mãa jarab_lã_lãrã wãrãda: bãrãba mañ warra zaquera wuaba b_lãrã b_lada animarã ne cobadade ununia.–

¹³ Ara mãwã jarab_lã_lãde bajãnebema nezocarãda zocãrã odjasidaa. Jũma ãdjirãba ãcõrẽa nãwã bia bedeasidaa:

¹⁴ ¡ãcõrẽ ãtã bajãne b_lara bio bia quirua! ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu b_lara nañ ãjũãne necai beadia!‡

¹⁵ Mañbe bajãnebema nezocarãra bajãnaa wãsidaa. Ara mãda oveja wagabadarãba jarasidaa:

–Mãẽteara dadjirã Boroba cawabidara Beleñnaa acãde wãnia.–

¹⁶ Ara mãda wãbã_lã_lãsidaa. Jũesidade Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarã ne cobadade basia. ¹⁷ Mañ unupedadacarea bajãnebema nezocaba warradebema jaradara ãdjia jũmarãa nẽbã_lã_lãsidaa. ¹⁸ Oveja wagabadaba jara panã ãrĩsidade jũmarãba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ¹⁹ Baribã_lã dji papa Mariaba maãgãdebebamada idji sođe jũma quĩrãcuita crĩcha babadjia. ²⁰ Oveja wagabadarã jẽda wãbadade ãdjia unupedada carea idjaba ãrĩpedada carea ãcõrẽa bia bedeasidaa. Bajãnebema nezocaba jarada quĩrãca wãrãda jũma mãwãsia.

Jesu ãcõrẽ de dromanaa edepedada

* 2:1 Idjia mãwã obisia puru beaza idji itea paratara aride jã_lã pedĩ carea. † 2:11 Crito. Maãgãra trãã, ãtebã_lã_lã griego bedea. Arameo bedea de jarabadaa “Mesias.” Jara bãa “ãcõrẽba ãdra edabari diai jaradaa” wa “ãcõrẽba dadjirã Boroda bamãrẽã bãda.” ‡ 2:14 ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu bãra nañ ãjũãne necai beadia! Griego bedea de mãra ebuda bãã.

21 Warra todacarea ocho ewari bΛde dji warra cacuara wēãgosidaa. Mañe idji trãra bΛsidaa Jesu, dji papa biogoai naëna bajãnebema nezocaba jarada quĩrãca.

22 Warra toda carea dji papaba wagaida bΛ ewarira wagasia ãcõrëba Moisea diada leyde bΛ bΛ quĩrãca. § Mañ ewari jõnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa ãcõrë quĩrãpita bΛdi carea. 23 Mãwã osidaa ãcõrë leyde nãwã bΛ bΛ bërã: “Jũma warra iwinara ãcõrëa diadida panãa.”* 24 Mañ awara ãcõrë quĩrãpita bia bei carea dji papaba puchirãda babue diabisia ãcõrë leyde nãwã bΛ bΛ bërã: “Puchirãda wa putujuda umé diaida bΛa.”†

25 Mañ ewaride ëberã Simeoñ abadada Jerusaleñne basia. Mañ Simeoñra jipa basia idjaba ãcõrëba jara bΛra quĩrãcuita ïjã obadjia. Idjia jãã basia ãcõrëba Israel puru sobiabi ewarida. ‡ ãcõrë Jaurera idji ume basia. 26 Naëna ãcõrë Jaureba idjia cawabisia idji jaidai naëna ãcõrëba ëdra edabari diai jaradara unuida. 27 ãcõrë leyde bΛ bΛ quĩrãca odi carea djibarirãba Jesura ãcõrë de dromanaa edesidade ãcõrë Jaureba Simeoñra araa wãbisia. 28 Simeoñba dji warra unuside bara edapeda ãcõrëa nãwã bia jarasia:

29 MΛ Boro, jããbebΛrΛ bΛ nezocara idu necai beubidua bΛa jarada quĩrãca oda bërã.

30 BΛa ëdra edabari diai jaradara mΛa unubisia.

31 BΛa idjira bΛsia jũma puru beaba ununamãrëã. §

32 Idjira ñnaa quĩrãca baya judiorãéba bΛdebemada cawadamãrëã.

Idji carea bΛ puru Israelera bia jaradia.*

33 Simeoñba ãdji warradebema jara bΛ ãrãsidade Jesu djibarirãba cawa crĩchadaë basia. 34 Mañe Simeoñba ãdjira bia jara bΛpeda Mariaa nãwã jarasia:

–ãcõrëba nañ warrara diasia israelerã zocãrã bia bΛmãrëã idjaba zocãrã bië bΛmãrëã. Cawabiya idjira ãcõrëneba ze bΛda, mãwãmĩna idjira bië jaradia. 35 Mãwã zocãrãba ãdji sode mërã erobeara unubidia. Idjaba bΛra bio sopua baya mãsuba subΛda quĩrãca.–

36 Arima ãcõrëneba bedebari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yõna Panuel cau basia. Idjira djorada basia. Awërã quiruda quima edapeda siete poa bΛde pëdra basia. 37 Idji pëdra bedara 84 poa basia. † Ewariza ãsa, diamasi bida ãcõrë de dromanaa wãbadjia ãcõrëa bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjaba ãcõrëa iwidi carea. 38 Mañ djorara Jesu djibarirã caita wãpeda ãcõrëa bia bedeasia. Mañbe ãcõrëba Jerusaleñ puru ëdra edai ewari jãã beaa dji warra zaquedebemada bedeasia. ‡

39 ãcõrë leyde bΛ bΛ quĩrãca jũma opedadacarea Josera, Maria sida Galilea druade ãdji puru Nazaredaa jëda wãsidaa. 40 Dji warrara cacua bΛba warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba ãcõrëba ne jũmane idjira carebadjia.

§ 2:22 Levitico 12:1-8. * 2:23 Warra iwina. Exodo 13:2. † 2:24 Levitico 12:6-8. ‡ 2:25 Isaia 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3. § 2:31 Isaia 40:5; 52:10. * 2:32 Isaia 42:6; 46:13; 49:6. † 2:37 Idji pëdra bedara 84 poa basia. Griego bedeade ebuda bΛëa. ΛcrΛmaarã jara bΛa Anara 84 poa basida. ‡ 2:38 Isaia 52:10.

Jesu Ācōrē de dromane bada

⁴¹ Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleḅnaa wābadjidāa judiorā Egiptodeba ēdrḅpedada quīrānebabada ewari odi carea. § ⁴² Jesu doce poa baside ādjira wāsidaa maḅ ewari droma badi carea jūma judiorāba obada quīrāca. Jesu sida ādji ume wāsia. ⁴³ Maḅ ewari droma jōnacarea ādjira jēda wāsidaa. Baribḅḅḅ ādji warra Jesura Jerusaleḅne besia. Maḅra ādjia adua panasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasidaa Jesura ēberārā tāēna nīda. Māwā ewari aba nībasidaa. Quewara idji jḅḅḅḅḅḅḅḅ ādji ēberārā tāēna ununaē basia. Ara maḅda jēda Jerusaleḅnaa Jesu jḅḅḅḅḅḅḅḅ wāsidaa.

⁴⁶ Ewari ūbea babḅḅḅḅḅḅḅḅ idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūmḅda. Ādjia jaradia panḅra ūrī basia idjaba ādjia iwidibadjia. ⁴⁷ Maḅne ādjia iwidibḅḅḅḅḅḅḅḅ idjia aride panubadjia. Jūma idji ūrī panḅba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu ḅḅḅḅḅ. ⁴⁸ Djibarirāba idji unusidaa cawa crīchadaē basia. Dji papaba idjia iwidisia:

–Warra, ḅḅḅḅḅ cārē cārēā jāwā osi? ḅḅḅḅḅ cārēā nama besia? Bio sopua panḅba mḅḅ, ḅḅḅ zeza bida ḅḅḅra jḅḅḅḅḅḅḅḅ panasidaa.–

⁴⁹ Jesuba panusia:

–Bārāba ḅḅḅḅḅ cārēā mḅḅra jḅḅḅḅḅḅḅḅ panasida? ḅḅḅ Zeza dede baida ḅḅḅda adua panḅca?–

⁵⁰ Baribḅḅḅḅḅḅḅḅ Jesuba jaradara djibarirāba cawadaē basia. ⁵¹ Maḅbe Jesura ādji ume Nazaredāa wāsia. Ādjia jaradara idjia jūma jḅḅ obadjia. Jūma Jerusaleḅne māwānara dji papaba bio quīrācuitta crīcha babadjia. ⁵² Jesura cacua ḅḅḅḅḅ warisia idjaba ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa.

3*Borocuebari Juaḅnebema*

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juaḅ 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro ḅḅḅḅḅ Poncio Pilatoda Judea druaḅḅ dji boro basia. Herodeda Galilea druaḅḅ dji boro basia.* Dji djaba Pelipeda Traconite druaḅḅ idjaba Iturrea druaḅḅ dji boro basia.† Lisaniada Abilene druaḅḅ dji boro basia. ² Anāda idjaba Caipāda sacerdote dji dromarā basia.‡

Maḅ ewaride ējūā pōāsa ewaraga ḅḅḅḅḅ Ācōrēba Zacaria warra Juaḅa bedeasia. ³ Maḅ bēḅḅḅ Juaḅra jūma Jordaḅ do caita bēarāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeḅda Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradisia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Dji jḅḅḅḅḅḅḅḅ idjia doeda borocuebadjia. ⁴ Jūma maḅḅḅḅḅ māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba naēna ḅḅḅḅḅ quīrāca:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga ḅḅḅḅḅ jḅḅḅḅḅ bedeā ḅḅḅḅḅ:

Ora jaridadau dadjirā Boro bia edadāḅmārēā. Ora idji itea jipa jaridadau.

§ 2:41 Exodo 12:1-27. * 3:1 Maḅ Herodera Antipa trḅ jarabadjidaa. Idjidebemada bedeā ḅḅḅḅḅ Mateo 14:1-10ḅḅ, Marco 6:14-28ḅḅ, Luca 3:19ḅḅ, 9:7-9ḅḅ, 13:31-33ḅḅ, 23:6-12ḅḅ. † 3:1 Maḅḅḅ Pelipedebemada aba naḅ versīcūloḅḅ ḅḅḅ ḅḅḅḅḅ. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3ḅḅ, Marco 6:17ḅḅ, idjaba Luca 3:19ḅḅ. Herode dji Droma abadara ādji zeza basia. Antipa ume dji djabarā basia. ‡ 3:2 Caipāra Anā wigu basia. Anāra sacerdote dromada basia poa ḅḅḅḅḅḅḅḅ aba 15ḅḅḅḅḅ. Caipāra sacerdote dromada basia poa 18ḅḅḅḅḅḅḅḅ aba 36ḅḅḅḅḅḅḅḅ.

⁵ Jogoã beara jũma daucha ocuaya. Eya łta beara, eya jewedeã bea sida daucha ocuaya.

O jũrẽã beara jipa jariya, o biẽ beara jũma biya ocuaya.

⁶ Mãwã jũmarãba ununia sãwã Ācõrẽba ědra edabarida. §

⁷ Zocãrã ěberãrãda zebadjidaa Juałba borocuemãrẽã. Baribłł Juałba łcłł jarabadjia:

–Dama ěberãrã, łcaiba jarasi bãrãra Ācõrẽ quĩrũbidebemada poya mĩrũnida? ⁸ Bãrãba o panłneba unubidadua wãrãda Ācõrẽmaa zesidada. Crĩcharãnadua Abrahał warrarã bẽrã Ācõrẽba cawa oẽda. Młã bãrãa ebuda jaraya: Ācõrẽba quĩrãibłł za tabea mõgarara Abrahał warrarã babicuaya. ⁹ Mał awara młã jaraya Ācõrẽba zagarada erołba bacuru tutacuai carea. Jũma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tłbłde batacuaya. Ara mał quĩrãca Ācõrẽba cadjirua obadarãda cawa oya.–

¹⁰ Mał carea ěberãrãba idjia iwidi badjidaa:

–Mãẽteara daiba łcãrẽda oẽida panł?–

¹¹ Juałba panusia:

–Cacuade jłbada umẽ erołba dji neẽ quirúa aba diaida łł. Dji coi erołba dji coi neẽ quirúa diaida łł.–

¹² Mãwã łłde Romanebema boro itea parata jłł pebadarãda borocuedi carea zesidaa. Małbe ãdjia iwidi sidaa:

–Jaradiabari, dairãba łcãrẽda oẽida panł?–

¹³ Juałba ãdjia jarasia:

–Bãrãba parata jłł pedida panł auđu diabirãnadua.–

¹⁴ Małne sordarã arima duanłba Juałba iwidi sidaa:

–Dairãba łcãrẽda oẽida panł?–

Juałba panusia:

–Bãrã trajubari parata dia panłneba necai beadada. Waraga panłneba djãrã paratara jãrãnadua idjaba sewadeba djãrã biẽ jararãnadua.–

¹⁵ Arima duanłba mał ũrĩsidade bio quĩrãcuita duanesidaa cãrẽda sãwãi cawaya. Ara ãduba nãwã crĩcha panasidaa: “łJuałra Ācõrẽba ědra edabari diai jaradaca?”

¹⁶ Baribłł Juałba jũmarãa jarasia:

–Wãrãda młã bãrãra baidoba borocue łł. Baribłł mł cãyãbara dji dromaara łłda zeya. Idjia jĩrũne jł łł ěrãi carea młra bia łłẽa. Idjiabłł Ācõrẽ Jaureda diaya.* Baribłł ĩjãnaẽbłł cawa oya. † ¹⁷ Ezoai careabemara idji jłwade erołba porara dji ta umebemada ãyã łłi carea. Małbe dji tara wagaya baribłł dji porara tłbł uruade babueya.–

¹⁸ Ara mał quĩrãca ne quĩrãtanoaneba Juałba beãda bia dadji ědraĩdebemada jaradia łpeda jarabadjia ĩjãnamãrẽã. ¹⁹ Baribłł Juałba Galileadebema boro Herodera quẽãbadjia idjia wẽrã eroł Herodía carea. Mał Herodíara ara Herode djaba Pelipe quima basía. Mał awara Juałba idjira quẽãbadjia ne jũma cadjirua o łł carea. ²⁰ Herodeba mał cadjirua o łł awara nałł cadjirua sida osia: Juałra preso łłbisia idji quẽã łł carea. ‡

§ 3:6 Isaía 40:3-5. * 3:16 Ācõrẽ Jaureda diaya. Griego bedeade łł łł: “Ācõrẽ Jaureba borocueya.” † 3:16 Cawa oya. Griego bedeade łł łł: “Uruaba borocueya.” ‡ 3:20 Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28.

*Juałba Jesu borocueda**Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11*

²¹ Juałba ěberārā borocuecua ħaside Jesu sida borocuesia. Małne Jesuba Ācōrēa bedeabarułde bajāda ewasia. ²² Ewapeda Ācōrē Jaureda bajāneba puchirā quīrāca idji arā zesia. Małne Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–Bara mł Warra quīrīā ħāa. Ba carea młra bio ħasrida ħāa.–Š

*Jesu drōā naēnabemarā trā**Mateo 1:1-17*

²³ Jesuba jaradia beside treinta poa ħasica ħāa. Ęberārāba idjira Jose warrada crīcha panasidaa. Josera Eli warra ħasía, ²⁴ Elira Matá warra ħasía, Matára Levi warra ħasía, Levira Melqui warra ħasía, Melquira Janai warra ħasía, Janaira Jose warra ħasía. ²⁵ Josera Matatía warra ħasía, Matatíara Amó warra ħasía, Amóra Nahuł warra ħasía, Nahułra Eslí warra ħasía, Eslira Nagai warra ħasía. ²⁶ Nagaira Máha warra ħasía, Máhara Matatía warra ħasía, Matatíara Semei warra ħasía, Semeira Jose warra ħasía, Josera Juda warra ħasía. ²⁷ Judara Johanał warra ħasía, Johanałra Resa warra ħasía, Resara Zorobabel warra ħasía, Zorobabelera Salatiel warra ħasía, Salatielera Neri warra ħasía. ²⁸ Nerira Melqui warra ħasía, Melquira Adi warra ħasía, Adira Cosał warra ħasía, Cosałra Elmodał warra ħasía, Elmodałra Ere warra ħasía. ²⁹ Erera Josue warra ħasía, Josuera Elieze warra ħasía, Eliezera Jorił warra ħasía, Joriłra Matá warra ħasía. ³⁰ Matára Levi warra ħasía, Levira Simeoł warra ħasía, Simeołra Juda warra ħasía, Judara Jose warra ħasía, Josera Jonał warra ħasía, Jonałra Eliaquił warra ħasía. ³¹ Eliaquiłra Melea warra ħasía, Meleara Mainał warra ħasía, Mainałra Matata warra ħasía, Matatara Natał warra ħasía, Natałra Davi warra ħasía.

³² Davira Jesé warra ħasía, Jeséra Obé warra ħasía, Obéra Boo warra ħasía, Boora Salmoł warra ħasía, Salmołra Naasoł warra ħasía. ³³ Naasołra Aminadá warra ħasía, Aminadára Arał warra ħasía, Arałra Esroł warra ħasía, Esrołra Paré warra ħasía, Paréra Juda warra ħasía. ³⁴ Judara Jacobo warra ħasía, Jacobora Isa warra ħasía, Isara Abrahał warra ħasía, Abrahałra Tare warra ħasía, Tarera Naco warra ħasía, Nacora Seru warra ħasía. ³⁵ Serura Ragau warra ħasía, Ragaura Pele warra ħasía, Pelera Hebere warra ħasía, Heberera Sala warra ħasía. ³⁶ Salara Cainał warra ħasía, Cainałra Arpaxa warra ħasía, Arpaxara Seł warra ħasía, Sełra Noé warra ħasía, Noéra Lame warra ħasía. ³⁷ Lamera Matusaleł warra ħasía, Matusalełra Enoco warra ħasía, Enocora Jaré warra ħasía, Jaréra Majalaleel warra ħasía, Majalaleelera Cainał warra ħasía. ³⁸ Cainałra Enó warra ħasía, Enóra Se warra ħasía, Sera Adał warra ħasía, Adałra Ācōrē warra ħasía.

4*Diauruba Jesu mīā sē ħada**Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13*

¹ Jesura Ācōrē Jauredeba ħāda Jordał dođeba jēda wāsia. Małne Ācōrē Jaureba idjira ějūā pōāsa ewaraga ħādaa edesia. ² Cuarenta ewari mama ħasía. Małne diauruba idjira mīā sē ħasía Ācōrēda igarabi carea. Mał

Š 3:22 Ba carea młra bio ħasrida ħāa. Griego bedeade małba idjaba jara ħāa: “Māa ħāda jarā edasia.”

ewaride Jesuba ni cārē sida coē ʘΛ bērā jarra ʘasia. ³ Māwā ʘΛde diauruba Jesua nāwā jarasia:

–ʘΛda wārāda Ācōrē warrabΛΓΛ, naλ mōgarada paλ babidua.–

⁴ Jesuba panusia:

–Ācōrē Bedeade nāwā ʘΛ ʘΛa: ababe ne co ʘΛdeba ēberāra zocai ʘaēa, [ātebΛΓΛ jūma Ācōrēba jara ʘΛ ĩjā ʘΛdeba zocai ʘaya].–*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura eya λτΛ ʘΛde edesia. Mamaλba naλ ējūāne ʘea puruda jūma aclbitasia. ⁶ Maλne diauruba jarasia:

–Naλ ējūāne ʘea purura, maλ purude ne bia ʘea sida jūma ʘΛ jΛwaeda ʘaya. Māre bērā mλa dia quīrīābΛΓΛa diaida ʘΛa. ⁷ Mλ quīrāpita chīrāborode cobepeda mλa bia bedeai bΛΓΛ mλa jūma diaya.–

⁸ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Satana, āyā wādua.† Ācōrē cartade nāwā ʘΛ ʘΛa: “Aba bārā Boro ĀcōrēabΛΓΛ bia bedeadaua. Idjia jara ʘΛdΓΛ ĩjā o pananadua.”–‡

⁹⁻¹⁰ Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleλnaa edesia Ācōrē de droma boro λτΛara ʘamaa. Maλbe jarasia:

–ʘΛda wārāda Ācōrē warrabΛΓΛ, namaλba udu jλdrΛdua. Ācōrē cartade nāwā ʘΛ ʘΛa:

Ācōrēba idji nezocarāda ʘamaa diabueya carebadamārēā.

¹¹ BΛra ādji jΛwaede edadia ʘΛ jīrūra mōgaraba puarāmārēā.§

¹² BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–Idji bedeade naλ sida ʘΛ ʘΛa: “Bariduada orānadua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”–*

¹³ Māwā mīā sē ʘapeda diaurura Jesu caitabemada āyā wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

¹⁴ Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure λʘΛadeba ʘΛda Galilea druadaa jēda wāsia. Jūma maλ druade idjira bio trλ ʘΛgasia. ¹⁵ Judiorā dji jΛrebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia ʘabadjia. Maλ bērā jūmarāba idjira bia jarabadjidaa.

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

¹⁶ Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia obari quīrāca judiorā dji jΛrebada dede eda wāsia. Maλbe idjira piradrΛsia Ācōrē Bedeada nocoare lei carea. ¹⁷ Maλne Ācōrēneba bedeabari Isaia cartada idjia diasidaa. Maλra ewara edapeeda naλ bedeada jΛΓpeda jīgua lesia:

¹⁸⁻¹⁹ Ācōrē Jaurera mλ ume ʘΛa. Idjia mλra edasia dji ne neē quedeaa jaramārēā Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mλra diabuesia sopua ʘeada sobiabicuamārēā,† jida edepedadarā ēdrΛdida jaramārēā,

dauberrea ʘea unubimārēā, djārā jΛwaeda mīga ʘeara bia ʘΛcuamārēā,

* **4:4** Deuteronomio 8:3. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade bedeade corchetede ʘara neēa. † **4:8** Satana, āyā wādua. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade maλra neēa. ‡ **4:8** Deuteronomio 6:13. § **4:11** Salmo 91:11,12. * **4:12** Deuteronomio 6:16. † **4:18-19** Sopua ʘeada sobiabicuamārēā. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade maλra neēa.

idjaba jaramārēã Ācōrēba ēdr̄a edai ewarira jūēsida.†

²⁰ Ledacarea cartara b̄arapeða dji wagabaría diasia. Mābe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira ac̄a duanasidaa. ²¹ Māne Jesuba jarasia:

–Māl bedeaba jara b̄ara idi bārã quīrāpita māwāb̄ar̄a.–

²² Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia b̄a carea cawa crīchadaē basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwā b̄alēca?”

²³ Jesuba jarasia:

–Bārāba nāl bedeada m̄la jaradia: “Nēārã diabari, ara b̄adjida bi-abidua. B̄a Capernaūne odara daiba ūrīsidaa. Nama b̄a purude bida abarica odua.”–

²⁴ Māl awara jarasia:

–M̄la bārāa wārāda jaraya: ni abāa Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edadacaa. ²⁵ Quīrānebadadua, Elía b̄asi ewaride Israel druade pēdra wērārara zocārã panasidaa. Māl ewaride poa ūbea ēsidra cue zeē bada bērã jarrabada zesia. ²⁶ Barib̄ar̄a Ācōrēba Elíara ni abāa pēdra wērã Israeldebema carebade wābiē basía. Āteb̄ar̄a pēdra wērã Sidōl druade Sarepta purude b̄amaa wābisía. ²⁷ Ara māl quīrāca Eliseo b̄asi ewaride aida bara beada Israel druade zocārã panasidaa barib̄ar̄a ādjirānebema ni abāada idjia biabiē basía. Āteb̄ar̄a Siria druadebema Naamāda biabisía.–*

²⁸ Māl ūrīsidade jūma dji j̄arebada dede duanara quīrūbucasidaa. ²⁹ Ara mālda Jesura puru dajadaa errebari ededapeða eya edaa tuca jira b̄alde batabuedi carea edesidaa. ³⁰ Barib̄ar̄a Jesura ara ādji daidu necai wāsia.

Jesuba ēberã jai bara b̄a biabida

Marco 1:21-28

³¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade Capernaūl puruðaa wāsia. Anāubada ewaride idjia jaradia basía. ³² Bio cawa b̄aldeba ebuda jaradia b̄a bērã jūmarāba cawa crīchadaē basía. ³³ Judiorã dji j̄arebada dede ēberã jai bara b̄ada basía. Cawaēne idjia jīgua jarasia:

³⁴ –¡Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēã दौरा m̄ã sē b̄a? ¿Dai biē b̄ai carea zesica? M̄la cawa b̄ala b̄ara caida: ¡B̄ara Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵ Māl carea Jesuba idjia jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdr̄adua.–

Ara mālda jaiba ēberāra egode bæbipeða ēdr̄asia. Barib̄ar̄a māl ēberāra ni cārē sida biē oē basía. ³⁶ Māl unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía. Ādjiza iwidi duanesidaa:

–Idji bedeaba ¿sāwā jāwā o b̄a? Idjia jarab̄ar̄a jairāba ījābadaa. Idjira b̄ala b̄a bērã bedeab̄ar̄ade jaira ēdr̄acuabadaa.–

³⁷ Māl bērã idjira puru caita beaza bio tr̄l b̄agasia.

Jesuba Simōl Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸ Judiorã dji j̄arebada dedeba ēdr̄apeða Jesura Simōl dedaa wāsia. Mama Simōl pācōrēda bio c̄awa nūmasia. Māl carea Jesua bedeada djuburisasiidaa biabimārēã. ³⁹ Jesuba edaa ac̄apeða dji c̄awamiara quēāsia. Ara mālda c̄awamiara dugusia. Mālbe wērāra piradr̄apeða ādjira ne cobisia.

† 4:18-19 Isaías 61:1-2; 58:6. § 4:26 1 Rey 17:1-16. * 4:27 2 Rey 5:1-14.

*Jesuba zocārā biabicuada**Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34*

⁴⁰ Queub_{ΛΓΛ}de zocārā quīrātanoa cacua biē beada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji j_Λwara ādjirā _Λr_Λ b_Λpeda biabicuasia. ⁴¹ Ara ma_Λ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdr_Λbicuasia. Ēdr_Λb_Λdade nāwā bia jarasidaa: “i_Λbara wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jara_Λda ēdr_Λ edabarida. Ma_Λ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

*Galileade jaradia nībada**Marco 1:35-39*

⁴² Diapede_Λda Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. Barib_{ΛΓΛ} ēberārāba idjira j_{ΛΓΛ} panasidaa. Unusidade jarasidaa ādji purude bēmarēā. ⁴³ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba ādjia jarasia:

–M_Λa dewara puru beade jaradiaida b_Λa Ācōrēra zeb_{ΛΓΛ}ada ādji Boro bai carea. Ma_Λ bedea bia jaramārēā Ācōrēba m_Λra diabuesia.–

⁴⁴ Ma_Λ bē_Λrā Jesuba judiorā druade dji j_Λrebada deza jaradia wāsia.†

5*Beda quenapedada**Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20*

¹ Ewari aba Jesura amene droma Genesare abada icawa basia. * Ma_Λne Ācōrē bedea jaradia b_Λ ūrīni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umé ū panasidaa. Ma_Λ jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita s_{ΛΓΛ} panasidaa. ³ Ma_Λne Jesura Simo_Λ Pedro jābade badope_Λda jarasia quēsaarabe edemārēā. Ma_Λbe jābade chūmepeda jūma arima duan_Λrāa jaradia basia. ⁴ Jaradia_Λacarea Jesuba Simo_Λa jarasia:

–Jā_Λbe b_Λ jābara do quēsaara edepeda beda b_Λaridadua.–

⁵ Barib_{ΛΓΛ} Simo_Λba panusia:

–Jaradiabari, दौरا diamasi beda b_Λari pan_Λda _Λnadr_Λsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaē basia. Barib_{ΛΓΛ} b_Λa māwā jara b_Λ bē_Λrā i_Λya.–

⁶ Ara ma_Λda ādjira beda b_Λarisidaa. Bio zocārā jidab_Λda bē_Λrā dji beda jidabadara cōāb_{ΛΓΛ} basia. ⁷ Ma_Λ carea dewara jābade beada j_Λwaba tr_Λsidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bedaba birasidaa. Ma_Λba biru b_Λeobododa basia. ⁸⁻¹⁰ Simo_Λ Pedroba idji ume pan_Λ bida beda zocārā jidapedada unusidade cawa crīchadaē basia. Idji ume pan_Λra Santiago idjaba Jua_Λ basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ma_Λne Simo_Λra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

–M_Λ Boro, biara b_Λa b_Λra m_Λ caitabemada āyā wāida, m_Λra cadjirua obari bē_Λrā.–

Jesuba Simo_Λa jarasia:

–Dauperarādua, idiba _Λtaa b_Λra m_Λ itea ēberā enebarida beya.–

¹¹ Ādjirāba jābara doyaa enenapeda jūma amesidaa. Ma_Λbe Jesu ume wāsidaa.

*Jesuba aida bara b_Λ biabida**Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44*

† **4:44** Judiorā druā. Griego bedede _Λc_ΛΓ_Λ cartade Judea druada wa Galileā druada b_Λ b_Λa.

* **5:1** Genesare amenera idjaba Galileā abadaa.

¹² Ewari aba Jesura purude basia. Mañne eberã aidaba jüma bira bñda jüesia.† Mañ eberãba Jesu unuside idji quĩrãpita chĩrãborode barru cobepeda nãwã quĩrã djuburiada iwidiisia:

–Mñ Boro, bñ quĩrã bñbñññ, mñra poya biabida bñ.–

¹³ Mañne Jesuba jñwa ãññ bñbñññde jarasia:

–Mãwã o quĩrã bñ. ¡Biadua!–

Ara mañda aidara anisia. ¹⁴ Mañne Jesuba idjia jarasia:

–Bñ biadara ni abñññ jararãdua. ãtebñññ sacerdotemaa wãdua bñra biasida unumãrẽã. Jãñbe ãcõrẽ quĩrãpita bia bei carea Moiseba jarada quĩrãca ne diacuadua.‡ Mãwã eberãrãba cawadã bñra wãrãda biasida.–

¹⁵ Baribñññ Jesura trñ bñgaara wãsia. Mañ bẽrã eberãrãra zocãrã zebadjidaa idjia jaradia bñ ùrĩni carea. Cacia biẽ beara zebadjidaa biabicuamãrẽã. ¹⁶ Baribñññ Jesura edaude eberã neẽmaa wãbadjia ãcõrẽa bedeai carea.

Jesuba eberã cacua beu bñ biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷ Ewari aba Jesuba jaradia bñde pariseorãda, judiorã ley jaradiabadarã sida arima duanasidaa. ãdjirãra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusaleñ purudeba zepedada basia. Mañne ãcõrẽ bñññdeba Jesuba cacua biẽ beara biabibadjia. ¹⁸ Mãwã bñde ãcñññba eberã cacua beu bñda idji cñññde enenapeda eda ede quĩrã panasidaa Jesu quĩrãpita bñde carea. ¹⁹ Baribñññ eberãrã cãbana nũmñ bẽrã poya Jesuma jüebidaẽ basia. Mañ carea ãdjirãba dji cacua beu bñra de ãññ edesidaa. Mañbe de ãññbemada ogadapeda dji cacua beu bñra dji cñññdeba edaa bñsidaa. Eberãrã esi Jesu quĩrãpita bñsidaa. ²⁰ Jesuba unusia ãdjia wãrãda jã panñda idjia cacua beu bñra poya biabida. Mañ carea dji cacua beu bñra nãwã jarasia:

–Ache, bñ cadjirua oðara mñ quĩrãdoasia.–

²¹ Mañ ùrĩsidaa arima duanñ pariseorãba, judiorã ley jaradiabadarã bida nãwã crĩchasiadaa:

“Idjira çcaida crĩcha bñ? çCãrẽ cãrẽã mãwã ãcõrẽ quĩrãpita biẽ bedeã bñ? Aba ãcõrẽbñññ eberãba cadjirua oðara poya quĩrãdoaya.”

²² Baribñññ Jesuba ãdjia crĩcha panñra cawada bẽrã nãwã iwidiisia:

–çCãrẽ cãrẽã bãrã sode jãwã crĩcha panñ? ²³ Bãrãmaarã çsãñgñda zareaara bñ? çCadjirua oðara quĩrãdoayada aida wa nañ eberã cacua beu bñra piradrñbipeda nĩbabida? ²⁴ ãcõrẽba mñ, Nañ Djara Edadara bñsia nañ eñjũãne duanñba cadjirua obadara quĩrãdoamãrẽã. Mañra bãrãa unubiya.–

Ara mañda dji cacua beu bñra nãwã jarasia:

–Piradrñdua. Bñ cñññra edapeda diguidã wãdua.–

²⁵ Ara mãwã jarabñññde cacua beu badara pirabñripeda idji cñññra edapeda jũmarã quĩrãpita nĩbade wãsia. Mañbe ãcõrẽra bio bia jara bñda diguidã wãsia. ²⁶ Mañ unusidade jũmarãba cawa crĩchadaẽ basia. Mañ bẽrã ãcõrẽra bio bia jarasidaa. ãcõrẽ wayaadeba jarasidaa:

–¡Idi wãrãda ne ununaca waibñada unusidaa!–

† 5:12 Aidara Jesu ewaride wãrãda sãwã basida dadjirãba cawadaẽ panñ. Baribñññ judiorãmaarã aba ãcõrẽbñññ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mañ awara aba aidaba jidasira ãyã bade wãida basia (Levitico 13:45-46). ‡ 5:14 Levitico 14:1-32.

*Jesuba Levi trāna**Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17*

²⁷ Māwānacarea Jesu wābΛΓΛde parata Romanebema boro itea jΛΓΛ pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidaa. Mañ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeđa jarasia:

–Mā ume zedua.–

²⁸ Ara mañda Levira piradrΛpeda idjia o bađara amepeda Jesu ume wāsia.

²⁹ Mañbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi waibΛada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pebadarāda, dewara ēberārā sida ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Mañ unusidade judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā biđa Jesu ume nībabadarāa nāwā biē jarasidaa:

–¿Cārē cārēā parata jΛΓΛ pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume biđa ābaa ne co panΛ?–

³¹ Jesuba ādjía jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jΛΓΛdaca. Ababe cacua biē beabΛΓΛ jΛΓΛbadaa. ³² Māra jipa bea trāi carea zeē bΛa, ātebΛΓΛ cadjirua obadarāda trā bΛa Ācōrēmaa zedamārēā.–

*Ne codaca ewaridebema**Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22*

³³ ΛcΛΓΛba Jesua jarasidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba Ācōrēa iwidibΛdade ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa. Ara mañ quīrāca pariseorā ēpēbadarā biđa obadaa. BaribΛΓΛ bΛ ume nībabadarāba ¿sāwēerā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjía jarasia:

–Māwāra wērā edabΛΓΛba bΛsrida ewari o bΛde ¿idjia edodarāa ne codaca ewarida obica? ³⁵ BaribΛΓΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Mañ ewaridebΛΓΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Mañ awara Jesuba ādjía ne jara bΛdeba nāwā jarasia:

–Ni abaΛba wua djiwidida tΛdapeda wua sorede capirudaca. Māwā odibΛΓΛ wua djiwidira ārīya. Mañ awara dji wua djiwidi tΛdara dji sore ume bia beča. ³⁷ Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdaca. Māwā odibΛΓΛ aseabΛΓΛde animarā e oda dji sorera cōāya. Mañbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. ³⁸ Mañ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwā umena dārā droadia. ³⁹ Idjaba uva ba asea dji drōā dobΛΓΛba djiwidira do quīrācaa. ĀtebΛΓΛ jarabaria: “Uva ba dji drōāra djiwidi cāyābara biara bΛa.”–

6*Jesura ānāūbada ewari djibaria**Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28*

¹ Ānāūbada ewaride Jesura idji ume nībabadarā sida ējūā trigo udade nībasidaa. Mama nīnane Jesu ume nībabadarāba trigora tΛ edadapeda jΛwaba cΛratΛdapeda co nībasidaa.*

² ΛcΛΓΛ pariseorāba mañ unusidade iwidisidaa:

–¿Bārāba cārē cārēā ānāūbada ewaride ocara panΛda o panΛ?–

³ Jesuba panusia:

–¿Bārāba Ācōrē Bedeara acΛdacaca? Davi, idji ume nībabadarā sida jarra panasidade ¿sāwā osida?† ⁴ Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē

* 6:1 Deuteronomio 23:24-25. † 6:3 1 Samuel 21:1-6.

quĩrãpita bæda paãda edasia. Maã paãra çababe sacerdoterãba codida panasidaẽca? BaribΛΓΛ Daviba copeða idji ume nĩbabadarãa diasia.–

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

–Mã, Naã Djara Edaðara ãnãũbada ewari djibaria.–

Jesuba ãnãũbada ewaride õberã biabida

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ãnãũbada ewaride Jesura judiorã dji jΛrebada dedaa wãpeda jaradia basia. Mama õberã jΛwa ara beu ðada basia. ⁷ Judiorã ley jaradiabadarãda, pariseorã sida panasidaa. ãdjia Jesura açΛ panasidaa ãnãũbada ewaride õberã jΛwa beu ðada biabi cawaya. Biabisira biẽ jaradida crĩcha panasidaa. ⁸ BaribΛΓΛ ãdjia crĩcha panΛra Jesuba cawa bæda bẽrã dji õberã jΛwa beu ðãa nãwã jarasia:

–PiradrΛpeda õsi nũmane zedua.–

Ara maãda dji õberãra piradrΛpeda õsi nũmane wãsia. ⁹ Maãbe Jesuba ãdjia jarasia:

–Mãa bãrãa iwidiya: ãnãũbada ewaride çcãrẽda odida panΛ? çBiada wa cadjiruada? çDjãrã carebaida wa idu beubida?–

¹⁰ Maãbe arima panΛra açΛpeda dji õberãa nãwã jarasia:

–jΛwa jiradua.–

Mãwã jirabΛΓΛde idji jΛwara biasia. ¹¹ Maã carea arima panΛra bio quĩrũnapeda ãdjiduba iwidi duanesidaa Jesura sãwã odi cawaya.

Jesuba õberã doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadaa wãsia. Mama ãcõrẽa iwidi ðada ãnadrΛsia. ¹³ Åsa badaçarea idji õpẽ beara åbaa trΛcuapeda doce edasia. Maã doce edaðara idjia trΛ ðasia “mãa diabuedarã.”[†] ¹⁴ ãdji trΛra naãgΛa: Simoã (Jesuba idjira trΛ ðasia Pedro), dji djaba Andre, Santiago,[§] Juaã, Pelipe, Bartolomé,¹⁵ Mateo, Tomás, Alpeo warra, Santiago, Simoã Zelote abada,¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jĩrũare maãgΛba Jesura jidabisia.

Jesuba cãbana duanãa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Maãbe Jesura idjia edaðarã ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji õpẽ bea zocãrã panΛ ume idjaba õberãrã cãbana zebΛda ume besia. Maã õberãrãra Judea druadeba, Jerusaleãneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoãneba zesesidaa Jesuba jaradia ðΛ ãrĩni carea idjaba cacua biẽ beara biabicuamãrẽã. ¹⁸ Maã awara Jesuba jai beara õberãrã cacuadebemada åyã jΛrecuasias. ¹⁹ Jũma dji cacua biẽ beaba idjira tã quĩrã panasidaa ãcõrẽ ðbΛadeba biabi ðΛ bẽrã.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji õpẽ bea açΛpeda nãwã jarasia:

Bio bia beadia bãrã dji ne neẽ panΛra ãcõrẽba bãrãra pe erobΛ bẽrã.

²¹ Bio bia beadia jarra beara ãcõrẽba jãwũãbi bẽrã.*

[†] 6:13 Mãa diabuedarã. Cãpũrãã bedeadẽ jara ðΛa “apóstoles.” § 6:14 Maã Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrãã bedeadẽ Santiago trΛra zesias “San Jacobo” isabe jarabΛΓΛdeba. * 6:21 Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra beara ãcõrẽba jãwũãbi bẽrã. Maãba naã crĩcha sida dia ðΛa: “Bio bia beadia soðeba ãcõrẽ cawa quĩrã beara, ãcõrẽba cawabi bẽrã.”

Bio bia beadia sopuaba jĩã beara Ācōrēba b̄asridabi b̄ērã.†

²² Bio bia beadia ēberāba m̄ã, Naã Djara Edada carea b̄ārã quĩrãmab̄adade, igarab̄adade idjaba biē jarab̄adade.

²³ B̄ārã biē ob̄adade bio capipiadadua, b̄ārāba nebia waīb̄ada bajāne eropanani b̄ērã.‡

Ādji dr̄õã naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara maã quĩrāca biē obadjidaa.

²⁴ Barib̄ar̄ã m̄iã djuburi beadia b̄ārã dji ne bara beara.

B̄ārāba eropan̄neba necai pan̄ã b̄ērã nocoarebema ewaride necai pananaēã.

²⁵ M̄iã djuburi beadia bio ne co pan̄neba j̄awũã beara, nocoarebema ewaride jarra panani b̄ērã.

M̄iã djuburi beadia ara nawena ipida beara nocoarebema ewaride j̄iãni b̄ērã idjaba sopuadi b̄ērã.

²⁶ M̄iã djuburi beadia ēberārāba b̄ārāda bia jaradib̄ar̄ã.

B̄ārã dr̄õã naēnabemarāba ēberārã Ācōrē tr̄ãneba sewa jaradia beara bia jarabadjidaa.

Dadji dji quĩrũã quĩrĩãnida pan̄ã

Mateo 5:38-42, 44

²⁷ Barib̄ar̄ã m̄ãã jara b̄ã ũrĩ pan̄ãã jaraya: b̄ārã dji quĩrũra quĩrĩãnadua. B̄ārã quĩrãma pan̄ara bia odadua. ²⁸ B̄ārã biē jarabadara bia jaradadua. B̄ārã biē obada carea Ācōrēã iwididadua ādjirāra carebamārēã. ²⁹ Ab̄ab̄ã b̄ada uridarrađe uib̄ar̄ã, dewarabema uridarrađe idu ubidua. Ab̄ab̄ã b̄ãã cacuađe j̄ã b̄ãdebemada aba j̄arib̄ar̄ã, dewarabema b̄ãã j̄ã b̄ã sida idu edebidua. ³⁰ Ab̄ab̄ã b̄ãã ne iwidib̄ar̄ã, wāgarādua. Maã awara b̄ãã erob̄ãdebemada ab̄ab̄ãã j̄arĩsira iwidirādua j̄ẽda diamārēã. ³¹ B̄ārāba quĩrĩã pan̄ãã djārāba b̄ārāra bia odida. Ara maã quĩrāca b̄ārāba djārāra bia odadua.

³² Ababe b̄ārã dji biarādr̄ã quĩrĩã pan̄ãb̄ar̄ã, ¿caiba b̄ārāra bia jarai? Cadjirua obadarã bida ādji dji biarāra quĩrĩãbadãã. ³³ Maã awara ababe b̄ārã dji biarādr̄ã bia odib̄ar̄ã, ¿caiba b̄ārāra bia jarai? Cadjirua obadarã bida ara maã quĩrāca obadaã. ³⁴ Maã awara b̄ārāba ababe dji poya j̄ẽda diadida beaa diadib̄ar̄ã ¿caiba b̄ārāra bia jarai? Cadjirua obadarã bida ara maã quĩrāca obadaã ādjia diapedadara waya j̄ẽda edadida crĩcha pan̄ã b̄ērã.

³⁵ Maã carea b̄ārã dji quĩrũra quĩrĩãnadua. Ādjirāra bia odadua. Ādjirãã ne diadadua. Barib̄ar̄ã diab̄adade ādjirāneba edadida crĩcharānadua. M̄ãwãb̄ar̄ã b̄ārāba Ācōrēneba edadira bio waīb̄ãã b̄aya idjaba unubidãã wārāda b̄ārāra Ācōrē dji dromaara b̄ã warrarāda. Idjia cadjirua obadarāda, idjia bia b̄ããã adaca sida idji biadēba carebabaria. ³⁶ Ara maã quĩrāca b̄ārāba quĩrã djuburia beadida pan̄ãã b̄ārã Zeza bajāne b̄ããã quĩrã djuburiabari quĩrāca.

Djārã biē jarabaddebema

Mateo 7:1-5

³⁷ Djārāra biē jararānadua Ācōrēba b̄ārã biē jararāmārēã. Ni ab̄ããã bedeade b̄ãããã arānadua, Ācōrēba b̄ārāda bedeade beada arāmārēã. B̄ārã biē opedadara quĩrãdoadadua. M̄ãwã b̄ārāba biē opedadara Ācōrēba

† 6:21 Salmo 126:5-6; Isaia 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ 6:23 2 Cronica 36:16.

quĩrãdoaya. ³⁸ Djārãa ne diadadua. Māwãbãrã Ācõrẽba bārãa bio aduba diaya ě bio birapeda cuguzoa ßã quĩrãca. Idjia diaya bārãba djārãa diabada quĩrãca.–

³⁹ Maã awara Jesuba jarasia:

–¿Dauberrea ßãba dewara dauberrea ßãda poya eronĩbaica? ¿Eronĩbaibãrã, ãdjira umena uriade baedaẽca? ⁴⁰ Ne cawa quĩrã ßãra dji jaradiabari cãyãbara ne cawaara ßãẽa. Baribãrã idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quĩrãca beya.

⁴¹ Bārãba ¿cãrẽ cãrẽã nejarra djārã daude ßãda acãbada? ¿Sãwãẽrã bacuru waibãa bãdji daude ßãda acãdaca? ⁴² Bacuru waibãa bãdji daude ßãda ununaẽ panãbãrã ¿sãwã djārãa nãwã jaradi? “Nejarra ßã daude ßãra mãa aubariya.” ¡Bārãba jarabada quĩrãca odacaa! Naãrã bacuru waibãa bãdji daude ßãda aubaridadua. Mãwã poya ununia nejarra djārã daude ßãra aubaridi carea. Ara maã quĩrãca ßãa cadjirua o ßãra naãrã idu ßãdua. Maãbebãrã djārãra carebaida ßãa.–

Bacurura dji nejõneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejõ biada zaucaa. Ara maã quĩrãca bacuru biaba nejõ cadjiruada zaucaa. ⁴⁴ Bacurura dji nejõneba cawabadaa. Òrã bara ßãba higojõda zaucaa. Idjaba jũichichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara maã quĩrãca ãberã biaba idji sode ne bia erobãdeba ne biada jarabaria. Baribãrã ãberã cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobãdeba ne cadjiruada jarabaria. ãberãba idji sode crĩcha ßã quĩrãca bedeabaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Mãa jara ßãra bārãba odacaa. Maãda ¿cãrẽ cãrẽã mãra bārã boroadã abada? ⁴⁷ Mãmaa zebãrãba mã bedeada ùrĩpedã ãjã oibãrã mãa jaraya idjira cai quĩrãca ßãda. ⁴⁸ Idjira ãberãba de obãrã quĩrãca ßãa. Maã ãberãba bio edu corosia aba mõgara zarea unubãrãdaa. Maã ãrã de jĩrũra u nũmasia. Maã dera bio zarea nũma bẽrã do waibãa zebãrãde cora edeẽ basia. ⁴⁹ Baribãrã mã bedeada ùrĩpedã ãjãẽra naã quĩrãca ßãa. ãberãba deda osia baribãrã de jĩrũra edu uẽ basia. Maã bẽrã do waibãa zebãrãde idji dera cora wãsia. Abeda jũma ãrĩsia.–

7

Jesuba sordaorã boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba ãberãrãa mãwã jaradacarea Capernauãnaa wãsia. ² Mama sordaorã boroda basia. Idjia nezoca bio quĩrã ßãda erobasia. Baribãrã maã nezocara cacua biẽ ßã bẽrã jũãcãyã nũmasia. ³ Dji sordaorã boroba Jesudebema ùrĩside ãcãrã judiorã dji dromarãda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemãrẽã. ⁴ ãdjirãra wãnapeda nãwã bedeã djuburiasidaa: –Jãã sordaorã borora ãberã biala. Maã bẽrã bia ßãa ßãa carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorãra bio quĩrã ßã bẽrã dadjirã dji jãrebada deda o diasia.–

⁶ Mãwã jarapedada bẽrã Jesura ãdji ume sordaorã boro dedaa wãsia. Baribãrã de caita jũẽbdade sordaorã boroba idji dji biarãda Jesua nãwã jarade diabuesia:

–Mã Boro, mãra dji biaẽ bẽrã, biara ßãa ßãra mã dede eda zeẽda. ⁷ Maã carea mãra ßãmaa wãẽ basia. Baribãrã mã nezoca biamãrẽã ßãa jãmaãba

jaraibΛΓΛ biaya. ⁸ Mλ boroba jara bΛra mλa ijāida bΛa. Idjaba mλa jara bΛra sordaorā mλ jΛwaeda beaba ijānida panΛa; mλa abΛa zeduada aibΛΓΛ zebaria; wāduada aibΛΓΛ, wābaria; idjaba mλ nezocaa nāwā oduada aibΛΓΛ ara maλda idjia obaria.–

⁹ Maλ ūrīside Jesuba idjidebemada bia crīchasia. Maλ carea idji ēpē panΛra acΛpeda jarasia:

–Mλa jaraya: naλ ēberāba bio ijā bΛ quīrāca israelerā tāēna ni aba bida unūcaa.–

¹⁰ Sordaorā boroba diabuedarā jēda wāsidade unusidaa nezoca cacua biē badara biasida.

Jesuba pēdra wērā warra biabida

¹¹ Māwānacarea Jesura, idji ume nībabadarā sida Naiλ puruḍaa wāsidaa. Ādjirā ume ēberārāra zocārā wāsidaa. ¹² Jesu dji purude eḍa wābada caita jūēsīde unusia ēberārāba cūdra jaidadada tΛbarīde edebΛdada. Dji papara pēdra wērā basīa. Ababe maλ warrada erobasia. Dji pēdra wērā ume ēberārāra cābana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pēdra wērāra mīā djuburi unupeḍa nāwā jarasia:

–Waa jīārādua.–

¹⁴ Maλbe caita wāpeda dji bēwārā edebada bacuruda tāsia. Maλ carea dji edebΛdarāra nūpanesidaa. Maλne Jesuba jarasia:

–Cūdra, mλa bΛa jaraya, piradrΛdua.–

¹⁵ Ara maλda dji beu badara piradrΛpeda bedeasia. Maλbe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶ Maλ carea dji arima duanΛra bio dauperasidaa. Jūmarāba Ācōrēra nāwā bia jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēneba bedeabari dji dromada dadjirā tāēna jūēsīa. Ācōrēba idji purura carebade ze bΛa.–

¹⁷ Maλ bērā Jesura jūma Judea druade idjaba mama caita bea purude bida trλ bΛgasia.

Jesuba Borocuebari Juaλnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juaλ ume nībapedadaba Jesuba odara Juaλa jūma nēbΛrΛsidaa. Maλ carea Juaλba umé trλpeda Jesua nāwā iwīdīde wābisīa: “¿BΛra dji zeida badaca, wa dewarada jλānida panΛ?”

²⁰ Ara maλda Jesumaa wānapeda iwīdisidaa:

–Borocuebari Juaλba दौरa bΛmaa diabuesīa. Idjia nāwā iwīdibisīa: “¿BΛra dji zeida badaca, wa dewarada jλānida panΛ?”–

²¹ Ara maλ ewarīde Jesuba cacua biē beada, jai bara beada, dauberrea bea sida zocārā biabicua basīa. ²² Maλ bērā Jesuba ādjīa nāwā panusia:

–Bārāba unu panΛda idjaba ūrī panΛda Juaλa jarade wānada: dauberrea beadaba unu panΛa, jīrū biē beadara bia nīnaa, aida bara beadara biasidaa, cΛwΛrΛ qui beadaba ūrī panΛa, idjaba beupedaḍara ārēbacuasidaa. Maλ awara ne neē quedeaba beḍea bia Ācōrēba carebaidebemada ūrī panΛa.* ²³ Mλ igaraē ijā bΛra bio bia baya.–

²⁴ Juaλba diabuedarā wāpedaḍacarea Jesuba arima duanΛa Juaλnebemada nāwā jarasia:

–Ējūā pōāsa ewaraga bΛḍaa bārāba Juaλ acΛde wāsidade ¿cārēda ununida crīchāsīda? ¿Nāūrāba cha ureurea eronūmΛda ununida

* 7:22 Isaīa 29:18-19; 35:5-6; 26:19.

crīchasiḁaca?† 25 Māwā crīchadaē basía. Maḁda ḁcārēda ununida crīchasiḁa? ḁĒberā bio djio ḁḁda ununida crīchasiḁaca? Māwāéa; dji bio djio ḁea, jūma nebía erobeara dji bororā de dromane panabadaa. 26 Maḁda ḁcārēda ununida crīchasiḁa? ḁĀcōrēneba beḁeabarida ununida crīchasiḁaca? Māē, Ācōrēneba beḁeabarida acḁde wāsíḁaa. Juaḁra Ācōrēneba beḁeabari dji dromaa. 27 Idjibeḁmada Ācōrē Beḁeade nāwā ḁḁ ḁḁa:

Beḁea jarabarida mḁa ḁḁ na diabueya ḁḁ o jarimārēā.‡

28 Mḁa jaraya: naḁ ējūāne ni abaḁda Juaḁ cāyābara dji dromaara ḁḁēa.§ Baribḁḁḁ Ācōrē puruḁebema dji eḁaara quiruda idji cāyābara dji dro- maara ḁḁa.-*

29 Jesuba jara ḁḁ ūrīsíḁade ēberārāba, Romaneḁema boro itea parata jḁḁḁ pebadarā biḁa jarasiḁaa Ācōrēba o ḁḁra jipa ḁḁda, Juaḁba ādjirāra borocueḁa bērā. 30 Baribḁḁḁ pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā biḁa Ācōrēba ādji itea o quīrīā ḁaḁara igarasiḁaa. Maḁ carea Juaḁba ādjirāra borocueē basía.

31 Dadjirā Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema ēberārāra ḁcārē quīrāca panḁ? 32 Puruḁe warrarā jemene panḁne nāwā ijarabada quīrāca panḁa:

Daiba chiru zasíḁade bārāra caríḁaē basía.

Sopuadeḁema trḁḁbi trḁḁsíḁade bārāra jīānaē basía.

33 Bārāra ara maḁ quīrāca panḁa. Juaḁ zesíḁe baríḁuada coca basía idjaba uva ḁa aseada doca basía. Maḁne bārāba jarasiḁaa idjira jai bara ḁḁda. 34 Maḁbe mḁ, Naḁ Djara Eḁaḁara ze ḁḁa. Mḁa ne jūmada cobaria idjaba ne jūmada doḁaria. Maḁne bārāba jarabadaa mḁra ne coya ḁḁda idjaba itua awua ḁḁda. Maḁ awara jarabadaa mḁra cadjirua obadarā ume, Romaneḁema boro itea parata jḁḁḁ pebadarā ume biḁa nībabarida.

35 Baribḁḁḁ cawa panḁa Ācōrē necawaara jipa ḁḁda idji ījā panḁba jipa obada bērā.–

Pariseo Simoḁ dede Jesu ne cōḁa

36 Pariseoda basía. Maḁ pariseoba Jesura eḁosía idjima ne cōḁe wāmārēā. Ara maḁda Jesura wāpeḁa ne co chūmesía. 37 Maḁ puruḁe wērā bio cadjirua obarida basía. Maḁ wērāba Jesu pariseo dede ne co ḁḁda cawasíḁe alabastro mōgara oḁade querada enesía.† 38 Jesu caíta cobepeda jīa ḁḁba idji daubaba Jesu jīrūra saḁasia. Maḁbe idji buḁaba jarepeḁa Jesu jīrūra isōpeḁa idjia quera enenaba paḁasia.

39 Maḁ unusíḁe Jesu eḁoḁa pariseoba nāwā crīchasia: “Naḁ ēberāda wārāda Ācōrēneba beḁeabari baḁabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o ḁḁda.”

40 Maḁ carea Jesuba nāwā jarasia:

–Simoḁ, mḁa bḁa ne jara quīrīā ḁḁa.–

Simoḁba jarasia:

–Māēteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

† 7:24 Nāūrāba cha ureurea eronūmḁda. Maḁba jara ḁḁa “ēberā peramíḁaḁa ḁḁda.” ‡ 7:27 Malaquia 3:1. § 7:28 Naḁ ējūāne ni abaḁda. Griego beḁeade nāwā ḁḁ ḁḁa: “Wērārāba topedaḁaḁebemaḁa.” * 7:28 ḁḁḁḁmaarā Jesuba versíḁulo 29, 30 síḁa jarasia. † 7:37 Alabastro mōgarara cuaracuara ḁḁa. Mācuḁa zareaē ḁḁ bērā ne obadaa. Judiorāba alabastroḁa Egipto druadeba enebaḁjídaa. Jūma alabastro oḁara nēḁḁa ḁḁa.

41 –Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara b̄la diai bara panasidaa. Aba_Λba quiniento ewari trajab_{ΛΓΛ}de edabari quīrāca diaida basia.† Dewarabemaba cincuenta ewari trajab_{ΛΓΛ}de edabari quīrāca diaida basia. 42 Barib_{ΛΓΛ} ādjia poya diadaēda cawada bēra, dji bara b̄Λ ēberāba ādjia diadida pan_Λra quīrādoasia. Māla b̄la iwidiya: ¿sāāg_Λba dji bara b̄Λ ēberāra biara quīrāi?–

43 Simo_Λba panusia:

–Māmaarā dji auđuara diaida bađaba biara quīrāya.–

Jesuba jarasia:

–B_Λa aride panusia.–

44 Ma_Λbe wērāmaa ac_Λpeda Simo_Λa jarasia:

–¿B_Λa na_Λ wērāra unu b̄aca? B_Λ dede jūeside mā jīrū s_Λg_Λmārēā b_Λa baidoda diaē basia, barib_{ΛΓΛ} na_Λ wērāba ara idji daubaba mā jīrūra s_Λg_Λpeda idji budaba pōāsa jaresia. 45 Mā jūeside bia edai carea b_Λa isōé basia, barib_{ΛΓΛ} na_Λ wērāba mā jīrūra isō jōé b_Λa. 46 Mā bia edai carea b_Λa mā boro ār_Λ olivo dragara weaē basia, barib_{ΛΓΛ} na_Λ wērāba mā jīrūra queraba p_Λg_Λasia. 47 Ma_Λ bēra māla nāwā jaraya: idjia cadjirua zocārā ođara māla jūma quīrādoasia. Ma_Λ carea idjia māra bio quīrā b_Λa. Barib_{ΛΓΛ} aba_Λba mācua cadjirua odaēda māla quīrādoai_Λg_Λ ma_Λba māra mācua quīrā baēa.–

48 Ma_Λbe idjia wērāa jarasia:

–B_Λa cadjirua ođara māla jūma quīrādoasia.–

49 Barib_{ΛΓΛ} dewararā arima ne co chūmeaba nāwā jara duanesidaa:

–Na_Λra ¿caida crīcha b̄Λ? ¿Māwāra dewaraba cadjirua ođara idjia poya quīrādoaida b̄aca?–

50 Ma_Λne Jesuba wērāa jarasia:

–B_Λa māra ījāna bēra cadjiruadebemada ēdr_Λsia. Necai wādua.–

8

Wērāra Jesu careba panana

1 Māwānacarea Jesura puru wai_Λba beaza idjaba puru zaque beaza wāsia. Ma_Λne jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb_Λada. Ma_Λ bedeā bia jaradia nīne idjia doce edadarāda idji ume nībabadjidaa. 2 Ma_Λ awara wērārāda idji ume nībabadjidaa. Ma_Λ wērārā āc_Λg_Λ cacua biē beadada Jesuba biabisia idjaba āc_Λg_Λ jai bara beadada Jesuba dji jaira āyā j_Λretasia. Aba Maria Magdalena basia.* Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete āyā j_Λretasia. 3 Cuza quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.† Susana sida basia. Ma_Λ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Ādjirāba Jesu carebađi carea ne diabadjidaa.

Pea podadebema ne jara b_Λ

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

4 Zocārā ēberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Ma_Λne ne jara b_Λdeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

5 –Ēberāda idji ējūāne ne pođe wāsia. Māwā po nīne āc_Λg_Λ tara ođe baecuasias. Ma_Λ bēra ēberārāba ār_Λ t_Λgasidaa idjaba ībanaba mīcuasidaa. 6 Āc_Λg_Λ tara mōgara ār_Λ egoro nāūcha b̄_Λde baecuasias. Tununacarea

† 7:41 Quiniento ewari trajab_{ΛΓΛ}de edabari quīrāca. Griego bedeade b_Λ b_Λa “quinientos denarios.” * 8:2 Maria Magdalena Magdala purudebema bēra māwā tr_Λ jarabadjidaa.

† 8:3 Ma_Λ Herodera Antipa tr_Λ jarabadjidaa.

mācua baido neē ʙa bērā jūma purrubasia. ⁷ Ἀκατα tara ējūā Ἀταida ʙaḏe ʙaecuasía. Tununacarea jācara Ἀτα bara ʙaʙa ʙará quenasía. ⁸ Baribara Ἀκατα tara ējūā biade ʙaecuasía. Maḷ tara bia waridapeda bio zausídaa.–
‡

Māwā jarapeda Jesuba jīgua jarasia:
–Dji caʙara bara ʙaʙa quīrācuíta ūrīdua.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarada
Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Maḷ carea Jesu ume nībabadarāba idjía iwídisídaa:
–ʙa māwā ne jara ʙaḏeba jaradiadaba ḷcārēda jara ʙa?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe eroʙaḏebemada jūmarāa cawabiē ʙamīna bārāa cawabi ʙa. Baribara dewararāa mḷa ne jara ʙaḏeba bede ʙa Ācōrē cartade jara ʙara māwāmārēā. Nāwā jara ʙa:

Naḷ ēberārāba ūrī panamīna cawadaēa. Unu panamīna cawadaēa. §

¹¹ Mḷa ne jara ʙaḏeba jaradara naḷgla: dji tara Ācōrē bedea. ¹² Ta ode ʙaedaba naḷda jara ʙa: ḷcata ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda diauruba maḷ bede ādji soḏe jūēnara quīrādoabibaria ījārānamārēā. Māwā ādjirāa cadjiruadebemada ēḏadaca. ¹³ Ta mōgara ḷrḷ egoro nāūcha ʙaḏe ʙaedaba naḷda jara ʙa: ḷcata ēberārāba Ācōrē bedea bio ʙasrida edabadaa baribara bio carra jidada bērā soḏeba ījānaca. Maḷ bērā dārāēne bia mīgabada idu ʙabadaa. ¹⁴ Ta ējūā Ἀταida ʙaḏe ʙaedaba naḷda jara ʙa: ḷcata ēberārāba Ācōrē bedea ūrīnapeda naḷ ējūāne sāwā bia beadida, ne jūma eroḏeadida, sāwā ʙasridadi sída biara crīchabadaa. Maḷ bērā ādjia ūrīpedadara igaradapeda waridaca. ¹⁵ Baribara ta ējūā biade ʙaedaba naḷda jara ʙa: so jipa beaba idjaba crīcha bia beaba Ācōrē bedea ūrīnapeda wārāda ījābadaa. Ādjia ījā panara idu ʙadaca bērā ne biada obadaa.

Ībīrānebema ne jara ʙa

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶ Ni abaʙa ībīrāda coadapeda mērā nūmanacaa wa epedeco droma edre ʙadaca.* Ātebala ḷta dji ībīrā ʙabadaḏe nūmbadaa dji deḏe eda zebadarāba ḷnaa ununamārēā. ¹⁷ Ara maḷ quīrāca ne jūma ebuda ʙāēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panara Ācōrēba ebuda cawabiya. ¹⁸ Maḷ bērā bio quīrācuíta ūrī pananadua. Abaʙa wārāda cawaibara, Ācōrēba auḏuara cawabiya. Baribara adua ʙaʙa cawa ʙada crīchaibara idjia crīcha ʙa sída Ācōrēba jārīya.

Jesu ēberārā idjima zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

¹⁹ Ewari aba Jesu papaba, idji djabarā bida idjira acḏe wāsídaa. Baribara poya araa jūēnaē basía ēberārāda zocārā duana bērā. ²⁰ Maḷ carea ḷcata idjía jarasídaa:

–ʙa papara, ʙa djabarā sída dajadaare panā. Ādjia ʙa acḏe ze panā.–

²¹ Jesuba jarasia:

–Ācōrē bede ūrīnapeda ījā beada mḷ papaa idjaba mḷ djabarā.–

‡ **8:8** Bio zausídaa. Griego bedeaḏe ʙa ʙa: “Ta aba quīruba cien tada diasía.” § **8:10** Isaía 6:9. * **8:16** Mērā nūmanacaa. Griego bedeaḏe ʙa ʙa: “Cḏa edre ʙadaca.”

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

²² Ewari aba Jesuba idji ume nĭbabadarāa nāwā jarasia:

–Amene wa quĭrārē wānadrΛ.–

Ara maλda jābade badodapeda wāsidaa. ²³ ChābΛdade Jesura cāi basia. Māwā bΛde nāūrāda dji cābāyā puā nūmesia. Maλ bērā jābara baidoba biru baebodasia. Abeda minijĭchiade panasidaa. ²⁴ Maλ carea Jesura λrλmanapeda nāwā jarasidaa:

–jJaradiabari, Jaradiabari, dadjirāra barrubododa!–

Jesura pirabaripeda nāūrāa, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara maλda jūma tuma nūmesia. ²⁵ Maλbe idji ume nĭbabadarāa nāwā jarasia:

–Bārāba ĭjā panΛra ζsāwāsi?–

BaribΛrΛ idji ume nĭbabadarāba ne wayaaba cawa crĭchadaē basía. Ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–ζNaλgΛra caida jāwā bΛ? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa bida ĭjābadaa.–†

Jesuba jai zocārā āyā jΛretada

Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene chānapeda Gerasa druade jūēsidaa.† Gerasa Galilea amene wa quĭrārē bΛa. ²⁷ Jesu drua badobΛrΛde ēberā maλ purudebemada idjimaa zesia. Maλ ēberāra jai bara bΛda dārēbΛrΛ basía. Idjia cacuade ni cārē sida jāca basía. Dede bida baca basía, ātebΛrΛ beudarā tΛbaribada uria de babadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Maλbe Jesu quĭrāpita chĭrāborode cobepeda jĭgua jarasia:

–Jesu, Ācōrē dji Dromaara bΛ Warra, ζcārē cārēā mΛra mĭā sē bΛ? jMΛ djuburia mΛra biē bΛrādua!–

²⁹ Jaiba māwā jarasia Jesuba maλ ēberā cacuadebemada ēdrΛmārēā jara da bērā. DārēbΛrΛ basía maλ jaiba ēberāra biē o erobΛda. Dewararāba dji ēberāra carenaba jλnapeda quĭrācuĭta wagabadjidamĭna carenara tucuapeda ēberā neēmaa jaiba edebadjia. ³⁰ Maλne Jesuba idjĭa iwidiisia:

–ζBΛra casa trΛ jarabada?–

Idjia panusia:

–MΛra Cābana abadaa.–§

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panΛ bērā. ³¹ Maλne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau cΛre bΛdaa diabuerāmārēā.*

³² Māwā panΛne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Maλ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa maλ china cacuade idu eda wābimārēā. Maλne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara maλda jairāra ēberā cacuadebemada ēdrΛdapeda china cacuade eda wācuasidaa. Maλbe cawaēne chinara pirapodapeda perawadeba daidu tēūcuadapeda nābΛrΛ quinisidaa.

³⁴ Maλ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru jĭga beaa bida nēbΛrΛsidaa. ³⁵ Ēberārāba acΛde zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmΛda unusidaa. Quĭrā bapeda cacuade jλbadara jλ basia. Maλ carea ēberārāra

† 8:25 Salmo 107:28-30. † 8:26 Gerasa. Griego bedeeade λcΛrΛ cartade “Gadara” bΛ bΛa.

§ 8:30 Cābana. Griego bedeeade “Legiōλ” bΛ bΛa. Maλba jara bΛa sei mil sordaorāda. * 8:31

Uria dau cΛre bΛdaa. Griego bedeeade bΛ bΛa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o bΛcārĭa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3.

dauperasidaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēb_{AR}ASIDAa sãwãb_{AR}Λ idjira biasida. ³⁷ Maλba jūma Gerasadebemarãra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadebemada āyã wãmãrēã. Ara maλda Jesura wayacusa jābade badope_{DA} Galileadaa wãsia. ³⁸ Wãi naēna ēberã jai bara badaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wãi carea. Barib_{AR}Λ Jesuba nãwã jarasia:

³⁹ –Diguidaa wãpeda jūmarãa jaradua Ācōrēba b_Λ ume ne waib_{ΛA} odada.–

Ara maλda ēberãra idji purudaa wãsia. Mama jūmarãa nēb_{AR}ASIA Jesuba idji ume ne waib_{ΛA} odada.

Jesuba wērãcau ãrēbabida
Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade ēberãrã cãbana pan_Λba Jesura jãã panasidaa. Idji jūēside ādjirãba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Maλne ēberã Jairo abadada idjimaa zesia. Maλ Jairora judiorã dji j_Λrebada dede dji boro basia. Idjia cauda ababe erobasia doce poa b_Λda. Maλ wērãcaura jūãcãyã nūmasia. Jairora Jesu jirũ caita cobepeda bedea djuburiasia idji diguidaa wãmãrēã.

Ara maλda Jesura wãsia barib_{AR}Λ wãb_{AR}Λde ēberãrãba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirã tāēna wērã doce poa oamiaba jida b_Λda nĩbasia. Maλ wērãba nēãrã diabadarãa idji paratara jūma dia_{DO}asia,† barib_{AR}Λ ni abal_Λba poya biabidaē basia. ⁴⁴ Wērãra jēdaareba zepeda Jesuba cacuade j_Λ b_Λ ide maãrĩ tãsia. Ara maλda oara poasia. ⁴⁵ Maλne Jesuba iwidisia:

–¿Caiba mãra tãsi?–

Jūmarãba panusidaa tãnaē pan_Λda. Maλ carea Pedroba jarasia:

–Jaradiabari, ēberãrãba b_{AR}ra pēsua eropan_{ΛA}. ¿Sãwã b_{ΛA} iwidi b_Λ caiba b_{AR}ra tãsida?–‡

⁴⁶ Barib_{AR}Λ Jesuba jarasia:

–Abal_Λba mãra tãsia. Mãla cawa b_{ΛA} m_Λ l_Λb_Λadeba idjira biasida.–

⁴⁷ Wērãba odara poya mērãēda cawada bēã ne wayaaba ure nūm_Λda wãpeda Jesu jirũ caita chĩrãborode cobesia. Maλbe jūmarã quĩrãpita idjia jarasia cãrē cãrēã Jesura tãsida idjaba ara maλba biasida. ⁴⁸ Maλne Jesuba jarasia:

–Cau, wãrãda biaida ãjãna bēã b_{AR}ra biasia. Necai wãdua.–

⁴⁹ Wadi mama bedea pan_Λne Jairo dedeba aba zepeda Jairoa nãwã jarasia:

–B_Λ caura jaidasia. Jaradiabarira waa mĩã sērãdua.–

⁵⁰ Maλ ũrĩside Jesuba jarasia:

–Ne wayarãdua. B_{ΛA} so_{DE}ba ãjãib_{AR}Λ, idjira ãrēbaya.–

⁵¹ Jairo dede jūēpeda Jesuba Pedroda, Santiagoda,§ Juaλda, dji wērãcau zezada, dji papa sida eda edesia. Waa dewarada eda wãbiē basia. ⁵² Maλne ēberãrãda dji wērãcau carea aujĩã duanasidaa. Maλ carea Jesuba jarasia:

–Jĩãrãnadua, naλ wērãcaura beuē b_{ΛA}, āteb_{AR}Λ cãi b_{ΛA}.–

† **8:43** Maλ wērãba nēãrã diabadarãa idji paratara jūma dia_{DO}asia. Griego bedea_{DE} ãCAR_Λ cartade maãra neēa. ‡ **8:45** ¿Sãwã b_{ΛA} iwidi b_Λ caiba b_{AR}ra tãsida? Griego bedea_{DE} zocãrã cartade maãra neēa. § **8:51** Maλ Santiagora trã jarabadaa Jacobo.

⁵³ Mañ carea ēberārāba Jesumaa acɫɫapeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bērā. ⁵⁴ Baribɔɾɔ Jesuba dji wērācau jɔwade jidapeda jarasia:

–jCau zaque, pirabaridua!–

⁵⁵ Māwā jarabɔɾɔde wērācaura ɔrēbapeda pirabarisia. Mañbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēā. ⁵⁶ Mañ unusidade djibarirāba cawa crīchadaē basía. Baribɔɾɔ Jesuba ādjía jarasia ni abaa jararānamārēā.

9

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panɔra ābaa trɔpeda ɔbɔada diasia jaida āyā jaretadamārēā idjaba cacua biē bea sida biabidamārēā.

² Mañbe ādjía jarasia:

–Ācōrēra dji Boro bai carea zebɔɾɔda jarade wānadua idjaba cacua biē beada biabidada.–

³ Wāni naēna Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārā wābɔdade ni cārē sida ederānadua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānadua. Cacua de jɔ panɔ awa ededada.–

⁴ Djārā purude jūēnapeda abalɔba bārāda bia edasira mañ dedebemada āyā wārānadua aba purudeba ēdrɔbɔdadada. ⁵ Baribɔɾɔ puruba bārāda bia edaēbɔɾɔ mamaɔba ēdrɔdadada. Ēdrɔbɔdade egoro pora bārā jīrūne ɔra jārāpetadada. Mañba cawabiya ādjía Ācōrē igara panɔ carea idjia cawa oida.–

⁶ Ara mañda wānapeda puru beaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebɔɾɔda. Mañ beāda bia jaradia panɔne cacua biē beada biabicuabadjidaa.

Herodeba Jesudebema ūrīna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basía. Mañ Herodeba jūma Jesuba o ɔda ūrīsia.* Idjia cawa crīchaē ɔbasia ɔcɔɾɔba nāwā jara panɔ bērā:

–Borocuebari Juaɔda ɔrēbasia.–

⁸ Mañne dewararāba jara panasidaa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari naēna ɔadada ɔrēbasia.–

⁹ Mañ carea Herodeba jarasia:

–Māa Borocuebari Juaɔra oɔá tɔ beabisia. Māēteara za jara panɔra jcaida māwā ɔɔ?–

Mañ carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juaɔ 6:1-14

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedadada jūma nēbɔɾɔsidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāa Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia.

¹¹ Baribɔɾɔ ēberārāba idjira mama ɔda cawadapeda araa wābɔɾɔsidaa. Mañne Jesuba ādjirāa bia edapeda jaradia ɔesia Ācōrēra ādji Boro bai

* 9:7 Mañ Herodera Antipa trɔ jarabadjidaa.

carea zebΛΓΛda. Maλ bedea bia jaradia bΛde dji cacua biē quedeara biabicuasía.

¹² QueubΛΓΛde Jesuba doce edadarāra idjima wānapeda jarasídaa:

–Ēberārāra jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. MamabΛΓΛ poya cāinia idjaba codida nēdoēia. Namara ne neēa.–

¹³ Jesuba jarasia:

–BārābΛΓΛ ne cobidadua.–

BaribΛΓΛ ādjirāba panusídaa:

–Dairāba ne nēdoēde wānaēbΛΓΛ, naλ ēberārā cābana panΛra poya ne cobidaēa. Paλda juesumabe idjaba bedada umébe eropanΛa.–

¹⁴ Mama panΛra umaquīrā awa mil juesuma panasídacā bΛa. Maλ bērā Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.–

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jaraēa quīrāca osídaa. Ēberārāra jūma chūpanesídaa. ¹⁶ Jesuba paλ juesuma panΛra, beda umé panΛ sída idji jΛwade edapeda bajānaa acΛpeda Ācōrēa bia jarasia. Maλbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēā. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsídaa. Dji adubadada jΛΓΛ pesídade doce jamara birasídaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ēberārānebemada āyā wāpeda Ācōrēa iwídi basía. Idji ume nībabadarāda arima panasídaa. Ācōrēa iwídidacarea Jesuba ādjía nāwā iwídisía:

–¿Ēberārāba mΛra caiada a panΛ?–

¹⁹ Ādjirāba panusídaa:

–ΛcΛΓΛba jara panΛa bΛra Borocuebari Juaλda. Dewararāba jara panΛa bΛra Elíada. Dewararāba jara panΛa bΛra naēnabema Ācōrēneba bedēabari badada lrēbapeda jāwā bΛda.–

²⁰ Maλne idjia waya iwídisía:

–Bārāba mΛra ¿caida crīcha panΛ?–

Pedroba panusia:

–BΛra Ācōrēba ēdΛΛ edabari diai jaradaa.–

²¹ Jesuba bio jara bΛsia maλΓΛra ni abaΛa jararānamārēā.

²² Maλ awara jarasia:

–Mλ, Naλ Djara Edadara bio bia mīgaida bΛa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida mΛra igaradapeda beabídiā. BaribΛΓΛ mΛra ewari ūbeade lrēbaya.–

²³ Jesuba jūmarāa jarasia:

–AbaΛba mλda ēpē quīrīā bΛbΛΓΛ, idjia o quīrīā bΛra igarapeda ewariza bia mīgai carea baida bΛa.† Maλbe mΛra ēpēida bΛa. ²⁴ AbaΛba naλ ējūāne bia baida jΛΓΛ baibΛΓΛ, jīrūare bia baēa. BaribΛΓΛ abaΛda mλ carea beuibΛΓΛ Ācōrē ume ewariza zocai baya. ²⁵ Bio crīchadadua: ēberāda naλ ējūāne ne jūma erobΛde beupeda tΛbΛ uruadāa wāibΛΓΛ, ¿idjia erobadaba carebaica? ²⁶ AbaΛba mΛra, mλ bedea sída adua bΛada aibΛΓΛ, mλ, Naλ Djara Edada bΛaΛa bara zebΛΓΛde maλ ēberāra adua bΛada aya. Maλ ewaríde mλ Zeza Ācōrē bΛaΛa bara idjaba idji bajānebema nezocarā bΛaΛa

† 9:23 Bia mīgai carea baida bΛa. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Idji crura atau edeida bΛa.”

bara zeya. ²⁷ M̄la w̄arāda jaraya: λCARλ nama panλ beudi naēna Ācōrēba m̄ra jūmarā Boro b̄adada ebuda ununia.–†

Jesu quīrā awara nūmena

Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

²⁸ Māwā jaradacarea ocho ewari b̄ade Jesura eyade λtaa Ācōrēa iwidiide wāsia. Pedroda, Juaīda, Santiago sida edesia. ²⁹ Mama Jesuba Ācōrēa iwidi b̄ade idji quīrādarrara dorrodorroa nūmesia. Idjia cacuae jλ bλ sida totroaba dorrodorroa nūmesia. ³⁰ Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Aba Moise basía. Dewarabemara Elía basía. ³¹ Ādji sida Ācōrē quīrāw̄arēāneba dorrodorroa panasidaa. Ādjia bedea panasidaa Jesu Jerusaleāne beadidebemada. §

³² Māwā b̄ade Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāinaē basía. Maλne Jesura dorrodorroa b̄ada idjaba ēberā umé idji caita panλ sida unusidaa. ³³ Maλ ēberārā Jesu ume pananada wāb̄adae Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia b̄a daira nama panλda. De zaqueda ūbea odia: aba bλ itea, aba Moise itea idjaba aba Elía itea.–

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē b̄erā. ³⁴ Māwā b̄ade j̄r̄r̄āda edaa zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Maλ carea ādjira bio ne wayasidaa. ³⁵ Ara māwāb̄ar̄ade bedeada j̄r̄r̄āne ūr̄sidaa. Maλba nāwā jarasia:

–Naλdrλ m̄ Warraa. M̄la idjira edasia. Idjia jara b̄ara ūr̄nada.–*

³⁶ Maλ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūmλda unusidaa. Ādjia unupedadara dārāsidaa ni abaλa nēb̄ar̄adaē panλda.

Jesuba warra jai bara bλ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

³⁷ Nurēma eyadeba edaa zesidade ēberārā zocārāba Jesura acλde zesidaa. ³⁸ Maλne abaλba nāwā jīgua jarasia:

–Jaradiabari, m̄ djuburia m̄ warrada acλdua. M̄ra waa warra neē b̄a. ³⁹ Idjira jai bara b̄a. Maλba cawaēne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia m̄ warrara idu b̄caa. ⁴⁰ M̄la bλ ume nībabadarāa jarasia jaira āyā j̄retadamārēā, māwāmīna poyadaē basía.–

⁴¹ Maλ carea Jesuba panusia:

–j̄Bārāba Ācōrēra ījānaca! j̄Bārāra dji cadjiruarā! Bārāba ījānamārēā j̄aba sāλbe m̄la droai? Bλ warrara namaa enedia.–

⁴² Warrara Jesumaa wāb̄ar̄ade jaiba egode baebipeda biara wawabisia. Barib̄ar̄a Jesuba jaira āyā j̄retasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia. ⁴³ Ācōrē λb̄adeba māwāna unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o bλ carea ēberārāba wadibida bio crīcha duanλne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

† **9:27** Ebuda ununia Ācōrēba m̄ra jūmarā Boro b̄adada. Ebuda b̄aēa cārēda ununida. λCARλmaarā jara b̄a Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara b̄a Jesu ārēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. § **9:31** Jesu Jerusaleā beadidebemada. Griego bedeade b̄λ b̄a: “Jesu wāinebemada.” * **9:35** Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade λCARλ cartade nāwā b̄λ b̄a: “Idjira bio quīrā b̄a.”

44 –Māa bārāa jarabΛΓARA bio quĩrācuita ũrĩnadua. Mā, Naā Djara Edadara abaΛba ēberārāa jidabiya.–

45 BaribΛΓA ādjirāba cawadaē basía cārē cārēā Jesura māwā bedeabΛΓada. Ācōrēba wadibida ādjirāa cawabiē basia. Maāne ādjia Jesua iwididida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

46 Māwā panΛne ara ādjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. 47 BaribΛΓA Jesuba maāra cawada bērā warra zaqueda edapeda idji caita nūmasia. 48 Maāne nāwā jarasia:

–Bariduaba mā ĩjā bΛdeba warrarāda bia edaibΛΓA, māda bia edabΛΓAA. Idjaba mā bia edabΛΓΛba mā Diabuedada bia edabΛΓAA. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quĩrāpita dji dromaara bΛa.–

Dadjirā dji quĩrūéra dadjirāare bΛa

Marco 9:38-40

49 Maābe Juaāba nāwā jarasia:

–Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa bΛ trΛneba jaida āyā jΛreta bΛda. BaribΛΓA dadjirā ume nĩbaca bērā daiba idjia jarasidaa waa māwā orāmārēā.–

50 Jesuba jarasia:

–Bārāba māwā jaradiē panasidaa. Dadjirā dji quĩrūéra dadjirāare bΛa.–

Jesuba Juaā, Santiago sida quēāna

51 Jesu bajānaa wāi ewari jūēbodoside wārāda Jerusaleānaa wāida crĩchapeda wāsia. 52 WābΛΓAde āCΛΓada Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaquede jūēnapeda sāma cāinida jΛΓAsidaa. 53 BaribΛΓA mā pu-rudebemarāba cawasidaa Jesura Jerusaleānaa wābΛΓada. Mā carea id-jira bia edadaē basía. 54 Mā bērā Juaāba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

–Dai Boro, Eliāba oda quĩrāca ¿Ācōrēa iwididica tΛbΛ urua bajāneba diabuebΛΓΛba ādjirāra jūma quenamārēā?–†

55 Jesuba ādji acΛpeda quēāsia. [Nāwā jarasia:

–Bārāra ¿cārē cārēā māwā bedea panΛ?‡ 56 Mā, Naā Djara Edadara zeē bΛa ēberārā biē bΛi carea ātebΛΓA ze bΛa ēdΛ edai carea.–]§
Maābe dewara puruāda wāsidaa.

Jesu ēpēni carea zarea bΛa

Mateo 8:19-22

57 Ode wābΛdade abaΛba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bΛ wābΛΓΛza māra bΛ ume wāya.–

58 Jesuba jarasia:

–Usa pāra de bara bΛa, ĩbana sida de bara bΛa, baribΛΓA mā, Naā Djara Edadara sāma cāi sida neē bΛa.–

59 Maāne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

–Mā ume zedua.–

Dji ēberāba panusia:

–Mā Boro, bΛ ume wāi naēna idu mā zezada tΛbaribidua.–*

† 9:54 2 Rey 1:9-16. Eliāba oda quĩrāca. Griego bedeadē āCΛΓA cartade maāra neēa. ‡ 9:55 Griego bedeadē bΛ bΛa: “Bārāba ¿cārē jauredeba māwā jara panΛ?” § 9:56 Griego bedeadē āCΛΓA cartade bedea corchetede bΛra neēa. * 9:59 Idu mā zezada tΛbaribidua. Maāba griego bedeadē naā crĩcha sida dia bΛa: “Māa jāāida bΛa aba mā zeza jaidabΛΓadaa.”

⁶⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Beu bearába beudarára tɔ́baridida panɔ́a. Baribɔ́ɔ́a bɔ́a eberárãa jarade wãdua Ācõrẽra ãdji Boro bai carea zebɔ́ɔ́a.–

⁶¹ Mañne dewaraba Jesua jarasia:

–Mɔ́ sida bɔ́ caidu wãya, baribɔ́ɔ́a naãrã mɔ́ eberárãmaa jarade wãida bɔ́a.–

⁶² Jesuba panusia:

–Abɔ́ada trajade wãpeda waya jẽda crĩchaibɔ́ɔ́a, idjira bia bɔ́ẽa Ācõrẽ purude trajai carea.–

10

Jesuba setenta eberárã diabueda

¹ Mãwãnacarea dadji Boro Jesuba idji epẽ beada setenta edasia Ācõrẽ beada jarade wãnamãrẽã.* Idji wãida bɔ́ puruza umé uméa wãbisia.

² Ādjirãa nãwã jarasia:

–Zocãrãba mɔ́ bedeara ïjãni carea panɔ́a. Mañ eberárãra néu waibɔ́a waraga tabɔ́ quĩrãca beaa. Baribɔ́ɔ́a dji ewabadarãda zocãrãẽbe panɔ́a. Mañ bẽrã Néu Djibaríia iwidiidua ewabadarãda idji néumaa dia-buemãrẽã.

³ ¡Wãnadua! Mɔ́a bãrãra eberã cadjirua tãẽna diabuebɔ́ɔ́a. Ādjirãba bãrãra biẽ odia usa cadrɔ́aba oveja zaque orrabari quĩrãca. ⁴ Wãbɔ́dade buchacada, parata sida ederãnadua. Bãrãba jĩrũne jɔ́badara dewara ederãnadua. Wãnane ni abal ume ode bedearãnadua.

⁵ Dede eda wãbɔ́dade mañ dedebemarãa nãwã jaradua: “Ācõrẽneba necai pananadua.” ⁶ Mañ dedebemarãba bãrãda necai edadibɔ́ɔ́a, bãrãba bedepedada quĩrãca ãdjirãra necai panania. Necai edadẽbɔ́ɔ́a, ãdjirãra necai pananaẽa. ⁷ Bãrãra necai edadibɔ́ɔ́a, mañ dede panenadua. Deza cãirãnadua. Bãrãba o panɔ́bari ne edadida panɔ́ bẽrã mama panɔ́misa ãdjia diabɔ́dara coɔ́adua.

⁸ Purude jũebɔ́dade eberárãba bãrãda bia edadibɔ́ɔ́a, ãdjia bãrãa diabɔ́dara coɔ́adua. ⁹ Mañ awara dji cacua biẽ beara biabicuadua. Ādjía nãwã jaradua: “Ācõrẽra bãrã Boro bai carea zebɔ́ɔ́a.”

¹⁰ Baribɔ́ɔ́a purude jũebɔ́dade eberárãba bãrãda bia edadẽbɔ́ɔ́a, ãdjía nãwã jaradua: ¹¹ “Nañ purudebema pora dai jĩrũnebemada bãrã quĩrãpita jãrãpetabɔ́adaa unubidi carea Ācõrẽba cawa oida. Bio cawadua Ācõrẽra dji Boro bai carea zebɔ́ɔ́a.” ¹² Mañ bẽrã mɔ́a jaraya: Ācõrẽba cawa oi ewaride idjia mañ purura wetara cawa oya Sodomanebema eberárã cawa oi cãyãbara.†

Jesuba idji ïjãẽ bea puru quẽãna

Mateo 11:20-24

¹³ ¡Coraziãnebemarãra, Betsaidadebemarã sida miã djuburi beaa Ācõrẽba cawa oi bẽrã! Mɔ́a ne ununaca bãrã tãẽna odara Tirode, Sidoñne bida odabara, mañ purudebemarãba isabe cadjiruada igaradapeda Ācõrẽda ïjãcasidaa. Mañ carea tɔ́bɔ́ porade chũpanecasidaa idjaba sopuadebema jɔ́badara jãcasidaa. ¹⁴ Mañ bẽrã Ācõrẽba cawa oi ewaride Tirodebemarã idjaba Sidoñnebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.

* **10:1** Setenta. Griego bedede ãCARɔ́ cartade bɔ́ bɔ́a “setenta y dos.” † **10:12** Genesi 18:16deba aba 19:29daa.

¹⁵ ¿Capernauĭnebemarāra bajānaa wānica? ¡Wānaēa! ¡Ācōrēba bārāra beudarā panabadamaa batabueya!—†

¹⁶ Maĭbe idji ume nĭbabadarāa jarasia:

–Bārā bedea ĩjā bĭba mĭ bedeada ĩjā bĭa. Bārā igara bĭba mĭda igara bĭa. Idjaba mĭ igara bĭba mĭ Diabuedada igara bĭa.–

Jesuba setenta diabueda jēda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jēda bio bĭsrida zesidaa.‡ Maĭbe ādjia Jesua nāwā jarasidaa:

–¡Dai Boro, bĭ trĭneba jairā āyā jĭretabĭdade ādjirāba ĩjābadaa!–

¹⁸ Maĭ carea Jesuba ādjia jarasia:

–Māē, mĭa unu basia diaurura bajāneba baa purepurea quĭrāca baebĭrĭda. ¹⁹ Mĭa bārāa bĭada diasia diauru poyadamārēā idjaba dama ĭrĭ, drusōrē ĭrĭ bida poya tagadamārēā. Ni cārē bida bārāra poya biē oēa. ²⁰ Baribĭrĭ ababe bĭsridadiē panĭa bārāba jairā āyā jĭretabĭdade ādjia ĩjābada bērā, ātebĭrĭ biara bĭsridadida panĭa Ācōrēba bārā trĭrā bajāne bĭ erobĭ bērā.

Jesu bĭsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Māwā bedea panĭne Jesura Ācōrē Jauredeba bio bĭsrida nūmesia. Maĭ bērā Ācōrēa nāwā jarasia:

–Zeza, bĭra bajānebema Boroa idjaba naĭ ējūānebema Boroa. Bĭa ne adua beaa mĭa jaradiadara cawabida bērā mĭa bĭra bia jaraya. Ne cawa beaa bĭa cawabiē basia. Māē, Zeza, bĭa māwā o quĭrāsia.

²² Mĭ Zezaba mĭa ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni abaĭba adua panĭa mĭ, dji Warrara sāwā bĭda; aba mĭ Zezabĭrĭ cawa bĭa. Ara maĭ quĭrāca ni abaĭba adua panĭa mĭ Zezara sāwā bĭda; ababe mĭ, dji Warrabĭrĭ cawa bĭa. Mĭa abaĭa mĭ Zezada cawabisira, maĭ ēberā bida cawaya.–

²³ Maĭbe idji ume nĭbabadarāra awara edepeda nāwā jarasia:

–Bārāra bio bia panĭa mĭa o bĭda unu panĭ bērā. Dewaraba unusira maĭ ēberā sida bio bia baya. ²⁴ Wārāda zocārā Ācōrēneba bedebadarāba, ēberārā hororā bida bārāba unu panĭda unu quĭrā panasidaa, baribĭrĭ ununaē basia. Idjaba bārāba ũrĭ panĭra ũrĭ quĭrā pananamĭna ũrĭnaē basia.–

Samariadebema ēberā bia

²⁵ Ewari aba Jesu wārāda ne cawa bĭ cawaya judiorā ley jaradiabarida piradrĭpeda nāwā iwidiisia:

–Jaradiabari, ĭmĭa cārēda oida bĭ Ācōrē ume ewariza zocai bai carea?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Ācōrē leyde ĭcārēda bĭ bĭ? ĭbĭmaarā cārēda jara bĭ?–

²⁷ Judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Jūma bĭ soĭeba, jūma bĭ jauredeba, jūma bĭ bĭadeba idjaba jūma bĭ crĭchadeba bĭ Boro Ācōrēra quĭrĭādua.* Idjaba djārāra quĭrĭādua ara bĭdji quĭrĭā bĭ quĭrāca.–†

²⁸ Maĭne Jesuba jarasia:

† **10:15** Beudarā panabadamaa. Griego bedede bĭ bĭa “Hades.” § **10:17** Setenta. Griego bedede ĭcĭrĭ cartade bĭ bĭa “setenta y dos.” * **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levitico 19:18.

–Bla aride panusia. Mañ quĩrãca bla osira ewariza Æcõrẽ ume zocai baya.–

²⁹ Baribara judiorã ley jaradiabariba ara idjida jipa bada unubi quĩrãsia. Mañ carea Jesua iwidiisia:

–Baribara djãrã a bade ¿caida jara ba?–

³⁰ Jesuba panusia:

–Ewari aba eberãda Jerusaleña Jericodaa wãsia. Wãbade ne drabadarãba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quĩrãca tabasidaa. Idjia erobadara jũma jãrĩnapeda wãsidaa.

³¹ Mãwã bade sacerdoteda abari ode zesia. Dji eberãra tabada ununamĩna wãyã wãsia. ³² Ara mañ quĩrãca Levideba yõnada mañ ode zesia.† Idjia bida eberã tabada ununamĩna wãyã wãsia. ³³ Maãare eberã Samariadebemada mañ ode zesia. Dji eberã taba unuside sopuasia. ³⁴ Araa wãpeda dji eberã cacua cõãdracuapedadara olivo dragaba, uva ba bida soapeda wuaba brasia. Mañbe idji burro ãrã bapeda cãibada dedaa edesia. Mama dji eberãra biara carebasia.

³⁵ Nurẽma Samariadebemaba de djibariã paratada diapeda nãwã jarasia: “Idjira bio carebadua.‡ Za mãã diada parataba aãbãra, ba parataba carebadua. Mã jẽda zebãrãde ba parata bãdara mãã jũma jẽda diaya.”–

³⁶ Mãwã nẽbãrãpeda Jesuba iwidiisia:

–Eberã ùbeabemaba dji ne drabadaba puopedadara unusidaa. Bãmaarã ¿sããgãba idjira quĩrãsi?–

³⁷ Mañne judiorã ley jaradiabariba panusia:

–Dji quĩrã djuburiadaba.–

Jesuba idjia jarasia:

–Ara mañ quĩrãca djãrãra quĩrãdua.–

Jesu Marta dedaa wãna

³⁸ Nocodaa wãbdade puru zaquede jũesidaa. Mama wẽrã Marta abadada bãbadjia. Mañ Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹ Martaba djabawẽrãda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jĩrũ caita chũmasia idjia jaradia ba ùrĩ carea. ⁴⁰ Mãwã bade Martara jãwa tãbãra ba bẽrã sobiẽ besia. Jesu caita wãpeda jarasia:

–Jaradiabari ¿bãmaarã bia bãca mã djabawẽrãba mãra carebaẽ bada? Idjia jaradua mã carebamãrẽã.–

⁴¹ Jesuba jarasia:

–Marta, Marta, bla ne zocãrã oida ba carea jũmawãyã crĩcha bla.

⁴² Baribara ¿Æcõrẽ bedea ùrĩda biara bãẽca? Maãgãda Mariaba o bla. Ni abãba idjia mããra ocara bãada adaẽã.–

11

Æcõrẽa iwidiidebema
Mateo 6:9-15; 7:7-11

¹ Ewari aba Jesuba Æcõrẽa iwidi basia. Mãwãnacarea idji ume nĩbãbari abãba nãwã iwidiisia:

–Dai Boro, daiba Æcõrẽa aride iwidiidi carea jaradiadua Juaãba idji ume nĩbãbadarãa jaradiada quĩrãca.–

† **10:32** Levideba yõpedadaba Æcõrẽ de dromane carebadjidãa. § **10:35** Paratada. Griego bedeadẽ bã bla “dos denarios.”

² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēa iwidi bɔɔɔɔɔɔɔɔ nāwā bedeadadua:

Dai Zeza bajāne ɔɔ, jūmarāba ɔɔɔɔ wayadida panɔɔ.*

Daiba quīrīā panɔɔ ɔɔɔɔ jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quīrīā panɔɔ naɔ ējūānebemarāba ɔɔɔ quīrīā ɔɔɔɔ odida bajānebemarāba obada quīrāca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opedadara quīrādoadua djārāba dai biē opedadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade ɔɔɔɔɔɔɔɔ, ātebɔɔɔ cadjiruadebemada ēdrɔɔ ɔɔɔɔɔ.‡

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

–Āibērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraisicada:

“Ache, mɔɔ paɔɔɔ ūbea diadua. ⁶ Naɔ diamasi ɔɔɔɔɔ cawaēne mɔɔ dede jūēsia baribɔɔɔ ne cobi carea mɔɔ neē ɔɔɔ.” ⁷ Maɔne dji eda ɔɔɔɔ nāwā panuiscada: “Ache, mīā sērādua. Mɔɔ dede eda wābadara jūātrɔɔ erobɔɔɔ. Daira jūma ɔɔɔɔɔɔ duanɔɔ, mɔɔ warrārāra cāi duanɔɔ. Maɔ bērā mɔɔ ni cārē sida poya diaēa.” ⁸ Mɔɔ jaraya: idjia paɔɔɔ diaēa ɔɔ ume dji bia bērā, ātebɔɔɔ diaya ɔɔɔ mīā sē ɔɔ bērā.

⁹ Mɔɔ jaraya: ara maɔ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; maɔne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā jɔɔɔ pananadua; maɔne ununia. Dede eda wābadamaɔɔ trɔɔnɔɔɔ; maɔne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwidi ɔɔɔɔ edaya. Dji jɔɔɔ ɔɔɔɔ unuya. Dji trɔɔ ɔɔ itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

¹¹ Warraba paɔɔ iwidi bɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ dji zezaba mōgarada diaica?§ Warraba beda iwidi bɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ dji zezaba damada diaica? ¹² Warraba ne āmɔɔɔ iwidi bɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ dji zezaba drusōrēda diaica? ¹³ Bārā dji cadjiruārāba bārā warrārāa ne biada dia cawa panɔɔɔɔɔ, ɔɔbārā Zeza bajāne ɔɔɔɔ idji Jaureda dji iwidi panɔɔɔ diaēca?–

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

¹⁴ Ewari aba Jesuba jaida āyā jɔɔɔɔɔɔɔɔ. Maɔ jaiba ēberāda quīrāme cara erobasia. Jai ēdrɔɔɔɔɔɔɔɔ dji ēberāra bedeasia. Maɔ unusidade ēberārāba cawa crīchadaē panesidaa. ¹⁵ Baribɔɔɔ ācɔɔɔɔɔɔɔ jarasidaa:

–Jāɔ Jesuba jaira āyā jɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, jairā boro Beelzebúba maɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ diada bērā.–

¹⁶ Maɔne Jesu Ācōrēneba ze ɔɔ cawaya dewararāba idjia iwidi sidaa ne ununacada omārēā. ¹⁷ Baribɔɔɔ Jesuba ādji crīchara cawa ɔɔɔɔ bērā nāwā jarasia:

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananibɔɔɔ, āduba dji quinia. Ara maɔ quīrāca abari dede beada djō pananibɔɔɔ dārā pananaēa. ¹⁸ Bārāba jara panɔɔ mɔɔ jaira Beelzebú ɔɔɔɔɔɔɔɔ āyā jaretabarida. Maɔ carea mɔɔ bārāa iwidiya: Satanada ara idji jairā ume djō ɔɔɔɔɔ ɔɔsāwā idjia poya ɔɔɔɔ dārā erobai?

¹⁹ Bārāmaarā mɔɔ Beelzebúdeba jairāda āyā jɔɔɔɔ ɔɔɔ. Māwāra bārā ēpē beaba ɔɔcaideba jaira āyā jɔɔɔɔɔɔɔɔ? Ādjirāba cawabidida bārāba āi

* **11:2** Bajāne ɔɔ. Griego bedeadē ācɔɔɔ cartade maɔɔɔ neēa. † **11:2** Griego bedeadē ācɔɔɔ cartade beēa corchetede ɔɔɔɔ neēa. ‡ **11:4** Ātebɔɔɔ cadjiruadebemada ēdrɔɔ ɔɔɔɔɔ. Griego bedeadē ācɔɔɔ cartade maɔɔɔ neēa. § **11:11** ɔɔPaɔ iwidi bɔɔɔɔɔɔɔɔ...mōgarada diaica? Griego bedeadē ācɔɔɔ cartade maɔɔɔ neēa.

crícha panΛda. ²⁰ BaribΛΓΛ Ācōrē ΛbΛadeba mΛa jairāda āyā jΛreta bΛbΛΓΛ, Ācōrēba bārāa unubi bΛa idjira jūēsida bārā Boro bai carea.

²¹ Ēberā mēsṛā bΛba djōbada necoba bio waga erobΛbΛΓΛ, idjia erobΛra ni abaΛba poya drΛadaēa. ²² BaribΛΓΛ idji cāyābara ēberā ΛbΛara bΛda zepeda idjira poyaibΛΓΛ, idji djōbada necora jāṛīya. MaΛbe jūma idjia erobadara jāṛīpeda dji biarā ume jedecaya.

²³ MΛare bΛēra mΛ ume dji quīrūa. MΛ ume ēberārā careba jΛΓΛ peē bΛba dji jΛΓΛ pedara ējīzoabibaria.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴ Ēberā cacuadebemada ēdrΛdacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bΛde ānāūi carea jΛΓΛ babaria. Unuē bēṛā idjiduba nāwā jarabaria: “MΛdji badamaa jēda wāya.” ²⁵ JūēbΛrΛde maΛ ēberā sora de bia ima bΛ quīrāca unubaria. Ne jūma bia nūmeada unubaria. ²⁶ MaΛbe siete jai idji cāyābara cadjiruara beada maΛ ēberāmaa enepeda dji ēberā sode eda panebadaa. MaΛ bēṛā dji ēberāra idji naārā bada cāyābara wetara biē bebaria.–

¿Cairāda wārāda bia bea?

²⁷ Jesuba māwā jara bΛde wērā ēberārā tāēna bΛba jīgua jarasia: –jBΛ toda idjaba ju dawada wērāra bio bia bΛa!–

²⁸ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

–MaΛ cāyābara Ācōrē bedeā ūṛīnapeda ijā obadarāda biara beaa.–

Jesuba Jonánebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹ Ēberārā zocārā idjima zebΛda unuside Jesuba jarasia:

–Idibema ēberārāra dji cadjiruarā. Bārāba mΛra bajāneba ze bΛda cawadī carea quīrīā panΛa mΛa ne ununacada oida. BaribΛΓΛ mΛa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Joná māwāna quīrāca ununia. ³⁰ Joná māwānaba Ninivedebema ēberārāa cawabisia idjira Ācōrēneba ze bΛda.* MΛ, NaΛ Djara Edadara ara maΛ quīrāca māwāya idibemarāba cawadamārēā Ācōrēneba ze bΛda.

³¹ SalomoΛ ewaride Sabá druadebema borora wērā basía. Idjira drua tΛmΛba zesia SalomoΛ necawaa ūṛi carea.† BaribΛΓΛ naΛ ewaride SalomoΛ cāyābara dji dromaara bΛda nama bΛmīna bārāba ijānaē panΛa. MaΛ carea Ācōrēba cawa oi ewaride maΛ wērāba pirabaripeda bārāra biē jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra biē jaradia.‡ Jonába jarada ūṛisidade ādjirāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zesidaa. BaribΛΓΛ bārāba nama aba eropanΛa Joná cāyābara dji dromaara bΛda. Māwāmīna ijānacaa.

Daura dadji cacuadebema ibīrā

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Ni abaΛba ibīrāda coadapeda mērā nūmΛnacaa wa epedeco droma edre bΛdaca. ĀtebΛΓΛ ātΛ dji ibīrā bΛbadade nūmΛbadaa dji dede eda zebΛdarāba ānaa ununamārēā. ³⁴ BΛ daura ibīrā quīrāca bΛa. MaΛ bēṛā bΛ dauda bia bΛbΛΓΛ, ānaane bΛa. BaribΛΓΛ bΛ dauda biē bΛbΛΓΛ, pāīmane bΛa. ³⁵ MaΛ carea bio quīrācuita badua. BΛa ānaa quīrāca crícha bΛra pāīmanebemasicada. ³⁶ BaribΛΓΛ bΛda wārāda ānaane bΛbΛΓΛ, pāīmane ni

* 11:30 Joná 3:3-4. † 11:31 1 Rey 10:1-13. ‡ 11:32 Joná 3:1-10.

maãrĩ bida ðΛÉβΛΓΛ, wãrã bedeara ebuda cawaya ïbĩrãba bio ãna erobΛ quĩrãca.–

Jesuba pariseorã biẽ jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba mãwã jaradacarea pariseo abaΛba idjira edosia idji ume ne code wãmãrẽã. Ara maãda Jesura maã ãberã dedaa wãpeda ne coi carea chũmesia. ³⁸ BaribΛΓΛ Jesu ne coi naẽna jΛwa sΛgΛẽ basia ãdjia obada quĩrãca. Maã unuside pariseoba cawa crĩchaẽ basia. ³⁹ Maãne Jesuba idjia jarasia:

–Bãrã pariseorãba tazara, epedeco sida ãrãbemada quĩrãcuita sΛgΛbadaa, baribΛΓΛ bãrã soðe ne jũmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crĩchabadaa. ⁴⁰ Bãrãra crĩcha neẽ panΛ quĩrãca panabaria. ¿Dji ãrãbema odaba dadji so sida oẽ basica? ⁴¹ Sobiadeba ne neẽ quedearãa bãrãba eropanΛnebemada diaðadua. MãwãbΛrΛ wãrãda bãrãra bia sΛgΛ beaðia.

⁴² ¡Bãrã pariseorã mã djuburi beaa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãba menta queduada, ruda queduada, idjaba néudebema sida die ewabΛdaza aba ãcõrẽa diabadaa. Mãwãmĩna djãrã ume jipa odacaa idjaba ãcõrẽra quĩrĩãnacaa. Bãrãba ãcõrẽa ne diabada awara ¿cãrẽ cãrẽã maã sida odaẽ panΛ?

⁴³ ¡Bãrã pariseorã mã djuburi beaa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãra judiorã dji jarebada dede ãdjira dji dromarã chũmebadade chũme quĩrĩãbadaa. Maã awara purude nĩnane quĩrĩãbadaa ãberãrãba wayaadeba “mẽrã” adida.

⁴⁴ ¡Mã djuburi beaa ãcõrẽba bãrãra cawa oi bẽrã! Bãrãra bẽwãrã joupedada ãjũã quĩrãca beaa. § Dji boromeada neẽ bẽrã dji ãrã wã duanΛba adua panΛa bẽwãrãda tΛga panΛda. Ara maã quĩrãca bãrãba obadara ãberãrãba ãpẽbadaa baribΛΓΛ ãdjia adua panΛa maãneba cadjirua obΛdada.–

⁴⁵ Maãne judiorã ley jaradiabari abaΛba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, mãwã jarabΛrΛde dairã sida biẽ jara ðΛa.–

⁴⁶ Maã carea Jesuba idjia jarasia:

–¡Judiorã ley jaradiabadarã, bãrãra mã djuburi beaa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãba ne poya odiẽ beada ãberãrãa obibadaa. BaribΛΓΛ mãwã odamãrẽã bãrãba ni maãrĩ bida carebadacaa.

⁴⁷⁻⁴⁸ ¡Bãrãra mã djuburi beaa ãcõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrã drõã naẽnabemarãba ãcõrẽneba bedeabadarãda beasidaa. Maãbe ãdji tΛbaripeaðadama bãrãba ãrãbemada bia quiruda obadaa. Mãwã o panΛneba unubibadaa bãrã drõã naẽnabemarãba opeðadada bia unubadada.

⁴⁹ Maã carea ãcõrẽba idji necawaadeba mãwã jarasia: “Mãneba bedeabadarãda idjaba mãã diabuedarã sida bãrã israelerãmaa wãbiya. Maãne ãcΛrΛ beaðia idjaba dewararãda biẽ odi carea ãpẽnia.”

⁵⁰⁻⁵¹ ãcõrẽba idibema ãberãrãra cawa oya bãrã drõã naẽnabemarãba jũma idjideba bedeabadarã beapedada carea. Mãẽ, mãã jaraya: naã ãjũã odadeba ãtaa beapedadarã carea ãcõrẽba bãrãra cawa oya; Abel beapedada carea, Zacaria beapedada carea idjaba jũma dewararã

§ 11:44 Griego bedeade ãcΛrΛ cartade maã versiculoðe naã sida ðΛ ðΛa: “Pariseorã, dadjirã ley jaradiabadarã, bãrã dji biaca bearã.”

beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

⁵² Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ēberārā Ācōrēra idu wārāda cawabidacaa. Bārāba adua panā Ācōrēra wārāda sāwābāra bāda. Mañ awara dewararāba cawa quīrā panā sida bārāba idu cawabidacaa.–

⁵³ Jesu ēdradacarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada bida caicayadeba Jesua auduara zarea beada iwidi panesidaa. ⁵⁴ Ādjia quīrā panasidaa Jesuba āi panuida idji biē jaradi carea.

12

Pariseorāba biē obadādebema

¹ Māwā panāne ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pēsua nūma bērā djārāra tā chābari duanasidaa. Mañne Jesuba naārā idji ume nībabadarā nāwā jarasia:

–Pariseorā harina ēsābībarida quīrācuītaadua. Ādjirāra dji biaca beaa.

² Ne jūma mērā odara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaē panāra mērā beēa. ³ Bārāba pāimane jarapedadara ēberārāba ānaane jūma ūrīnia. Bārā diguida djārā cawāra caita jarapedada sida abāba de ārāba jīgua jaraya jūmarāba cawadamārēa.–

¿Caida wayadida panā?

Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, māla bārāra jaraya: nañ cacua beabadarāda wayarānādua, ādjia beapedadacarea waa poya odaē bērā. ⁵ Māla bārāra jaraya caidra wārāda wayadida panāda. Bārāba wayadida panā nañ cacua beapeda poya dadji jaure tāba uruadāa diabueida bādra. Māla wārāda jaraya idjīdra wayadida panā.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēdoēi carea parata pichida umé diabadaa. Baribāra Ācōrēba ībanara jūma wagabaria. ⁷ Mañ awara Ācōrēba cawa bāla bārāba budara jūmasāwā eropanāda. Ācōrēba bārāra ībana zocārā panā cāyābara biara waga bā bērā ne wayadiē panā.

Jesu carea quīrā peraiē bā

Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Māla nañda jaraya: abāba ēberārā quīrāpita māda ījā bāda aibāra, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mā, Nañ Djara Edadaba idjira māreana aya. ⁹ Ara mañ quīrāca abāba ēberārā quīrāpita māda adua bāda aibāra, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita māla idjira adua bāda aya.

¹⁰ Abāba mā, Nañ Djara Edadada biē jaraibāra, Ācōrēba māra quīrādoaya. Baribāra abāba Ācōrē Jaureda biē jaraibāra Ācōrēba māra quīrādoāēa.

¹¹ Bārāda mā ījā panā carea judiorā dji jarebada dedaa, wa dji cawa obadarā quīrāpita, wa dji bororāmaa cawa ode ededibāra, sopuarānādua sāwā bedadida. ¹² Cawa obadade Ācōrē Jaurebāra bārāra cawabiya cārēda jaradida panāda.–

Ne bara bādebema ne jara bā

¹³ Mañne ēberārā tāēna bāba nāwā jarasia:

* 11:50-51 Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

–Jaradiabari, māl djabaa jaradua dai zezadeba edadeada mālā bida diamārēā.–

¹⁴ BaribΛΓΛ Jesuba idjia jarasia:

–Ache, ζcaiba mālra bΛsi bārā nēbΛra cawa omārēā?–

¹⁵ Maalne idjia jūmarā jarasia:

–jQuirācuita beadedua! Paratada awua bearānadua. Parata bara bΛdeba dadjira zocai bacaa.–

¹⁶ Maalne Jesuba ne jara bΛdeba nāwā jaradisia:

–Ēberāda basia bio ne bara bΛda. Maļ ēberāba ne udara bio zausia.
¹⁷ Maļ carea nāwā crīchasia: “ζMālā sāvā oi? Naļgara wagai carea neē bΛa.”
¹⁸ Maļbe crīchasia: “Nāwā oya. Mālā ewada wagabari dera ēgapetapeda waibΛara oya. Mama eđa ne jūma mālā erobΛra wagaya.
¹⁹ Māwānacarea ara mādjiduba jaraya: mālā waga erobΛra poa zocārā droaya. Jālbe bio necai baya. Mādjia quirā bΛda co baya idjaba bΛsrida baya.”

²⁰ BaribΛΓΛ Ācōrēba idjia jarasia:

“jBΛra crīcha neē tabΛa! Ara naļ diamasi bΛra beuya. Maļbe bΛa waga erobΛra ζcai itea bei?”
²¹ AbaΛba naļ ējūānebemada auđuara edaida crīcha bΛbΛΓΛ, baribΛΓΛ Ācōrēnebemada mācua crīchaē bΛbΛΓΛ, maļ quirāca māwāya.–

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Maļ carea Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

–Bārā sāvā beadida, codi careabemada, cacuade jΛni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ²³ Dadjī zocai baida djico cāyābara biara bΛa. Dadjida dadjī cacuade jΛbada cāyābara biara bΛa. ²⁴ AcΛdadua, ībanara ne udacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. BaribΛΓΛ Ācōrēba ādjira ne cobibaria. ζBārāra ībana cāyābara biara beaēca? ²⁵ Jūmawāyā crīcha bΛdeba ni abaΛda dārāra zocai baēa.* ²⁶ Dārāra zocai baēbΛΓΛ, ζcārē cārēā codira, cacuade jΛbada sida jūmawāyā crīchabada?

²⁷ AcΛdadua nepōnōda sāvā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. BaribΛΓΛ mālā jaraya: dadjī drōāenabema boro SalomoΛra bio ne bara badamīna nepōnō quirāca quirāwārēā djioca basia.†
²⁸ Idi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōnōbibaria. Maļ bērā ζidjia biara bārāba jΛnamārēā diaēca? Maļgara ζsāvāērā poya ijanaē? ²⁹ Maļ carea ababe codi careabemada, dodī careabema sida jarΛrānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ³⁰ Jūma maļgara naļ ējūānebemarāba jarΛbadaa, baribΛΓΛ bārā Zeza Ācōrēba cawa bΛa bārāba cārēda erobeadi panΛda. ³¹ Maļ bērā Ācōrēra bārā Boroda bΛdadua. Maļne idjia jūma maļgara diaya.–

Nebia bajāne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bārāra cābana panΛēmīna ne waya bearānadua. Ācōrēba quirāna bērā bārāra bia pe erobesia. ³³ Maļ carea bārāba erobeadebemada nēdobuedapeda ne neē quedeaa diadadua. Nebiada bajāne erobeadi careabΛrΛ jarΛdadua. Bajānebemara jōcaa. Chimia bida cocaa. Ne

* **12:25** Dārāra zocai baēa. AcΛΛamaarā maļba jara bΛa “drasoara waridaēa.” † **12:27** 1 Reye 10:4-7, 23-25.

drΛabadarā bida poya drΛadacaa. ³⁴ Bārāmaarā dji biara bΛara soḁeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quīrāca Ācōrēba jara bΛara ījā odi carea beaḁadua.† Nezoca biaba ībīrāda coa erobabaria idji boro zebΛrΛde bia edai carea. Quima edabΛda bΛsrīḁaa o panΛmaΛba zepeda dji boroba trΛbΛrΛde nezoca biaba ara maḁda dede eda wābadara ewaya. ³⁷ Nezocaba jḁā bΛda dji boroba unune zeibΛrΛ, wārāda maḁ nezocara bio bia baya. Mḁa wārāda jaraya: ara maḁda idji borora nezoca quīrāca djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquētra, āsabodode bida dji borora jḁāya. Dji boroba idji jḁā bΛda unune zeibΛrΛ maḁ nezocara bio bia baya.

³⁹ Naḁda cawaḁadua: de djibariba ne drΛabarira sāḁbe zeida cawa bΛbara, cāīé bacasia ni cārē sida drΛabi amaaba. ⁴⁰ Ara maḁ quīrāca bārā bida jḁā beaḁadua. Bārāba mḁ, Naḁ Djara Edaḁa zeḁda crīcha panΛne zeya.–

Nezoca umé panΛneba ne jara bΛ

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwīḁisia:

–Dai Boro, ḁmaḁgΛra bΛa dairāa jara bΛca, wa jūmarāa jara bΛ?–

⁴² Jesuba panusia:

–Nezocaba crīcha cawaḁeba jipa o bΛbΛrΛ, de djibariba idji dede bea nezocarāra maḁ nezoca jḁwaḁda bΛya ādjia codira aride diamārēā.

⁴³ Nezocaba māwā o bΛda idji boroba unune zeibΛrΛ, idjira bio bia baya.

⁴⁴ Mḁa wārāda jaraya: dji boroba jūma idjia erobΛra maḁ nezoca jḁwaḁda bΛya.

⁴⁵ BaribΛrΛ maḁ nezocaba idji soḁe mḁ boro zeira dārāyana ai bΛrΛ, waabema nezocarāda, nezoca wērārā sida biē o beya, bΛsrīḁa ne cobada ewarida o beya idjaba ituaba beu nībaya. ⁴⁶ Abeda idji boro zeida jḁāé baya. Māwā bΛde idji borora cawaēne zeya. Maḁ nezocara bio cawa opeda dji ījānaca ume biē bΛya.

⁴⁷ Nezocaba idji boroba obi bΛra cawa bΛda oēbΛrΛ, dji boroba maḁ nezocara dji cābāyā uya. ⁴⁸ BaribΛrΛ nezocaba adua bΛḁeba dji boroba jara bΛ āi osira maḁ nezocara mācua uēa. Wārāda Ācōrēba ḁcΛrΛa wai bΛa dia bΛa idji itea odamārēā. Dji wai bΛara edadarāba idji itea wai bΛara odia panΛ.–

Jesu carea nēbΛra odjaiḁbema

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Mḁra zesia naḁ ējūā cawa oi carea.§ Ara nawena māwā obΛrΛbara bio bia bΛcacia. ⁵⁰ BaribΛrΛ naārā mḁra bio bia mīgaida bΛa.* Maḁ carea bio sopua bΛbaria aba maḁ ewari jūēbΛrΛḁaa. ⁵¹ ḁMḁa ēberārā ābaa necai bΛi carea zesida crīcha panΛca? Mḁa jaraya maḁ carea zeē bΛa, ātebΛrΛ ze bΛa ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. ⁵² NamaΛba ḁtaa abari dedebemada mḁ carea dji quīrūda beaḁia. Juesuma panΛne uméḁemada dewara ūbea panΛ ume dji quīrūda beaḁia. ⁵³ Dji zezada dji warra ume dji quīrūda beaḁia. Dji warrada dji zeza ume dji quīrūda beaḁia. Dji papada

† **12:35-36** Ījā odi carea beaḁadua. Griego beḁeade nāwā bḁ bΛa: “CΛrrara bio trājḁ cobḁadua.”

§ **12:49** Griego beḁeade nāwā bḁ bΛa: “Mḁra zesia tḁbḁ uruada naḁ ējūānaa batabuei carea.”

* **12:50** Mḁra bio bio mīgaida bΛa. Griego beḁeade nāwā bḁ bΛa: “Mḁra waḁi borocueida bΛa.”

dji cau ume dji quĩrũda beadia, dji cauda dji papa ume dji quĩrũda beadia. Dji pãcõrẽda dji ãigu ume dji quĩrũda beadia. Idjaba dji ãigura dji pãcõrẽ ume dji quĩrũda beadia.

Ewari sãwã baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴ Mañ awara Jesuba eberãrãa nãwã jarasia:

–Bãrãba jãrãrã pãimada ãmãdau baebariare unubãdade jarabadaa cuera zeida. Mañne wãrãda cuera zebaria. ⁵⁵ Baribãrã nãurãda eñũã põãsa ewaraga ãlareba puãsira jarabadaa ewarira bio jãwãrãã baida.† Mañne ewarira wãrãda jãwãrããbaria. ⁵⁶ Bãrã dji biaca beãrãba ewari quĩrãra cawa panãmĩna ãcõrẽba nañ ewaride o ãara cawãdãca.

⁵⁷ Bãrãba çãwãẽrã poya cawãdaca cãrẽda jipa ãlda? ⁵⁸ Bã dji quĩrũba ãlda eberãrã cawa obarĩmaa edeibãrã, wãbãdade jũma odua ibiadĩ carea. Mãwã oẽbãrã idjia ãara dji cawa obari jãwãde ãaya. Mañbe dji cawa obariba ãara dji zarraa jidabiya preso ããmãrẽã. ⁵⁹ Mãa jaraya: ãara jãmabemada eãrãã aba ãa diaida ãa parata jũma diabãrããda.–

13

Ãcõrẽmaa zedaẽbãrã beudia

¹ Mãwã panãne eberãrãba Jesua jarasidaa ããrã Galileadebemarãba animarã ãcõrẽa babue dia panãne Pilatoba ãdjirãra quenabisida. ² Mañ carea Jesuba jarasia:

–Mañ eberãrãra bia mĩga beupedada bẽrã çbãrãba crĩcha panãca ãdjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarãba obada cãyãbara? ³ Mãa jaraya: mãwãẽã. Baribãrã bãrãba cadjirua obadara igarãdapeda ãcõrẽmaa zedaẽbãrã bãrã sida beudia. ⁴ Siloe de ãã dra-soa ãlda dieciocho eberãrã ãrã ãeside jũma beusidaa. Mãwã beupedada bẽrã çbãrãba crĩcha panãca ãdjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleãne beaba obada cãyãbara? ⁵ Mãa jaraya: mãwãẽã. Baribãrã bãrãba cadjirua obadara igarãdapeda ãcõrẽmaa zedaẽbãrã, bãrã sida beudia.–

Higojõ zaucadebema ne jara ãa

⁶ Mañbe ne jara ããdeba Jesuba ãdjirãa nãwã jaradiasia:

–Eberãba idji neude higojõ bacuruda erobasia. Ewari aba mañ bacuru zau ãa cawaya aãde wãsia baribãrã zauẽ basia. ⁷ Mañ carea djibariba idji neú wagabarĩa nãwã jarasia: “Nañ bacuru zau ãa cawaya nañba poa ãbea aãde ze ãa baribãrã zauca. Mañ bẽrã biara ãa tutabueida. Çcãrẽ cãrẽã bacuru zaucada erobai?”

⁸ Baribãrã dji neú wagabariba jarasia: “Mã boro, biara ãa poa aba jããnida. Mãa dji carrade egorora bogajupeda ne ãaya. ãĩbẽrã mañba zauisicada. ⁹ Za ze poade zausira idu ãaya. Zauẽbãrã tutabueya.”–

Ãnãũbada ewaride Jesuba wẽrã biabida

¹⁰ ãnãũbada ewaride Jesuba judiorã dji jãrebada dede jaradia basia.

¹¹ Mama wẽrãda basia. Mañ wẽrãra dieciocho poa jaiba eñũrẽã erobasia. Mañ bẽrã poya jipa jĩrũca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita trãpeda nãwã jarasia:

–Wẽrã, ãa cacua biẽ ããdebemada biadua.–

† 12:55 Eñũã põãsa ewaraga ãlareba. Griego bedede ãã ãa: “Surdeba.”

13 Māwā jarapeda Jesuba idji jɔwara ɔrɔ ɔɔsia. Ara maɔda wērāra jipa ɔta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. 14 Baribɔrɔ Jesuba ɔnāūbada ewaride biabida bērā dji jɔrebada dedebema borora quīrūsia. Maɔne jūmarāa nāwā jarasia:

–ɔnāūbada ewari awara sei ewarida eropanɔa trajadi carea. Maɔgɔ ewaridebɔrɔ zeddua bārāra biabidamārēa. Baribɔrɔ ɔnāūbada ewaridera zerānadua.–

15 Maɔ carea Jesuba jarasia:

–jBārāba jaradiabada quīrāca oɔcaaa! ɔnāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeda baido dode edeɔacaca? 16 Māwā baibɔrɔ ɔbiē ɔɔca naɔ wērāra, diauruba dieciocho poa biē erobadadebemada ɔnāūbada ewaride biabida? ɔIdji sida Abrahaɔneba yōnaēca?–

17 Jesuba maɔ jaraside idji biē jara panɔra bio perasidaa, baribɔrɔ idjia ne bia o ɔɔ carea purura bio ɔɔsrida panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara ɔɔ

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

18 Maɔbe Jesuba jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobɔra ɔcārē quīrāca ɔɔ? 19 Mostaza ta quīrāca ɔɔa. Ēberāba maɔ tada idji ējūāne úsia. Tunupeda warisia aba bacuru waitabe nūmebɔrɔɔdaa. Maɔ bērā ībanara dji jɔwatede de ocuade zesidaa.–

Paɔ ēsābaridebema ne jara ɔɔ

Mateo 13:33

20 Maɔ awara jarasia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobɔra ɔcārē quīrāca ɔɔ? 21 Paɔ ēsābari quīrāca ɔɔa. Maɔ paɔ ēsābarira wērāba maārī edapeda harina waibɔade abuesia. Maɔbe bio puerapeda chūmɔsia aba jūma ēsābɔrɔɔdaa.–

Eda wābada pēsua ɔɔ

Mateo 7:13-14, 21-23

22 Jerusaleɔnaa wābɔrɔɔde Jesuba puru waibɔade, puru zaquede bida jaradisia. 23 Maɔne abaɔba idjia iwidisia:

–Mɔ Boro, ɔĀcōrēba zocārāēbe ēdrɔ edaica?–

Jesuba panusia:

24 –Ne jūma oɔadua dji eda wābada pēsua ɔɔde eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea beara zocārā panɔa baribɔrɔ poya jūma eda wānaēa.

25 De djibariba dji eda wābadara jūātrɔ nūmɔnacarea dji dajada panɔba ewamārēa nāwā trɔ jaradía: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Baribɔrɔ de djibariba panuya: “Mɔa bārāra unucaa idjaba sāmabemada adua ɔɔa.”

26 Dji dajada panɔba nāwā jaradía: “Dairāra ɔɔ ume ābaa ne cosidaa, idjaba ɔɔa dai purude jaradia nībaside arima panasidaa.” 27 Maɔne idjia bārāa jaraya: “Mɔa bārāra unucaa idjaba sāmabemada adua ɔɔa. Cadjirua obadarā, āyā wānadua.”

28 Bārā dji dajada beara aujā panania idjaba puaba quida ɔchia panania. Abrahaɔda, Isada, Jacoboda idjaba Ācōrēneba bedeadadarā sida Ācōrē purude ununia, baribɔrɔ bārāda Ācōrēba idu edaa wābiēa. 29 Maɔ ewaride drua āibemarāda ɔmāɔdau odjabariareba, ɔmāɔdau baebariareba, jɔwa aɔɔareba, jɔwa aradeba bida zedia. Maɔgɔrāra Ācōrē purude ne

co chūpanenia. ³⁰ Mañne dji jĩrũarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jĩrũarebemada beadia.-*

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Mateo 23:37-39

³¹ Mañ ewaride ḗCARḗ pariseorāda zedapeda Jesua jarasidaa:

-Namabemada isabe wādua. Herodeba bḗra bea quĩrĩā bḗa.-†

³² Mañne Jesuba ādjía jarasia:

-Jāñ ēberā usa pā quĩrĩāca bḗa nāwā jarade wānadua:‡ “Nane, nu bida mḗa cacua biē beara, jai bara bea sida biabicuaya. Mḗa oida bḗra ewari ũbeade jūma o erobaya.” ³³ Baribḗra idi, nu, nu nurēma bida ode nĩbaya Jerusaleñne jūēi carea. Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñne beabada bērā mama wāida bḗa.

³⁴ ¡Jerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! Ācōrēba diabueḗarā sida mōgaraba tabari beabadaa! Mḗa b̄arima zocārā bārāra ābaa pe eda quĩrĩā basia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quĩrĩāca. Māwāmĩna bārāba quĩrĩānaē basia. ³⁵ Mañ carea Ācōrēra waa bārā ume baēa. Bārāba mḗra waa ununaēa aba mḗ bia edabḗadaa. Mañ ewaride nāwā jaradía: “¡Bio bia bḗa dajji Ācōrē trḗneba zebḗra!”-

14

Jesuba ēberā ogoro bḗ biabida

¹ Anāũbada ewaride Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsia. Mañne dewara pariseorāba bio acḗ panasidaa idjia biē oi cawaya. ² Jesu caita ēberā ogoro bḗda basia. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bida nāwā iwidiisia:

-¿Bārāmaa bia bḗca ḗnāũbada ewaride cacua biē beara biabida?-

⁴ Baribḗra ādjirāba ni cārē sida jaradaē basia. Mañ carea Jesuba dji cacua biē bḗra jidapeda biabipeda diguidaa wābisia. ⁵ Mañbe Jesuba ādjía jarasia:

-Anāũbada ewaride bārā warrada wa pacada baido juebada uriade baesira ¿ara mañda errebari ēdrḗ edadaēca?-*

⁶ Baribḗra ādjirāba ni cārē sida panunaē basia.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarāda bugue dji droma bea careabemane chūmebadada. Mañ carea Jesuba ne jara bḗdeba ādjía nāwā jarasia:

⁸ -Ēberāba quima edabḗraḗde bḗa bḗsrida ne code wāmārēā jaraibḗra, dji droma chūmebadama chūmerādua. Āibērā bḗ cāyābara dji dromaara bḗda jūēisicada. ⁹ Māwāra djibariba bḗa jaraya: “Āyā wādua. Za bḗ ēberāda nama chūmeya.” Māwā obḗraḗde bḗra bio quĩrĩā peraya dji edaara bea ume chūmei bērā.

¹⁰ Mañ bērā bḗda edodibḗra dji edaara beama chūmedua. Māwāra bḗ edodaba unubḗraḗde nocodaa trḗpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā bḗ edodaba jūma dji chūmea quĩrĩāpita bḗra dji dromada unubiya. ¹¹ Bariduada dji dromaara ba quĩrĩā bḗbḗra Ācōrēba

* **13:30** Dji jĩrũarebema abḗraḗde judiorāēda jara bḗa. Dji nabemarā abḗraḗde judiorāda jara bḗa.
 † **13:31** Mañ Herodera Antipa trḗ jarabadjidaa. ‡ **13:32** Jāñ ēberā usa pā quĩrĩāca bḗa. Crĩchada ũbea dia bḗa: ēberā crĩcha cawa bḗda, ēberā cadrḗa bḗda, wa ēberā siriē bḗda. * **14:5** Warra. Griego bedeade ḗCARḗ cartade “burro” bḗ bḗa.

edaara baya. Abaaba ara idjida edaara b̄ab̄ab̄a Ācōrēba dji dromaara baya.–

¹² Maabe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–Ba eberārā ne code tr̄ab̄ab̄ade b̄a dji biarāda, b̄a djabarāda, b̄a eberārā sida tr̄arādua. Ne bara bea b̄a caita panabada sida tr̄arādua. Ādjirāda tr̄ab̄ab̄a dewara ewaride ādjia eberārā tr̄ab̄ab̄ade b̄a sida tr̄ania. Māwā b̄aa odabari ne edaya. ¹³ Maā b̄ērā b̄aa eberārā tr̄ab̄ab̄ade biara dji ne neē beada, dji n̄acan̄aca beada, j̄rū biē beada, dauberrea bea sida tr̄acuadua. ¹⁴ Māwāb̄ab̄a wārāda b̄ara bio bia baya. Ādjia ni cārē sida b̄aa poya diadaē b̄ērā, dji jipa bea ārēbab̄ada ewaride Ācōrēba b̄aa nebiada diaya.–

Ne cobada waib̄ab̄adeba ne jara b̄a

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume ch̄upan̄aba maā ūr̄isidade abaaba jarasia:

–Ācōrē purude ne cobada eberāra bio bia beadia.–

¹⁶ Maā carea Jesuba idjia jarasia:

–Ewari aba eberāba ābaa ne coēi waib̄ab̄ada ob̄ab̄a b̄ērā zocārā jarasia ābaa ne coēida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisia: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Barib̄ab̄a eberārāba wāna amaaba jarasidaa j̄awa tābara pan̄ada. Abaaba jarasia: “Aretewa māa ējūāda nēdosia. Maāda ac̄ade wāida b̄a b̄ērā poya wāēa. Mā djuburia maā carea biē cr̄icharādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “Māa aretewa pacada die nēdoda b̄ērā poya wāēa. Maā pacada ac̄ade wāb̄ab̄a wārāda bia bea cawaya. Mā djuburia maā carea biē cr̄icharādua.” ²⁰ Maāne dewaraba jarasia: “Māra aretewa quima edada b̄ērā poya wāēa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ādjia jarapedadara de djibarīa jarasia. Maā carea djibarira bio quīrūpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wādua. Maabe dji ne neē beada, dji j̄rū biē beada, dji dauberrea beada, dji n̄acan̄aca bea sida jūma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jarasia: “Ba jarada quīrāca māa osia, māwāmīna wadi dera bari cob̄aa.”

²³ Maā carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru j̄ga o beaza wādua. Eberārāda unusira isabe zebicuadua mā dera bio bira cobemārēā. ²⁴ Māa jaraya: māa naārā tr̄acuadarāba māa waib̄ab̄a djubidara ni maārī bida codaēa.”–

Jesu ēpēira zarea b̄aa

Mateo 10:37-38

²⁵ Eberārāda Jesu caidu zocārā n̄ibabadjidaa. Maā carea Jesuba ādjimaa ac̄apeda nāwā jarasia:

²⁶ –Abaaba māda ēpē quīrīā b̄ab̄ab̄a, naārā bio cr̄ichaida b̄aa. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai baida mā cāyābara biara quīrīā b̄ab̄ab̄a, poya mā ume n̄ibaēa. ²⁷ Bia mīga bai carea b̄ab̄ab̄a, poya mā ume n̄ibaēa.†

²⁸ Abaaba de waib̄ab̄ada o quīrīā b̄ab̄ab̄a, naārā quīrācuita cr̄ichaida b̄aa idjia erob̄a parataba jūma pārāi cawaya. ²⁹ Āibērā de j̄rū joudacarea cawaiscada poya pārāēda. Dewarārāba maā ununapeda nāwā ipida jaradia: ³⁰ “J̄jāl acheba aba poya oi quīrāca naā dera jāwā j̄awa osica?”

† 14:27 Mā carea bia mīga bai carea b̄ab̄ab̄a. Griego bedeadē nāwā b̄ā b̄aa: “Abaaba idji crura atau edeb̄ab̄a.”

³¹ Abaλ druadebema boroba sordaorāda die mil erobλbarλra, maλne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorā bara idji ume djōne zeibarλra, djōni naēna ζidjia quĩrācuita crĩchaēca poyai cawaya? ³² Idjia poyaēda cawasira dewarabema wadi tλmλ bλde ζλcλraλ diabueēca idji ume bedeade wānamārēā?

³³ Ara maλ quĩrāca mλ ēpēni naēna bārāba bio crĩchadapeda ne jūma igaradi carea beadaēbarλra mλ ume poya nĩbadaēa.

Tāda cλyaa jōibarλra

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wārāda tāra bio bia bλa, baribarλra cλyaa jōibarλra ζsāwā wayacusa cλyaa bei? ³⁵ Maλ tāra egorode jĩāpoi carea ni animarā ācaca λrλ bλi carea abeda biē bλa. Biara bλa batabuedida. ĩDji cλwλraλ bara bλba quĩrācuita ũrĩdua!–

15

Oveja aduadadebema ne jara bλ

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aba Romanebema boro itea parata jarλra pebadarāda, cadjirua obadarā sida Jesuba jaradia bλ ũrĩni carea zesidaa. ² Maλ carea parise-orāba, judiorā ley jaradiabadarā bida idjira nāwā biē jarasidaa:

–Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ādji ume ne cobaria.–

³ Maλ carea Jesuba ādjía ne jara bλdeba nāwā jarasia:

⁴ –Abaλba cien oveja erobλdebemada aba aduairλra ζsāwā oi? ĩDji 99 panλra ējūā ewaraga bλde amepeda dji aduadada jarλde wāēca aba unubarλadaa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio bλsrīdaa diguida edeya. Maλbe idji dji biarāra, idji caita panabadarā sida trλcuapeda jaraya: “Bārāra mλ ume bλsrīdadadua. Mλ oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara maλ quĩrāca mλa bārāa jaraya: 99 jipa bēa carea bajānebemarāra bλsrīdabadamĩna, biara bλsrīdabadaa ēberā aba cadjirua obarida Ācōrēmaa zebλrλde.–

Parata torro aduada

⁸ Wērāba parata torro die erobλdebemada aba aduairλra, ζĩbĩrā coapeda idji dera bio imaēca aba dji parata unubarλadaa? ⁹ Unusira idji dji biarāra, idji caita panabadarā sida trλcuapeda jaraya: “Zedadua, mλ ume bλsrīdadadua. Mλ parata aduadara unusia.” ¹⁰ Mλa jaraya ara maλ quĩrāca cadjirua obarida aba Ācōrēmaa zebλrλde Ācōrēra bajānebema nezocarā ume bio bλsrīdabadaa.

Warra cadjiruade nĩbadadebema ne jara bλ

¹¹ Maλ awara Jesuba jarasia:

–Ēberāda basia. Maλ ēberāba warrada umé erobλasia. ¹² Ewari aba dji tēābemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, bλa erobλdebema mλa edaida bλra mλa diadua.” Maλ carea dji zezaba erobλra ādjiza diasia. ¹³ Dārāēne dji tēābemaba edadara jūma nēdobuepeda tλmλ dewara druadaa wāsia. Mama ne jūma cadjiruada o besia aba dji parata jōbarλadaa.

¹⁴ Ni cārē sida neē bedacarea maλ druade jarraba waiλada zesia. Maλ bēra warrara bio jarra babadjia. ¹⁵ Maλ carea idjira maλ druadebema ne bara bλ ēberāmaa traju jarλde wāsia. Maλgλba chinada idjía wagabisia. ¹⁶ Bio jarra bada bēra chinaba co panλnebemada idjia bida co quĩrā babadjia. Māwāmĩna ni abaλba idjía diadaca basía ne comārēā.

¹⁷ Mañbe cawasia biē oða bēřā māwā b̄ada. Mañne ara idjiduba jarasia: “Mā zeza itea trajabadarāra bio ne cobadaa mañne m̄ara nama jarrababa beubodoa. ¹⁸ Biara b̄aa ara nawena idjimaā wāida. Jūēnacarea māa idjía jaraya: Zeza, wārāda māa Ācōrē quīrāpita, b̄a quīrāpita biða cadjiruada osia. ¹⁹ Mañ bēřā biara b̄aa m̄ara waa b̄a warraada aēda. Āteb̄ara m̄ara b̄a nezocada b̄adua.” ²⁰ Ara mañda dji zezamaā wāsia.

Dji zezaba idjira tam̄a zeb̄ara unusia. Mīā djuburi unupeða idjimaā pira wāsia. Idjira b̄ara pēða uridarrade isōsia. ²¹ Mañne dji warraba jarasia: “Zeza, wārāda māa Ācōrē quīrāpita, b̄a quīrāpita biða cadjiruada osia. Mañ bēřā biara b̄aa m̄ara waa b̄a warraada aēda.” ²² Barib̄ara dji zezaba idji nezocarāa jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeða idjía j̄lbidadua. Idji j̄lwađe sortijada j̄lbidadua. Mañ awara j̄rūne j̄lbada sida j̄lbidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea b̄ada beadadua ne codi carea. j̄b̄sridada oðia! Mā warrara beu b̄adada ĩrēbasia; adua b̄adada dadjirāba waya unusidaa.” Mañbe bio b̄asrida duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja b̄adada diguidaā zeb̄ara basia. De caita jūēb̄ara de ūrsia chiru zá panada idjaba cari duanada. ²⁶ Mañ carea nezoca aba tr̄pēða iwīdisia cārē cārēā māwā o pan̄a cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “B̄a zezaba paca zaque boreguea b̄ada beabisia b̄a djabada jēda bia zēda bēřā.”

²⁸ Mañ ūrside quīrūpeða dji dede eða wā quīrāē basia. Māwā b̄ade dji zezara idjimaā wāpeða beða djuburiasia eða wāmārēā. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūm̄aza m̄ara b̄a itea bio trajabaria. B̄aa jarab̄ara jūma o b̄abaria. Māwāmīna wadibida b̄aa chiwatu zaqueda aba biða māa diacaa mā dji biarā ume ābaa b̄asrida ne codi carea. ³⁰ Barib̄ara b̄adji warraba b̄a paratara wērārā audua bea ume jūma cosia. Mañbe b̄amaā zeb̄ara b̄aa idji itea paca zaque boreguea b̄ada beabisia ābaa b̄asrida ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, b̄ara ewariza mā ume b̄abaria. Jūma māa erōb̄ara b̄area. ³² Barib̄ara bia b̄aa b̄a djaba waya dadjimaā zeb̄ara carea b̄asridada oðida. Idjira beu b̄adada ĩrēbasia; adua b̄adada dadjirāba waya unusidaa.”—

16

Parata cawa obaridebema ne jara b̄a

¹ Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

—Ēberā bio bara b̄aba nezoca dji dromada erōbasia. Mañne ĩc̄ara b̄a dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara āi o b̄ada. ² Mañ carea dji boroba idjira tr̄pēða nāwā quēāsia: “B̄aa mā parata āi o b̄ara māa ūrsia. B̄aa sāwā oðara cartade acabidua. Māa bara b̄atabueya.”

³ Mañ ūrside nezocaba ara idjiduba jarasia: “Mā boroba m̄ara b̄atabueb̄ara. j̄j̄lbe māa sāwā oi? M̄ara traju zarea oi carea l̄b̄aē b̄aa; mañ awara bio pera b̄aya djārāa ne iwīdi carea. ⁴ Māa cawa b̄aa sāwā oida mā wāi naēna. Māwāra dewararāba m̄ara ādji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diaði bara beada aba aba tr̄cuasia. Dji naārēbema iwīdisia: “¿B̄aa jūmasāwā mā boroa diaida b̄a?” ⁶ Mañba panusia: “Māa olivo dragada mil galoā diaida b̄aa.*” Mañne nezocaba

* **16:6** Mil galoā. Griego beedeade b̄a b̄aa “cien barril.” Mañ jēda diai carea mil ewari trajaida basia.

jarasia: “Māēteara isabe chūmepeda b_Λ cartade b_Λ b_Λra quīrā awara odua. B_Λdua b_Λa quinientobe diaida b_Λda.”

⁷ Ma_Λbe dewaraa iwidisia: “¿B_Λa jūmasāwā diaida b_Λ?” Ma_Λba panusia: “M_Λa trigoda cien ē diaida b_Λa.”[†] Nezocaba jarasia: “B_Λ cartade b_Λ b_Λra quīrā awara odua. B_Λdua b_Λa ochentabe diaida b_Λda.”

⁸ Nezoca cadjiruaba māwā oda carea dji boroba jarasia idjira crīcha cawa b_Λda. Wārāda Ācōrē ēberārā cāyābara na_Λ ējūānebemarāba ne edaēdi carea ādji abaricarā ume biara crīcha cawaadeba obadaa.[‡] ⁹ Ara ma_Λ quīrāca m_Λa bārāa jaraya: na_Λ ējūānebema parataba zocārā ēberārāda carebaadua. Māwā bārā dji biarāda zocārā eropanania. Ma_Λbe bārā beub_Λdade bajāne bia edaēdia.[§]

¹⁰ Ab_Λaba maārī erob_Λda bia o cawa b_Λb_ΛΓ_Λ, wai_Λb_Λa erob_Λ sida bia o cawa baya. Idjaba maārī erob_Λda bia ocab_ΛΓ_Λ, wai_Λb_Λa erob_Λ sida bia oca baya. ¹¹ Ara ma_Λ quīrāca bārāba na_Λ ējūānebema nebiada jipa odaēb_ΛΓ_Λ ¿Ācōrēba bajānebema nebiada bārāa diaica? ¹² Idjaba Ācōrēba na_Λ ējūāne diadada bārāba jipa odaēb_ΛΓ_Λ ¿idjia bārā itea bajāne erob_Λra diaica?*

¹³ Ni ab_Λ nezocaba poya idji boroda umé erobaēa. Umé erob_Λb_ΛΓ_Λ ab_Λ biara quīrāya. Ab_Λ ēpēya ma_Λne dewarabemara igaraya. Ara ma_Λ quīrāca ne bara bai awua b_Λba poya Ācōrēda ēpēēa.–

¹⁴ Jesuba jara b_Λra pariseorāba jūma ūrī duanasidaa. Ādjirāra parata awua bea bērā isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Ma_Λne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra dewararā quīrāpita ēberā bia quīrāca panabadaa. Barib_ΛΓ_Λ Ācōrēba cawa b_Λa bārāra wārāda sāwā beada. Ēberārāba bia unubadara Ācōrēba bia unuca.

Ācōrē purudebema

¹⁶ Jua_Λ zei naēna Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba b_Λpedada sida dadjirāba eropanasidaa. Mama_Λba l_Λtaa daiba bedeā bia Ācōrē purudebemada jaradia pan_Λa. Wārāda ēberārāba ne jūmada o pan_Λa Ācōrē purudebemarāda beaēdi carea. ¹⁷ Barib_ΛΓ_Λ Ācōrēba diada leyra ni maārī biā jōēa. Bajāda idjaba na_Λ ējūā sida jōichaara b_Λa.

Jesuba mīā amaira biē b_Λada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ēberāba idji quimada amapeda dewara wērāda edaib_ΛΓ_Λ daunema b_Λa. Idjia amana wērāda dewara umaquīrāba edaib_ΛΓ_Λ ma_Λ umaquīrā sida daunema b_Λa.

Lazaro idjaba ēberā bio bara bada

¹⁹ Ēberāda basia bio bara b_Λda. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjaba dji biara b_Λ lino caēaba djiobadjia. Ma_Λ awara ne cobada dro-mada ewariza obadjia. Ma_Λ ēberāra na_Λ ējūāne bio bia basia. ²⁰ Ma_Λne ēberā ne neē quīru Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara b_Λ dede eda wābadama egode b_Λbadjia. Idjira bio chādaida basia. ²¹ Idjia ne bara b_Λ ne

[†] **16:7** Cien ē. Ma_Λ jēda diai carea 2500 ewari trajaida basia. [‡] **16:8** Ācōrē ēberārā. Griego bedeade b_Λ b_Λa “l_Λnaanebema warrarā.” [§] **16:9** Bārā beub_Λdade. Griego bedeade b_Λ b_Λa: “Bārā parata jōb_ΛΓ_Λde.” Bajāne bia edaēdia. Ma_Λba āibērā jara b_Λa: “Ācōrēba bārāra bajāne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Bārāba djārāneda aride odaēb_ΛΓ_Λ, ¿caiba bārāa ne diai?”

cobadaɓeɓa jurrudada co quĩrĩã ɓabadjia. Maãne usaba zedapeɓa idji chãɗara senebadjidãa.

²² Mãwã panãne dji ne neẽ queraɗara jaidasia. Ara maãda bajãnebema nezocarãba idjira Abrahaã ɓamaa edesidaa. Mãwãnacarea dji ne bara ɓa sida jaidasia. Maãbe idjira tɓarisidaa.

²³ Tɓɓa uruade bia mĩga ɓaɗe ne bara ɓadaba Abrahaãda, Lazaro ume ãbaa panãda tɓmɓa unusia.† ²⁴ Maã carea jĩgua jarasia: “Zeza Abrahaã, mã quĩrã djoburia Lazarora diabuedua. Idji jɓwa jĩwĩnĩra baidoba begueapeɓa mã quĩrãme begueaɗe zebidua. Naã tɓɓa uruade mãra bio bia mĩga ɓa.” ²⁵ Baribɓɓa Abrahaãba panusia: “Poya diabueẽa. Warra, quĩrãnebadua ɓa zocai ɓaside ne jũmane bia ɓasida, baribɓɓa Lazarora biẽ ɓasia. Iɗira Lazarora necai ɓa, maãne ɓara bio bia mĩga ɓa.” ²⁶ Maã awara uria dau care ɓada dadjirã ẽsi ɓa. Maã bẽrã ɓamaa wã quĩrĩã ɓe sida poya wãnaẽa. Idjaba jãmaɓa ni abaɗda poya daimaa zedaẽa.”

²⁷⁻²⁸ Maãne ne bara ɓadaba jarasia: “Zeza Abrahaã, mãẽteara mã quĩrã djoburia Lazarora mã zeza diguidãa diabuedua mã djabarã juesuma panãa jaramãrẽã nama sãwã ɓada. Mãa quĩrĩãẽ ɓa ãdjirã sida nama bia mĩgaɗe zedida.” ²⁹ Baribɓɓa Abrahaãba idjia jarasia: “Ãcõrẽba Moisea diada leyda, Ãcõrẽneba bedeabadarãba ɓapeɓada sida ãdjirãba eropanãa. Maãdrã jãñida panãa.” ³⁰ Maãne dji ẽberãba panusia: “Zeza Abrahaã, maãgã carea jãñaẽa. Baribɓɓa abaɓ beudada ãrẽbapeɓa ãdjimaa jarade wãibɓɓa, ãdjia cadjiruara igaradapeɓa jãña.” ³¹ Baribɓɓa Abrahaãba jarasia: “Ãcõrẽba Moisea diada leyra, Ãcõrẽneba bedeabadarãba ɓapeɓada sida jãñaẽɓɓa, beuda ãrẽbadaba jarabɓɓa sida jãñaẽa.”—

17

Ãcõrẽba cadjirua obadarã cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Èberã cadjiruade ɓeɓibadara baraa. Maãra ewariza mãwã ɓaya baribɓɓa ne cadjirua obibari ẽberãda miã djoburi ɓa. ² Bariduaba dji dromaẽ quedeada cadjiruade ɓeɓibɓɓa, Ãcõrẽba maã ẽberãra bio cawa oya. Maã cawa oira bio zarea ɓai bẽrã biara ɓa maã ẽberã ochirude yuda jãnapeda pusade batabuedida.

³ Maã bẽrã quĩrãcuiɗa beadaɗua. ɓa djababa ɓada biẽ oibɓɓa, idjira quẽɗua. Idjia biẽ oɗada igaraibɓɓa maã oɗara quĩrãdoada. ⁴ Abari ewaride idjia ɓada ɓarima siete biẽ oibɓɓa, maãbe ɓarima siete ɓamaa wãpeɓa mãa biẽ oɗara quĩrãdoada aibɓɓa, idjia oɗara quĩrãdoada.—

Daia biara jãñidua

⁵ Maãne Jesuba edadarãba idjia jarasidaa:

–Daira carebadua biara jãñi carea.—

⁶ Jesuba jarasia:

–Mostaza ta djoburi quiru quĩrãca ɓãrãba maãrĩ bida jã panãbara, za ɓa bacurua ɓa carrara ẽũtapeda pusade ɓaɗe wãduada abɗaɗe ara maãda bacuruba ɓãrã bedeara jãcasia.

Nezocaba oida ɓa

† 16:23 Tɓɓa urua. Griego bedeade ɓa ɓa “Hades.”

7 BΛ nezocada ējūāne traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea ζbΛa idjía jaraica “chūmedua ne comārēā”? 8 Māwā jaraēa. ĀtebΛΓΛ jaraya: “Ara nawena ne djudua. Małbe djiopeda młmaa enedua coi carea. MałbebΛΓΛ bΛra ne coida bΛa.” 9 BΛa jarađara bΛ nezocaba oda bēřā ζbΛa idjía bia bΛada aica? Māwā oēa idjia oida bΛdΓΛ oda bēřā. 10 Ara mał quĩrāca bārāba odida panΛra jūma osidara nāwā jarađida panΛa: “Daira dji nezoca edaara quedeaa; ababe daiba odida panΛdΓΛ osidaa.”–

Die ēberārā aida bara beada

11 Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleānaa wāsia. WābΛΓΛde Samaria druade jūēne wāsia. 12 Puru zaquede jūēbΛΓΛde die ēberā aida bara beada idjima zesidaa. BaribΛΓΛ caita jūēnaē basía. 13 Jesua nāwā jġgua biasidaa:

–jJaradiabari, Jesu, dairāra quĩrā djuburiadua!–

14 Jesuba ādji unuside nāwā jarasia:

–Sacerdoterāmaa wānadua bārā biapedadara aCΛdamārēā.–*

Ara małda ādjira wābΛΓΛsidaa. WābΛdade abeda biacuasidaa. 15 Mał unuside aba Ācōrēa jġgua bia bedea bΛda Jesumaa jēda zesia. 16 Egode barru cobepeda Jesua bio bia bΛada asia idji biabida carea. Mał ēberāra Samariadebema basía. 17 Jesuba idjía iwidisia:

–ζDji biapedadara die panΛēca? Waabema nuevera ζsāma panΛ? 18 Nał judioē awara ζni abaΛda Ācōrēa bia bedeade jēda zeē basica?–

19 Małne Jesuba dji ēberāa jarasia:

–Pirabaripeda necai wādua. BΛa wārāda ĩjāna bēřā biasia.–†

Ācōrē jūmarā Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

20 Pariseorāba Jesua iwidisidaa:

–ζĀcōrē jūmarā Boro bebΛΓΛda sālbe ununi?–

Małne Jesuba panusia:

–Ācōrē jūmarā boro bebΛΓΛde ni cārē sida ununaēa. 21 Mał bēřā poya jaradaēa: “Dadjirā Borora nama bΛa” wa “awuá bΛa.” ĀtebΛΓΛ Ācōrēa ēberārā sodebΛΓΛ dji boroda bebaria.–‡

22 Małbe Jesuba idji ume nĩbabadarāa nāwā jarasia:

–Ewari zareada zeya. Mał ewaride bārāba mΛ, Nał Djara Edadara maārī bida unu quĩrānia, baribΛΓΛ ununaēa. 23 Małne λCΛΓΛba jarađia idjira nama bΛda wa awuá bΛda. BaribΛΓΛ aCΛde wārānadua. Ādjira ēpērānadua. 24 Baa purewa edabΛΓΛde jūma nał ējūāra λnabaria. Ara mał quĩrāca mΛ, Nał Djara Edada zebΛΓΛde jūmarāba ununia.Š 25 BaribΛΓΛ mał ewari jūēi naēna młra bio bia mġgaida bΛa. Idjaba idibema ēberārāba młra igaradida panΛa.

26 Nał Djara Edada zei ewarira Noé ewaride bađa quĩrāca baya. 27 Mał ewaride ēberārāra ne co duanabadjia, mĩā cāi duanabadjia, idjaba dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane badobΛΓΛdaa. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāra jūma nābΛΓΛ quinisidaa.*

* 17:14 Levitico 14:1-32. † 17:19 Biasia. Griego bedeade mał bedeaba idjaba jara bΛa “ēdrasia.” ‡ 17:21 Ēberārā sodebΛΓΛ. Griego bedeade małba idjaba jara bΛa “bār tāēnabΛΓΛ.” Š 17:24 Nał Djara Edada zebΛΓΛde. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade ababe bΛ bΛa “Nał Djara Edadara.” * 17:27 Genesis 6:5-17; 7:6-24.

28 Lo ewaride biða ara maļ quĩrāca b̄asia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. 29 Barib̄ara Lo Sodomaneba ēdr̄adacarea bajāneba t̄aba uruada cue quĩrāca zesia.† Maļḡaba dji ēberārāra jūma bá quenasia.‡

30 M̄ā, Naļ Djara Edada zeb̄ara ewaride ara maļ quĩrāca māwāya. 31 Maļ ewaride dji de ar̄ā b̄ara idji dede eda wāiē b̄ala ne edai carea. Dji peade b̄ara diguidaa ne j̄ar̄ade wāiē b̄ala. 32 Lo quima s̄awānada quĩrānebadadua.§ 33 Bariduaba naļ ējūāne bia bai carea j̄ara b̄ab̄ara aduaya. Barib̄ara ne jūmada aduaīb̄ara, Ācōrē ume ewariza zocai baya.

34 M̄ā jaraya: maļ ewaride abari c̄ade umé panania.* Maļne Ācōrēba aba edeya barib̄ara dewarabemara b̄eeya. 35 Wērārāda umé ne ba panania. Maļne Ācōrēba aba edeya barib̄ara dewarabemara b̄eeya. 36 Ēberāda umé ādji néude panania. Maļne Ācōrēba aba edeya barib̄ara dewarabemara b̄eeya.–†

37 Ādjirāba Jesua iwidišidaa:

–¿Maļḡara s̄ama māwāi?–

Jesuba panusia:

–Jūmarāba cawa pan̄a āgoso powua nūm̄ama ne beudara tab̄ada. Ara maļ quĩrāca jūmarāba cawad̄ia.–

18

Pēdra wērāba m̄ā sēna

1 Jesuba ne jara b̄adeba jarad̄asia Ācōrēa sēnaē iwidišida pan̄ada. 2 Nāwā jarasia:

–Purude cawa obarida b̄asia. Idjia Ācōrēda, ēberā sida wayaca b̄asia.

3 Ara maļ purude pēdra wērāda b̄asia. Maļḡara dewara ume nēb̄ara bara b̄asia. Maļ b̄erā ewariza wābadjia cawa obariba carebamārēā.

4-5 Barib̄ara wāb̄ar̄aza cawa obariba idjia jara b̄ara ūr̄ quĩrāca b̄asia. Māwām̄ina jūmawāyā m̄ā sē b̄a b̄erā ara idjiduba jarasia: “M̄ā Ācōrēda, ēberā sida wayaca. Barib̄ara naļ wērāra baridua ze b̄a b̄erā m̄ā sēbi naēna idjia iwidi b̄ara oya.”–

6 Maļbe Jesuba jarasia:

–Bārāba dji cawa obari jipaē b̄aba jarad̄ara ūr̄šidaa. 7 Ācōrēba edadarāba diamasi āsa biða quĩrā d̄juburia iwidi pan̄ane ¿idjia jipa o b̄adeba carebaēca? ¿Dārāica panui carea? 8 M̄ā jaraya: wārāda dārāēne Ācōrēba carebaya. Barib̄ara m̄ā, Naļ Djara Edada zeb̄ar̄ade ¿naļ ējūāne wad̄i m̄ā bedea ĵjā pan̄ada unune zeica?–

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata j̄ara pebari

9 Āc̄ara ara ādjidr̄a jipaara b̄eada cr̄icha panasišidaa. Maļ carea dewararāda igarabadjidaa. Jesuba ādjirā ne jara b̄adeba nāwā jarasia:

10 –Ēberāda umé Ācōrē de dromanaa ewari iwidišida wāšidaa. Aba pariseo bas̄ia. Dewarabemara Romanebema boro itea parata j̄ara pebari bas̄ia. 11 Pariseo āta nūm̄aba ara idjidebemada nāwā jarasia: “Ācōrē, m̄ā b̄ā bia jaraya m̄āra dewararā quĩrāca b̄aca b̄erā. Ādjira ne dr̄abadaa,

† 17:29 Tab̄a urua. Griego bedeaēde b̄ā b̄ala: “Tab̄a urua, azupre bara.” ‡ 17:29 Genesi 18:20deba aba 19:25daa. § 17:32 Genesi 19:26. * 17:34 Maļ ewaride. Griego bedeaēde “diamasi” b̄ā b̄ala. † 17:36 Griego bedeaēde āc̄ara cartade versículo 36 neēa.

cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba m̄ra jari ʘ Romanebema boro itea parata jara pebari quĩr̄ca ʘã. ¹² Domiaza ʘarima umé ne codaca ewarida obaria, idjaba die edabara m̄ra ʘã aba diabaria.”

¹³ Mañe Romanebema boro itea parata jara pebarira j̄ga n̄masia. Baribara bajãnaa acã basia. Atebara sopusadeba idji so r̄ra upeda jarasia: “Ăcõr̄e, m̄ra quĩr̄a djuburiadua. M̄ra j̄mawãya cadjiruada obaria.”

¹⁴ M̄ra ʘãra jaraya: pariseo cãyãbara mañ ẽberãra diguidãa wãside Ăcõr̄e quĩr̄pita jipa basia. Bariduada dji dromaara ʘa quĩr̄ã ʘara Ăcõr̄eba edaara ʘã. Aʘara ara idjida edaara ʘara Ăcõr̄eba dji dromaara ʘã.–

Jesuba warra zaquerã bia jara ʘã

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Mañe ʘara ʘãra idji warra zaquerãda Jesuma enesidãa idji j̄wada r̄ra ʘãpeda bia jara ʘãmãr̄ã. Jesu ume n̄babadarãba mañ unusidãe djibarirãda quẽasidãa. ¹⁶ Baribara Jesuba warrarãra tr̄cuapeda idji ume n̄babadarãa jarasia:

–Idu warra zaquerãra m̄maa zebidãdua, Ăcõr̄eba pe erobãdebemara ădjirã quĩr̄ca pañ bẽrã. ¹⁷ M̄ra wãrãda jaraya: warra zaqueba idji zeza ẽpẽbari quĩr̄ca aʘara Ăcõr̄eda ẽpẽbãra, mañ ẽberãra Ăcõr̄eba pe erobãã.–

Parata bara ʘã Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ẽberã dji droma ʘãra Jesua iwĩdisia:

–Jaradiabari bia, Ăcõr̄e ume ewariza zocai ʘã carea ʘã cãr̄eda oida ʘã?–

¹⁹ Jesuba idjia jarasia:

–ʘãr̄e cãr̄ã m̄ra dji biaada a ʘã? Ni aʘara dji biaã, ababe Ăcõr̄edra dji biaa. ²⁰ ʘã cawa ʘãra Ăcõr̄eba obi ʘã bedeara. Nãwã jara ʘã: daunemarãdua, m̄ã bearãdua, ne dr̄arãdua, sewadeba djãrãra biẽ jararãdua, ʘã zezara ʘã papa sida wayadua.–*

²¹ Dji ẽberãba panusia:

–Cũdra edãra m̄ra j̄ma mañgãra o ʘã.–

²² Mañ ũr̄peda Jesuba idjia jarasia:

–Wãra ʘã ne aba oida ʘã: ʘã ne erobãra j̄ma n̄dobuepeda dji paratara ne neẽ quẽeada diadua. Mãwã nebiada bajãne erobãra. Mañbe m̄ ume n̄bade zedua.–

²³ Mañ ũr̄side dji ẽberãra bio sopusasia bio bara ʘã bẽrã. ²⁴ Jesuba idjira mãwã ʘãda unuside mãwã jarasia:†

–Wãrãda bio zarea ʘãra ẽberã ne bara ʘãra Ăcõr̄era idji Boroda ʘã carea. ²⁵ Ne bara ʘãra Ăcõr̄era idji Boroda ʘãra cãyãbara cameyoda ăguja uriadã edã wãichaara ʘã.–

²⁶ Mañ ũr̄pedãdãba iwĩdisidãa:

–Mãwãra Ăcõr̄eba ʘãcaidã edã?–

²⁷ Jesuba panusia:

–Ẽberãba poya ocara Ăcõr̄emaarã oicha ʘã.–

²⁸ Mañe Pedroba jarasia:

* **18:20** Exodo 20:12-16. † **18:24** Idjira mãwã ʘãda. Griego bedeade ʘãra cartãde mãra neã. Idjaba ʘãra cartãde ʘãra: “Idjira sopusãra.”

–BΛ ēpēni carea daiba ne jūmada amesidaa.–

29-30 Jesuba ādjía jarasia:

–Māa wārāda jaraya: abalba Ācōrēda idji Boro bΛi carea idji deda, djibarirāda, djabarāda, quimada, warrarā sida ameibΛrΛ, idjia amena cāyābara naļ ewaride bio auduara edaya. Idjaba jirūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarāra awara edepeda jarasia:

–Ācōrēneba bedebadarāba mΛ, Naļ Djara Edadadebemada cartade bΛsidaa. Dadjirā Jerusaleñne jūēbΛdade ādjia bΛpedadara jūma māwāya.

³² ΛcΛrΛba mΛra judiorāēa jida dia dia. MΛra ipida biē jaradia idjaba mΛ quīrādarara idodia.† ³³ Maļbe mΛra udapeda beadia. BaribΛrΛ ewari ūbeade mΛra ĩrēbaya.–

³⁴ MaļgΛdebemada ādjirāba ni maārī bida cawadaē basía. Ādjia cawa crīchadaē bēra adua panasidaa idjia cārēda jara bΛda.

Jesuba dauberrea bΛ biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jūēbΛrΛde ēberā dauberrea bΛda o icawa parata iwidi bΛda chūmasia. ³⁶ Idjia ēberārā bΛga zebΛdada ūrīside iwidisia cārē cārēā māwā duanΛda. ³⁷ Maļne ĩcΛrΛba jarasidaa:

–Jesu Nazaredebemada zebΛrΛ bēra bΛga duanΛ.–

³⁸ Maļ carea dauberrea bΛra jīgua biasia:

–jJesu, Davideba zeda, mΛra quīrā djuburiadua!–

³⁹ Idjira Jesu nocoare wābΛdarāba quēāsidaa chupeamārēā. BaribΛrΛ jīguara biasia:

–jDavideba zeda, mΛda quīrā djuburiadua!–

⁴⁰ Maļ ūrīside Jesura nūmesia. Maļbe dauberrea bΛra caita enebipeda iwidisia:

⁴¹ –¿Cārēda quīrā bΛ māa oida?–

Dauberrea bΛba panusia:

–MΛ Boro, mΛ dauba unuida quīrā bΛ.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Unu bedua. BΛa ĩjāna bēra biasia.–

⁴³ Ara maļda unu bēpeda Jesu caiđu nībade wāsia. Idjia Ācōrēra bio bia jara nībasia. Maļ unupeadarā bida Ācōrēra bia jara panesidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

¹ Jesura Jerico purude jūēpeda wāyā wābΛrΛ basía. ² Mama ēberā Zaqueo abadada basia. Maļ Zaqueora Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarā boro basía. Bio ne bara basia. ³ Idjia Jesura unu quīrā basia. BaribΛrΛ ēberā maārī quiru bēra ēberārā powua nūmΛba poya unuē basia. ⁴ Maļ bēra Jesu wābΛrΛ na pira wāpeda sicomoro bacurude ĩtΛ wāsia. ⁵ Māwā bΛde Jesura arima jūēsia. Maļbe ĩtaa acΛpeda jarasia:

–Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi mΛra bΛ dede cāine wāya.–

† 18:32 Isaía 50:6; 53:5.

⁶ Ara maḷda Zaqueora ḅḅsrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia.
⁷ Maḷ ununapeda jūmarāba Jesudebemada nāwā biē bedea duanesidaa:
 –Jāḷ Jesura ēberā cadjirua obari dede cāine wāsia.–
⁸ Idji dede Zaqueora Jesu quīrāpita nūmepeda jarasia:
 –Mḷ Boro, ne neē quedeārā mḷa erobḷdebemada ēsadra diaya. Maḷ awara sewadeba djārāneda auḍu edaḍabari mḷa ḅarima quīmārē jēda diaya.–

⁹ Jesuba idjia jarasia:

–Idi Ācōrēba ḅḅra, ḅḅ ēberārā sida ēdrḅ edasia, Abrahaḷba ījāna quīrāca ḅḅa ījā ḅḅ bērā.* ¹⁰ Wārāda mḷ, Naḷ Djara Edaḍaba dji adua beada ēdrḅ edai carea jḅrḅde zesia.–

Paratadeba ne jara ḅḅ

Mateo 25:14-30

¹¹ Jesura Jerusaleḷ caita ḅḅ bērā dji arima duanḅa crīcha panasidaa ara maḷ ewaride Ācōrēra ādjirā Boro bai carea zeida. Jesuba jara ḅḅra ūrī panḅ bērā ne jara ḅḅdeba nāwā jarasia:

¹² –Ēberā dji dromada tḅmḅ dewara druadea wāsia jūmarā boroba idjira ara idji druadebema boroda ḅḅmārēā. Idjia crīchasia māwānacarea jēda zeida. ¹³ Wāi naēna idji nezocarāda die trḅpeda paratada waiḅḅa ādjiza diasia.† Maḷne jarasia: “Mḷ neēmisa naḷ paratara waribidua.”
¹⁴ Baribḅḅḅ idji druadebemarāba idjira bio quīrāma panḅ bērā, ēberārāda diabuesidaa jūmarā boroa nāwā jaradamārēā: “Daiba quīrāē panḅa idjira dai boro baida.”

¹⁵ Māwāmīna dji boroda ḅesia. Jēda zedacarea idji nezocarāra trḅcuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶ Maḷne aba na zepeda jarasia: “Mḷ boro, ḅḅa parata diadara mḷa ḅarima die auḍu waribisia.” ¹⁷ Maḷ carea dji boroba jarasia: “Bia ḅḅa, nezoca bia. Mḷa maārī diadara ḅḅa aride oḍa bērā mḷa ḅḅ jḅwaēda die puruda ḅḅya.” ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: “Mḷ boro, ḅḅa parata diadara mḷa ḅarima juesuma auḍu waribisia.” ¹⁹ Maḷ carea dji boroba jarasia: “Mḷa puruda juesuma ḅḅ jḅwaēda ḅḅya.”

²⁰ Maḷbe dewara nezocada zepeda jarasia: “Mḷ boro, ḅḅa parata diadara nama ḅḅa. Mḷa wuade ḅḅrā waga erobasia. ²¹ Māwā osia ḅḅra waya ḅḅ bērā. Mḷa cawa ḅḅa ḅḅa quīrā djuburiacada djārāneda edai carea. Maḷ awara djārāba upedaḍara ewabaria.”

²²⁻²³ Maḷ carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara ḅḅdjia jara ḅḅdeba ebuda ḅḅa mḷa jaradara oē basida. ḅḅa mḅra māwā ḅḅda bio cawa ḅasibḅḅḅ ḅcārē cārēā parata wagabada dede mḷ paratara ḅḅde wāē basi? Māwā oḍabara mḷ paratara dji eabaḍa sida edacasia.”

²⁴ Maḷbe dji boroba dji arima duanḅa jarasia: “Idjia erobḅara jārīnapeda dji die erobḅa diadua.” ²⁵ Ādjirāba jarasidaa: “Baribḅḅḅ, dai boro, idjia die erobḅa.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “Mḷa jaraya: dji aride obaria mḷa auḍuara diaya, baribḅḅḅ dji aride ocaa mḷa maārī diada sida jārya.”

²⁷ Maḷ awara mḷ ādji boro baida quīrāē pananara enenapeda mḷ quīrāpita quenanaḍua.”–

* **19:9** Abrahaḷba ījāna quīrāca ḅḅa ījā ḅḅ bērā. Griego bedeaḍe ḅḅ ḅḅa: “ḅḅra Abrahaḷ warra bērā.” † **19:13** Paratada waiḅḅa. Griego bedeaḍe ḅḅ ḅḅa “diez minas.” Mina aba edai carea cien ewari trajaida basia.

Jesu Jerusaleāne jũēna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juaā 12:12-19

28 Māwā jaradacarea Jesura nocodaa Jerusaleānaa wāsia. 29 WābΛΓΛde Betpague puru idjaba Betania puru caita Olivo eyade jũesia. Maābe idji ume nībabadarāda umé purudaa diabuesia. 30 Ādjía nāwā jarasia:

–Puru quīrāpe bΛēaa wānadua. JũēbΛdade bārāba burro zaqueda ununia. Maā burro zaque ārā wadi ni abaΛda wānacaa. Ērā edadapeda enenadua. 31 Maāne abaΛba bārāa cārē cārēā jāwā ērā panΛda iwidibΛΓΛ jaradadua: “Dadjí Boroba quīrāā bΛa.”–

32 Ara maāda wānapeda Jesuba ādjía jarada quīrāca unusidaa. 33 Burro ērā panΛne djibariba ādjía iwidisia:

–¿Cārē cārēā mā burrorā jāwā ērā panΛ?–

34 Ādjirāba panusidaa:

–Dadjirā Boroba idjimaa edebisia.–

35 Ara maāda burrorā Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jā panΛra burro ārā bΛsidaa. Maābe Jesura ārā chūmΛnapeda edesidaa. 36 Jesu wābΛΓΛ nocoare ēberārāba cacuade jā panΛra tōcua wāsidaa idji bia edadē carea. 37 Jesu Olivo eyadeba edaa wāi carea bΛde jūma idji ume nīnaba Ācōrēa jīgua bia bedea duanesidaa. Bio bΛsrida panasidaa Jesuba ne ununacada ādji quīrāpita o bada bērā. 38 Ādjirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia bΛa jūmarā Boro Ācōrē trāneba zebΛΓΛra!†

¡jāābebΛΓΛ dadjirāra Ācōrē ume necai duania! ¡Bajāne BΛra dji Dromaara bΛa!

39 Maā carea ācΛΓΛ pariseorā arima duanΛba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡bΛ ume nībabadarāra chupeabidua!–

40 BaribΛΓΛ Jesuba ādjía jarasia:

–Māa wārāda bārāa jaraya ādjirāda chupeadibΛΓΛ mōgarada bΛgadā.–

41 Jesu nocodaa wābΛΓΛde Jerusaleā puruda unusia. Maā puru carea jīāsia. 42 Maāne jarasia:

–¡BΛa cawabΛΓΛbara naāgΛ ewaride caideba bΛra necai baida! BaribΛΓΛ dau bΛrā bΛ quīrāca bΛ bērā bΛa maāgΛra poya cawaēa. 43 Maā bērā ewari aba bΛ dji quīrūra bΛ ume djōne zedā. BΛra jūrā edadapeda bΛ icawa mōgarara egoro sida boromea buedā ni abaΛda ēdrΛrānamārēā.

44 BΛ egode baebibΛdade jūma bΛ ēberārāra quenania.‡ Ādjirāba ni abaΛ mōgarara dewara mōgara ārā bēdaēa. Māwā odā Ācōrēba ēdrΛ edamārēā diabuedara bΛa cawadaē bērā.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jΛrecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juaā 2:13-22

45 Jesu Ācōrē de droma dajadaare jũēbΛΓΛde Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Jesuba jūma ādjirāra āyā jΛretacuasia. Nāwā jarasia:

46 –Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Mā dera dji iwidibada dea.” BaribΛΓΛ bārāba “ne drΛabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanΛ.–*

47 Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia bΛbadjia. Maāne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea

† 19:38 Salmo 118:26. § 19:44 Jeremia 29:3-4. * 19:46 Mā dera dji iwidibada dea. Isaía 56:7. Ne drΛabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

bida idjira bea quĩrĩã panasidaa. ⁴⁸ BaribΛΓΛ poya beadaẽ basía jũmarãba idji bedeara ewariza ũrĩ panΛ bẽrã.

20

¿Cai trãneba Jesuba jaradia bΛ?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

¹ Ewari aba Jesuba Æcõrẽ de droma dajada eberãrãa bedea bia Æcõrẽ ãdjirã Boro baidebemada jaradia basia. Maãne sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã sida zesidaa. ² Ædjirãba Jesua nãwã iwidiisidaa:

–Daia jaradua, bΛa nama o bΛra ¿caiba obi bΛ?–*

³ Jesuba ãdjía jarasia:

–Mãa bida bãrãa iwidiya. Panunadua. ⁴ ¿Caiba Juaãra diabuesi borocuemãrẽã? ¿Eberãba wa Bajãne BΛba?–

⁵ Maãne ara ãdjiduba jara duanesidaa:

–Bajãne BΛba diabuesiada adibΛΓΛ idjia jaraya: “Maãda ¿cãrẽ cãrẽã ãjãnaẽ basi?” ⁶ BaribΛΓΛ eberãba diabuesiada adibΛΓΛ, puruba dadjirãra mõgaraba tabari beadia. Purumaarã Juaãra Æcõrẽneba bedeabari basia.–

⁷ Maã bẽrã ãdjirãba nãwã panusidaa:

–Daiba adua panΛa caiba diabuesida.–

⁸ Maã carea Jesuba jarasia:

–Mãẽteara mΛa bida bãrãa jaraẽa caiba mΛa jãwã obi bΛda.–

Djãrã néu acΛbadadebema ne jara bΛ

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Mãwãnacarea Jesuba eberãrãa ne jara bΛdeba nãwã jarasia:

–Eberãda basia. Maã eberãba uvada idji ejuãne úsia. Maãbe idji néura ãcΛΓΛ eberãrã jΛwaeda basia. Ædjirã ume bedea basia néu zaubΛΓΛde jũmasãwã idjía diadida panΛda. Maãbe tΛmΛ wãpeda mama dãrãsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida panΛra edade wãmãrẽã. BaribΛΓΛ néu acΛ panΛba dji nezocara puodapeda jẽda jΛretabuesidaa ni cãrẽ sida diadaẽ. ¹¹ Maã carea dewara nezocada diabuesia. BaribΛΓΛ maãgΛ sida puodapeda biẽ jaradapeda jẽda jΛretabuesidaa ni cãrẽ sida diadaẽ. ¹² Maã carea dewarada diabuesia, baribΛΓΛ maãgΛ sida bio puodapeda ãyã jΛretabuesidaa.

¹³ Maã carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “¿Jããbe mΛa sãwã oi? MΛ warra bio quĩrĩã bΛda ãdjimaa diabueya; ãibẽrã idjidrΛ wayadísicada.” ¹⁴ Mãwãmĩna idji néu acΛ panΛba dji warra unubadaẽ jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobΛra jũma edaya. ¡Idjira beatadia! MãwãbΛΓΛ dji ejuãra dadjirã itea beya.” ¹⁵ Ara maãda dji warrara néu ãi ededapeda beasidaa.

Bãrãmaarã néu djibariba ¿sãwã obá? ¹⁶ Araa wãpeda ãdjirã jũma quenapeda idji néura dewararãa acΛbiya.–

Dji arima beaba maã ũrĩsidade jarasidaa:

–Biara bΛa Æcõrẽba maãgΛra idu mãwãbiẽda.–

¹⁷ BaribΛΓΛ Jesuba ãdjimaa acΛpeda jarasia:

–Mãẽteara ¿cãrẽ cãrẽã Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛ?

* **20:2** BΛa o bΛra. Maãba jara bΛa Jesuba ne nẽdobuebadarã ãyã jΛrecuadada, cacua biẽ bea biabidada, idjaba purua jaradia bΛda.

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara b̄ada b̄esia.†

18 Bariduada mañ mōgara λ̄r̄λ̄ b̄aeib̄λ̄r̄λ̄ ab̄eda jūma b̄λ̄ḡλ̄zoaya, idjaba mañ mōgarada ab̄aλ̄ λ̄r̄λ̄ b̄aeib̄λ̄r̄λ̄ dji ēberāra pepedea tabeya.–†

19 Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba mañ jara b̄adeba ādjirāda biē jarasida. Jesura jida quīrīā panasidaa barib̄λ̄r̄λ̄ puruda waya panasidaa.

¿Romanebema boro itea parata jar̄λ̄ p̄eb̄adade diadida pan̄λ̄ca?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

20-21 Mañbe judiorā dji dromarāba λ̄c̄λ̄r̄λ̄ diabuesidaa Jesuda quīr̄ācuita ac̄λ̄damārēā. Mañgarāba Jesu biē bedeab̄λ̄r̄λ̄ada ūrisidara ara mañda jidadapeda ādji druadebema boro jar̄wade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quīr̄āca wānapeda Jesua nāwā iwidisidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa pan̄λ̄a b̄λ̄a jipa jaradiabarida. B̄λ̄ra ni ab̄aλ̄are b̄acada, āteb̄λ̄r̄λ̄a wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida. 22 Māēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jar̄λ̄ p̄eb̄adaza ¿dadji judiorāba diadida bia b̄λ̄ca wa biē b̄λ̄?–

23 Barib̄λ̄r̄λ̄ Jesuba cawa b̄asia idjira nēb̄λ̄rade b̄λ̄di carea māwā pan̄λ̄da. Mañ b̄ērā jarasia:

–[¿Bārāba cārē cārēā m̄λ̄ra biē bedeabi quīr̄īā pan̄λ̄?}]§ 24 M̄λ̄a parata pichida aba ac̄λ̄bidadua. ¿Cai quīr̄ādarada nañ paratade b̄λ̄? ¿Cai tr̄λ̄da b̄λ̄?–

Ādjirāba panusidaa:

–Romanebema borodēda.–

25 Mañ carea Jesuba ādjia jarasia:

–Māwā baib̄λ̄r̄λ̄ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

26 Ādjirāba Jesura jūmarā quīr̄āpita poya biē bedeabidaē basia. Āteb̄λ̄r̄λ̄ idjia jarada carea bio cawa crīchadaē b̄ērā ab̄eda chupea duanesidaa.

Beudarā λ̄r̄ēb̄adidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

27 Māwā pan̄λ̄ne λ̄c̄λ̄r̄λ̄ saduceorāda idjima zesidaa. Saduceorāba iñanaca beupedadara λ̄r̄ēbadida. Mañ b̄ērā Jesua nāwā iwidisidaa:

28 –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea b̄λ̄sia ēberāda warra neē b̄λ̄de jaidai b̄λ̄r̄λ̄, idji djababa dji pēdra wērāra edaida b̄λ̄da dji djaba jaidada itea warra unui carea.* 29 Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabemada quima edasia, barib̄λ̄r̄λ̄ warra neē jaidasia. 30 Mañ carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia barib̄λ̄r̄λ̄ idji sida warra neē jaidasia. 31 Mañ carea dji ūbeabemaba edasia barib̄λ̄r̄λ̄ idji sida warra neē jaidasia. Jūma dji djabarāba mañ wērāra edasidaa barib̄λ̄r̄λ̄ warra neē jaidasidaa. 32 Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. 33 Mañ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra λ̄r̄ēb̄adi ewaride ¿sāλ̄ḡaba idjira erobei?–

34 Mañ carea Jesuba panusia:

–Nañ ējūāne ēberāra quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa. 35-36 Barib̄λ̄r̄λ̄ ēberārā Ācōrēba bia unu b̄λ̄da λ̄r̄ēb̄adia. Mañne ādjirāra quima edadaēa ni quima diadaēa. Waa beudaēa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīr̄āca b̄eadia. λ̄r̄ēb̄adada b̄ērā Ācōrē warrarāa.

† 20:17 Salmo 118:22. ‡ 20:18 Isaías 8:13-15. § 20:23 Griego bedeade λ̄c̄λ̄r̄λ̄ cartade bedeacorchete de b̄λ̄ra neēa. * 20:28 Deuteronomio 25:5-10.

³⁷ Mañ awara Moiseba bacuru zaque uruga nũmΛnebemada cartade bΛside cawabisia beudarāra λrēbadida. Idjia Ācōrēra nāwā trλ jarasia: Abrahañ Ācōrē, Isa Ācōrē, idjaba Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu bea Ācōrēēa ātebΛrΛ zocai bea Ācōrēa. Ācōrēmaarā jūmarāda zocai beaa.–

³⁹ Mañ carea λcΛrΛ judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–BΛa aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna bērā dewararāba iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Mañbe Jesuba ādjía iwidisia:

–¿Sāwāērā ēberārāba jara panΛ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba mλ boroa jarasia: mλ jΛwa araare chūmedua aba bΛ ume dji quīrūrā mλa bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.‡

⁴⁴ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada Daviba mλ Boroada asibΛrΛ, ¿sāwā Davi warra bai?–

Jesuba judiorā ley jaradiabadarā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

⁴⁵ Jūmarāba ūrī duanΛne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

⁴⁶ –Judiorā ley jaradiabadabemada quīrācuita beadadua. Ādjirāba djiio nēbΛa beada jλ awua beaa. Mañ awara purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. Judiorā dji jΛrebada dede ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa; ābaa ne cobΛdade bida ara mañ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Pēdra wērārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabidi carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.–

21

Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada

Marco 12:41-44

¹ Māwā bΛde Jesuba unusia ne bara beaba Ācōrē de dromane ne dia panΛda. ² Mañne unusia pēdra wērā ne neē quiruba parata edaara quiruda umé diabΛrΛda.* ³ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Mλa wārāda bārāa jaraya: jāñ pēdra wērā ne neē quiruba auđuara diasia jūmarāba diapedada cāyābara. ⁴ Ādjirāba dji adubadadrΛ diasidaa, baribΛrΛ wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

⁵ ΛcΛrΛba jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cobΛcādada idjaba ēberārāba Ācōrē itea nebia edepedadaba biya cobΛcādada. Māwā panΛne Jesuba ādjía jarasia:

⁶ –Bārāba nama unu panΛra ewari aba jūma ārīnia. Nañ mōgara capedadara jūma tođogozoaya.–

⁷ Mañ bērā ādjia Jesua nāwā iwidisidaa:

–Jaradiabari, Ācōrē de dromara ¿sāñbe tođogozoai? ¿Cārēneba cawađi mañ ewarira caita bΛda?–

† **20:37** Exodo 3:2-6. ‡ **20:42-43** Salmo 110:1. * **21:2** Parata edaara quiruda umé. Griego bedade bΛ bΛa “lepta umé.”

⁸ Jesuba panusia:

–Quĩrãcuíta beadadua ni abaaba cūrũgarãnamãrẽã. Zocãrãba jaraedia ãdjidrã ãcõrẽba ãdrã edabari diai jaraedada. Maã awara dji ewarira bio caita baada adia. Mãwãmĩna ãdjirãra ãpẽrãnadua. ⁹ Bãrãba ũrĩnia puruda dewara puru ume djõ duanãda idjaba ara ãdjiduba djõ duanãda, baribãrã dauperarãnadua. Mãgãra jũma mãwãida ba. Baribãrã jĩrũarebema ewarira ara mãda jũeã.–

¹⁰ Maã awara Jesuba jarasia:

–Abaã puruda dewara puru ume djõnia; abaã druadebema borora dewara druadebema boro ume djõnia. ¹¹ De uremia minijĩchiada baraya, puru zocãrãne jarrabada zeya, idjaba cacua biẽ baída quĩrãtanoa odjacuadia. Maã awara bajãne ununaca badada ununia. Mãba ãberãrã bio ne wayadia.

¹² Baribãrã mã naẽna bãrãra biẽ odi carea ãpẽnia. ãcãrã jidadapeda judiorã dji jãrebada dede ededia. Mãbe cawa odapeda preso baibia. Idjaba mã jã panã carea bãrãra dji dromarã quĩrãpita, dji bororã quĩrãpita bida ededia. ¹³ Mãne bãrãba mãnebemada ãdjirã quĩrãpita jaraedia. ¹⁴ Baribãrã crĩcharãnadua mã ewaride dji bororãa cãrẽda jaraedia bãrã bedeade panãda cawabidi carea. ¹⁵ Mãabãrã bãrãa crĩcha cawaada diaya bedea cawadamãrẽã. Mã bãrã bãrãba jarabãdara bãrã quĩrãma panãba ni cãrẽ sida poya biẽ jaraeã.

¹⁶ Ara bãrã zezaba, bãrã djabarãba, bãrã ãberãrãba, bãrã ume dji biarã bida bãrãra jida diadia. Mãwã bãrãra ãcãrã quenabidia. ¹⁷ Mã jã panã carea jũmarãba bãrãra quĩrãmania. ¹⁸ Baribãrã bãrã jaurera mã ewariza bio waga erobaya.† ¹⁹ Mã ewari zareade bãrãba mã jã panãda igaradaẽbãrã, ewariza ãcõrẽ ume zocai panania.

²⁰ Bãrãba ununia sordaorãba Jerusaleã purura jũrãbãdada. Mã unubãdade cawadia dji puru jũma ãrĩni ewarira jũesida. ²¹ Mãne Judea druade beara eyadaa isabe wãnadua, Jerusaleãne beara ãdrãdadua, dji puru caita beara purudaa wãrãnadua. ²² Mã ewaride ãcõrẽba idji purura cawa oya.† Idji cartade baãpedãdara jũma mãwãya. ²³ Mã ewaride wẽrãrã biogoa beara, warra ju dawa erobea sida bio mã djuburi beadia. Jũmarãda bia mãgadia ãcõrẽba naã purura cawa obãrã bãrã. ²⁴ ãcãrã necoba quenania, ãcãrã drua beaza jida edecuadia. Mãne judiorãẽba Jerusaleãra ãdji jãwãeda eropanania aba ãcõrẽba baada ewaridaa.§

Naã Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ Bãrãba ãmãdaura, jedecora, chĩdau sida quĩrã awara ununia. Mãgãba unubiya ewari minijĩchiada zebãrãda.* Mã carea naã ãjũãne ãberãrã bio dauperadia. ãdjirãba cawa crĩchadaãa pusa quĩrũ baãba dji cãbãyã jĩgua nũmã bãrã. ²⁶ Bajãne bea quĩrã awara beãrãde ãberãrã bio dauperadia. Naã ãjũãra minijĩchia nũmãda unu panã bãrã abeda ãyãba neẽ baecuadia. ²⁷ Mãnebãrã mã, Naã Djara Edada jãrãrãne abãba bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorãroa baada ununia.† ²⁸ Mã unubãdade baãrãdadua, bãrã ãdrãdi ewarira ãrã ba bãrã.–

† 21:18 Mã bãrã jaurera ewariza bio waga erobaya. Griego bedeade baã baã: “Bãrã buãara ni abaãda aduaãa.” ‡ 21:22 Daniel 9:25-27; Osea 9:7. § 21:24 Isaia 63:18. * 21:25 Isaia 13:9-10. † 21:27 Daniel 7:13-14.

²⁹ Mañbe Jesuba ne jara ðadeba nãwã jarasia:

–Higojõda wa baridua bacuruda bio quĩrãcuita acãdadua. ³⁰ Bacuru itucu nũmebaꝛãde bãrãba cawabadaa dãrãẽne poara zeida. ³¹ Ara mañ quĩrãca bãrãba jũma mañ unubaðade cawaðia ãcõrẽ jũmarã Boro bai ewarira caita ðada.

³² Mãa bãrãa wãrãda jaraya: nañ ewaridebema eberãrã beudi naẽna maãra jũma mãwãya. ³³ Bajãra jõya, nañ ejuã sida jõya baribaꝛã mãa jaradara wãrãda mãwãya.

³⁴⁻³⁵ Quĩrãcuita beadadua ãcõrẽra quĩrãdoada amaaba. Beu nĩbarãnadua idjaba nañ djaraba o quĩrã ðãra orãnadua. Nañ ejuãnebemada jũmawãya crĩcharãnadua. Quĩrãcuita beadaẽbaꝛã, mañ ewariba bãrãra jidaya animarã jidabada dji animarã ãrã cawaẽne bæebari quĩrãca. Mañ ewarira jũmarã ãrã cawaẽne zeya. ³⁶ Mañ carea bio quĩrãcuita beadadua. ãcõrẽa ewariza iwiði pananadua mañ ewari minijĩchiaebemada eðraði carea idjaba mã, Nañ Djara Edada quĩrãpita peraði neẽ panani carea.–

³⁷ Jesuba ãcõrẽ de droma dajada ãsa jaradia bapeða diamasi Olivo eyadaa wãbadjia. ³⁸ Mañ bẽrã diapedeða eberãrãra ãcõrẽ de dromanaa wãbadjidaa Jesuba jaradia ðã ãrĩni carea.

22

Jesu beadi carea crĩcha jaꝛã panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ 11:45-53

¹ Pañ eẽsãbari neẽ cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorã Egiptodeba eðrapeðada quĩrãnebabada ewari abadaa. ² Mañne sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã biða Jesu beadi carea crĩcha jaꝛã panasidaa. Baribaꝛã puruda waya panã bẽrã ebuða o quĩrãẽ panasidaa.

³ Mãwã ðãde diauruba Juda Iscariote crĩchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edaðadebema basia. ⁴ Judara sacerdote bororãmaa, ãcõrẽ de droma zarrarã dji bororãmaa biða wãsia. ãdjirãa jarasia sãwãbaꝛã Jesura jidabida. ⁵ Mañ ãrĩsidaðe ãdjirãra bio ðãsridaðapeða idjia paratada diadiada asidaa. ⁶ Bia ðada apeða Judara wãsia. Mañbe idjia jaꝛãbadjia eberãrã neẽne Jesura jidabi carea.

Jesuba doce edaðarã ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷ Pañ eẽsãbari neẽ ðã cobada ewarira jũesia. Mañ ewaride judiorã Egiptodeba eðrapeðada quĩrãnebadi carea oveja zaqueda beaðapeða cobadaa.* ⁸ Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia mañ cobadara ãdji itea ode wãnamãrẽã. Nãwã jarasia:

–Dadjia judiorã Egiptodeba eðrapeðada quĩrãnebadi carea cobadara jũma ode wãnadua.–

⁹ Mañne ãdjia iwidisidaa:

–¿Bãa sãma quĩrã ðã daiba maãgãra ode wãnida?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–Purude eða wãðadaðe bãrãba ununia umaquĩrãba zocoda eronĩda. Idji caidu wãnadua idji wãbaꝛã deðaa. ¹¹ Mañ de djibarãa nãwã jaradadua: “Dadjirãa Jaradiabariba nañda iwidibisia: mãa, mã ume nĩbabadarã biða Egiptodeba eðrapeðada quĩrãnebadi carea cobadara ¿sãma codi?”

* 22:7 Exodo 12:1-28.

12 Mañne idjia ãtaarebema dejã waiḅḅada jũma biya o nũmḅada acḅbiya. Mama oḅadua.–

13 Wāḅḅadade Jesuba ādjía jarada quĩrãca unusidaa. Ara mañda Egip-todeba ēdrḅpedada quĩrãneḅadi carea cobadara osidaa. 14 Ne codi bẽrã Jesura, idjia diabuedarã sida mesa icawa chũpanesidaa. 15 Mañne ādjía jarasia:

–Mḅ bio bia mĩgai naēna mḅa wārãda naḅ cobadara bārã ume āḅaa co quĩrã ḅasia. 16 Mḅa bārãa wārãda jaraya: naḅ coḅaba waa coēa aba Ācõrēba jũma idji ēberārã pe erõḅḅarḅadaa. Naḅ cobadaba jara ḅḅ jũma māvānacarea wayacusa coya.–

17 Maḅbe tazada idji jḅwade edapeda Ācõrēa bia jarapeda nāvã jarasia:

–Naḅra dodadua. 18 Mḅa jaraya: uva ḅara waa doēa aba Ācõrēba jũma idji ēberārã pe erõḅḅarḅadaa.–

19 Maḅbe pañda idji jḅwade edapeda Ācõrēa bia ḅḅada asia. Cõrãcuapeda ādjía diabḅarḅade nāvã jarasia:

–Naḅra mḅ cacuaa, bārã carea diabḅarḅa. Coḅadua. Mḅ quĩrãneḅadi carea ara naḅ quĩrãca o pananadua.–

20 Ara mañ quĩrãca ne copeḅadacarea tazara idji jḅwade edapeda jarasia:

–Naḅ tazade ḅara mḅ oa bārã carea erozoabḅrḅa. Mḅ oadeba Ācõrēba bārã ume beḅea djiwiḅida ḅḅarḅa.† 21 Baribḅrḅ mḅ jidabira nama mḅ ume ne co ḅḅa.‡ 22 Wārãda mḅ, Naḅ Djara Edadara bia mĩgaida ḅḅa Ācõrēba jaraḅa quĩrãca, jbaribḅrḅ mḅ jidabi ēberãra bio mĩã djuburi ḅḅa!–

23 Mañ carea idji ume nĩḅabadarãba ara ādjiduba iwidi duanesidaa caibḅrḅ Jesura māvã oida.

¿Caida dji dromaara ḅḅ?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

24 Māvã panḅne ara ādjiduba iwidi duania caida dji dromaara ḅḅ cawaya. 25-26 Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

–Ni abaḅba idjira dji dromaara ḅḅda crĩchaiē ḅḅa. Naḅ ējũānebema bororãba ādji ēberārãra jũmawãyã zocabadaa idjaba ādji purura carebabariaḅa abadaa. Baribḅrḅ bārãra māvã beadiē panḅa. Dji drõãara ḅara dji cũdraara ḅḅ quĩrãca ḅaida ḅḅa. Dji borora nezoca quĩrãca ḅaida ḅḅa.

27 Ēberãmaarã ¿caida dji dromaara ḅḅ: dji mesade ne coi carea chũmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji mesade chũmebarida dji dromaara ḅḅca? Baribḅrḅ mḅra dji dromada ḅḅmĩna nama bārã tãena nezoca quĩrãca ḅḅa.

28 Mḅ bia mĩga ḅaside bārãba mḅ ume jũma droasidaa. 29 Mañ bẽrã mḅ Zezaba mḅ ḅḅda quĩrãca mḅa bārãra dji bororãda ḅḅcuaya. 30 Mḅ purude bārãra mḅ ume ne codia. Bārãra Israelḅeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi bẽrã bugue biya queḅeade chũpanania.–

Pedroba Jesu igaraēana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juañ 13:36-38

31 Mañ awara Jesuba jarasia:

–Simoḅ, Simoḅ, diauruba Ācõrēa iwidiisia bārã mĩã sē ḅḅḅeba mḅ ãjã panḅra igarabi carea. 32 Baribḅrḅ mḅa Ācõrēa iwidiisia ḅḅa ãjã ḅara igararãmãrẽã. Māvãmĩna igaraya. Baribḅrḅ ḅḅa jẽda crĩchapeda ḅḅ djabarãra carebadua biara ãjãnamãrẽã.–

† 22:20 Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34. ‡ 22:21 Salmo 41:9.

³³ Mañ carea Pedroba Jesua nãwã panusia:

–Mã Boro, mãra bã ume ababe preso wãida crĩcha bãẽa; ãtebãrã bã ume beuida crĩcha bãa.–

³⁴ Jesuba idjĩa jarasia:

–Mãa jaraya, Pedro, ara nañ diamasi eterre berui naẽna bãa bãrima ùbea mãra unucaada aya.–

Ewari zarea jũẽbãrãa

³⁵ Mañbe Jesuba ãdjĩa jarasia:

–Mãa bãrã parata neẽ, buchaca neẽ idjaba jĩrũne jãbada neẽ diabueside ÷ne care bæsidaca?–§

Ãdjirãba panusidaa:

–Ni cãrẽ sida care bæẽ basĩa.–

³⁶ Mañ carea idjĩa jarasia:

–Baribãrã mãa jaraya: idira parata erobãbãrã ededua. Buchaca bara bãbãrã mañ sida ededua. Djõbada neco neẽ bãba idjĩa cacuade jãbarira nẽdobuepeã aba nẽdodua. ³⁷ Mãa jaraya: ãcõrẽneba bedeabariba mãnebema bãdara wãrãda mãwãida bãa. Nãwã bãsia: ara idjida eberã cadjirua quĩrãca idu beabisia.* Mãnebema bãpedadara wãrãda jũma mãwãya.–

³⁸ Mañ carea ãdjirãba jarasidaa:

–Dai Boro, nama djõbada necoda umé eropanã.–

Jesuba jarasia:

–Besia. Waa bedearãnãdua.–

Jesuba Olivo eyade ãcõrẽa iwidiãda

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Mañbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wãsia idjĩa obari quĩrãca. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidã. ⁴⁰ Araa jũesidade Jesuba ãdjĩa jarasia:

–ãcõrẽa iwidiãdãdua mã igarãda amaaba.–

⁴¹ Mañbe Jesura mõgara tabarida bã tãmãane wãsia. Chĩrãborode cobepeda ãcõrẽa nãwã iwidiãsia:

⁴² –Zeza, bãmãa bia bãbãrã, mãra idu bia mĩgãbirãdua. Baribãrã mãa quĩrã bã quĩrãca orãdua, ãtebãrã bãa quĩrã bã quĩrãca odua.–

[⁴³ Mãwã bãde bajãnebema nezocaba ãbãada idjĩa diãde zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua bã bãrã ãcõrẽa wetara iwidi bãsia. Mañne idji jãara oa quĩrãca egorodãa erozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba ãcõrẽa iwidi bãpeda jẽda wãsia. Mañne idji ume nĩbabadarãa sopuaba cãĩ panãda unusia. ⁴⁶ Mañ carea ãdjĩa jarasia:

–÷cãrẽ cãrẽã bãrãra cãĩ panã? Pirabaridãpeda ãcõrẽa iwidiãdãdua mã igarãda amaaba.–

Jesu jidãpedãda

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Wadi Jesu bedeã bãde eberãrãda zocãrã jũẽcuasidaa. Judada ãdji nocoare bãsia. Idjira Jesuba doce edãdãdebema basĩa. Jesu uridarrãde isõi carea caita wãsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjĩa jarasia:

–Juda, isõbãrãdeba ÷mã, Nañ Djara Edãdara bãa jida diaica?–

§ 22:35 Luca 10:1-20. * 22:37 Isaia 53:12. † 22:44 Griego bedeãde zocãrã cartãde mãã umẽbema versĩculora neẽa.

49 Jesu ume n̄naba cawasidaa idjira jidadida. Mañ carea nāwā iwidiŋsidaa:

–Dai Boro, ꞥnecoba djōnica?–

50 Ara māwāb̄ar̄ade abaaba sacerdote dji droma nezoca cawara jawa araarebemada t̄atasia. 51 Mañ carea Jesuba jarasia:

–¡Djōr̄anadua! ¡Idu b̄adadua!–

Ara mañda dji ēberā cawara tāpeda anibisia. 52 Mañbe Jesuba sacerdote bororāa, Ācōrē de dromanebema zarrarāa, dji droma bea zepedadarāa bida nāwā jarasia:

–Bārāba ꞥcārē cārēā neco bara, bacuru bara m̄ra jāwā jidade ze pan? ꞥMāwāra m̄ra ēberā minij̄ichiaca? 53 Ewariza m̄ra Ācōrē de droma dajada bārā tāēna badam̄ina jidadaca basia. Baribar̄ara ara nawena Ācōrēba diaurua idu poyabi b̄a. Māwā bārāba o quīr̄ā panara o panā.–

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

54 Jesura jidadapeda sacerdote dji droma dedaa edesidaa. Pedroba t̄amba ēpē n̄basia. 55 Mañne l̄c̄ar̄aba de duđa t̄b̄ada coadapeda caita ch̄upanesidaa. Pedro sida ādjirā tāēna ch̄umesia. 56 Māwā b̄ade nezocawērā abaaba Pedrora t̄b̄a cā ch̄umada unupeda bio ac̄a n̄umesia. Mañne jarasia:

–Za b̄ara Jesu ume n̄babadjia.–

57 Baribar̄a Pedroba nāwā mēr̄asia:

–B̄a jara b̄a ēberāra m̄a unucāa.–

58 Dār̄āēne dewaraba Pedrora unupeda nāwā jarasia:

–B̄ara ādjidebemada jāwā b̄a.–

Mañ carea Pedroba jarasia:

–Ache, māwāēa.–

59 Māwānacarea dewaraba jarasia:

–Wārāda za b̄ara Jesu ume n̄babadjia. Idjira Galileadebemada jāwā b̄a.–

60 Baribar̄a Pedroba panusia:

–Ache, m̄a adua b̄a b̄a cārēda jara b̄ada.–

Pedro wadibida beeda b̄ade eterrera berusia. 61 Ara māwāb̄ar̄ade Jesuba Pedrora jēdaa p̄ar̄aga ac̄asia. Mañne Pedroba quīr̄ānebasia Jesuba idjia jaradara: eterre berui naēna b̄a barima ūbea m̄ra unucaada aya.†

62 Ara mañda Pedrora āyā wāpeda bio sopuaba j̄iāsia.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

63 Mañne Jesu jida eropan̄a ēberārāba idjira ipida biē jarabadjidāa idjaba puobadjidāa. 64 Jesura quīr̄ā b̄aradapeda ubadjidāa. Mañne nāwā jarabadjidāa:

–¡Ācōrēneba bedeadua! ¡Daia jaradua caibar̄a b̄ara usida!–

65 Mañ awara ne quīr̄ātanoa jara pan̄neba Jesura biē jarabadjidāa.

Jesu dji dromarā quīr̄āpita bada

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juañ 18:19-24

66 Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji j̄aresidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādjirā quīr̄āpita enebisidaa. Idjia nāwā jarasidaa:

† 22:61 Luca 22:34.

67 –Dairāa jaradua: ¿bΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–Māa bārāa jarabΛrΛ sida ijānaēa. 68 Maā awara māa bārāa cārē cārēā ijānaē panΛda iwidiΛrΛ panunaēa. Idjaba māra ēdrΛ bΛdaēa. § 69 BaribΛrΛ idiba ātaa mā, Naā Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya bΛ jΛwa araare chūmaya.–*

70 Maā carea jūmarāba iwidišidāa:

–Māwā baibΛrΛ ¿bΛra Ācōrē Warraca?–†

Jesuba panusia:

–Māē, bārāba māwā jara panΛ.–

71 Maāne ādjirāba jarasiđāa:

–¿Dadjirāba waa cārēda jΛrΛđi? ¿Ara idji iteba jara bΛēca idjira Ācōrē Warrada?–

23

Jesu Pilato quīrāpita bada

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juaā 18:28-38

1 Ara maāda jūma dji dromarā ābaa dji jΛre panΛra piradrΛdapeda Jesura Pilatomaā edesidāa.* 2 Maābe Jesura Pilato quīrāpita nāwā biē jara duanesidāa:

–Dairāba ūrīšidāa naā ēberāba dai purura quīrūbiga bΛda. Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdade idjia diabi ama bΛa. Maā awara jara bΛa idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Maāba idjira jūmarā boroada a bΛa.–

3 Maā carea Pilatoba Jesua iwidišia:

–¿BΛda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bΛa māwā jara bΛa.–

4 Maābe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberārā arima duanāa bida jara-sia:

–Māa unuē bΛa naā ēberāra beđeade bΛda.–

5 BaribΛrΛ wetara jara duanesidāa:

–Idjia jaradia bΛdeba dai judiorāra quīrūbiga bΛa. Naārā Galilea druade māwā osia idjaba naā purude bida māwā o bΛa.–

Jesu Herodemaā edepedada

6 Maā ūrīside Pilatoba ādjia iwidišia Jesura Galileadebema cawaya.

7 Mamabemada cawasiđe Jesura Herodemaā diabuesia cawa omārēā.† Herodera Galileade dji boro basia baribΛrΛ maā ewaride Jerusaleā pu-rude basia.

8 Jesura trā bΛga bΛ bērā dārābΛrΛ basia Herodeba idjira unu quīrīā bΛda. Maā bērā Jesu unusiđe bio bΛsriđasia. Idjia unu quīrīā basia Jesuba ne ununacada obΛrΛda. 9 Herodeba Jesua quīrātonaō iwidišia, baribΛrΛ Jesuba ni cārē sida panuē basia. 10 Sacerdote bororāda, ju-diorā ley jaradiabadarā sida arima panasidāa. Ādjia Jesura bio biē jara panasidāa. 11 Māwā panane Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipida

§ 22:68 Idjaba māra ēdra badaēa. Griego beđeade ḄCΛΓΛ cartade maāra neēa. * 22:69 Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † 22:70 Salmo 2:6-7. * 23:1 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babΛrΛdaā. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaā edesidāa ādjia preso bearā beacara panΛ bērā. Aba romanorāba māwā cawa ođida panasidāa. † 23:7 Maā Herodera Antipa trā jarabadjidāa.

biē jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua j̄lbidapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwānacarea Herodeba idjira Pilatoma jēda diabuesia. ¹² Maļ ewarideba ātaa Pilatora Herode ume dji quīrū badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juaļ 18:39-19:16

¹³ Maļbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ābaa trācuasia. ¹⁴ Ādjirāa nāwā jarasia:

–Bārāba mālmaa naļ ēberāra enesidaa jaradi carea idjia purura quīrūbiga bāda; baribāra bārā quīrāpita bio iwidiđamīna bedeade bāda unuēa. ¹⁵ Herode bida idjira bedeade bāda ununa bēra mālmaa jēda diabuesia. Maļ bēra ebuda bāa idjira beadiē panāda. ¹⁶ Ababe soaba ubipeda ēdra bāya.–

¹⁷ Poaza maļ ewaride Pilatoba preso beada aba ēdra bābadjia.† ¹⁸ Baribāra jūma dji powua nūma ēberārāba nāwā bia jarasidaa:

–jāāgāra beabidua! j̄Barrabādra ēdra bādua!–

¹⁹ Maļ Barrabāra preso basia puru quīrūbigada carea idjaba mīa beada carea. ²⁰ Pilatoba Jesuda ēdra bā quīrā bā bēra purua waya bedeasia.

²¹ Māwāmīna waya jīgua bia jarasidaa:

–j̄Cruđe cachi beabidua, cruđe cachi beabidua!–

²² Maļne Pilatoba waya ādjia jarasia:

–j̄Baribāra naļ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oē bāa beadi carea. Maļ bēra soaba ubipeda ēdra bāya.–

²³ Baribāra ādjirāra wadibida jīgua bia duanasidaa Jesu cruđe cachi beabimārēa. Maļ awara sacerdote bororāba ara maļ quīrāca jīgua jara duanasidaa aba Pilatoba j̄jābādaa.Š ²⁴ Maļ bēra Pilatoba ādjirāba jara panā quīrāca osia. ²⁵ Barrabāra purura quīrūbigadamīna idjaba mīa beadamīna Pilatoba idjira ēdra bāsia ēberārāba iwidiđepada bēra. Maļbe ādjia quīrā panā quīrāca Jesura obisia.

Jesu cruđe cachi bāpedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juaļ 19:17-27

²⁶ Jesu cruđe cachiē carea edesidade Cirenenebema Simoāda puradaa zebāra basia. Jesuba cru eronibadara maļ Simoā atauidapeda idji caidu edebisidaa.

²⁷ Ādji caidu ēberārāda bio cābana wābāda basia. Maļne ācāra wērārāda Jesu carea jīā panasidaa. ²⁸ Jesuba ādjimaa acāpeda jarasia:

–Jerusaleñnebema wērārā, māl carea jīārānada; ātebāra ara bādji carea, bārā warrarā carea bida jīānada. ²⁹ Ewari aba ēberārāba jaradia: “Bio bia beaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” ³⁰ Maļne eyaa nāwā jaradia: “Dai ārā bādua.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūmađua.”*

³¹ Ēberārāba māl, bacuru onoa quīrāca bāda beadibāra,† bacuru pō quīrāca beara j̄sāwāni?–†

³² Jesu ume cruđe beadi carea ēberā cadjiruārāda umē edesidaa. ³³ Ējūā Boro Bāwāra abadama jūēsidade Jesura cruđe cachi jira bāsidaa. Dji ēberā

† **23:17** Griego bedeade zocārā cartade maļ versiculora neēa. § **23:23** Sacerdote bororāba. Griego bedeade ācāra cartade maļra neēa. * **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara edaude “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaia 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. † **23:31** Ezequiel 15:1-8.

cadjiruarā sida crude cachi jira b̄asidaa, aba Jesu j̄awa araare, aba idji j̄awa ac̄lare. ³⁴ [Mañne Jesuba jarasia:

–Zeza, ādjia o pan̄ara quĩrãdoada. Ādjia adua pan̄a cārēda o pan̄ada.–]§

Mañ awara sordaorā ne jemenesidaa Jesuba cacuade j̄ā b̄adara s̄awā jedecadi cawaya.*

³⁵ Jūma mañḡara ēberār̄ba ac̄ duanasidaa. Mañne dji bororār̄ba idjira ipida biē jara duanesidaa:

–Dewararāda carebasia.† Ācōrēba idjida dadjirā ēdr̄a edamārēē b̄asib̄ar̄a, çara iduba poya ēdr̄aēca?–

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorā arima duan̄aba Jesura ipida biē jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diade w̄anapeda jarabadjidaa:

–Bada wārāda judiorā borob̄ar̄a, ara b̄aduba ēdr̄adua.–

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira b̄asidaa cawabidi carea idjira cārē carea beab̄adada. [Griego bedeade, latiā bedeade, hebreode bida] n̄awā b̄ā basia: “Nañḡara judiorā boroa.”‡

³⁹ Mañne ēberā aba cadjirua oda carea crude cachipeadaba Jesura n̄awā biē jarabadjia:

–Bada wārāda Ācōrēba ēdr̄a edabari diai jaradab̄ar̄a, b̄aduba ēdr̄apeda dai sida ēdr̄a b̄adua.–

⁴⁰ Barib̄ar̄a dewarabemaba idjira n̄awā quēāsia:

–ç̄ba sida cawa o pan̄am̄ina wadibida Ācōrēra wayaēca? ⁴¹ Wārāda dadjira nama jira pananida pan̄a cadjiruada opeđada b̄ērā. Barib̄ar̄a za b̄ā ēberār̄ba çcārē cadjiruada osi?–

⁴² Mañbe idjia Jesua n̄awā jarasia:

–Ba jūmarā boroda beb̄ar̄ade m̄ra quĩr̄anebadua.–

⁴³ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

–M̄a wārāda jaraya: b̄ara nane m̄ ume bajāne b̄aya.–§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Umatipa ãm̄adaura quisia. Mañba nañ ējũāra hora ūbea jūma p̄āima n̄ūmasia. Ācōrē de dromane eda wua eat̄a jira b̄ara ēsida cōā dogosia.*

⁴⁶ Ara mañne Jesuba j̄gua jarasia:

–Zeza, m̄ jaurera b̄a j̄wade b̄ab̄ar̄aa.–†

M̄awā jarapeda īyādr̄asia.

⁴⁷ Mañ unuside sordaorā boro arima b̄aba Ācōrēra n̄awā bia jarasia:

–Wārāda nañ ēberār̄a jipa basia.–

⁴⁸ Jesu crude beab̄ada ac̄lade w̄apedadaba jūma m̄w̄anara ununapeda sopuadeba ādji so ãr̄ã u duan̄ada j̄ēda w̄āsidaa. ⁴⁹ M̄awā duan̄ane jūma Jesu unubadarār̄ba, w̄ērār̄a Galileadeba idji caidu n̄ibapedadarā bida t̄am̄ba ac̄l panasidaa.

Jesu t̄abaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juañ 19:38-42

§ **23:34** Griego bedeade ãc̄ar̄a cartade bedeada corchetede b̄ara neēa. * **23:34** Salmo 22:18.

† **23:35** Carebasia. Griego bedeade b̄ā b̄aa: “Ēdr̄a edasia.” ‡ **23:38** Griego bedeade ãc̄ar̄a cartade bedeada corchetede b̄ara neēa. § **23:43** Bajā. Griego bedeade b̄ā b̄aa “paraíso.” Mama

jipa bea jaidapedadarār̄a bia duan̄aa. * **23:44-45** Exodo 26:31-33. † **23:46** Salmo 31:5.

50-51 Ēberā Jose abadada basia. Idjira Arimatea puru Judea druadebema basia. Ēberā bia basia idjaba jipa basia. Ācōrēra jūmarā Boroda bēmārēā jāā basia. Idjira judiorā dji bororānebema basia baribara bedea ausidade bia bada aē basia. Ādjia opedadara biē unusia. ⁵² Maļ Josera Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidiſia tbari carea. ⁵³ Maļbe Jesura edaa edapeda borobaba bapapeda mōjē uria corodade eda basia. Maļ uria corodade ni abaa bēwārāda wađi badaca basia.

⁵⁴ Anāubada ewarira arā ba bēra judiorāba maļ ewari carea ne jūmada o eropananda panasidaa.

⁵⁵ Alara wērārā Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wāsidaa. Jūenapeda mōjē corodara unusidaa. Idjaba unusidaa Jesura eda badadada. ⁵⁶ Mamaaba jēda wānapeda ādjirāba bēwārā pabada querada osidaa. Nurēma anāusidaa Ācōrē leyba jara ba quirāca.†

24

Jesu arēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juaļ 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebemane wērārāra diapedada Jesu tbaripedadamaa wāsidaa. Ādjia bēwārā pabada quera opedadara edesidaa. [Āđji ume dewara wērārā sida wāsidaa.]* ² Baribara mōgara waiba dji uria jūatra badara orrocawa cobada unune wāsidaa. ³ Dji uriaede eda wabadade dadjirā Boro Jesu beudara ununaē basia. ⁴ Maļ carea ādjia abeda cawa crīchadaē basia. Cawaēne āđji caita ēberāda ume odjasidaa. Maļ ēberāba cacuadae jā panara dorrodorroa basia. ⁵ Maļ carea wērārāra bio dauperabada edaa barrusidaa. Maļne dji ēberārāba āđjia jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bārāba zocai bada beudarā tāēna jara panā? ⁶ Idjira nama baēa arēbada bēra.† Wađi Galileade panasidade idjia bārāa jaradara quirānebadadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Alaraba maļ, Naļ Djara Edadara ēberā cadjiruarā jida diadida panā. Maļra crude beadia, baribara ewari ūbeade arēbaya.”-†

⁸ Maļnebara ādjirāba quirānebasidaa Jesuba māwā jaradada. ⁹ Ara maļda wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā once panā, waabemarāa bida ādjia unopedadara nēbasidaa. ¹⁰ Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārā āđji ume panā bida Jesuba edadarā māwā nēbasidaa. ¹¹ Baribara wērārāba jara panara crīcha neē baca bada bēra ādjirāba ijanaē basia. ¹² Māwāmīna Pedrora ara maļda Jesu tbaripedadamaa pira wāsia. Dji uriaede eda acaside ababe dji bēwārā barā bada wuada unusia. Maļ carea cawa crīchaē diguida wāsia.

Emaú purudaa wābada ode nībapedada

Marco 16:12-13

¹³ Ara maļ ewaride Jesu ija beadada ume Emaú puru zaquedaa wābada basia. Maļ purura Jerusaleneba mīgaē ba. ¹⁴ Ādjia jūma Jesu māwānebemada bedea nībasidaa. ¹⁵ Māwā bedea nīnane Jesura caita

† **23:56** Exodo 20:10. * **24:1** Griego beedeade alara cartade bedea corchete de ara neēa.

† **24:6** Idjira nama baēa arēbada bēra. Griego beedeade alara cartade maļra neēa. † **24:7** Luca 9:22; 18:31-33. § **24:13** Mīgaē ba. Griego beedeade ba ba “sesenta estadia.” Maļ tamara once kilometro quirāca ba.

zepeda ädji ume nĩbasia. ¹⁶ Baribar̃ Jesuda mãwã ðada Ācõrēba ädjía idu cawabiē basía. ¹⁷ Mañne Jesuba ädjía iwidiisia:

–¿Bãrãba cãrēda jara nĩna?–

Mañ ũrĩsidade nũpanesidaa. Ebuda ðasia bio sopua panãda.* ¹⁸ Aba Cleopa abadaba panusia:

–Zocãrã Jerusaleñne jũepedadebemaba ¿ababe ðababara adua ðaca nañ ewaride sãwãnada?–

¹⁹ Jesuba ädjía iwidiisia:

–¿Cãrēnebemada jara panã?–

Ädjía panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada jara panã. Idjia odadeba idjaba jaradadeba cawabisia idjira Ācõrēneba bedebarida. Ācõrēba, puru bida idjira bia unusidaa. ²⁰ Baribar̃ puru bororãba, sacerdote bororã bida idjira crude cachi beabisidaa. ²¹ Daiba crĩchasiida idjiabar̃ dadji Israel purura biē ðaddebemada ēdra ðaida. Mãwãmĩna idji beapedadara idiba ewari ũbea ðã.

²² Baribar̃ ãcãrã wērãrã dai tãēnabemaba jarapedada carea दौर wetara cawa crĩchadaē panesidaa. Ädjira idi diapedada idji tabaripedadamaa wãsiidaa. ²³ Dji bēwãrãra ununaē bērã daimaa jarade zesidaa ädjía bajãnebema nezocarãda unusidada. Mãlgarãba ädjía jarasidamaana Jesura ãrēbasida. ²⁴ Mañ carea ãcãrã dairãnebemaba acãde wãsiidaa. Idji tabaripedadama ara wērãrãba jarapedada quĩrãca unusidaa. Baribar̃ idjida ununaē basía.–

²⁵ Mañ carea Jesuba ädjía jarasia:

–jũma Ācõrēneba bedebadarãba jarapedadara bãrãba ãñãna ama panã! jBãrãra crĩcha neē panã! ²⁶ ¿Ācõrēba ēdra edabari diai jaradara dji Dromada bei naēna bia mĩgaida basiēca?–†

²⁷ Mañbe Ācõrē cartade idjidebema ðapedadada jũma cawa jarasia. Moiseba ðadada, Ācõrēneba bedebadarãba ðapedada sida jũma cawa jarasia.

²⁸ Mãwã nĩnane ädji wãðada purude jũesidaa. Mañne Jesura nocodaa wãðara basía. ²⁹ Baribar̃ ädjirã ume ðemãrã nãwã bio bedeã djuburisasiidaa:

–Ewarira queubodo bērã wãrãdua. Dai ume bedua.–

Mañ bērã ädji ume ðesia. ³⁰ Ne cobãdade Jesuba pañda edapeda Ācõrēba bia jarasia. Cõrãcuapeda ädjía diasia. ³¹ Mãñnebar̃ Ācõrēba ädjía idu cawabisia Jesuda mãwã ðada. Baribar̃ Jesura ara mãda nēbasia. ³² Mañne ädjiduba nãwã jarasidaa:

–Idjia Ācõrē bedeã cawa jara nĩbaside ¿dadjira bio ðasrida pananaē basica?–

³³ Ara mãda ädjira jēda Jerusaleñnaa wãsiidaa. Mañne Jesuba edadarã once panãra dewararã ume äbaa dji jare panãda unune wãsiidaa.

³⁴ Mãlgarãba nãwã jara panasidaa:

–jesura wãrãda ãrēbasia! Simoãa ara idjida unubisia.–

³⁵ Ara mãda ädjía bida nēbasidaa ode sãwãpedadada. Ädjía jarasidaa:

–Jesuba pañ cõrãcuaside daiba cawasiidaa idjida mãwã ðada.–

* **24:17** Mañ ũrĩsidade nũpanesidaa. Ebuda ðasia bio sopua panãda. Griego bedede ãcãrã cartade ðã ðã: “¿cãrē cãrã sopua panã?” † **24:26** Isaía 53:7-12.

Jesuba edadarãa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juañ 20:19-23

³⁶ Wadibida mañgãdebema bedea duanãne Jesuda ãdji ãsi odjasia. [Mañbe ãdjirãa jarasia:

–¡Necai pananadua!–]†

³⁷ Mañ unusidaãde ãdjirãra bio dauperasidaa, bẽwãrãda mãwã ßãda crĩchasida bẽrã. ³⁸ Baribãra Jesuba ãdjia jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra daupera panã? ¿Cãrẽ cãrẽã ãjãnaẽ panã mãra ãrẽbasida? ³⁹ Mã ãwara, mã jĩrũ sida acãdadua. Mãda jãwã ßãa. Mãra tãnadua. Jaurera djara neẽ ßãa, mañne acãdadua: mãra djara bara ßãa.–

⁴⁰ Mãwã jarapeda idji ãwara, jĩrũ sida acãbisia. ⁴¹ Mãwãmĩna ßãsrĩdaba ãdjia wadi poya ãjãnaẽ basia. ãdjia abeda cawa crĩchadaẽ basia. Mañ carea Jesuba ãdjia mãwã iwĩdisia:

–¿Bãrãba codira neẽ panãca?–

⁴² Mañ carea ãdjirãba Jesua beda badada diasidaa. Urrajõ sida diasidaa.* ⁴³ Ara mããda ãdji quĩrãpita cosia.

⁴⁴ Mãwãnacarea ãdjia jarasia:

–Mã wadi bãrã ume baside jara ßabadjia mãnebema naẽna ßãpedadara jũma mãwãida ßãda. Mãra Moiseba ßasia, ãcõrẽneba bedebadarãba ßasidaa, idjaba Salmo cartade bida ßã ßãa.–

⁴⁵ Mañbe Jesuba ãdji crĩchara ewasia ãcõrẽ bedea cawãdamãrẽã. ⁴⁶ Nãwã jarasia:

–ãcõrẽ cartade mãwã ßã ßãa: ãcõrẽba ãdra edabari diai jaraãara bia mãgãida ßãa. Beudacarea ewari ãbeade ãrẽbaya. ⁴⁷ Mañbe idji trãneba idji ãjã beaba ãberãrãa jaradia cadjiruada igaraãpeda ãcõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwãbãra ãcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaya. Mãgãra naãrã Jerusaleã purude jaraãpeda jũma puru beaza jaraãde wãnia. ⁴⁸ Ara bãdji dauba mã mãwãnara jũma unusidaa. ⁴⁹ Wãrãda mã bãrãmaa mã Zezaba diai jaraãada diabueya. Mãra idji Jurea. Mã bẽrã bãrãra nama Jerusaleãne pananadua aba idji ßãa bajãneba zeida ßã edabãdadaa.–

Jesu bajãnaa wãna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Mãwãnacarea Jesuba ãdjirãra Jerusaleã puru dajadaa Betania caita pe edesia. Mañbe idji ãwara ãtaa wapeda ãdjirãra bia jarasia ãcõrẽba careba ßamãrẽã. ⁵¹ Mãwã bedea ßãde ãcõrẽba idjira bajãnaa edesia.† ⁵² ãdjirãba Jesua bia bedea pananapeda bio ßãsrĩdada Jerusaleãnaa jẽda wãsidaa. ⁵³ Mamaãba ãtaa ãdjirãra ewariza ãcõrẽ de droma dajadaare wãbadjidada ãcõrẽa bia bedeadĩ carea.‡

† **24:36** Griego bedeadẽ ãcãra cartade bedea corchetede ßãra neã. § **24:40** Griego bedeadẽ ãcãra cartade mãñ versĩculora neã. * **24:42** Urrajõ sida diasidaa. Griego bedeadẽ zocãrã cartade mãra neã. † **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedeadẽ ãcãra cartade mãra ßã ßãa: “Amén.”

JUAL

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUALBA BADA

Jesu ume n̄bada Juałba nał cartada ɓasia. Poa 80are Epeso purude ɓaside ɓasia. Baribara cartade jaraē ɓala idjia ɓadada. Acara maara nał cartade Juałba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩa ɓa” tr̄ jarabadjia (21:20-24).

Juałba nał cartara djabarã itea ɓasia cawadamãrẽã ãdjia Jesudebema ãjãpedadara wãrãda. Idjaba jumarã itea ɓasia Jesura wãrãda Ācõrẽ Warada ãjãnamãrẽã. Mał crĩcha dromara Juałba ɓasia 20:31ne: “Juma nałgara ɓasia bãrãba Jesura Ācõrẽba ēdra edabari diai jaradada, Ācõrẽ Warrada ãjãnamãrẽã. Mãwã ãjãnibara idjideba zocai bai arada erobeadia.”

Nał cartade Juałba ebuda cawabisia Jesura wãrãda Ācõrẽneba zesida. Małgara naãrã cawabisia ēberãrãba jara panneba (1:1-51). Małare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o ɓadeba (2:1neba aba 11:44daa). Małare Juałba ɓasia Jesu beui carea ɓadebemada (11:45deba aba 17:26daa), idji igara beaba jidadapeda crude beapedadadebemada (18:1neba aba 19:42daa) idjaba idji ãjã beaba idji ãrẽbada unupedadadebemada (20:1neba aba 21:25daa).

Nał cartade Jesuba ebudaara jaradisia Ācõrẽ Jauredebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26deba aba 16:15daa, 20:19-23). Mał awara ebuda bedea ɓala Ācõrẽba idji Warra quĩrĩa ɓadebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sãwã idji ãjã beara quĩrĩa ɓada (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26daa).

Jesucritora Bedea abadaa

¹ Naãrãeda “Bede” abadada ɓasia.* Mał Bedea abadara Ācõrẽ ume ābaa ɓasia. Wãrãda Ācõrẽda mãwã ɓasia. ² Idjira naãrãeda Ācõrẽ ume ɓasia. ³ Idjideba Ācõrẽba ne jumada osia. Idji neē Ācõrẽba ni cãrẽ sida oē basia.† ⁴ Bedea abadaba zocai bai arada dia ɓala. Mał zocai bai arara ãnaa quĩrĩa ɓala, mãneba Ācõrẽba ēberãrãa idjidebemada cawabi ɓa bẽrã. ⁵ Ācõrẽba cawabi ɓara pãimane urua eradra ɓa quĩrĩa ɓala. Mał uruara pãimaba poya quiaēa.‡

⁶⁻⁷ Ēberãda basia Borocuebari Juał abadaa.§ Ācõrẽba idjira diabuesia ãnaanebemada bedeamãrẽã, jumarãba ãjãnamãrẽã. ⁸ Juałra mã ãnaaē basia, ātebara mã ãnaanebemada bedeadadja. ⁹ Nał ējũãne zeida ɓadadrã mã ãnaa dji ara basia. Idjira jumarã itea urua ɓala.*

¹⁰ Małgara ãnaara nał ējũãne basia. Ācõrẽba idjideba nał ējũãra odamĩna nał ējũãnebemarãba idjira cawadaē basia. ¹¹ Bajãneba idji druadebemarãmaa zesia. Mãwãmĩna idjira bia edadaē basia. ¹² Baribara idji bia edapedadarãba idjira ãjãsidaa. Mał bẽrã idjia ãdjirãra ɓasia Ācõrẽ warrarãda beadamãrẽã. ¹³ Ādjira Ācõrẽ warrarã badaē basia ãdji papaba todadeba wa ãdji djibarirãneba. Ātebara Ācõrẽbara idji warrarãda ɓasia.

* **1:1** Mał versículoē Juałba Jesucritora Bedeada tr̄ jarasia. Ara mã quĩrĩa Jesucritora Bedeada tr̄ jarasia Apocalipsi 19:13de. † **1:3** Proverbio 8:22-31. Acara judiorãba jarabadjidaa Bedea abadara Ācõrẽ necawaada. Acdua 1 Corinto 1:30. ‡ **1:5** Mał uruara pãimaba poya quiaēa. Griego bedeade mãlba idjaba jara ɓala: “Mał uruara pãimaba poya cawaēa.” § **1:6-7** Griego bedeade ababe “Juał” ɓa ɓala. * **1:9** Isaia 49:5-6.

14 Bedea abadara naļ djara edapeda dadjirā tāēna nībabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirāa ebuða cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā bāda. Maļne dairāba unusidaa idjira dji droma bāda, dadjirā Zeza Warrada māwā bā bērā. 15 Borocuebari Juaļba idjidebemada nāwā jīgua jarabadjia:

–Māa naļ ēberānebemada nāwā jara bābadjia: “Mā caidu zebāra mā cāyābara dji dromaara bāa, idjira mā naēna bāda bērā.”–

16-17 Ācōrēba naēna idji leyda Moisedeba dadjirāa diasia, baribāra Jesucritodeba dadjirāa cawabisia idjira wārāda sāwā bāda idjaba idji biadeba dadjirāra bio careba bāda. Wārāda idji bia waiāba bādeba jūma dadjirāra bārima zocārā careba bāa. 18 Ni abāba Ācōrēra ununacaa.† Baribāra dji Warra ababe bāra Ācōrē bērā idjaba dji Zeza ume ābaa bā bērā, dadjirāa cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā bāda.‡

Borocuebari Juaļnebema

Mateo 3:11-12; Marco 1:7-8; Luca 3:15-17

19-20 Judiorā dji dromarāba Jerusaleñeba sacerdoterāda, levitarā sida Juaļmaa diabuesidaa. Maļgarāba Juaļa iwīdisidaa:

–Ķāra cai? Ķāra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?–

Maļne idjia ebuða jarasia:

–Māra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēa.–§

21 Ādjirāba wayacusa iwīdisidaa:

–Ķmāteara bāra cai? Ķāra Elīaca?–*

Idjia panusia:

–Māra Eliaēa.–

Ādjirāba waya iwīdisidaa:

–Bāra Ķācōrēneba bedebari dji droma bā zeida bādaca?–†

Idjia panusia:

–Māra maļgāēa.–

22 Maļ carea ādjirāba iwīdisidaa:

–Ķmāteara bāra cai? Dai diabuepedadarāa bādebemada jarade wānida panāa. Ara bādjidebemada daia Ķcārēda jarai?–

23 Maļne Juaļba panusia:

–Ācōrēneba bedebari Isaiāba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga bāde abāba nāda jara bāa: Dadjī Boro ora jipa jariēdua.”‡ Māra mā ēberāa.–

24 Juaļmaa diabuepedadarāra ācāra pariseorā basia.§ 25 Maļgarāba idjia iwīdisidaa:

–Bāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaēbāra, idjaba Eliaēbāra, idjaba Ācōrēneba bedebari dji dromaēbāra, Ķcai trāneba bāa ēberārāra jāwā borocuecua bā?–

26-27 Juaļba nāwā panusia:

† 1:18 Exodo 33:18-20. ‡ 1:18 Dji Warra ababe bāra. Griego bedeadē ācāra cartade bā bāa: “Ācōrē ababe bāra.” Ācōrē bērā idjaba. Griego bedeadē ācāra cartade māra neēa. § 1:19-20 Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Māra griego bedeadē “Crito” bā bāa. Critora trāēa. Jara bāa “Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bādada.” Arameo bedeadē jarabadaa “Mesías.” * 1:21 Malaquía 4:5-6. † 1:21 Deuteronomio 18:15-19. ‡ 1:23 Isaiā 40:3. § 1:24 Griego bedeadē māba idjaba nāwā bā bāa: “Juaļmaa diabuepedadarāra pariseorāba diabuesidaa.”

–Māra baidoba borocuebaria. Baribara māl caidu zeida badara bārā tāēna bamīna bārāba idjira adua panāa. Idjira māl cāyābara dji dromaara bā bēra, idjia jirūne jā bā ēraī carea māra bia bāēa.–

²⁸ Jūma maḡara māwāsia ējūā Betania abadama, Jordaā do waa quīrārē āmādaū odjabariare Juaāba borocue badama.*

Jesura Ācōrē Oveja Zaquea

²⁹ Maā nurēma Juaāba Jesuda idjimaā zebara da unusia. Maāne idjia jarasia:

–iAcāda! Jāādra Ācōrē oveja zaquea. Idjideba Ācōrēba naā ējūānebemarāba cadjirua obadara quīrādoaya.† ³⁰ Idjidebemada mā naēna jarasia: “Mā caidu zebara māl cāyābara dji dromaara bāa, idjira māl naēna ba da bēra.” ³¹ Naēna mā adua basia Jesuda māwā bāda. Baribara mā baidoba borocue bāa israelerāba cawadamārēā caida Ācōrēba diabueda.–

³² Idjaba jarasia:

–Mā unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quīrāca zepeda Jesu ume bebāda. ³³ Mā adua basia idjira dji dromaara bāda. Baribara mā borocuemārēā Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “Bāa unuya māl Jaurera abāā ēberā āā zepeda idji ume bebāda. Unubāda bāa cawaya mā ēberābā māl Jaurera dia beida.”‡ ³⁴ Mā maḡara unusia. Maā carea māl jara bāa idjira wārāda Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nībabadarā dji naārābemarā

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Maā nurēma Borocuebari Juaāra wayacusa arima basia. Idjaba idji ume nībabadarāda umé panasidaa. ³⁶ Maāne Juaāba Jesura caita wābāda unupeda jarasia:

–iAcāda! Jari bādra Ācōrē Oveja zaquea.–

³⁷ Maā ūrīnapeda Juaā ume nībabadarā umébemara Jesu caidu wāsidaa.

³⁸ Jesuba jēda acābāda idji caidu zebāda unusia. Maāne iwīdisia:

–Bārāba zcārēda quīrā panā?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, bāra zśāma babari?– (Maā beāda Rabiba jara bāa “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–Acāda zedāda.–

Ara māda wānapeda unusidaa sāma babarida. Maā ewaride idji ume panasidaa quewara babā bēra.

⁴⁰ Juaāba jarāda ūrīnapeda Jesu caidu wāpedadara umé panasidaa. Abā Simoā Pedro djaba Andre basia. ⁴¹ Andrera Jesuma bāpeda naārā idji djaba Simoāda jara wāsia. Unupeda jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdra edabari diai jarāda.–§

⁴² Maābe Andreba Simoāra Jesumaa edesia. Jūpedadacarea Jesuba Simoāma acāpeda jarasia:

* **1:28** Maā Betaniara dji Jerusaleā caita bā puruēa. Acāmaārā Juaāba Betaniada basia Batanea drua trāda āi bābāda. Idjaba ācā cartāda “Betābara” bā bāa. † **1:29** Levitico 16:20-22.

‡ **1:33** Mā Jaurera dia beida. Griego beēdaē “māl Jauredeba borocue beida” bā bāa. Ezequiel 36:25-27; Isaia 11:1-2; Joel 2:28-29. § **1:41** Ācōrēba ēdra edabari diai jarāda. Māra griego beēdaē “Crito” bā bāa. Critora trāēa. Jara bāa “Ācōrēba ēdra edabari diai jarāda” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bāda.” Arameo beēdaē jarabadaa “Mesias.”

–BΛra Joná warra Simoŕa, baribΛΓΛ idiba ŕtaa bΛra Cepa adia.–* (Maŕ trŕ Cepara idjaba Pedro abadaa.)

Jesuba Pelipe, Natanael sida trŕna

⁴³ Nurēma Jesuba Galilea druadaa wāida crŕchasia. Maŕ bērā Pelipeda jΛΓΛasia. Unupeda jarasia:

–Mŕa quŕrŕā bΛa bΛra mŕ ume nŕbaida.–

⁴⁴ Maŕ Pelipera Betsaidá purudebema basía. Andrera idjaba Pedro sida mamabema basía. ⁴⁵ Maŕne Pelipeba Natanaelda jΛΓΛde wāsia. Unupeda jarasia:

–Moiseba bΛda leyde jara bΛ ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedeabadarāba idjidebemada bΛsidaa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.–

⁴⁶ Natanaelba Pelipea jarasia:

–¿Māwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?–

Pelipeba jarasia:

–Wāna acΛde.–

⁴⁷ Jesuba Natanael idjima zebΛΓΛ unuside jarasia:

–¡AcΛdadua! Naŕdra wārāda israelerā dji araa. Djārāra cŕrŕgacaa.–

⁴⁸ Natanaelba Jesura unuca bađa bērā iwidiisia:

–BΛa mŕnebemada ¿sāwā cawa bΛ?–

Jesuba panusia:

–Pelipeba bΛ jΛΓΛde wāi naēna mŕa cawa basia bΛra higojō bacuru edrecare bΛda.–

⁴⁹ Maŕ carea Natanaelba jarasia:

–Jaradiabari, bΛra wārāda Ācōrē Warraa. BΛra dadji israelerā Boroa.–

⁵⁰ Maŕne Jesuba jarasia:

–Mŕa bΛra higojō bacuru edrecare bΛda cawasiada a bΛ carea ¿bΛa māwā crŕcha bΛca? Maŕ cāyābara ne ununaca wai bΛara beada zocārā unuya.–

⁵¹ Maŕbe Jesuba jarasia:

–Wārā arada mŕa jaraya: bārāba bajāra ewa nŕmΛda ununia. Idjaba ununia bajānebema nezocarāra mŕ, Naŕ Djara Edada bΛmaa uđaa zedapeda ŕtaa wā duanΛda.–†

2

Jesuba baidoda uva ba babisia

¹ Ewari ũbea badacarea ēberāda dji edasidaa Caná purude Galilea druade. Maŕ carea bΛsrŕda ewarida o panasidaa. Jesu papada mama basia. ² Jesura, idji ume nŕbabadarā sida maŕ quima edabΛΓΛ bΛsrŕda o panΛmaa jarasidaa wānamārēā. ³ Māwā panΛne uva bΛra jōna bērā dji papaba Jesua jarasia:

–Uva bΛra jōsia.–

⁴ Maŕne Jesuba jarasia:

–Papa, ¿cārē cārēā bΛa mŕa maŕgΛra jara bΛ? Mŕ ewarira wadi jŕēé bΛa.–*

⁵ BaribΛΓΛ Jesu papaba dji jede panΛa jarasia:

* **1:42** Joná. Griego bedeade maŕ trŕra Juaŕ abadaa. Cepa, Pedro. Maŕgārā trŕba jarabadaa “mōgara.” † **1:51** Genesi 28:12. * **2:4** Mŕ ewari. ΛcΛΓamaarā Jesuba jara basia idji beadiiebemada. Dewararāmaarā Jesuba jara basia idjira Ācōrēba diai jarađa ebuđa cawabi ewaridebemada. Idjaba ŕcΛΓamaarā jara bΛa Jesuba uva ba diaiebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada.

–Idjia jarabara jūma oḍadua.–

⁶ Mañne sei zoco waiḅa mōgara oḍada arima panasidaa. Judiorāba mañ zocodeba baidoda juebadjidāa ne saḡaḍapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Zocoza veinte wa treinta galoḷ poya beasia.† ⁷ Mañne Jesuba uva ḅa jede panāa jarasia:

–Za bea zocoda baidoba biradadua.–

Ara mañda bira ta nūmasidaa. ⁸ Mañbe Jesuba jarasia:

–Jāñbe mañrī jueḍapeda uva ḅa jede panā boromaa ededadua.–

Ara mañda māwā osidaa. ⁹ Mañbe uva ḅa jede panā boroba mañ baido badada do zasia. Wārāda uva ḅada dosia, baribara idjia adua basia sāma juesidada. Ababe dji jede panabara cawa panasidaa. Uva ḅa jede panā boroba dji umaquīrā quima edaya ḅada trāpeda jarasia:

¹⁰ –Jūmarāba nañrā uva ḅa biara ḅada jedebadaa. Jīrūare quīrā para duanenacarea uva ḅa mācuāe ḅada jedebadaa. Baribara ḅa uva ḅa dji biara ḅa mērā erobadada ārāḅara jedebibara.–

¹¹ Mañ ne ununaca nañrā oḍara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. Maḡaḍeba idjira dji Dromada unubisia. Māwā idji ume nībabadarāba idjira wārāda jāsidaa.

¹² Māwānacarea Jesura Capernaū purudaa wāsia. Idji papada, idji djabarāda, idji ume nībabadarā sīda idji ume ābaa wāsidaa. Mama dārā pananae basia.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jarecuada

Mateo 21:12-13; Marco 11:15-18; Luca 19:45-46

¹³ Judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewarida caita basia.‡ Mañ bērā Jesura Jerusaleñnaa wāsia. ¹⁴ Mama Ācōrē de droma dajada unusia Ācōrēa babue diadi careabemada nēdobue panada. Pacada, ovejada, puchirā sīda nēdobue panasidaa. Idjaba ācraḅa Ācōrē de dromane diaida ḅa paratara dji drua āiba zebadarāa nēḅa nēdobuebadjidāa āibema paratara diacara panana bērā. ¹⁵ Mañ carea Jesuba jācarada soa quīrāca osia. Mañba Ācōrē de dajada duanara, ādji ovejada, ādji paca sīda jūma āyā jaretacuasias. Dji parata nēdobuebadada mesa coretacuabaraḍe ādji paratara egode cua dogosia. ¹⁶ Māwā obaraḍe idjia puchirā nēdobuebadarāa jarasia:

–Jūma naḡara āyā ededadua. Mā Zeza dera ne nēdobuebadada deda orānadua.–

¹⁷ Mañne idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa Ācōrē Bedeade nāwā ḅa ḅada: “ḅa de dromara māa bio quīrā ḅa bērā māra beuya.”§

¹⁸ Māwā ḅaḍe judiorā dji dromarāda arima panasidaa. Maḡarāba Jesua jarasidaa:

–Dairāa unubidua Ācōrēba ḅa jāwā obi ḅada.–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Nañ de dromada ārīnibara, māa ewari ūbeade wayacusa oya.–

²⁰ Mañne judiorā dji dromarāba jarasidaa:

–Nañ Ācōrē de dromara 46 poa edesia jūma pārāni carea.* Mañda ḅa ḅa ḡsāwā ewari ūbeade jūma oyaḍa a ḅa?–

† 2:6 Veinte wa treinta galoḷ. Acra traduccioñne ḅasidaa ochenta wa cien litro. Griego bedeade ḅa ḅa “metreta umé wa ūbea.” ‡ 2:13 Exodo 12:1-27. § 2:17 Salmo 69:9. Griego bedeade ḅa ḅa: “ḅa de dromara māa bio quīrā ḅa bērā māra babueya.” * 2:20 Ācōrē de droma pārānada cuarenta y sei poa edesia baribara waiḅara o panana bērā pārānaca basia.

²¹ Jesuba nañ de dromaana aside ara idjidebemada bedea basia. ²² Idji ãrêbadacarea idji ume nîbabadarâba quîrãnebasidaa idjia mãwã jaradada. Mañbe ãdjirãba Æcõrê Bedeade b̂l b̂ra, Jesuba jarada sida wãrãda ãjãsidaa.

Jesuba ëberãrã sãwã bea cawada

²³ Judiorã Egipodeba êdrapedada quîrãnebabada ewaride Jesura Jerusaleñe basia. Mañne zocãrã ne ununacada osia. Mañ carea zocãrãba idjira ãjãsidaa. ²⁴ Barib̂ra Jesuba jûmarã crîchada cawa b̂l b̂rã ãjãe basia ãdjia wãrãda ãjã pan̂da. ²⁵ Jûmarã soda cawa b̂l b̂rã ni ababa idjia ëberãrã sãwã beada jaradiê panasidaa.

3

Jesu Nicodemo ume bedeada

¹ Pariseoda basia Nicodemo abadada. Idjira judio dji droma basia. ² Mañ Nicodemora diamasi Jesumaa wãsia. Mañbe Jesua jarasia:

–Jaradiabari, dairãba cawa pan̂a b̂ra Æcõrêba diabueedada. B̂a o b̂a ne ununacara ni abaa ëberãba poya oëa Æcõrêda idji ume b̂l b̂ra.–

³ Jesuba idjia jarasia:

–Wãrã arada m̂a b̂a jaraya: ëberãda wayacusa todaëb̂ra Æcõrê purudebema baëa.–*

⁴ Mañ carea Nicodemoba idjia iwidisia:

–¿Sãwã dadji drõã b̂da wayacusa todi? Mãëteara ¿dadji papa b̂teda wãida b̂ca wayacusa todamãrêã?–

⁵ Jesuba panusia:

–Wãrãda m̂a b̂a jaraya: baidodeba, Æcõrê Jauredeba bida todaëb̂ra, Æcõrê purudebema baëa.† ⁶ Dadji papaba todara nañ djaradeba zedaa, barib̂ra wayacusa todara Æcõrê Jauredeba todaa. ⁷ M̂a wayacusa todida pan̂ana ada carea jûmawãyã crîcharãdua. ⁸ Nãurãra bariduaareba puábaria. Dji jiguara ãrîbarim̂na cawacaa sãmaareba zeida idjaba sãmaa wãida. Ara mañ quîrãca b̂a Æcõrê Jauredeba todara. Æcõrê Jaurera ununacam̂na cawa pan̂a ëberã sode sãwã o b̂da.–

⁹ Nicodemoba jarasia:

–Æcõrê Jaureba ¿sãwã mañra mãwã oi?–

¹⁰ Jesuba panusia:

–B̂ra Israeldebemara Æcõrê bedea jaradiabari dji dromam̂na ¿mañda adua b̂ca? ¹¹ Wãrã arada m̂a b̂a jaraya: daiba cawa pan̂nebemada, unu pan̂nebema sida bedea pan̂a barib̂ra daiba bedea pan̂ra b̂rãba ãjãnaaa. ¹² M̂a nañ ëjũãne unubadadebema jara b̂da b̂rãba ãjãnacab̂ra, bajãnebemada jaraib̂ra ¿sãwã ãjãni?

¹³ Ni abada bajãnaa wãnaaa mañ cawai carea. Ababe m̂, Nañ Djara Edadaba mañra cawa b̂a, bajãneba zeda b̂rã.† ¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ëjũã põãsa ewaraga b̂de dama ãta jira b̂da quîrãca, Ŝ m̂, Nañ Djara Edadara ãta jira b̂dia m̂ ãjãb̂dara Æcõrê ume ewariza zocai beadamãrêã.–*

* **3:3** Wayacusa toëb̂ra. Griego bedeade mañba idjaba jara b̂a: “Bajãneba toëb̂ra.” † **3:5** Æcõrê Jaureba ëberã sagapeda wayacusa tobiëb̂ra, mañ ëberãra Æcõrê purudebema baëa.” ‡ **3:13** Griego bedeade Æcõrê cartade idjaba b̂l b̂a: “Idjira bajãne b̂a b̂rã.” § **3:14-15** Numero 21:4-9. * **3:14-15** Griego bedeade Æcõrê cartade idjaba b̂l b̂a: “Beudapeda aduarãnamãrêã.”

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrīā ḅa bērā idji Warra aba ḅada naļ ējūānaa diabuesia jūma idji ījāḅadara aduarānamārēā, āteḅaḅa idji ume ewariza zocai ḅeadamārēā. ¹⁷ Ācōrēba idji Warrara naļ ējūānaa diabueē ēberārā bedeade ḅamārēā āteḅaḅa diabuesia ēdḅa edamārēā. ¹⁸ Ācōrēba idji Warra ījā ḅara bedeade ḅadaa aēa. Baribḅa idji Warra ījāē ḅara Ācōrēba bedeade ḅadaa abaria, idji Warra aba ḅada igara ḅa bērā.

¹⁹ Ācōrēba naļ ējūānebemarāra bedeade panḅana abaria naļ carea: ḅnaara naļ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nīḅadida panḅa ununamārēā. Baribḅa ēberārāba obadara cadjirua bērā pāimadrḅa biara quīrīāsidaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba ḅnaara quīrīānaaa. ḅnaanaa zedacaa ādjia cadjirua o panḅa cawarānamārēā. ²¹ Baribḅa jūma wārā ēpē ḅeara ḅnaanaa ze panḅa ādjia Ācōrēba quīrīā ḅa quīrīca obadada jūmarāba cawadamārēā.

Borocuebari Juaḅba Jesudebema bedeada

²² Māwānacarea Jesura idji ume nīḅabadarā sida Judea druadaa wāsidaa. Mama panasidade idji ījāḅadara borocuebadjia. ²³ Maḅmisa Juaḅba borocue ḅabadjia Enoḅne Salim puru caita. Mama baidoda egorodeba ḅtaa bogadrḅa nūmabadjia. Ēberārāra idjimaa wāḅadjiidaa, maḅne idjia borocuebadjia. (²⁴ Maḅḅara māwāsia Juaḅ preso jidaēi naēna.) ²⁵ Maḅ ewaride ḅcaḅa Juaḅ ume nīḅabadarāda dewara judio ume caicayasidaa Ācōrē quīrīpita bia ḅeadi carea ne saḅḅadadebema carea.† ²⁶ Māwānacarea Juaḅmaa wānapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, ḅa ume Jordaḅ quīrārē ḅadaba ēberārāra borocue ḅaa. Idjidebemada ḅaa bedeasia. Jūmarāda idjimaa wā duanaa.–

²⁷ Maḅ carea Juaḅba jarasia:

–Ācōrēba iduaribiēḅaḅa, ni abaḅba ēberārāra zocārā jaḅa peēa. ²⁸ Bārāba mḅa jaradara ūrīsidea. Mḅa jarasia mḅra Ācōrēba ēdḅa edabari diai jaradaēda. Idjaba jarasia mḅra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawadamārēā mḅ caidu zeidebemada. ²⁹ Quima edabḅade dji wērā edabḅa umaquīrāda dji dromaa. Idji ume dji biada arima ḅebaria idjia jarabḅaḅa ījā oi carea. Baribḅa ḅasrīda ḅaa idji bedeada ūrī ḅa bērā. Ara maḅ quīrīca mḅa ūrī ḅaa mḅ dji biaba ēberārāra jaḅe ḅada. Maḅ carea mḅra bio ḅasrīda ḅaa. ³⁰ Idjida dji dromaara ḅaida ḅaa. Mḅra edaara ḅaida ḅaa.–

Ātaarebema ēberā

³¹ Ātaareba ze ḅara jūmarā cāyābara dji dromaara ḅaa. Naļ ējūāne ḅeara naļ ējūānebema bērā aba namabemadrḅa bedeabadaa. Maḅ bērā bajāneba ze ḅara jūmarā cāyābara dji dromaara ḅaa. ³² Idjiabḅa bedeade ḅaa bajāne ununanebema, ūrīnanebema sida. Māwāmīna idjia bedeade ḅara naļ ējūānebemarā ni abaḅba ījānaaa. ³³ Baribḅa idji bedeade ījā ḅaba cawa ḅaa Ācōrēba jara ḅara wārāda. ³⁴ Ācōrēba diabuedaba Ācōrē bedeade jarabaria, Ācōrēba idji Jaureda idji ume ḅemārēā diada bērā. ³⁵ Dadjia Zeza Ācōrēba idji Warrara quīrīā ḅaa; maḅ bērā ne jūmada diasia idji jaḅaēda erobamārēā. ³⁶ Idji Warra ījā ḅara Ācōrē ume ewariza zocai ḅaya, baribḅa dji Warra igara ḅara Ācōrē ume ewariza zocai ḅaēa. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o ḅacārīa.

† 3:25 Dewara judio. Griego bedeade ḅcaḅa cartade ḅaḅa “judiorā.”

4

Jesu Samariadebema wērã ume bedeada

¹ Mañ ewaride pariseorãba ũrĩsidaa Jesuba Juañ cãyãbara ēberãrã zocãrãara erobΛda idjaba borocue bΛda. (² Wãrãda Jesuba ēberãrã borocueē basia. Idji ume nĩbabadarãbΛrΛ borocuebadjidaa.) ³ Pariseorãba mañ ũrĩpedadada Jesuba cawada bẽrã Judea druade badada Galilea druadaa wayacusa wãsia.

⁴ BaribΛΓΛ Galileadaa wãi carea Samaria druade wãida basia. ⁵ WãbΛΓΛde Samariade bΛ puru Sicar abadama jũene wãsia. Mañ purura Jacoboba idji warra Josea diada ējũã caita bΛa.* ⁶ Mama baido juebada uriada basia Jacobo queraside badada. Umatipa babodode Jesura ode nĩba sē basia. Mañ bẽrã mañ baido juebada uria caita chũmesia. ⁷⁻⁸ Jesu ume nĩbabadarãra purudaa wãnoasidaa codi carea ne nẽdode. Mãwã bΛde wērã Samariadebemada baido juede zesia. Jesuba mañ wērãa jarasia:

–Młãa baidoda diadua.–

⁹ Mañne wērãba Jesua jarasia:

–Młra Samariadebema wērãa. ¿Cãrẽ cãrẽã judioba młãa baidoda iwidi bΛ?–

Idjia mãwã jarasia judiorãba Samariadebemarã quĩrĩãnaca bẽrã.†

¹⁰ Jesuba panusia:

–Ãcõrẽba dia bΛda bΛa cawabΛrΛbara idjaba za baido iwidi bΛda caida cawabΛrΛbara, bΛa młãa baidoda iwidicasia. Mañbe młãa baido zocai bai djiwidi diabarida diacasia.–

¹¹ Wērãba jarasia:

–BΛa ¿cãrẽba baido juei? Nañ baidora edu bΛa. Mañ zocai bai djiwidi diabari baidora ¿bΛa sãma juei? ¹² Dairã drõã naẽnabema Jacoboba nañ baidora dairã itea amesia. NañgΛdebemada idjia do babadjia. Idji warrarãba, idji animarã bida dobadjidaa. ¿Mãwãra bΛra Jacobo cãyãbara dji dromaara bΛca?–

¹³ Jesuba panusia:

–Bariduaba za bΛ baidoda doibΛΓΛ, wayacusa opichiaya. ¹⁴ BaribΛΓΛ młãa dia bΛ baido doibΛΓΛra waa opichiaẽa. Idjira Ãcõrẽ ume ewariza zocai baya, młãa dia bΛ baidora idjide ewariza bogadrΛ bΛ quĩrãca bai bẽrã.–

¹⁵ Mañne wērãba jarasia:

–Mãẽteara mañ baidora młãa diadua waa opichiarãmãrẽã, idjaba waa nama baido juede ze amaaba.–

¹⁶ Mañ carea Jesuba jarasia:

–BΛ quimada trãne wãpeda namaa zedadua.–

¹⁷ Wērãba jarasia:

–Młra quima neẽ bΛa.–

Jesuba jarasia:

–BΛa jara bΛra wãrãa. BΛra quima neẽ bΛa. ¹⁸ Wãrãda bΛa quima juesuma edabΛrΛa. Idjaba bΛa nañ ewaride erobΛra bΛ quimaẽa. BΛa jara bΛra wãrãa.–

¹⁹ Mañ carea wērãba jarasia:

* **4:5** Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32. † **4:9** Judiorãba Samariadebemarã quĩrĩãnaca bẽrã. Griego bedeade mañba idjaba nãwã jara bΛa: “Judiorãra Samariadebema epedecode ne codaca bẽrã.”

–Māmaarā bΛra Ācōrēneba bedeabarida jāwā bΛa. ²⁰ Dai drōā naēnabemarāba naļ eyade Ācōrēa bia bedeabadjidāa,† baribΛrΛ bārā judiorāba jarabadaa JerusaleñnebΛrΛ idjía bia bedeadaida panΛda. ¿SāmabΛrΛ wānida panΛ Ācōrēa bia bedeadi carea?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa jara bΛra ĩjādua. Ewari aba naļ eyade idjaba Jerusaleñne biða dadji Zeza Ācōrēa bia bedeade wānaēa. ²² Bārā Samariadebemarāba Ācōrēa bia bedeabadamīna idjira adua panΛa. BaribΛrΛ dai judiorāba idjira cawa panΛa, judiorāneba Ācōrēba sāwā ēberārā ēdrΛ edabarida cawabi bΛ bērā.Š ²³ BaribΛrΛ ewari jūēida baðara jūēsia. Iðira dadji Zezaba quĩrā bΛa ēberārāba ađji beamaΛba bia bedeadaida idji Jaureðeba idjaba wārāda cawa panΛneba. Aba māwābΛrΛ idjía aride bia bedeadia. ²⁴ Ācōrēra jaurea. Maļ bērā ēberārāba idjía bia bedeade quĩrā panΛbΛrΛ māwā odida panΛa idji Jaureðeba idjaba wārāda cawa panΛneba.–

²⁵ Wērāba jarasia:

–Māa cawa bΛa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara wārāda zeida.* Idji zebΛrΛde dadjirāa ne jūmada cawabiya.–

²⁶ Maļ bērā Jesuba jarasia:

–Mā, bΛ ume bedeade bΛda idjía.–

²⁷ Māwā bΛde Jesu ume nībabadarāra puruðeba jēda zesidaa. Ādjirāba cawa crīchadaē panesidaa Jesura wērā ume bedeade bΛda unune zepedaða bērā. BaribΛrΛ ni abaΛba Jesua iwidiðaē basía cārēda quĩrā basida wa cārēā wērā ume bedeade basida. ²⁸ Maļbe wērāba idji zocora amepeda puruðaa wāsia. Jūpeða ēberārāa jarasia:

²⁹ –Māa ununa ēberāda acΛde wānadrΛ. Idjia māa jarasia jūma māa naēna oðada. Māa crīcha bΛa idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.–

³⁰ Ara maļda ēberārāra puruðeba wābΛrΛsidaa Jesu bΛmaa. ³¹ Maļmisa Jesu ume nībabadarāba idjía bedeade djuburia panasidaa ne comārēā.

³² BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–Ne coēa, māa coi carea erobΛra bārāba adua panΛa.–

³³ Idji ume nībabadarāba ađjiduba jara duanesia:

–AbaΛba idjira ne cobisicada.–

³⁴ Maļ bērā Jesuba ađjirāa jarasia:

–Mā Diabuedaba obi bΛra jūma o bΛde ne co bΛ quĩrāca bΛa. ³⁵ Bārāba jarabadaa: “Wadi jedeco quĩmārē bΛa néu ewadi carea.” BaribΛrΛ māa jaraya: acΛadua, ēberārā māmaa zebΛdara néu purea tabΛ quĩrāca panΛa. Ācōrē bedeara ara nawena ĩjāni carea bea. ³⁶ Néu ewadi ewarira jūēsia. Néu ewabΛda quĩrāca bārāra trajadia ēberārāba māda ĩjānamārēā. Māwā ađjirāra Ācōrē ume ewariza zocai panania. Néu ewabariba edabΛrΛ carea bΛsrīdabarīa. Ara maļ quĩrāca bārāra bΛsrīdadia ēberārāba mā ĩjābΛda carea. Maļ bērā dji néu ewabarira dji ubari ume bΛsrīda panania.

³⁷ Dadjia jarabadara wārāa: “AbaΛda ne uida bΛa idjaba abaΛba ewaida bΛa.” ³⁸ Ara maļ quĩrāca māa bārāra diabuesia dewararāba upedaða ewadamārēā. Ādjia upedaða bārāba bia ewa panΛa.–

† 4:20 Samariadebemarāba Guerizim eyade Ācōrēa bia bedeabadjidāa. Josuera, idji ume panΛsida mama Ācōrēa bia bedeasidaa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quĩrāpe bΛa. § 4:22

Isaia 2:2-3. * 4:25 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada. Griego bedeade “Crito” bΛ bΛa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Critora idjaba Mesíara trāēa, ātebΛra jara panΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛda.”

³⁹ Zocārā Samariadebemarā maḷ purude panabadaba Jesura ījāsidaa, wērāba nāwā jarada bērā: “Idjia mḷa jarasia jūma mḷa naēna odara.”
⁴⁰ Samariadebemarāra Jesumaa zedapeda bedea djuburiasidaa ādji ume bēmārēā. Maḷbe Jesura ādji purude ewari umé besia. ⁴¹ Idjia jaradia bḷde ādjirā awara zocārāba ījāsidaa. ⁴² Ādjirāba wērāa jarasidaa:
 –Dairāba ababe bḷa jarada carea ījā panḷea, ātebḷḷā ījā panḷa idjia jaradia bḷda ūrpedada bērā. Dairāba cawasidaa idjira wārāda jūmarā ēdrḷ edabarida.–†

Jesuba Galileade warra biabida

⁴³ Samariade ewari umé bapeda Jesura Galilea druadaa wāsia. ⁴⁴ Maḷ naēna idjia jaradoasia Ācōrēneba bedebarira ara idji druadebemarāba wayadacada.† ⁴⁵ Jesu Jerusaleḷne baside Galileadebemarā sida duanasidaa Egiptodeba ēdrḷpedada quīrānebabada ewari badi carea. Mama Jesuba ne ununaca o bḷda unusidaa. Maḷ carea idji Galileade jūēsida ēdjirāba bia edasidaa.

⁴⁶ Galilea druade bḷde Jesura wayacusa Caná purudaa wāsia idjia naēna baido uva ba babiḷamaa.§ Maḷmisa Capernauḷ purude basia dji boroare trajabari dji dromada. Maḷ ēberā warrada bio cacua biē basia. ⁴⁷ Maḷne idjia ūrīsia Jesura Judeadeba Galilea druadaa zesida. Ara maḷda Caná purudaa wāsia Jesu bḷmaa. Jūēpeda bedea djuburiasia idji warra jūācāyā nūmḷda biabide wāmārēā. ⁴⁸ Jesuba idjia jarasia:

–Bārāba ne ununacada ununaēbḷḷḷ mḷa jara bḷra ījānaēa.–

⁴⁹ Baribḷḷḷ dji ēberāba jarasia:

–Mḷ Boro, mḷ warra jaidai naēna isabe wāna.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Diguidaa wādua. Bḷ warrara biasia.–

Dji ēberāba ījāna bērā ara maḷda wāsia. ⁵¹ Diguīdaa jūēbḷḷḷde idji nezocarāba audiabaridapeda jarasidaa:

–Bḷ warrara biasia.–

⁵² Maḷne idjia iwīdisia:

–¿sāḷbe māwā biasi?

Ādjia panusidaa:

–Nuena ḷmāḷdau buyadacarea dji cḷwamiara dugusia.–

⁵³ Maḷne dji zezaba cawasia ara maḷ hora quīrāca Jesuba bḷ warrara biasiada asida. Maḷba idjia, jūma idji ēberārā bida Jesura ījāsidaa. ⁵⁴ Jesura Judeadeba Galileadaa jēda zebḷḷḷza ne ununacada o babadjia. Maḷgḷa ne ununaca odara dji umébema ne ununaca oda basia.

5

Jesuba ḷnāūbada ewaride cacua biē bḷ biabida

¹ Māwānacarea judiorāba Jerusaleḷ purude ewari dromada osidaa. Maḷ bērā Jesura maaaa wāsia. ² Jerusaleḷ purude cuibadada bḷa judiorāba coropedadada. Maḷ cuibadara dji purude eda wābada Oveja abada caita bḷa. Hebreo bedeaḷ Betzatá abadaa.* Dji baido caita de zaqueda juesuma panḷa. ³ Mama egode cacua biē beada, dauberrea beada, jīrū biē beada, bḷḷadrḷ bea sida zocārā baraasia. [Ādjirāba domimiada jḷā

† 4:42 Jūmarā ēdrḷ edabarida. Griego bedeaḷ ḷcaḷḷḷ cartade idjaba bḷ bḷa “Crito.” ‡ 4:44 Mateo 13:57; Marco 6:4; Luca 4:24. § 4:46 Juaḷ 2:1-11. * 5:2 Betzatá. Griego bedeaḷ zocārā cartade “Betesdá” wa “Betsaidá” bḷ bḷa.

panabadjidaa. ⁴ Edaude bajãnebema nezocada mañ baido domimia ode zebadjia. Mãwã obarãde dji naãrã mañ baidode eda wãbarãda idji cacua biẽ ðadara biabadjia.† ⁵ Mañne ëberãda ðasia 38 poa cacua biẽ ðada. ⁶ Jesuba mañ ëberã egode tabã unuside cawasia idjira mama dãrãbarãda. Mañ bẽrã idjia iwidisia:

–¿Barã bia quĩrã ðaca?–

⁷ Mañne dji cacua biẽ ðaba panusia:

–Mãe mã Boro, baribarã mãa neẽ ðaa caiba mãra doeda ðaida domimiabarãde. Mã eda wãya ðamisa dewarada mã na eda wãbaria.–

⁸ Jesuba jarasia:

–Piradrãdua. Bã cãdara edapeda nĩbade wãdua.–

⁹ Ara mañda dji ëberãra biasia. Idji cãdara edapeda nĩbade wãsia. Baribarã mañ ewaridera ãnãũbada ewari basia. ¹⁰ Mañ bẽrã judiorã dji dromarãba ëberã cacua biãdaa jarasidaa:

–Idira ãnãũbada ewari bẽrã bã cãdara edecara ðaa.–

¹¹ Mañne idjia panusia:

–Baribarã mã biabidaba jarasia: “Bã cãdara edapeda wãdua.”

¹² Ædjirãba iwidisidaa:

–¿Caiba blã mãwã bã cãdara edapeda wãduaasi?–

¹³ Baribarã idji cacua biabida trãra adua basia. Jesura ëberãrã zocãrã nũmã tãena ðadada ãyã wãna bẽrã idjia poya jaraẽ basia.

¹⁴ Mãwãnacarea Jesuba idjira Æcõrẽ de droma dajada unusia. Mãbe jarasia:

–Bio ãrãdua: bãra biãda bẽrã waa cadjiruara orãdua bã biẽ ðada cãyãbara biẽra berãmãrẽã.–

¹⁵ Mãwãnacarea dji ëberãra judiorã dji dromarãmaa wãpeda jarasia idji biabidara Jesuda. ¹⁶ Mamaãba ãtaa judiorã dji dromarãba Jesura bio biẽ jara panesidaa mañ ëberãra ãnãũbada ewaride biabida bẽrã.‡ ¹⁷ Baribarã Jesuba Ædjirã jarasia:

–Mã Zeza Æcõrẽba wadibida ãnãũẽ ëberãrãra careba ðaa idjaba mãa bida ãnãũẽ careba ðaa.–

¹⁸ Jesuba mãwã Æcõrẽra idji Zezaada aside judiorã dji dromarãba wãrãda idjira bea quĩrã panesidaa. Idjia ãnãũbada ewaride o cara panãda oda awara jarasia ara idjida Æcõrẽda.

Æcõrẽba ðba idji Warraa dia ðãdebema

¹⁹ Mãbe Jesuba Ædjia jarasia:

–Mãa wãrã bedeada bãrãa jaraya: mã, Æcõrẽ Warraba ara mãduba cãrẽ sida poya oãa. Baribarã mãa unu ðaa mã Zezaba o ðada. Jũma mã Zezaba o ðara mãa bida o ðaa. ²⁰ Mã Zezaba mãra quĩrã ðaa. Mañ bẽrã jũma idjia o ðara mãã unubibaria. Mañ awara idjia nañ ne ununaca oda cãyãbara ne waiðlara ðada unubiya. Mañ carea bãrãba cawa crĩchadaẽ duanenia. ²¹ Mã Zezaba beudarã ãrẽbabipeda zocai ðabari quĩrãca mãa zocai baira mãã dia quĩrãbarãa diabaria. ²² Mã awara mã Zezaba ni abãda cawa oãa. Ætebarã mãra ðasia jũmarãda cawa omãrẽã. ²³ Mãwã jũmarãba mã Zeza waya panã quĩrãca mã sida wayadia. Mã wayaẽ ðaba mã Zeza sida wayaẽ ðaa, mã Zezaba mãra nañ ëjũãnaa diabueda bẽrã.

† 5:4 Griego bedea de ãcãra cartade bedea corchetede ðara neãa. ‡ 5:16 Griego bedea de ãcãra cartade idjaba ðã ðaa: “Bea quĩrã panesidaa.”

24 Wārā arada m̄la jaraya: bariduaba m̄l bedeada ūrīpeḁa m̄l Diabuedada ĩjāib̄ar̄l, māl ēberāra idji ume ewariza zocai ḁaya. Ācōrēba idjira biē ḁāēa. Wārāda māl ēberāra beu ḁadada zocai ḁaya. 25 Wārā arada m̄la jaraya: ewari zeida ḁadara jūēsia. Namaḁba ḁtaa beuda quīrāca ḁeaba m̄l, Ācōrē Warra bedeada ūrīnia. M̄l ĩjāḁdaba zocai ḁai arada edaḁia. 26 M̄l Zezara zocai ḁai djibaria. M̄la māl zocai ḁaira diabaria idjia m̄la diada bērā. 27 Māl awara m̄lra ḁasia jūmarāda cawa omārēā, m̄lra Nāl Djara Edada bērā. 28 M̄la jara ḁl carea cawa crīchadaē ḁearānadua. Wārāda ewari aba jūmarā beudarāba m̄l, Nāl Djara Edada bedeara ūrīnia. 29 Mālne jūmarāda ḁrēḁadia. Ne bia o ḁeādara ḁrēḁadia Ācōrē ume ewariza zocai beadi carea, barib̄ar̄l cadjirua o beādara ḁrēḁadia m̄la biē ḁamārēā.

30 Ara m̄lduba cārē sida poya oēa. M̄la ēberāra cawa obaria m̄l Zezaba jarab̄ar̄l quīrāca. M̄la jipa cawa obaria. M̄la quīrā ḁl quīrāca ocaa āteḁar̄l m̄l Zeza, m̄l Diabuedaba quīrā ḁl quīrāca obaria.

¿Cairāda Jesuare bedeabada?

31 M̄la jara ḁara wārāmīna ara m̄ldjidebemada bedeā ḁl bērā bārāmaarā wārāēca ḁla.* 32 Barib̄ar̄l m̄l Zezara m̄lare bedeā ḁla. M̄la cawa ḁla idjia jara ḁara wārāda. 33 Māl awara bārāba ēberārāda Borocuebari Juaḁmaa diabuesidaa m̄lnebemada iwidiḁamārēā. Mālne idjia jaradara wārā ḁasia.† 34 M̄la j̄ar̄l ḁla ēberāda m̄lare bedeāmārēā. Barib̄ar̄l Juaḁba m̄lnebema jaradara m̄la biḁa bārāa jara ḁla ēdr̄ḁamārēā. 35 Juaḁra ĩbīrā urua quīrāca ḁasia. Bārāra idji ḁnaane ḁasrida panasidaa idjira bārā ume dārā ḁadaēmīna.

36 Barib̄ar̄l Juaḁba jarada cāyābara naḁgḁa m̄lare biara bedeā ḁla. M̄l Zezaba obi ḁada m̄la jūma o ḁl bērā cawabi ḁla m̄l Zezaba m̄lra wārāda diabuesida. 37 Wārāda m̄l Zeza, m̄l Diabuedara m̄lare bedeā ḁla. Barib̄ar̄l bārāba idji bedeara ūrīnacaa‡ idjaba idjira ununacaa.§ 38 Idjaba idji bedeara bārā sode neē ḁeaa,* m̄l, idjia Diabuedara ĩjānaca bērā. 39 Bārāba Ācōrē Bedeara quīrācuita aḁḁadaa crīcha panḁ bērā maḁgḁdeba Ācōrē ume ewariza zocai beadi. Māl cartaba m̄lnebemadr̄l bedeā ḁla. 40 Māwāmīna bārāra m̄lmaa ze quīrānacaa zocai ḁai edadi carea.

41 M̄la j̄ar̄l ḁla bārāba m̄lra bia ununamārēā. 42 Māl awara m̄la bārāra cawa ḁla. Cawa ḁla bārāba Ācōrēra quīrānacada. 43 M̄lra m̄l Zeza tr̄neba ze ḁla, barib̄ar̄l bārāba m̄lra bia edadaē panḁla. Mālne dewarada ara idji tr̄neba zeib̄ar̄l, maḁgara bārāba bia edabadaa. 44 Bārāba aḁabe quīrā panḁa dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aba ḁla bārāda bia unuida j̄ar̄ldeḁar̄l ḁsāwā idjida ĩjāni?

45 Crīcharānadua m̄l Zeza quīrāpita m̄la bārāra biē jaraida. Bārāba Moiseḁeba bia pananida j̄ā panḁa. Barib̄ar̄l ara māl Moiseba bārāra m̄l Zeza quīrāpita biē jaraya. 46 Bārāba Moiseba jaradada wārāda ĩjā pananabara m̄lra ĩjācasidaa, Moiseba m̄lnebemada Ācōrē Bedeade ḁḁa bērā.† 47 Barib̄ar̄l Moiseba ḁḁa sida ĩjānaēḁar̄l ḁsāwā m̄l bedeada ĩjāni?–

§ 5:27 Daniel 7:13-14. * 5:31 Deuteronomio 19:15. † 5:33 Juaḁ 1:19-34. ‡ 5:37 Exodo 33:11. § 5:37 Exodo 19:9. * 5:38 Josue 1:8-9. † 5:46 Deuteronomio 18:15-19. Wārāda jūma Ācōrē drōāenabema cartade ḁl ḁara Jesudebema.

6

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

¹ Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quīrārā wāsia. Mañ amene dromara idjaba Tiberia abadaa.* ² Jesuba ne ununaca o ɓaɓɓe cacua biē beara biabicuasía. Zocārā ēberārāba mañra unu panana bērā idji caidū wāsidaa. ³ Mañbe Jesura idji ume nībabadarā ume eya za-quedaa wānapeda egode chūpanesidaa. ⁴ Mañ ewaride judiorā Egiptodeba ēdrɓpedada quīrānebabada ewarida caita basia. ⁵⁻⁶ Mañne Jesuba unusia ēberārā zocārā idjima zebadada. Jesuba bio cawa basia cārēda oida baribɓɓa Pelipea iwidiisia:

–Pañra ɓsāma nēdodi jūma nañgārā ēberārā ne cobidi carea?–

Jesuba māwā iwidiisia Pelipeba casa panui cawaya. ⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewari trajada parataba pañ nēdobɓda sida araēa ādjirāza mañi cobidi carea.–

⁸ Mañne Simoñ Pedro djaba Andreda basia. Idjira Jesu ume nībabari basía. Mañ Andreda jarasia:

⁹–Warra nama ɓaba cebada oda pañda juesuma eroɓa idjaba bedada umé eroɓa. Baribɓɓa jācua ēberārā zocārā duanɓ itea mañda ɓsāwāi?–

¹⁰ Mama pōājārā ida basia. Mañ bērā Jesuba jarasia:

–Jūmarāa jaradadua pōājārāne chūpanenamārēa.–

Ara mañda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquīrā awa mil juesuma panasidaca ɓa. ¹¹ Jesuba pañra jɓwade edapeda Ācōrēa bia ɓaɓɓa asia. Mañbe idji ume nībabadarāa jarasia ēberārāa jedecadamārēa. Beda sida ara mañ quīrāca osia jūmarāba aduba coɓamārēa. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedadacarea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dji adubadara jūma jɓɓa pedada ni mañi bida āñrāmārēa.–

¹³ Ara mañda jɓɓa pesidaa. Doce jamara birasidaa mañ pañ cebada oda juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā odadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze ɓada. Ēberārāba mañ ununapeda jarasidaa:

–Wārāda nañgārā Ācōrēneba bedeabari dji droma, dji nañ ējūāne zeida badaa.–†

¹⁵ Baribɓɓa Jesuba cawasia ēberārāba idjira ogo ededida ādjirā boroda ɓaɓi carea. Mañ carea wayacusa iduba eyade ātaa wāsia.

Jesu do ñrā nībada

Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52

¹⁶ Queudacarea Jesu ume nībabadarāra doeda amene dromanaa wāsidaa. ¹⁷ Jābade badosidade Jesura ādjimaa wadibida jūēé basia. Baribɓɓa waa quīrārā chā wāsidaa Capernaúlne jūēni carea. Māwā ɓaɓɓe bio pāisosa nūmesia. ¹⁸ Mañne nāūrāda dji cābāyā puá nūmɓ bērā amene dromara bogozoa nūmesia. ¹⁹ Do quēsídra wāɓadaade unusidaa Jesura do ñrā nīda.† Ādjimaa zebɓɓa bērā ne wayasidaa. ²⁰ Baribɓɓa Jesuba jarasia:

–Mañda jāwā ɓa. Ne wayarānadua.–

* **6:1** Galilea. Mañ amene dromara Antiguu Testamentode “Quinérét” wa “Cineret” trā jarabadjidāa. Luca 5:1de jara ɓa “Genesare.” † **6:14** Deuteronomio 18:15-18. ‡ **6:19** Mañ amene dji jedeara die kilómetro ɓa. Mañgaba jara ɓa cinco wa sei kilómetro wī wāɓda basida.

²¹ Mañne idjira jãbade ðasrida edasidaa. Ara mañda ãdji wãbdama jũesidaa.Š

Jesura zocai bai diabari paña

²² Mañ nurẽma eberãrã waa quĩrãrẽ duanenaba quĩrãnebasidaa jãbada ababe ðasida. Cawa panasidaa mañ jãbade Jesu ume nĩbabadarãra wãsidada. Idjaba cawa panasidaa Jesura ãdjirã ume wãé basida.

²³ Mañne dewara jãbada Tiberia purudeba jũecuasia Jesuba Æcõrẽa bia ðada apeda eberãrãa pañ cobigadama. ²⁴ Mãwã ðade eberãrãba cawasidaa Jesura, idji ume nĩbabadarã sida mama panãeda. Mañ carea ãdjirãra mañ jãbade ðadocuadapeda Capernauñnaa Jesu jãrãde wãsidaa.

²⁵ Jesu amene droma quĩrãrẽ unusidade iwidisidaa:

–Jaradiabari, ðara çsãñbe nama jũesi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Wãrã arada mña jaraya: bãrãba cawadaé panãa mña ne ununaca odaba cawabi ðada. Mñra ababe jãrã panãa jãñ pañ copedadaba jãwũapedada bẽrã. ²⁷ Trajarãnadua pañ ðerawabarida edadi carea. Ætebãrã trajadadua pañ Æcõrẽ ume ewariza zocai bai diabarida edadi carea. Mañgãra mñ, Nañ Djara Edadaba diaya. Dadji Zeza Æcõrẽba mñra mañ carea ðasia.–

²⁸ Mañ bẽrã ãdjirãba iwidisidaa:

–Dairãba çcãrẽda odida panã Æcõrẽ traju odi carea?–

²⁹ Jesuba panusia:

–Æcõrẽba obi ða trajura nañgãa: mñ, idjia Diabuedada ãñãnida panã.–

³⁰⁻³¹ Mañ carea ãdjirãba Jesua iwidisidaa:

–çBãa dairãa cãrẽda unubi ða bedea ãñãnamãrẽã? Dadjirã drõã nañnabemaba eñũã põãsa ewaraga ðade manãda cosidaa. Æcõrẽ Bedeade jara ðaa: “Idjia bajãnebema pañda diasia ãdjirãba codamãrẽã.”* çBãa cãrẽda oi?–

³² Mañne Jesuba panusia:

–Wãrã arada mña jaraya, mañ bajãnebema pañra Moiseba diaé basia. Mñ Zezabãrã diasia. Mañ awara bajãnebema pañ dji arada eberãrãa dia ðaa. ³³ Mañ pañ bajãneba zedaba zocai bai arada dia ðaa.–

³⁴ Ædjirãba jarasidaa:

–Dai Boro, mañ pañra dairãa ewariza dia ðadua.–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Mñdrã mañ paña. Mñabãrã zocai bai arada diabaria. Mañ bẽrã mñmaa zebãrãra waa jarra ðaéa. Mñ ãñ ðara waa opichia ðaéa. ³⁶ Baribãrã mña jaraða quĩrãca, mña ne ununaca odada bãrãba unusidamñna ãñãnaé panãa.

³⁷ Mñ Zezaba mña dia ða eberãrãra mñ ãñãne zedia. Mñmaa zebãdara mña ãyã jãretaéa. ³⁸ Mñra bajãneba zeé ðaa mña quĩrã ðada oi carea. Ætebãrã zesia mñ Diabuedaba quĩrã ðada oi carea. ³⁹ Mñ Diabuedaba quĩrã ðaa idjia mña diadarãra ni aba bida aduaéda. Quĩrã ðaa nañ ewari jõnacarea mña jũma ãdjirãra ãrẽbabida. ⁴⁰ Mñ Zezaba wãrãda quĩrã ðaa eberãrãba mñra idji Warrada cawadapeda ãñãnida idji ume ewariza zocai beadãmãrẽã. Mãwãbãrã mña ãdjirãra nañ ewari jõnacarea ãrẽbabiya.–

Š 6:21 Mañ versicolora griego bedeade idjaba jara ðaa: “Mañne idjira jãbade eda quĩrã panãne ãdji wãbdama jũesidaa.” * 6:30-31 Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15.

⁴¹ Jesuba jarađoasia “bajāneba zeda pałra młā.” Mał carea judiorā arima beaba idjidebemada biē bedeasiđaa. ⁴² Nāwā jarasiđaa:

–¿Nałgłara Jesu, Jose warraēca? Dji zeza, dji papa sida dadjirāba unubadaa. ¿Cārē cārēā idjira bajāneba zesiada a Ɂł?–

⁴³ Māwā panane Jesuba jarasia:

–Waa biē bedearānada. ⁴⁴ Ni abałba poya młra ĩjāēa mł Zeza, mł Diabuedaba idjida młmaa eneēɁara. Baribara mł Zezaba eneibara nał ewari jōnacarea mał ēberāra młā ĩrēbabiya ewariza zocai bamārēā. ⁴⁵ Ācōrēneba bedebadarā cartade nāwā jara Ɂla: “ĀcōrēɁara jūmarāa jaradiaya.”† Māwā bariduaba mł Zeza bedea ũrīpeda idjideba cawapeda mł ĩjāne zeya.

⁴⁶ Małgłaba jaraē Ɂla abałba dadji Zezara unusida. Ababe młabara Ācōrēra unubaria idjimałba zeda bēra. ⁴⁷ Wārā arada młā jaraya: ēberāba młda ĩjāibara Ācōrē ume ewariza zocai baida erobaya. ⁴⁸ Młra pał zocai bai araa. ⁴⁹ Bārā drōā naēnabemarāba ējūā pōāsa ewaraga Ɂlde maná co pananara ababe djico basía. Co pananamīna beusiđaa. ⁵⁰ Baribara bariduaba nał pał bajāneba zedada coibara beuēa. ⁵¹ Pał zocai bai arara młā. Bariduaba mał pałda coibara ewariza zocai baya. Młā dia Ɂl pałra mł djaraa. Małgłara młā diaya ēberāra zocai bai arada erobeadamārēā.–

⁵² Māwā Ɂlde judiorā ādjiduaba quĩrūquĩrū duanaba jara duanesiđaa:

–¿Sāwā idji djarada dadjirāa cobi?–

⁵³ Małne Jesuba jarasia:

–Wārā arada młā jaraya: bārāba mł djarada cōdaēɁara, mł oa sida dodaēɁara, zocai bai arada edadaēa. ⁵⁴⁻⁵⁵ Mł djarara cobada dji wārā araa. Mł oara dobada dji wārā araa. Mał bēra mł djara co Ɂl, mł oa do Ɂlba Ācōrē ume ewariza zocai baira erobaa. Nał ewari jōnacarea młā mał ēberāra ĩrēbabiya.

⁵⁶ Mł djara co Ɂl, mł oa do Ɂlra mł ume Ɂla idjaba młra idji ume Ɂla. ⁵⁷ Mł Zeza, mł Diabuedaba zocai baida diai carea erobaa. Młra idjideba zocai Ɂla. Ara mał quĩrāca mł djara co Ɂlba młneba zocai bai arada erobaa. ⁵⁸ Młra pał bajāneba zeda dji araa. Bārā drōā naēnabemarāba manāra cobadjidamīna jūma beusiđaa. Baribara młra maná quĩrāca Ɂlēa. Nał pał co Ɂlra ewariza zocai baya.–

⁵⁹ Jesuba jūma małgłara Capernaułne jaradiasia judiorā dji jarebada dede.

Jesu bedeadeba Ācōrē ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Mał jaradia Ɂl ũrīsiđade zocārā Jesu ēpē beaba jarasiđaa:

–Idjia jaradara zarea Ɂla. ¿Caiba poya ĩjāi?–

⁶¹ Jesuba cawasia idjia jaradiada carea ādjirāra māwā biē bedea panada. Mał bēra jarasia:

–Młā jaradiadara Ɂbārāmaa zarea Ɂlca? ⁶² Māwā baibara bārāba Ɂsāwā crīchaēi mł, Nał Djara Edadara łta naēna badamaa wāɁara unusiđara? ⁶³ Ācōrē JaureɁara zocai bai arara diabaria. Nał djaraba diaca. Młā bārāa jaradia Ɂlra Ācōrē Jaureba zocai bai ara dia Ɂldebemaa. ⁶⁴ Baribara Ɂlra bārāba wadibida mł bedeara ĩjānaē panla.–

Jesuba māwā jarasia idjia naēnaēda cawa bada bēra cairāba idji bedeara ĩjānaēda idjaba caibara idjira jidabida.

† 6:45 Isaia 54:13.

⁶⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ carea mña jarasia: mñ Zezaba ëberãda mñmaa eneëbΛΓΛ, mañ ëberãba poya mñra ijãéa.–

⁶⁶ Mañ carea zocãrã Jesu ëpë pananarãba idjira igarasidaa. Waa idji ume nĩbadaë basía. ⁶⁷ Mañ bërã Jesuba idjia doce edadarãa jarasia:

–¿Bãrã sida wãbΛΓΛðica?–

⁶⁸ Simoñ Pedroba panusia:

–Dai Boro, daida ¿caimaa wãni? Aβα bΛabΛΓΛ dairãa jaradiabaria Æcõrë ume ewariza zocai beadamãrëã. ⁶⁹ Dairãba bΛ bedeara wãrãda ijã panΛa, idjaba dairãba wãrãda cawa panΛa bΛra Æcõrëba diabueda jipa ßada.–

⁷⁰ Jesuba jarasia:

–Bãrã doce panΛra mña edasia mñ ume nĩbadamãrëã. BaribΛΓΛ bãrãnebemada aβα diaurudea.–

⁷¹ Jesuba Juda, Simoñ Iscariote warradebemada bedea basia. Idjia jĩrũare Jesura jidabisia idji ume nĩbabadarã doce panΛnebamãmĩna.

7

Jesu djabarãba idji ijãnaë panana

¹ Mãwãnacarea Jesura Galilea druade pΛrrΛa nĩbasia. Judea druadaa wã quĩrĩã basía judiorã bororãba idjira bea quĩrĩã panana bërã. ² Mañne judiorã de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita basia.* ³ Mañ bërã Jesu djabarãba idjia jarasidaa:

–Biara ßa bΛra Judeadaa wãida bΛ ëpë bea jãmabemarã bida bΛa obarira ununamãrëã. ⁴ Trñ ßΛga ba quĩrĩã ßΛba ne o ßΛra mërã ocaa. BΛa ne ununacada o ßΛ bërã ebuda odua jũmarãba cawadamãrëã.–

⁵ Jesu djabarãba mãwã jarasidaa ãdjia bida idjira Æcõrëba diabuedada ijãnaë panΛ bërã. ⁶ Mañne Jesuba ãdjia jarasia:

–Mñ wãi ewarira wadibida jũëé ßΛa baribΛΓΛ bãrãra baridua ewaride wãnida panΛa. ⁷ Nañ ëjũãnebemarãba bãrãra quĩrãma panΛëa. MñdrrΛ quĩrãma panΛa, ãdjirãba cadjirua obadada mña ebuda jara ßΛ bërã. ⁸ Wãnadua mã ewari droma o panΛmaa. Mñra wadi wãéa mñ wãi ewarira jũëé ßΛ bërã.–

⁹ Mãwã jarapeda Galilea druade ßesia.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o panΛmaa Jesu wãna

¹⁰ Jesu djabarãra mã ewari droma o panΛmaa wãsidaa. Mãwãnacarea Jesura wãsia. BaribΛΓΛ ebuda wãé basía ëberãrãba cawarãnamãrëã.

¹¹ Judiorã bororãba idjira jΛΓΛ panasidaa. Ædjirãba iwidiãbadjidãa:

–¿Jãñ Jesura sãma ßΛ?–

¹² Mañne zocãrã arima duanΛba Jesudebemada iwidrΛa bedea duanasidaa. ΛcΛΓΛba jarabadjidãa: “Idjira ëberã biao,” baribΛΓΛ dewararãba jarabadjidãa: “Mãwãéa; idjira sewaida ßΛa.” ¹³ BaribΛΓΛ judiorã bororãda waya panΛ bërã ni abalΛba Jesudebemada jĩgua bedeadaca basía.

¹⁴ Mã ewari droma ësidra obΛdade Jesura Æcõrë de dromanaa wãpeda dajadaare jaradia ßesia.† ¹⁵ Mãwã ßΛde judiorã bororãba cawa crĩchadaë basía. Nãwã jĩgua jarasidaa:

* 7:2 Levítico 23:33-43. † 7:14 Mã ewari dromara ocho ewari obadjidãa.

–Ni abaaba nañ eberēa jaradiadaē badamīna ¿sāwā jācua cawa bā?–

¹⁶ Mañne Jesuba ādjía jarasia:

–Māa jaradia bāra māreēa, ātebāra mā Diabuedadea. ¹⁷ Ācōrēba quīrīā bāda bariduaba oi carea bābāra, mañ eberēba ebuda cawaya ara mādji crīchadeba bedeaē bāda. Ātebāra idjia cawaya māa jaradia bāra Ācōrēneda. ¹⁸ Bariduada ara idji crīchadeba bedea bābāra māwā o bāa eberārāba idjidebemada bia bedeadamārēā. Baribāra abaaba quīrīā bābāra dewarārāba idji diabuedadebemada bia bedeadida, wārā bedeadā jarabaria; sewa ocaā.

¹⁹ Moiseba Ācōrē leyrā bārāa diasia. Baribāra bārāba mañ leyrā ījānacaā. Mañ careabāra bārāba māra bea quīrīā panā.–

²⁰ Mañne eberārāba iwīdisidaā:

–¿Caiba bāra bea quīrīā bā? ¿Jai bā cacuaē bāba māwā crīchabi bāca?–

²¹ Jesuba panusia:

–Māa ānāūbada ewaride ne ununaca aba oda carea bārāba cawa crīchadaē basia.† ²² Baribāra bārā sīda ānāūbada ewaride ne obadaā. Umaquīrā cacuara wēāgobadaā Moiseba bāda quīrāca. (Wārāda māwā odira Moisedeba zeē basia, ātebāra bārā drōā naēnabemaneba zesia.)§ ²³ Ācōrēba Moisea diada ley ījā odi carea bārāba ānāūbada ewaride bīda warra zaque cacuara wēāgobadaā. Maāda bārāra ¿cārē cārēā mā ume quīrū panā ānāūbada ewaride eberā biabīda carea? ²⁴ Bārāba unu panā carea biē bedearānada, ātebāra wārā arada cawadapeda jīpa bedeadada.–

¿Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?

²⁵ Jesuba Jerusaleāne jaradia basīde mañ puruēbemarāba jara panasīdaā:

–¿Idjiēca beadi carea jara panāra? ²⁶ Acādadua, idjira nama ebuda bedea bāa. Baribāra ni abaaba idjía ni cārē sīda jaradaē panāa. Māēteara dadjirā bororāba crīcha panāsicada idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.* ²⁷ Baribāra dadjirāba cawa panā idjira sāmaabemada. Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebāra de ni abaaba cawadaēa idjira sāmaaba zebāra da.–†

²⁸ Mañne Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia bāde jīgua jarasia:

–Wārāda bārāba māra unubadaā idjaba cawa panā sāma bābarīda. Baribāra māra ara mādjiēba zeē bāa, ātebāra māra ze bāa wārā jarabarīdeba. Bārāba idjira cawadaē panāa. ²⁹ Māa idjira cawa bāa idjideba zeda bērā. Idjia māra diabuesia.–

³⁰ Mañ carea ādjirāba Jesura jīda quīrīā panasīdaā, baribāra ni abaaba jīdadaē basia idji ewarira jūēē bāda bērā. ³¹ Mañne zocārāba idjira ījāsīdaā. Ādjirāba jarasīdaā:

–Ācōrēba ēdra edabari diai jarada zebāra de ¿nañ eberāba o bā cāyābara ne ununaca waiāra bāda oīca?–

Pariseorāba Jesu jīdadi carea panana

† 7:21 Juañ 5:1-9. § 7:22 Genesis 17:10-27. * 7:26 Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeaē bā bāa “Crito.” † 7:27 Acāra judiorāba jarabājidāā Ācōrēba ēdra edabari diai jaradāra ni abaaba cawadaēda aba idjia Israel ēdra edabāra daā.

³² Pariseorāba cawasiḁaa ēberārāba Jesudebemada iwidrΛa beḁea duanΛda. Maλ carea ādjirāba, sacerdote bororā biḁa Ācōrē de dro-manebema zarrarāda diabuesiḁaa Jesu jidaḁe wānamārēā. ³³ Māwā panΛne Jesuba ēberārāa jarasia:

–Mλra bārā ume dārā baēa. Jāwā bapeda mλ Diabuedamaa wāya. ³⁴ Bārāba mλra jΛrΛḁia māwāmīna ununaēa. Mλ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa.–

³⁵ Maλ carea judiorā arima beaba ara āḁuba jara duanasidaa:

–¿Sāmaa wāi bērā dadjirāba idjira waa ununaē? ¿Griegorā druadaa wāica judiorā jāma beaa jaradiai carea? ³⁶ ¿Cārē cārēā idjia māwā jara bΛ: “Bārāba mλra jΛrΛḁia māwāmīna ununaēa”? Idjaba ¿cārēā jara bΛ “mλ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa”?–

Baido zocai bai ara diabaridebema

³⁷ Maλ ewari droma o panΛne dji jīrūarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jīrūarebema ewaride λta nūmepeda jīgua jarasia:

–Bariduada opichia bΛbΛrΛ mλmaa zedua, maλbe baido zocai bai aradebemada dodua. ³⁸ Ācōrē Bedeade jara bΛa bariduaba mλda jājāibΛrΛ zocai bai arara idjideba do quīrāca dewararāmaa wea jira beya ādjia biḁa edadamārēā.–†

³⁹ Jesuba maλgΛḁeba cawabisia idji jājābdaba Ācōrē Jaurera edaḁida. Maλ ewaride Ācōrē Jaurera waḁi zeē basia Jesura waḁibiḁa bajānaa wāē bada bērā.

Ēberārāba Jesudebema wariwaria beḁea duanana

⁴⁰ Maλ beḁea ūrīsidaḁe arima duanΛrāba jarasiḁaa:

–Wārāda naλ ēberāra Ācōrēneba beḁeabari dji droma zeida badaa.–§

⁴¹ Idjaba λcΛrΛba jarasiḁaa:

–Idjira Ācōrēba ēḁrΛ edabari diai jaradaa.–

BaribΛrΛ dewararāba jarasiḁaa:

–Māwāēa. Ācōrēba ēḁrΛ edabari diai jaradara Galileadeba zeēa.

⁴² ¿Ācōrē Bedeade jara bΛēca idjira Davideba zeida? ¿Davi puru Beleλneba zeēca?–*

⁴³⁻⁴⁴ Māwā Jesudebemada wariwaria beḁea duanΛne λcΛrΛba idjira jida quīrāa panasiḁaa, baribΛrΛ ni abaΛba jidaḁaē basia.

Judiorā bororāba Jesu jājānaē panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsiḁaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanΛmaa. BaribΛrΛ Jesura jidaḁaē basia. Maλ bērā ādjirāba zarrarāa iwidiḁidaa:

–¿Cārē cārēā idjira enenaē basi?–

⁴⁶ Maλne zarrarāba panusiḁaa:

–Ni abaΛ ēberāda jāλ ēberā beḁeabari quīrāca beḁeacaa.–

⁴⁷ Maλ carea pariseorāba jarasiḁaa:

–¿Māēteara idjia bārā siḁa cūrūgasica? ⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea biḁa ni abaΛba idjira jājānaē panΛa. ⁴⁹ Idji jājā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.–

† **7:38** Isaia 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacaria 13:1. § **7:40** Juaλ 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19. * **7:42** Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. Beleλ. Miquea 5:2.

⁵⁰ Mañne Nicodemoda ãdjirã ume basia. Idjira Jesumaa naëna diamasi bedede wã bada basia.† Mañgaba ãdjirãa jarasia:

⁵¹ –Baribara ¿dadjirã leyba jara bala baridua ëberãda cawa odida panada idji bedea ùrini naëna? ¿Idjia odada naãrã cawaëda panãca?–

⁵² Ædjirãba panusidaa:

–¿Mãwãra bara Galileadebemaca? Æcõrë Bedeara bio acabari bada. Mañne bala cawaya ni abala Æcõrëneba bedebarida Galileadeba zeëda.‡
[⁵³ Mãwã duananapeda jumarãda ãdji deza wãbarasidaa.§

8

Wërã daunemana Jesumaa edepedada

¹ Mañbe Jesura Olivo eyadaa wãsia. ² Nurëma diapeda wayacusa Æcõrë de droma dajadaa wãsia. Mama bade ëberãrã zocãrã idjima zesisidaa. Egode chũmepeda ãdjirãa jaradia besia.

³⁻⁴ Mãwã duanane judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida wërã daunema ba jidapedadada enesidaa. Mañ wërãra arima duanã esi bapapeda Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, nañ wërãra daiba jidasidaa abala ume daunema bada.

⁵ Dadjirã leyde Moiseba nãwã bea wërãrãda mõgaraba tabari beabisia.* ¿Bamaarã bia bala mãwã odida?–

⁶ Ædjirãba mãwã jarasidaa Jesuba sãwã panui cawaya. Idjida bië jaradida crichasidaa. Mañne Jesura edaa barru chũmepeda idji jawa jiwĩniba egorode ba besia. ⁷ Baribara ãdjirãba mã sã iwidi panã bërã piradrãpeda jarasia:

–Dji cadjirua ocaba nañ wërãra mõgaraba tabarida bala.–†

⁸ Mãwã jarapeda Jesura wayacusa edaa barru chũmepeda egorode ba besia. ⁹ Jesuba jarada ùrĩside ara mãlda aba aba wãbarã nũmesia.‡ Naãrã drõãrãda ayã wãsidea. Mañbe cõdrarã sida wãbarãsidea. Jesura mañ wërã ume iduba besia. ¹⁰ Jesu ãta nũmebarãde wërãra iduba nũmada unusia.§ Mañbe iwidisia:

–Ba bië jara duananara ¿sãma panã?‡ ¿Caiba bara bië bai?–

¹¹ Wërãba panusia:

–Ni ababa, mã Boro.–

Jesuba jarasia:

–Mã bida bara bië baëa. Wãdua, baribara waa cadjiruara orãdua.–]

Jesu nañ ëjũãnebemarã itea ãnaa

¹² Mãwãnacarea Jesuba ëberãrã wayacusa jarasia:

–Mãra nañ ëjũãnebemarã itea ãnaa quĩrãca bala. Bariduaba mãlda ëpëibarã pãĩmane nĩbaëa, ãtebarã ãnaane ba bërã zocai bai arada erobaya.–

¹³ Mañne pariseorãba Jesua jarasidaa:

† 7:50 Juañ 3:1-12. ‡ 7:52 Pariseorãba ãi jarasidaa. 2 Rey 14:25de jara bala Jonãra Gat-heferdebemada. Mañ purura Nazare caita basia Galilea druade. § 7:53 Griego bedede zocãrã cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neëa. Acala cartade Luca 21:38are odja bala.

* 8:5 Idjaba jara bala dji umaquĩrã sida beuida bada. Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22. † 8:7 Deuteronomio 17:6-7. ‡ 8:9 Griego bedede acala cartade nañ sida ba bala: “Ædji sode cawa panasidaa jipaë beada.” § 8:10 Wërã iduba nũmada unusia. Griego bedede acala cartade mãra neëa. * 8:10 Ba bië jara duananara. Griego bedede acala cartade mãra neëa.

–BΛa ara bΛdjidebemada bedea BΛ bĕrā maλba jaraĕ BΛa BΛa jara BΛra wārāda.–

¹⁴ Jesuba jarasia:

–Ara mΛdjidebemada bedea BΛmĭna mΛa jara BΛra wārā araa. MΛa cawa BΛa mĭra sĕmaλba zesida idjaba sĕmaa waya wāida. BaribΛrΛ bārāba maλra adua panΛa.† ¹⁵ Bārāba naλ ĕjūānebema crĭchadeba mĭra acΛ panΛa. MΛa ni abaλda mĕwā acΛca. ¹⁶ MΛa djārā sĕwā beada acΛpeda jaraibΛrΛ, mΛa jara BΛra wārā araa, mΛdubaλba mĕwā jaraĕ BΛ bĕrā. ĀtebΛrΛ mλ Zeza, mλ Diabuedaba mλ ume mĕwā jara BΛa. ¹⁷ Bārā leyde jara BΛa ĕberā umĕba abari bedeada jaradibΛrΛ ādjia jara panΛra wārāda.† ¹⁸ Ara maλ quĭrāca ara mΛdjidebemada bedea BΛa, idjaba mλ Zeza, mλ Diabuedara mΛare bedea BΛa.–

¹⁹ Maλne ādjirāba Jesua iwīdisidaa:

–Māĕteara bΛ Zezara ĕsĕma BΛ?–

Jesuba panusia:

–Bārāba mĭra adua panΛa idjaba mλ Zeza sida adua panΛa. Bārāba mλda wārāda cawabΛdabara, mλ Zeza sida cawacasidaa.–

²⁰ Jesuba Ācōrĕ de droma dajada, parata Ācōrĕa diabadama jaradia baside jūma maλgΛra jarasia. BaribΛrΛ ni abaλba idjira jidadaĕ basia idji ewarira wadi jūĕĕ bada bĕrā.

Mλ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaĕa

²¹ Maλbe Jesuba jarasia:

–Mĭra wāya. Wānacarea bārāba mĭra jΛrΛdia baribΛrΛ ununaĕa. Bārāba mλda ĭjānaĕ bĕrā cadjiruade beudĭa. Wārāda mλ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaĕa.–

²² Maλ bĕrā judiorā bororāda ādjiduba bedea duanasidaa:

–Māĕteara ĕiduba beuica? ĕidjia maλ carea jara BΛca: “Mλ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaĕa?”–

²³ Maλne Jesuba jarasia:

–Bārāra naλ ĕjūānebemaa baribΛrΛ mĭra bajānebemaa. Mĭra naλ ĕjūānebemaĕa. ²⁴ Maλ carea mΛa jarasia bārāra cadjiruade beudĭa. Bārāba Mĭra Mλda ĭjānaĕ bĕrā cadjiruade beudĭa.–S

²⁵ Maλ carea ādjirāba iwīdisidaa:

–ĕBΛra cai?–

Jesuba panusia:

–DārābΛrΛa mΛa bārāa jara BΛda.* ²⁶ MΛa ne zocārāneba bārāra bedeade beada aida BΛa. BaribΛrΛ mλ DiabuedabΛrΛ cawa BΛa. Idji bedeara wārā araa. MΛa idjideba ūrĭ BΛda naλ ĕjūānebemarāa jarabaria.–

²⁷ BaribΛrΛ ādjirāba cawadaĕ basia Jesuba idji Zezadebemada bedea BΛda. ²⁸ Maλ carea idjia jarasia:

–Bārāba mλ, Naλ Djara Edadara crude cachibΛdade cawadia Mĭra Mλda. Cawadia mΛa ni maārĭ bĭda ara mΛdjia quĭrĭā BΛ quĭrāca oca basida. Idjaba cawadia mĭra bedea basida mλ Zezaba jaradiada quĭrāca. ²⁹ Mλ Diabuedara mλ ume BΛa. Mλ Zezaba mΛduba amecaa mΛa ewariza idjia quĭrĭā BΛda o babari bĕrā.–

³⁰ Jesuba maλgΛdebema bedea baside zocārāba idjira ĭjāsidaa.

† **8:14** Juaλ 7:27-29. † **8:17** Deuteronomio 17:6; 19:15. § **8:24** Mĭra Mλda. MaλgΛdeba Jesuba jara basia idjira Ācōrĕda. Exodo 3:13-14. * **8:25** DārābΛrΛa mΛa bārāa jara BΛda. Griego bedeade maλra ebuda BΛĕa. ACΛrΛmaarā jara BΛa: “MΛa bārāa ĕcārĕda cawa jaraida BΛ?” wa “Mĭra ĕcārĕ cārĕā bārā ume bedeaida BΛ?”

Abrahañ warrarã dji ara

³¹ Mañbe Jesuba judiorã idji ñjãbΛdarãa jarasia:

–Bãrãba mñ beadeada ñjã pananibΛrΛ, wãrãda mñ ume nĩbabadarãda beadia. ³² Mñneba bãrãba Æcõrëra wãrãda cawadãia. Mañba bãrãra djãrã nezoca beadada ëdrΛ ÆΛya.–

³³ Ædjirãba jarasidaa:

–BaribΛrΛ dairãra Abrahañneba yõpedada bërã djãrã nezocarãëa. ¿Sãwã bΛa dairãra ëdrΛ ÆΛyadã a ÆΛ?–

³⁴ Jesuba panusia:

–Wãrã arada mñã jaraya: cadjirua o beara cadjirua nezocarãa.

³⁵ Nezocara idji boro ëberãrãëa, baribΛrΛ dji boro warrara idji zeza ume ewariza babaria.† ³⁶ Mañ bërã Æcõrë Warraba bãrãra nezoca beadada ëdrΛ ÆibΛrΛ, wãrãda ewariza Æcõrë ëberãrãda beadia. ³⁷ Mñã cawa ÆΛa bãrãra Abrahañneba yõpedadada, baribΛrΛ bãrãba mñra bea quĩrã panΛa mñ bedeara ñjãnaë panΛ bërã. ³⁸ Mñã jara ÆΛa jũma mñ Zezaba mñã jaradiadada. Mañne bãrãba ñjã o panΛa bãrã zezadeba ùrĩpedadada.–

³⁹ Ædjirãba panusidaa:

–Dai drõãenabema zezara Abrahañ.–

BaribΛrΛ Jesuba jarasia:

–Bãrãra Abrahañ warrarã dji ara badabara idjia oda quĩrãca ocasidaa.

⁴⁰ Mñã bãrãa wãrã beadeada jara ÆΛa Æcõrëba mñã cawabida quĩrãca. Mãwãmĩna bãrãba mñra bea quĩrã panΛa. ¿Abrahañba mãwã osica?

⁴¹ Bãrãba bãdji zezaba obari quĩrãca obadaa.–

Mañne Ædjirãba jarasidaa:

–jBaribΛrΛ dairãra wërã deu ÆΛba todaëa! Dairãba Zezada ababe eropanΛa. Idjira Æcõrë.–

⁴² Jesuba jarasia:

–Æcõrëda bãrã Zezabara, bãrãba mñra wãrãda quĩrãcasidaa, Æcõrëneba zepeda nama ÆΛ bërã. Mñra ara mñdjideba zeë basia. IdjiabΛrΛ diabuesia.

⁴³ Mñã jara ÆΛra ¿sãwãërã bãrãba cawadaë panΛ? Bãrãba cawadaë panΛa, mñ beadeada ùrĩ quĩrãnacã bërã. ⁴⁴ Bãrã zezara diaurua. Mañ bërã idjia quĩrã ÆΛdrΛ bãrãba o quĩrã panΛa. Idjira naãrãedaΛba mã beabaria. Wãrãneba bacaa idjaba wãrã bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaida ÆΛ bërã idjaba sewa zeza bërã. ⁴⁵ Mñã wãrã beadeada jara ÆΛa. Mañ bërã bãrãba mñ bedeara ñjãnacaa. ⁴⁶ Mñã cadjiruada o ÆΛbΛrΛ ¿cãrë cadjiruada o ÆΛ? ¿Cai bãrãnebemaba poya jarai? Mñã wãrã beadeada jara ÆΛbΛrΛ, ¿cãrë cãrëã mñ bedeara ñjãnaë panΛ? ⁴⁷ Æcõrë ñjã ÆΛba idji bedeara ñjã obaria baribΛrΛ bãrãra Æcõrë warrarãë bërã idji bedeara ñjã odacaa.–

Abrahañ bai naëna Mñra Mñã

⁴⁸ Mañbe judiorãba Jesua jarasidaa:

–Bãra Samariadebemada jãwã tabΛa idjaba jai bara ÆΛa. ¿Dairãba aride jara panlëca?–

⁴⁹ Mañne Jesuba jarasia:

–Mñra jai neë ÆΛa. Mñ Zezadebemada bia bedeabaria. BaribΛrΛ bãrãba mñnebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ Mñã jΛrΛë ÆΛa ëberãrãba mñnebemada bia bedeadamãrëã. BaribΛrΛ abΛba quĩrã ÆΛa ëberãrãba mñnebemada bia bedeadida. IdjiabΛrΛ cawa obaria. ⁵¹ Wãrã arada mñã jaraya, mñ bedea ñjã o ÆΛra beuca baya.–

† 8:35 Genesi 21:9-13.

⁵² Mañne judiorāba Jesua jarasidaa:

–IdibΛΓΛ dairāba cawabΛdaa bΛra jai bara bΛda. Abrahañra beusia. Jūma Ācōrēneba bedeabadarā sida beusidaa, baribΛΓΛ bΛa jara bΛa: “Mā bedea ĩjā o bΛra beuca baya.” ⁵³ Māwāra ĳbΛra dai drōā naēnabema Abrahañ cāyābara dji dromaara bΛca? Idjira beusia, idjaba jūma Ācōrēneba bedeabadarā sida beusidaa. BΛra ĳcaida crīcha bΛ?–

⁵⁴ Jesuba panusia:

–Ara mĀdjidebemada bia bedeabΛΓΛ mañba jaraē bΛa mñra dji biada. BaribΛΓΛ mĀ Zezaba mñnebemada bia bedea bΛa. Bārāba idjira bārā Ācōrēana a panΛa. ⁵⁵ BaribΛΓΛ idjira adua panΛa. Mañne mñā idjira cawa bΛa. Idjida adua bΛada adabara mñra bārā quĩrāca sewaida bacasia. BaribΛΓΛ mñā idjira cawa bΛ bērā idji bedeada ĩjā o bΛa. ⁵⁶ Bārā drōā naēnabema Abrahañra bΛsrīdasia mĀ nañ ějūānaa zebΛΓΛ ewarira unuida cawa bada bērā. Wārāda unupeđa bio bΛsrīda besia.–

⁵⁷ Mañne judiorāba Jesua jarasidaa:

–BΛra wadibida cincuenta poa bΛēa. ĳSāwā bΛa Abrahañra unusiada a bΛ?–

⁵⁸ Jesuba panusia:

–Mñā wārā arada jaraya: Abrahañ bai naēnaΛba Mñra MĀa.–†

⁵⁹ Jesuba māwā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. § BaribΛΓΛ Jesura mĩrūpeđa Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia.*

9

Jesuba ēberā dauberrea topedada biabida

¹ WābΛΓΛde Jesuba unusia ēberā dauberrea topedadada. ² Mañne Jesu ume nĩbabadarāba iwīdisidaa:

–Jaradiabari, ĳcaiba cadjirua odadeba nañ ēberāra jāwā dauberrea tosidea? ĳIdji djibarirāba cadjirua opedadadeba, wa idjia cadjirua odadeba?–

³ Jesuba panusia:

–Cadjirua opedadadeba jāwā todaē basia. Idjira dauberrea tosidea idjideba Ācōrēba ne obΛΓΛda jūmarāba ununamārēā. ⁴ Mañ bērā wadī āsa bΛde eda mĀ Diabuedaba obi bΛra mñā oida bΛa. Queudacarea ni abaada poya trajadacaa. ⁵ BaribΛΓΛ nañ ějūāne bΛde mñra ēberārā itea ānaa quĩrāca bΛa ādjirāba sāwā nĩbadida cawadamārēā.–

⁶ Māwā jarapeđa Jesura egorode idotasia. Mañba egorora susua osia. Mañ egoro susuaba dji dauberrea bΛ dauza pΛΓΛsia. ⁷ Mañbe Jesuba idjia jarasia:

–Cuibada Siloe abadamaa sΛΓΛde wādua.– (Mañ trāba jara bΛa “diabueda.”)*

Ara mañda dauberrea bΛra wāpeđa idji daura sΛΓΛpeđa unu besia. Mañbe diguida wāsia. ⁸ Idji de caita beabariba idjaba idji dauberrea bΛ unupeđadaba jara duanasidaa:

–ĳNañgĀēca ode chūmepeda ne iwīdi babadara?–

⁹ ΛcΛΓΛba idjīada asīdaa. Dewararāba idji quĩrāca bΛmñna idjiēana asīdaa. BaribΛΓΛ dji dauberrea badaba jarasia:

† **8:58** Exodo 3:13-14. § **8:59** Levitico 24:14. * **8:59** Griego bedeade ΛCAΓA cartade bΛ bΛa: “Jesura ara ādji daide necai ēdra wāsia.” * **9:7** Genesi 49:10; Isaia 8:5-8.

–Wārāda m̄ā.–

¹⁰ Maḷne idjía iwidiṣidaa:

–¿Sāwā bḷa unu bēsi?–

¹¹ Idjia panusia:

–Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeḍa m̄ dauza pḷḷasia. Maḷbe idjia jarasia: “Cuibada Siloe abadamaa saḡaḍe wādua.” Wāpeḍa m̄ dau saḡabḷḷaḍe unu bēsia.–

¹² Maḷne ādjirāba iwidiṣidaa:

–Maḷḡa ēberāra ¿sāma bḷa?–

Idjia panusia:

–M̄ā adua bḷa.–

Pariseorāba dauberrea badaa bio iwidiḍedada

¹³⁻¹⁴ Jesuba egoro susua opeḍa dauberrea bḷ biabida ewarira ḷnāūbada ewari basía. Maḷ carea dauberrea baḍara ḷcaḷaba pariseorāmaa edesidaa. ¹⁵ Maḷbe pariseorā bida maḷ ēberāa iwidiṣidaa sāwābḷḷa unu bēside. Maḷne idjia jarasia:

–Idjia egoroda susua opeḍa m̄ dauza pḷḷasia. Maḷbe m̄ā baidoḍe saḡabḷḷaḍe unu bēsia.–

¹⁶ ḷcaḷa pariseorāba jarasidaa:

–Maḷ ēberāra Ācōrēneba zeḗ bḷa, ḷnāūbada ewarida wayaca bērā.–

Baribḷḷa dewararāba jarasidaa:

–¿Sāwā cadjirua obari ēberāba maḷ ne ununacada poya osi?–

Māwā wariwaria bedea duanasidaa. ¹⁷ Māwā duananapeḍa wayacusa dji dauberrea badaa iwidiṣidaa:

–Maḷ ēberā, bḷ dau biabidara bḷmaarā ¿caida māwā bḷa?

Dauberrea baḍaba panusia:

–M̄maarā idjira Ācōrēneba bedeabaria.–

¹⁸ Judiorā dji bororāba ḷjānaḗ panasidaa maḷ ēberāra naēna dauberrea basida. Maḷ carea idji djibarirāda trḷbisidaa. ¹⁹ Maḷbe ādjía iwidiṣidaa:

–¿Naḷḡara bārā warra dauberrea topeḍaḍaca? ¿Sāwā idira idjia unu bḷa?–

²⁰ Ādjia panusidaa:

–Daiba cawa panḷa naḷḡara dai warra dauberrea topeḍaḍada.

²¹ Baribḷḷa adua panḷa sāwā idira unu bēside, idjaba adua panḷa caiba idjira biabisida. Idjira drōā bērā idjía iwidiḍadua.–

²² Idji djibarirāba māwā jarasidaa judiorā bororāra waya panḷ bērā. Wārāda maḷ judiorāba jaraḍoasidaa ēberārāba Jesura Ācōrēba ēdrḷ edabari diai jaraḍaḍaḍa acara panḷada. Abḷaba māwā jarasira dji bororāba idjira judiorā dji jḷrebada dedebemada āyā jḷretadiada asidaa. ²³ Maḷ carea djibarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bērā idjía iwidiḍadua.”

²⁴ Maḷ bērā judiorā bororāba dauberrea baḍara wayacusa trḷnapeda jarasidaa:

–Ācōrē quīrāpita daia wārā bedeadeba jāḷ ēberānebemada jaradua.† Dairāba cawa panḷa idjira cadjirua obarida.–

²⁵ Dauberrea baḍaba jarasia:

–M̄ā adua bḷa idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa bḷa m̄ra dauberrea basida baribḷḷa idira unu bḷada.–

²⁶ Maḷne ādjirāba wayacusa idjía iwidiṣidaa:

† 9:24 Griego bedeade bḷ bḷa: “Ācōrēa bia bedeadua.”

–Idjia çsãwã osi? çCãrêda osi bΛ dau biabi carea?–

27 Idjia panusia:

–Mãa bãrãa jarasia baribΛΓΛ ïjã quĩrĩanaẽ basía. Maãda çcãrẽ cãrẽã wayacusa ùrĩ quĩrĩã panΛ? çBãrã sida idji ume nĩba quĩrĩã panΛca?–

28 Maã carea ãdjirãba idjira nãwã quẽãsidaa:

–BΛdrΛ jãã ëberã ume nãa, baribΛΓΛ dairãra Moise leydeba nĩbabadaa.

29 Dairãba cawa panΛΛ ãCõrẽba Moisea bedeadida, † baribΛΓΛ jãã ëberãra sãmabemada adua panΛΛ.–

30 Maãne dauberrea bædaba jarasia:

–çSãwãẽrã bãrãba jara panΛ adua panΛda idjira sãmabemada? çIdjia mã daura biabiẽ basica? 31 Dadjirãba cawa panΛΛ cadjirua obadaba iwidibΛdara ãCõrẽba bia ùrĩcada. Maã awara cawa panΛΛ baridubaba ãCõrẽda waya bΛbΛΓΛ idjaba idjia quĩrĩã bΛda o bΛbΛΓΛ, maãgΛba iwidibΛrΛra ãCõrẽba bia ùrĩbarida. § 32 Naãrã edaΛba aba idibema ewaridaa çbãrãba ùrĩbadjidaca ëberã dauberrea todada biabibΛdada?

33 Naã ëberãda ãCõrẽneba zedaẽbara ni cãrẽ sida poya oẽ bacasia.–

34 Maãne pariseorãba idjira quẽãsidaa:

–BΛ topedaðaðeba ãtaa cadjirua obaria. çSãwã dairãa ne jaradiai?–

Maã carea idjira judiorã dji jΛrebada dedebemada ãyã jΛretasidaa.

Dji wãrãda dauberrea bea

35 Jesuba ùrĩsia dauberrea bædara ãyã jΛretasidada. Maã carea idjira jΛΓΛde wãsia. Unupeda iwidisia:

–çBΛa Naã Djara Edadara wãrãda ïjã bΛca?–*

36 Idjia jarasia:

–Mã boro, jaradua idjira caida mãa wãrãda ïjãi carea.–

37 Jesuba panusia:

–BΛa idjira unu bΛa. Mã, bΛ ume bedea bΛda idjía.–

38 Ara maãda Jesu quĩrãpita chĩrãborõde cobepeda jarasia:

–Mã Boro, mãa ïjã bΛa.–

39 Maãne Jesuba jarasia:

–Mãra naã ëjũãnaa zesia ëberãrã cawa oi carea. Mãwã dji dauberrea bea quĩrãca beaba ununia idjaba dji unu panΛana a panΛra dauberrea bea quĩrãca panenia.–

40 ãCΛΓΛ pariseorã Jesu caita duanΛba maã bedea ùrĩsidade iwidisidaa:

–BΛa çcãrẽ cãrẽã mãwã jara bΛ? çDairãra dauberrea beaca?–

41 Jesuba panusia:

–Bãrãda wãrãda dauberrea bædadabara, cadjirua obada carea bedeadede pananaẽ bacasia. BaribΛΓΛ bãrãba unu panΛana a panΛ bẽrã bedeadede panΛΛ.–

10

Oveja wagabari dji bia

1 Maã ewaride Jesuba jarasia:

–Mãa wãrã arada jaraya: bariduada oveja corrade eda wãbadade eda wãẽbΛrΛ, ãtebΛrΛ ãyã areba eda wãibΛrΛ, maãgΛba ovejara drΛbaria idjaba biẽ obaria. 2 BaribΛΓΛ dji corrade eda wãbadama eda wãbaridra oveja wagabari araa. 3 Maã iteabΛrΛ corra wagabariba dji eda

† 9:29 Exodo 33:11. § 9:31 Salmo 66:18; Proverbio 15:29. * 9:35 Naã Djara Edada. Griego bedeadede ãCΛΓΛ cartade bΛ bΛa “ãCõrẽ Warra.”

wābadara ewabaria. Ovejaba ādji wagabari bedeara cawa pan_{AA}. Ādjiza tr_{LC}uapeda dajadaa edebaria.* ⁴ Jūma dajadaa edepeda ādji na wābaria. Ovejara idji caidu wābadaa idji bedeara cawa pan_L bē_{rā}. ⁵ Barib_{AL}_{AL} ādjia ununacara ēpēn_{ACA}, āteb_{AL}_{AL} mīrūbadaa idji bedeeda adua pan_L bē_{rā}.–

⁶ Jesura ne jara b_{AL}deba māwā bedeasia barib_{AL}_{AL} judiorāba cawadaē basia cārēda jara b_{ADA}. ⁷ Ma_L bē_{rā} Jesuba nāwā jarasia:

–M_{LA} wārā arada jaraya, oveja eda wābadara m_{LA}. ⁸ M_L zei naēna zocārā ne dr_{AL}abadarā quīrāca zebadjidaa idjaba purura biē obadjidaa. Barib_{AL}_{AL} ādjirā bedeara Ācōrē ēpē beaba i_Jānaē basia.†

⁹ Eda wābadara m_{LA}. M_{AL}neba eda wāb_{AL}_{AL} minijīchiadebemada ēdr_{AL}aya. Bio necai baya idjia neē b_{AL}ra Ācōrēba jūma diai bē_{rā}.‡ ¹⁰ Ne dr_{AL}abarira zebaria oveja dr_{AL}ai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Barib_{AL}_{AL} m_{LA}ra zesia ēberārāba zocai bai arada aduba erobeadamārēā.

¹¹ M_{LA}ra oveja wagabari dji b_{IAA}. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida b_{LA}. ¹² Barib_{AL}_{AL} ab_{AL}ba parata carea ovejada waga baib_{AL}_{AL}, usa cadr_{AL}a zeb_{AL}_{AL}de ovejara amecuapeda mīrū wāya. Ovejara idjideē bē_{rā} wārāda wagacaa. Ma_Lne usa cadr_{AL}aba oveja aba ca edab_{AL}_{AL}de dewararāda jārāzoabadaa. ¹³ Ma_L ēberāra mīrū wābaria ababe parata careab_{AL}_{AL} ovejara wagabari bē_{rā}. Idjia oveja bia pananamārēā crīchacaa.

¹⁴ M_{LA}ra oveja wagabari dji b_{IAA}. M_{AL}djiderāra cawa b_{LA} oveja wagabariba idji oveja cawa b_L quīrāca. Idjaba m_{AL}reba m_{LA}ra cawa pan_{AA}. ¹⁵ Ara ma_L quīrāca m_L Zezaba m_{LA}ra cawa b_{LA} idjaba m_{LA} m_L Zezara cawa b_{LA}. M_{LA}ra m_{AL}dji oveja carea beuida b_{LA}. ¹⁶ M_{LA} erob_{LA} dewara oveja na_L corrade beaēda.§ Ma_Lg_{AR}ā sida m_{LA} eda eneya. Ādjirāba m_L bedeara i_Jānia. Māwā jūmarāda ābaa panania. Ma_Lne ādjirā wagabarira aba baya.

¹⁷ M_L Zezaba m_{LA}ra quīrā b_{LA}, ara m_{AL}djida idu beabi bē_{rā}. Ma_Lbe wayacusa zocai beya. ¹⁸ M_{LA} iduaribiēb_{AL}_{AL} ni ab_{AL}ba m_{LA}ra poya beadaēa, barib_{AL}_{AL} m_{LA}ra beuya māwā quīrā b_L bē_{rā}. M_{LA}ra beupe_{DA} poya l_Rēbaya. M_L Zezaba m_{LA} māwā obisia.–

¹⁹ Ma_L bedea ūrīb_{AL}_{AL}de judiorāra wayacusa wariwaria bedea duanasidaa. ²⁰ Zocārāba jarasidaa:

–J_{AL} ēberāra jai bara b_{LA}. Idjira quīrāē b_{LA}. ¿Cārē cārēā idji bedeeda ūrīni?–

²¹ Barib_{AL}_{AL} dewararāba jarasidaa:

–Idjia jara b_{AL}ra jai bara b_L bedeaēa. ¿Jaiba dauberrea beara biabibarica?–

Judiorāba Jesu igarapedada

²² Ma_L ewaride judiorāba Jerusale_{NE} ewari dromada o panasidaa. Ādjirāba quīrāneba panasidaa Ācōrē de dromara idji quīrāpita biē badada waya bia b_Lpedadada. Ma_L ewari dromara dji cūrāsaara b_L jedecode obadjidaa.* ²³ Ācōrē de droma mōgaraba au_{DU} jūrā ca b_L edaare Jesura nībasia. Idji nībadama Salomō_L abadaa. ²⁴ Māwā b_{AL}de āc_{AL}_{AL} judiorāba Jesura au_{DU} jūrā edadapeda iwidisidaa:

* **10:3** Ezequiel 34:11-31. † **10:8** Ācōrē ēpē beaba. Griego bedeede b_L b_{LA} “ovejaba.”

‡ **10:9** Griego bedeede nāwā b_L b_{LA}: “Idjira eda wāya, dajadaa wāya idjaba pōājārāda unuya.”

§ **10:16** M_{LA} erob_{LA} dewara oveja na_L corrade beaēda. Ma_L bedeedeba Jesuba jara basia judiorāē bida idjia i_Jānia. * **10:22** Judiorāba ma_L ewari Janucá abadada poa zeb_{AL}_{AL}za obadaa diciembre jedecode. Quīrānebadadaa Juda Macabeo abadaba Ācōrē de dromara waya bia b_{AL}adada. Ma_Lg_{AR}ra māwāsia poa 164de Jesu todī naēna. Ma_L naēna griego Antioico Epipane abadaba Ācōrē de dromara biē b_{ASIA}.

–Aba ʒsãlbe bla dairã crĩchara cawaē pe erobai? Blda Ācõrēba ēdra edabari diai jaradabara, dairã ebuda jaradua.–

²⁵ Jesuba panusia:

–Mla bārãa jarasia baribara ĩjãnaē duanla. Jũma mł Zeza trłneba o bla ma młnebemada ebuda cawabi bla. ²⁶ Baribara bārãba ĩjãnaca, mł ovejarãē bērã. ²⁷ Mł ovejarãba mł beđeara cawa panla. Mla ādjirãra cawa bla. Mał bērã ādjirãba młra ēpēbadaa. ²⁸ Mla ādjirãa Ācõrē ume ewariza zocai baida dia bla. Mał carea ādjirãra aduađeãa idjaba ni abalba ādjirãra mł jawadebemada poya jãrĩnaēa. ²⁹ Mł Zezaba ādjirãra mla diasia. Idjira jũmarã cãyãbara dji dromaara bla.† Ni abalba ādjirãra mł Zeza jawadebemada poya jãrĩnaēa. ³⁰ Młra mł Zeza ume abarida mławã bla.–

³¹ Mał carea arima bea judiorãba wayacusa mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Małne Jesuba jarasia:

–Mł Zezadeba ne zocãrã biada bārãa unubisia. ʒSãlga ne bia oda carea młra mōgaraba tabari beadi?–

³³ Judiorãba panusidaa:

–Dairãba bara mōgaraba tabaridaēa ne bia o bla carea, ātebara tabaridia bla nał djarade bla ara badjida Ācõrēana a bla carea. Małba bla Ācõrēra biē jara bla.–†

³⁴ Jesuba jarasia:

–Bãrã leyde nãwã bl bla: “Mla jarasia bārãa ācõrērãda.”[§] ³⁵ Dadjirãba cawa panla Ācõrē Beđeara ewariza wãrãda. Ācõrēba mał ēberãrãa beđeasida jarasia: “Bãrãa ācõrērãa.” ³⁶ Małne mla ababe idji Warraada a bla Ācõrēba młra ara idji itea blda bērã idjaba nał ējũanaa diabueda bērã. ʒBãrãba mał carea jara panla mla idjidebemada biē beđeasida? ³⁷ Mł Zezaba o blda mla oē balbara, mł beđeara ĩjãrnadua. ³⁸ Baribara idjia o blda mla o balbara, mla jara bla carea bārãba ĩjãnaē panlmĩna mla o bla carea ĩjãnadua. Mławã bārãba wãrãda cawadia mł Zezara mł ume blda idjaba młra mł Zeza ume blda.–

³⁹ Małne ādjirãba wayacusa Jesura jida quĩrĩã panusidaa, baribara ēdra wãsia.

⁴⁰ Mławãnacarea Jesura wayacusa Jordał do quĩrãrã wãsia Borocuebari Juałba naãrã ēberãrã borocue bađamaa.* Jesura mama besia. ⁴¹ Mławã blda zocãrã ēberãrãda idjima wãbadjidaa. Āduba nãwã jarabadjidaa:

–Juałba ne ununacada oē basia baribara jũma idjia nał Jesudebema jarađara wãrã araa.–

⁴² Mama zocãrãba Jesura ĩjãsidaa.

11

Lazaro jaidada

¹⁻² Mał ewaride ēberã Lazaro abadada jũãcãyã nũmasia. Mał Lazarora Betaniane bema basia. Abari purude idji djabawērãrã Mariada, Marta sida panusidaa. Małga Mariaba dadjirã Boro jĩrũne querada weapeda idji budaba pōãsa jaređa basia.* ³ Małne Lazaro djabawērãrãba Jesua beđeada diabuesidaa:

† **10:29** Małra griego beđeade ebuda blãa. Acalaamaarã nãwã jara bla: “Mł Zezaba mla diađara ne jũma cãyãbara dji dromaara bla.” ‡ **10:33** Levítico 24:14-16. § **10:34** Salmo 82:6. * **10:40** Juał 1:28. * **11:1-2** Juał 12:3.

–Dai Boro, bΛ dji biara jũācāyā nũmΛΛ.–

⁴ Mañ beċea ũrĩside Jesuba jarasia:

–Lazarora beuċa, baribΛΓΛ jũācāyā nũmΛΛ ēberārāba cawadāmārēā Ācōrēra idji Warra sida dji dromarāda.–

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawērārā sida bio quĩrĩā basia. ⁶ BaribΛΓΛ Lazaro bio jũācāyā bΛda cawadacarea wadi ewari umé besia idji baċama. ⁷ Māwānacarea idji ume nĩbabadarāa nāwā jarasia:

–WānadrΛ wayacusa Judeadaa.–

⁸ Mañ bērā idji ume nĩbabadarāba jarasidaa:

–Jaradiabari, dārāé bΛa Judeadebemarāba bΛra mōgaraba tabari bea quĩrĩā pananada. ¿BΛra wayacusa jāmaa wāica?–

⁹ Jesuba jarasia:

–¿Ewarira doce hora bΛċca? Āsa nĩra tenedrΛcaa, idjia λnaa nañ ējũāne bΛda unu bΛ bērā. ¹⁰ BaribΛΓΛ diamasi nĩra tenedrΛbaria, λnaa neċ bΛ bērā.–

¹¹ Māwā jaradacarea Jesuba jarasia:

–Dadjirā dji bia Lazarora cāi bΛa baribΛΓΛ mΛa idjira λrλmane wāya.–

¹² Mañne Jesu ume nĩbabadarāba idjía jarasidaa:

–Dai Boro, idjira cāi bΛbΛΓΛ biabΛΓΛ.–

¹³ Jesuba mañ jaradadeba Lazaro beudadebemada beċea basia, baribΛΓΛ idji ume nĩbabadarāba crĩchasiċaa Lazaro cāi bΛċebemada beċea bΛda. ¹⁴ Mañbe Jesuba ebuċa jarasia:

–Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima baċaċ bērā mΛra bΛsrida bΛa mañneba bārāba mΛra biara ĩjāni bērā. Waya idjimaa wānadrΛ.–

¹⁶ Mañne Tomás, Mĩguiso abadada basia.† MaλgΛba Jesu ume nĩbabadarā waabemarāa jarasia:

–Judeadaa wānadrΛ dadjirā sida beadāmārēā.–

Beudarā Jesuba λrēbabidebema

¹⁷ Betania purude jũēside Jesuba cawasia Lazaro tΛbaripeċadara ewari quĩmārē bΛda. ¹⁸ Betaniara Jerusaleλneba mācua tΛmΛċ basia.‡ ¹⁹ Mañ bērā zocārā judiorāda zesidaa Marta, Maria sobiabide ādji djab jaidada carea. ²⁰ Māwā panane Martaba cawasia Jesura jũēbΛΓΛda. Ara mañda idji audiabariċe wāsia. Mañne Mariara diguiċa besia. ²¹ Martaba Jesu unuside idjía jarasia:

–MΛ Boro, bΛda nama baċabara mΛ djabara jaidāċ bacasia. ²² BaribΛΓΛ mΛa cawa bΛa jũma bΛa Ācōrēa iwidibΛΓΛra idjia oida.–

²³ Jesuba idjía jarasia:

–BΛ djabara λrēbaya.–

²⁴ Mañne Martaba jarasia:

–Māċ, mΛa cawa bΛa idjira jĩrũarebema ewariċe λrēbaida beudarā λrēbabΛdade.–§

²⁵ Jesuba jarasia:

–MλdrΛ beudarā λrēbabibaria idjaba zocai bai diabaria. Bariduaba mΛda ĩjāibΛΓΛ, nañ djarade beubΛΓΛ sida ewariza Ācōrē ume zocai baya. ²⁶ MΛ ĩjā bΛra mΛneba zocai bΛ bērā ewariza zocai baya. ¿BΛa maλgΛra ĩjā bΛca?–

† **11:16** Mĩguiso. Griego trΛ Dídimoba jara bΛa mĩguisoda. ‡ **11:18** TΛmΛċ basia. Griego beċeade bΛ bΛa “quince estadia.” Mañra kilómetro ũbeaca bΛa. § **11:24** Isaía 26:19; Daniel 12:1-3.

27 Mañne Martaba panusia:

–Mãe m̄ Boro, m̄la ñjã ðla b̄lra Ācõrẽ Warrada, Ācõrẽba ãdrl edabari diai jaradada, nañ ãjũãne zeida baedada.–

Jesu Lazaro carea jãna

28 Mãwã jaradacarea Martara wãsia idji djabawẽrãmaa. Mañbe iwidr̄la jarasia:

–Dji Jaradiabarira nama ðla. Idjia b̄la ne jara quĩrã ðla.–

29 Mañ ãrĩpeda Mariara piradr̄peda Jesu ðlmaa isabe wãsia. 30 Jesura purude eda wãẽ basia. Wadibida Martaba idji ununama basia. 31 Mañne judiorã Maria sobiabidi carea idji diguida panaba unusidaa idjira isabe piradr̄peda dajadaa wãb̄lra. Mañ carea idji caidu wãb̄daba jarasidaa:

–Idjira Lazaro t̄baripedadamaa jãne wãb̄lra.–

32 Mariara Jesu ðlama jũẽside ara idji unub̄lra idji jĩrũ caita barru cobesia. Mañne jarasia:

–M̄ Boro, b̄da nama baedabara, m̄ djabara jaidãẽ bacasia.–

33 Jesuba Maria jĩgua jãb̄lra idjaba judiorã idji ume zepedada sida jãb̄dada unuside ãdjirã carea bio sopua nũmepeda jĩgua ãgasia.*

34 Mañbe iwidisia:

–Idjira ãsãma t̄barisida?–

Ādjirãba panusidaa:

–Dai Boro, ac̄de wãna.–

35 Jesura jãsia. 36 Mãwã ðlde judiorã arima duanaba jarasidaa:

–Ac̄dadua idjia sãcua Lazarora quĩrã basida.–

37 Barib̄lra ãc̄lra ãdjirãnebemaba jarasidaa:

–Dauberrea ðla biabidaba ãsãwãerã poya carebaẽ basi Lazaro beurãmãrẽã?–

Jesuba Lazaro ãrẽbabida

38 Jesura wayacusa jĩgua ãgasia. Mañbe Lazaro t̄baripedadama jũesia. Mañḡara eya uria basia. Dji eda wãbadara mõgaraba jũãtr̄l basia. 39 Mañne Jesuba jarasia:

–Jãñ mõgarara ãyã ðladua.–

Marta, dji jaidada djabawẽrãba Jesua jarasia:

–M̄ Boro, idji jaidadara ewari quĩmãrẽ ðla bẽrã cõbusia cadjirua ðla.–

40 Barib̄lra Jesuba jarasia:

–¿M̄la jaraẽ basica ðla wãrãda ñjãb̄lra, Ācõrẽra dji droma ðada unuida?–

41 Mãwã ðlde ãberãrãba mõgarara ãyã ðlasidaa. Mañbe Jesuba ãtaa ac̄peda jarasia:

–Zeza, m̄la b̄la bia jaraya m̄la iwididara ãrĩna bẽrã. 42 M̄la cawa ðla ðla m̄ beðeara ãrĩ babarida, barib̄lra m̄la mañḡara jarasia nañḡarã ãberãrãba cawadamãrẽã b̄lra ðiabuesida.–

43 Mãwã jaradacarea Jesuba jĩgua tr̄l jarasia:

–¡Lazaro, dajadaa zedua!–

44 Ara mañda Lazaro beu baedada dajadaa zesia. Idji j̄wara, idji jĩrũ sida waði wuaba b̄rã beasia. Idjaba idji quĩrãra wuaba ãnẽbari basia. Mañne Jesuba jarasia:

* 11:33 Ādjirã carea. Āc̄lraamaarã Jesura sopusia ãdjirãba jãnaẽ basi bẽrã idjia Lazarora ãrẽbabida. Dewararãmaarã Jesura sopusia nañ ãjũãne ãberãrãra beubada, cacua biẽ beabada, idjaba cadjirua obada bẽrã.

–Ērānadia bia t_Λgamārēā.–

Judiorā bororāba Jesu beadi carea bedea aupedada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵ Zocārā judiorā Maria a_{CL}de wāpedadaba unusidaa Jesuba odara. Ma_Λ bē_rā ādjirāba ījāsidaa. ⁴⁶ Λ_{CL}Λ_ΛΓ_Λ pariseorāmaa wāsidaa Jesuba oda jarade. ⁴⁷ Ma_Λ carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji j_Λresidaa. Nāwā jarasidaa:

–Dadjirāba z_Sāwā ođi? Ma_Λ ēberāba ne ununacada zocārā o b_Λa. ⁴⁸ Idjida idu b_Λdib_ΛΓ_Λ jūmarāba crīchadīa idjira dadjirā boroda. Idjida ēpēnib_ΛΓ_Λ romanorāra zedapeda dadji Ācōrē de dromara babuedia idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.–

⁴⁹ Mama aba b_Sasia Caipá abadada. Idjira ma_Λ poade dji dromaara b_Λ sacerdote basía. Ma_Λ Caipába jarasia:

–jBārāra crīcha neē pan_Λa! ⁵⁰ Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara b_Λa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.–

⁵¹ Caipába ara idji crīchadeba māwā jaraē basía. Āteb_ΛΓ_Λ idjira ma_Λ poade dji dromaara b_Λ sacerdote bē_rā Ācōrēb_ΛΓ_Λ idjīa jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida b_Λda. ⁵² Barib_ΛΓ_Λ ababe judiorā carea beuē basía, āteb_ΛΓ_Λ beusia jūma Ācōrē warrarā na_Λ ējūāne beara puru aba b_Λi carea.† ⁵³ Judiorā dji dromarāba bedea b_Sasidaa mama_Λba ātaa crīcha j_ΛΛ_Λdida Jesu beadi carea.

⁵⁴ Ma_Λ bē_rā Jesura judiorā tāēna ebuda nībaca basía, āteb_ΛΓ_Λ Judeadebemada āyā wāsia. Eprai_Λ puruđe idji ume nībabadarā ume bade wāsia. Ma_Λ purura ējūā pōāsa ewaraga b_Λ caita b_Λa.‡

⁵⁵ Judiorā Egiptodeba ēdr_Λpedada quīrānebabada ewarira caita b_Sasia. Ma_Λra ewari droma bē_rā puruzabemarāda Jerusale_Λnaa wāsidaa ādjia obada quīrāca o pan_Λneba Ācōrē quīrāpita bia beadi carea.§ ⁵⁶ Ma_Λ ewaride ēberārāba Jesura j_ΛΓ_Λ nībasidaa. Ācōrē de droma dajada ābaa duan_Λne iwidibadjidaa:

–Bārāmaarā zidjira na_Λ ewari droma obadade zebá?–

⁵⁷ Barib_ΛΓ_Λ sacerdote bororāba pariseorā bida jarasidaa bariduaba Jesuda jūēsida cawasidara jaraida b_Λda idji jidađamārēā.

12

Mariaba quera Jesu jīrū ār_Λ weada

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

¹ Egiptodeba ēdr_Λpedada quīrānebabada ewari jūēi carea wadi sei ewari b_Λde Jesura Betania puruđaa wāsia Lazaro b_Sabarimaa. Ma_Λ Lazarora Jesuba ārēbabida basía. ² Jesura zeda bē_rā quewarabema codira wai_bΛa osidaa. Martaba codi careabemara jedeca basía. Ma_Λne Lazaro sida Jesu ume ne co basía. ³ Māwā pan_Λne Mariaba nardo quera idji awa quiruda, nēb_Λa b_Λda taza umé enepeda Jesu jīrūne weasia.* Ma_Λbe idji budaba

† 11:52 Isaía 11:12; Jeremia 23:3; Miquea 2:12. ‡ 11:54 Eprai_Λ purura Jerusale_Λneba ewari aba basía. § 11:55 Ewari droma ođi naēna judiorāra Ācōrē quīrāpita bia beadida panasidaa. Aba_Λba ēberā beudada tāib_ΛΓ_Λ wa waraib_ΛΓ_Λ, siete ewari Ācōrē quīrāpita biē bebadjia. Ma_Λ carea ne oida basía: a_{CL}dua Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21. Māwā oēb_ΛΓ_Λ ewari dromara o cara basía. Jesu ewaride judiorāba jaradiabadjidaa judiorā Israel drua āi beara Ācōrē quīrāpita biē beada. Ma_Λ carea Jerusale_Λ puruđaa zedapeda siete ewari dārābadjidaa Ācōrē quīrāpita bia

panani carea. * 12:3 Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo.

põãsa jaresia. Mañ queraba dji dera jũma tũãpa nũmesia. ⁴ Mañne Jesu ume nĩbabarida aba basia Juda Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi basia. Mañ Judaba jaresia:

⁵ –¿Cārē cārēã jãl querara nēdobueẽ basi? Nēdobueãdabara poa aba trajabara de edabari quĩrãca edacasia. Mañba ne neẽ quedeara carebacasia.–

⁶ Baribara idjia mãwã jaraẽ basia ne neẽ quedeada crĩcha ba bẽrã, ãtebãra mãwã jarasia ne drabari bẽrã. Ādji parata wagabada buchacara idjia erobabadjia baribara mañnebemada drabadjia. ⁷ Mañne Jesuba jarasia:

–Nañ wẽrãa mãwã jararãdua. Idjia nañ querara waga erobasia mñ tbaridi ewari carea.† ⁸ Ne neẽ quedeara ewariza bãrã tãena panania, baribara mñra bãrã ume ewariza baẽa.–

Judiorã bororãba Lazaro beadi carea bedea aupedada

⁹ Zocãrã judiorãba cawasidaa Jesura Betaniane bada. Mañ bẽrã idji acãde wãsidea. Mañ awara Lazaro, Jesuba ãrẽbabida sida acãde wãsidea. ¹⁰⁻¹¹ Lazaro ãrẽbada carea judiorã zocãrãba sacerdote bororãra igaradapeda Jesuda ãjãsidea. Mañ carea sacerdote bororãra bedea ausidaa Lazaro sida beadi carea.

Jerusalemãbemarãba Jesu audiabari pedada

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Luca 19:28-40

¹² Nurẽma zocãrã ãberãrã ewari droma odi carea Jerusalemãnaa zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusalemãne jũebãrada. ¹³ Mañ carea ãdjirãba uruta quedua quĩrãca beada tãdapeda idjira audiabari de wãsidea. Nãwã jĩgua jarasidaa:

–¡Bio biya quirua!‡ ¡Bio bia ba dadjirã Ācõrẽ trãneba zebãra! ¡Bia quirua Israeldebema Borora!–

¹⁴ Mañne Jesuba burro zaqueda unupeda ãrã chũmesia. Mãwãsia Ācõrẽ Bedeade jara ba quĩrãca:

¹⁵ Wayarãnadua, Sioã eyade bearã. Acãdadua, bãrã Borora burro zaque ãrã zebãra.§

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarãba mñra unu panãmĩna cawadaẽ panasidaa. Baribara Jesu ãrẽbapeda bajãnaa wãnacareabãra cawasidaa Ācõrẽ Bedeade idjidebema naẽna badada jũma wãrãda mãwãsidea.

¹⁷ Jesuba Lazaro beu badada trãpeda ãrẽbabiside zocãrã ãberãrãda arima duanasidaa. Mãwãnacarea ãdjia unupedadada nẽbãrãbadjidaa.

¹⁸ Jesuba mañ ne ununaca odara zocãrãba ãrãsidea. Mañ bẽrã idji audiabari de wãsidea. ¹⁹ Mañne pariseorãba ara ãdjiduba jara duanasia:

–¡Acãdadua! Jũmarãda idji caidu wãbãda. Mañ bẽrã dadjirãba o quĩrã panãra poya odaẽa.–

Jesuba idji beadi jarada

²⁰ Mañ ewari droma o panãne ãcãra griegorãda Ācõrẽa bia beadeadi carea Jerusalemãne jũesidaa. ²¹ Mañãrãra Pelipe, Jesu ume nĩbabarimãa wãsidea. Mañ Pelipera Galileade ba puru Betsaidadebema basia. Ādjia Pelipea jarasidaa:

† 12:7 Idjia nañ querara waga erobasia mñ tbaridi ewari carea. Griego beadeade mñra ebuã baẽa. ‡ 12:13 ¡Bio biya quirua! Mañãra arameo beadeade jarabadaa “Hosana.” § 12:15 Jerusalemã purura Sioã eyade ba. Zacaria 9:9; Isaia 40:9-10; Sofonias 3:14-17.

–Dairāba Jesura unu quĩrĩã panla.–

²² Mañ carea Pelipeba Andréa jarade wāsia. Mañbe ãdjia Jesua jarasidaa. ²³ Mañne Jesuba jarasia:

–Ewarira jũesia. Ācõrẽba mñ, Nañ Djara Edadara dji Dromada ðaya. ²⁴ Mñã wārã arada jaraya: beuda quĩrãca trigo tada joudeãbãrã, ara mãwã abari tada babaria. Baribãrã joudibãrã mañ tara tunupeda bio zaubaria. ²⁵ Ara mañ quĩrãca Ācõrẽ cãyãbara nañ djarade zocai baida biara jãrã ðaba mañ zocai baira aduaya. Baribãrã nañ djarade zocai bai jãrã cãyãbara mñda ãpẽibãrã Ācõrẽ ume ewariza zocai ðaya. ²⁶ Bariduada mñ nezoca ba quĩrã ðabãrã, mñ ume nĩbaida ða. Mñ wãbãrãmaa mñ nezoca sida wãya. Bariduada mñ nezocabãrã, mñ Zezaba idjira dji dromada ðaya.

²⁷ Wārãda mñra bio sopua ða. ¿Mñã cãrẽda jarai? ¿Mñã jaraica “Zeza, mñ bia mĩgaiðebemada ãdrã ðadua”? Mãwã jaraẽa mñra mañ carea zeda bẽrã. ²⁸ Ātebãrã jaraya: Zeza, mañgãdeba jũmarãa cawabidua ðara dji Dromaara ðada.–

Ara mãwãbãrãde ãberãrã arima duanãba bedeada bajãnaa ãrĩsidaa. Mañ bedeaba jarasia:

–Mñã naẽna cawabisia mñra dji Dromaara ðada idjaba wayacusa cawabiya.–

²⁹ Mañ bedea ãrĩsidade ãcãrãba jarasidaa baada jururuasida. Dewararãba jarasidaa:

–Bajãnebema nezocaba Jesua bedeasia.–

³⁰ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeara mñ iteaẽ basía. Biara bãrã itea basía. ³¹ Ārãbãrã Ācõrẽba cawabiya nañ ãjũãnebemarãra bedeade duanãda. Ārãbãrã diauru, nañ ãjũãnebema borora Ācõrẽba poyaya. ³² Mñ ãrã jira ðabãdãde mñã jũmarãda eneya mñ ãjãnamãrẽã.–

³³ Mãwã jarasia idjira crude cachi beadida cawabi carea. ³⁴ Ęberãrã mama duanãba Jesua jarasidaa:

–Ācõrẽba Moisea diada leydeba dairãba cawa panla Ācõrẽba ãdrã ed-abari diai jaradara beuca baida.* ða ¿sãwã jara ða Nañ Djara Edadara crude cachiðida? Nañ Djara Edadara ¿cai?–

³⁵ Jesuba jarasia:

–Nañ ãnaara bãrã ume dãrã baẽa. Mañ carea ãnaane nĩbadãdua idji bãrã ume ðãmisa cawadaẽne pãimane beada amaaba. Pãimane nĩba adua ða sãmaa wãda. ³⁶ Ñnaa bãrã tãena eropanãne mañ ãnaara ãjãnadua ãnaanebema ãberãrãda beadi carea.–

Mañ bedea jaradacarea Jesura ara mãda wãpeda mĩrũsia.

Judiorãba wadibida Jesu ãjãnaẽ duanana

³⁷ Jesuba ne ununacada zocãrã ãberãrã quĩrãpita oðamĩna ãdjirãba wadibida ãjãnaẽ panasidaa. ³⁸ Ācõrẽneba bedeabari Isaiãba jarada quĩrãca wãrãda mãwãsia. Nãwã jarasia:

Dai Boro, ¿daiba jarapedãdara caiba ãjãsi?

Ācõrẽba idji ðãlara ¿caia cawabisi?†

³⁹ Mañ bẽrã ãdjirãba poya ãjãnaẽ basía, Isaiãba jarada quĩrãca:

⁴⁰ Mñã ãdjirãra dauberrea bea quĩrãca ðasia idjaba so zarea ðasia

* **12:34** Isaiã 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37. † **12:38** Isaiã 53:1.

ãdji dauba unu panΛmĩna cawarānamārēã idjaba ũrĩ panΛmĩna soðeba cawarānamārēã.

Māwã panΛ bēã mλmaa zedacaa mλa biabimārēã.†

41 Isaiaba idji cartade māwã bΛsia Jesura dji Dromada ðeida unupeda maλnebemada bedeada bēã.‡

42 Isaiaba māwã bΛdamĩna zocārã judiorāba, judiorã dji dromarã bida Jesura ĩjāsidaa baribΛrΛ ebuda jaradaē basía. Waya panasidaa parise-orāba ãdjirāra judiorã dji jΛrebada dedebemada āyã jΛretadida. 43 Ācōrēba ãdjida bia jarai cāyābara maλ judiorāba biara quĩrĩã panasidaa ēberārāba bia jaradida.

Ācōrēba Jesu bedeadeba ēberārã cawa oya

44 Maλbe Jesuba jĩgua jarasia:

–Mλ ĩjã bΛba mλ Diabueda sida ĩjã bΛa. 45 Mλ unu bΛba mλ Diabueda sida unu bΛa. 46 Mλra naλ ĩjũānaa λnaa quĩrĩca ze bΛa mλ ĩjābdara pāĩmane ðearānamārēã. 47 Abaλba mλ bedeada ũrĩpeda ĩjāēbΛrΛ, mλa idjira biē bΛēa, mλra naλ ĩjũāne ðea biē bΛi carea zeē bΛ bēã. Mλra naλ ĩjũāne ðea ēdΛ edai careabΛrΛ zesia. 48 BaribΛrΛ mλ igara bΛra, mλ bedeada bia edaē bΛra ĀcōrēbΛrΛ cawa oya. Jĩrũarebema ewaride Ācōrēba cawabiya idjira bedeade bΛda mλa jarada ðeeara ĩjānaē bēã. 49 Mλra ara mλdjideba bedeada bΛēa. Mλ Zeza, mλ namaa diabuedaba mλa jarasia cārēda jaraida bΛda idjaba sāvã maλ ðeeara jaraida bΛ sida. 50 Mλa cawa bΛa idjia maλ ðeeara jarabi bΛda ēberārã idji ume ewariza zocai duananamārēã. Maλ carea mλ Zezaba mλa jarada quĩrĩca mλa bedeada bΛa.–

13

Jesuba idji ume nĩbabadarã jĩrũ sΛgΛda

1 Egiptodeba ēdΛpedada quĩrĩnebabada ewari bai naēna Jesuba cawa basia idji ewarira jũēbΛrΛda. Cawasia naλ ĩjũāra amepeda idji Zezamaa wāida. Jesuba jũma idjiderã naλ ĩjũāne ðeara bio quĩrĩã bada bēã idjia maλ quĩrĩara unubisia aba idji beubΛrΛ ewaridaa.

2 Qewara pāĩmabΛrΛde ne co panasidaa. BaribΛrΛ maλ naēna diauruba Simoλ warra Juda Iscariote soðe crĩchada diaðoasia Jesu jidabimārēã. 3 Jesuba cawa basia idji Zezaba ne jũmada idji jΛwade bΛsida, idjaba cawa basia idjira Ācōrēmaλba zepeda waya Ācōrēmaa wāida. 4 BaribΛrΛ Jesuba osia nezocaba obari quĩrĩca. Ādjirāra qewara ne co panΛne pirabaripeda idjia λrλ jλ ðabarida ērāsia. Maλbe cacua jarebadada edapeda cΛrrΛ bΛrã jāsia. 5 Epedeco jũguruade baidoda jue edapeda idji ume nĩbabadarã jĩrũra sΛgΛsia. Ādjiza sΛgΛpeda ãdji jĩrũra cacua jarebadaba pōãsa jaresia.

6 Jesuba Simoλ Pedro jĩrũ sΛgΛbΛrΛde Pedroba jarasia:

–Mλ Boro, ¿bΛa mλ jĩrũda sΛgΛica?–

7 Jesuba panusia:

–Mλa o bΛra bΛa nawena cawaē bΛa baribΛrΛ nocoare ebuda cawaya.–

8 BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

–Mλ jĩrũra bΛa sΛgΛcara bΛa.–

Jesuba jarasia:

† 12:40 Isaiã 6:10. § 12:41 Isaiã 6:1-5.

–M̄la b̄l j̄rũda s̄ḡl̄ēb̄r̄l̄, b̄l̄ra m̄l̄reēa.–

⁹ Māl b̄ēr̄a Simōl Pedroba jarasia:

–M̄w̄a baib̄r̄l̄, m̄l Boro, m̄l j̄rũ awa s̄ḡl̄r̄ādua, j̄āteb̄r̄l̄ m̄l j̄lwara, m̄l boro sida s̄ḡl̄dua!–

¹⁰ Māl carea Jesuba jarasia:

–Ēber̄a cuidacarea ababe idji j̄rũ awa s̄ḡl̄ida b̄la idji cacuara j̄ūma bia s̄ḡl̄ b̄l b̄ēr̄a. B̄ār̄ra j̄ūmaena s̄ḡl̄ beaa, m̄w̄ām̄ina aba nama b̄la s̄ḡl̄ē b̄l̄da.–

¹¹ Jesuba cawa b̄asia caiba idjira jidabida. Māl carea jarasia: “Aba nama b̄la s̄ḡl̄ē b̄l̄da.”

¹² Ādjir̄a j̄rũ s̄ḡl̄cuadacarea Jesuba wayacusa idjia l̄r̄l̄ j̄l̄ b̄abarira j̄asia. Mālbe ne cobadama wayacusa ch̄ūmepeda jarasia:

–¿Cawasidaca c̄ār̄ē m̄la b̄ār̄a j̄rũra s̄ḡl̄sida? ¹³ B̄ār̄ba m̄l̄ra Jaradiabariada abadaa idjaba b̄ār̄a Boroada abadaa. W̄ār̄da aride jara pan̄la, m̄w̄a b̄l b̄ēr̄a. ¹⁴ Māl̄ba m̄l, b̄ār̄a Boroa idjaba Jaradiabariba nezoca qūir̄ca b̄ār̄a j̄rũra s̄ḡl̄da b̄ēr̄a b̄ār̄a bida nezoca qūir̄ca b̄ādjiza j̄rũ s̄ḡl̄dida pan̄la. ¹⁵ M̄la j̄w̄a unubisia b̄ādjiza dji carebadam̄ār̄ē. ¹⁶ M̄la w̄ār̄a arada jaraya: ni ab̄al nezocada idji boro c̄āȳbara auđuara b̄l̄ēa. Diabuedara idji diabueda c̄āȳbara auđuara b̄l̄ēa. Nezocaba obari qūir̄ca m̄la oda b̄ēr̄a, b̄ār̄a bida abari qūir̄ca odida pan̄la. ¹⁷ ¿Cawasidaca? M̄w̄a j̄j̄ odib̄r̄l̄ w̄ār̄da bia panania.

¹⁸ M̄la jaraē b̄la j̄ūma b̄ār̄ra bia beadida, m̄la edadar̄a s̄w̄a beada cawa b̄l b̄ēr̄a. Āc̄ōr̄e Bedeade b̄l̄ b̄l qūir̄ca w̄ār̄da m̄w̄ām̄ār̄ē m̄la jarab̄r̄l̄: “Aba m̄l ume ne co badada m̄l ume dji qūir̄da b̄esia.”* ¹⁹ M̄la ara nawena māl̄ḡl̄ra jarab̄r̄l̄ wadi m̄w̄ai naēna, w̄ār̄da m̄w̄āb̄r̄l̄de b̄ār̄ba M̄l̄ra M̄l̄da j̄j̄nam̄ār̄ē.† ²⁰ W̄ār̄a arada m̄la jaraya: m̄la diabueb̄r̄l̄da ab̄al̄ba bia edaib̄r̄l̄ m̄l̄da bia edab̄r̄l̄. Idjaba m̄l bia edab̄r̄l̄ba m̄l Diabuedara bia edab̄r̄l̄.–

Jesuba Judadebema jarada

Mateo 26:20-25; Marco 14:17-21; Luca 22:21-23

²¹ M̄w̄a jarapeda Jesura bio sopua b̄esia. M̄w̄a b̄l̄de ebuda jarasia:

–W̄ār̄a arada m̄la jaraya: aba b̄ār̄nebemaba m̄l̄ra jidabiya.–

²² Idji ume n̄babadar̄ra abarica dji ac̄l̄ duanesidaa Jesuba jaradara cawadaē bada b̄ēr̄a. ²³ Māl̄ne aba b̄asia Jesuare ch̄ūm̄l̄da.‡ Māl̄ḡl̄ba ara idjida “Jesuba bio qūir̄ā b̄l̄” abadjia. ²⁴ Simōl Pedroba idjia boroa jarasia caidebemada bedea b̄l̄da Jesua iwidim̄ār̄ē. ²⁵ Māl̄be Jesuare ch̄ūm̄l̄ba iwidisia:

–Dai Boro, ¿caiba b̄l̄ra jidabi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–M̄la pāl̄da s̄oberapeda ab̄al̄a diaya. Māl̄ ēber̄ra idjia.–

Ara māl̄da pāl̄ra s̄oberapeda Jesuba Simōl Isariote warra Judaa diaisia. ²⁷ Judaba māl̄ codacarea Satana j̄lwaeđa b̄esia. Māl̄ne Jesuba Judaa jarasia:

–B̄la oya b̄l̄ra isabe odua.–

²⁸ Barib̄r̄l̄ ne co duan̄ba ni ab̄al̄ba cawadaē basia Jesuba c̄ār̄ē c̄ār̄ē m̄w̄a jarasida. ²⁹ Judaba ādji parata wagabada buchacara erobadjia.

* 13:18 Salmo 41:9. † 13:19 Isaia 43:10. ‡ 13:23 Jesuare ch̄ūm̄l̄da. Griego bedeade b̄l̄ b̄la: “Jesumaa t̄ur̄i ch̄ūta b̄l̄da.” Judior̄a Egip̄odeba ēdr̄l̄pedada qūir̄ānebada ewaride m̄w̄a ne cobadjida. “Jesuba bio qūir̄ā b̄l̄” abadjia. Juāl̄ba ara idjida m̄w̄a jarabadjia.

Mał bĕrĕ ħCARĤba crĭchasiġaa Jesuba dji ewari droma careabemada nĕdomĕrĕĕ jarasida wa parata neĕ queġeaa ġiabi ĤĤda. ³⁰ Judaba paĤra copenġa ara maĤda ġajġaa wĕsia. MaĤra pĕĭmanacarea basĭa.

Jesuba obi ĤĤ beġea ġjiwidi

³¹ Juda wĕnacarea Jesuba jarasia:

–ĤrĕĤCARĤ ĤĤĕrĕġba unubiya mĤ, NaĤ Ĥjara Eġaġara dji dromada. MaĤ awara mĤneba ĤĤĕrĕġba unubiya ara idjida dji dromada. ³² MĤ, NaĤ Ĥjara Eġaġaba ĤĤĕrĕġba dji dromada unubibCARĤ, ĤĤĕrĕġba mĤra aġarica dji dromada unubiya. Idjia ġĕrĕĕne maĤra unubiya. ³³ Bĕrĕra mĤ dji biarĕ bĕrĕ mĤa jaraya: mĤra bĕrĕ ume ġĕrĕ Ĥaĕa. [§] MĤa ġudiorĕ bororĕa ġaraġa ġuirĕca nawena bĕrĕa ġaraya: bĕrĕba mĤra ĤARĤġia, mĕwĕmĭna mĤ wĕĤCARĤmaa poya wĕnaĕa.*

³⁴ MĤa obi ĤĤ beġea ġjiwidiġa bĕrĕa ġaraya: bĕrĕra bio dji ġuirĕĭ beaġaġa.† MĤa bĕrĕ bio ġuirĕĭ ĤĤ ġuirĕca bĕrĕ sida aġarica dji ġuirĕĭnaġa. ³⁵ Bĕrĕġa mĕwĕ ġji ġuirĕĭ pananibCARĤ, ġumarĕba cawaġia bĕrĕra mĤ ume nĭĤabadaġa.–

Pedroba Jesu ġgaraĕana aġa

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ SimoĤ Pedroba Jesua iwiġisia:

–Ĥai Boro, ġĤara sĕmaa wĕi?–

MaĤne Jesuba panusia:

–MĤ wĕĤCARĤmaa ĤARA nawena poya wĕĕa, ĤaribCARĤ tĕĕbe mĤ caidġ wĕya.–

³⁷ Pedroba iwiġisia:

–Ĥai Boro, ġsĕwĕĕrĕ mĤra ĤĤ ume poya wĕĕ? MĤra ĤĤ carea beuida ĤĤa.–

³⁸ MaĤne Jesuba jarasia:

–ġĤARA mĤ carea wĕrĕġa beuida ĤĤca? Wĕrĕ arada mĤa ġaraya: eterre Ĥerui naĕna ĤĤa Ĥarima ũĤea ġaraya mĤra unucada.

14

Jesuba idjideba ġġirĕ Zezamaa wĕni ġaraġa

¹ Sopua Ĥearĕnaġa. ĤĤĕrĕġba aride o ĤĤda wĕrĕġa ĭġanaġa. Idjaba mĤa aride o ĤĤ sida wĕrĕġa ĭġanaġa. ² MĤ Zeza Ĥabarima ġġirĕ ġuananira Ĥaraa. MĤra mamaa wĕya bĕrĕ beaġima Ĥia oi carea. MĕwĕĕĤara mĤa ġaraĕ Ĥacasĭa. ³ MĤra bĕrĕ beaġima Ĥia ode wĕya. MaĤbe wayacusa zeya bĕrĕ eġei carea mĤ ume beaġamĕrĕĕ. ⁴ Bĕrĕġa cawa panĤa mĤra sĕmaa wĕida. Ĥji o sida cawa panĤa.–

⁵ ĤaribCARĤ Tomĕba ġarasia:

–Ĥai Boro, aġa panĤa ĤARA sĕmaa wĕida. ġsĕwĕ maĤ ora cawaġi?–

⁶ MaĤne Jesuba ġarasia:

–MaĤ ora mĤa. MĤneba ĤĤĕrĕġba wĕrĕġa cawa panĤa idjaba zocai Ĥai arada eropanĤa. MĤneba wĕnaĕĤCARĤ ni aĤaĤda mĤ Zezamaa poya

§ 13:33 MĤ dji biarĕ. Griego beġeade ĤĤ ĤĤa “mĤ warra zaquerĕ.” * 13:33 JuaĤ 7:33; 8:21. † 13:34 MĤa obi ĤĤ beġea ġjiwidi. ĤĤĕrĕġba obi ĤĤ beġea dji ġrĕġa Levitico 19:18ġe, Deuteronomio 6:5ġe unubadaa.

jũenaēa. ⁷ Bārāba m̄lda wārāda cawa panabara, m̄ Zeza sida cawa panaa.* Idibara bārāba idjira cawa panaa unu panā bēra.–

⁸ Mañne Pelipeba idjia jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara mañba bia ba.–

⁹ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, m̄ra dārābaba bārā ume ba. Ba m̄ra wadibida cawaē ba? M̄ unu ba m̄ Zeza sida unu ba. Ba w̄saw̄ jara ba “dadji Zezara daia unubidua”? ¹⁰ w̄ba iñāē ba m̄ra m̄ Zeza ume ābaa ba idjaba m̄ Zezara m̄ ume ābaa ba? M̄a bedea bara ara m̄djideba bedecaa. Ātebaba m̄ Zeza m̄ ume ābaa bara m̄neba bedea ba. Wārāda m̄neba ne jūmada idjia obaria. ¹¹ Iñanua m̄ra m̄ Zeza ume ābaa ba idjaba m̄ Zezara m̄ ume ābaa ba. M̄a m̄w̄ jara ba carea bārāba iñanaē panabara, m̄a o ba carea iñanua.

¹² Wārā arada m̄a jaraya: bariduaba m̄da iñā baba, m̄a o bara idjia bida oya. Wārāda m̄a o ba cāyābara idjia auuara oya, m̄ra m̄ Zezamaa w̄i bēra. ¹³ Bārāba m̄da iñā panā bēra m̄ tr̄neba iwidiabara m̄a jūma oya. M̄w̄ m̄neba ebuda baya m̄ Zezara dji dromada. ¹⁴ Wārāda bārāba m̄da iñā panā bēra jūma m̄ tr̄neba iwidiabara m̄a oya.

Jesuba Ācōrē Jaure dai jara

¹⁵ Bārāba m̄da wārāda quir̄ā panabara, m̄ bedeara iñā o panania.† ¹⁶ Mañ bēra m̄ Zeza iwidiya bārā Carebabarida diabuemārē. Mañgara bārā ume ewariza baya. ¹⁷ Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. Nañ ējūānebemarāba idjira poya edadaēa, ununaca bēra idjaba adua panā bēra. Mañne bārābaba idjira cawa panaa, bārā ume ba bēra idjaba bārā sode bai bēra.‡

¹⁸ M̄a bārāra jērāmārā quir̄ācā ameēa. M̄ra wayacusa bārāmaa zeya. ¹⁹ Dārāēne nañ ējūānebemarāba m̄ra waa ununaēa baribara bārāba m̄ra ununia. M̄a zocai bai arada ero ba bēra, bārā bida zocai bai arada ero bēdia. ²⁰ M̄ zedacarea bārāba cawadia m̄ra m̄ Zeza ume ābaa ba, bārāra m̄ ume ābaa panāda, idjaba m̄ra bārā ume ābaa ba. ²¹ M̄ bedea ūr̄peda iñā o ba m̄ra quir̄ā ba. Ababa m̄da quir̄ā baba, m̄ Zezaba idjira quir̄ā baya. M̄a bida idjira quir̄ā baya, idjaba ara m̄da idjia unubiya.–

²² Mañbe dewara Juda, Iscarioteēba Jesua iwidiisia:

–Dai Boro, w̄saw̄ bara dairāa unubi baribara nañ ējūānebemarāa unubjē?–

²³ Jesuba panusia:

–M̄ quir̄ā baba m̄ bedeara iñā o baya. M̄ Zezaba idjira quir̄ā baya. Mañbe दौर idjimaa zedia idji ume ābaa panani carea. ²⁴ M̄ quir̄āē baba m̄ bedeara iñā oca. Bārāba ūr̄ panā bedeara m̄rēa, ātebaba m̄ Zeza, m̄ Diabuedaēa.

²⁵ Mañgara m̄a bārāa jara ba wadibida bārā ume ba bēra. ²⁶ Baribara m̄ Zezaba m̄ tr̄neba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida bamārē. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma m̄a jara dāra quir̄ānebabiyā.

* **14:7** Bārāba m̄ra wārāda cawa panabara, m̄ Zeza sida cawa panaa. Griego bedeaēe acara cartade ba ba: “Bārāba m̄ra wārāda cawa panabara, m̄ Zeza sida cawacasiāa.” † **14:15** Iñā o panania. Griego bedeaēe acara cartade ba ba: “Iñā o pananua.” ‡ **14:17** Bārā sode bai bēra. Griego bedeaēe acara cartade ba ba: “Bārā sode ba bēra.”

²⁷ MĹa necai ħaida bĕrĕ sode ameya. MĹa dia ħĹ necai ħaira naĹ ějũĕnĕbemarĕba poya diaĕacaa. MaĹ bĕrĕ jũmawĕyĕ sopuarĕnadua. Ne wayarĕnadua. ²⁸ MĹa bĕrĕa jarasia mĹra wĕbĕrĕada idjaba waya bĕrĕ ume ħade zeida. [§] Bĕrĕba mĹda wĕrĕda quĩrĕa panĕbara ħĕsrĩdacasĩdaa mĹ Zezamaa wĕyana ada carea. MĹ Zezara mĹ cĕyĕbara dji dromaara ħĹ bĕrĕ mĹra wayacusa ħĕya mĹdji naĕrĕ ħadamaa. ²⁹ MĹa maĹgara jara ħĹa wađĩ mĕwĕi naĕna, wĕrĕda mĕwĕbĕrĕada bĕrĕba ĩĵanamĕrĕa.

³⁰ MĹra bĕrĕ ume dĕrĕ beĕeaĕa, naĹ ějũĕnĕbema borora zebĕrĕ bĕrĕ. Idjia mĹra poyaĕmĕna beabiya. ³¹ Mĕwĕ mĹ Zezaba obi ħĹda mĹa ĩĵĕ oya. MaĹgĕdeba naĹ ějũĕnĕbemarĕba cawadĩ mĹa mĹ Zezara bio quĩrĕa ħĹda. Piradrĕĕadua. Wĕnadrĕ.–

15

Jesura uva jĕcara dji araa

¹ Jesuba jarasia:

–MĹra uva jĕcara dji araa.* MĹ Zezara djibaria. ² MĹ jĕwate zauĕacara idjia jũma tĕcuaya, barĩbĕrĕ dji zaubada jĕwate quĩrĕcuita tĕcuabaria biara zauĕamĕrĕa. ³ MĹ beĕeada ĩĵĕ panĕ bĕrĕ bĕrĕra jĕwate quĩrĕcuita tĕcuada quĩrĕca biya ħeaa.† ⁴ MĹ ume ĕbaa ħeĕadua mĹ bĕrĕ ume ĕbaa ħĹ quĩrĕca. Jĕcarade caraĕ ħĹ jĕwate ara iduĕa zauca. Ara maĹ quĩrĕca bĕrĕda mĹ ume beadaĕbĕrĕa zauĕea.

⁵ MĹra uva jĕcara dji araa. Bĕrĕra mĹ jĕwaterĕa. MĹ ume ĕbaa ħeara bio zaubadaa, mĹra bĕrĕ ume ĕbaa ħĹ bĕrĕ. Bĕrĕba mĹ neĕ ni cĕrĕ sida Ācĕrĕ ĩtea poya oĕaĕa. ⁶ MĹ ume ĕbaa ħĕra mĹ Zezaba ĕyĕ ħatabueya jĕwate zauca quĩrĕca. MaĹ jĕwate purrubadacarea dadjia ĕbaa buĕadepĕda babuebadaa.

⁷ Bĕrĕda mĹ ume ĕbaa beadĩbĕrĕ, mĹ beĕeada ĩĵĕ o pananĩbĕrĕ, ĩwĩdĩdadua jũma bĕrĕba quĩrĕbĕdadua. MaĹne mĹa dĩaya. ⁸ Bĕrĕda bia zauĕĩbĕrĕ unubĩdia wĕrĕda mĹ ume nĩbabadarĕda mĕwĕ beada. Mĕwĕ unubĩdia mĹ Zezara dji dromada.

⁹ MĹa bĕrĕra quĩrĕa ħĹa mĹ Zezaba mĹ quĩrĕa ħĹ quĩrĕca. MaĹ bĕrĕ mĹ quĩrĕneba pananadua. ¹⁰ MĹa obi ħĹ beĕeada ĩĵĕ oĕĩbĕrĕ, wĕrĕda mĹ quĩrĕneba panania. Ara maĹ quĩrĕca mĹ Zezaba obi ħĹ beĕea ĩĵĕ o ħĹ bĕrĕ ĩdji quĩrĕneba ħabaria. ¹¹ Jũma maĹgara mĹa jara ħĹa bĕrĕra mĹ ume bio ħĕsrĩda beĕamĕrĕa.

¹² MĹa obi ħĹ beĕeara naĹgĕa: bĕrĕra dji quĩrĕanadua mĹa bĕrĕ quĩrĕa ħĹ quĩrĕca. ¹³ Ēberĕda ĩdji dji bia carebai carea beuĩbĕrĕ, ni abaĕba maĹ cĕyĕbara poya biara quĩrĕa eroĕaĕa. ¹⁴ MĹa obi ħĹ beĕeada bĕrĕba ĩĵĕ oĕĩbĕrĕ bĕrĕra mĹ dji biarĕa. ¹⁵ MĹa bĕrĕra waa mĹ nezocaaĕa aĕa. Nezocaba ĩdji boroba oĩ crĩcha ħĕra adua ħĹa. MĹa bĕrĕra mĹ dji biarĕana aya. MĹa bĕrĕa cawabĩsia ne jũma mĹ Zezadeba ũrĩnada. ¹⁶ Bĕrĕba mĹra edadaĕ basĩa. MĹabĕrĕ bĕrĕra edasia. MĹa bĕrĕra ħĕsia wĕnapĕda bia zauĕamĕrĕa, ĩdjaba maĹ zaubĕdara dĕrĕ droamĕrĕa. MĹa bĕrĕra edada bĕrĕ mĹ Zezaba jũma bĕrĕba mĹ trĕneba ĩwĩdĩbĕdara dĩaya. ¹⁷ Waya mĹa bĕrĕa jaraya: abarĩca dji quĩrĕanadua.

§ 14:28 JuaĹ 14:3,18. * 15:1 Antĩguo Testamentoĕ jara ħĹa Ācĕrĕba ĩsraełera uva jĕcara quĩrĕca usĩda, mĕwĕmĕna ĩdjia quĩrĕa ħada quĩrĕca ĕdjĩrĕba oĕaĕ basĩa. Acĕdua Salmo 80:8-16; ĩsaĩa 5:1-7; ĩeremĩa 2:21; Ēzequĩel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Barĩbĕrĕ naĹ JuaĹ 15:1ĕ jara ħĹa Jesuba o ħĹda Ācĕrĕba quĩrĕa ħĹ quĩrĕca. MaĹ carea jara ħĹa “uva jĕcara dji ara.” † 15:3 JuaĹ 13:10.

Naã ëjũãnebemarãba Jesu ïjã beara quĩrãmabadaa

¹⁸ Naã ëjũãnebemarãba bãrãda quĩrãma panΛBΛΓΛ, cawaedadua ãdjirãba naãrã mλda quĩrãmasidada. ¹⁹ Bãrãda naã ëjũãnebema badabara ãdjirãba bãrãra quĩrĩacasiãaa ãdjirãnebema bêrã. BaribΛΓΛ mλa bãrãra naã ëjũãnebema edasia ãdjirã awara beadamãrẽã. Maã bêrã bãrãra quĩrãmabadaa. ²⁰ Quĩrãnebadadua mλa naã jaradara: “Ni abaa nezocada idji boro cãyãbara auãuara ßãã.”† MaλgΛba jara ßaa ëberãrãba mλ beadeada ïjã o panΛBΛΓΛ, bãrã bedea sida ïjã odia. BaribΛΓΛ ãdjirãba mλda biẽ odi carea ëpẽ panΛBΛΓΛ, bãrã sida biẽ odi carea ëpẽnia. ²¹ Bãrãra mλ carea biẽ odia ãdjia mλ Diabuedara adua panΛ bêrã.

²² Mλa ãdjirãa jaradiade zedaẽbara ãdjia cadjirua opeãada carea beadeade beadaẽ bacasia. BaribΛΓΛ mλ beadeada ùrĩpeãada bêrã poya jaradaãa adua panasidada ãdjia o panΛra cadjiruada. ²³ AbaΛba mλda quĩrãma ßΛBΛΓΛ, mλ Zeza sida quĩrãma ßaa. ²⁴ Mλa ãdjirã quĩrãpita ne ununacada odaẽbara, ãdjirãba cadjirua o panΛ carea beadeade beadaẽ bacasia. BaribΛΓΛ mλa oãara ãdjirãba unusidamĩna mλra, mλ Zeza sida quĩrãma panΛa. ²⁵ Mãwã duanΛa ara ãdjirã leyde jara ßa quĩrãca. Nãwã jara ßaa: “Mλra bedea neẽ ßλda quĩrãmasidãa.”§

²⁶ Æcõrẽ Jaure bãrã Carebabarira zeya. Idjia wãrã beadeada jarabaria. Mλa idjira mλ ZezamaΛba diabueBΛΓΛde idjia mλnebemada bãrãa beadeaya. ²⁷ Bãrã biãda mλnebemada beadeadia, bãrãra naãrãẽdaΛba mλ ume panΛ bêrã.

16

¹ Mλa jũma maλgara bãrãa jara ßaa mλ ïjã panΛra igararãnamãrẽã. ² Judiorãba bãrãra ãdjirã dji jΛrebada dedebemada ãyã jΛrecuadia. Maã awara bãrã beadi ewarira zeya. Bãrã beabΛdade ãdjirãba crĩchaãdia Æcõrẽba quĩrĩã ßλda o panΛda. ³ Mãwã odia mλ Zezada, mλ sida adua panΛ bêrã. ⁴ BaribΛΓΛ mλa jũma maλgara bãrãa jarabΛΓΛa, maã ewari jũebΛΓΛde mλa jaradara quĩrãnebadapeda sozarra beadamãrẽã.

Æcõrẽ Jaureba o ßΛdebema

Mλa bãrã bia mĩgadidebemada naẽna jaraẽ basía bãrã ume baãda bêrã. ⁵ BaribΛΓΛ mλra mλ Diabuedamaa wãya. Mãwãmĩna ni abaa bãrãnebemaba mλa iwidiãde panΛa “bΛra ¿sãma wãi?” ⁶ ÆteBΛΓΛ bãrãra sopua panΛa mλra wãyana ada bêrã. ⁷ Mλa wãrã arada jaraya: bãrã itea biara ßaa mλra wãida. Mλda wãẽBΛΓΛ bãrã Carebabarida zeãa. BaribΛΓΛ mλda wãibΛΓΛ idjira diabueya.

⁸ Æcõrẽ Jaure zebΛΓΛde naã ëjũãnebemarãa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa ßλda, idjaba caida beadeade ßλda. Cawabiya ãdjirãba jũma maλgΛdebemada ãi crĩcha panΛda. ⁹ Æcõrẽ Jaureba ãdjirãa cawabiya mλ bedea ïjãnaca bêrã cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya mλra jipa ßλda mλ Zezamaa wãna bêrã. Maãne bãrãba mλra waa ununaãa. ¹¹ Idjaba Æcõrẽ Jaureba cawabiya naã ëjũãnebemarãra wãrãda beadeade panΛda, Æcõrẽba naã ëjũãnebema borora beadeade ßλada ada bêrã.*

¹² Mλa wadibiãda ne zocãrã bãrãa jara quĩrĩã ßaa. Maãra bãrãba nawena jũma poya cawaããa. ¹³ BaribΛΓΛ Æcõrẽ Jaureba wãrã beeara

† 15:20 Juaã 13:16. § 15:25 Salmo 35:19; 69:4. * 16:11 Juaã 7:21-24; 8:42-47; 12:31.

cawabibari bĕrā idji zebΛrΛde bārāa jaradiaya wārā bedea Ācōrēneba ze bΛda jūma cawađamārēā. Idjira ara idji crīchadeba bedeaēa, ātebΛrΛ jūma mΛneba ūrībΛrΛda jaraya. Idjia bārāa cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sāwāida. ¹⁴ Cawabiya mΛra dji dromada, mΛ bedea ūrīpeda jūma bārāa jaradiai bĕrā. ¹⁵ Jūma mΛ Zezadera mΛrea. Maļ carea mΛa jarasia Ācōrē Jaureba mΛ bedea ūrīpeda bārāa jaradiaida.

Bārāra sopua pananapeda bΛsridadia

¹⁶ Dārāēne bārāba mΛra ununaēa, baribΛrΛ māwānacarea wayacusa dārāēne mΛra ununia.–†

¹⁷ Maļne ĀcΛrΛ idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Idjia dadjirāa “dārāēne bārāba mΛra ununaēa, baribΛrΛ māwānacarea wayacusa dārāēne mΛra ununiana” a bΛba ĩcārēda jara bΛ? Idji Zezamaa wāyana a bΛba ĩcārēda jara bΛ? ¹⁸ Maļ bedea “dārāēne” a bΛba ĩcārēda jara bΛ? Dadjirāba cawađe panΛa cārēnebemada bedea bΛda.–

¹⁹ Jesuba cawasia ādjia maļgΛdebemada iwidi quīrīā panΛda. Maļ carea jarasia:

–MΛa bārāa jarasia dārāēne mΛra ununaēda idjaba māwānacarea dārāēne mΛra wayacusa ununida. ĩMaļgΛdebemada ara bāduba iwidi duanaēca? ²⁰ Wārā arada mΛa jaraya: bārāa sopuaba jīānia baribΛrΛ naļ ējūānebemarāra bΛsridadia. Bārāa sopuaba jīānimīna maļ sopuara jōpeda bΛsridadia. ²¹ Wārāda wērā warra tobΛrΛde pua bΛa idji ewarira jūēna bĕrā. BaribΛrΛ warra tođacarea maļ puara quīrādoabaria idji warra carea bΛsrida bΛ bĕrā. ²² Ara maļ quīrāca bārāra ara nawena sopua panΛa, baribΛrΛ mΛra wayacusa bārā acΛde zeya. Maļbe bārāra bΛsridadia. Nī abaΛba maļ bΛsridarā poya jōbiēa.

²³ MaļgΛ ewaride bārāba ni cārē sida mΛa waa iwidiđaēa. Wārā arada mΛa jaraya: bārāba mΛ Zezāa mΛ trΛneba iwidiđadara idjia diaya.

²⁴ Bārāba wadibida dadji Zezāa ni cārē sida mΛ trΛneba iwidiđaē panΛa. BaribΛrΛ māwā iwidiđibΛrΛ edadia. Māwā bārāra bio bΛsrida beadia.

²⁵ MΛa ne jara bΛdeba maļgΛra bārāa jarasia, baribΛrΛ ewari aba mΛra waa ne jara bΛdeba bedeaēa. ĀtebΛrΛ mΛ Zezadebemada ebuda jaraya. ²⁶⁻²⁷ Maļ ewaride bārāba mΛ trΛneba Ācōrēa iwidiđia. MΛra bārābari Ācōrēa bedeaēa, mΛ Zezaba bārāra quīrīā bΛ bĕrā. Idjia bārāra quīrīā bΛa, mΛda quīrīā panΛ bĕrā idjaba mΛra Ācōrēneba zedada jīā panΛ bĕrā.

²⁸ MΛ ZezamaΛba naļ ējūānaa zesia. BaribΛrΛ mΛa naļ ējūāra ameya mΛ Zezamaa wayacusa wāi carea.–

²⁹ Maļbe idji ume nībabadarāba jarasidaa:

–ĀrābΛrΛ bΛa jara bΛra daima ebuda bΛa. Ne jara bΛdeba bedea bΛēa.

³⁰ ĀrābΛrΛ dairāba cawabΛdaa bΛa ne jūmada cawa bΛda. Daiba iwidiđi naēna bΛa sāwā panuida cawa bΛa. Maļneba dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēneba zesida.–

³¹ Jesuba jarasia:

–ĩĀrābΛrΛ bārāba wārāda jībΛdaca? ³² Ewari jūēida bađada jūēbΛrΛa. Bārāra jūma aba aba memenenapeda mΛduba amenia.† BaribΛrΛ mΛduba baēa mΛ Zezada mΛ ume bΛ bĕrā. ³³ Jūma maļgΛra mΛa bārāa jarasia mΛneba necai beađamārēā. Naļ ējūāne bia mīga beadia, baribΛrΛ ne wayarānadua: naļ ējūānebema cadjiruada mΛa poyasia.–

† 16:16 Griego bedeaēde ĀcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “MΛdji Zezamaa wāi bĕrā.” † 16:32 Zacaria 13:7.

17

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidida

¹ Jesuba māwā jaradacarea bajānaa acΛpeda jarasia:

–Zeza, mĀ ewarira jūēsia. BΛ Warrara dji dromada unubidua bΛ Warraba bΛra wārāda dji dromada unubimārēā. ² BΛa jūma ēberārāra mĀ jΛwaeda bΛsia. Maġarānebemada bΛa mĀa ġcΛrΛ diasia. MĀa ādjirāa ewariza zocai baida diasia. ³ Ewariza zocai beaba cawa panΛa bΛra wārā Ācōrē aba bΛda. Idjaba za bΛa diabueda Jesucritoda cawa panΛa. ⁴ BΛa mĀa naĀ ējūāne obidara mĀa jūma osia. Māwā cawabisia bΛra dji dromada. ⁵ MaĀ carea Zeza, mĀra bΛ quīrāpita dji dromada bΛdua bΛ ume naĀ ējūā oi naēna dji dromada bada quīrāca.

Jesuba idji ume nībabadarā carea Ācōrēa iwidida

⁶ BΛa mĀa ēberārā naĀ ējūāne beada ġcΛrΛ diasia. MĀa jūma ādjirāa bΛra cawabisia. Ādjirāra bΛrea, baribΛrΛ bΛa mĀa diasia bΛ bedeada jaradi-amārēā. Ādjia ĩjā o panΛa. ⁷ MaĀba cawa panΛa jūma mĀa erobΛra bΛdeba ze bΛda. ⁸ BΛa mĀa jaradara mĀa ādjirāa jaradiasia. Ādjirāba wārāda maĀ bedeara ĩjāsidaa. MaĀ bērā cawa panΛa wārāda mĀra bΛmaΛba zesida. Wārāda ĩjā panΛa bΛa mĀra diabuesida.

⁹ MĀa bĀa iwidīya ādjirā carebamārēā. MĀa bĀa iwidīē bΛa naĀ ējūānebemarā carea. ĀtebΛrΛ bΛa mĀa diadarā careabΛrΛ iwidī bΛa, ādjirāra bΛre bērā. ¹⁰ Jūma mĀrera bΛrea idjaba jūma bΛrera mĀrea. Ādjirāba o panΛneba mĀra dji dromada unubi panΛa.

¹¹ MĀra naĀ ējūāne baēa baribΛrΛ ādjirāra wadibida naĀ ējūāne panania. Zeza, bΛra bio biya quirua. MĀra bΛmaa wābΛrΛ bērā bΛ ΛbΛadeba ādjirāra bio wagadua. BΛa mĀa maĀ ΛbΛara diasia.* Māwā ādjirāra cacua aba bΛ quīrāca beadīa, dadji cacua aba panΛ quīrāca. ¹² BΛ ΛbΛadeba mĀa jūma bΛa diadarāra naĀ ējūāne waga erobasia. Ādjirānebemarā ni abΛada aduadeā basīa. Ababe dji aduaida baadadrΛ aduasīa bΛ bedeaba jara bΛ quīrāca wārāda māwāmārēā.†

¹³ ArābΛrΛ mĀra bΛmaa wāya. BaribΛrΛ wadibida naĀ ējūāne bΛde jūma maġΛra jarabΛrΛa. Māwā mĀ bΛ ume bΛsrīda bΛ quīrāca ādjirā sīda bio bΛsrīda panania. ¹⁴ BΛa jaradara mĀa ādjirāa jaradiasia. BaribΛrΛ naĀ ējūānebemarāba ādjirāra quīrāma panΛa mĀ quīrāca naĀ ējūānebemarāē bērā. ¹⁵ MĀa bĀa iwidīē bΛa ādjirāra naĀ ējūānebemada āyā edemārēā, ātebΛrΛ iwidī bΛa cadjiruadebemada waga bΛmārēā.‡ ¹⁶ Ādjirāra naĀ ējūānebemaēa mĀ naĀ ējūānebemaē quīrāca. ¹⁷ BΛ bedeaba bΛra wārāda cawabi bΛa. MaĀba ādjirāra aba bΛ itea bia bΛdua. ¹⁸ BΛa mĀ naĀ ējūānebemarā tāēna diabueda quīrāca mĀa ādjirāra naĀ ējūānebemarā tāēna diabuebΛrΛa. ¹⁹ Ādjirā carea ara mĀdjīda aba bΛ itea bia bΛbΛrΛa, ādjirā sīda aba bΛ itea bia beadamārēā bΛ wārāda cawa panΛneba.

Jesuba jūma idji ĩjābΛda carea Ācōrēa iwidida

²⁰ MĀa ababe ādjirā carea iwidīē bΛa. ĀtebΛrΛ ādjirāba mĀ bedeada jarabΛdade mĀ ĩjābΛda carea bīda iwidī bΛa. ²¹ Zeza, bΛra mĀ ume bΛ

* **17:11** Ādjirāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba. BΛa mĀa maĀ ΛbΛara diasia. Griego bedeade ġcΛrΛ cartade nāwā jara bΛa: “Jūma bΛa mĀa diadarāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba.” † **17:12** Salmo 41:9; 55:12-15. ‡ **17:15** Cadjiruadebemada. Zocārāmaārā maġΛba jara bΛa diauruda.

bērã idjaba mλda bΛ ume bΛ bērã mλa iwidi bΛa ādjirã sida dadji ume cacua aba bΛ quĩrãca beadamãrẽã. Mãwã naλ ãjũãne beaba ĩjãnia bΛa mλra diabuesida. ²² BΛa mλra edasia dadjira ābaa pananamãrẽã. Mãwã mλra dji dromada bΛasia. Ara maλ quĩrãca mλa ādjirãra dji dromada bΛasia dadji ume cacua aba bΛ quĩrãca pananamãrẽã. ²³ Mλra ādjirã ume bΛ bērã idjaba bΛra mλ ume bΛ bērã dadjirãra jũma ābaa cacua aba bΛ quĩrãca panania. Mãwã naλ ãjũãne beaba cawadãia bΛa mλra diabuesida idjaba cawadãia bΛa ādjirãra quĩrãã bΛda mλ quĩrãã bΛ quĩrãca.

²⁴ Zeza, bΛa naλ ãjũã oi naẽna bΛa mλra quĩrãã bΛa. Maλ bērã bajãne mλra dji dromada bΛasia. Mλa quĩrãã bΛa jũma bΛa mλa diaðarãra mama mλ ume ābaa beadãda bΛa mλ dji dromada bΛðara ununamãrẽã. ²⁵ Zeza, bΛra jipa bΛa. Naλ ãjũãne bema rãba bΛra adua panΛa, baribΛΓΛ mλa bΛra cawa bΛa. Idjaba za bea biða cawa panΛa bΛa mλra namaa diabuesida. ²⁶ Mλa ādjirãra bΛra cawabisia. Maλ awara wadibida auðuara cawabi baya bΛa mλ quĩrãã bΛ quĩrãca ādjirã sida dji quĩrãã pananamãrẽã idjaba mλra ādjirã sode eropanãmãrẽã.–

18

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Luca 22:47-53

¹ Jũma maλγΛ jaradacarea Jesura idji ume nĩbabadarã sida Cedroλ do zaque waa quĩrãrẽ wãsidaa. Arima néuda bΛasia. Jesura idji ume nĩbabadarã sida mamaa wãsidaa. ² Juda, Jesu jidabiya bΛba maλ néura cawa bΛasia, Jesura idji ume nĩbabadarã ume mama bΛrima zocãrã dji jΛrebadjida bērã. ³ Maλ bērã Judaba zocãrã romano sordaorãda, Ācõrẽ de dromanebema zarrarã sida maλ néudaa pe edesia. Ādjirãra sacerdoterã bororãba, pariseorã biða Juda ume diabuesidaa. Ādjirãba ĩbĩrãda idjaba mĩãsu sida eropanasidaa. ⁴ Maλne Jesuba jũma sãwãida cawa bΛ bērã ādjimaa wãpeda iwidiisia:

–Bãrãba ¿caida jΛΓΛ panΛ?–

⁵ Ādjirãba panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

Jesuba jarasia:

–Mλda idjã.–

Maλne Juda, Jesu jidabiya bΛra ādjirã ume bΛasia. ⁶ Jesuba mλda idjãda abΛΓΛde ādjirãra jẽda ΛradrΛbΛdãde bæcuasidaa. ⁷ Maλbe Jesuba wayacusa iwidiisia:

–¿Caida jΛΓΛ panΛ?–

Ādjirãba wayacusa panusidaa:

–Jesu Nazaredebemada.–

⁸ Maλne Jesuba jarasia:

–Mλda idjãda asia. Mλda jΛΓΛ panΛbΛΓΛ, za duanΛ ãberãrãra idu wãbidadua.–

⁹ Mãwã jarasia idjia naẽna jarada bērã: “Zeza, bΛa mλa diaðara ni aba biða aduadãã.”* Idjia jarada quĩrãca wãrãda mãwãsia. ¹⁰ Maλne Simoλ Pedroba djõbada necoda ero bΛasia. Maλda eũta edapeda sacerdotẽ dji droma nezoca cΛwΛΓΛ jΛwa araarebemada tãtasia. Maλ nezoca trΛra Malco abadaa. ¹¹ Maλ carea Jesuba Pedroa jarasia:

* 18:9 Juaλ 6:39.

–Bɔdji necora wagadua. Bɔmaarã çmɔ Zezaba mɔ mĩgayada adara mɔa droaida ɔlɛca?–

Jesu Anámaa jida edepeada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹² Maɔbe romano sordaorãba Jesura jidadapeada jɔwa jɔsidaa. Adji borora, Açõrẽ de dromanebema zarrarã sida arima panasidaa. ¹³ Jesura naãrã ẽberã Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zãwãrẽ basía. Maɔ poade Caipára sacerdote dji droma basía.† ¹⁴ Ara maɔ Caipába judiorãa jaradoasia biara ɔlɔda ẽberã aba jũmarã carea beuida.‡

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵ Maɔne Jesu ume nĩbabadarã Simoɔ Pedroda idjaba dewarada Jesu caidu wãsidaa. Simoɔ Pedro ume wãnara sacerdote dji dromaba unubadjia. Maɔ bẽrã idjira Jesu caidu eda wãsia sacerdote dji droma de duada. ¹⁶ Baribɔrɔ Pedrora eda wãbada dajadaare ɔesia. Maɔ bẽrã idji ume wãna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wãsia. Dji eda wãbada wagabari wẽrã ume bedepeada Pedrora eda edesia. ¹⁷ Maɔ wẽrãba Pedroa iwidisia:

–çBɔ sida Jesu ume nĩbabariɛca?–

Pedroba panusia:

–Mɔã.–

¹⁸ Maɔne sacerdote dji droma nezocarãba, Açõrẽ de dromanebema zarrarã bida tɔɔɔda coa nũmasidaa cũrãsa nũmɔ bẽrã. Coadapeada tɔɔɔ cã duanasidaa. Maɔne Pedrora adjirã ume tɔɔ cã nũmasia.

Anába Jesua bio iwidida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

¹⁹ Maɔbe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidisia idji ume nĩbabadarãnebemada, idjia jaradia badadebema sida. ²⁰ Maɔne Jesuba panusia:

–Mɔra naɔ ẽjũãnebemarã quĩrãpita ebuda bedea basia. Mɔa jaradia basia dadjirã dji jɔrebada deza idjaba Açõrẽ de droma dajada, jũma dadji judiorã ɔbaa dji jɔrebada. Ni maãrĩ bida chupea jaraẽ basia. ²¹ çCãrẽ cãrẽã mɔa iwidi ɔl? Mãwã oiẽ ɔla. Atebɔrɔ mɔ bedea ũrĩpedadarãa iwidida ɔla. Adjirãbɔrɔ cawa panɔa mɔa jaradiadara.–

²² Jesuba mãwã jarabɔrɔde zarra idji caita nũmɔba jɔwajãba Jesu quĩrãdarrade upeda jarasia:

–çBɔa sacerdote dji dromada wayaẽ ɔlca?–

²³ Jesuba panusia:

–Mɔa biẽ jarasibɔrɔ, jaradua mɔa cãrẽneba biẽ jarasida. Baribɔrɔ bia jarasibɔrɔ, ɔla çcãrẽ cãrẽã mɔra usí?–

²⁴ Maɔbe Anába Jesura jɔwa jɔ ɔlɔda Caipámaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara ɔl bẽrã.

Pedroba waya Jesu unucaada ada

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

²⁵ Pedrora wadibida ɔta nũmasia tɔɔ cã ɔlɔda. Maɔne ẽberãrãba idjia iwidisidaa:

–çBɔ sida jããgɔ ẽberã ume nĩbabariɛca?–

† 18:13 Caipára 18 poa sacerdote dji boro basía, poa 18deba aba 36daa. ‡ 18:14 Juaɔ 11:50.

Pedroba mērā jarasia:

–Mlēa.–

²⁶ Małne sacerdote droma nezoca abaaba Pedroa iwidisia:

–¿Māa bāra idji ume néude unué basica?–

Mał nezocara Pedroba CAWATA TATA ume dji ēberārā basía. ²⁷ Pedroba wayacusa mērāsia. Ara māwā jarabATAde eterrera berusia. §

Jesu Pilato quīrāpita bada

²⁸ Małbe diapededa Jesura Caipá dedeba romanorā boro de dajadaa edesidaa. Jesu edepedada judiorāra mał de Pretorio abadade eda wānaē basía ādjirāmaara eda wāsidaa Ācōrē quīrāpita biē panani bēra. Idji quīrāpita bia ba quīrā panasidaa Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada codi carea.* ²⁹ Mał bēra Pilatoda ādjirāmaa dajadaa wāpeda iwidisia:†

–Nał ēberā, bārāba biē jara panaba ¿cārē cadjiruada osi?–

³⁰ Ādjirāba panusidaa:

–Nałgaba cadjiruada odaēbara dairāba idjira bamaa enenaē bacasia.–

³¹ Mał carea Pilatoba ādjirā jarasia:

–BārābATA idjira ededapeda cawa odadua ara bādji leyba jara ba quīrāca.–

Małne judiorāba jarasidaa:

–Daiba djārāra beabidacara panāa. BārābATA beabidida panāa.–

³² Małgāra wārāda māwāsia Jesuba jarada quīrāca. Idjia jarasia sāwā beuida bāda.† ³³ Małbe Pilatora wayacusa dede eda wāsia. Jesura eda edebipeda iwidisia:

–¿Bāda wārāda judiorā boroca?–§

³⁴ Jesuba panusia:

–¿Małgāra bāa iwidī bāca bio cawai carea, wa iwidī bā dewararāba bāa mānebemada māwā jarasida bēra?–

³⁵ Mał carea Pilatoba jarasia:

–¿Māwāra māda judioca? BA purubATA, sacerdote bororābATA bāra māmaa enesidaa. ¿Bāa cārēda osi ādjirāba māwā odamārēā?–

³⁶ Jesuba panusia:

–Māra ēberārā boromīna mā purura nał ējūānebemaēa. Nał ējūānebema badabara mā purura djōcasidaa judiorāba mā jidarānamārēā. BaribATA mā purura nał ējūānebemaēa.–

³⁷ Mał bēra Pilatoba jarasia:

–¿Māēteara wārāda bāra ēberārā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bāa māwā jara quīrā bābATA, māra ēberārā Boroa. BaribATA māra nał ējūānaa zesia wārā bedeeda jaradiai carea.* Jūma wārāare beaba mā bedeara ijābadaa.–

³⁸ Małne Pilatoba iwidisia:

–¿Cārēda wārā?–

§ **18:27** Juał 13:38. * **18:28** Judiorāba jarabadjidaa abaada judiorāē dede edaa wāsira Ācōrē quīrāpita biē beida. ACADua Numero 9:9-11. † **18:29** Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druaēbema boroda bāsia. Dji boroda bāsia poa 26deba aba 36 babATAdaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatomaā edesidaa ādjia preso bearā beacara panā bēra. Aba romanorāba māwā cawa odida panasidaa. ‡ **18:32** Juał 3:14; 8:28; 12:32. § **18:33** Luca 23:2de jara bāa judiorā bororāba Pilatoa mānebemada jarasidada. * **18:37** Nał ējūānaa zesia. Griego bedeede nāwā bā bāa: “Māra nał ējūāne todapeda zesia.”

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Marco 15:6-20; Luca 23:13-25

Māwā jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeda jara-sia:

–Māa unuēa naā ēberāba cārē cadjiruada osida. ³⁹ Baribara dai romanorāba poaza bārā itea obada quīrāca oēia. Bārā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari bērā māa preso bāda aba ēdra baya, bārāba jarabadada. ¿Bārāba quīrā panaca māa za bā judiorā boroda ēdra bāida?–

⁴⁰ Maāne ādjirāba jīgua jarasidaa:

–Jālgāēa. ¡Barrabādra ēdra bādua!–

Maā Barrabāra mīā beabada boro basia.†

19

¹ Maābe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ² Māwā bāde romano sordarāba borobarī ara cadada Jesu borode jā bāsidaa, idjaba cacua ārā jābada pur-supursua bāda jābisidaa. ³ Maābe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

–¡Bio bia bāa, judiorā boro!–

Māwā jaradapeda jāwājāba idji quīrādarrade ubadjidaa.

⁴ Maābe Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeda jarasia:

–Ūrīnādua. Māa ēberāra dajadaa eneya bārā quīrāpita. Māmaarā idjia cadjiruada oē basia.–

⁵ Jesu dajadaa enebādade ara cada borobarida idjaba cacuaēde jābada pur-supursua bāda jā basia. Maāne Pilatoba jarasia:

–Za bāa dji ēberāra.–*

⁶ Baribara Jesu unubādade sacerdotē bororāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bīda jīgua jarasidaa:

–¡Idjira crude cachi beabidua! ¡Crude cachi beabidua!–

Maāne Pilatoba jarasia:

–¡Bārābāra ededapeda crude cachi beadādua! Māmaarā idjia cadjiru-ada oē basia.–

⁷ Maāne judiorāba panusidaa:

–Dairāba leyda eropanāa. Maā leyde jara bā quīrāca idjira beuida bāa ara idjida Ācōrē Warraāda a bā bērā.–†

⁸ Maā beēda ūrīsīde Pilatora bio ne wayasia. ⁹ Maābe idji de dromane ēda wayacusa wāpeda Jesua iwīdisia:

–¿Bāra sāmabema?–

Baribara Jesuba panuē basia. ¹⁰ Māwā bāde Pilatoba jarasia:

–¿Bāa panuēca? ¿Adua bāca māa bāra poya crude cachi beabida idjaba poya ēdra bāida bāda?–

¹¹ Maāne Jesuba panusia:

–Ācōrēba bāda bādaēbara bāa māra ni cārē sida oē bacasia. Mā bā jāwāde diapedadaba māwā o quīrā panana bērā bā cāyābara cadjiruada auduara osidaa.–

¹² Maā ūrīsīde Pilatoba crīcha bēsia Jesura sāwā ēdra bāida. Baribara judiorāba wetara jīgua jarasidaa:

† **18:40** Acara versioāne jara bāa Barrabāra ne draabari basida. Baribara Marco 15:7-8de nāwā jara bāa: “Maā Barrabāra idjiarebema sida romanorā ume dōsīdaa. Maāne mīā quenapedada bērā idjira preso basia.” * **19:5** Pilatoba Jesura dajadaa enesīde acabi quīrā bāca bāa Jesura ēberā minijīchiaēda. Baribara Juāba “ēberā” bābāde jara bāca bāa Jesura Naā Djara Edadada.

Acādua Juā 1:1; 1:14. † **19:7** Levitico 24:15-16.

–BΛa jāļ ēberāda ēdrΛ bΛibΛrΛ bΛra romanorā boro ume dji biaēa. Bariduaba ara idjida dji boroada aibΛrΛ, maļ ēberāra romanorā boro ume dji quīrūa.–

¹³ Pilatoba maļgΛda ūrīna bērā Jesura dajadaa enebisia. Maļbe idji ābuguede chūmesia dejā “mōgara dowa oda” abadama. Hebreo bedeade Gabata abadaa. ¹⁴ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewarira nurēma bērā ādjirāra ne o panasidaa. Umatipa baboode Pilatoba judiorā jarasia:

–AcΛdadua. Bārā Borora nama bΛa.–

¹⁵ BaribΛrΛ ādjirāba jīgua jarasidaa:

–jBeabidua! jBeabidua! jCrude cachi beabidua!–

Maļ carea Pilatoba jarasia:

–ĶMāwāra mĶa bārā Boroda crude cachi beabica?–

Maļne sacerdote bororāba panusidaa:

–jDairāba dewara borora neē panΛa! jAbabe romanorā borodrΛ dairā boroa!–†

¹⁶ Maļbe Pilatoba Jesura romano sordaorāa diasia crude cachi beadamārēa. Ara maļda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda ataupeda sordaorāba idjira edesidaa ējūā Boro BΛwΛrΛ abadamaa. Hebreo bedeade Golgota abadaa. ¹⁸ Mama ādjirāba Jesura crude cachisidaa. Idjaba idji caita ēberāda umé crude cachisidaa, aba Jesu jΛwa araare, aba jΛwa acΛare. ¹⁹ Maļ awara Pilatoba bedeā bΛdada Jesu boro nocoare jira bΛbisia. Nāwā bΛsia: “Jesu Nazaredebema, judiorā Boro.” ²⁰ Maļ bedeara bΛsia hebreo bedeade, latiļ bedeade, idjaba griegode bida.* Zocārā judiorāba maļ bedeara unusidaa, Jesu crude cachipedadara puru caita bΛ bērā. ²¹ Judiorā sacerdote bororāba maļ bedeā unusidade Pilatoa jarasidaa:

–BΛrādua “Judiorā Boro.” ĀtebΛrΛ bΛdua: “Naļ ēberāba jarasia idjira judiorā boroda.”–

²² BaribΛrΛ Pilatoba jarasia:

–MĶa bΛdara ara māwā beya.–

²³ Romano sordaorāba Jesu crude cachipedadacarea idjia cacuade jĶ badada edadapeda dji ĶrĶbemara quīmārē cōānapeda ādjiza edasidaa.† Idjia dewara jĶ bada sida edasidaa. MaļgΛra quīrā tēu cajuda neē basia, ātebΛrΛ ĶtΛba eda cada basia. ²⁴ Maļne sordaorāba ādjiduba jarasidaa:

–NaļgΛra cōānaēa. Biara bΛa naļ carea ne jemenenida caiba edai cawaya.–

MaļgΛra māwāsia Ācōrē Bedeade naēnaena bΛda quīrāca: “MĶa cacuade jĶ badara ādjiza jedecasidaa; mĶa jĶ bada edadi carea jemenesidaa.”† Wārāda sordaorāba māwā osidaa.

† **19:15** Ācōrē Bedeade jara bΛa israelerā boro arara aba Ācōrēda māwā bΛda. AcΛdua Juece 8:23; 1 Samuel 8:7. **§ 19:17** Hebreo. Idī ewaride maļ bedeara arameo trĶ jarabadaa. * **19:20** Latiļ bedeara romanorāba bedeabadjidaa. Hebreo bedeara judiorāba bedeabadjidaa. Griego bedeara berara jūma druazabemaba maārī cawa beasia. Griegode bedeabadjidaa druaza ne nēdobuedi carea. † **19:23** Romano sordaorāba Jesu crude cachipedadacarea idjia cacuade jĶ badada edadapeda dji ĶrĶbemara quīmārē cōānapeda ādjiza edasidaa. Maļ bedeara idjaba nāwā traducida bΛa: “Jesu crude cachipedadacarea romano sordaorā quīmārē panΛba idjia jĶ badara ādjiza abarica edasidaa.” † **19:24** Salmo 22:18.

²⁵ Jesu crude jira ɓɓ caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena sida panasidaa. ²⁶ Jesuba idji papa unuside idjaba unusia idji ume n̄babari “idjia bio quīrīā ɓɓ” abadada. Idjira arima nūmasia. Mañne Jesuba idji papaa jarasia:

–Papa, za ɓɓda ɓɓ warraa.–

²⁷ Mañbe idji ume n̄babarīa jarasia:

–Za ɓɓda ɓɓ papaa.–

Mañ ewarideba ɓtaa Jesu papara Jesu ume n̄babari dede ɓabadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

²⁸ Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida ɓadara osida. Mañne jarasia:

–M̄ra opichia nūmaa.–

Mañgɓara jarasia Ācōrē Bedeade jara ɓɓ quīrāca. §

²⁹ Mañne arima zocoda uva ɓa oregueaba bira nūmasia. ɓɓɓɓɓɓa mañ uva ɓa oregueaba mōda quiruda beguea edasidaa. Mōda quirura hisopo bacuru jawatede j̄napeɓa Jesu itede tēū nūmasidaa. ³⁰ Jesuba mañ uva ɓa oregueara dopedā jarasia:

–M̄a oida ɓadara jūma osia.–

Mañbe idji boro edaa jabaripeɓa jaidasia.

Jesu orrode mīsuba suɗa

³¹ Judiorā Egiptodeba ēɗɓapeɓada quīrānebabada ewarira nurēma bērā ne o panasidaa. Mañ ewari dromara ɓn̄ūɓada ewari bērā ādjirāba quīrīāē panasidaa ēberā crude jira beɓadida. Mañ bērā Pilatoa jarasidaa crude cachi beara j̄rū ɓɓapetacuabimārēā isabe beɓapeɓa ādji cacuara mamabemada āyā ɓɓdamārēā. ³² Mañ carea sordaorāra wānapeɓa Jesu ume crude cachi panɓara aba naārā j̄rū ɓɓapetasidaa. Ara mañ quīrāca dewarabema ēberā j̄rū sida ɓɓapetasidaa. ³³ Baribɓɓɓa Jesuma jūesidade unusidaa idjira beuɗosida. Mañ bērā idji j̄rūra ɓɓapetaɗe basia.

³⁴ Māwā ɓɓde sordaoba Jesu orrode mīsuba susia wārāda beusi cawaya. Ara mañda oara, ɓa sida erozoasia. ³⁵ Nañ carta ɓɓɗaba wārāda mañra unusia. Idjia jara ɓɓara wārāa.* Idjia cawa ɓɓa wārā beɓeada jara ɓɓda bārā bida soɗeɓa iñanamārēā. ³⁶ Jūma mañgɓara wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade ɓɓ ɓɓ quīrāca. Nāwā ɓɓ ɓɓa: “Idji ɓɓwɓɓɓa ni aba biɗa ɓɓadaēa.”† ³⁷ Idjaba Ācōrē Bedeade nañ sida ɓɓ ɓɓa: “Ādjia supeɗadara acɓɓia.”‡

Jesu tɓbaripeɓada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56

³⁸ Jūma māwānacarea judio Jose abadada Pilatoma wāsia. Mañ Josera Arimateadebema basia. Idjira Jesu ume n̄babari basia, baribɓɓɓa ni ɓɓaɓa jaraca basia dewara judiorāda waya ɓɓ bērā. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidiisia tɓbaride edei carea. Mañ bērā Pilatoba idu edebisia. Ara mañda Joseba Jesu cacuara edade wāpeɓa tɓbaride edesia. ³⁹ Mañ awara Nicodemo, § naēna Jesuma diamasi beɓeade ze ɓadaba pora mirra quera

§ 19:28 Salmo 22:15; 69:21. * 19:35 Juaɓa jara ɓɓa Jesura beuda bērā wārāda ēberā basida. Juaɓ drōā ɓaside ɓɓɓɓɓa jarabadiɗaa Jesura ēberā quīrāca basida baribɓɓɓa nañ djarada edaē basida. † 19:36 Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20. ‡ 19:37 Zacaria 12:10. § 19:39 Juaɓ 3:1-15.

áloe ume pueradada enesia. Mañ zɔɔlara 34 kilo basica ɓla.* ⁴⁰ Ádjia Jesu cacua edadapeda mañ pora mirra quera áloe ume pueradada wua torrode posidaa. Podapeda idji cacuara mañ wua torroba ɓará ɓasidaa judiorāba tɓaridí naēna obada quírāca. ⁴¹ Jesu crude cachipedada caita néuda basia. Mañ néude beuda tɓaribada uriada basia mōjē coroda djiwidida. Mama beudara wadibida ɓadaca basia. ⁴² Mañ uriara caita ɓa bērā idjaba judiorā ɓnāūbada ewarira jūēbodo bērā Jesura mama tɓarisidaa.

20

Jesu ɓrēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Luca 24:1-12

¹ Nabema ewari domianebemane Maria Magdalenara diapededa wadi pāimaena Jesu tɓaripedadamaa wāsia. Jūēɓarɔde unusia mōgara waibla uria jūātrɔ ɓadara orrocawa cobada. ² Mañ carea pira wāsia Simoñ Pedromaa. Jesu ume nībabari “Jesuba bio quírā ɓa” abadara mama basia. Jūēpeda jarasia:

–Dadjirā Borora idji tɓaripedadamaɓa āyā edesidaa. Daiba adua panla sāmaa edesidada.–

³ Mañbe Jesu ume nībapedadarā Pedroda idjaba dewarada Jesu tɓaripedadamaa wāsidaa. ⁴ Umena pira wāsidaa, baribɔɔ dewarabemara Pedro cāyābara isabeara pira wāna bērā Jesu tɓaripedadama naārā jūesia. ⁵ Jūēpeda eda acɔ carea edaa ɓarrusia. Mañne wua Jesu cacua ɓará ɓadara arima tabada unusia, baribɔɔ edaa wāé basia. ⁶ Simoñ Pedrora idji jīrūare jūēpeda uriade eda wāsia. Idjia bida unusia Jesu cacua ɓará ɓada wuara arima tabada. ⁷ Mañ awara unusia wua Jesu boro ɓnēbari ɓadada. Baribɔɔ mañɔlara dewarabema wua ume ābaa ɓaé basia, āteɓarɔ jīga ɓedá cobasia. ⁸ Mañbe naārā jūēna sida edaa wāsia. Wua māwā tɓara unuside wārāda ijāsia Jesura ɓrēbasida. ⁹ Baribɔɔ ádjia wadibida bio cawadaé panasidaa Ācōrē Bedeade Jesu ɓrēbaida ɓadebemada ɓa ɓada.* ¹⁰ Mañbe Jesu ume nībapedadarāra ádji pananamaa jēda wāsidaa.

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida

Marco 16:9-11

¹¹ Mañmisa Mariara uria icawa jīā basia. Māwā jīā ɓla edaa ɓarrusia eda acɔ carea. ¹² Mañne bajānebema nezocarā cacuade jɔbada torroa jɔ panada umé eda unusia. Aɓa Jesu ɓada boro nocoare chūmasia. Dewarabemada idji jīrū ɓadaare chūmasia. ¹³ Ádjia iwidišidaa:

–Wērā, ¿cārē cārēā jīā ɓa?–

Mañne idjia panusia:

–Mɔ Boro Jesuda edesidaa. Mɔa adua ɓla sāmaa edesidada.–

¹⁴ Ara māwā jarabɔɔde Mariara āyā pɔɔɔwasia. Mañne Jesuda unusia baribɔɔ cawaé basia Jesuda māwā ɓada. ¹⁵ Jesuba idjia iwidišia:

–Wērā, ¿cārē cārēā jīā ɓa? ¿Caida jɔɔ ɓa?–

Mariaba crīchasia néu wagabarida māwā ɓada. Mañ bērā jarasia:

* **19:39** 34 kilo. Griego bedeade ɓa ɓla dji zɔɔlara cien litrada. Mañba jara ɓla 75 libra. Mirra, áloe sida bacuru tūāpa panla. Dji querara pora basia. * **20:9** Ācōrē Bedeade ɓa ɓada. ɔɔɔɔmaārā Juaɓa jara ɓla Salmo 16:8-11; Isaia 53:11-12; Osea 6:1-2; Joná 1:17; Levítico 23:11. Baribɔɔ dewararāmaārā Juaɓa jara ɓla jūma Antiguo Testamentoda.

–Bla Jesu cacuada ãyã edesibara, mla jaradua sama basida mla ãyã tabaride edei carea.–

¹⁶ Mañne Jesuba trã jarasia:

–¡Maria!–

Mariaba araa aarpaeda –¡Raboni!– asia. (Mañra hebreo bedeade jara bla “Jaradiabari.”)

¹⁷ Jesuba jarasia:

–Mla bargaadua ml Zezamaa wadi wãe bl bẽra. Jãlbe ml djabarãmaa wãpeda jaradua ml Zezamaa wãbargaada. Idjira bãra Zezaa. Ml Açõrẽa idjaba bãra Açõrẽa.–

¹⁸ Ara maãda Maria Magdalenara Jesu ume nĩbabadarãmaa wãpeda jarasia:

–Mla dadjirã Boroda unusia.–

Mañ awara Jesuba jaradara jũma nẽbargaasia.

Jesuba edadarãa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Luca 24:36-49

¹⁹ Mañga ewarira nabema ewari domianebema basia. Queudacarea Jesu ume nĩbabadarãa dede eda abaa dji jare panasidaa. Dewararã judiorãda waya panã bẽra dji eda wãbadara bio jũatã nũmasidaa. Mañne Jesura cawaẽne eda odjasia. Adjirã ãsi nũmepeada jarasia:

–¡Mẽrã! ¡Necai duananadua!–†

²⁰ Mañ jarapeda idji jawada, idji orro sida adjirãa aabisia. Dadjirã Boro unubada carea basridasidaa. ²¹ Mañbe Jesuba wayacusa adjirãa jarasia:

–Necai duananadua. Ml Zezaba ml nañ ejũãnaa diabueda quĩrãca mla bãrãda puru beaza diabueya.–

²² Mãwã jarapeda adjirãmaa jãrãpuasia.‡ Jãrãpuapeda jarasia:

–Açõrẽ Jaurera edadadua.§ ²³ Eberãba cadjirua odada bãrãba Açõrẽ Jauredeba quĩrãdoadibara, mañba jara bla Açõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoasida. Idjaba eberãba cadjirua odada bãrãba Açõrẽ Jauredeba quĩrãdoadaẽbãra mañba jara bla Açõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoae blda.–

Jesuba Tomãa ara idjida unubida

²⁴ Tomãra Jesuba edada doce panãnebema basia. Idji iyãgãda trãra Mĩguiso abadjidaa.* Jesu odjaside idjira waabemarã ume baẽ basia.

²⁵ Mañ bẽra idjia jarasidaa:

–Dairãba dadjirã Borora unusidaa.–

Baribãra Tomãba jarasia:

–Mãdji dauba idji jawa clavoba cachipedadada unuebãra, idjaba ml jawa jĩwĩnãda dji clavo cachi badade berajuẽbãra, idjaba ml jawada idji orrode berajuẽbãra, idji ãrẽbadara mla jãã.–

²⁶ Ocho ewari badacarea Jesu ume nĩbabadarãra wayacusa dede eda abaa dji jare duanasia. Mañne Tomã sida basia. Mãwã panãne dji eda wãbadara bio jũatã nũmamĩna Jesura cawaẽne odjasia. Adjirã ãsi nũmepeada Jesuba jarasia:

–¡Mẽrã! ¡Necai duananadua!–

† **20:19** ¡Necai duananadua! Judiorãba mãwã saludabadaa. ‡ **20:22** Genesi 2:7; Ezequiel 37:1-14. § **20:22** Açõrẽ Jaure edapedadaebemada aadua Hecho 1:4-8; 2:1-4. * **20:24** Mĩguiso. Griego bedeade Dídimõ bl bla.

27 Māwā jarapeda Tomáa jarasia:

–BΛ jΛwa jīwīnīra nama berajudua, mΛ jΛwaza acΛdua, idjaba bΛ jΛwara mΛ orrode berajudua. Waa ījǎé b̄arādua, ātebΛrΛ ījādua mΛra wārāda ārēbasida.–

28 Maāne Tomáa jarasia:

–jMΛ Boro! jMΛ Ācōrē!–

29 Māwā bΛde Jesuba idjía jarasia:

–BΛa mΛra unubΛrΛ b̄ērā ījābΛrΛa. jBaribΛrΛ ēberārāba mΛra un- unaēmīna ījānibΛrΛ, bio bia beadia!–

Naā carta ꝑcārē cārēā bΛsi?

30 Jesuba dewara ne ununacada idji ume nībabadarā quīrāpita zocārā osia, baribΛrΛ jūma maāgΛra naā cartade bΛēa. 31 BaribΛrΛ jūma naāgΛra bΛsia bārāba Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada, Ācōrē Warrada ījānamārēā. Māwā ījānibΛrΛ idjideba zocai bai arada eroheadia.

21

Jesuba idji ume nībabadarā siete panΛrāa idji unubida

1 Māwānacarea Jesuba ara idjida wayacusa idji ume nībabadarāa unubisia Tiberia amene droma icawa.* Nāwā basía: 2 maā ewaride ābaa panasidaa SimoΛ Pedroda, Tomá idji īyāgāda trāra “Mīguiso” abadada, Natanael Galileade bΛ puru Canánebemada, Zebedeo warrarāda, idjaba dewararāda umé. 3 Māwā panΛne SimoΛ Pedropa jarasia:

–MΛra beda beade wāya.–

Maāne ādjirāba jarasidaa:

–Dairā sida bΛ ume wānia.–

Ara maāda jābade badođapeda wāsidaa. Māwāmīna maā diamasi bedara jidadaē basía. 4 Diapededa Jesuda ībΛde nūmasia baribΛrΛ ādjia unusidamīna adua panasidaa Jesuda māwā bΛda. 5 Māwā bΛde Jesuba ādjirāa jīgua iwidiisia:

–Warrarā, ꝑbedara jidasidaca?–

Ādjia panusidaa:

–Jidadaē basía.–

6 Jesuba jarasia:

–Māēteara jΛwa araare baribuedadua. Maāne jidadia.–

Ara maāda idjia jaradaare baribuesidaa. Maāne ātarrayara poya errebaridaē basía bedara zocārā jidapedada b̄ērā. 7 Mama basia Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīrīā bΛ” abadada. MaāgΛba Pedroa jarasia:

–jJāāgΛra dadjirā Boroa!–

SimoΛ Pedrora cacua egoda basia. Maā ēberāra dadjirā Boroda ūrīside ara maāda idjia cacuade jΛbarira jΛpeda daidu tēū dogosia. 8 BaribΛrΛ waabemarāra doya aride panΛ b̄ērā ātarrayara bedaba bira bΛda jābadeba ībΛdaa errebari edesidaa. Doya jūēni carea dji tΛmΛara cien metro basica bΛa. 9 Drua badoocusidade tΛbΛda urua bΛda unusidaa. Beda bá bΛda idjaba paā ābuda sida unusidaa. 10 Jesuba jarasia:

–Bārāba beda jidapedadada ācΛrΛ enenada.–

11 Ara maāda SimoΛ Pedrora jābadaa wāpeda ātarrayara ībΛdaa errebari enesia. Ātarrayara beda waibΛa beaba bira basia. 153 juachasidaa.

* 21:1 Tiberia amenera idjaba Galilea abadaa.

Barib_{ΛΓΛ} zocārā jidasidamīna dji ātarrayara cōāé basía. ¹² Mañbe Jesuba jarasia:

–Ne code zedadua.–

Mañne ādjirāba wayasidaa idjira caida iwididi carea. Cawasidaa idjira dadjirā Boroda. ¹³ Māwā panane Jesuba pañra edapeda ādjirāa diasia. Bēda sida diasia.

¹⁴ Mañba ñarima ūbea bab_{ΛΓΛ} basía Jesu ñrēbadacarea ara idjida idji ume nībabadarāa unubib_{ΛΓΛ}da.

Jesuba Pedro waya edada

¹⁵ Ne cope_Λadacarea Jesuba Simoñ Pedroa iwidisia:

–Simoñ, Joná warra, ¿baa mñra biara quĩrĩā ñaca za ñeaba mñ quĩrĩā pan_Λ cāyābara?–†

Pedroba panusia:

–Māē mñ Boro, ña cawa ña mñ ñara quĩrĩā ñada.–

Jesuba jarasia:

–Mñ ñjā ñeara bio waga ñadua oveja zaquerā wagabari quĩrāca.–

¹⁶ Jesuba wayacusa Pedroa iwidisia:

–Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩā ñaca?–

Pedroba panusia:

–Māē mñ Boro, ña cawa ña mñ ñara quĩrĩā ñada.–

Jesuba jarasia:

–Mñ ñjā ñeara bio waga ñadua oveja zaquerā wagabari quĩrāca.–

¹⁷ Jesuba wayacusa iwidisia:

–Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩā ñaca?–

Mañg_Λba ñarima ūbea iwidib_{ΛΓΛ} basía. Pedrora sopua nūmesia, Jesuba ñarima ūbea abarida iwidida bērā. Mañbe idjia jarasia:

–Mñ Boro, ña ne jūmada cawa ña. Baa cawa ña mñ ñara quĩrĩā ñada.–

Jesuba jarasia:

–Mñ ñjā ñeara bio waga ñadua oveja zaquerā wagabari quĩrāca. ¹⁸ Wārā arada jaraya: cūdraēda ñaduba djiobadjia ñadji wā quĩrĩā_{ΛΓΛ}maa wāi carea. Barib_{ΛΓΛ} ña drōā ñedacarea dewararāba ña j_Λwara jiradapeda ōgo djiodia. Mañbe ededia ña wā quĩrĩāé ñamaa.–‡

¹⁹ Mañ jara ña_Λdeba Jesuba cawabisia Pedrora sāwā beuida, idji beub_{ΛΓΛ}deba ēberārāba cawadāmārēā Ācōrēra dji dromada. Māwā jara_Λpeda Jesuba Pedroa jarasia:

–jMñ ume nībadua!–

Jesu, idjia bio quĩrĩā ña ume

²⁰ Pedroba jēda ac_Λpeda Jesu ume nībabari “Jesuba bio quĩrĩā ña” abadara caidu zeb_{ΛΓΛ}da unusia. Mañg_Λra Jesu caita chūmasia Egiptodeba ēdr_Λpedada quĩrānebabada cobada cosidade. Idjia iwidisia: “Dai Boro, ¿caiba ñara jidabi?”§ ²¹ Pedroba mañg_Λ ēberā unupeda Jesua iwidisia:

–Mñ Boro, za zeb_{ΛΓΛ}ra ¿sāwā ñai?–

²² Jesuba panusia:

–Mñ quĩrĩā ñab_{ΛΓΛ} idjira zocai ñaida aba mñ waya zeb_{ΛΓΛ}daa ¿baa mañda sāwāi? Mñ quĩrĩā ña ñara mñ ume nībaida.–

† **21:15** _Λca_Λmaarā Jesuba nāwā iwididi ña: “¿baa mñra biara quĩrĩā ñaca ne jūma cāyābara?”

‡ **21:18** Mañg_Λba jara ña Pedro jidadapeda beadidebemada. § **21:20** Juañ 13:25.

²³ Māwā jarada carea zocārā djabarāba crīchasiḁaa Jesuba bio quĩrĩā ð̂abadara beuēda. Barib̂ar̂ar̂ Jesuba jaraē basía idjira beuēda. Āteb̂ar̂ar̂ jarasia: “Mā quĩrĩā ð̂ab̂ar̂ar̂ idjira zocai ð̂aida âba mā waya zeb̂ar̂ar̂ḁaa, ħ̂ba māda ŝawāi?”

²⁴ Ara mā Jesu ume nĩ ð̂ad̂aba mânebemada jara ð̂aba idjaba nâ cartade n̂awā ð̂ab̂ar̂ar̂aa. Dadjir̂aba cawa pan̂aa idjia jara ð̂ara ŵar̂ada.

Jesuba mā auḁu ne zocārā oḁa

²⁵ Wadi baraa Jesuba ocuḁara. Barib̂ar̂ar̂ jūma mâĝada cartade âba âba ð̂ab̂ar̂ar̂adabara, māmaar̂ā mā carta ð̂acuḁara nâ duḁa araē bacasia.

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEĐADA

Naļ cartara Lucaba ʙasia. Idjira griego basica ʙaa. Colosa 4:14de, Pilemoā 24de bida jara ʙaa maļ Lucara Paulo ume niʙasida. Maļgara ebudaara ʙaa ara naļ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. ΛCΛΓΛmaara 60 poa Jesucrito tođacarea Lucaba naļ cartara ʙasia.

Bedea bia Jesucritodebema ēberā dji droma Teopilo itea ʙadacarea Lucaba naļ carta sida Teopilo itea ʙasia Jesuba diabuedarāba opeđadadebemada cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de ʙaa. Dadjī Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume ʙade zebΛΓade bārāba idji ʙʙada edađia. Maļba bārāba Jerusaleāne, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tΛMΛara ʙeade bida mānebemada beadeadia.”

Dji naārābema capítulode (1:1-26) eda ʙā ʙaa Jesuba Ācōrē Jaure diai jaradada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada beđadebemada.

Maļare ʙā ʙaa Jesuba diabuedarāba Jerusaleāne bedea bia idjidebema jarapedadada (2:1deba aba 8:3daa). Eda ʙā ʙaa Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jaradiadada, Jesuderā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebaļ beapedadadebemada.

Maļare ʙā ʙaa Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade bida bedea bia idjidebema jarapedadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda ʙā ʙaa Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebema jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito iĵānebemada.

Jīrūare ʙā ʙaa Jesuba diabuedarāba bedea bia idjidebema judiorāēa jarapedadada. Eda ʙā ʙaa Ācōrē Jaure judiorāēmaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jΛwaeda ēdrΛđada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleāne dji jΛrepedadada (15:1-35), Paulo Jesu bedea jarade wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepedadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naārā māa cartade ʙΛ itea jūma ʙā diabuesia Jesuba o ʙadadebemada, idjia jaradia ʙada sida aba Ācōrēba bajānaa edeβΛΓadaa. Wadi bajānaa wāi naēna idjia diabuei carea edadarāa Ācōrē Jauredeba jaradisia cārēda odida panΛda.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida ʙarima zocārā unubisia cawadamārēā idjira wārāda lrēbasida. Cuarenta ewari māwā osia. Maļne ādjirāa jaradiabadjia sāwā Ācōrēba idji iĵā ʙeara bia pe eroʙada. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume ʙaside nāwā jarasia:

–Jerusaleā purudeba āyā wārānada. Nama jāānada aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarada diabΛΓadaa.* Maļnebemada māa bārā naēna

* 1:4 Luca 24:49; Juaļ 14:26-27; Isaia 32:14-15; Joel 2:28-32.

jarasia. ⁵ Wārāda Juaḷba ēberārāra baidoba borocuesia, baribaḷḷa dārāéne Ācōrēba idji Jaureda bārāa diaya.–†

⁶ Maḷbe Jesu ume ābaa duanḷba idjía iwidišidaa:

–Dai Boro, ḷidibaḷḷa ḷḷa dadji Israel purura djārā jḷwaedabemada ēdra ḷḷapeda dji boroda beica?–

⁷ Jesuba panusia:

–Māwāi ewarira bārāba cawadiē panḷḷa. Ababe mḷ Zezabaḷḷa cawa ḷḷa maḷ ewarira ḷḷada bēḷā. ⁸ Baribaḷḷa Ācōrē Jaure bārā ume baḷde zebaḷḷaḷde bārāba idji ḷḷḷada edadia. Maḷba bārāba Jerusaleḷne, jūma Judea druade, Samaria druade, drua ḷḷḷara beade bida mḷnebemada bedeadia.–

⁹ Jesuba māwā jaradacarea jūmarāba aḷ duanḷne ḷḷḷa jira wāsia. Maḷne jārārāba idjira ānā edada bēḷā waa ununaē basía. ¹⁰ Waḷidibida Jesu ḷḷḷa wānamaa aḷ duanḷne cawaéne ādjirā caita ēberāda umé odjasidaa. Ādjia cacuaḷde jḷ panḷḷa totroa basía. ¹¹ Maḷ ēberāba nāwā jarasidaa:

–Achirā Galileadebema, ḷcārē cārēā bajānaa aḷ panḷ? Jesu bārā ume baḷa bajānaa wānara wayacusa zeya idji bajānaa wāna quīḷḷāca.–‡

Matía edapedada

¹² Maḷbe Jesuba diabuedarāra Olivo eyadeba Jerusaleḷnaa jēda wāsidaa. Maḷ eyara Jerusaleḷ caita ḷḷa. Dji ḷḷḷara judiorā ḷnāḷbada ewaride wābada quīḷḷāca ḷḷa. ¹³ Jerusaleḷne jūēnapeda ḷḷḷarebema de jāne ādji cāibadamaa wāsidaa. Ādjirāra naḷḷḷāḷā basía: Pedro, Juaḷ, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoḷ Celote, idjaba Santiago warra Juda. § ¹⁴ Jūma ādjirāra Jesu djabarā ume, idji papa Maria ume, dewara wērārā ume bida ābaa dji jarebadjidaa Ācōrēa iwidišidaa.

¹⁵ Māwā duanḷne ewari aba Pedrorā djabarā ēsi ḷḷḷa nūmesia bedei carea. Ādjirāra ciento veinte panasidaca ḷḷa. Maḷne jarasia:

¹⁶ –Djabarā, naēnaeda Ācōrē Jaureba Judaba oidebemada Davia ḷḷabisia.* Ācōrē Bedeade ḷḷḷa quīḷḷāca wārāda māwāida baḷa bēḷā Judaba ēberārāda pe edesia Jesu jidadamārēā. ¹⁷ Judara dadjirā quīḷḷāca Jesuba edada basía. Dadjirāba obadara idjia bida o ḷḷabadjia.–

(¹⁸ Judaba Jesu jidabida carea paratada edasia. Maḷ parataba ējūāda nēdosia. Baribaḷḷa ara maḷ ējūāne Judara quīḷḷāca edaa boroare baesia. Idji bira jēsapeda idji jāsira jūma ēdraḷsia. ¹⁹ Jūma Jerusaleḷnebemarāba maḷ cawasidaḷde dji ējūāra trḷ ḷḷasidaa Aceldama. Maḷ trḷra ādji bedeade jara ḷḷa Oa Ējūā.)† ²⁰ Maḷne Pedroba jarasia:

–Judara māwāsia Salmo cartade ḷḷḷa quīḷḷāca:

Idji dera deduma beya. Ni abāḷda mama beadaēa.‡
Idjaba jara ḷḷa:

Idjia o baḷara dewaraḷba o beya.§

²¹⁻²² Maḷ bēḷā idji cacuabari bārānebemada aba dairā ume beida ḷḷa ēberārāa jarai carea Jesura wārāda ḷḷḷebasida. Maḷ ēberārā dadjirā ume baḷda ḷḷa Juaḷba dadji Boro Jesu borocuedadeba aba Ācōrēba Jesu bajānaa ededa ewarišidaa.–

† **1:5** Idji Jaureda bārāa diaya. Griego bedeade nāwā ḷḷḷa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.” ‡ **1:11** Apocalipsi 1:7. § **1:13** Santiago warra. Griego bedeade ḷḷḷa cartade ḷḷḷa “Santiago djaba.” * **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25. § **1:20** Salmo 109:8.

²³ Mañne ēberāda umé ɓalsidaa ādjidebemada aba edadi carea. Aba Jose basía. Idjira Barsabá wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basía.
²⁴⁻²⁵ Mañbe jūmarāba Ācōrēa nāwā iwīdisidaa:

–Dai Boro, Judara ɓala diabuedada ɓaesia. Idjia oida ɓara igarasia idji ɓaida ɓamaa wāi carea. Jūmarāba sode crīcha panara ɓala cawa ɓala. Mañ bēra dairāa cawabidua naŋga ēberā uméɓemarā sāŋgāda edabara ɓala diabuedaba obadara omārēā.–

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne Matíadrā ɓesia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarā once panā ume ābaa ɓesia.

2

Ācōrē Jauze zeda

¹ Māwānacarea Pentecoste ewarida jūēsia. Mañne Jesu ijā ɓeara jūma ābaa dji jare duanasidaa.* ² Māwā panāne cawaēne ūrīsidaa bajānaa jīgua nūmāda nāūrā dji cābāyā puá nūmā quīrāca. Dji dede jūmarāba mañ jīguara ūrīsidaa. ³ Ara māwāɓaraɓe tɓɓa uruada unusidaa. Mañ tɓɓa uruara ādji boroza maārī urusia. ⁴ Mañne Ācōrē Jauzeɓa panesidaa.† Ara mañda ādjia ūrīnaca bedeade bedeā duanesia Ācōrē Jauzeɓa bedeabida quīrāca.

⁵ Pentecoste ewari bēra judiorā druazabema Ācōrē waya ɓeada Jerusaleñne duanasidaa. ⁶ Ādjirāba mañ jīgua ūrīsidade acāde wāsidaa. Mañne ūrīsidaa Jesu ijā ɓeaba ādji bedeaza bedeā duanāda. Mañ bēra cawa crīchadaē basía. ⁷ Māwā panāne jarasidaa:

–¿Za bedeā duanara jūma Galileadeɓemaēca? ⁸ ¿Sāwā dadjirāba ūrī panā ara dadji bedeaza bedeā duanāda? ⁹ Dadjirā tāēna Partiadeɓemada, Mediadeɓemada, Elañneɓemada, Mesopotamiadeɓemada, Judeadeɓemada, Capadociadeɓemada, Pontodeɓemada, Asiadeɓemada, ¹⁰ Prigiadeɓemada, Panpiliadeɓemada, Egiptodeɓemada, Romaneɓemada, ācāra Libia druade Cirene puru caita ɓeabada sida nama duanāa. Dadji judiorā arada, judiorā crīcha ēpēbada sida nama panāa. ¹¹ Idjaba ēberārā Cretadeɓemada, Arabiadeɓema sida nama panāa. jūmarāba ara dadji bedeaza ūrī panāa Ācōrēba waɓaɓa oɓadeɓemada bedeā duanāda!–

¹² Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē bēra nāwā jara duanesidaa:

–Nañ ēberārāra ¿sāwā jāwā bedeā duanā?–

¹³ Mañne dewararāba ipida jara duanasidaa:

–Ādjirāra ituaba beu duanāa.–

Pedroba Jerusaleñne jaradiada

¹⁴ Mañne Pedrorā dewara once ume ābaa ɓada piradrāpeda jīgua jara-sia:

–Achirā judiorā, jūma Jerusaleñne ɓeabari bida nañda cawaɓada; māa jarabara quīrācuīta ūrīnada. ¹⁵ Bārāba crīcha panāa dairāra ituaba beu duanāda baribara māwāéa. jwaɓibida diapeda nūmā! ¹⁶ Āteɓara dai māwā bedeā duanāneɓemada Ācōrēneba bedeabari Joelba nāwā ɓasia:

¹⁷ Ācōrēba nāwā jara ɓala:

Jirūareɓema ewaride mā Jaurera jūma ēberārāa diaya.

Māwā bārā warrarāra, bārā caurā sida māneba bedeāda.

* **2:1** Pentecoste ewarira naēna “néu nārā ewapedada carea ɓasrida obada ewari” abadjidaa. Levitico 23:15-21. † **2:4** Hecho 1:8.

M̄la cūdrarāa cāimocara quĩrāca ne unubiya. Drõārāa bida cāimocarae ne unubiya.

¹⁸ Mañ ewaride m̄ Jaurera m̄ nezocarāa diaya, wērāa, umaquĩrāa bida. Mañe ãdjirāa m̄neba bedeadia.

¹⁹ Mañ ewaride ne ununacada bajāne unubicuaya. Nañ ějũāne bida unubicuaya.

Oada, uruada, nārĩ cowa sida unubicuaya.

²⁰ Ācõrēba cawa oi ewari jũei naēna λmādaura quiya. Jedeco sida oa baya. Mañ ewarira ewari droma baya.

²¹ Barib_{AR}Λ dadjirā Boroa quĩrā djuburia iwidi_BΛdara idjia jũma ědr_Λ edaya.†

²² Achirā Israeldebema, nañ bedeara ũrĩnadua: Ācõrēba Jesu Nazaredebemaa ne ununaca waib_{ΛA} beada bārā tãēna obicuasias. Māwā o BΛdeba Jesuba cawabisia Ācõrēra idji ume BΛda. Mañ_{ARA} bārāba bio cawa pan_{ΛA}. ²³ Ācõrēba naēna crĩcha ba_{da} quĩrāca ab_{ΛA} idu Jesura bārā j_Λwaeda BΛbisias. Mañbe bārāba ěberārā cadjiruarāa crude cachi beabisidaa. Ācõrēba cawa basia mañra jũma māwāida. ²⁴ Jesura bia mĩga beusias. Barib_{AR}Λ Ācõrēba idjira λrēbabida bē_{rā} beuba poya erobeē basia.

²⁵ Dadji boro Daviba idjidebemada nāwā jarasia:

M̄la unusia dadji Borora ewariza m̄ ume BΛda.

Idjira m̄ j_Λwa araare BΛ bē_{rā} ne wayaa neē BΛa.

²⁶ Mañ carea m̄ sora BΛsrīda BΛa; m̄ra bio BΛsrīda trā_Λ BΛa.

M̄la cawa BΛa idjia m̄ra λrēbabida. Mañ bē_{rā} beuimĩna necai BΛa.

²⁷ M̄la cawa BΛa BΛa m̄ra beudarā jaure panabadama ameēda.

M̄, BΛ nezoca jipa BΛra idu berawabiēa.

²⁸ BΛa cawabisia m̄ra wayacusa zocai baida,§ idjaba BΛra m̄ ume BΛ bē_{rā} m̄ra bio BΛsrīdabiya.*

²⁹ M̄ djabarā judiorā, m̄la ebuda jaraya: dadjirā drõāenabema Davi beudacarea idjira t_Λbarisidaa. Idji t_Λbarīpedadara dadjirāba wadibida unubadaa. ³⁰ Davira Ācõrēneba bedebari basia. Mañ bē_{rā} cawa basia Ācõrēba wārāneba jarasida idjideba yõb_{AR}Λda ab_Λ idji cacuabari israelerā boroda BΛida.† ³¹ Māwāida cawa ba_{da} bē_{rā} idjia bedeasia Ācõrēba ědr_Λ edabari diai jarada λrēbaidebemada.‡ Idjia jarasia Ācõrēba ědr_Λ edabarira beudarā jaure panabadama ameēda idjaba idji cacuara berawabiēda.

³² Daviba jarada quĩrāca Ācõrēba Jesura beu ba_{dada} λrēbabisias. Jũma dairāba mañ_{ARA} unusidaa. ³³ Dadji Zeza Ācõrēba idji j_Λwa araare Jesura dji dromada BΛasia. Mañbe idji Jaure diai jaradada Jesua diasia idjiderāa diamārēa. Jesuba mañ Jaurera wārāda dairāa diasia. Bārāba unu pan_{ARA}, ũrĩ pan_Λ sida idji Jaureba māwā obi BΛa.

³⁴⁻³⁵ Dadjirāba cawa pan_{ΛA} Davira ara idjidebemada bedeaē basida bajāne dji dromada beē ba_{da} bē_{rā}. Āteb_{AR}Λ idjia nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba m̄ boroa jarasia: m̄ j_Λwa araare chũmedua ab_Λ BΛ ume dji quĩrūrā m̄la BΛ j_Λwaeda BΛB_{AR}Λdaa.§

‡ 2:21 Joel 2:28-32. § 2:28 Wayacusa zocai baida. Griego bedea_{de} BΛ BΛa “o zocai baidebemada.” * 2:28 Salmo 16:8-11. † 2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ 2:31 Ācõrēba ědr_Λ edabari diai jarada. Mañba jara BΛa “Crito.” § 2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44.

³⁶ Mañ carea jūma israelerā, wārāda cawadadua: Jesu, bārāba crude cachibipedadara Ācōrēba jūmarā Boroda b̄asia. Idjidra dadji ēdra edabari diai jaradaa.*

³⁷ Mañ ūrīsidade jūmarāda bio sopuasidaa. Mañ carea ādjirāba Pedroa, Jesuba diabueda dewararāa bida iwīdisidaa:

–Djabarā, ġēdrađi carea cārēda oēda panā?–

³⁸ Mañne Pedroba panusia:

–Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito trāneba borocuedadua. Mañne bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda idji Jaureda bārāa diaya. ³⁹ Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārā itea b̄aa, bārā warrarā itea b̄aa, ēberārā t̄l̄m̄l̄ beabadarā itea bida b̄aa.† Jūma dadji Boro Ācōrēba trā b̄a ēberārā itea b̄aa.–

⁴⁰ Pedrora dārā bedeasia ādjirāba ĩjānamārēā. Nāwā jara b̄asia:

–ĭĀcōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdrađadua!–‡

⁴¹ Zocārā ēberārāba idji bedeara ĩjānapeda borocuesidaa. Mañ ewaride Jesu ĩjāpedadada mil ūbea panasidaca b̄aa.

⁴² Jesuba diabuedarāba jaradia panāra ādjirāba bio ēpēbadjidaa. Ābaa bia duanabadjidaa. Jesu quīrānebađi carea cobada sida cobadjidaa.Š Idjaba Ācōrēa iwīdi panabadjidaa.

Jesu ĩjā beaba o panananebema

⁴³ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidaa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēra bio wayasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Jūma Jesu ĩjā beara ābaa bia duanabadjidaa. Ḍc̄l̄r̄l̄ba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē beb̄l̄r̄l̄de paratara diabadjidaa. Māwā ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ⁴⁶ Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji j̄arebadjidaa idjaba djabarā deza sobiadeba b̄l̄sr̄ida ābaa ne cobadjidaa. ⁴⁷ Ādjirāba Ācōrēa bia bedeabadjidaa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidaa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdra edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

3

Pedroba ēberā j̄r̄ū biē b̄a biabida

¹ Ewari aba ĩmāđau ḹl̄eda judiorāba Ācōrēa iwīdibada horade Pedrora Juañ sida Ācōrē de dromanaa wāsidaa. ² Mañne Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā b̄l̄ abadade ēberā j̄r̄ū biē topedadada b̄asia. Ēberārāba idjira ewariza mamaa edebadjidaa dji edaa wāb̄l̄darāa parata iwīdīmārēā. ³ Idjia Pedro, Juañ sida eda wāb̄l̄dada unuside paratada iwīdisia. ⁴ Pedroba, Juañ bida idjimaac̄l̄sidaa. Mañne Pedroba jarasia:

–Daimaa ac̄l̄dua.–

⁵ Idjia ne diađida cr̄iċhada b̄ērā ādjimaa ac̄l̄sia. ⁶ Barib̄l̄r̄l̄ Pedroba jarasia:

–M̄l̄a paratada, oro sida neē b̄aa, barib̄l̄r̄l̄ m̄l̄a erob̄l̄ada b̄l̄a diaya: j̄jesucrito Nazaredebema trāneba piradr̄apeda n̄ibade wādua!–

* **2:36** Ēdra edabari diai jarada. Mañba jara b̄aa “Crito.” † **2:39** Ezequiel 36:23-28. ‡ **2:40** Ezequiel 11:19-21; 18:30-32. § **2:42** Jesu quīrānebađi carea cobada sida cobadjidaa. Griego bedeade b̄l̄ b̄aa “pañ cōrācuađapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

7 Mañne Pedroba dji ēberā jawa araare jidapeda piradrΛ edasia. PiradrΛbaγΛde dji ēberā jīrūra, idji cōrācōrā sida biasia. 8 Ara mañda λta jādrΛpeda taibađe wāsia. JādrΛ jādrΛ nīne Ācōrēa bia bedeā bΛda ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. 9 Jūmarāba idjira Ācōrēa bia bedeā nīda unusidaa. 10 Mañ unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā BΛ abadama parata iwidi chūmabadjida.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare jīgua jaradiada

11 Ēberā jīrū biē bađaba Pedrora, Juañ sida quenabarica basia. Ādjira Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca bΛ edaare panasidaa. Ādji pananamaa Salomōλ abadaa. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā ādjimaa pira wāsidaa. 12 Pedroba mañ unuside jarasia:

–Achirā Israeldebema, ¿cārē cārēā cawa crīchadaē panΛ? ¿Cārē cārēā daida aca panΛ? ¿Crīcha panΛca dai bΛadaeba wa दौरā Ācōrē quīrāpita jipa panΛ bērā nañ ēberāra biabisidada? ¡Māwāē! 13 Ācōrē dadjirā drōāenabema Abrahañ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume bađaba idji nezoca Jesura dji Dromada bΛasia.* Bārāba idjira Pilatoa jida diasidaa beamārēā. Pilatoba idjira ēdrΛ bΛ quīrā bađamīna bārāba igarasidaa. 14 Bārāba Ācōrē Nezoca Jipa BΛra igaradapeda mīā sē iwidi panasidaa Pilatoba mīā beadada ēdrΛ bΛmārēā.† 15 Māwā bārāba dadji Zocai Bai Diabarida beasidaa. BaribΛγΛ Ācōrēba idjira beu bađada λrēbabisia. Mañ λrēbađara daiba unusidaa. 16 Ara mañ Jesu λbΛaba nañ ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba iñā panΛa Jesuba cacua biē beara biabibarida. Māwā iñā panΛneba nañ ēberāra wārāda biasia. Mañra bārāba ebuda unu panΛa.

17 Mλ djabarā judiorā, mλa cawa bΛa bārāba, bārā bororā bida Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabarida cawadaē basi bērā. 18 BaribΛγΛ maλgΛdeba Ācōrēba naēna jaradara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia idjia ēdrΛ edabari diai jaradara bia mīgapeda beuida.‡ 19 Jālbe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwā osidara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoapeda sobiabiya. 20 Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda bΛda bērā. 21 Nawena Jesucritora bajāne bΛa aba Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obΛγΛdaa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

22 Moiseba dadji drōāenabemarā nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mλ diabueda quīrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Mañ ēberāra ara bārā purudebema baya. Idjia jarabΛγΛra jūma iñānada. 23 Idjia jara bΛda abaλba iñāēbΛγΛ, Ācōrēba mañ ēberāra idji purudebemada āyā bΛya.”§ 24 Mañ awara Samuel ewarideba λtaa jūma Ācōrēneba bedeabadarāba nañ ewaridebemada bedeasidaa. 25 Ācōrēba ādjirāneba bedeada idi wārāda unu panΛa.

Mañ awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bedeada bΛasia. Idjia Abrahañ nāwā jarasia: “Mλa bΛdeba yōbΛγΛdeba nañ ējūāne bea purura

* 3:13 Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara bΛa “Warra.” † 3:14 Marco 15:6-15. ‡ 3:18 Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaia 52:13deba aba 53:12daa. ĒdrΛ edabari diai jarada. Mañba jara bΛa “Crito.” § 3:23 Deuteronomio 18:15-19.

jūma carebaya.* Mañ bedea b̄adara bārāba idi wārāda unu pan̄aa.
 26 Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naārā bārāmaa diabuesia care-
 bamārēā.† Bādjiza careba b̄aa bārāba cadjirua obadara igaradamārēā.–

4

Pedro, Juañ sida judiorā bororāmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juañ sida ēberārā ume wadi bedea pan̄ane sacerdoterāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā boroda, saduceorā sida ādjimaa zesidaa.
² Mañne Pedroba Juañ bida ēberārāa jaradia panasidaa Jesu lrēbada quīrāca ēberārā sida lrēbadida. Mañ carea dji bororāa quīrūsidaa.
³ Pedrorā, Juañ sida jidadapeda queubodo bērā aba nurēma preso b̄asidaa. ⁴ Barib̄ar̄a Pedroba jaradia bada ūrī panana zocārāba Jesura ĩjāsidaa. Mañrā bara Jesu ĩjā beara dji umaquīrārā awa mil juesuma panasidaca b̄aa.

⁵ Nurēma judiorā dji bororāda, dji drōārāda, ādji ley jaradiabadarā sida Jerusaleñe ābaa dji j̄aresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anāda arima basia. Idjaba idji ēberārāda zocārā panasidaa: Caipāda, Juañda, Alejandroda, dewararā sida.* ⁷ Mañne ādjirāba Pedrorā Juañ sida enebisidaa. Ādjirā quīrāpita nūm̄anapeda nāwā iwidisidaa:†

–Jāñ ēberā ĩrū biē badara bārāba ¿caī ab̄adeba biabisida? ¿Cai tr̄ñeba jāwā osida?–

⁸ Mañne Pedroba Ācōrē Jauredeba nāwā panusia:

–Dadji purudebema bororā, Israeldebema drōārā dji dromarā: ⁹ idi bārāba दौरا cawa ob̄adaa ēberā ĩrū biē bada carebapedada carea. Iwidi pan̄aa idjira sāwā biasida. ¹⁰ Māēteara daiba ebuda panunia bārāba, jūma israelerā bida bio cawadamārēā. Naḡ̄a ēberā bārā quīrāpita nūm̄ara Jesucrito Nazaredebema ab̄adeba biasia.† Mañ Jesucritora bārāba crude cachi beasidaa, barib̄ar̄a Ācōrēba idjira lrēbabisia. ¹¹ Ācōrē cartade b̄a b̄aa: “De obadaba mōgara igarapedadara dji biara b̄ada besia.”§ Jesura mañ mōgara quīrāca b̄aa. Bārā dji de obada quīrāca pan̄aba idjira igarasidaa. Barib̄ar̄a Ācōrēba idjira dji biara b̄ada basia. ¹² Aba idjiab̄ar̄a dadjirāra poya ēdr̄a edaya. Idji awara Ācōrēba ni abaada nañ ējūāne b̄āe basia ēberārā ēdr̄a edamārēā.–

¹³ Dji bororāba Pedro, Juañ sida ne wayaa neē bedea pan̄ada unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawa panasidaa Pedrorā Juañ sida mācua carta cawa pan̄ēda. Mañ awara cawasidaa ādjira Jesu ume nībabadjidada. ¹⁴ Barib̄ar̄a dji ēberā biadara ādji ume nūm̄a bērā ādjira poya biē jaradaē basia. ¹⁵ Mañne dji bororāba Pedro, Juañ bida jarasidaa dajadaa j̄āñe wānamārēā. Mañbe ara ādjiduba bedeasidaa. ¹⁶ Nāwā jarasidaa:

–Jāñ ēberārāra ¿sāwā odi? Ādjia mañ ne ununaca odapedadara jūma Jerusaleñebemārāba cawa pan̄aa. Dadjia poya sewaada adaēa. ¹⁷ Barib̄ar̄a mañnebemada dewararāa idu cawabida amaaba jāñ Jesuare pan̄arāa waragadia idji tr̄ñeba waa bedearānamārēā.–

* **3:25** Genesi 22:18; 26:4. † **3:26** Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara b̄aa “Warra.” * **4:6** Mañ ewaride Caipāra sacerdotē dji droma basia barib̄ar̄a idji zāwārē Anāra mañ naēna sacerdotē dji droma bada bērā idjira wadibida māwā tr̄j̄ jarabadjidada. † **4:7** Luca 12:11-12. ‡ **4:10** Jesucrito Nazaredebema ab̄adeba. Griego bedeaēde “Jesucrito Nazaredebema tr̄ñeba” b̄a b̄aa. § **4:11** Salmo 118:22; Luca 20:9-19.

18 Ara maŕda Pedrora Juaŕ sida waya trŕnapeda ebuŕa jarasidaa ni maãrŕ bida Jesudebemada bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã. 19 Baribr̃ Pedroba, Juaŕ bida jarasidaa:

–Bio crŕchadaua. ¿Biara b̃aca Ācõrẽda ãjanida wa bãrãba jara pañda ãjanida? Daimaarã biara b̃la Ācõrẽdra ãjanida. 20 Daiba unupedada, ùripedada sida jaradia panania. Poya chupeadaẽa.–

21 Maŕbe dji bororãba wetara waragadapeda Pedrora Juaŕ sida ãdra b̃asidaa. Puruda waya pañla bẽrã cawadaẽ basía sãwã cawa odida. Dji ãberã biada carea jũmarãda Ācõrẽa bia bedea duanasidaa. 22 Maŕ ãberã ne ununacadeba biadara cuarenta poa auŕu basia.

Jesu ãã beaba sozarrada iwidipedada

23 Pedrora Juaŕ sida preso pananada ãdraŕapeda waabema Jesu ãã bea ãbaa duanamaa wãsidaa. Maŕbe sacerdote bororãba, drõarã dji dromarã bida ãdjia jarapedadada jũma nẽb̃ar̃asidaa. 24 Maŕ ùr̃isidade jũma ãbaa Ācõrẽa iwidisidaa:

–Dai Boro jũma poya b̃la, b̃lab̃ar̃la bajãra, naŕ ãjũãra, pusara, jũma ãdjide nũma sida osia. 25 B̃la Jauredeba b̃la nezoca Davia nãwã jarabisia.* ¿Cãrẽ cãrẽã judiorãẽ puru beara quĩrũ duañla? ¿Cãrẽ cãrẽã puru beara ãdji quĩrãbe bedea au pañla djõni carea?

26 Druazabema bororãda dji dromarã ume ãbaa dji j̃aresidaa dadji Ācõrẽ ume, idjia b̃ada Boro ume bida djõni carea.†

27-28 Ara maŕ quĩrãca naŕ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorãẽda, dadji Israel puru sida dji j̃arapeda bedea ausidaa b̃la nezoca jipa b̃la Jesu beadi carea.‡ B̃la idjira dadjirã Boroda b̃ladam̃ina ãdjia mãwã osidaa b̃la naẽna crŕcha bada quĩrãca. B̃ara bio l̃b̃la b̃la bẽrã naẽna b̃lasia ãdjia mãwã odamãrẽã.

29 Dai Boro, ac̃dua sãwã ãdjirãba dairãra waraga pañda. Sozarrada dairã b̃la nezocarãa diadua b̃la bedeara ne wayaa neẽ jaradi carea. 30 B̃la l̃b̃la sida diadua cacua biẽ beara biabidi carea idjaba b̃la nezoca jipa b̃la Jesu trŕneba ne ununacada odi carea.–

31 Ācõrẽa iwidipedadacarea ãdji duañla dera uresia. Maŕne jũmarãda Ācõrẽ Jauredeba duanesidaa. Maŕba Ācõrẽ bedeara ne wayaa neẽ jara duanasidaa.

Anania Sapira sida beupedada

32 Maŕ ewaride Jesu ãã beara abari crŕchadeba, abari sodeba ãbaa bia duanasidaa. Ni abal̃ba jaradaca basía idjia ne erob̃ara ababe idjideda, ãteb̃ar̃la ãdjia erobeaba dji carebadjidiaa. 33 Jesuba diabuedarãba Ācõrẽ l̃bal̃adeba dadji Boro Jesu ãrẽbadadebemada ebuŕa jaradiabadjidiaa. Idjaba Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebadjia. § 34-35 Maŕ bẽrã ãdjirã tãena ne neẽ beara neẽ basía. ãjũã erobeaba ãdji ãjũãra nẽdobuebadjidiaa idjaba de erobeaba ãdji dera nẽdobuebadjidiaa. Nẽdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarãmaa edebadjidiaa cawa jedecadamãrẽã. Djaba aba ne neẽ beb̃ar̃ade parata diabadjidiaa.

* **4:25** B̃la Jauredeba. Griego bedeadẽ l̃car̃la cartade maŕra neẽa. B̃la nezoca Davi. Griego bedeadẽ l̃car̃la cartade idjaba “dai drõãenabema” b̃la b̃la. † **4:26** Salmo 2:1-2. Idjia dadjirã Boroda b̃lada. Maŕg̃aba jara b̃la “idji Crito.” ‡ **4:27-28** Herode. Maŕ Herodera Antipa trŕ jarabadjidiaa. Nezoca. Maŕ bedeaba idjaba jara b̃la “Warra.” § **4:33** Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebadjia. Maŕ bedeaba idjaba jara b̃la “jũma ãberãrãba Jesu ãã beara wayabadjidiaa.”

³⁶ Mañ eberã Jose abadada ãdjirã ume basia. Jesuba diabuedarãba idjira trã basidaa Bernabe. (Bernabe trãba jara bala “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yõna basia. Chipre druade tosidaa. ³⁷ Mañ Bernabeba ãjũãda nõdobuepeã dji paratara Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã edesia.

5

¹ Idjaba eberã Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. ãdjia bida ãjũãda nõdobuesidaa. ² Baribãrã Ananiãra dji quima ume bedea audapeã dji paratara jũma diaẽ basia. Mãwãmĩna Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã diabãrãde jũma diabãrãda asia. ³ Mañne Pedroba jarasia:

–Ananía, bala çcãrẽ cãrẽã diaurura bã soãe idu eã wãbisi? Bala ãcõrẽ Jaurea sewada o bala. Bã ãjũã nõdobuedãdebema paratara ãcãrã mẽrã erobã. ⁴ Jã ãjũãra çbãrẽ basica? Nõdobuepeã dji parata sida çbãrẽ basica? Jũma dia quĩrĩãẽ basibãrã çcãrẽ cãrẽã jãwã bã soãe sewa oida crĩchasi? Bala eberãã sewa oẽ basia, ãtebãrã ãcõrẽã sewa osia.–

⁵ Mañ ãrĩsida Ananiãra abeda beu basia. Mañnebema ãrĩpedadara bio ne wayasidaa. ⁶ Mañbe ãcãrã cũdrãrãba dji bẽwãrãra wuaba bãradapeã tabaride edesidaa.

⁷ Dãrãẽne Ananía quima Sapirada jũesia.† Idjia Ananía sãwãnada adua basia. ⁸ Pedroba idjia iwidisia:

–Mãã jaradua çbãrã ãjũãra nõdobuesidaca bã quimaba parata enena quĩrãca?–

Sapiraba panusia:

–Mãẽ, jãlgã nõbããde nõdobuesidaa.–

⁹ Mañ bẽrã Pedroba jarasia:

–Bãrãra çcãrẽ cãrẽã sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sãwã oi cawaya? ¡Acãdua! Bã quima tabaride wã pananada awuã zebãdaa. Ara nawena bã sida tabaride ededia.–

¹⁰ Ara mañ jarabãrãde idjira Pedro jĩrũ caita beu basia. Cũdrãrã eã jũẽbãdaẽ unusidaa idjira beu tabãda. Mañne dajadaa ededapeã dji quima caita tabarisidaa. ¹¹ Mañ carea djabarãra, jũma mañnebema ãrĩpedada sida ne wayasidaa.

Jesu ãjã beaba eberãrã zocãrã biabipedada

¹² Mañ ewaride Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã ocuabadjidaa. Mãwã cawabisidaa ãcõrẽra ãdjirã ume bãda. Abãri crĩchãdeba jũma djabarãda ãcõrẽ de droma mõgaraba auãdu jũrã ca bã eããre ãbaa dji jãrebadjidaa. Dji jãre pananama Salomõ abadaa. ¹³ Djabarã awara ne wayaaba ni abããda ãdjirã ume pananaẽ basia, baribãrã zocãrãba ãdjirãnebemada bia bedea duanasidaa. ¹⁴ Mañne zocãrã umaquĩrãrãba wẽrãrã bida dadji Borora ãjãsidã. Mãwã idji ãjã beara yõ wãsidã. ¹⁵ Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã o panã bẽrã eberãrãba cacua biẽ beada o icawa cããde wa jueporode bãbadjidaa Pedro wãyã wãbãrãde idji cacua jaureba waramãrẽã. ¹⁶ Zocãrã eberãrã Jerusaleã

* 5:1 Mañ Ananiãra ababe naã capítulo 5de odja bala. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananiãnebemada bã bala. Idjaba capítulo 23de dewara Ananiãnebemada bã bala. † 5:7 Dãrãẽne. Griego bedeaãde bã bala: “Hora ãbea babããde.”

caita bea purudebema bida cacua biẽ beada, jai bara bea sida adjimaa edebadjidaa. Maãbe jumarãda biacuabadjidaa.

Bajãnebema nezocaba Jesuba diabuedarã êdra bãda

¹⁷ Jesuba diabuedarãmaa zocãrã wã panã carea sacerdote dji dromada, jũma saduceorã idjiare bea sida sođe biẽ duanesidaa. ¹⁸ Maã carea Jesuba diabuedarãra jidadapeda preso bãcuasidaa. ¹⁹ Baribãrã ara maã diamasi dadjirã Boro nezoca bajãnebemaba dji eda wãbadara ewapeda adjirãra êdra bãsia. Maãbe jarasia:

²⁰ –Ãcõrẽ de dromanaa wãnapeda eberãrãa dadji zocai bai djiwididebemada jaradadua.–

²¹ Adjia ùrĩpedadara ìjãsidãa. Nurẽma diapeda Ãcõrẽ de dromanaa wãnapeda jaradia panesidaa. Maãmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duana bida jũma Israeldebema drõãrã dji dromarãda trãsidãa abaa dji jãrẽdi carea. Maãne Ãcõrẽ de dromanebema zarrarãda preso bãbada dedãa wãbisidaa Jesuba diabuedarã jãrãde wãnamãrẽã. ²² Baribãrã zarrarãra preso bãbada dede jũesidãde adjirãra ununaẽ basia. Maã bẽrã jẽda jarade wãsidãa. ²³ Zarrarãba dji dromarãa nãwã jarasidaa:

–Dairãba preso bãbada dera bio jũãtrã bãda idjaba zarrarãda dji edaa wãbadaza panãda unusidaa, baribãrã ewa acãbadãde ni abãda ununaẽ basia.–

²⁴ Maã ùrĩsidãde Ãcõrẽ de dromanebema zarrarã boroba, sacerdoterã bororã bida cawa crĩchadaẽ basia idjaba cawadaẽ basia mamaãba ãtaa cãrẽda sãwãida.† ²⁵ Mãwã duanae eberãda eda zepeda jarasia:

–jãrãba preso bãpedadarãba Ãcõrẽ de droma dajada jaradia panã!–

²⁶ Maã ùrĩsidãde Ãcõrẽ de dromanebema zarrarãra, adji boro sida Jesuba diabuedarã jãrãde wãsidãa. Baribãrã enebãdãde biẽ odaẽ basia. Wayasidaa puruba adjida mõgaraba tabari beadida. ²⁷ Enenapeda dji jãre duana quĩrãpita nũmãsidãa. Maãbe sacerdote dji dromaba adjirãra jarasia:

²⁸ –Naẽna dairãba bio jarasidaa bãrãba jãã eberã trãneba waa jaradiarãnamãrẽã. Baribãrã bãrãba jũma Jerusaleãnebemarãa jaradia panã. Maã awara jãã eberã beapedada carea daidrã bedeadẽ bã quĩrã panã.–

²⁹ Maãne Pedroba, Jesuba diabuedarã waabemarã bida panusidaa:

–Eberãrãba jara panã cãyãbara Ãcõrẽba jara bãdrã ìjãnida panã.

³⁰ Bãrãba Jesura crude cachi beasidaa.‡ Baribãrã bãrãba beapedadara dadji drõã naẽnabemarã Ãcõrẽba ãrẽbabisia. ³¹ Ãcõrẽba Jesura dadjirã Boroda bamãrẽã idji jãwa araare bãsia. Idjaba dadji Êdra Edabarida bãsia. Idjideba israelerãba cadjiruara igaradapeda waya Ãcõrẽmaa poya zedia. Mãwãra adjirãba cadjirua opedadara Ãcõrẽba quĩrãdoaya. ³² Mããgãdebemada dairãba ebuda jarabadaa. Ãcõrẽ Jaurẽ bida abarida jarabaria. Ãcõrẽba idji Jaurera idji ìjãbãdarãa diabarã.–

³³ Maã ùrĩsidãde dji dromarãra bio quĩrũsidãa. Mããba Jesuba diabuedarãra bea quĩrã panesidaa. ³⁴ Mããne pariseo Gamaliel abadada bãsia. Mãã Gamalielera judiorã ley jaradiabari dji droma bãsia. Jumarãba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradrãpeda Jesuba diabuedarãra dajadaa edebisia. ³⁵ Maãbe dji dromarãa jarasia:

† 5:24 Sacerdoterã bororã. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade naã sida bã bãa: “Sacerdote dji droma.” § 5:30 Deuteronomio 21:22-23.

–Achirã Israeldebema, bārãba mañ ëberãrã sãwã odidebemada bio crĩchadada. ³⁶ Ëberã Teudã sãwãnada quĩrãnebadada. Mañra dãrãé ðla. Mañ ëberãba ara idjida dji dromaana abadjia. Mañ bërã cuatrociento ëberãrãba idjira ëpësidaa. Baribarã romanorãba idji beasidade jũma idji ume nĩbapedadara memenesidaa. Mañbe jũma idjia oi crĩcha badara jõsia. ³⁷ Mãwãnacarea Romanebema boroba jũmarãda juachabisia. Mañ ewaride ëberã Juda Galileadebemada basia. Mañ Judaba ëberãrãra zocãrã idji ume eronĩbasia. Baribarã romanorãba idji beasidade jũma idji ume nĩbapedadara memenesidaa. ³⁸ Mañ carea mña jaraya: nañra ëberãrãra idu badada. Ædjirãra bië orãnadada. Ædjia o panara, Ædjia oi crĩcha panasida ara Ædji crĩchadeba ze ðbarã, dãrãéne jũma jõya. ³⁹ Baribarã Æcõrëba obi ðbarã, bārãba poyadaëa. Mañ bërã quĩrãcuita beadadada Æcõrë ume djõna amaaba.–

Gamalielba jaradara jũmarãba ïjãsidaa. ⁴⁰ Mañbe Jesuba diabuedarãra wayacusa edaa trãsidaa. Soaba ubidapeda Ædjirãra jarasidaa waa Jesu trãneba ëberãrãba bedearãnamãrëã. Mañbe Ædra basidaa. ⁴¹ Ara mañda Jesuba diabuedarãra dji dromarã Æbaa jare panamaaba basrida wãsidaa. Cawasidaa Æcõrëba Ædjirãra bia unusida, Jesu ïjã panã carea idu bia mĩgabida bërã. ⁴² Æcõrë de droma dajadaare, ëberãrã deza bida Ædjirãba ewariza chupeadaë Jesucritodebemada jaradiabadjidada. Ebuda jarabadjidada Jesura Æcõrëba Ædra edabari diai jaradada.

6

Djabarã carebadarã siete edapedada

¹ Mañ ewaride Jesu ïjã beara auuara yõ wãsidaa. Mañne griego bedede bedebadaba hebreo bedede bedebadara bië jara panesidaa. Jarasidaa djabarãba pëdra wërãrã ewariza carebadada Ædji pëdra wërãrãda carebadada. ² Mañ carea Jesuba diabueda doce panãba jũma Jesu ïjã beara Æbaa jaredapeda nãwã jarasidaa:

–Bia ðlã dairãba Æcõrë bedea jaradia panara idu badida ababe pëdra wërãrã carebadi carea.* ³ Mañ bërã djabarã, bārãnebema siete ëberãrã jipa beada edadada. Ædjira Æcõrë Jauredaba beadida panã idjaba crĩcha cawa beadida panã. Mañgarãra dairãba ðlã pëdra wërãrã, dewararã sida carebadamãrëã. ⁴ Mãwã osidara dairãba poya biara Æcõrëa iwidi panania idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ædjia jarapedadara jũmarãba bia ïrĩsidaa. Mañ bërã Estebañda edasidaa. Mañ Estebañba Jesura bio ïjã basia; Æcõrë Jauredaba basia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timoñda, Parmenada, idjaba Nicolás Antioquía purudebemada edasidaa.† Mañ Nicolára griego basia baribarã judio quĩrãca badadjia. ⁶ Djabarãba mañgarãra Jesuba diabuedarãmaa edesidaa. Mañbe Jesuba diabuedarãba Æcõrëa iwidi badade jawada Ædjirã ðrã basidaa Æcõrëba quĩrã ðlã odamãrëã.

⁷ Mañne djabarãba bedea dadji Boro Jesudebemada auuara jarasidaa.‡ Mãwã Jesu ïjã beara Jerusaleñne auuara yõsidaa. Mañ

* **6:2** Pëdra wërãrã carebadi carea. Griego bedede ðlã ðla: “Djãrã ne cobigadi carea” wa “parata cawa jedecadi carea.” † **6:5** Mañ Pelipedebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bida. Idjira Jesuba diabuedaë basia. Idjira biara trã jarabadjidaa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia jarabari.” ‡ **6:7** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedede ðlã ðla “Æcõrë bedea.”

awara zocārā sacerdoterā bida ĩjāsidaa.

Estebaļ dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadeba Estebaļra bio careba basia. Idji aḅalara Estebaļa diasia ne ununaca waiḅada eberārā tāēna o ḅamārēā. ⁹ Maļne ḅcḅḅ judiorā Cirene druadebemada idjaba Alejandría purudebemada panasidaa. Ādjirā dji jarebada dera “Nezoca Ēdrapedadarā” abadjidaa. Dewara judiorā Cilicia druadebemada idjaba Asia druadebema sida panasidaa. Jūma maļ judiorāra Estebaļ ume caicaya duanesidaa. ¹⁰ Baribḅḅ ādjirāba Estebaļra poyadaē basia, idjira Ācōrē Jaure necawaadeba bedebadji bērā. ¹¹ Maļ carea ādjirāba ḅcḅḅ eberārā paratada diasidaa nāwā sewa oḅamārēā:

–Daiba ūrīsidaa jāļ eberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida biē bedeḅa ḅada.–

¹² Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada sida quīrūbigasidaa. Maļ carea Estebaļra jidadapeḅa judiorā dji bororā ābaa jare duanamaa edesidaa. ¹³ Maļne sewa jaraḅamārēā ḅcḅḅ eberāda mamaa edesidaa. Maļgarāba nāwā jarasidaa:

–Jāļ eberāba Ācōrē de dromanebemada, dadjirā leydebema sida biē bedeḅa babaria. ¹⁴ Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Ācōrē de dromara ārīda idjaba Moiseba jaradia ḅadara quīrā awara oida. Idjira māwā bedeḅa ḅada daiba ūrīsidaa.–

¹⁵ Jūma dji bororā mama chūmeaba Estebaļ acḅḅade unusidaa idji quīrāra bajānebema nezoca quīrādarra quīrāca ḅada.

7

Estebaļba Moise, Ācōrē sida biē jaracaada ada

¹ Maļne sacerdote dji dromaba Estebaļa iwīdisia:

–Ādjia jara panara wārāca?–

² Estebaļba nāwā panusia:

–Mā djabarā judiorā, mā bororā, mā djuburia mā bedeḅa ūrīnada. Dadji drōā naēnabema Abrahaļ waḅi Mesopotamia druade ḅaside Haraļ purude ḅade wāi naēna Ācōrē dji Droma ḅara idjima odjasia. ³ Ācōrēba idjia jarasia: “ḅḅ druara, ḅḅ eberāra sida amepeda wādua. Māḅa druada ḅḅa acḅbiya mamaa wāmārēā.”* ⁴ Ara maļda Abrahaļra caldeorā druadebemada ēdrapeda Haraļne ḅade wāsia. Abrahaļ zeza jaidadacarea Ācōrēba Abrahaļra idi dadjirā duan druadaa enesia.† ⁵ Baribḅḅ Ācōrēba Abrahaļa naļ druade ējūāra ni maārī bida diaē basia. Āteḅḅḅ wārāneba jarasia idjia, idjideba yōḅḅdarāa bida naļ druara daida.‡ Ācōrēba māwā jarasia Abrahaļba waḅi warra neē ḅaside. ⁶ Idjaba Ācōrēba Abrahaļa jarasia idjideba yōḅḅḅ purura djārā druade ḅaida, mama djārā nezocarāda beḅida, idjaba maļ eberārāba ādjirāra cuatrociento poa biē eropananida. ⁷ Baribḅḅ Ācōrēba Abrahaļa nāwā jarasia: “Ādjirā zoca eropan purura māḅa cawa oya. Māwānacarea ḅḅ purura ēdrapeda naļ druade māḅa bia bedeḅadia.”§

* ^{7:3} Genesi 12:1. † ^{7:4} Genesi 11:31neba aba 12:9ḅaa. ‡ ^{7:5} Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8. § ^{7:7} Genesi 15:13-16.

8 Maλbe Ācōrēba Abrahaλa jarasia jūma idjideba yōbλdarāda cacua wēāgodida panλda Ācōrēneda cawabidi carea.* Maλ bērā idji warra Isa todacarea ocho ewari bλde dji warrara cacua wēāgosia.† Isaba idji warra Jacobora abari quīrāca osia. Jacoboba idji doce warrarā sida abari quīrāca osia.

9 Māwānacarea Jacobo warrarāba ādji djaba Jose ume biē panλneba idjira nēdobuesidaa Egipto druade nezocada bāmārēā.‡ Baribλλλ mama Ācōrēra idji ume basia. 10 Maλ bērā jūma idji bia mīga bλdebemada Ācōrēba ēdrλ bλasia. Idjia necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumārēā. Maλ bērā dji boroba Jose ra idjiarebemada bλasia. Māwā Egiptora idjaba dji boro ēberārā sida Jose jλwaeda panesidaa.§

11 Maλ ewaride Egipto druade, Canaaλ druade bida jarrabada zesia. Maλba jūmarāda bia mīga duanasia. Maλ bērā Jacobo warrarāba trigoda nēdo quīrā pananamīna ununaē basia. 12 Maλne Jacoboba ūrīsia Egipto druade trigora barada. Maλ carea idji warrarāra mamaa trigo nēdode diabuesia.* Maλra ādji naārā wāpedada basia. 13 Wayacusa wāsidade Joseba idji djabarāa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwā Egiptodebema boroba Jose ēberārāra cawasia. 14 Maλbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārā sida idji bλama enebisia. Ādjirāra 75 panasidaa.‡ 15 Māwā Jacobora Egipto druade jūesia. Mama dārā bapeda jaidasia.§ Idji warrarā sida mama jaidasidaa. 16 Maλbe ādjira Siqueλ purudaa edesidaa. Mama beuda tλbaribada uriade bλsidaa. Maλ uriara Abrahaλba Hamo warrarāa nēdoada basia.*

Estebaλba Moise bia jarada

17 Ācōrēba Abrahaλ ume bede bλdara dārāéne oida basia. Maλ ewaride israelerāra Egipto druade isabe yōbada bērā zocārā panasidaa. 18 Baribλλλ dewarada Egiptodebema boroda besia. Maλgλba Josedebemada adua basia. 19 Maλ carea dadji purura cūrūgapeda bio biē osia. Ādji warrarā djiwidi todara ogo igarabisia beudamārēā.†

20 Maλ ewaride Moiserā tosidaa. Idjira bio quīrāwārēā querasia.‡ Djibarirāba ādji dede jedeco ūbea waga eropanasidaa. 21 Baribλλλ dji warra zaque āyā bλsidade Egiptodebema boro cauba unupeda idji warra ara quīrāca daupesia.§ 22 Māwā bλde Egiptodebema ne cawa beaba Moise ādji crīcha cawaara jūma jaradiasidaa. Māwā idjira crīcha cawaadeba bedeabadjia idjaba ne waiλada obadjia.

23 Moise cuarenta poa baside idji ēberārā israelerā acλde wāida crīchasia. 24 Wābλrλde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biē

* 7:8 Genesi 17:4-14. Maλgλdeba Estebaλba jara basia israelerāba ādjirā de droma nē pananamīna ādjirāra Ācōrē puru basida. † 7:8 Genesi 21:3-4. ‡ 7:9 Genesi 37:26-28. Maλgλdeba Estebaλba jara bλa Ācōrēba Jose ra israelerā carebai carea diabuedamīna ādjirāba idjira igarasidada. Ara maλ quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedeabadarā sida igarasidaa. § 7:10 Genesi 41:37-46. * 7:12 Genesi 42:1-3. † 7:13 Genesi 45:1-16. ‡ 7:14 Genesi 45:9deba aba 47:12daa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara bλa Jacobo ēberārāra 70 duanada. Baribλλλ traduccioλ drōā griego bedeade bλde jara bλa 75 duanada. Estebaλba griego cartadeba nēbλλλ bλa. § 7:15 Genesi 49:33. * 7:16 Wārāda Hamo warrarā ējūāra Jacobobλλλ nēdosia. Maλ ējūāra Siqueλ purude basia (Genesi 33:19). Abrahaλba beuda tλbaribada uria Hebroλ caita bada nēdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora maλ uriade tλbarisidaa (Genesi 50:13). Jose ra Siqueλne tλbarisidaa (Josue 24:32). † 7:19 Exodo 1:8-22. ‡ 7:20 Bio quīrāwārēā querasia. Maλgλba idjaba jara bλa “Ācōrēba idjira bio bia unusia.” § 7:21 Exodo 2:1-9.

o ðada. Mañ carea Moiseba Israeldebemara carebaðe wāsia. Mañne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biē o ða carea. ²⁵ Moiseba crīchasia israelerāba cawadida idjideba Ācōrēba ādjirāra ēðra ðaida. Baribaḡa ādjirāba cawadaē basia. ²⁶ Nurēma Moiseba unusia israelerāda umé djō panada. Ādji ibiadamārēā nāwā jarasia: “iBārāra abari purudebema! ¿Cārē cārēā jāwā djō pan?” ²⁷ Baribaḡa dji puo ðadaba Moiserā ta chātapeda jarasia: “¿Caiba ðara dai boroda ðasi? ¿Caiba ðara dai cawa obarida ðasi?” ²⁸ ¿Mā sida bea quīrīā ðaca Egiptodebema nuena beada quīrāca?” ²⁹ Mañ ūrīside Moiserā mīrū wāsia.* Mañbe Madiañ druade druā āibema quīrāca ðabadjia. Madiañne ðaðe warrada umé unusia.

³⁰ Cuarenta poa ðadacarea ewari aba Moiserā ējūā pōāsa ewaraga ðaðe Sinai eya caita basia. Mañne bajānebema nezocada bacuru zaque uruga nūmane idjima odjia.† ³¹ Moiseba mañ unuside cawa crīchaē basia. Mañ carea caitaara wāsia biara acāi carea. Mañne Ācōrē beðeabaḡada ūrīsia. ³² Ācōrēba idjia nāwā jarasia: “Māra ða drōā naēnabemarāba iñā panana Ācōrēa. Abrahañba, Isaba, Jacobo biða māra iñā panasidaa.”‡ Mañ ūrīside Moiserā ne wayaaba ure nūmesia. Mañba araa acāida waya basia. ³³ Mañne dadji Boroba Moisea jarasia: “Nañ eyaðe ðara mñ quīrāpita ða bēra ða jīrūne jñ ðara ērādua. ³⁴ Mā unu ðala mñ purura Egipto druade bio bia mīga ðada. Idjaba mā ūrī ðala āduba mīā sopua beða panada. Mañ bēra māra ze ðala ādjirā ēðra ðai carea. Mā ðara Egiptodaā diabueya.”§

Judiorāba Moise igarapedada Estebañba jarada

³⁵ Israelerāba Moiserā igarasidaa. Idjia nāwā jarasidaa: “¿Caiba ðara dai boroda ðasi? ¿Caiba ðara dai cawa obarida ðasi?”* Baribaḡa ara mañ Moiserā Ācōrēba Egiptodaā diabuesia israelerā boroda ðamārēā idjaba ādjirāra mamañba ēðra edamārēā. Moiseba bajānebema nezoca bacuru zaque uruga nūmane odjada ðbaaðeba māwā osia. ³⁶ Moiseba zocārā ne ununaca o ðaðeba dadji drōā naēnabemarāra Egiptodebemada ēðra enesia. Pusa Purruðe ne ununacada osia bia chāni carea. Idjaba cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga ðaðe biða ne ununacada obadjia.† ³⁷ Ara mañ Moiseba israelerā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mñ diabueda quīrāca idjideba beðeabarida aba bārāmaa diabueya. Mañ ēberāra bārā purudebema baya. Idjia jarabaḡa iñānada.”‡ ³⁸ Idjaba Moiserā ējūā pōāsa ewaraga ðaðe jūma israelerā ume basia. Mama Sinai eyaðe idjira bajānebema nezoca ume beðeasia. Beða dadji sāwā beðida pananebemada edapeða dadji drōā naēnabemarā jarasia.

³⁹ Baribaḡa Moiseba jaradara dadji drōā naēnabemarāba iñā quīrānaē basia, ātebaḡa idjira igarasidaa. Egipto druadaa jēda wā quīrīā panasidaa.§ ⁴⁰ Moise eyaðe baside ādjirāba Aaroñ jarasidaa: “Jāñ Moiseba dairāra Egiptodeba ēðra enesia. Baribaḡa idji sāwānada cawadaēa.

* **7:29** Exodo 2:11-21. † **7:30** Bajānebema nezoca. Antiguo Testamentoðe Ācōrē odjabaḡaðe eðaude ða ðala “bajānebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuða ða Ācōrēðra beða ðada. ‡ **7:32** Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § **7:34** Exodo 3:7-10. * **7:35** Mañaðeba Estebañba jara basia israelerāba Moise igarapedada quīrāca Jesuda, Ācōrēneba beðeabadarā sida igarasidaa. † **7:36** Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ **7:37** Deuteronomio 18:15,18. Idjia jarabaḡa iñānada. Māra griego beðeade ācaḡa cartade neña. § **7:39** Egipto druadaa jēda wā quīrīā panasidaa. Griego beðeade mañba idjaba jara ðala: “Egiptorā ācōrēda ēpē quīrīā panesidaa.”

Maλ bērā dairā nocodaa edemārēā ācōrēda odua.”* 41 Ara maλda ādjirāba paca zaque zaca bλda osidaa. Maλgλa animarāda babue diasidaa. Maλne ādji jλwaba opedada carea bλsrida ewarida osidaa.† 42 Maλ carea Ācōrēba ādjirāra igarapeda dewara ācōrēda idu ēpēbisia. Maλne ādjirāba bajāne unubadarāa bia bedea panesidaa. Maλnebemada Ācōrēneba bedeabadarā cartade nāwā bλ bλa:

Israelerā, bārā cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bλde duanasidade
 ¿animarāda mλa babue diabadjidaca?

43 ¡Māwāēā! Ātebλgλ ācōrē Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba bārā ācōrē Repaλ abada chīdau zaca oda sida edebadjidaa.

Maλra ara bādji jλwaba osidaa ādjía bia bedeadí carea. Maλ carea mλa bārāra Babilonia drua wagaa jλretaya.‡

Estebaλba Ācōrē de dromanebema jarada

44 Ējūā pōāsa ewaraga bλde dadji drōāenabemarāba Ācōrē wua deda eronībadjidada. Maλ wua deba cawabisia Ācōrēra ādjirā ume bλda. Ācōrēba Moisea wua dera obisia idjía unubida quīrāca. 45 Māwānacarea ādjideba yōpedadarāba wua dera eropanasidaa. Josue ādji boro baside wua dera naλ druadaa enesidaa. Maλ ewaride dewara puru naλ druade beada Ācōrēba dadji drōāenabemarā quīrāpita āyā jλrecuasía. Māwā naλ druara jūma jārsidaa.§ Ācōrē wua dera Davi ewaride wadibida naλ druade basia. 46 Jacobo Ācōrēba Davira bia unusia. Daviba Ācōrēa iwīdisia idji itea de biada oi carea.* 47 Maλ dera idji warra Salomōλba osia.† 48 Baribλgλ Ācōrē dji Dromaara bλra jλwaba oda dede bacaa. Ācōrēneba bedeabariba cartade nāwā bλsía:

49 Mλ chūmebarira bajāa. Naλ ējūāra mλ jīrū bλbaría.

Bārāba ¿cārē deda mλ itea odi? ¿Sāma mλra λnāūbidi?

50 ¿Mλa ara mλdji jλwaba ne jūmada osiēca?‡

Judiorāba Ācōrē ijānacaa Estebaλba jarada

51 ¡Bārāra cλwaraλ zarea tabeaa! ¡Sodeba ijānacaa!§ Ācōrē bedeara ūrī quīrānacaa. Ācōrē Jaureba jara bλra bārāba ewariza igarabadaa. Ara bādji drōāenabemarā quīrāca panλa. 52 Ādjirāba Ācōrēneba bedeabadarāda biē odi carea jūma ēpēsidaa. Ēberā Jipa bλ zei jarapedadarā sida beabadjidada.* Ara maλ quīrāca bārāba maλgλ Ēberā Jipa bλra jidadapeda beasidaa. 53 Ācōrēba idji leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamīna ¡bārāba ijā odacaa!–

54 Maλ bedea ūrīsidade judiorā bororāra Estebaλ ume bio quīrūbλdaba ādji quīdara cλrrλabisidaa. 55 Māwā duanλne Estebaλra Ācōrē Jauredēba basia. Bajānaa acλbλgλde Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroadā idjaba Jesura Ācōrē jλwa araare nūmλda unusia. 56 Maλne Estebaλba nāwā jarasia:

–¡Acλdādua! ¡Mλa bajāra ewa nūmλda unu bλa! ¡Naλ Djara Edadara Ācōrē jλwa araare nūmλda unu bλa!–†

* 7:40 Exodo 32:1. † 7:41 Exodo 32:2-6. ‡ 7:43 Amos 5:25-27. § 7:45 Josue 21:43-45.

* 7:46 2 Samuel 7:1-16. † 7:47 2 Cronica 3:1-2. ‡ 7:50 Isaía 66:1-2. Estebaλba jara bλa Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea bedea neē bλda. Davibλgλ de dromada obi quīrā basia Ācōrē itea. Ēberārābλgλ Ācōrēra dede eda wagaya panλa. § 7:51 Sodeba ijānacaa. Griego bedeadē “so wēāgoē tabea” bλ bλa. * 7:52 Isaía 53:11; Jeremia 23:5; 33:15. † 7:56 Estebaλba maλ bedeadēba jarasia Jesura Ācōrēda. Marco 14:62.

⁵⁷ Mañ ūrísidade ádjirāra dji cābāyā bia duanenapeda ádji cawarara jawaba jūātrasidaa. Mañne jūmarāba Estebaāra orra edasidaa. ⁵⁸ Puru āyā ededapeda mōgaraba tabari jidasidaa. Idji naārā biē jarapedadaba ádjia ārā jlabadara ērānapeda cūdra caita ħacuasidaa wagamārēā. Mañ cūdrara Saulo abadjidāa.

⁵⁹ Mōgaraba tabari eropanane Estebaāba Ācōrēa nāwā iwídisia:

–Mā Boro Jesu, mā jaurera edadua.–

⁶⁰ Mañbe chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

–Mā Boro, naāgā ēberārāra bedede ħarādua nañ cadjirua o panā carea.–

Māwā bedepeda jaidasia.

8

¹⁻² Mañbe ħcāra Ācōrē waya beaba Estebaāra tabarisidaa. Idji carea jīābi ħāga duanesia. Mañne Estebaā beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ijā bea mīrū wāpedada

Mañ ewaride ēberārāba Jerusaleñe Jesu ijā beara bio biē o panesidaa. Mañ carea Jesu ijā beara jūma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mīrū wāsidaa. Jesuba diabuedarādra Jerusaleñe panesidaa. ³ Mañne Sauloba Jesu ijā beara biē obadjia waa ijārānamārēā. Deza wāpeda umaquīrāra, wērārā sida jidacuapeda preso ħabadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wāna

⁴ Baribara Jerusaleñeba mīrū wāpedadaba ádji wābdaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidāa. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abaādaa wāsia.* Mama jaradiabadjia Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara ħada ūrísidade idjaba ne ununaca o ħada unusidade jūmarāba quīrācuita ūrī duanabadjidāa. ⁷ Zocārā ēberārā jai bara beada biacuasidaa. Mañ jairāra ádji cacuadebemada bia ēdracuabadjidāa. Idjaba zocārā ħaradrā beada, jīrū biē bea sida biacuabadjidāa. ⁸ Mañ carea mañ purudebemarāra bio ħasrida duanasidaa.

⁹ Jāibana Simoñ abadada mama basia. Ara idjida dji dromada crīchabida bēra Samariadebemarāra cūrūga erobasia.† ¹⁰ Idjia jarabarara ēberārā dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quīrācuita ūrībadjidāa. Jūmarāba jarabadjidāa idjira Ācōrē ħāa Droma abadada. ¹¹ Ēberārāba mañ jāibanara bio ēpē panasidaa idjia o ħadeba dārā cūrūga erobada bēra.

¹² Baribara Pelipeba bedea bia Jesucritodebemada idjaba Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobadebemada ádjirāa jaradia ħabadjia. Mañne zocārā umaquīrārāba, wērārā bida ijānapeda borocuesidaa. ¹³ Simoñ bida ijāsia. Mañbe borocuepeda Pelipe ume nībade wāsia. Pelipeba ne ununaca waība o ħada Simoñba unubaraēde cawa crīchaē basia.

¹⁴ Mañne Jesuba diabuedarā Jerusaleñe beaba ūrísidaa Samariadebemarāba Ācōrē bedeara ijāsidadā. Mañ carea Pedroda Juañ sida ádjirāmaa diabuesidaa. ¹⁵ Jūēnapeda Ācōrēa iwídisidaa ádjirāba Ācōrē Jaureda edadamārēā. ¹⁶ Māwā osidaa Ācōrē Jaurera wadibida mañ djabarāmaa zeē bada bēra. Ababe dadji Boro Jesu trāneba borocuesidaa.

* **8:5** Hecho 6:5. † **8:9** Griego bedede mañ versículoba idjaba jara ħāa: “Mañ Simoñba o ħā carea Samariadebemarāba bio cawa crīchade basia. Mañne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

17 Pedroba Juañ bida Ācōrēa iwidiɓadaɗe ādji jɓwara djabarā ɓrɓ ɓɓsidaa. Ara mañda Ācōrē Jaurera edasidaa.

18 Mañne Simoɓba unusia Jesuba diabuedarāba ādji jɓwa djabarā ɓrɓ ɓɓɓadaɗe djabarāba Ācōrē Jaurera edasidada. Mañ unuside ādjia parata diayaɗa asia ɓbari quĩrāca poya oi carea. 19 Nāwā jarasia:

–Jāñ ɓɓlada mɓa diadadua, mɓa bida mɓ jɓwa baridua ɓrɓ ɓɓɓɓɓɓe Ācōrē Jaure edamārēã.–

20 Baribɓɓ Pedroba jarasia:

–ɓMāwāra ɓɓa crīcha ɓɓca Ācōrēba bari dia ɓara nēdobadada? jɓɓdji parata ume tɓɓ uruɗaa wādua! 21 ɓɓ sora Ācōrē quĩrāpita jipaē ɓɓ bērā nañ trajura dairā ume ocara ɓɓa. 22 Mañ crīcha cadjiruara igaradua. Ācōrēa quĩrā djuburiada iwidiɓɓɓɓ. Āĩbērā mañ crīcha cadjirua ɓɓ soɗe ɓɓara idjia quĩrādoaisicada. 23 Mɓa unu ɓɓa ɓɓara daiba o panɓ carea bio sobiē ɓɓa. Cadjiruaba ɓɓara preso eroɓɓa.–

24 Mañne Simoɓba jarasia:

–Mɓ carea dadjirā Boroa iwidiɓɓɓɓɓ bārāba jarapedadara māwārāmārēã.–

25 Pedroba Juañ bida bedea dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusaleñnaa jēda wāsidaa. Wāɓadaɗe Samaria druade zocārā puru beade mañ bedea biara jara wāsidaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

26 Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada ɓɓa Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

–jɓiradɓɓɓ! Jerusaleñneba Gaza puruɗaa wābada odaa wādua.– (Mañ ora ējūã pōãsa ewaraga ɓɓɗe wā ɓɓa.)†

27 Ara mañda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Mañ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.‡ Dji borora wērā basía.* Mañ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleñnaa wā ɓasia Ācōrēa bia bedeai carea. 28 Idji druadaa jēda wāɓɓɓɓɓɓ idji carretaɗe Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada acɓ chūmasia.

29 Māwā ɓɓɗe Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari ɓɓ carreta caita nībade wādua.” 30 Ara mañda araa pira wāpeda ūrīsia dji nezocaba Isaía cartada jīgua le chūmɓɓɓɓ. Mañne Pelipeba iwidiɓɓɓɓ:

–ɓɓɓ le ɓɓara cawa ɓɓca?–

31 Idjia panusia:

–Ni ɓɓɓɓɓ jaradiaēɓɓɓɓ mɓa ɓsāwā cawai?–

Mañne idjia Pelipea jarasia ɓadopedā idji caita chūmemārēã. 32 Idjia Ācōrē Bedeade le ɓadara naɓɓɓɓɓɓɓɓ:

Oveja beabadamaa edebada quĩrāca idjira beade edesidaa.

Dji cara tɓbarima ɓɓɗe oveja chupea ɓbari quĩrāca chupea ɓesia.

33 Idji carea ipidadapedā jipa cawa odaē basía. Beapedada bērā ɓcaiba idji warrarānebemada poya nēɓɓɓɓɓɓ?†

34 Mañbe Etiopíadebema nezoca dromaba Pelipea iwidiɓɓɓɓ:

† 8:26 Mañ ora ējūã pōãsa ewaraga ɓɓɗe wā ɓɓa. Griego bedeade mañra ebuɗa ɓɓɗe. Āĩbērā jara ɓɓsicada “Mañ ode nañ ewaride wānacaa” wa “Gaza puru drōãne ēberārāra beadacaa.” § 8:27 Nezoca droma. Cāpūrīã bedeade ɓɓ ɓɓa “eunuco.” Mañba jara ɓɓa idjira cārāta ja ɓasida wērā nezoca bērā. * 8:27 Dji borora wērā basía. Idjira “ādji Candace” abadjidāa. † 8:33 Isaía 53:7-8.

–Ăcōrēneba bedēabariba nama ꝥcaidebemada Ɂasi? ꝥAra idjidebemada Ɂasica wa dewaradebemada Ɂasi? Mā djuburia jaradua.–

³⁵ Ara maŕda Pelipeba maŕ bedēadeba bedea bia Jesudebemada jara-dia Ɂesia. ³⁶ Māwā panane baido Ɂama jūēne wāsidaa. Maŕne nezoca dromaba jarasia:

–Acadua. Nama baidoda Ɂaa. Māra ꝥborocueiē Ɂaca?–

[³⁷ Pelipeba jarasia:

–Baa Jesura Ăcōrē Warrada wārāda sodeba iŕjā Ɂabara, borocueida Ɂaa.–
Maŕne nezoca dromaba panusia:

–Māra wārāda iŕjā Ɂaa Jesucitora Ăcōrē Warrada.–]†

³⁸ Ara maŕda idji carretara nūmebisia. Ādji umena doedaa wānapeda Pelipeba idjira borocuesia. ³⁹ Drua zebadade dadjirā Boro Jau-reba Pelipera āyā edesia. Nezoca dromaba idjira waa unuē basia, baribara ode Ɂasrida wāsia. ⁴⁰ Maŕne Pelipera Azoto purude odjasia. Maŕbe puruza bedea bia Jesudebemada jara wāsia aba Cesarea purude jūēbaradaa.‡

9

Sauloba Jesu iŕjana

¹⁻² Maŕ ewaride Sauloba waɁibida dadjirā Boro iŕjā Ɂeara quenai carea waraga Ɂabadjia. Sacerdote dji droma Ɂamaa wāpeda iwidiŕsia cartada Ɂacua diamārēā. Maŕ cartara Damasco purude judiorā dji jarebada deza edeida crīcha Ɂasia. Cartade Ɂa Ɂasia ādjirā tāēna Jesu Ode nīna umaquīrārāda, wērārā sida jidapeda Jerusaleŕnaa jūma edeida Ɂada. ³ Maŕ cartara edapeda wāsia. Ode nīne Damasco caita jūēbarade cawaēne bajāneba uruada jārā tēūsia. ⁴ Maŕba Saulora egode Ɂaebisia. Maŕne bedeada ŕrīŕsia. Maŕ bedeaba jarasia:

–Saulo, Saulo, ꝥcārē cārēā māra biē oi carea ēpē Ɂa?–

⁵ Maŕne Sauloba iwidiŕsia:

–Mā boro, ꝥbara cai?–

Dji bedeaba panusia:

–Māra Jesua. Baa biē oi carea ēpē Ɂara māa. Ara Ɂaduba puabara cūmia ŕrā tagabara quīrāca.* ⁶ Jāŕbe piradrapeda Damasco purudaa wādua.† Jāma abalaba jaraya baa cārēda oida Ɂada.–

⁷ Saulo ume wāɁadara bio dauperasidaa. Ādjirāba bedeara ŕrīsidamīna ni abalada ununaē basia. ⁸ Saulora egode tabapeda piradrasia, baribara dau ogabarade poya unuē basia. Maŕbe idji ume wāɁadaba idji jawade jidadapeda Damascoada edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ŕbea basia, ne coē basia, idjaba baido doē basia.

† **8:37** Griego bedēade zocārā cartade maŕ versīculora neēa. § **8:40** Maŕ Azoto purura Antiguo Testamentoē “Asdo” Ɂa Ɂaa. Pilisteorā puru basia. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotoēba Cesarea purudaa wāi carea noventa kilómetro jirūba wāida basia Mediterraneo pusa icawa. * **9:5** Ara Ɂaduba puabara cūmia ŕrā tagabara quīrāca. Griego bedēade zocārā cartade maŕra neēa. † **9:6** ʼΑσαρ versioŕne versīculo 6 nocoare naŕgada Ɂa Ɂaa: “Maŕbe ne wayaaba cacua ure nūmāda Sauloba jarasia: Mā Boro, baa ꝥcārēda quīrā Ɂa māa oida? Maŕne Dadjī Boroba jarasia.” Baribara maŕgara griego bedēade neēa.

¹⁰ Damascođe ēberā Ananía abadada ḡasia. Maļ Ananíaba Jesu-critora iḡā ḡasia.† Cāimocara quīrāca idjia unusia dadjirā Boroba nāwā jarabara:

–iAnanía!–

Idjia panusia:

–Māra nama ḡaa, mā Boro.–

¹¹ Dadjirā Boroba jarasia:

–Piradrāpeda Juda dedaa wādua. Maļ dera O Jipa ḡa abadađe ḡaa. Jūēsira jaradua ḡaa ēberā Saulo Tarsodebemada acāde ze ḡada. Ara nawena idjia Ācōrēa iwiđi ḡaa. ¹² Idjia cāimocara quīrāca unusia umaquīrā Ananía abadada idjimaā zepeda idji ārā jawa ḡabara idji dauba wayacusa unumārēa.–

¹³ Maļne Ananíaba jarasia:

–Mā Boro, māa jāā ēberānebemada ūrī ḡaa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleāne idjia ḡa ēberārāra bio biē o ḡada. ¹⁴ Maļ awara sacerdote bororā trāneba naļ puruđaa ze ḡaa ḡa iḡā beara jūma jida edei carea.–

¹⁵ Baribara dadji Boroba jarasia:

–Wādua. Māa idjira edasia mānebemada judiorāēa, ādjirā bororāa, idjaba israelerāa bida bedeamārēa. ¹⁶ Māa idjia cawabiya sāwā bia mīga ḡaida ḡada mānebemada bedeai carea.–

¹⁷ Ara maļda Ananiāra Saulo ḡamaā wāsia. Dji dede eda wāpeda idji jawara Saulo ārā ḡapeda jarasia:

–Djaba Saulo, dadji Boro Jesu ḡama ode odjađaba māra zebisia wayacusa ḡa dauba unumārēa idjaba Ācōrē Jauredeba ḡemārēa.–

¹⁸ Ara maļda Saulo daudeba ḡeda e quīrāca beada jurrusia. Maļne wayacusa unu ḡesia. Maļbe piradrāpeda borocuesia. ¹⁹ Maļbebāra ne copena cacua ḡaaasia.

Saulo Damasco purude bada

Saulora Damascođe Jesu iḡā bea ume dārāsia. ²⁰ Maļne judiorā dji jarebada deza idjia jaradia ḡesia Jesura wārāda Ācōrē Warrada. ²¹ Jūma maļ ūrībada cawa crīchadaē basía. Ādjirāba nāwā iwiđi duanasidaa:

–iNaļgāēca Jerusaleāne Jesu iḡā beara jōbi quīrā ḡadara? iNama ze ḡāēca ādjirāra sacerdote bororāmaā preso edei carea?–

²² Baribara Sauloba ewariza ebudaara cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Maļba Damascođebema judiorāba cawa crīchadaē panesidaa.

Saulo mīrū wāna

²³ Ewari zocārā ḡadacarea judiorā Damascođebemara Saulo beadi carea bedeā ausidaa. ²⁴ Maļ carea āsa, diamasi bida dji purude eda wābadama jāā panasidaa. Baribara ādjia crīcha panara Sauloba cawasia. ²⁵ Maļ bēra diamasi Jesu iḡā beaba Saulora ē waiḡade ḡadapeda dji puru mōgaraba auđu jūrā ca ḡadeba uđaa puru dajada arabari ḡasidaa.

Saulo Jerusaleāna wāna

²⁶ Saulo jēda Jerusaleāna wāside Jesu iḡā bea ume ḡe quīrā ḡasia. § Baribara idjira waya panasidaa. Ādjirāba iḡānaē panasidaa idjia wārāda

† 9:10 Maļgā Ananiāra naļ capítulo 9de, capítulo 22de bida odja ḡaa. Capítulo 5de dewara Ananiānebemada ḡa ḡaa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananiānebemada ḡa ḡaa. § 9:26 Saulora Jerusaleāna jēda wāi naēna poa ūbea dārāsia. Galata 1:17-19.

Jesura ïjã ðada. ²⁷ Baribarã Bernabeba Saulora edesia Jesuba di-abuedarãmaa. Mañbe idjia nëbarãsia sãwã Sauloba dadji Borora ode unusida, dadji Borora idji ume bedeadada, idjaba sãwã Sauloba Damascoëde Jesudebemada ne wayaa neñ bedeadadja. ²⁸ Mãwã Saulora ãdjirã ume besia. Mañne Jerusaleñne Jesudebemada ne wayaa neñ bedea nïbabadja. ²⁹ Judiorã dji griego bedeade bedeadadarã ume Jesudebemada bedeadadja baribarã idjira bea quĩrãã panasidaa. ³⁰ Djabarãba mañ cawasidaade Saulora Cesarea puruãaa edesidaa. Mamaaba idji puru Tarsodaã diabuesidaa.

³¹ Mãwãnacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade bida djabarãra necai duanasidaa. Æcõrẽ Jauredeba biara ïjãsidea, dadjirã Boro waya panãneba nïbasidaa idjaba Æcõrẽ Jaure abãdeba yõ wãsidea.

Ëberã Enea abada biada

³² Mañ ewaride Pedrora Æcõrẽ ëberãã acã nïbabadja. Ewari aba Lida purude beada acãde wãsia. ³³ Mama ëberã Enea abadada unusia. Mañ ëberãra ðarãra ðã bẽrã ocho poa cãdãde basia. ³⁴ Mañne Pedrora jarasia: –Enea, Jesucritoba ðara biabisia. ¡Piradradua! ðã cãdãra bedadua.–

Ara mañda Eneara piradrasia. ³⁵ Lida purude, Saroã ëjũãne bida jũmarãba dji biadãra unusidaa. Mañ carea dadjirã Borora ïjãsidea.

Dorca ãrẽbada

³⁶ Mañ ewaride Jesu ïjã ðã wẽrã Tabita abadada Jope purude basia. Griego bedeade idji trãra Dorca abadidaa.* Mañ djabawẽrãba ne biada o ðabadja. Ne neñ quedeara bio carebabadja. ³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biẽ hepeda jaidasia. Mañbe idjira sagãdãpeda ãtaarebema dejãne urraju ðãsidea. ³⁸ Jope purura Lida caita basia. Jesu ïjã beaba ãrĩsidea Pedrora Lidãde ðada. Mañ carea ëberãda umẽ idjimaa diabuesidaa nãwã bedea djuburiadãmãrẽã: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara mañda Pedrora ãdji ume wãsia. Jũesidaade idjira dji bẽwãrã ðãmaa edesidaa. Mama jũma pẽdra wẽrãrãda jãã duanasidaa. Ædjia Pedrora Dorcaba wua cajudada acãbisidaa. ⁴⁰ Mañne Pedrora jũmarãda dajadaa wãbisia. Chĩrãborõde cobepeda Æcõrẽã iwidiãsia Dorca ãrẽbabimãrẽã. Iwidipeda dji bẽwãrãmaa acãbarãde jarasia:

–Tabita, ¡piradradua!–

Ara mañda idjira dau ogasia. Pedro unubarãde ãta chũmesia. ⁴¹ Pedrora idjira jawãde jidãpeda ãta nũmebisia. Mañbe djabarãra, pẽdra wẽrãrã sida trãcuãpeda Dorca ãrẽbadada acãbisia. ⁴² Jũma Jope purude mañnebemada cawasidaa. Mãwã zocãrãba dadjirã Borora ïjãsidea. ⁴³ Mañbe Pedrora Jopedẽ dãrãsia ëberã Simoã abadama. Mañ Simoãba animarã eda biya obadja.

10

Bajãnebema nezocaba Cornelioa bedeadã

¹ Cesarea purude Cornelioda basia. Idjira Italia druadebema sordãorã boro basia. ² Mañ Corneliõra idji ëberãrã sida jũma jipa beasia. Æcõrẽra waya panasidaa. Corneliõba judiorã carebai carea paratada waibãã diabadja idjaba Æcõrẽã iwidi ðabadja. ³ Ewari aba quewara ãmãdãu ãtãdeã

* 9:36 Tabita, Dorca. Mañgarã trãba jara panãã “begui.”

Cornelioba cāimocara quĩrāca bajānebema nezocada idjima zebΛΓΛda ebuda unusia. Maλba jarasia:

–¡Cornelio!–

⁴ Cornelioba bajānebema nezocara bio acΛpeda ne wayaaba iwidisia:

–¿Cārē, mλ boro?–

Maλne bajānebema nezocaba jarasia:

–BΛa Ācōrēa iwidi bΛara, ne neē quēdea careba bΛ sida idjia bia unu bΛa idjia ne babue diabΛΓΛ quĩrāca. ⁵ Maλ bērā Jope purudaa ēberārāda diabuedua Simoλ Pedro abada jΛΓΛde wānamārēā. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simoλ dji animarā e biya obari dede bΛa.–*

⁷ Bajānebema nezocara idji ume bedea bapeda wāsia. Wānacarea Cornelioba idji nezocada umé idjaba sordaoda aba trλsia. Maλ sordaoba Cornelioba carebadjia idjaba Ācōrēra waya basia. ⁸ Cornelioba ununara ādjia jūma nēbΛΓΛpeda Jopedaa diabuesia.

Pedroba cāimocara quĩrāca ununa

⁹ Nurēma ādji ode nīnane umatipa babodode Jope puru caita jūēbΛda basia. Maλmisa Pedroba λtaarebema dejāne Ācōrēa iwidiēde wāsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nūmΛ bērā ne co quĩrā basia. Ne dju panλmisa Pedroba cāimocara quĩrāca unusia bajāra ewabΛΓΛda. Bajāneba boroba wai bΛa quĩrāca bΛda edaa zebΛΓΛda unusia. Maλ borobara iquidaza jλcaraba jλ basia. ¹² Borobade eda quĩrātañoa animarā jīrū quīmārē beada, ādji jāne wābadada, ībana sida beasia. (ΛcΛΓΛ animarāra judiorāba codacara panasidaa.) ¹³ Māwā bΛde Pedroba bedeada ūrīsia. Maλ bedeaba jarasia:

–Pedro, piradrΛdua. Beapeda codua.–

¹⁴ BaribΛΓΛ Pedroba jarasia:

–Mλa coēa, mλ Boro. Daiba codacara panΛda wa bΛ quĩrāpita mititia bΛda mλa cocaa.–†

¹⁵ Dji bedeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba codamārēā Ācōrēba bia bΛdara mititia bΛada arādua.–‡

¹⁶ Māwā bedeabΛΓΛda Pedroba barima ūbea ūrīsia. Maλbe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷ Maλ ununa carea Pedroba abeda cawa crīchaē besia. Wadibida maλgΛba cārē jara bΛda crīcha bΛmisa Cornelioba diabuedarāba Simoλ dera iwidi wānapeda dji eda wābadama jūēsidaa. ¹⁸ Ādjirāba jīgua iwidisidaa Simoλ Pedro abadara maλ dede bΛ cawaya.

¹⁹ Pedroba ununara wadi crīcha bΛde Ācōrē Jaureba idjia jarasia: “Ēberārā ūbea panλba bΛra jΛΓΛ panΛa. ²⁰ PiradrΛpeda dudaa wādua. Ādji ume wāida biē crīcharādua. Mλa ādjira zebisia.”

²¹ Ara maλda Pedroba edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idjia jarasia:

–Bārāba mλdrΛ jΛΓΛ panΛa. ¿Cārēma ze panΛ?–

²² Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa bΛa idjaba Ācōrēra waya bΛa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crīcha panΛa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idjia bΛra idji dedaa trλbisia bΛ bedea ūrī carea.–

* **10:6** Griego bedeade ΛcΛΓΛ cartade naλ sida bΛ bΛa: “Maλ Simoλ Pedroba bΛa jaraya sāwā oida bΛda.” † **10:14** Levítico 11:1-32. ‡ **10:15** Marco 7:13-19.

23 Maλbe Pedroba dede eða wābisia. Maλ diamasi Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirabaripeda ādjirā ume wāsia. Idjaba λCΛΓΛ djabarā Jopedebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

24 Maλ nurēma Cesareade jūesidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa trāna bēra idji dede jāā panasidaa. 25 Pedro dji de caita jūeside Cornelioba araa audiabaride wāsia. Pedro quīrāpita egode barru cobepeda bia bedeasia. 26 BaribΛΓΛ piradrΛmārēā Pedroba nāwā jarasia: –jPiradrΛdua! Māra ēberāda jāwā λΛa.–

27 Pedrora Cornelio ume bedeā λada eða wāsia. Mama ēberārā zocārā duanΛda unusia. 28 Maλbe Pedroba jarasia:

–Bārāba cawa panΛa dai judiorāra judiorāé ume nībacara panΛda idjaba judiorāé dede eða wācara panΛda. BaribΛΓΛ Ācōrēba māa cawabisia ni abaΛda jaraiē λada Ācōrē quīrāpita biē λada wa idji quīrāpita mititia λada. 29 Maλ bēra mλ nama zemārēā jarade wāsidade ara maλda ne jaraē zesia. Jāλbe mλa cawa quīrāā λΛa cārē cārēā mλra trāsidada.–

30 Maλne Cornelioba jarasia:

–Ewari quīmārē λΛa ara naλ horaca mλa ne codaca ewarida o basia. Qewara λmādau λtΛeda Ācōrēa iwidi λΛde ēberāda mλ quīrāpita nūmΛda unusia. Idjia cacuade jλ λΛra dorrodorroa basia. 31 Maλ ēberāba mλa jarasia: “Cornelio, λΛa iwidi bađara Ācōrēba bia ūrīsia. Idjia quīrādoaē λΛa λΛa ne neē queđeara carebabarida. 32 Maλbe ēberārāda Jopedaa diabuedua Simoλ Pedro abadada jΛrΛde wānamārēā. Idjira pusa icawa dewarabema Simoλ dji animarā e biya obari dede λΛa. Maλ Simoλ Pedrora jūesira idjia bāa bedeaya.”Š

33 Ara maλda mλa bΛra jΛrΛbisia. Bio bia λΛa bΛra namaa zeda bēra. Nawena jūma dairāra nama Ācōrē quīrāpita duanΛa dadjirā Boroa bāa jarabi λada ūrīni carea.–*

34 Maλne Pedroba jarasia:

–ΛrābΛrΛ mλa cawabΛrΛa wārāda Ācōrēba ni abaΛda quīrā awara ocada.† 35 ĀtebΛrΛ puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. 36 Ācōrēba bedeā bia Jesucritodeba idji ume ibiadiēbemada israelerāa diabuesia. Maλ Jesucritora jūmarā Boroa. 37 Bārāba cawa panΛa jūma judiorā druade Jesudebemada nēbΛrΛbadada. Naārā Galileade Juaλba jaradia basia ēberārā borocuedamārēā. 38 Maλ ewaride Ācōrēba idji Jaureda, idji λbΛa sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ Ācōrēra idji ume bΛ bēra Jesuba ne biada o nībasia idjaba ēberārā diauruba biē erobΛra jūma biabibadjia. 39 Judiorā druade, Jerusaleλ purude bida Jesuba odara daiba jūma unusidaa. Idjia ne biada odamīna judiorāba crude cachi beasidaa.

40 Ara maλ Jesuda Ācōrēba ewari ūbeade λrēbabipeda λCΛΓΛa unubisia. 41 Ācōrēba jūmarāa unubiē basia baribΛrΛ dairāa unubisia maλ carea edada bēra. Idji λrēbađacarea dairāra idji ume ne cosidaa idjaba baido dosidaa. 42 Jesuba dairāra diabuesia jūma ēberārāa nāwā jaradamārēā: Ācōrēba idjira bΛsia zocai beara, beupeđada sida jipa cawa omārēā.

Š 10:32 Maλ Simoλ Pedro jūesira idjia bāa bedeaya. Maλra griego bedeade λCΛΓΛ cartade neēa.

* 10:33 Dadjirā Boro. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade “Ācōrē” bλ λΛa. † 10:34 Deuteronomio 10:16-17. ‡ 10:38 Luca 3:2-22.

43 Jūma Ācōrēneba bedeabadarāba maḷnebemada bedeasidaa. Ādjirāba cawabisidaa bariduaba Jesuda ĩjāibara, maḷ ēberāba cadjirua o bādara Ācōrēba idjideba quĩrādoaida.–

Ācōrē Jaure judiorāēmaa zeda

44 Pedro wadibida bedea bade jūma idji ũrī duanamaa Ācōrē Jaureda zesia. 45-46 Maḷne dewara bedeade bedea duanesidaa idjaba Ācōrēa bia bedea duanesidaa. Judiorā Jesu ĩjā bea Pedro ume zepedadaba maḷ ũrīsidade cawa crīchadaē basía Ācōrēba idji Jaureda judiorāēa bida diada bēra. 47 Maḷne Pedroba jarasia:

–Naḷgā ēberārāba Ācōrē Jaurera edasidaa dadjirāba edapedada quĩrāca. Ādjirāra borocuediē panaca?–

48 Maḷbe Pedroba ādjirāra Jesucrito trāneba borocuebisía. Māwānacarea ādjirāba bedea djuburiasidaa idjira ādjirā ume dārā bamārēa.

11

Pedroba djabarā Jerusaleḷnebemarāa bedeada

1 Māwānacarea Jesuba diabuedarāba, dewara djabarā Judea druade bea bida ũrīsidaa judiorāēba Ācōrē bedeara ĩjāsidadada. 2 Maḷ carea Pedro Jerusaleḷnaa wāsíde ḷCARA djabarā judiorāba idjira biē jarasidaa. 3 Nāwā jarasidaa:

–Ācārē cārēa bāra judiorāē dede eda wāpeda ādji ume ne co basi?–

4 Maḷne Pedroba idji māwānada ādjirāa jūma nēbārasía.

5–Jope purude basíde māa Ācōrēa iwídi basía. Maḷne cāimocara quĩrāca boroba waibā quĩrāca bāda unusía. Maḷra iquídaza jācaraba jā bāda bajāneba edaa zepeda māma jūēsía. 6 Māa bio acasía cārēda eda bā cawaya. Maḷne daupēbada animarāda, mēābema animarāda, ādji jāne wābadada, ĩbana bea sída unusía. 7 Māwā bade bedeada ũrísía. Maḷ bedeaba māa jarasia: “Pedro, piradrādua. Beapeda codua.” 8 Baribara māa jarasia: “Māa coēa, mā Boro. Dairāba cocara panāda wa bā quĩrāpita mitítia bāda māa cocaa.” 9 Maḷne bajāneba bedeaba māa jarasia: “Bārāba codamārēa Ācōrēba bia bādara mitítia bāda arādua.” 10 Māwā bedeabara māa bārima ũbea ũrísía. Maḷbe borobara wayacusa bajānaa wāsía.

11 Māwā bade ēberāda ũbea mā bā dede jūēsidaa. Ādji boroba Cesarea purudeba māmaa diabuesía. 12 Ācōrē Jaureba māra ādji ume biē crīchaē wābisía. Cesareade jūēnapēda dairāra ādji boro dede edaa wāsidaa. Naḷ sei djabarāda mā ume panasidaa. 13 Maḷ ēberāba daia nēbārasía bajānebema nezocada idji dede nūmāda unusída. Maḷgāba idjía jarasia: “Jope purūdaa ēberārāda diabuedua Simoḷ Pedro abadada jārāde wānamārēa. 14 Idjía jaraya sāwābāra Ācōrēba bāra, bā dedebemarā sída ēdra edaída.”

15 Māa maḷnebema bedea nūmāne Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia dadjirāmaa naārā zeda quĩrāca.* 16 Maḷne dadjirā Boroba jaradara māa quĩrānebasía: “Wārāda Juābā ēberārāra baidoba borocuesía, baribara Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya.”† 17 Dadji Boro Jesucritoda ĩjā panā bēra

* 11:15 Hecho 2:1-4. † 11:16 Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā bā bāa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

Ācōrēba dadjirāa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda ādjirāa bida diada bēra ĵmā sāwā idjia odadebemada biē jarai?–

¹⁸ Jerusaleñnebema djabarāba mañ ūrīsidade waa biē jaradaē basía, ātebala Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

–Ĵwārāda Ācōrēba judiorāē sida carebasia ādji cadjiruara igaradapeda idjimaa zedamārēā! Ĵmāwā ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarā Antioquía purudebema

¹⁹ Estebañ beapedadacarea ēberārāba Jesu ĵjā bea biē odi carea ēpēsidaa. Mañ bēra zocārā djabarāra Jerusaleñneba mīrū wābalaasidaa. Ḍcala Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa bida wāsidaa. Ādji wābladaza bedeā Jesudebemada ababe judiorāa jarabadjidaa. ²⁰ Māwā panane Ḍcala Jesu ĵjā bea Chipredebemada, Cirene purudebema sida Antioquíade bađe wāsidaa. Mañgarāba griegorāa bida bedeā bia dadji Boro Jesudebemada jara panesidaa. ²¹ Dadji Boroba idji abadeba ādjirāra carebasia. Mañba ādjia jara panara zocārāba ĵjāsidaa. Ādjia naēna ēpē pananada igaradapeda dadjirā Borora ĵjāsidaa.

²² Djabarā Jerusaleñnebemaba mañ cawasidade Bernabeda Antioquíadaa diabuesidaa. ²³⁻²⁴ Mañ Bernabera ēberā jipa basia. Jesura bio ĵjā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíade jūēside unusia Ācōrēba idji biadeba djabarāra careba bada. Mañ carea idjira bio basridasia. Mañne idjia jūmarāa jarabadjia dadji Borora sođeba wārāda ēpēnamārēā. Māwā bađe zocārāba dadjirā Borora ĵjāsidaa.

²⁵ Māwānacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo jalade wāsia. Unupeda Antioquíadaa edesia. ²⁶ Mama djabarā ume poa aba dji jalrebadjidaa. Ādjia zocārā ēberārā Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Mañ Antioquíade ēberārāba Jesu ĵjā beara “cristiano” abadjidaa. Mamabala mañ trāra naārā odjasia.

²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñneba Antioquíadaa wāsidaa. ²⁸ Aba Agabo abadada āta nūmepeda Ācōrē Jauredeba jarasia jūma nañ ējūāne jarrabada zeida. Mañ jarrabara wārāda zesia Claudio Romanebema boro baside.† ²⁹ Mañ carea Jesu ĵjā bea Antioquíade duanara bedeā ausidaa paratada djabarā Judea druade bea itea diabuedi carea. Ādjiza poya diabada quīrāca diadiada asidaa. ³⁰ Mañ parata jalra pepedadacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarā bororāmaa ededamārēā.

12

Pedro preso badada cawaēne ēdrāda

¹ Mañ ewaride dewara Herodeda jūma judiorā druadebema boroda besia.* Mañ Herodeba djabarāda Ḍcala jidabipeda biē obisia. ² Juañ djaba Santiagoda necoba beabisia.† ³ Herodeba unusia judiorāra mañ carea basridasidada. Mañ bēra Pedro sida jidabisia. Māwā osia pañ ēsābari

† **11:28** Mañ Claudiora Romanebema boro basía poa 41neba aba 54daa. Poa 46de Judea druade jarrabada dji cābāyā zesia. * **12:1** Mañ Herodera “Agripa dji naārābema” abadaa. Ababe nañ Hecho capítulo 12de odja ba. Herode dji Droma wiuzaque basía. Judiorā druadebema boro basía poa 41neba aba 44daa. Idji warra sida Agripa trā jarabadjidaa. Mañga Agripara odja ba Hecho

25:13deba aba 26:32daa. † **12:2** Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

neē ʙΛ cobada ewaride.† 4 Pedrora jidabipeḁa preso ʙΛbisia. Maʙbe sordaorāda diecisei edapeḁa quīmārē quīmārē Pedrora bio wagabisia. Herodeba crīcha basia Pedrora jūmarā quīrāpita cawa oida judiorā Egiptodeba ēḁrΛpeḁada quīrānebabama ewari jōnacarea. 5 Pedrora preso ʙΛbada dede jida eropanΛmisa djabarāba Ācōrēa bio iwidi panasidaa idji carebamārēā.

6 Herodeba cawa oi ewari jūēboḁo diamasi Pedrora sordaorā umé panΛ ēsi cāi basia. Carena uméba jΛ basia. Preso ʙΛbada dede eda wābadama dewara sordaorāda nūpanasidaa. 7 Māwā ʙΛḁe cawaēne dadjirā Boro nezoca bajānebemada Pedromaa zesia. Maʙba preso ʙΛbada dera eda λna nūmesia. Bajānebema nezocaba Pedro orrode tāpeḁa λrλmatasia. Maʙne jarasia:

–Isabe piradrΛdua.–

Cawaēne Pedro jΛwade carena jΛ ʙΛra ērā ʙaesidaa. 8 Maʙbe bajānebema nezocaba jarasia:

–ʙΛ cacuaḁe jΛ ʙΛra bio trājλdua. Jīrūne jλbari sida jλdua.–

Pedroba māwā oḁacarea bajānebema nezocaba jarasia:

–ʙΛa λrλ jλbari sida jλpeḁa mλ caidu zedua.–

9 Ara maλda Pedrora bajānebema nezoca caidu wāsia, baribΛrΛ idjia adua basia bajānebema nezocaba o ʙΛra wārāda māwā ʙΛda. Cāimocarada crīcha basia. 10 Māwā ʙΛḁe sordaorā dji edaare panΛ caita wāyā wāsidaa. Maλare dewararā caita wāyā wānapēḁa dji dajada wābada jiorro oḁama jūēsidaa. Jūēḁadaḁe maλ jiorro oḁara iduba ewa dogosia. Ara maλda ēḁrΛsidaa. Mīgaē wāḁadaḁe bajānebema nezocara Pedro ume ʙaḁada nēbasia.

11 MaʙbebΛrΛ Pedroba cawasia wārāda ēḁrΛsida. Idjiduba jarasia: “λrāḁΛrΛ mλa cawasia dadji Boroḁa wārāda bajānebema nezocada diabuepeḁa mλra Herode jΛwaeḁabemada ēḁrΛ ʙΛsida. Judiorāba biē o quīrā panananebemada wārāda ēḁrΛ ʙΛsia.”

12 Pedroba wārāda ēḁrΛsida cawaside Juaλ Marco papa Maria dedaa wāsia. Maria dede zocārā djabarāba Ācōrēa iwidi panΛda ābaa dji jΛre panasidaa. 13 Maʙne Pedroba dajadaareba trλ ʙΛḁe nezocawērā Rode abadaba acΛḁe wāsia caiba trλ ʙΛ cawaya. 14 Rodeba Pedro beḁeara cawasia. Maλ bērā ʙΛsridasia baribΛrΛ eda wāḁadara ewaē basia. ĀteḁΛrΛ eda pira wāpeḁa djabarāa jarasia Pedrora dajada ʙΛda. 15 Maʙne jūmarāba Rodea jarasidaa:

–ʙΛra quīrāē nūmΛa.–

BaribΛrΛ idjia wārāana asia. Maʙne ādjirāba jarasidaa:

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā ʙΛa.–§

16 Māwā panΛne Pedroba dajadaareba mīā sē trλ basia. Ewasidaḁe ādjirāba unusidaa wārāda Pedroda māwā ʙΛda. Aḁeḁa cawa crīchadaē basia. 17 BaribΛrΛ Pedroba jΛwaba jarasia chupeḁadamārēā. Maʙbe jūma nēḁΛrΛsia sāwāḁΛrΛ dadji Boroḁa idjira preso ʙaḁada ēḁrΛ edasida. Jūma nēḁΛrΛpeḁa jarasia:

–Jūma maλgΛra Santiagoa, waabema djabarāa bida jaraḁadua.–*

Maʙbe Pedrora mamaʙba āyā wāsia.

† 12:3 Exodo 12:1-27. § 12:15 ΛcΛrΛ judiorāba crīchasisidaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada eroḁeada. Maλ nezocara ara dji ēberā za quīrāca ʙΛda crīchasisidaa. * 12:17 Maλ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā beḁeade Santiago trΛra zesia “San Jacobo” isabe jarabΛrΛḁeḁa. Carta Santiago abadara maλ Santiagoba ʙΛsia.

18 Anadraside sordaorāba cawadaē basía Pedrora sāmaa wāsida. Abeda cawa crichadaē basía idjaba ne wayasidaa. 19 Herodeba idjira jΛrΛbisía, baribΛrΛ sordaorāba ununaē basía. Herodeba ādjirāa maḡΛdebemada bio iwidipeda jūma quenabisía. Māwānacarea Herodera judiorā druadeba Cesarea puruḡaa wāpeda mama dārāsía.

Herode beuda

20 Maḡ ewaride Herodera Tirodebemará ume, Sidoḡnebemará ume bida quīrū basía. BaribΛrΛ maḡrāba cobadara Herode druade edabadjidaa. Maḡ carea ādjirāra bedea audapeda ābaa wāsidaa idji ume ibiadi carea. Naārā Blasto abadamaa wāsidaa. Maḡ Blastora Herodeare dji droma basía. Maḡne ādjia jara panΛra Blastoa ījābidapeda idjideba Herodea bedea djuburiasidaa ibiadi carea.

21 Herodeba ḡΛda ewaride djio bia quiruda jḡpeda idji buguede chūmesía. Maḡbe ādjirā quīrāpita bedeasia. 22 Māwā ḡΛde ādjirāba jīgua jarabadjidaa:

–jZa bedea ḡΛra ēberāēá, ātebΛrΛ Ācōrēa!–

23 BaribΛrΛ Herodeba Ācōrēa bia bedeadauada aē basía. Ara maḡne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē ḡΛsía. Maḡbe idjira quiba co beasia.

24 Maḡmisa djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada tΛmΛara jara-dia wāsidaa.† Maḡne zocārāba ījābΛda bērā yō wāsidaa.

25 Bernabeba, Saulo bida Jerusaleḡne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juaḡ Marco abadada edesidaa.

13

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

1 Djabarā Antioquía puruḡebema tāēna Ācōrēneba bedeabadada, Critodebema jaradiabada sida beasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoḡda basía. Simoḡ trḡ īyāgadara “Dji Pāima” abadjidaa. Manaeḡ sida basía. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.*

2 Ewari aba djabarāba ne codaca ewari o panΛne dadjirā Boroa bia bedea panasidaa. Māwā panΛne Ācōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

–Bernabeda, Saulo sida mΛa trāsía. Maḡ bērā ādjida ḡΛdadua mΛa obi ḡΛrā odamārēā.–

3 Ādjia ne codaca ewari odapeda Ācōrēa iwidibΛdade ādji jΛwara Bernabe ḡrḡ, Saulo ḡrḡ bida ḡΛsidaa. Maḡbe ādjira diabuesidaa dadjirā Boroba obi ḡΛra ode wānamārēā.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa wāpedada

4 Ādjira Ācōrē Jaureba diabueda bērā Seleucia puruḡaa wāsidaa. MamaΛba barcode Chipre morroḡaa wāsidaa. 5 Salamina puruḡe jūēnapeda judiorā dji jΛrebada deza Ācōrē bedeara jaradasidaa. Ādji carebai carea Juaḡ Marcoda ādji ume nībasía.†

6 Jūma maḡ morro dromane pΛrrΛabΛdade Papo puruḡe jūēne wāsidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Maḡ Barjesura jāibana basía. Sewadeba jarabadjia Ācōrēneba bedeabarida. 7 Idjira Chipredébema

† 12:24 Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeade ḡΛ ḡΛa “Ācōrē bedea.” * 13:1 Galilea druadebema boro Herode. MaḡΛ Herodera Antipa trḡ jarabadjidaa. † 13:5 Griego bedeade “Juaḡ” ḡΛ ḡΛa. Idjira Bernabe ēberārānebema basía. Colosa 4:10.

boro Sergio Paulo abadama b̄abadjia. Mañ Sergio Paulora cr̄icha cawa basia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida tr̄l̄bisia Ācōrē bedeada ūrī quīr̄iā b̄ada b̄ērā. ⁸ Barib̄ar̄l̄ ādjia jaradia pan̄ane jāibana Barjesuba sewaada abadjia dji boroba Ācōrē bedeara ĩj̄r̄ām̄r̄ēā. (Barjesu tr̄l̄ra griego bedeade Elimá abadaa.) ⁹ Mañne Saulora Ācōrē Jauredēba basia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio ac̄l̄ nūmepeda n̄āw̄a jarasia:

¹⁰–j̄BARA sewaida b̄AA! j̄BA sora cadjiruaba bira b̄AA! Diauru warra, j̄b̄AA ne jūma j̄ipa b̄ADA quīr̄iācaa! ¿Cārē cārēā ara pichia Ācōrē w̄arā bedeara sewaada a b̄A? ¹¹ Jālb̄e dai Boroba idji l̄b̄Adeba b̄ARA cawa oya. Nawena b̄ARA dauberrea b̄eya. Dārā l̄m̄ādaura unuē b̄aya.–

Ara mañda jāibanaba towa p̄āisosa b̄ADA unupeda dauberrea besia. Mañbe bedea djuburiasia bariduaba idji j̄AWade j̄idadapeba careba ededam̄r̄ēā. ¹² Sergio Pauloba mañ unuside ādjia dadjirā Borodebema jaradia pan̄ara bio bia ūr̄ina b̄ērā ĩj̄asia.

Pisidia druadaa w̄apedada

¹³ Paulora idji ume n̄ina sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode w̄āsidaa. Mama Pergue purude j̄ūēsidaa. Barib̄ar̄l̄ Juañ Marcoba ādjia amepeda Jerusaleñnaa j̄ēda w̄asia.†

¹⁴ Perguedebe dewara Antioquía purudaa w̄āsidaa. Mañ Antioquíara Pisidia druade b̄AA. Mama l̄n̄āūbada ewaride judiorā dji j̄AREbada dede eda w̄anapeda ch̄ūpanesidaa. ¹⁵ Mañbe dji bororāba Ācōrē leydebemada idjaba Ācōrēneba bedeabadaba b̄Apedadadebema sida j̄ĭgua lesidaa. Mañbe ab̄Aada Paulo, Bernabe ch̄ūpan̄amaa n̄āw̄a jarade w̄abisidaa:

–Djabarā, b̄ārāba dai carebadi carea bedeada eropan̄ab̄ar̄l̄, jaradadua.–

¹⁶ Mañne Paulora piradr̄apeda j̄AWaba jarasia j̄ūmarāda chupeadam̄r̄ēā. Mañbe jarasia:

–Achirā Israeldebema idjaba judiorāē Ācōrē waya bearā, ūr̄inadua: ¹⁷ Israel Ācōrēba dadji dr̄ōā naēnabemarāda edasia. Ādjirā Egipto druade āibemarā quīr̄aca panasidade Ācōrēba puru dromada yōbisia. Mañbe idji l̄b̄Aaba ādjirāra Egipto druadebemada ēdr̄l̄ enesia.§ ¹⁸ Māw̄ānacarea ādjirāba ēj̄ūā pōāsa ewaraga b̄ADE biē ob̄ADARA Ācōrēba cuarenta poa droa basia.* ¹⁹ Mañbe Canaa l̄ druade Ācōrēba siete puru poyabipeda ādji ēj̄ūāda dadji dr̄ōā naēnabemarāa diasia.† ²⁰ Egiptodaa w̄apedadadeba aba ādji ēj̄ūā edab̄ADADA 450 poa basia.†

Māw̄ānacarea Ācōrēba idji purua ādji ēdr̄l̄ b̄ABadarāda diabadjia aba Ācōrēneba bedebari Samuel ewaridaa.§ ²¹ Mañ ewaride ādjirāba Ācōrēa bedea djuburiasidaa ēberā aba ādjirā boroda b̄AM̄r̄ēā. Mañ carea Ācōrēba Quis warra Saulda basia.* Mañ Saulora Benjamiñneba yōna basia. Cuarenta poa israelerā boroda basia. ²² Barib̄ar̄l̄ Ācōrēba Saulora āyā b̄Apeda Davida b̄ASIA ādjirā boroda b̄AM̄r̄ēā. Davidebemada Ācōrēba

† **13:13** Mañ Juañ Marco j̄ēda w̄anara Pauloba biē unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego bedeade āCATL cartade b̄A b̄AA “waga basia.” Numero 14:34.

† **13:19** Josue 11:15-23. † **13:20** Griego bedeade mañba idjaba jara b̄AA: “Mañbe 450 poa Ācōrēba idji purua ādji ēdr̄l̄ b̄ABadarāda diabadjia.” § **13:20** Juece 2:16-19. * **13:21** 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25.

nāwā jarasia: “Mā Jesé warra Davida bia unu ḅΛA. Mā obi quĩrĩā ḅΛra idjia jūma oya.”†

23 Maḅbe Ācōrēba naēna jarada quĩrāca osia. Idjia Davideba yōpedadadēbemada aba ḅΛsia israelerā ĒdrΛ Edabarida ḅamārēā.† Maḅ ēberāra Jesua. 24 Maḅ Jesu zeĩ naēna Juaḅba jūma israelerā jaradia ḅasia ādji cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā obadara idjia doeda borocuebadjia. 25 Idji beui ewari caita ḅaside Juaḅba jarasia: “Bārāba mḅra ¿caida crĩcha panΛ? Mḅra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaēa.§ BaribΛrΛ mḅ caidu zebΛrΛda mḅ cāyābara dji dromaara ḅΛA. Idjia jĩrũne jḅ ḅΛ ērāi carea mḅra bia ḅΛēa.”*

26 Achirā Abrahaḅneba yōpedadarā, judiorāē Ācōrē waya bea, Ācōrēba dadjirāa maḅ bedeada dadi ēdrΛ edaidebemada diabuesia.† 27 Jerusaleḅnebamaba, ādji bororā bida Jesura dadi ēdrΛ Edabarida cawadaē ḅasia. Ācōrēneba bedeabadaba ḅΛpedadara ḅnāḅbada ewariza jĩgua lebadamĩna idjidebema ḅΛpedadada cawadaē ḅasia. ĀtebΛrΛ Jesu beabisiadae maḅ bedeaba jara ḅΛra wārāda osidaa. 28 Ni cārē cadjirua odara ununaēmĩna ādjirāba Pilatoa jarasidaa beamārēā. 29 Ācōrē cartade idji beadidebema ḅΛpedada jūma māwānacarea idjira crudebemada udaa ḅΛdapeda tḅbarisidaa. 30 BaribΛrΛ Ācōrēba idjira ḅrēbabisia. 31 Māwānacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleḅnaa wāpedadarāa ara idjida ḅarima zocārā unubisia. Idi maḅ ēberārāba idjidebemada jūma israelerāa bedeada panΛA.

32-33 Ara maḅ quĩrāca daiba naḅ bedeada biada jara panΛA: Ācōrēba dadi drōā naēnabemarā ume bedeada ḅΛsia idjaba dadjirā, ādjirāneba yōpedadarā ewaride maḅ bedeada ḅΛdara jūma osia. Jesura ḅrēbabisia salmo umēbemane ḅḅ ḅΛ quĩrāca.† Nāwā jara ḅΛA: “ḅΛra mḅ Warraa. Idi ḅΛra mḅ Warraada abΛrΛA.”§ 34 Ācōrēba Jesura beu ḅadada ḅrēbabisia waa beurāmārēā. Maḅnebemada idji cartade nāwā jarasia: “Mā Davia carebai jaradara ḅārā ume wārāda oya.”* 35 Maḅ carea dewara salmone naḅda jara ḅΛA: “Mḅ, ḅΛ nezoca jipa ḅΛra ḅΛA idu ḅerawabiēa.”† 36 Davi zocai ḅaside Ācōrēba idjideba osia idjia quĩrĩā ḅada quĩrāca. Maḅbe Davira jaidapeda tḅbarisidaa idji drōāenabemarā tḅbaripedadama. Maḅne idjira ḅerawasia. 37 BaribΛrΛ Ācōrēba ḅrēbabidara ḅerawaē ḅasia.

38-39 Maḅ ḅērā djabarā, naḅgada cawadadua: ḅārāba cadjirua obadara Ācōrēba Jesudeba quĩrādoaya. Moise ley ĩjā o panΛ carea Ācōrēba ḅārāra jipa panΛana acaa. BaribΛrΛ jūma Jesu ĩjāḅΛdara Ācōrēba jipa panΛana abaria. MaḅdrΛ ḅārāra jara panΛA. 40 Quĩrācuita ḅeadadua Ācōrēneba bedeabadaba ḅΛpedadada ḅārā ume māwārāmārēā. Nāwā ḅΛsidaa:

41 Ācōrēba jara ḅΛ igara ḅearā, ¡acΛdada! ¡Dauperadada! ¡Beudadua! Mā ḅārā ewaride ne minijĩchiada oya.

Maḅra abΛba ḅārāra jarabΛrΛ sida ĩjānaēa.†

† 13:22 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaía 44:28. † 13:23 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § 13:25 Juaḅ 1:20. * 13:25 Luca 3:16. † 13:26 Dadjirāa. Griego bedeade ḅΛrΛ cartade ḅḅ ḅΛA: “Bārāa.” † 13:32-33 ḅrēbabisia. Maḅ bedeada idjaba jara ḅΛA Ācōrēba idji Warrara naḅ djara edamārēā jaradadēbemada. § 13:32-33 Griego bedeade ḅḅ ḅΛA “idi mḅra ḅΛ zeza ḅasia.” Salmo 2:7. Maḅ salmoba bedeada ḅΛA Ācōrēba idji Warrara israelerā Boroda ḅΛdadēbemada. * 13:34 Isaía 55:3. † 13:35 Salmo 16:10. † 13:41 Habacuc 1:5.

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorā dji jarebada dedeba ēdrabadaē eberārāba bedea djuburiasidaa dewarabema ānāūbada ewaride bida maλnebemada bedeadamārēā. ⁴³ Dji jare panana wāsidade zocārā judiorāba, judiorā crīcha ēpēbada bida Paulora, Bernabe sida ēpēsidaa. Ādjia maλ eberārā bio jarasidaa Ācōrēba idji biadeba ādjirā careba bāda ijā pananamārēā.

⁴⁴ Dewarabema ānāūbada ewaride purura berara jūma ābaa dji jaresidaa Ācōrē bedea ūrīni carea. ⁴⁵ Baribara judiorā bororāba eberārā cābana unusidade sode biē duanesidaa. Paulo ba jaradia bade ādjirāba sewaada abadjidaa idjaba Paulodebemada biē bedeadadjidaa. ⁴⁶ Maλne Paulo ba, Bernabe bida ne wayaa neē ādjirāa jarasidaa:

–Wārāda daiba bārāa Ācōrē bedeara naārā jaradida panasidaa. Baribara bārāba igara panā bērā idjaba bārāmarā ewariza Ācōrē ume zocai baida biē bā bērā, daiba judiorāēa jarade wānia. ⁴⁷ Daiba māwā odamārēā dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Mā bāra ānaa quīrāca bāsia judiorāēba mλnebemada cawadamārēā. Bāa jūma naλ ējūāne bearāa cawabiya māa ēdra edaidebemada.*

⁴⁸ Judiorāēba maλ ūrīsidade bāsrīdasidaa. Ara māda dadjirā Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Maλne Ācōrēba ewariza idji ume zocai beadi carea bādarāba ijāsidaa. ⁴⁹ Maλbe dadjirā Boro bedeara jūma māλ druade jarasidaa.

⁵⁰ Baribara judiorāba Ācōrē waya bea wērārā dji dromarāa, umaquīrā dji dromarāa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biē odamārēā. Māwā ādji purudebemada āyā jaretasidaa. ⁵¹ Maλne Paulo ba Bernabe bida purudebema pora ādji jīrūnebemada jārāpetasidaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Maλbe Iconio purūdaa wāsidaa. ⁵² Baribara Jesu ijā bea maλ Antioquāde panara bio bāsrīda panasidaa idjaba Ācōrē Jauredēba panasidaa.

14

Iconio purude panana

¹ Iconio purude ādjia obada quīrāca Paulora Bernabe sida judiorā dji jarebada dede edaa wāsidaa. Ādjia jaradia panā carea zocārā judiorāba griegorā bida Jesura ijāsidaa. ² Baribara judiorā Jesu ijāē beaba judiorāēa djabarānebemada biē crīchabisidaa. ³ Māwāmīna Paulora Bernabe sida mama dārā panasidaa. Dadjirā Boroba careba bāda sodeba ijā panā bērā idjidebemada ne wayaa neē jaradiadjidaa. Maλne dadjirā Boroba ādjia abada diasia ne ununacada odamārēā. Māwā cawabisia idji biadebema ādjia jaradia panara wārāda. ⁴ Baribara maλ purudebemarāba awara awara crīcha beasia. Acara Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, maλne acara judiorāare panasidaa. ⁵ Maλne judiorāda, judiorāē sida dji purudebema bororā ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mōgaraba tabari beadi carea. ⁶ Baribara Paulo ba, Bernabe bida maλ cawāsidade Licaonia druadaa mīrū wāsidaa. Litra purūdaa, Derbe purūdaa bida wāsidaa. Jūma maλ Licaonia druade parrāa wāsidaa. ⁷ Mama ādjia bedea bia Jesudebemada jaradjidaa.

§ 13:42 Ēberārāba. Griego bedeadē acara cartade bā bāa “judiorāē beaba.” * 13:47 Isaia 49:6.

Listra purude panana

⁸ Listra purude ēberā jīrū biē ɓada ɓasia. Māwā topedada bērā poya nībaca ɓasía. ⁹ Mañ ēberāba ūrī chūmasia Pauloba Jesudebema bedea ɓada. Pauloba idjimaa acɓarade cawasia idjia wārāda ijā ɓada Jesuba idjira poya biabida. ¹⁰ Mañ bērā Pauloba idjia jīgua jarasia:

–jīradradua! jīta nūmedua!–

Ara mañda idjira ɓta jīdrapeda nībade wāsia. ¹¹ Pauloba oda unusidade mañ purudebemarāba licaonia bedeadē jīgua jara duanesidaa:

–jīcōrēda umé dadjirāmaa ēberā quīrāca edaa zesidaa!–

¹² Ādjirāba jarasidaa Bernabera ādji ācōrē droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācōrē Hermeda, idjira dji bedea jarabari bērā.*

¹³ Listra puru quīrāpe ādji ācōrē Zeu de dromada ɓasia. Mamaɓa Zeu sacerdoteba pacada, nepōnō sida dji purude eda wābadamaa enesia. Idjia, puru ume Pauloa, Bernabea bida mañ pacara babue dia quīrā panasidaa. ¹⁴ Baribara Jesuba diabueda Bernabea, Paulo bida mañ cawasidade ādjia cacuade jī panara cōācuadapeda ēberārā tāēna pira wānapeda nāwā jīgua jarasidaa:

¹⁵ –Achirā, cārē cārē jāwā o pan? Daira ācōrēēa. Daira ēberāa, bārā quīrāca. Bārāa jarade ze pan nañ ācōrē siriē beada igaradapeda Ācōrē zocai ɓdra ijānamārēa. Mañga Ācōrēba bajāda, ējūāda, pusada, ne jūma ādjide nūma sida osia. ¹⁶ Naēna Ācōrēba idji adua bea purua ara ādjia o quīrā panada idu obibadjia. ¹⁷ Māwāmīna ewariza bia o ɓdeba idjia cawabi ɓaa idjira wārāda ɓada. Idjia bajāneba cueda zebibaria idjaba néuda zaubibaria. Māwā idjia dadjirā jāwūā ne cobibaria idjaba sođe ɓsridabibaria.–

¹⁸ Pauloba Bernabe bida māwā jara panasidamīna mañ ēberārāba be-rara ādjia pacara babue diasidaa.

¹⁹ Listrade panane ɓara judiorā Antioquía purudebemada, Iconio purudebema sida jūēsidaa.† Ādjirāba Listradebemarāa Paulodebemada biē crīchabisidaa. Mañ carea jūmarāba Paulora mōgaraba tabari jidasidaa. Idjira beusida crīchāsida bērā errebari ededapeda puru dajada ɓatabuesidaa.‡ ²⁰ Mañbe Jesu ijā beaba Paulora jūrānapeda acɓ panasidaa. Māwā panane idjira piradrasia. Piradrapeda jēda purudaa wāsia. Nurēma Bernabe ume Derbe purudaa wāsidaa.

Siria druade ɓa Antioquíadaa jēda wāna

²¹ Derbe purude Pauloba, Bernabe bida bedea bia Jesudebema jarasidade zocārāba ijāsidaa. Māwānacarea Listra purudaa, Iconio purudaa, Pisidia druade ɓa Antioquíadaa bida jēda wāsidaa. ²² Puruza djabarāra carebadjidāa Jesuda biara ijānamārēa. Ādjia Jesu ijā panara igararānamārēa nāwā jarabadjidaa: “Ācōrēda dadjirā Boroda ɓadibara nañ ējūāne bio bia mīgadīa.” ²³ Puruza djabarā tāēna ɓara ɓasidaa dji bororāda beadamārēa. Mañbe Ācōrēa iwīdidapeda, ne cođaca ewarida odapeda dadjirā Boro ijā panara idji jawađe ɓasidaa.

²⁴ Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jūēne wāsidaa. ²⁵ Ācōrē bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia purudaa wāsidaa.

* **14:12** Zeu, Herme. Latīl bedeadē ādji ācōrē Zeura Júpiter abadaa. Ādji ācōrē Hermera Mercurio abadaa. Griegorā crīchade mañ Hermera ādji ācōrē bea carea dji bedea jarabari ɓasía. † **14:19** Mañ Antioquíara Pisidia druade ɓaa. Hecho 13:44-51de. Iconio. Hecho 14:1-6de. ‡ **14:19** 2 Corinto 11:25.

²⁶ Mama ʌba barcode Siria druade ʌ Antioquíadaa jēda wāsidaa ādjia ode wāpedadara jūma opedada bēra. Maʌga purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesidaa Ācōrēba quīrīā ʌara odamārēā idjaba Ācōrē jʌwade ʌsidaa idji biadeba carebamārēā. ²⁷ Jūēnapeda djabarā ume ābaa dji jʌresidaa. Maʌne nēbʌrʌsidaa jūma Ācōrēba ādjideba odada. Jarasidaa sāvā Ācōrēba osida judiorāē bida Jesura ījānamārēā. ²⁸ Mama Jesu ījā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ījā bea Jerusaleʌne dji jʌrpedada

¹ Maʌ ewaride ʌCARʌ Judea druadebemarāda Antioquía puruḁaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāēa jaradia panesidaa Moiseba ʌda quīrāca umaquīrā cacuada wēāgodaēbʌrʌ, Ācōrēba ēdrʌ edaēda.*

² Maʌ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Maʌbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleʌnaa diabuesidaa maʌnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

³ Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pʌrrʌ nībasidaa. Puruza nēbʌrʌsidaa sāvā judiorāēba ādji crīcha drōāra igaradapeda Jesuda ījāsidadada. Maʌ bedea ūrīside jūma djabarāra ʌsridasidaa.

⁴ Jerusaleʌne jūesidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Maʌne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāē tāēna odada nēbʌrʌsidaa. ⁵ Baribʌrʌ ʌCARʌ pariseorā Jesu ījā beaba ʌta nūpanenapeda jarasidaa:

–Jūma djabarā judiorāēra cacua wēāgodida panʌa. Ādjirāa jaradiadida panʌa Ācōrēba Moisea diada leyra ījā odamārēā.–

⁶ Maʌnebemada bedeadī carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jʌresidaa. ⁷ Dārā bedeadʌdade Pedrora piradrʌpeda jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panʌa bārā tāēna Ācōrēba mʌda naārā edasida judiorāēa jaradiamārēā.† Maʌne dārābʌrʌa judiorāēba bedea bia Jesudebemada ūrīnapeda ījāsidadada. ⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa ʌa. Maʌ judiorāēba ījāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāa diasia dadjirāa naēna diada quīrāca.‡ ⁹ Ācōrēba dadjirāra ādjirā ume quīrā awara oē basía. Ādjia ījāsidade ādji sora sʌgʌsia. ¹⁰ Bārāba ʌcārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panʌ? ʌIdjia sāvā oi cawaya māvā panʌca? ʌCārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya odaē badada ādjirāa obi quīrīā panʌ? ¹¹ Dadjirāba ījā panʌa dadji Boro Jesuba idji biadeba dadjirāra, ādjirā sida ēdrʌ edasida.–

¹² Maʌne Bernabeba Paulo bida nēbʌrʌsidaa Ācōrēba ne ununacada ādjideba judiorāē tāēna osida. Maʌba cawabisia idjira ādji ume ʌda. Maʌne jūmarāba chupea ūrī duanasidaa. ¹³ Maʌ nēbʌrʌrpedadacarea Santiagoba jarasia:§

* 15:1 Genesi 17:12. † 15:7 Hecho 10:1-43. ‡ 15:8 Hecho 10:44-47. § 15:13 Maʌ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrā bedeaēde Santiago trʌra zesia “San Jacobo” isabe jarabʌrʌdeba. Carta Santiago abadara maʌ Santiagoba ʌasia.

–Djabarā, māl beđeara ūrīnadua. ¹⁴ Simoļba dadjirāa nēb̄ar̄asia Ācōrēba judiorāē crīcha b̄l̄deba ādjirāra edasida idji purudebemada beadamārēā.

¹⁵ Simoļba jaradara Ācōrēneba beđeabadaba b̄l̄pedada quīrāca b̄la. Nāwā b̄l̄ b̄la:

¹⁶ Māwānacarea m̄ra wayacusa zeya Davi j̄l̄waeda bađa ārī b̄l̄da bia oi carea.

Daviba pe erobađara wayacusa m̄a bia b̄l̄ya.

¹⁷ Māwā waabema ēberārāba, judiorāē m̄a edađarāba m̄ra j̄l̄r̄d̄ia.

¹⁸ Dadjirā Boroba māwā jara b̄la. Idjia drōā naēnaaba jūma maļgara ebuda cawabi b̄la.*

¹⁹ Maļ carea m̄maarā dadjirāba judiorāē Ācōrē ĩjāb̄l̄dara m̄iā sēniē pan̄la jūma dadji judiorā ley ĩjā odamārēā. ²⁰ Barib̄ar̄ cartade b̄l̄dida pan̄la j̄l̄waba ođa ācōrēa nedjara diađara codiē pan̄l̄da, auđua n̄b̄adiē pan̄l̄da, animarā otrāj̄l̄ beađara codiē pan̄l̄da, idjaba oa sida codiē pan̄l̄da. ²¹ Māwā ođiē pan̄la dadji drōā naēnabema ewarideba Ācōrēba Moisea diađa leyra puruza jaradiabada bērā. Anāūbada ewariza maļ leyra dadji judiorā dji j̄l̄rebada deza j̄j̄gua lebadaa.–

²² Maļ crīchara Jesuba diabueđarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā biđa bia ūr̄isidaa. Maļ bērā āc̄ar̄l̄ edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquīadaa wānamārēā. Silada, Juda Barsabá abada sida edasidaa. Ādjira djabarā tāēna dji dromarā basía. ²³ Ādjirā ume cartada nāwā b̄l̄ diabuesidaa:

Jesuba diabueđarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā biđa naļ cartara b̄l̄b̄l̄daa djabarā judiorāē Antioquía purudebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea biđa. Dairāba quīrīā pan̄la bārāra bia pananida. ²⁴ Dairāba ūr̄isidaa āc̄ar̄l̄ ēberārāda namałba bārāmaa wānapeda ādjia jaradia pan̄l̄ carea bārāra bio sopuadapeda abeđa cawa crīchadaē panesidada.† Barib̄ar̄l̄ maļ ēberārāra dairāba diabueđaē basía.

²⁵ Maļ carea ābaa dji j̄l̄redapeda jūmarāba crīchasisdaa āc̄ar̄l̄ djabarāda edadapeda bārāmaa diabuedida. Ādjira dadjia quīrīā pan̄l̄ djaba Bernabe ume, Paulo ume biđa wānia. ²⁶ Miniĳchiade pan̄l̄ne biđa Bernabeba, Paulo ume dadjirā Boro Jesucritoba quīrīā b̄l̄da o panabaria. ²⁷ Dairāba Judada, Sila sida diabueb̄l̄daa. Maļ djabarāba daiba naļ cartade b̄l̄b̄l̄da quīrāca jaradía.

²⁸ Ācōrē Jauremaarā, dairāmaa biđa bia b̄la jūma dai judiorā leyra bārāa ogo ĩjā obidaēda. Ababe naļḡl̄da ĩjā obidía: ²⁹ j̄l̄waba ođa ācōrēa nedjara diađara codiē pan̄la, oa sida codiē pan̄la, animarā otrāj̄l̄ beađara codiē pan̄la, idjaba auđua n̄b̄adiē pan̄la. Jūma maļḡl̄da ĩjā osidara bia panania. Waaēa. Bia beađadua.

³⁰ Maļbe ādjia diabuepedađarāra Antioquía puruđaa wāsidaa. Jūēnapeda jūma djabarāda ābaa tr̄l̄napeda maļ cartara diasidaa. ³¹ Djabarāba maļ cartara j̄j̄gua leđapeda bio b̄l̄sridasisdaa ādjirā crīchara biabida bērā. ³² Judara, Sila sida Ācōrēneba beđeabadarā basía. Maļ bērā ne zocārā jarasisdaa djabarāba biara ĩjānamārēā idjaba zarea pananamārēā. ³³ Judara, Sila sida mama dārā pananapeda djabarāba

* 15:18 Amos 9:11-12. † 15:24 Griego beđeade āc̄ar̄l̄ cartade naļ sida b̄l̄ b̄la: “Ādjia jaradia pan̄la bārāra cacua wēāgođida pan̄l̄da idjaba judiorā ley jūma ođida pan̄l̄da Ācōrēba ēdr̄l̄ edamārēā.” Hecho 15:1,5.

ãdji diabuepedadamaa jêda bia wãbisidaa. [³⁴ Barib_ΛΛ Silaba crīchasia biara _Λada Antioquíade beida.]†

³⁵ Mañne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. ãdjia, zocãrã djabarã bida dadji Boro bedeara jaradia panasidaa idjaba bedeã bia Jesudebemada ebuda jarabadjidaa.

Paulo Bernabe umebemada awara wãna

³⁶ Dãrãb_ΛΛ_Λde Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro bedeã jaradia pananamaa wayacusa wãnaa djabarã sãwã duan_Λ cawadi carea.–

³⁷ Mañne Bernabeba Jua_Λ Marcoda ãdji ume ede quĩrã basia. ³⁸ Naãrã wãsidade ma_Λ Jua_Λ Marcoba Panpilia druade ãdjira amepeda jêda wãsia. ³⁹ ãdji ume nocodaa jaradiade wãé basia. Ma_Λ carea Paulomaarã bié basia Jua_Λ Marcora wayacusa eideida. ⁴⁰ Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wãmãrẽã. Djabarãba ãdjira dadji Boro j_Λwade _Λasidaa idji biadeba carebamãrẽã. ⁴¹ Ma_Λbeb_ΛΛ_Λ wãsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida p_Λrr_Λab_Λdade puruza djabarãra carebadjidaa dadji Borora biara ãjanamãrẽã.

16

Timoteo Paulo ume nĩbada

¹ Mañne ãdjira Derbe purudaa wãsidaa. Mama_Λba Lистра purudaa wãsidaa.* Mama Jesu ãjã _Λ Timoteo abadada basia. Timoteo para para judio basia; Jesuda ãjã basia. Idji zezara griego basia. ² Djabarã Listradebemaba, Iconio purudebema bida ma_Λ Timoteodebemada bia jarabadjidaa. ³ Mañne Pauloba Timoteora ede quĩrã basia. Barib_ΛΛ jũmarãba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Ma_Λ carea Pauloba Timoteora cacua wããgosia judiorã ma_Λ druade beaba idjidebemada bié crīcharãnamãrẽã. Ma_Λbeb_ΛΛ_Λ wãsidaa. ⁴ ãdji wãb_Λada puruza jarasidaa Jesuba diabuedarãba, djabarã bororã Jerusaleñne beaba cartade _Λapedadara djabarãba ãjã o pananamãrẽã.† ⁵ Mãwã djabarãba dadji Borora biara ãjãsidaa idjaba ewariza cãbanaara yõ wãsidaa.

Pauloba Macedoniane bema ëberã ununa

⁶ Pauloda idji ume nĩna sida Prigia druade, Galacia druade bida p_Λrr_ΛΛ wãsidaa ãcõrẽ Jaureba bedeã Jesudebemara Asia druade idu jarabidaé bẽrã. ⁷ Misia druade jũene wãsidade crīchasedaa Bitinia druadaa wãnida, barib_ΛΛ_Λ Jesu Jaureba mamaa bida idu wãbié basia.† ⁸ Ma_Λ bẽrã Misia druade wãyã wãnapeda Troa purudaa jũene wãsidaa. ⁹ Diamasi Pauloba cãimocara quĩrãca unusia ëberã Macedonia druadebemada ãta nũmada. Ma_Λ ëberãba Pauloa nãwã bedeã djuburiasia: “Macedonianaa dairã carebade zedua.” ¹⁰ Pauloba ma_Λda ununa bẽrã daiba cawasidaa ãcõrẽba दौरã trã basida bedeã bia Jesudebemada Macedoniadebemarãa jaradamãrẽã. Ara ma_Λda wãni carea panesidaa.

† **15:34** Griego bedeade _Λca_Λ cartade ma_Λ versíçulora neã. § **15:38** Hecho 13:13. * **16:1** Paulora Bernabe ume naëna ma_Λ umébema purudaa wãsia. Hecho 14:6-23. † **16:4** Hecho 15:23-29. † **16:7** Jesu Jaure. Griego bedeade _Λca_Λ cartade _Λã _Λla “ãcõrẽ Jaure” wa ababe “Jaure.”

¹¹ Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurēma Neápoli purude jūésidaa. ¹² Mamaaba Pilipo purudaa jirūba wānapeda mama dārāsidaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basía. Romanorāda mama panabadjidaa. ¹³ Anāūbada ewaride दौरा puru dajadaa wānapeda doedaa wāsidaa. Crīchasiadaa mama judiorāba Ācōrēa iwidiabadada. Wābdade wērārāda ābaa dji jare duanada unusidaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedeasidaa. ¹⁴ Mañ wērārānebemada aba Lidia abadjidaa. Idjira Tiatira purudebema basía. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioē wērāba Ācōrēa waya basia. Dadji Boroba idji sode tāna bēra Pauloba bedea bāra Lidiaba quīrācuīta ūrīpeda ījāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemará sīda borocuesidade dairāa bedea djuburiasia idji dede panenamārēa. Nāwā jarasia:

–Bārāmaa māa wārāda dadjirā Boroda ījāsibāra, mā dede panane zedadua.–

Māwā दौरा idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Ācōrēa iwidiabadamaa wābdade daiba nezocawērā jai bara bāda unusidaa. Mañ wērāba dji jaiēba jarabadjia cārēda sāwāida. Mañneba idji bororāba bio parata edabadjidaa. ¹⁷ Mañ wērāra Paulo caīdu, dai caīdu bīda zebāra de ara pichia jīgua jarabadjia:

–īNañ ēberārāra Ācōrē dji Dromaara bā nezocarāa! Ādjia bārāa jara panāa sāwā mañ Ācōrēba ēdra edabarida.–

¹⁸ Idjia ewari zocārā māwā jīgua jara nīmi bēra Paulora sēsia. Idjimāa acāpeda dji jaiā jarasia:

–Māa Jesucrito trāneba bāa jaraya: nañ wērānebemada āyā wādua.–

Ara māda dji jaira ēdrasia.

¹⁹ Mañne nezocawērā bororāba cawasidaa idjideba waa parata edadaēda. Mañ carea Paulora, Sila sīda jidadapeda puru bororāmaa edesidaa. ²⁰ Dji cawa obadarā quīrāpita nūmanapeda jarasidaa:

–Za panā judiorāba dadjirā purura quīrūbiga panāa. ²¹ Dadji romanorāba oara panāda ādjia jaradia panāa.–

²² Mañne jūma dji arima duanāba Paulora, Sila sīda orra edasidaa. Māwā duanane dji cawa obadarāba ādjia cacuade jā panāra wēābīdapeda bacuruba ubisidaa. ²³ Bio udapeda preso bāsidaa. Dji preso bea wagabarīa jarasidaa bio wagamārēa. ²⁴ Ara māda preso bea wagabarība Paulora Sila sīda preso bābada dede eduara bāde bāpeda ādji jirūra chicharode catā nūmasia.

²⁵ Ariquētra babāra de Pauloba Sila bīda Ācōrēa iwidi panasidaa idjaba idjia trāā panasidaa. Māda waabema preso beaba ūrī panasidaa. ²⁶ Cawaēne de uremiada wāsia. Mañgāba preso bābada dera dji cābāyā uresia. Jūma eda wābadara ewacuasīa. Preso bea jā bā carena sīda jūma ērā baecuasīa. ²⁷ Mañne preso bea wagabarīra krāmasia. Eda wābada ewa nūmea unuside crīchasia preso beara jūma mīrū wābārasīdada. Mañ carea idji necoda ēūta edasia iduba beui carea. ²⁸ Baribāra Pauloba jīgua jarasia:

–Bāduba beurādua. Dairāra jūma nama duanā.–

²⁹ Mañbe preso bea wagabarība ībīrāda enebīpeda Paulo, Sila panāmaa isabe edaa wāsia. Ne wayaaba cacua ure nūmāba ādji jirū caita barru cobesia. ³⁰ Mañbe ādjira dajadaare edepeda iwīdisia:

–Achirã, m̃ãa ¿cãrẽda oida b̃ã Ācõrẽba m̃ãra êdr̃ã edamãrẽã?–

³¹ Ādjia panusidaa:

–B̃ãa, b̃ã êberãrã bida dadji Boro Jesucritoda ĩjãnibar̃ã, idjia bãrãra êdr̃ã edaya.–

³² Mãbe dadji Boro bedeara idjia, jũma idji dedebemarãa bida jarasidaa. ³³ Ara mã diamasi preso bea wagabariba ãdji djara cõãpedadara sag̃asia. Mãwãnacarea idjira, jũma idji dedebemarã sida borocuesidaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeda ne cobisia. Ācõrẽ ĩjãpedada bẽrã idjira, idji dedebemarã sida bio b̃ãsridasidaa.

³⁵ Nurẽma dji cawa obadaba zarrarãda preso wagabarimaa nãwã jarade diabuesidaa:

–Paulora, Sila sida êdr̃ã b̃ãdua.–

³⁶ Mãbe preso bea wagabariba Pauloa jarasia:

–Dji cawa obadaba bãrãra êdr̃ã b̃ãbisidaa. Mãba necai wãnadua.–

³⁷ Baribar̃ã Pauloba dji zarrarãa jarasia:

–Daira romanorã bẽrã baridua carea preso b̃ãcara panasidaa. Baribar̃ã ãdjia daia bio iwididaẽ jũmarã quĩrãpita ubidapeda preso b̃ãsidaa. Mãda ¿daira chupea êdr̃ã b̃ãbidica? ¡Mãwãéa! ¡Ādjidr̃ã zedida panãa dai êdr̃ã b̃ãdi carea!–

³⁸ Pauloba jaradara zarrarãba dji cawa obadarãa jarade wãsidaa. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorãda. Mã ũr̃isidade dji cawa obadarãra ne wayasidaa. ³⁹ Ara mãda ãdjimaa wãnapeda quĩrã djuburia iwidisidaa ãdjia opedadara quĩrãdoadamãrẽã. Mãbe êdr̃ã b̃ãdapeda bedea djuburiasidaa purudebemada ayã wãnamãrẽã. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana êdr̃ãpedadacarea Lidia dedaa wãsidaa. Djabarã ume dji j̃ãredapeda ãdjirã ume bedeasia dadji Borora biara ĩjãnamãrẽã. Mãbeb̃ãrã wãsidaa.

17

Tesalonica purude quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ãdji ume nĩna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wãyã wãnapeda Tesalonica purude jũẽne wãsidaa. Mama judiorã dji j̃ãrebada deda basia. ² Pauloba obari quĩrãca judiorã ume dji j̃ãrede wãsia. Domia ũbea ãnãũbada ewariza ãdjirã ume bedea babadjia. ³ Ācõrẽ Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia Ācõrẽba êdr̃ã edabari diai jaradara bia mĩga baida basida, idjaba beupeda ãrẽbaida basida. Mã awara nãwã jarabadjia:

–M̃ãa bãrãa jara b̃ã Jesura wãrãda Ācõrẽba êdr̃ã edabari diai jaradaa.–

⁴ Ācãrã judiorãba mããgãra ĩjãnapeda Paulo ume, Sila ume bida abaa panesidaa. Idjaba zocãrã griegorã Ācõrẽ waya beaba, ãcãrã wẽrãrã dji dromarã bida ĩjãsidaa. ⁵ Baribar̃ã judiorã Jesu ĩjãẽ beara sođe biẽ duanesidaa. Mã carea êberã cadjiruarãda zocãrã j̃ãredapeda purura quĩrũbigade wãsidaa. Pirapodapeda Jasoã dede eda wãsidaa Pauloda, Sila sida jidadapeda jũmarã quĩrãpita nũmanĩ carea. ⁶ Baribar̃ã ãdjira mã dede ununaẽ basia. Mã carea Jasoãda, ãcãrã djabarã sida jidadapeda dji purudebema bororãmaa errebari edesidaa. Jũmarãba bia jarasidaa:

–Êberãrã jũma nãl êjũãne nẽbãra o panãba abari quĩrãca nama ode zesidaa. ⁷ Mã awara za b̃ã Jasoãba ãdjirãra idji dede bia edasia. Jũma

ãdjirãba dadji romanorã boroba obi ðara igara panã.* Jesumanada dadjirã boroda abadaa.–

⁸ Maã ùrĩsidade purura, ãdjirã bororã sida quĩrũbucasidea. ⁹ Mãwã duanãne dji bororãba jasoã, waabemarã bida jarasidea êdrãdi carea paratada diadida panãda. Diapedadacarea idu wãbisidadea.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰ Ara maã diamasi djabarãba Paulora, Sila sida Berea purudea diabuesidadea. Jũenapeda judiorã dji jãrebada deda wãsidea. ¹¹ Bereadebema judiorãra Tesalonicadebemarã quĩrãca pananaẽ basía. Ætebrã Jesudebemara ùrĩ quĩrã panasidea. Ewariza Æcõrẽ Bedeara bio quĩrãcuita acãbadjideã ãdjia jara panãra wãrã cawaya.† ¹² Maãba zocãrã judiorãba Jesura ïjãsidea. Idjaba zocãrã griego wẽrãrã dji dromarãba, umaquĩrãrã dji dromarã bida ïjãsidea.

¹³ Maãmisa judiorã Tesalonicadebemaba cawasidea Pauloba Æcõrẽ bedeara Berea purude jaradia ðada. Maã carea wãnapeda mamabemarã sida quĩrũbigasidea Paulo biẽ odamãrẽã. ¹⁴ Ara maãda djabarãba Paulora pusadaa diabuesidadea. Baribrã Silara, Timoteo sida Bereade panasidea. ¹⁵ Paulo edepedadaba idjira Atena purudea diade wãsidea. Maãbe Pauloba ãdjirã ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjimaã isabe zedamãrẽã. Ara maãda djabarãra jẽda wãsidea.

Paulo Atena purude bada

¹⁶ Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jã ðade unusia maã purura jãwaba oda ãcõrẽba bira ðada. Maã bẽrã idji soðe biẽ besia. ¹⁷ Mãwã ðade Paulora judiorã dji jãrebada dede ãdjirã ume, judiorãẽ Æcõrẽ waya bea ume bida Jesudebemada bedea ðabadjia. Maã awara purude ewariza eberãrã duanãma bedea ðabadjia. ¹⁸ Æcãrã eberãrã epicúreo crĩcha êpẽ beada, estoico crĩcha êpẽ bea sida mama panasidea.† Maã eberãrã Paulo ume bedea panãne Æcãrãba ara ãdjiduãa iwidi duanasidadea: –Jã eberã nẽbrã awua ðaba çcãrẽnebemada bedea ða?–

Dewararãba panusidadea:

–Æibemarãba êpẽ bea ãcõrẽnebemada jaradia ðaca ða.–

Mãwã jarasidea Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji ãrẽbadidebemada jaradia bada bẽrã.§ ¹⁹⁻²⁰ Mãwã panãne Paulora Areópago eyadaa edesidadea ãdji dji jãrebada demaa. Maãbe jarasidea:

–Bã jaradia ðara dairãmaarã crĩcha djiwidia. Maãra dairãba wadi ùrĩnaca. Maã bẽrã cawa quĩrã panã cãrẽda jara ðada. ÇBã dairã jaradiaẽca?–

²¹ Jũma Atenanebemarãba, drua ãibemarã mama bea bida ababe crĩcha djiwidi ùrĩpedadada nẽbrãbada bẽrã mãwã iwidi sidea. ²² Maãne Paulora ãdjirã eã Areópago eyade ãta nũmepeda jarasia:

* **17:7** Romanorãba ãdjirã borora Cesar abadjideã. Maã ewaride Claudio abadada ãdjirã boro basía. Maã Claudiora dji boroda basia poa 41deba aba 54daa. † **17:11** Ædjia Æcõrẽ carta drõãra acãbadjideã. Maã ewaride Æcõrẽ carta djiwidira wadibida neẽ basía. ‡ **17:18** Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naẽna. Maã Epicuroba jaradiabadjia eberãrãba ababe ðãrãda baidrã wa necai baidrã jãrãdida panãda. Idji êpẽ beada epicúreorã abadjideã. Ædjirãba crĩchasidea ãdji ãcõrẽ beaba eberãrãda crĩchaacada. Maãne estoicorãba griego Zeno abadara êpẽbadjideã. Ædjirãba jaradiabadjideã naã djaraba o quĩrã ðada igaradida panada, crĩcha cawaara wãnida panãda, idjaba ne jũmada odida panãda dewararãba carebadaẽne. § **17:18** Maã griegorãba crĩchasideaca ða ãcõrẽ dji umaquĩrãda basida Jesu abadada maãne ãcõrẽ dji wẽrãda basida Ærẽba abadada.

–Achirā Atenanebema, m̄la unu ɓla bārāba zocārā ācōrēda bio ēpēbadada. ²³ Purude ɓarɓa n̄ne m̄la unusia bārāba ādjirāa bia beadeadi carea opedadada. Mōgara oda abalde naɓ beadeada ɓl basia: “Ācōrē dadjia adua panɓ itea oda.” Bārāba adua panɓ Ācōrēa bia beadeabadaa. Ara maɓ Ācōrēnebemada m̄la bārāa jaraya. ²⁴ Maɓ Ācōrēba naɓ ējūāra, naɓ ējūāne nūma sida jūma osia. Idjira bajānebema Boroa idjaba naɓ ējūānebema Boroa. Idjira ēberāba oda dede ɓacaa.* ²⁵ Bia ɓai carea iwidicaa ēberāba idji itea ne omārēā.† Idjiabɓɓ jūma dadjirāa dia ɓla zocai beadamārēā, ɓyābadamārēā, idjaba ne jūma dadjia erobaida ɓara erobeadamārēā.

²⁶ Idjia ēberā abaldeba puruda zocārā yōbisia jūma naɓ ējūāne beadamārēā. Idjia basia maɓɓrā purura aba sālbe beadida idjaba sāma beadida. ²⁷ Māwā osia ēberārāba idjira jarɓdamārēā. Māwāra tānaca jarɓɓada quīrāca āibērā ununiscada. Wārāda Ācōrēra tɓmɓ ɓlēa, āteɓɓɓ dadjirāza caita ɓla. ²⁸ Idjideba dadjirāra zocai beaa, n̄babadaa, idjaba panabadaa. Maɓ bērā ɓɓɓ bārānebemaba jarasidaa: “Dadjirāra idji warrarāa.”‡

²⁹ Dadjirāda Ācōrē warrarāɓɓɓ, crīchadiē panɓ Ācōrēra oro odada, parata odada, wa mōgara odada, maɓɓara ēberāba ara idji crīchadeba oda bērā. ³⁰ Ēberārāba Ācōrē adua beadeba māwā opedadara idjia naēna iduaribisia. Baribɓɓ idira jara ɓla jūma druzabemaba cadjirua igaradapeɓa idjida ijānamārēā. ³¹ Māwā quīrā ɓla idjia ɓlɓa ewaride jūma naɓ ējūānebemarā jipa cawa oi bērā. Maɓ awara aba edasia māwā omārēā. Idjaba maɓ ēberāra cawabisia beu badada ɓrēbabida bērā.–

³² Maɓ beu bada ɓrēbabidebema ūr̄sidaɓe ɓɓɓara ipidasidaa. Baribɓɓ dewararāba jarasidaa:

–Dewara ewaride ɓla maɓnebema beɓa ɓlɓa waya ūr̄nia.–

³³ Maɓbe Paulora ādjirā ume badada wāsia. ³⁴ ɓɓɓ dji jarɓ pananaba Paulo beɓara ijāsidaa. Aba Dionisio basia. Idjira maɓ Areópagoma dji jarɓadebema basia. Idjaba wērā Damari abadaba, dewararā biɓa ijāsidaa.

18

Paulo Corinto purude bada

¹ Māwānacarea Paulora Atena purudeba Corinto purudaa wāsia. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Maɓ Aquilara Ponto druadebema basia.* Dji quima Priscila ume Italia druadeba jūpēdadada dārāé basia. Italiadeba ēɓr̄sidaa Romanebema boro Claudioba jūma judiorā Romane beara āyā wābida bērā.† Corintode Paulora ādjimaa wāsia ādji quīrāca wua deda o cawa ɓl bērā. Maɓbe ādji ume besia ābaa trajai carea. ⁴ Ānāūbada ewariza Paulora judiorā dji jarɓada dede beɓe ɓabadjia judiorāba, griegorā biɓa Jesura ijānamārēā.

⁵ Māwā ɓlɓe Silara, Timoteo sida Macedonia druadeba jūēsidaa. Mamaɓa ɓtaa Pauloba ewariza Ācōrē beɓeada jaradia ɓabadjia. Idjia judiorā jarabadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēɓr̄ edabari diai jaradada.

* **17:24** 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † **17:25** Salmo 50:9-12. ‡ **17:28** Griego Arato abadaba ādji ācōrē Zeudebemada māwā basia. * **18:2-3** Ponto druara idjaba Bitinia abadjidaa. Hecho 16:7. † **18:2-3** Claudioba māwā osia poa 49ɓe.

6 BaribARΛ idjia jara BΛra ādjirāba igarasidaa. Idjaba idjidebemada biē bedeabadjidāa. Mañ carea Pauloba cacuađe jΛ BΛra jārāpetapeda jarasia:

–Bārāba mañ bedea igara panΛ carea Ācōrēba cawa obARΛđe mΛra bedeađe baēa. MañgΛra ara bādjide BΛa. NamaΛba λtaa mΛra judiorāēmaa wāya.–

7 Ara mañda judiorā dji jΛrebada dede jaradia bađada Ticio Justo dede jaradiađe wāsia. Mañ ēberāba Ācōrēra waya basia. Idji dera judiorā dji jΛrebada de orrocawa basia.† 8 Judiorā dji jΛrebada dedebema borora Crispo abadjidaa.§ Mañ Crispoba, jūma idji ēberārā bida dadji Borora ĩjāsidaa. Mañ awara zocārā Corintodebemarāba ūrīsidaa Pauloba Jesudebema jaradia BΛda. ĩjānapeda borocuesidaa.

9 Ewari aba diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia dadji Boroba idjia nāwā jarabARΛda: “Ne wayarādua. Jaradia bađua. Chupearādua. 10 MΛra BΛ ume BΛa. Ni abaΛba BΛra poya biē odaēa, mΛa ēberārā zocārā nañ puruđe erobΛ bērā.” 11 Mañ bērā Pauloba poa aba ēsidra Ācōrē bedeara mama jaradia besia.

12 Galioλ abada Acaya druadebema boroda beside judiorāra bedea ausidaa Paulo biē odi carea.* Idjira mañ Galioλmaa jida edesidaa. 13 Ādjirāba jarasidaa:

–Za BΛba ēberārāa jara BΛa Ācōrēra wayađida panΛda baribARΛ dadji romanorā leyba jara BΛ quīrāca jaradiaca.–

14 Paulo bedeabARΛ beside Galioλba judiorāa jarasia:

–Nañ ēberāba biē odabara wa cadjirua dromada odabara mΛa bārā bedeara sēē ūrīcasia. 15 BaribARΛ bārāba ababe bedea carea, bārā ācōrē trΛ carea, bārā ley carea bida ijara panΛa. Mañ bērā ara bāduba cawa odadua. MΛa mañgΛdebemada cawa oi carea BΛēa.–

16 Māwā jarapeda āyā jΛrecuasía. 17 Mañne jūmarāba judiorā dji jΛrebada dedebema boro Susteneda jidadapeda ara mama puosidaa.† BaribARΛ Galioλba mañ carea crīchaē basía.

Paulo jēda Antioquíadaa wāna

18 Paulora Corinto puruđe dārā basia. Mañne djabarā ābaa jΛrepeda wāyana asia. Barcode badoi naēna Paulora Cencrea puruđe borobichia tΛbisía Ācōrē itea ne oi jarađara jūma oda bērā.† MañbebARΛ Siria druadaa wāsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wāsidaa. 19 WāBΛdade Epeso puruđe jūesidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume bađada awara wāsia. Mañne judiorā dji jΛrebada dedea wāpeda judiorā ume Jesudebemada bedeasia. 20 Ādjirāba idjia bedea djuburiasidaa mama dārā bemārēā, baribARΛ be quīrīāē basía. 21 ĀtebARΛ wāBΛRΛde nāwā jarasia:

–Ācōrēba quīrīāsira mΛra waya bārā acΛđe zeya.–§

† **18:7** Ticio Justo. Griego bedeađe zocārā cartade ababe “Justo” BΛ BΛa. ACARΛba crīcha panΛa mañ Justora Pauloba “Gayo” trΛ jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. § **18:8** Mañ Crispodebemada Pauloba basía 1 Corinto 1:14de. * **18:12** Mañ Galioλra Acayadebema boroda besia poa 51de. † **18:17** Jūmarāba. Griego bedeađe zocārā cartade BΛ BΛa: “Griegorāba.” ‡ **18:18** Numero 6:1-21. § **18:21** Griego bedeađe ACARΛ cartade nañ sida BΛ BΛa: “MΛra Jerusaleñne ewari droma zebARΛra báđe wāida BΛa.”

Mañbe barcode badopeđa Epesodeba wāsia. ²² Cesarea purude jūēpeda Paulora Jerusaleñnaa djabarā acade wāsia. Mamaλba Antioquia purudeaa wāsia.

Apolo Epesodaa zeda

²³ Paulo mama dārā badacarea Galacia druede, Prigia druede bida pλrτλa wāsia. Puruza Jesu ijā beaa jaradisia biara ijānamārēā. ²⁴ Mañmisa judio Apolo abadada Epeso purude jūēsia. Mañ Apolora Alejandria purudebema basia. Idjira bia bedeabadjia idjaba Ācōrē carta sida bio cawa basia. ²⁵ Apoloba dadji Boro Jesu Ora dewaradeba cawasia. Jesudebemada bio bλsrīda bedeabadjia idjaba aride jaradia babadjia. Baribλrλ borocueidebemada ababe Juañba jaradia badadrλ cawa basia.* ²⁶ Mañne Apoloba judiorā dji jλrebada dede ne wayaa neñ jaradia basia. Idjia jaradia bλra Aquilaba, Priscila bida ūrīsīdaa. Mañ carea idjira āyā ededapeda Ācōrē Odebemada biara jaradisiaa.

²⁷ Māwānacarea Apolora Acaya druedaa wā quīrīā basia. Mañ carea djabarā Epesodebemaba idjira wāida bio bia bλada asīdaa. Cartada bλsīdaa Jesu ijā beaba idjira mama bia edadamārēā. Acayade jūēsīde Apoloba djabarā Ācōrē biadeba Jesu ijāpedadada bio carebasia. ²⁸ Idjia jaradia bλde judiorāba sewaada abλdaza jūmarā quīrāpita ebuđa cawabibadjia ādjia Jesudebemada āi crīcha panada. Ācōrē Bedeadeba cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdrλ edabari diai jaradada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode bλmisa Paulora ējūā eyaida bλde wāyā wāpeda Epeso purude jūēsia. Mama Jesu ijā beada λcλrλ unusia. ² Idjia mañ djabarāa iwidisia:

–Bārāba Jesu ijāsīdade ζĀcōrē Jaurera edasīdaca?

Ādjirāba panusīdaa:

–Dairāba wadibida Ācōrē Jauredebemada ūrīnaca.–

³ Mañne Pauloba iwidisia:

–Māēteara ζsāwā borocuesīda?–

Ādjirāba panusīdaa:

–Juañba jarada quīrāca borocuesīdaa.–

⁴ Mañne Pauloba jarasia:

–Juañba jarabadjia ēberārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā osīdara idjia borocuebadjia. Mañ awara jarabadjia aba idji caidu zebλrλda ijānamārēā. Mañgλra Jesu basia.*

⁵ Mañ ūrīsīdade dadji Boro Jesu trλneba borocuesīdaa. ⁶ Mañbe Pauloba idji jλwa ādji λrλ bλsīde Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia. Mañne dewara bedeade bedeasīdaa idjaba Ācōrēneba bedeasīdaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasīdaca bλa.

⁸ Jedeco ūbea Paulora judiorā dji jλrebada dedaa wā babadjia. Mama ne wayaa neñ judiorā ume bedeā babadjia Ācōrēra ādji Boroda bλdamārēā. ⁹ Baribλrλ λcλrλra cλwλrλ zareacuadapeda ijānaē basia. Ēberārā quīrāpita Jesu Odebemada biē bedeabadjīdaa. Mañ carea

* **18:25** Marco 1:1-8. * **19:4** Jesu. Griego bedeade λcλrλ cartade “Crito” bλ bλa.

Paulora ãdji ume bæadada ãyã wãsia. Idjia Jesu ijã beara jaradiabada dedaa edesia. Mañ dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé mãwã osia. Mãwã jũma Asia druadebema judiorãba, judiorãé bida dadji Boro Jesudebemada ùrĩsidaa.

Esceva warrarã sãwãpedada

¹¹ Æcõrẽba zocãrã ne ununaca waiþlada Paulodeba obadjia. ¹² Pauloba baridua wua tãnada ëberãrãba cacua biẽ beamaa edebadjidaa. Mañba dji cacua biẽ beara biabibadjidaa idjaba jairã sida ëberãrã cacuadebemada ãyã jãretabadjidaa.

¹³ Mañ ewaride λCARA judiorãba jai ãyã jãrecua panada pARRA nĩbabadjidaa. Mañne dadji Boro Jesu trãneba jaira ëberãrã cacuadebemada ãyã jãreta quĩrĩsidaa. Nãwã jarasidaa: “Pauloba jaradia þA Jesu trãneba mã jaraya: ãyã wãdua.”

¹⁴ Mãwã o panara judio Esceva warrarã basía. Ædjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororãnebema basía.† ¹⁵ Ewari aba jai ãyã jãreta panane jaiba maλGARã siete ëberãrãa jarasia:

–Jesura mã cawa þAA. Paulo sida mã cawa þAA. BaribARA bãrãra ¿cai?–

¹⁶ Mañbe ëberã jai bara þABA ãdjira orra edapeda jũma poyacuasía. Bio puocuada bẽrã ãdjirã cacuara jũma cõãcuasía. Mañbe dji jai bara þA dedeba ãcada pira wãsidaa. ¹⁷ Jũma Epesode bea judiorãba, gregorã bida mañ cawasidade ne wayasidaa. Mañne dadji Boro Jesu trãnebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Mañ ewaride zocãrãba Jesura ijãsidaa. Mañbe zedapeda ebuða jarasidaa ãdjia jaideba o pananada. ¹⁹ λCARABA ãdji carta jaidebemada enenapeda jũmarã quĩrãpita babuesidaa. Jũma maλGARã carta nẽþaa cawasidade cincuenta mil parata torro nẽþaa de basía.‡ ²⁰ Mãwã Æcõrẽba idji þBAdeba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara tAMARA trã þAGASIA. Mañne Jesu ijã beara yõ wãsidaa.

²¹ Mãwãnacarea Pauloba idji sodeba crĩchasia Macedonia druade, Acaya druade bida pARRApeda Jerusaleñ puruðaa wãida. Idjaba jarasia: “Jerusaleñne þapeda mãra Roma puruðaa wãida þAA.” ²² Mañ bẽrã idji carebabadarã Timoteoda, Erasto sida Macedonia druaðaa na diabuesia baribARA idjira Asia druade besia.

Epesode quĩrũbucapedada

²³ Ara mañ ewaride Jesu O carea ëberãrãda cãbana quĩrũbucasidaa. ²⁴ MaλGARA nãwã basía: ëberã Demetrio abadada basía. Mañ ëberãra paratadebema ne obari basía. Deda ãdji ãcõrẽwẽrã Artemisa de droma quĩrãca djuburi ocuabadjia.§ Mañ o þAdeba Demetrioba, idji ume ne obadarã bida parata waiþAA edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mañ ëberãrãra, dewarabema ne obadarã sida ãbaa dji jãresia. Mañbe nãwã jarasia:

–Achirã, bãrãba cawa panAA ãdjirãba nañ de zaque o panãneba parata waiþAA edabadada. ²⁶ BaribARA bãrãba unu panAA idjaba ùrĩ panAA jãñ Pauloba jAWABA oda ãcõrẽra dji wãrãéana abarida. Idjia nañ Epesode idjaba berara jũma Asia druade bida mãwã jara nã. Mañ bẽrã zocãrã

† 19:14 Zocãrãmaarã mañ Escevaba jai ãyã jãretabarãde ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea. ‡ 19:19 Cincuenta mil parata torro edai careara ëberãba cincuenta mil ewari trajaida þAA. § 19:24 Latĩl bedeade Artemisara Diana trã jarabadjidaa.

Griegorãba jarabadjidaa Artemisara biogoa beidebema idjaba warra toidebema ãcõrẽda.

ēberārāba Artemisara igarabadaa. ²⁷ Maḷba dadjirāba nēdobue panara ēberārāba biē ununicada. Artemisa de droma sida waa trā ḷaga baēsicada. Māwāra Asia druade, jūma naḷ ējūāne bida Artemisa ēpē panaba waa dji dromada crīchadaēa.–

²⁸ Maḷ bedea ūrīsidade bio quīrūnapeda bia jara duanesidaa:

–jBio bia ḷaa Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Māwā duanane jūma purudebemarāra cawa crīchadaē piraposidaa. Maḷne ḷcaraḷba Paulo ume nībabadada umé jidadapeda puru dji jarebadadaa edesidaa: aba Gayo basía, ababemara Aristarco basía. Ādjira Macedonia druadebema basía. ³⁰ Paulora mama ēberārā ume bedeade wā quīrīā basía, baribara Jesu ījā beaba iduaribidaē basía. ³¹ Maḷ awara ḷcaraḷ Asiadebema bororāba Pauloa bedeada diabuesidaa. Idji ume dji biarā bēra bedea djuburiasidaa dji jarebadadaa wārāmārēa. ³² Maḷmisa ābaa dji jare panama jūmarāba cawa crīchadaē bēra ḷaga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji jare duanada.

³³ Māwā duanane ḷcaraḷba judio Alejandroda edasidaa puru quīrāpita bedeamārēa. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaā chābari edepedada bēra. Maḷne Alejandroba jūmarāda jawaba chupeabisia. Idjia jara quīrīā basia judiorāra bedeade panāēda.* ³⁴ Baribara idjira judioda cawasidade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:†

–jBio bia ḷaa Artemisa Epesodebemara!–

³⁵ Maḷbe Epesodebema carta ḷabariba ēberārā powua nūmara chupeabipeda jarasia:

–Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa panara ācōrēwērā Artemisa de dromara, idji zaca ḷa bajāneba baeda sida dadji purude wagabadada. ³⁶ Ni abaḷba maḷgara poya sewaaada adaēa. Maḷ bēra biara ḷaa chupeadida. Bio crīchadaēne ni cārē sida orānadua. ³⁷ Naḷ ēberārāba dadjirā ācōrēwērā de dromane ne dradaē panamīna wa idjidebemada biē bedeadaē panamīna bārāba namaa enesidaa. ³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrīā panabara, nēbara cawa obadarā quīrāpita wānida panara. ³⁹ Bārāba dewara nēbarada jara quīrīā panabara, dji bororāba puru ābaa jare panane jaraadua. Ādjiabara cawa jaraēa. ⁴⁰ Idi quīrūbucapedada carea romanorāba jaraēisicada dadjirāba ādji leyra igara panada. Ādjia cārē cārēā māwā osidaada adibara, ni cārē sida poya panunaēa.–

⁴¹ Māwā jarepeda dji carta ḷabariba jūmarāda wābigasia.‡

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa bida wāna

¹ Māwā quīrū duananacarea Pauloba Jesu ījā beara trācuapeda ādjirā ume bedeasia dadjirā Borora biara ījānamārēa. Maḷbe wāyaana apeda ojūēcuapeda Macedonia druadaa wāsia.* ² Jūma maḷ druade parara nībaside djabarāda carebadjia dadjirā Borora biara ījānamārēa.† Maḷbebara Grecia druade jūesia. ³ Mama jedeco ūbea basia. Paulo

* **19:33** Griego bedeade maḷ versīcūlora ebuḷa ḷāēa. † **19:34** Dārā. Griego bedeade ḷa ḷaa “hora umé.” ‡ **19:41** ḷcaraḷ cartade versīculo 41ne ḷa ḷara versīculo 40de ḷaa. Maḷne versīculo 41ra neēa. * **20:1** Ojūēcuapeda. Griego bedeade zocārā cartade maḷra neēa. † **20:2** Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade basia. Maḷne carta 2 Corinto abadada basia.

Siria druadaa barcode wāi baside cawasia judiorāba idji biē odi carea bedea ausidada. Mañ carea Macedonia druareba wāsia. ⁴ Pirro warra Sopater Berea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa. [†] ⁵ Mañ djabarāra dai na wānapeda Troa purude jãlã panasidaa. ⁶ Pañ ěsābari neē bΛ cobada ewari badacarea दौरा Pilipo purudeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa purude duanana

⁷ Mañbe nabema ewari domiane Jesu ĩjã bea ume ābaa dji jΛresidaa Jesu quĩrãnebađi carea cobadara cođi carea. [§] Mañne Pauloba jaradia basia. Nurēma wāida bΛ bērã wadi ariquētra bedea basia. ⁸ Dairāra λtaarebema dejãne ābaa dji jΛre panasidaa. ĩbĩrãda zocãrã coa nūmeasia. ⁹ Mañne cūdra Eutico abadada dajadaa acΛbadade chūmasia. Paulora dārã bedea bΛ bērã mañ cūdrara daupeaba cãĩ dogosia. Māwã bΛde dejã ũbeadeba uđu wāsia. Idjira jaidadada ēberãrãba bara edasidaa. ¹⁰ Paulora uđaa zepeda dji cūdra λrã barru cobepeda bΛrΛasia. Mañne jarasia:

–Dauperarãnadua. Idjira zocai bΛa.–

¹¹ Paulora wayacusa dede eda wãpeda Jesu quĩrãnebađi carea cobadada ādjirã ume cosia. Mañbe wadibida bedea bΛde λnadrΛpeda wāsia. ¹² Dji cūdrara diguidaa zocai edesidaa. Mañ carea jūmarãda bΛsrĩda duanesidaa.

Troadeba Mileto purudaa wãpedada

¹³ Paulora Asoñ purudaa óare wã quĩrãsia. BaribΛrΛ दौरा barcode na wãbisia. Mama idjira badoyada asia. दौरा ara mañda wāsidaa. ¹⁴ Asoñne Paulo ume dji ununapeda barcode badosia. Mañbe Mitilené purudaa wāsidaa. ¹⁵ Mamaλba wānapeda nurēma Quío morro quĩrãpe jūēne wāsidaa. Nurēma Samo purude wibarisidaa. Mañbe Trogiliode wibaridapeda nurēma Mileto purude jūesidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārã ba amaaba Epeso purude wibariē wāyã wāsia. Idjira isabe Jerusaleñne jūē quĩrã basia. Idjia crĩchasia poya jūēibΛrΛ Pentecoste ewaride mama baida.

Pauloba djabarã Epesodebemarãa bedeada

¹⁷ Mileto purude bΛde Pauloba Epesodebema djabarã wagabadada trΛbisia. ¹⁸ Idjima jūesidade Pauloba jarasia:

–Bãrãba cawa panΛa mλ nañ Asia druade jūēnaneba aba wãbΛrΛdaa sãwã bãrã tãēna nĩbabadjida. ¹⁹ Mλra dji dromada crĩchaē dadjirã Boroba quĩrã bΛra o basia. Eđaude jã babadjia idjaba judiorãba mλra biē o quĩrã panana bērã bia mĩga babadjia. ²⁰ Māwãmĩna mλa jūmarã quĩrãpita, bãrã deza bida bãrã carebai carea jaradia babadjia. Nĩ maãrĩ bida jaradia ama baca basia. ²¹ Judiorãa, judiorãéa bida mλa jarasia cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamãrēã idjaba dadjirã Boro Jesucritora ĩjãnamãrēã.

[†] **20:4** Asia druadaa. Griego bedeade λCARΛ cartade mañra neēa. **§ 20:7** Jesu quĩrãnebađi carea cobadada cođi carea. Griego bedeade bΛ bΛa “pañ cōrãcuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26. * **20:15** Trogiliode wibaridapeda. Griego bedeade zocãrã cartade mañra neēa.

22 Jālbe Ācōrē Jaureba m̄lra wābi ʙl bērā Jerusaleḵnaa wāya.† Baribʙl m̄la adua ʙla jāma cārēda sāwāida. 23 Ababe cawa ʙla Ācōrē Jaureba m̄la puruza ebuda jarabarida m̄lra bia mīga ʙaida idjaba preso ʙaida. 24 Baribʙl maḵnebemada m̄la jūmawāyā crīchacaa, m̄l bia ʙaira jʙlʙ ʙl bērā. Ababe dadjirā Boro Jesuba m̄la obi ʙlra pārā quīrīā ʙla. Maḵ bērā bedeaba bia Ācōrēba idji biadeba careba ʙldebemada m̄la jara ʙaya.

25 Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobʙldebemada m̄la bārāa jara ʙabadjia. Baribʙl idi cawa ʙla bārāba m̄lra waa ununaēda. 26-27 M̄la ne wayaa neē Ācōrēba bārā itea o quīrīā ʙlada jūma ebuda jara ʙabadjia. Maḵ carea idi m̄la jaraya: abaʙda aduaibʙl, m̄lra bedeade ʙlēa.

28 Ācōrēba idji Warra oadeba ēberārā idji itea edasia.‡ Ācōrē Jaureba bārāra ʙlcarīa djabarāra waga pananamārēā. Maḵ bērā ara bāduba bio quīrācuita ʙeadadua idjaba Ācōrē warrarā sida jūma waga pananadua. 29 M̄la cawa ʙla m̄l wānacarea ēberā cadjiruarāda usa cadrʙa quīrāca bārā tāēna zedida djabarā jūma ārīni carea. 30 Ara bādjidebemarā bida sewada jaradiadia Jesu ijā bearāba ēpēnamārēā. 31 Maḵ carea quīrācuita ʙeadadua. Quīrānebadadua m̄la poa ūbea āsa, diamasi bida jīā ʙlba bādjiza sāwā nībadida panʙda jaradia ʙasida.

32 Jālbe djabarā, m̄la bārāra Ācōrē jʙwade ʙʙya. Idji biadeba dadjirā careba ʙldebema bedeara quīrānebadadua. Idji biadeba ʙlʙada dia-
baria bārāba biara ijānamārēā. Idjia diai jaradara idji biadeba bārāba edadia. Jūma idji itea bia ʙlʙarāba maḵra edadia.

33 M̄la djārā paratada, oroda, cacuade jʙbari sida ara m̄dji itea awuaē ʙasia. 34 Bārāba bio cawa panʙa ara m̄dji jʙwaba trajasida m̄la erobaida ʙlra edai carea idjaba m̄l ume nīnaa diai carea. 35 Jūma m̄la oadeba bārāa cawabisia ʙlʙa traja pananeba dji poya trajadaē quedeada carebadida panʙda. Quīrānebadida panʙa dadjirā Boro Jesuba nāwā jarasida: “Djārā ne dia ʙlra Ācōrē quīrāpita biara ʙla djārāneba ne eda ʙl cāyābara.”–

36 Māwā jaradacarea Paulora chīrāborode cobepeda jūma ādjirā ume Ācōrēa iwīdisia. 37 Maḵbe bia wābidi carea jūmarā bio jīā panʙa Paulora ojūēnapeda isōsidaa. 38 Bio sopuasidaa waa ununaēana ada bērā. Maḵbe idjira barcodaa diade wāsidaa.

21

Jerusaleḵnaa wāpedada

1 Maḵ djabarā amenapeda dairāra barcode Cos morrodaa jipa wāsidaa. Nurēma Roda morrodaa wānapeda Patará purude jūēne wāsidaa. 2 Maḵ Patarāde barco Penicia druadaa jipa wāi carea ʙada unusidaa. Maḵgʙde ʙadodapeda wāsidaa. 3 Wāʙlʙade Chipre morro dromada jʙwa acʙare unusidaa baribʙl Siria druadaa wāyā wāsidaa. Barcodebemarāba ne ameni carea Tiro purude wībarisidaa.

4 Mama dairāba Jesu ijā ʙeada unupedada bērā ādjirā ume siete ewari panesidaa. Maḵne ādjirāba Ācōrē Jauredeba Paulo jarasidaa Jerusaleḵnaa wārāmārēā. 5 Maḵ siete ewari badacarea dairāra wāsidaa.

† 20:22 Ācōrē Jaureba m̄lra wābi ʙl bērā. Griego bedeade maḵba idjaba jara ʙla: “M̄l jaurede wāida ʙlada cawa ʙl bērā.” ‡ 20:28 Ācōrēba idji Warra oadeba. Griego bedeade ʙlʙa cartade ʙl ʙla: “Dadji Boroaba ara idji oadeba.”

Jūma djabarāra, ādji quimarā, ādji warrarā sida dairā ume puru dajadaa wāsidaa. Mama pusa ībade chīrāborode duanenapeda Ācōrēa iwīdisidaa. ⁶ Maḷbe wāniana adapeda barcode badosidaa. Maḷne ādjirāra diguidaa wāsidaa.

⁷ Maḷbe Tirodeba barcode wānapeda Tolemaida purude jūesidaa. Mama djabarā acade wānapeda ādjirā ume ewari aba panesidaa. ⁸ Nurēma wānapeda Cesarea puru dromane jūesidaa. Mama Pelipe dede panesidaa. Maḷ Pelipera bedea bia Jesudebema jarabari basia. Djabarā carebadamārēā siete edapedadadēbema basia.* ⁹ Idjia caurāda wadi quima edadacada quīmārē erobasia. Maḷ wērārāra Ācōrēneba bedeabadarā basia.

¹⁰ Mama dārā panane Ācōrēneba bedeabari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹ Dairā acade zeside Paulo bi trājḷbarida edasia. Maḷba ara idji jīrūra, jḷwa sida jḷpeda nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba nāwā jara ḷa: naḷ bi trājḷbari djibarida judiorāba Jerusaleḷne nāwā jḷnia. Maḷbe judiorāēa jida diadia.–

¹² Maḷ ūrīsidade dairāba, djabarā Cesareadēbema bida Pauloa bedea djuburiasidaa Jerusaleḷnaa wārāmārēā. ¹³ Baribḷḷa Pauloba jarasia:

–¿Cārē cārēā jīā panḷ? ¿Cārēā mḷra jāwā sopuabi panḷ? Ababe mḷ jḷnamārēā ḷāēa, ātebḷḷa Mḷ Boro Jesu bedea carea Jerusaleḷne beui carea ḷa.–

¹⁴ Maḷne dairāba idjia jara panesidaa wārāmārēā baribḷḷa idji crīchara poyadaē basia. Maḷ bērā waa maḷnebemada bedeadaē basia. Ātebḷḷa jarasidaa:

–Māwā baibḷḷa, dadjirā Boroba quīrīā ḷa quīrāca oya.–

¹⁵ Maḷbe wāni carea jūma odapeda Jerusaleḷnaa wāsidaa. ¹⁶ ḷcaḷḷa Jesu ijā bea Cesareadēbemada dairā ume wāsidaa. Ādjia ēberā Mnasōḷ abadamaa ededapeda dairāra idji dede panesidaa. Idjira Chipredēbema basia. Jesu ijānada dārābḷḷa basia.

Paulo Jerusaleḷne Santiago ume bedeada

¹⁷ Jerusaleḷne jūesidade djabarāba dairāra bio ḷasrida edasidaa.

¹⁸ Nurēma Paulora dairā ume Santiago acade wāsidaa.† Djabarā bororā sida jūma mama duanasidaa. ¹⁹ Maḷbe Pauloba “mērā djabarā” apeda Ācōrēba idjideba judiorāēma odada jūma daucha nēbḷḷasia. ²⁰ Maḷ ūrīsidade djabarāba Ācōrēa bia bedeasidaa. Maḷbe ādjia Pauloa jarasidaa:

–Djaba, ḷa cawa ḷa judiorā bio zocārāba Jesura ijā panḷda. Ācōrēba Moisea diaḷa ley sida ādjirāba bio ēpēbadaa. ²¹ Baribḷḷa ādjirāba ḷadēbemada sewada ūrīsidaa. ḷcaḷḷa ādjirāa jarasidaa ḷa jūma judiorā griego tāēna bearāa Moiserā igarabi ḷada, ādji warrarāra cacua wēāgobicada, idjaba waabema dadji judiorāba obada sida obicada.

²² ¿Sāwā odi maḷra sewada cawadamārēā? ḷa jūēnara dārāēne cawadia.

Maḷbe wārāda ḷa biē odi carea powuadia.‡

²³ Maḷ carea daimarā ḷa nāwā oida ḷa: dairā tāēna djabarāda quīmārē panḷa. Ādjia Ācōrē quīrāpita ne oi jarapedadara jūma obḷada.

* **21:8** Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40. † **21:18** Maḷ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeade Santiago trḷra zesia “San Jacobo” isabe jarabḷḷadeba. Carta Santiago abadara maḷ Santiagoba ḷasia. ‡ **21:22** Maḷbe wārāda ḷa biē odi carea powuadia. Griego bedeade ḷcaḷḷa cartade maḷra neēa.

²⁴ Mañ djabarāra Ācōrē de dromanaa ededua. Mama Ācōrē quīrāpita bia beadi carea odadua. Ādjia Ācōrēa diadida panara blabara diadua. Māwāra ādjira poya borobichia tadia cawabidi carea ādjia ne oi jara-pedadara jūma osidada. ²⁵ Mañba jūmarāba cawadia bladebema jara panara sewada, idjaba cawadia bara wārāda jipa nībabarida Moise leyba jara ba quīrāca. ²⁵ Baribara judiorāé Jesu ĩjā beaba odida panara daiba cawa jaradapeda cartade basidaa: ādjirāba nedjara jawaba oda ācōrēa diadada codiē panara, oa sida codiē panara, animarā otrājā beada sida codiē panara, idjaba audua nībadiē panara.*

²⁶ Nurēma Pauloba, mañ ēberārā bida jawa osidaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Mañne Ācōrē de dromanaa wānapeda jarasidaa cārē ewaride Ācōrē quīrāpita bia pananida. Mañ ewaride ādjiza Ācōrēa animarāda babue diadida panasidaa.

Judiorāba Paulo jidapedada

²⁷ Baribara siete ewari jūēbara baside ācāra judiorā Asia druadebemada Ācōrē de droma dajada panasidaa. Mañ judiorāba Paulo unusidaa jūma ēberārā arima duanara quīrūbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Mañne jīgua jara panasidaa:

–ĭsraelerā, dairāra carebadadua! Nañga ēberāba druaza jaradia bla dadji israelerāra, dadjirā leyra idjaba Ācōrē de droma sida biē tabeada. ĭMañ awara griegorāda Ācōrē de droma caita edesia!† ĭNañ de ababe Ācōrē itea bada biē basia!–

²⁹ Ādjirāba māwā jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nīda unupedada bērā. Crīchasidaa Pauloba Tropimora Ācōrē de droma caita ede basida.

³⁰ Mañne jūma Jerusaleñebemarā quīrūnapeda piraposidaa. Acāra Paulora jidapedada Ācōrē de droma dajadaa errebari edesidaa. Mañbe eda wābadara jūma jūātracuasidaa. ³¹ Paulo bea quīrā panamisa abalaba romano sordaorā boro dji dromaa jarade wāsia jūma Jerusaleñe duanara quīrūbucasidada. ³² Ara mañda idji sordaorāda, ādji bororā sida trāpeda ēberārā quīrūbuca duanamaa pira wāsidaa. Judiorāba ādjirā zebada unusidaa Paulo puo pananada idu basidaa. ³³ Sordaorā boro dji droma araa jūēside Paulora jidapeda carena umēba jā balbisia. Mañbe ēberārā powua nūmla iwīdisia Paulora caida idjaba cārēda osi cawaya. ³⁴ Mañne jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Baribara sordaorā boro dji dromaba cawa ūrīca basia ēberārā bio bāga duana bērā. Mañ carea Paulora sordaorā duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jūēsidade mamaaba sordaorāba Paulora jira edesidaa, judiorāra bio quīrū duana bērā. ³⁶ Ādjirāba sordaorā caidu jīgua jarabadjidaa:

–ĭdjira beatadadua!–

Pauloba judiorā powua duana jarada

³⁷ Sordaorāba Paulo ādjirā duanabada dede eda edebada Pauloba ādjirā boro dji dromaa griego bedeadeba iwīdisia:

–¿Bia bāca māra ba ume bedeaida?–

Dji dromaba panusia:

§ 21:24 Numero 6:13-20. * 21:25 Hecho 15:28-29. † 21:28 Judiorāra Ācōrē de droma caita wānida panasidaa baribara griegorāra jīgabe panenida panasidaa.

–¿Bla griego bedeara cawa bāca? ³⁸ ¿Bāēca Egiptodebema, ēberārā sālbēda quīrūbigadada? ¿Mīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga bādaa mil quīmārē pe edesīēca?–

³⁹ Maāne Pauloba jarasia:

–Māwāēa, māra judioa. Cilicia druaдебемаа. Tarso puru dromane tosidāa. Mā quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedēabidua.–

⁴⁰ Dji dromaba idu bedēabisia. Maābe Paulo dumene āta nūmāba idji jlwaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedēade bedēasia.

22

¹ Pauloba jarasia:

–Mā djabarā, mā bororā, ūrīnādua. Ara mādjidebemada jaraya.–

² Idjira hebreode bedēa bāda ūrīsida bērā ādjirāra chupea duanesidāa.

Maāne Pauloba jarasia:

³ –Māra judioa. Cilicia druađe Tarso puruđe tosidāa. Baribāra māra nama Jerusaleāne warisia. Jaradiabari Gamalielba māā jūma dadji drōā naēnabemarā leyba jara bāra bio jaradiasia.* Māā Ācōrēra bio ēpē bābadjia bārāba ēpēbada quīrāca. ⁴ Maāba O Djiwidi ījā beada biē oi carea māā ēpēbadjia. Umaquīrārāda, wērārā sīda preso bācuabisia. Idjaba ācāra beabisia. ⁵ Maāgāra sacerdote dji dromaba, jūma judio drōārā dji dromarā biāda cawa panāa. Ādjia māā cartada diasidāa judiorā Damascōdebemaba cawadamārēā O Djiwidi ēpē beara māā jidaida bāda. Maāba māra Damascōdaa wāsia ādjirā naā Jerusaleānaa jida enepēda dji bororāba cawa odamārēā.

⁶ Baribāra Damascōde jūēbođode umatipa basica bāa. Maāne cawaēne bajāneba uruada māā jārā tēūsia. ⁷ Mā egode baeside bedēada ūrīsia. Māā bedēaba māā jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā māra biē oi carea ēpē bā?” ⁸ Māā iwīdisia: “Mā boro, ¿bāra cai?” Idjia panusia: “Māra Jesu Nazaredebemāa. Bāa biē oi carea ēpē bāra māā.” ⁹ Mā ume nīnaba māā urua unusidade dauperasidāa, baribāra mā ume bedēabāra ūrīnāē basia.† ¹⁰ Maāne māā iwīdisia: “Mā Boro, ¿bāa cārēda quīrīā bā māā oida?” Dadji Boroba panusia: “Piradrāpēda Damascōdaa wādua. Māā jāma jaraya cārēda oida bāda.” ¹¹ Māā urua jārā tēūbāra māā dauberreasia. Māā bērā mā ume nīnaba māā jlwade jidāpēda Damascōdaa edesidāa.

¹² Mama ēberā Ananīa abadada basia. Māā Ananīaba Ācōrēda waya bā bērā dādjirā leyra bio ījā o basia. Jūma judiorā Damascōdebemaba idjidebemada bia bedēabājidāa. ¹³ Māā Ananīaba māra acāde wāsia. Caita wāpēda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa bā dauba unu bēdua.” Ara māāda mā daura biapēda idjira unusia. ¹⁴ Maābe Ananīaba jarasia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume bādaba bāra edasia idjia quīrīā bāda cawamārēā, dji Jipa bāda unumārēā, idjaba idji bedēabāra ūrīmārēā. ¹⁵ Jūma bāa ununada, ūrīna sīda jūmarāa jaraya. ¹⁶ ¡Waa jārādua! Piradrāpēda borocuedua. Idjia iwīdidua. Bāa cadjirua ođara idjia jūma quīrādoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Māwānacarea māra jēda Jerusaleānaa zesia. Ewari aba Ācōrē de dromanaa wāpēda idjia iwīdi basia. Maāne māā cāimocara quīrāca dadji Boroda unusia. Idjia māā jarasia: “Jerusaleāneba isabe āyā wādua. Bāa

* 22:3 Hecho 5:34-39. † 22:9 Dauperasidāa. Zocārā carta griego bedēade beade māā bedeara neēa.

mλnebema jara bΛra namabemarāba ijānaēa.”¹⁹ Ijānida crīcha bada bērā mλa nāwā jarasia: “Mλ Boro, ādjirāba bio cawa panΛa naēna mλra judiorā dji jΛrebada deza wāpeda bΛ Ijā beara jidapeda puobadjida idjaba preso bΛbadjida.”²⁰ BΛdebema bedeēa bΛ carea Estebaλ beasidade mλ sida arima basia. Idji beabΛdada mλa bia unusia. Maλ awara ādjia λrλ jλbadara mλa waga basia.”²¹ BaribΛrΛ dadjī Boro ba mλa jarasia: “Wādua. Mλa bΛra tΛmΛ judiorāēmaa diabueya.”–

Romanorāba Paulo soaba udia panana

²² Paulo ba jara bΛra judiorāba chupea ūrī duanasidaa. BaribΛrΛ Ācōrēba idjira judiorāēmaa diabueyada aside jīgua jara duanesidaa:

–jāλ ēberāra zocai bacara bΛa! jBeadedua!–

²³ Māwā bia duanΛne ādjia λrλ jλbadara quīrūbideba jārāpe duanesia idjaba egoro porara λtaa jāmāposidaa. ²⁴ Maλ bērā sordaorā boro dji dromaba jarasia Paulora sordaorā duanabada dede eda ededapeda soaba udamārēā. Māwā obisia Paulo ba jaramārēā cārē cārēā judiorāra idji ume quīrū duanΛda. ²⁵ BaribΛrΛ idji udi carea jλbΛdade Paulo ba sordaorā boro arima bΛa jarasia:

–¿Bārāba romanoda uēida panΛca idji cawa oēi naēna?–

²⁶ Maλ ūrīside sordaorā borora dji dromamaa wāpeda jarasia:

–¿BΛa cawa bΛca cārēda obΛrΛda? Jāλ ēberāra romanoa.–

²⁷ Maλbe sordaorā boro dji dromara Paulomaa wāpeda iwidisia:

–¿Wārāda bΛra romanoca?–

Paulo ba panusia:

–Māē, mλra romanoa.–

²⁸ Sordaorā boro dji dromaba jarasia:

–Romano bai carea mλa paratada waibΛa diasia.–

Paulo ba jarasia:

–Mλra toēadeba romanoa.–

²⁹ Ara maλda Paulo udi carea pananaba idu bΛsidaa. Sordaorā boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea jλbida bērā.

Paulo judio dji droma bearā quīrāpita bada

³⁰ Nurēma sordaorā boro dji dromaba wadibida cawa quīrīā basia cārē cārēā judiorāba Paulora biē jara panasidada. Maλ carea idjira carenaba jλ badada ērā bΛsia.† Maλbe sacerdote bororāda, jūma judiorā dji dromarā sida ābaa jΛresia. Maλne Paulora enepeda ādjirā quīrāpita bΛsia.

23

¹ Paulo ba judiorā dji dromarāmaa aΛpeda jarasia:

–Mλ djabarā, mλra necai bΛa cawa bΛ bērā idi bida Ācōrē quīrāpita bia nīda.–

² Maλne sacerdote dji droma Ananīaba Paulo caita panΛa jarasia idji itede udamārēā.* ³ Maλ carea Paulo ba Ananīaa jarasia:

† **22:30** Carenaba jλ badada. Griego bededeēa λcΛrΛ cartade maλra neēa. * **23:2** Maλ Ananīara sacerdoterā boro basia poa 47deba aba 59daa. Idjira bio cadjirua basia. Judioda māwā bΛmīna judiorāba idjira beasidaa poa 66de. Capítulo 5de dewara Ananīanebemada bΛ bΛa. Idjaba capítulo 9de, 22de bida dewara Ananīanebemada bΛ bΛa.

–¡BΛa ΔĀcōrēba uya! ¡BΛa jaradiabari quĩrāca ocaa!† BΛra jāma chūmΛa Ācōrē leydeba mΛra cawa oi carea baribΛΓΛ ¡mΛ ubi BΛdeba ara maΛ leyda igara BΛa!–

⁴ MaΛne caita duanΛba Paulo jarasidaa:

–Sacerdote dji droma Ācōrēba BΛdada ζBΛa jāwā quēāica?–

⁵ Pauloba jarasia:

–Djabarā, mΛa adua basia idjira sacerdote dji dromada. Cawaδabara mΛa māwā jaraē bacasia, Ācōrē Bedeade nāwā BΛ BΛ bēra: “Bārā borora biē jararānada.”‡

⁶ Māwā BΛde Pauloba cawasia dji dromarāra λCΛΓΛ saduceorāda, λCΛΓΛ pariseorāda. MaΛ carea ādjirāa jīgua jarasia:

–Djabarā, mΛra pariseoa. MΛ drōā naēnabemarā sida pariseorā basia. MaΛ bēra ījā BΛa beudarāra λrēbadida. MaΛ carea λCΛΓΛba mΛra cawa oda quĩrā panΛa.–

⁷ Pauloba māwā jarada carea pariseorāra saduceorā ume caicayadapeda awara awara crīcha duanesidaa. (⁸ Saduceorāba jarabadaa beudarāra λrēbadacada, bajānebema nezocarā neēda, jaure sida neēda. BaribΛΓΛ pariseorāba jūma maλgara ījā panΛa.) ⁹ Caicaya duanΛ bēra BΛga duanesidaa. Judiorā ley jaradiabada dji pariseorāba piradrΛdapeda jīgua jarasidaa:

–Dairāba unu panΛa naλ ēberāra bedeade BΛēda. Āibērā jaureda wa bajānebema nezocada idji ume bedeasisicada. Māwā baibΛΓΛ ζsāwā Ācōrē ume djōni?–§

¹⁰ Ādjirāra wetara caicaya duanΛ bēra sordaorā boro dji dromaba waya basia Paulora tΛ eubari beadida. MaΛ bēra sordaorāda wābisia Paulora ādji tāēnabemada jāriñapeda sordaorā duanabada dede eda ededamārēā.

¹¹ MaΛ diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda nāwā jarasia: “Paulo, sobiadua. MΛnebema nama Jerusaleāne bedeada quĩrāca Roma purude bida bedeaida BΛa.”

Judiorāba Paulo beadia panana

¹² Nurēma judiorāda λCΛΓΛ bedea ausidaa Paulo beadi carea. MaΛ ēberārāba wārāneba bedea BΛsidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba Paulo beabΛdadaa. ¹³ Dji bedea BΛpedadara cuarenta auđu panasidaa.

¹⁴ Ādjirāra sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa bida wānapeda jarasidaa:

–Dairāba wārāneba bedea BΛsidaa ne codaēda idjaba baido dodaēda aba jāλ Paulo beabΛdadaa. ¹⁵ MaΛ bēra nāwā oδadua. Bārāba, jūma dji bororā bida sordaorā boro dji dromaa iwidiδadua nu Paulora wayacusa bārāmaa enebimārēā. Jaradadua bārāba idjidebemada quĩrācuitaara iwidi quĩrā panΛa. Enebdade nama jūei naēna dairāba idjira beadia.–

¹⁶ BaribΛΓΛ Paulo djabawērā warrada arima basia. MaΛ cūdraba ādjia jara panΛra ūrpeda sordaorā duanabadamaa Paulo jarade wāsia.

¹⁷ MaΛ carea Pauloba sordao boroda aba trλpeda jarasia:

–Naλ cūdrada dji dromaara BΛmaa ededua. Idjia ne jara quĩrā BΛa.–

¹⁸ Ara maλda cūdrara sordaorā boro dji dromamaa edepeda jarasia:

† **23:3** ¡BΛa jaradiabari quĩrāca ocaa! Griego bedeade nāwā BΛ BΛa: “BΛra de totroa soada quĩrāca BΛa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16. ‡ **23:5** Exodo 22:28. § **23:9** Māwā baibΛΓΛ ζsāwā Ācōrē ume djōni? Griego bedeade λCΛΓΛ cartade maλra neēa.

–Paulo, dji preso ɁɁba m̄Ɂra tr̄Ɂpeda jarasia naɁ cūdrada ɁɁmaa en-emārēā. Idjia ɁɁa ne jara quĩrĩā ɁɁa.–

¹⁹ MaɁbe sordaorā boro dji dromaba cūdra jɁwade jidapeda āyā edesia. MaɁbe iwidiisia:

–¿Cārēda m̄Ɂa jara quĩrĩā ɁɁa?–

²⁰ MaɁne cūdraba jarasia:

–Judiorāra bedeā ausidāa nāwā ođi carea: ādjia ɁɁa bedeā djuburiađia Pauloda nu dji dromarā ābaa dji jɁre panɁmaa edebimārēā. Jaradia idjidebemada quĩr̄cuiataara iwidi quĩrĩā panɁda. ²¹ BaribɁɁɁ ādji bedeāra ĩjārādua. Paulo beadi carea o caita cuarenta auđu m̄rũ panɁa. Ādjirāba wārāneba bedeā ɁɁsidāa ne codaēda idjaba baido dođāēda aba Paulo beabɁdađāa. Ara nawena idji beadi carea panɁa. Ababe jɁā panɁa ɁɁa Paulo edebimārēā.–

²² MaɁbe sordaorā boro dji dromaba cūdraa jarasia:

–BɁa m̄Ɂa jarađara ni abɁaa jararādua.–

Māwā jarapeda wābisia.

Romanorāba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ MaɁbe sordaorā boro dji dromaba idjiare beada umé tr̄Ɂpeda jarasia:

–Dosciento sordaorāda, setenta sordaorā cawayode wābadada idjaba dosciento sordaorā m̄ĩasu catɁ beada edađapeda Cesarea puruđāa diamasi wānadua.* ²⁴ MaɁ awara cawayoda Paulo itea edađadua naɁ Judea druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.–†

²⁵ Sordaorā boro dji dromaba cartada nāwā ɁɁ diabuesia:

²⁶ M̄Ɂ, Claudio Lisiaba naɁ cartara ɁɁɁɁɁ m̄Ɂ boro dji droma Peli itea. M̄Ɂa quĩrĩā ɁɁa ɁɁra bia baida.

²⁷ Judiorāba naɁ ēberāra jidađapeda beadi basía. BaribɁɁɁ m̄Ɂa cawasia idjira romanoda. MaɁ bērā sordaorā ume wāpeda judiorā jɁwaeđabemada ēđɁ edasia. ²⁸ M̄Ɂa cawa quĩrĩā basia cārē cārēā idjira biē jara panɁda. MaɁ bērā idjira edesia judio dji dromarā ābaa dji jɁre panɁmaa. ²⁹ MaɁne m̄Ɂa cawasia ababe ādji ley carea idjira biē jara panɁda. BaribɁɁɁ idjia cadjiruada oē ɁɁ bērā beadiē panɁa ni preso ɁɁdiē panɁa. ³⁰ Māwānacarea m̄Ɂa cawasia judiorāra bedeā ausidada idji beadi carea. Ara mađda idjira ɁɁmaa diabuesia. Idjaba m̄Ɂa ādjirāa jarasia idjida biē jara quĩrĩā panɁɁɁɁ ɁɁ quĩr̄pita jarađe wānida panɁda.

Bia badua.‡

³¹ Ara mađda sordaorāba ādji boroba jarađara osidāa. Diamasi Paulora Antipatri puruđāa edesidāa. ³² Nurēma sordaorā ĩrũba wābadara ādji duanabada deđāa jēda wāsidāa. MaɁne cawayode wābadaba Paulora Cesareadaa edesidāa. ³³ Cesareade jūesidade sordaorāba cartara dji boroa diasidāa. Idjaba Paulo sida idjimaa edesidāa. ³⁴⁻³⁵ MaɁ carta aɁpeda dji boroba Paulo iwidiisia sāmabema cawaya. Paulora Ciliciadebemada cawaside nāwā jarasia:

–BɁ biē jara panɁda zesidara m̄Ɂa ādjira, ɁɁ sida ũr̄ya.–

* **23:23** Diamasi. Griego bedeade ɁɁ ɁɁa “diamasi a la nueve.” † **23:24** MaɁ Pelira Judeadebema boro basía poa 52ēba aba 60đāa. Cesarea puruđe babadja. ‡ **23:30** Bia badua. Griego bedeade ɁɁɁɁ cartade maɁra neēa.

Mañbe idjia sordaorãa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagadamãrẽã.Š

24

Paulo Peli quĩrãpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananiãra λCAGΛ judiorã dji dromarã ume Cesareade jũesidaa. Ādjiare bedeabari Tertuloda edesidaa. Mañne Peli quĩrãpita Paulodebemada biẽ jarasidaa. ² Peliba Paulo enebiside mañ Tertuloba Paulodebemada biẽ jara nũmesia. Nãwã jarasia:

–Dji droma Peli, bΛ dai boro beda ewarideba nañ druade dãrã necai panΛa. Idjaba bΛ crĩcha cawaadeba ne zocãrãda o bΛa dairãra biara duananamãrẽã. ³ BΛa o bΛ carea dai beaza ne jũmane bia bΛada abadaa. ⁴ BaribΛrΛ dãrã mĩã sã amaaba mΛa bΛa bedeada djuburiaya bΛ biadeba dai bedeara ũrĩmãrẽã.

⁵ Dairãba cawa panΛa nañ eberãba nẽbΛrada o bΛabarida. Idjia jũma nañ eñũãne judiorãra quĩrũbiga bΛbaria. Idjira dji nazareno ãjã bearã boroa. ⁶ Mañ awara idjia Ācõrẽ de dromara biẽ bΛ quĩrĩasia. Mañ carea daiba idjira jidasidaa. [Dai leydeba cawa odi basía. ⁷ Mãwãmĩna sordaorã boro Lisiaba idjira dai jΛwaedabemada jãrĩsia. ⁸ Mañ awara jarasia nañ eberã biẽ jara panΛa bΛmaa zedida panΛa.]* BΛa idjia bio iwidiibΛrΛ cawaya jũma daiba jara panΛa wãrãda.–

⁹ Judiorã mama duanΛa bida jũma mañ bedeara wãrãana asidaa.

¹⁰ Mañbe dji boroba jΛwaba Pauloa jarasia bedeamãrẽã. Ara mañda Pauloba jarasia:

–MΛa cawa bΛa bΛa poa zocãrã nañ druadebemada cawa obarida. Mañ bẽrã mΛra ara mΛdjidebemada bΛsrida bedeaya. ¹¹ Doce ewari bΛa mΛra Ācõrẽa bia bedeai carea Jerusaleñne jũenada. BΛa bariduaa iwidiibΛrΛ cawaya mañra wãrãda. ¹² Za mΛ biẽ jara panΛba mΛra ununaẽ basía djãrã ume caicaya nũmΛda wa eberãrã quĩrũbiga bΛda. Ācõrẽ de dromane, judiorã dji jΛrebada dede, ni purude bida mΛa mãwã o bΛda ununaẽ basía. ¹³ Nañ eberãrãba poya cawabidaãa ādjia jara panΛra wãrãda. ¹⁴ BaribΛrΛ ebuda jaraya mΛa dai drõã naẽnabemarã Ācõrẽda ãjã bΛda. MΛra O Djiwidi abadaebemaa. Ādjirãba jarabadaa mañ O Djiwidira abeda ãi bΛda baribΛrΛ mΛa Ācõrẽ leyra, Ācõrẽneba bedeabadaba bΛpedada sida jũma ãjã bΛa. ¹⁵ MΛa cawa bΛa beudarãra Ācõrẽba jũma ãrẽbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarã sida.† Za mΛ biẽ jara panΛ bida mañra cawa panΛa. ¹⁶ Mañ carea mΛa ne jũmada obaria Ācõrẽ quĩrãpita, eberãrã quĩrãpita bida jipa nĩbai carea.

¹⁷ MΛ Jerusaleñneba ãyã wãnara poa zocãrã bΛa. Mama nĩbapeda mΛ purudebemarã dji ne neẽ quedeada itea paratada diade zesia. Idjaba Ācõrẽa animarãda babue diade zesia. ¹⁸⁻¹⁹ Mañda Ācõrẽ de dromane o basía. Mamaa wãside idji quĩrãpita bia basía. Mañne λCAGΛ judiorã Asiadebemaba mΛra unusidaa, baribΛrΛ eberã powua nĩbaẽ basía idjaba eberãrãra quĩrũbigaẽ basía. MΛ unupeadadaba mΛda biẽ jara quĩrã panΛbΛrΛ, ādjidra bΛ quĩrãpita zedida panΛa. ²⁰ MãwãébbΛrΛ za duanΛba

Š 23:34-35 Mañ Herodera “Herode dji Droma” abadjiãda. IdjiabΛrΛ warra zaquerãra Beleñ purude quenabisia. Mateo 2:13-18. * 24:8 Griego bedeade λCAGΛ cartade bedeada corchetede bΛra neãa. † 24:15 Daniel 12:2.

jaradida panla cārē cadjiruada unusidada dji dromarā quīrāpita māl edesidade. ²¹ Ababe poya jaradía mālā nāwā jīgua jarasida: idi bārāba mālra biē jara panla beudarāra lrēbadida ijā bā carea.—†

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basia. Baribarla ara maāda Paulora cawa oē basía. Ātebāra jarasia:

–Sordaorā boro Lisia zebāraēde mālā bārā nēbāra cawa oya.–

²³ Maābe idjia sordaorā boro Paulora wagabisia, baribarla jarasia Pauloba o quīrā bāra idu obimārēā. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarāba idjira carebade zedamārēā.

²⁴ Māwānacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Maāl wērāra judio basía. ²⁵ Maāne Peliba Paulora trāsia idjia Jesucrito ijāninebema bedea bāda ūrī carea. ²⁵ Māwā bāde Pauloba dadji jipa nībaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Ācōrēba cawa oi ewari zeidebema sida bedeasia. Peliba maāgādebema ūrīside ne wayapeda nāwā jarasia:

–Jāābe wādua. Māl bari bāde wayacusa bāra trāya.–

²⁶ Peliba crīcha basia Pauloba idjia paratada diaida ēdra bāmārēā. Maāl carea ara cadrā Paulora trābadjia idji ume bedea carea. ²⁷ Poa umé badacarea Pelira dji boro badada ēdrasia. Maābe Porcio Pestoda dji boroda besia. Baribarla Peli ēdraside judiorā ume bia be quīrā basia. Maāl carea Paulora preso besia.

25

Paulo Pesto quīrāpita bada

¹ Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jūesia. Ewari ūbea bapeda Jerusaleānaa wāsia.* ²⁻³ Mama sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā bida Pestoa Pauloda biē jarasidaa. Ādjirāba Pestoa bedea djuburiasidaa Paulora Jerusaleānaa enebimārēā. Māwā jarasidaa Paulora ota cawaēne beadida crīcha panla bērā. ⁴ Baribarla Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso bāa. Mālra dārāēne mamaa wāya. ⁵ Maāl bērā bārā dji dromaara beara māl ume Cesareadaa wānida panla. Maāl ēberāba baridua cadjiruada osibāra, mamabāra bārāba jaradida panla.–

⁶ Pestora Jerusaleāne ocho wa die ewari basica bāa. Maālbebāra Cesareadaa wāsia. Nurēma cawa obada dede chūmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorā Jerusaleāneba zepedadaba idjira jūrā edasidaa. Maāne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocārā osida, baribarla poya cawabidaē basía ādjia jara panla wārāda. ⁸ Maāne Paulora ara idjiare bedeasia:

–Mālā ni abāa cadjiruada oē bāa. Judiorā leyra igaraē bāa, Ācōrē de dromara biē bāē basía idjaba Romanebema boro sida igaraē bāa.–

⁹ Baribarla Pestora judiorā ume bia be quīrā bā bērā Pauloa iwīdisia:

–Ĵbāra Jerusaleānaa wā quīrā bāca mālā jāma cawa omārēā?–

¹⁰ Maāne Pauloba panusia:

–Mālra nama Romanebema boroba bāda cawa obari quīrāpita bāa. Namabāra bāa mālra cawa oida bāa. Bāa bio cawa bāa mālā judiorāra biē oē bāda. ¹¹ Mālā cadjiruada osibāra, bāa mālra beaida bāa. Mālra

† 24:21 Hecho 23:6. § 24:24 Maāl Drusilara Herode Agripa Nabema cau basía. Dji djabara Agripa Umēbema basía. Hecho 25:13. * 25:1 Maāl Pestora Judeadebema boro basía poa 60deba aba 62daa.

beacara ɓaada aɓa. Baribaɓa naɓ ɓeberãrãba maɓ biɓ jara panɓa wãrãé bërã ni aɓaɓa maɓra ãdji jawade ɓacara ɓa. Maɓ bërã maɓa quĩrã ɓa Romanebema borobaɓa maɓra cawa oida.–

¹² Maɓne Pestora idjia crĩcha diabadarã ume bedeapeda Paulo jarasia:
– ɓa quĩrã ɓa Romanebema boroba ɓara cawa oida. Mãwã baibaɓa, idjimaa diabueya.–

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Mãwãnacarea judiorã boro Agripada idji djabawërã Berenice ume Cesareada Pesto acɓde wãsidaa.† ¹⁴ ãdjira mama dãrã panɓ bërã Pestoba Agripaa Paulodebemada nãwã jarasia:

– Peliba aba preso amenada nama ɓa. ¹⁵ Maɓ Jerusaleɓnaa wã ɓaside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida maɓ ɓeberãnebemada biɓ bedeadapeda jarasidaa idjira beamãrã. ¹⁶ Maɓ ãdjirãa jarasia aɓaɓa idji biɓ jara ɓa quĩrãpita ara idjiare poya bedeaɓɓaɓa, romanorãba beadacada. ¹⁷ Maɓ carea judiorãra namaa zesidaa. ãdji jũpedada nurẽma maɓra cawa obada dede chũmepeda maɓ ɓeberã enebisia. ¹⁸ Baribaɓa idji biɓ jara panɓa jaradaɓ basia idjia cadjiruara osida maɓa crĩcha baɓa quĩrãca. ¹⁹ ãtebaɓa idjira biɓ jara panasidaa ãdjia ãjã panɓ awara jaradia ɓa carea idjaba ɓeberã Jesu abada carea. Maɓgara beudamãna Pauloba jara ɓa zocai baɓa. ²⁰ Maɓ cawaɓ besia sãwã oida. Maɓ carea maɓa Paulo iwidiisia Jerusaleɓnaa wã quĩrã ɓa cawaya mama cawa oi carea. ²¹ Baribaɓa idjia quĩrã basia Romanebema borobaɓa idjira cawa oida. Maɓ bërã maɓa idjira nama preso ɓabisia aba dji boromaa diabuebaɓa.–

²² Maɓne Agripaba Pesto jarasia:

– Maɓa maɓ ɓeberã bedeada ùrĩ quĩrã ɓa.–

Pestoba jarasia:

– Nubaɓa ɓa ùrĩa.–

Paulo Agripa quĩrãpita bedeada

²³ Nurẽma Agripa Berenice ume eda wãsidade ebuda basia ãdjira dji dromarãda. Maɓne sordaorã bororãda, purudebema dji dromarã sida eda errubusibasidaa. Maɓbe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴ Pestoba jarasia:

– Judiorã boro Agripa idjaba jũma ɓeberãrã nama dai ume ãbaa dji jawe duana, za ɓa ɓeberã bãrã quĩrãpita ɓara jũma judiorãba Jerusaleɓne, naɓ Cesareade bida biɓ jara panɓa. ãdjirãba maɓa ɓia jara panasidaa idjira beamãrã. ²⁵ Baribaɓa maɓmaarã ni cãrẽ cadjiruara oẽ ɓa idji beadi carea. Maɓne idjia iwidiisia Romanebema boroba cawa omãrã. Maɓ bërã maɓa idjira Romanaa diabuei carea ɓa. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua oɓara dadjirã boroba cawamaãrã maɓa cartade ebuda baɓa ɓa. Baribaɓa cãrẽda baɓa neɓ ɓa. Maɓmaarã ni cãrẽ sida baɓɓa crĩcha neɓ ɓa quĩrãca diabueya. Maɓ carea idjira bãrã quĩrãpita enebisia. Judiorã boro Agripa, maɓa quĩrã ɓa baɓaɓa biara ùrĩa. Mãwã bãrãba idjia bio iwidiapedacarea maɓa dadjirã boro itea idjia cadjirua oɓada poya cawa baɓisicada.–

26

¹ Maɓbe Agripaba Paulo jarasia:

† 25:13 Agripa. Maɓ ɓeberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basia. Hecho 12:1-23. Berenice. Maɓ wërãra Pesto quima Drusila djabawërã basia. Hecho 24:24.

–Ara bɔɔɔɔɔɔ idu bedeabiya.–

Ara maɔɔda Paulora jɔɔwa wapeɔɔa bedeasia:

² –Mɔɔ boro Agripa, mɔɔra ɔɔsɔɔɔɔa ɔɔɔa idi ɔɔa quɔɔrɔɔpita ara mɔɔɔɔɔɔɔɔ bedeai bɔɔrɔɔ. Mɔɔa cawabiya judiorɔɔba biɔɔ jara panamɔɔna mɔɔra bedeade ɔɔɔɔɔɔ. ³ ɔɔɔa bio cawa ɔɔɔa dadji judiorɔɔra sɔɔwɔɔ beabarida idjaba cɔɔrɔɔ cɔɔrɔɔɔa caicayabadada. Maɔɔ bɔɔrɔɔ bedeai djuburiaya mɔɔ bedeara sɔɔɔ ɔɔrɔɔmɔɔrɔɔɔɔ.

⁴ Jɔɔma judiorɔɔba cawa panɔɔa mɔɔra cɔɔɔɔɔɔɔɔa sɔɔwɔɔ ɔɔsɔɔɔɔa mɔɔ druade idjaba Jerusaleɔɔne bida. ⁵ ɔɔɔɔɔɔɔɔba cawa panɔɔa mɔɔra pariseoda. Bariduaba maɔɔda ɔɔa quɔɔrɔɔpita jara quɔɔrɔɔɔa ɔɔɔɔɔɔɔɔa jaraida ɔɔɔa. ɔɔɔa cawa ɔɔɔa judiorɔɔ ley iɔɔa odi carea pariseorɔɔba quɔɔrɔɔcɔɔitaara obadada.

⁶ Baribɔɔɔɔ ɔɔcɔɔrɔɔba dadji drɔɔɔ naɔɔnabemarɔɔa diai jaraɔɔɔɔa jɔɔɔ ɔɔa carea idira ɔɔɔɔɔɔba mɔɔra biɔɔ jara panɔɔa. ⁷⁻⁸ Wɔɔrɔɔɔa jɔɔma Israel doce wararɔɔneba yɔɔpedadarɔɔba iɔɔa panɔɔa ɔɔcɔɔrɔɔba dadjirɔɔra ɔɔrɔɔɔɔɔɔba. Maɔɔ carea dadjirɔɔba ɔɔsa, diamasi bida ɔɔcɔɔrɔɔba bia bedeabadaa. Mɔɔ boro Agripa, maɔɔ iɔɔa ɔɔa carea dewara judiorɔɔba mɔɔra biɔɔ jara panɔɔa.–

Maɔɔne Pauloba judiorɔɔa mama ɔɔearɔɔa jarasia:

–ɔɔcɔɔrɔɔba dadjirɔɔra ɔɔrɔɔɔɔɔɔba iɔɔa panɔɔɔɔɔɔɔɔa ɔɔcɔɔrɔɔ cɔɔrɔɔɔɔa iɔɔjɔɔnaɔɔ panɔɔ idjia beu ɔɔaɔɔa ɔɔa ɔɔrɔɔɔɔɔɔɔɔa?–

Mɔɔwɔɔ jarapeɔɔa Agripaa nɔɔɔɔɔɔɔa:

⁹ –Mɔɔa naɔɔna crɔɔcha ɔɔsɔɔa ne jɔɔmada oida ɔɔɔa ɔɔberɔɔrɔɔba Jesu Nazareɔɔɔɔɔɔmara iɔɔjɔɔrɔɔnamɔɔrɔɔɔɔ. ¹⁰ Mɔɔa Jerusaleɔɔne wɔɔrɔɔɔa mɔɔwɔɔ osia. Sacerdote bororɔɔba ɔɔdji trɔɔneba mɔɔa idu Jesu iɔɔa ɔɔeara zocɔɔrɔɔa preso ɔɔɔɔɔɔɔɔa. Idjaba maɔɔ ɔɔberɔɔrɔɔa beabisidade mɔɔa bida bia ɔɔɔaɔa asia.* ¹¹ Judiorɔɔa dji jɔɔrebada deza mɔɔa ɔɔɔɔɔɔɔɔba cawa obibadjia. ɔɔarima zocɔɔrɔɔa ɔɔɔɔɔɔɔɔba Jesuɔɔɔɔɔɔɔɔmara ɔɔgo biɔɔ bedeabisia. Mɔɔra ɔɔɔɔɔɔɔɔba ume bio quɔɔrɔɔɔa ɔɔaɔa bɔɔrɔɔa drua ɔɔibema purude bida biɔɔ oi carea ɔɔpɔɔɔɔɔɔba.

¹² Ewari ɔɔa sacerdote bororɔɔba mɔɔra Damasco puruɔɔa diabuesidaa ɔɔdji trɔɔneba Jesu iɔɔa ɔɔeara preso jidacuamɔɔrɔɔɔ. ¹³ Baribɔɔɔɔ, mɔɔ boro, umatipa ode nɔɔne uruada ɔɔmɔɔɔaɔu cɔɔyɔɔɔaɔa dorrodorroara ɔɔɔa unusia. Maɔɔ uruaba mɔɔra, mɔɔ ume nɔɔna sida bajɔɔneba jɔɔrɔɔa tɔɔɔsɔɔa. ¹⁴ Jɔɔma dairɔɔra egode ɔɔaɔsɔɔɔa. Maɔɔne mɔɔa bedeada ɔɔrɔɔsɔɔa. Maɔɔ bedeaba mɔɔa hebreode nɔɔwɔɔ jarasia: “Saulo, Saulo, ɔɔcɔɔrɔɔ cɔɔrɔɔɔɔa mɔɔra biɔɔ oi carea ɔɔpɔɔ ɔɔa? Ara ɔɔaɔɔba puabɔɔɔɔɔa cɔɔmɔɔa ɔɔrɔɔ tagabɔɔɔɔa quɔɔrɔɔɔa.” ¹⁵ Maɔɔne mɔɔa iwidiɔɔa: “Mɔɔ boro, ɔɔɔaɔa cai?” Mɔɔ Boroba panusia: “Mɔɔra Jesua. ɔɔa biɔɔ oi carea ɔɔpɔɔ ɔɔara mɔɔa. ¹⁶ Baribɔɔɔɔ piradɔɔɔaɔa. Ara mɔɔa ɔɔa unubisia mɔɔ nezocada ɔɔa carea. ɔɔa ununada idjaba mɔɔa unubi sida bedeada ɔɔa.† ¹⁷⁻¹⁸ Mɔɔa ɔɔara ɔɔa ɔɔberɔɔrɔɔa jɔɔwadeɔɔɔɔmara idjaba judiorɔɔɔ jɔɔwadeɔɔɔɔmara ɔɔdrɔɔa edaya. Mɔɔa ɔɔara judiorɔɔɔmaɔa diabueya mɔɔ wɔɔrɔɔ bedeara cawadamɔɔrɔɔɔ.‡ Maɔɔ bɔɔrɔɔa pɔɔimane duananada ɔɔnaane nɔɔɔaɔa. Diauru jɔɔwadeɔɔɔmara ɔɔdrɔɔapeɔɔa ɔɔcɔɔrɔɔmaɔa zedɔɔa. Mɔɔ iɔɔɔaɔa carea ɔɔdji cadjirua opedadara ɔɔcɔɔrɔɔba quɔɔrɔɔɔaɔa. Idjaba ɔɔcɔɔrɔɔba ɔɔdjiɔɔra ɔɔaya idjia edada puruɔɔɔɔmaraɔa ɔɔaɔdamɔɔrɔɔɔ.”

¹⁹ Mɔɔ boro Agripa, Jesuba maɔɔ ewaride mɔɔa jaraɔɔara jɔɔma iɔɔa osia. ²⁰ Mɔɔa naɔɔrɔɔ Damasco puruɔɔɔɔmaraɔa jarasia ɔɔdji cadjirua obadara

* **26:10** Hecho 8:1-3. † **26:16** ɔɔa ununada. Griego bedeade ɔɔaɔa cartade ɔɔa ɔɔa: “ɔɔa mɔɔneba ununada.” ‡ **26:17-18** Mɔɔ wɔɔrɔɔɔa bedeara cawadamɔɔrɔɔɔ. Griego bedeade ɔɔa ɔɔa: “ɔɔɔɔɔɔɔa daura ogadamɔɔrɔɔɔ.” § **26:19** Jesuba maɔɔ ewaride mɔɔa jaraɔɔara. Griego bedeade ɔɔa ɔɔa: “Cɔɔimocara quɔɔrɔɔa ununara.”

igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēã. Māwānacarea Jerusaleḗ purude, jūma Judea druade, idjaba judiorāēma bida abarida jarasia. Jūmarāa jarasia bia o panḗneba unubidida panḗda ādjia cadjirua opedadara wārāda igarasidada. ²¹ Maḗ careabḗḗ judiorāba mḗra Ācōrē de dromane jidadapeda bea quīrīāsidaa. ²² Baribḗḗ Ācōrēba maḗ ewarideba ḗta careba ḗḗ bēḗ mḗa dji dromarāa, dji dromarāēa bida wadibida Jesudebemada bedea ḗḗ. Ācōrēneba bedeadadaba, Moise bida cārēda sāvāida jarasidaa. Maḗdrḗ mḗa jara ḗḗ. ²³ Ādjirāba jarabadjidaa Ācōrēba ēdrḗ edabari diai jaraḗara bia mīgaida ḗsida idjaba beudarānebemada naārā ḗrēbaida ḗsida ḗnaa dadjirā ēdrḗdidebemada judiorāa, judiorāēa bida jarai carea.–*

²⁴ Pauloḗ māwā idjiare bedea ḗḗde Pestoba jīgua jarasia:

–Paulo, ḗḗra quīrāē ḗḗ. ḗḗa jūmawāyā carta cawa ḗḗdeba quīrāē besia.–

²⁵ Baribḗḗ Pauloḗ jarasia:

–Dji droma Pesto, mḗra dji quīrā biaa. Mḗa jara ḗḗra wārā bēḗ aride ḗḗ. ²⁶ Mḗ boro Agripaba maḗnebemada cawa ḗḗ. Maḗ bēḗ mḗra idji quīrāpita ne wayaa neḗ bedea ḗḗ. Mḗmaarā idjia Jesu māwānara jūma cawa ḗḗa jūmarāba ebuda nēḗḗḗbada bēḗ. ²⁷ Mḗ boro Agripa, Ācōrēneba bedeadadaba maḗnebema ḗḗpedadara ḗḗḗ ḗḗḗ? Mḗa cawa ḗḗa ḗḗa ḗḗḗ ḗḗḗ.–

²⁸ Agripaba Pauloḗ jarasia:

–ḗḗḗ ara naḗda mḗḗa Critora ḗḗḗḗḗ?–†

²⁹ Pauloḗ jarasia:

–Mḗa Ācōrēa iwidi ḗḗa dārāēne wa dārāḗḗḗde bida ḗḗra idjaba jūma za mḗ bedea ūrī duanḗ sida mḗ quīrāca ḗeadamārēã, baribḗḗ naḗ carena neḗ.–

³⁰ Māwā jaradacarea Agripara, Pestora, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradrḗsidaa. ³¹ Dajadaa wānapeda ādjirāza jara duanasidaa:

–ḗḗḗ ēberāba cadjirua oḗ ḗḗa idji beadi carea wa preso ḗḗḗ carea.–

³² Maḗne Agripaba Pestoa jarasia:

–Romanebema boroba cawa omārēã naḗ ēberāba iwididaēḗbara, ḗḗa idjira poya ēdrḗ ḗḗcasia.–

27

Paulo Roma purudaa wāna

¹ Maḗ ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druadaa wānida panḗda. Maḗ bēḗ Paulora, dewara preso bea sida Julio ḗḗwaeḗ ḗḗsia. Maḗ Juliora sordaorā Augusto abadadebema dji boro ḗḗsia. ² Maḗbe dairāra barco Adramitio purudebemane ḗadodapeda wāsidaa. Maḗ barcoḗ Asia druade puruza wāḗḗḗ ḗḗsia. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairā ume wāsia. Idjira Tesalonica purudebema ḗḗsia.

³ Nurēma Sidoḗ purude wibarisidaa. Maḗne Julioba biadeba Paulora idji biarāmaa idu wāḗḗḗ idjia neḗ ḗḗra diadamārēã. ⁴ Maḗbe Sidoḗneba wānane nāūrāra minijīchia puá nūmḗ bēḗ Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵ Cilicia druḗ quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auḗdu ḗḗpeda Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

* 26:23 Isaia 42:6-7; 49:6. † 26:28 Griego bedeeḗ maḗba idjaba jara ḗḗa: “ḗḗa mḗḗa berara crīchabisia Crito ēberā baida.”

⁶ Mama sordaorã boroba dewara barco Alejandría purudebemada unusia. Mañ barcora Italia druadaa wãbΛΓΛ basía. Daira idji ume mañ barcode badodapeda wãsidaa. ⁷ Ewari zocãrã nãurã carea piãca wãsidaa. Gnido quĩrãpe jũene wãni carea bia miãgasidaa. Wadi nãurãra minijichia puá nũmΛ bẽrã Creta morro icawa pΛΓΓΛga wãsidaa Salmoñ amia quĩrãpe. ⁸ Pusa icawa bia mĩga wãbadada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jũene wãsidaa.

⁹ Bio dãrãbΛda bẽrã judiorã ne codaca ewari dromada wãsia. Mañ ewarideba λtaa pusade wãida minijichia b̄abaria.* Mañ carea Pauloba dji bororãa jarasia nocodaa wãrãnamãrẽã. ¹⁰ Nãwã jarasia:

–Achirã, m̄la cawa b̄Λa nawena wãnibΛΓΛ minijichiade wãnida. Barcora ãr̄iya. Bãrãba edebΛda sida jũma aduadã.† Mañ awara dadjirã sida zocãrã quininia.–

¹¹ BaribΛΓΛ sordaorã boroba Paulo bedea cãyãbara barco djibari bedeada, barco peratΛb̄ari bedea sida ãjãsia. ¹² Doidaade panani carea mañ Necai Wibaribadara biẽ basia. Mañ bẽrã zocãrãba cr̄ichasidaa biara b̄Λda Penice purudaa wãnida ab̄a doidaa jõbΛΓΛdaa. Mañ puru sida Creta morrode b̄Λa. Mama nãurãra mãcua puãca bẽrã pusara tuma b̄abaria.‡

Nãurã cadjiruaba barco ãyã ededa

¹³ Mañne nãurãda jΛwa aΛareba aride puá nũmesia. Mañ carea λmãdau bæbariare bia wãnida cr̄ichasidaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wãsidaa. ¹⁴ BaribΛΓΛ dãrãẽne nãurã cadjirua Euroclidoñ abadada jΛwa araareba dji cãbãyã tΛ nũmesia. ¹⁵ Mañba barcora ãyã edesia. Barco quẽbΛra poya araa b̄Λdaẽ bẽrã nãurãa idu edebisidaa. ¹⁶ Morro zaque Clauda abada ãbudecare wãsidade nãurãra mañĩ tumasia.§ Mañne jãba zaque ãdauare ùmΛda barcode eda poya b̄Λdaẽ pananapeda eda b̄Λsidaa. ¹⁷ Jãba zaque eda b̄Λpedadacarea barcora sogaba bio b̄Λrasidaa ãr̄irãmãrẽã. Mañne waya panasidaa Sirte ìbΛde poade wãnida. Mañ carea barcode wua λtΛ jira b̄Λbadada edaa b̄Λdapeda idu nãurãa edebisidaa.* ¹⁸ Nurẽma nãurãra wadibida dji cãbãyã puá nũmasia. Mañ carea barcode traja panaba netata edebΛdada daidu b̄atacuasidaa barcora wẽsaara ùmemãrẽã. ¹⁹ Nãurãra wadibida dji cãbãyã puá nũmΛ bẽrã, ewari ùbeade ara ãdji jΛwaba netata barcodebema dji zΛgΛa beada daidu b̄atacuasidaa. ²⁰ Mãwã panΛne ewari zocãrã λmãdau, ch̄idau sida ununaẽ panasidaa. Mañ ewari cadjiruade wadi panΛ bẽrã dairãba cr̄ichasidaa ãdr̄Λdaẽda.

²¹ Zocãrã ewari ne codaẽ duanasidaa. Mañ bẽrã Paulora dji bororã ãsi nũmepeda jarasia:

–Achirã, m̄la bãrãa jarasia Cretadeba wãrãnamãrẽã. M̄l bedeada ãjãpedadabara nañ minijichiade duananaẽ bacasia idjaba ne aduadãẽ bacasia. ²² BaribΛΓΛ sopuarãnadua. Nañ barcora jũma ãr̄im̄ina ni ab̄aΛda beudaẽa. ²³ M̄lra ãcõrẽnea. Idjida ãjã b̄Λa. Idi diamasi ara mañ ãcõrẽba

* **27:9** Mañ ewari dromara ãcõrẽba cadjirua quĩrãdoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zebΛrΛza septiembre jedecode bæbaria. Septiembrede, octubrede bida pusade wãida minijichiaara b̄Λa. Idjaba noviembredẽba ab̄a febrerodaa wãnaca basía, jũmawãyã minijichia b̄Λ bẽrã. † **27:10** Mañ barco Alejandríadebemane trigoda wai b̄Λa edebadjidãa Romanaa. ‡ **27:12** Mama nãurãra mãcua puãca bẽrã pusara tuma b̄abaria. Griego bedeade b̄Λ b̄Λa “mamaΛba λmãdau bæbariare unubadaa.” ΛcΛΓΛ traduccioñne λmãdau bæbariare cãyãbara “λmãdau odjabariare” b̄Λ b̄Λa. § **27:16** Mañ Claudara idjaba Cauda tr̄Λ jarabadaa. * **27:17** Barcode wua λtaa jira b̄Λbadada. Griego bedeade mañra ebuda b̄Λãa.

idji nezoca bajānebemada m̄lmaa diabuesia. ²⁴ Maḷgḷba m̄la jarasia: “Ne wayarādua, Paulo. B̄ara Romanebema boro quīrāpita bedeaída b̄la. B̄a carea Ācōrēba jūmarā naḷ barcode wāb̄adara idu quinibiēa.” ²⁵ Maḷ carea, achirā, sopuarānada. M̄la j̄ā b̄la Ācōrēba oida idji nezoca bajānebemaba m̄la jarada quīrāca. ²⁶ Barib̄ar̄a baridua morrode poade wānida pan̄a.–

Barco ārīna

²⁷ Domia umé bab̄ar̄ade diamasi wadi nāūrāra dji cābāyā puá nūmasia. Maḷba Adria pusade awacārī basidāa. Ariquētra bab̄ar̄ade barcode trajabadaba crīchasiđaa ējūā caita jūēb̄adada. ²⁸ Pusa nābuada zasiđade veinte braza basia. Wagabe wāb̄adade wayacusa zasiđaa. Maḷne quince braza basia. ²⁹ Mōgaradaa tēūne wāni wayaaba anclada quīmārē barco ādauare batabuesiđaa. Maḷbe bio daupera duan̄ba isabe ānadraida quīrīā panasiđaa.† ³⁰ Māwā pan̄ane barcode trajabadara barcodeba chupea ēdrađida crīchasiđaa. Maḷ bērā jāba zaquera doeda b̄asiđaa ancla nocoarebemada doeda b̄ab̄ada quīrāca. ³¹ Barib̄ar̄a Pauloba sordaorā boroa, idji sordaorā bida jarasia:

–Jāḷḡar̄ada barcode panenaēb̄ar̄a bārāra poya ēdrađae.–

³² Maḷ carea sordaorāba jāba zaque j̄ā b̄a j̄carara t̄lasiđaa. Ara maḷda jāba zaquera pusaba edesia.

³³ Āsabode Pauloba jūmarāda ne codamārēā jarasia:

–Dadji sāwānida adua pan̄a bērā domia umé bārāra ne codaē pan̄a.

³⁴ M̄la bedea djuburiaya ne codamārēā. Māwā cacua l̄b̄la beađia poya ēdrađi carea. Ni abaada cārē sida sāwānaēa.–†

³⁵ Māwā jarapeda Pauloba paḷda j̄awade edapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēba bia b̄lada asia. Maḷbe cōrācuapeda cosia. ³⁶ Maḷ unub̄adade jūmarāda sobiadapeda ne cosidaa. ³⁷ Dairāra barcode 276 panasiđaa. § ³⁸ Ādjirā jāwūānapeda trigoda pusade b̄atacuasiđaa barcora wēsaara ūmemārēā.

³⁹ Anadr̄aside ādjirāba ējūāda unusidaa barib̄ar̄a cawadaē basia sāma pan̄ada. Maḷ ējūāne jogaada basia īb̄a bara b̄ada. Crīchasiđaa poyadib̄ar̄a, barcora mama poabidida. ⁴⁰ Maḷ bērā ancla j̄carara t̄cuadapeda pusade jūma amesiđaa. Idjaba barco bia ededi carea dji perat̄bari j̄ā b̄adada ērasiđaa. Maḷbe nocoarebema wua āt̄a jira b̄abadara eubarisiđaa nāūrāba īb̄adaa edemārēā. ⁴¹ Barib̄ar̄a barco quēb̄ara īchitade poa nūmepeda poya nocodaa wāē basia. Māwā b̄ade pusaba j̄iawē nūm̄ba barco ādaura ārī wāsia.

⁴² Maḷne sordaorāba preso beara beađida crīchasiđaa doyya ū wānapeda mīrū wārānamārēā. ⁴³ Barib̄ar̄a sordaorā boroba Paulora ēdra b̄a quīrīā basia. Maḷ bērā idu quenabiē basia, āteb̄ar̄a jūma dji ūbi cawa beada naārā daidu tēūbicuasía doyya wānamārēā. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beada ār̄ā wābisía. Māwā jūmarāda drua bia jūēsidaa.

28

Malta morrode duanana

† 27:29 Isabe ānadraida quīrīā panasiđaa. Griego bedeađe maḷ bedeaba idjaba jara b̄la ādji ācōrēāa iwidiđidada isabe ānadramārēā. † 27:34 Ni abaada cārē sida sāwānaēa. Griego bedeađe b̄ā b̄la: “Bārā budara ni aba bida aduaēa.” § 27:37 276. Griego bedeađe āc̄ar̄a cartade 76 b̄ā b̄la.

¹ Drua jũēpedadacarea dairāba cawasidaa maļ morrora Malta abadada. ² Mamabemarāba dairāra bio bia edasidaa. Cue ze nūma bērā idjaba cūrāsa nūma bērā ādjirāba tlabada cajērānapeda coa nūmasidaa. Maļbe dairāa jarasidaa tlabā cāne zedamārēā. ³ Pauloba bacuru pōāsada jarā pepeda tlabā uruadāa batacua basia. Maļne jļwārļā carea dama arada ēdrasia. Maļba Paulo jļwade ca jira besia. ⁴ Maļ damaba Paulo jļwade ca jira bā unusidade morrodebemarāba ara ādjiduba jara duanesia: “jļāļ ēberāra mīā beadaa! Pusadeba ēdradāmīna dadji ācōrēwērā Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai babiēa.”

⁵ Maļne Pauloba damara tlabādaa jļāpetatasia. Idjira cārē sida sāwāē basia. ⁶ Jūmarāba acā duanasia Paulora ogoroi cawaya wa cawaēne beui cawaya, baribārā māwā dārā acā panane Paulora ni maārī bida biē beē basia. Maļ bērā ādjirāba dewara crīchada edadapeda jarasidaa Paulora ācōrēda.

⁷ Maļ morrode dji borora Publio abadjidaa. Maļ Publioba dairā duana caita ējūāda erobasia. Idjia dairāra idji dede ewari ūbea bio bia edasia. ⁸ Māwā panane Publio zezara amine bā bērā idjaba cawā nūma bērā cādade basia. Maļne Pauloba idjira acāde wāsia. Ācōrēa iwidipeda idji jļwara ārā bāpeda biabisia. ⁹ Maļ carea dewararā cacua biē beada zedapeda Pauloba biabisia. ¹⁰ Maļ ēberārāba dairāra dji dromarā quīrāca bia osidaa. Wayacusa barcode badosidade daiba neē pananara ādjirāba jūma diasidaa.

Romane jũēpedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandriādebemada basia. Doidaa bērā maļ barcora āyā wāē basia. Jedeco ūbea badacarea dairāra maļ barcode wāsidaa. Dji barco quēbāde ādji ācōrē zaca beada umé o erobasia: aba Cástor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² Wābdade Siracusa purude wibarisidaa. Ewari ūbea mama panasidaa. ¹³ Mamaaba pusa icawa wānane Regio purude wibarisidaa. Nurēma wānane nāūrāra ādauareba tā nūma bērā ewari uméne Puteoli purude jūesidaa. ¹⁴ Mama dairāba djabarāda ācārā unusidaa. Ādjirāba dairāa jarasidaa ādji ume domia aba pananamārēā.

Mamaaba Roma purudaa jirūba wāsidaa. ¹⁵ Djabarā Romanebemaba dai wābdada ūrisidade audiabaride zesidaa. Ācārāda Apio purudaa zesidaa idjaba ācārāda Tres Taberna purudaa zesidaa. Pauloba ādjirā unuside Ācōrēa bia bedeasia. Ādjirā carea bāsrīdasia. ¹⁶ Romane jũēpedadacarea sordaorā boroba preso beara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduba bebisia. Sordaoda ababe bāsia idji waga bamārēā.

Pauloba Romane bea judiorā jarada

¹⁷ Ewari ūbea badacarea Pauloba judiorā dji droma bea Romanebemada trābisia. Jūma ābaa dji jarasidade Pauloba jarasia:

–Djabarā, māra Jerusaleñeba preso enesidaa. Judiorāra biē oē basia. Idjaba dadji drōā naēnabemaba obada sida biē bedeaē basia. Māwāmīna judiorāba māra jidadapeda romanorā jļwāeda bāsidāa. ¹⁸ Romanorāba māā bio iwidisidade cawasidaa māra beacara panāda cadjirua oē bā

* **28:11** Ācārā traduccioāne “Dioscurus” bā bā. Maļba jara bāa maļ umēbema ācōrēda mīguiso basida. Maļ ewaride ēberārāba ādji ācōrēda barco quēbāde obadjidaa. † **28:16** Preso beara idji boroa diasia. Griego bedeaē ācārā cartade māra neēa.

bērā. Maļne mλra ēdra bλ quīrīā panasidaa. ¹⁹ Baribλra judiorāba maλgara bia ūrīnaē basía. Maļ carea mλa iwīdisia Romanebema boroba mλra cawa omārēā. Mλa māwā osia ēdrai carea. Mλ purura dji boro quīrāpita biē jara quīrīāēā. ²⁰ Maļ bērā mλa bārāra unu quīrīā basia bārā ume bedei carea. Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara jūma israelerāba jλā panλa. † Idji carea mλra nāwā carenaba jλ bλa.–

²¹ Maļne ādjirāba jarasidaa:

–Judeabemarāba dairāa bλdebema cartada diabuedaē panλa. Dadji djabarā judiorā ni abaλda jāmaλba zeē bλa bλdebema biē jarai carea. ²² Baribλra dairāba cawa panλa jūma druaza maļ crīcha djiwīdidebemada biē bedea panλda. Maļ carea ūrī quīrīā panλa bλa sāwā crīcha bλda.–

²³ Maļne ādjirāba ewarida bλsidaa. Maļ ewari jūēside ēberārāda zocārā Paulo bλmaa zesidaa. Diapedaλba aba quewara Pauloba bedea basia Ācōrēba ēberārā pe erobλdebemada. Ācōrēba Moisea diada leydeba, Ācōrēneba bedeadadaba bλpedadadeba biē jaradia basia Jesuda ījānamārēā. ²⁴ Pauloba jaradara λcaλba ījāsidaa, baribλra λcaλba ījānaē basía. ²⁵ Maļ bērā caicayadapeda wābλraλbλda basía. Maļne Pauloba nāwā jarasia:

–Ācōrē Jaureba bārā drōāenabemarāa wārā bedeadā Ācōrēneba bedebari Isaíadeba nāwā jarasia:

²⁶ Naļ purua nāwā jarade wādua:

Bārāba ūrī panλmīna cawadaēa. Bio unu panλmīna cawadaēa.

²⁷ Ādjirāba sođeba poya cawadaēa, ūrī quīrīānaēa idjaba unu quīrīānaēa. Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ūrīcasidaa idjaba sođeba cawacasidaa.

Maļbe mλ ījānapeda mλa ādjirāra biabicasia. §

²⁸ Jāλbe cawadadua: Ācōrēba dadji ēdra edaidebema jara beara judiorāémaa diabueya. Ādjirābλra bia ūrīnia.–

²⁹ Pauloba māwā jaraside judiorāra āduba caicaya duanλda āyā wābλraλsidaa.*

³⁰ Māwānacarea Paulora poa umé Romane basia. Idji bλ debari paratada djibaría diabadjia. Idji acλde wābλdara jūma bia edabadjia.

³¹ Idjia bedeadadja Ācōrēba ēberārā pe erobλdebemada idjaba dadji Boro Jesucritodebemada ebuēa jaradiabadjia. Maļne ni abaλba mīā sēnaca basía.

† **28:20** Griego bedeadē maλba idjaba jara bλa: “Mλa ījā bλa beudarāra λrēbadida jūma israelerāba ījā panλ quīrāca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8. § **28:27** Isaía 6:9-10. * **28:29** Griego bedeadē λcaλ cartade maļ versicolora neēa.

ROMANO

CARTA PAULOBA ʘΛʘA DJABARĀ ROMANE BEMA ITEA

Poa 56are Pauloba naļ cartada djabarā Roma purudebema itea ʘΛsia. Roma purudaa wāé ʘada bēra cartara ʘΛsia idjidebemada cawadamārēā. Jerusalelnaa wāi naēna Corinto purudeba diabuesica ʘΛa (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabarā judiorāda, judiorāé sida baraasia. Judiorāba Ācōrēba Moisea diada leyra ēpē panabadjidaa baribΛΓΛ judiorāéba ēpēnaca basia. Maļ bēra Pauloba naļ crīcha dromada Romano 1:16-17de ʘΛsia: “Māra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, maļ bedea ĩjābΛdara Ācōrēba idji ΛʘΛdeba jūma ēdΓΛ edabari bēra; judiorāda, judiorāé sida. Maļ bedea biadeba Ācōrēba cawabi ʘΛa sāwā ēberārara jipa unubarida. Jesucritoda ĩjāsira māwā unubaria.”

Pauloba naāra ʘΛsia judiorāba, judiorāé bida cadjirua obada carea Ācōrēba cawa oida (1:18deba aba 3:20daa). Maļare ʘΛsia Ācōrēba idji biadeba Jesucrito ĩjābΛdarā jipa unu ʘadebemada (3:21neba aba 5:21naa). Maļare ʘΛsia Ācōrēba Jesucrito ĩjā beara idji Jauredeba ara idji itea bia ʘabarida (6:1neba aba 8:39daa). Maļare ʘΛsia zocārā judiorāba Jesucritora ĩjānaē panΛmīna ewari aba ĩjānida (9:1neba aba 11:36daa). Maļare ʘΛsia sāwā dadjirāra jipa nībadida panΛda (12:1neba aba 15:13daa). ĩrūare ʘΛsia España druadaa wāi naēna djabarā Romanebemada acΛde wā quīrīā ʘada (15:14-28). Pauloba ĩrūare ʘadara 16:1-27de ʘΛa.

Naļ cartade Pauloba naāra ʘada

¹ Māra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrēba māra edasia Jesucritoba diabuedada ʘamārēā idjaba ʘΛsia bedea bia Ācōrēnebemada jaradiade wāmārēā.

² Maļ bedea biara Ācōrēba naēnaeda diai jarasia. Idjideba bedeabadarāba maļra Idji Bedeade ʘΛsidaa. ³⁻⁴ Maļ bedea biara idji Warradebema. Idji Warra dadjirā Boro Jesucritora naļ djarade Israeldebema boro Davideba zedaa. BaribΛΓΛ idji beu ʘadada ĩrēbaside Ācōrē Jaureba unubisia Ācōrē Warra ΛʘΛ ʘada.

⁵ Jesucritodeba Ācōrēba māra ʘΛsia idjia diabuedada ʘamārēā. Idji biadeba māwā ʘΛsia jūma druazabemaba Jesucritoda ĩjānamārēā, idji bedeada ĩjā odamārēā, idjaba idjida bia jaradamārēā. ⁶ Bārā sida Ācōrēba trĀsia Jesucrito itea beadamārēā.

⁷ Mā naļ cartara ʘΛbΛΓΛΛ jūma Romanebema djabarā itea. Ācōrēba bārāra quīrīā ʘΛa idjaba trĀsia idji ēberārāda beadamārēā. Mā quīrīā ʘΛa dadjirā Zeza Ācōrēba dadjirā Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ʘai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wā quīrīā bada

⁸ Naāra mā jaraya: Jesucritodeba mā jūma bārā carea Ācōrēba bia ʘΛada abaria bārāba Jesucrito ĩjā panΛnebemada druazabemaba bedea panΛ bēra. ⁹ Ācōrēba quīrīā ʘara jūma mā sodeba o ʘΛa bedea bia idji

Warradebemada jaradia ḅa bēṛā. Idjia cawa ḅaa m̄la iwidiḅar̄za bārā carea iwidiḅarida. ¹⁰ M̄la iwidiḅaria idjia quīrīā ḅaḅar̄za m̄ra idu bārā ac̄de wāḅimārēā. ¹¹ Wārāda m̄la bārāra unu quīrīā ḅaa Ācōrē Jauredeba carebai carea. Māwā bārāra zarea ḅeadia. ¹² M̄la quīrīā ḅaa dadjirāba abarica Crito ĩjā pan̄neba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarā, m̄la quīrīā ḅaa bārāba cawadida wārāda barima zocārā bārāmaa wāida crīcha ḅabarida. Baribar̄za wadibida poya wāē ḅaa. Bārāmaa wā quīrīā ḅaa m̄la jaradia ḅadeba jāḅabemarāba Jesucritoda ĩjānamārēā dewara druadeḅemarāba ĩjāpedada quīrāca. ¹⁴⁻¹⁵ M̄la bedea bia Jesucritodebemada jūmarāa jaradiaida ḅaa. Ne cawa ḅeaa, ne adua quedeaa, carta cawa ḅeaa, carta adua ḅeaa bida jaradiaida ḅaa.* Maḅ carea bārā Romaneḅemarāa bida jaradiade wā quīrīā ḅaa.

¹⁶ M̄ra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, maḅ bedea ĩjāḅar̄za Ācōrēba idji ḅaḅadeba jūma ēdr̄a edabari bēṛā; judiorāda, judiorāē sida.† ¹⁷ Maḅ bedea biadeba Ācōrēba cawabi ḅaa sāwā ēberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ĩjāsira māwā unubaria. Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅaa:

Ācōrē quīrāpita jipa ḅara idji ĩjā ḅadeba zocai ḅaya.‡

Ēberārā Ācōrē quīrāpita bedeade pan̄neḅema

¹⁸ Ācōrēba bajāneba cawabi ḅaa cadjirua o ḅeara, jipaē ḅea sida idji quīrūḅideba jūma cawa oida. Ādjia cadjirua o pan̄neba wārā bedeara idu cawabidacaa. ¹⁹ Ācōrēneḅema poya cawaida ḅara ādjirāba bio cawa pan̄la, idjia cawabi ḅa bēṛā. ²⁰ Naḅ ējūā oḅadeba ḅtaa Ācōrē un-acadeḅemada ēberārāba eḅuda unubadaa. Idjia oḅa ac̄ pan̄neba cawa pan̄la idjira Ācōrēda idjaba ewariza ne jūma poya o ḅada. Maḅ carea cadjirua o ḅeaba poya jaradaēa Ācōrē adua pan̄l bēṛā bedeade pan̄ēda. ²¹ Ādjirāba Ācōrēra cawa panasidamīna idjia bia bedeadaē basia idjaba bia ḅada adaē basia. Āteḅar̄za crīcha neē ḅea quīrāca crīcha panesidaa. Māwā ādji crīchara biē ḅepeda pāimane panesidaa. ²² Ādjirāba crīcha cawa ḅeada asidamīna crīcha neē ḅeasia. ²³ Ācōrē beuca bia quīruda igarasidaa. Maḅbe dadji beuida ḅa zaca ḅada odapeda maḅḡla bia bedea panesidaa. Ībana za quīrāca, animarā ĩrū quimārē ḅea za quīrāca, idjaba jāne wābada animarā za quīrāca odapeda maḅḡla bia bedea panesidaa.

²⁴ Maḅ carea Ācōrēba iduaribisia ādji soba cadjirua o quīrīā ḅada odamārēā. Maḅ bēṛā ādjirāba mīā perada o panesidaa. ²⁵ Wārā Ācōrēda igaradapeda sewadr̄a ēpē panesidaa. Ācōrēba ne jūmada odamīna idji cāyābara idjia odadr̄a ēpē panesidaa idjaba bia bedea panesidaa. Baribar̄za dadjirāba ababe Ācōrēabar̄za ewariza bia bedeadaida pan̄la. Bia ḅaa māwā baida.§

²⁶ Ādjirāba sewada ēpēpedada bēṛā Ācōrēba iduaribisia mīā perada odamārēā. Wērāra umaquīrā ume baida ḅada idu ḅadapeda abarica wērā ume panesidaa. ²⁷ Ara maḅ quīrāca umaquīrāra wērā ume baida ḅada idu ḅadapeda abarica umaquīrāda dji awuadapeda mīā perada o

* **1:14-15** Ne cawa ḅea, ne adua quedeaa. Griego bedeade ḅā ḅaa “griegorāa idjaba āḅemarāa.”

† **1:16** Judiorāda, judiorāē sida. Griego bedeade nāwā ḅā ḅaa: “Naārā judiorāda, maḅare judiorāē sida.” ‡ **1:17** Habacuc 2:4. § **1:25** Bia ḅaa māwā baida. Griego bedeade ḅā ḅaa: “Amén.”

panesidaa. Mañ cadjirua o panΛ carea Ācōrēba ādjirāra cawa oya idjia cawa oida ʙΛ quīrāca.

²⁸ Ādjirāba Ācōrēra igarapedada bēra idjia iduaribisia crīcha cadjiruada ēpēnapeda mīa oiē beada o pananamārēā. ²⁹ Ne jūma cadjiruada obadaa. Mīa peraida ʙΛda obadaa, ne jūma awuabadaa, djārāra biē obadaa, djārāba erobΛ carea biē crīchabadaa, mīa beabadaa, caicayabadaa, djārā cūrūgabadaa, djārā biē jarabadaa, idjaba nēʙara obadaa. ³⁰ Djārā ēcarraare biē bedeabadaa, Ācōrēra quīrāmabadaa, idjaba djārā quīrāpita biē bedeabadaa. Ādjirāra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djārā biē odi carea jΛrΛbadaa. Ādji djibari bedeara ijānaca. ³¹ CΛwΛγΛ zarea beaa. Ādjia beada ʙΛpedadara ođaca. Quīrā neē beaa, ādji biē ođara quīrādoadaca idjaba djārāra quīrā djuburiadaca.* ³² Ādjirāba bio cawa panΛa Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida.† BaribΛrΛ ara māwā o nīnaa idjaba dewararāba abari quīrāca cadjirua obΛdade bia crīchabadaa.

2

Ācōrēba cawa oidebema

¹ Mañba ni abΛlba crīchaiē ʙΛa Ācōrē quīrāpita bedeade ʙΛēda. Dji jipaara o ʙΛada a ʙΛ bida māwā crīchaiē ʙΛa. Djārāba cadjirua o ʙΛda jarabΛrΛde ara idjida jara ʙΛa, idjia bida abari quīrāca obari bēra. ² Dadjirāba cawa panΛa jūma cadjirua o beara Ācōrēba jipa cawa obarida. ³ Mañ bēra djārāba cadjirua o ʙΛda abΛlba jaraibΛrΛ, baribΛrΛ abarica o ʙΛbΛrΛ, idjia crīchaiē ʙΛa Ācōrēba cawa oēda. ⁴ Māwā crīcha ʙΛba igara ʙΛa Ācōrēba quīrā djuburia ʙΛdebemada, jūma droa ʙΛdebemada, idjaba cadjirua ođa isabe cawa ocadebemada. Idjia adua ʙΛa Ācōrēba māwā bio quīrā djuburia ʙΛda cadjiruada igarapeda idjima zemārēā.

⁵ BaribΛrΛ cΛwΛγΛ zarea ʙΛ bēra idjia cadjiruada igaraca Ācōrēmaa ze amaaba. Mañ carea Ācōrēba cawa oi ewaride idji quīrūideba wetara cawa oya. Mañ ewaride Ācōrēba unubiya sāwā jūmarāda jipa cawa oida. ⁶ Idjia jūmarāa diaya ādjia opedada quīrāca. ⁷ ΛcΛrΛba biada o panΛa Ācōrēba ādjida bia unumārēā, bia jaramārēā, idjaba ewariza idji ume zocai ʙΛmārēā. Mañ ēberārāra Ācōrēba wārāda ʙΛya ewariza idji ume zocai pananamārēā. ⁸ BaribΛrΛ ΛcΛrΛba crīcha biē ʙΛdeba djārā cāyābara biara beadi carea jΛrΛbadaa. Mañ bēra wārā bedeara ijā quīrānaca idjaba cadjiruada obadaa. Mañ ēberārāra Ācōrēba idji quīrūideba bio cawa oya. ⁹ Idjia cawa obΛrΛde jūma cadjirua o beara bia mīga beadia idjaba sopua beadia. Judiorāda, judiorāé sida māwā beadia.* ¹⁰ BaribΛrΛ jūma bia o beara Ācōrēba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai ʙΛya. Judiorāda, judiorāé sida māwā oya. ¹¹ Ācōrēba ēberārāra jūmaena abari quīrāca jipa cawa oya.

¹² Ācōrēba Moisea diada ley adua beaba cadjiruara obada bēra mañ leyra adua panΛmīna Ācōrēba cawa oya. Idjaba mañ ley cawa beaba cadjiruara obada bēra Ācōrēba ara mañ leydeba cawa oya. ¹³ Ley ūrī

* **1:31** Ādji biē ođara quīrādoadaca. Griego bedeade ebuda ʙΛēa. † **1:32** Ācōrēba māwā o beara bio cawa oida. Griego bedeade nāwā ʙΛ ʙΛa: “Ācōrēba jara ʙΛcārīa māwā o beara beudida panΛda.” * **2:9** Judiorāda, judiorāé sida. Griego bedeade nāwā ʙΛ ʙΛa: “Naārā judiorāda, mañare judiorāé sida.”

pananeba ēberārā Ācōrē quīrāpita jipa beaēa, ātebala ijā o pananeba Ācōrē quīrāpita jipa beaa. ¹⁴ Judiorāēba maļ leyra adua panamīna ādji crīchadeba maļ leyba jara ba quīrāca edaude obadaa. Māwā unubibadaa biada, cadjirua sīda cawa panada. ¹⁵ Ara ādjia o pananeba unubi panla maļ leyba jara bala sodeba cawa panada. Ādji crīchade cawa panla biada wa cadjiruada o panada, bedeade panada wa bedeade panlēda. ¹⁶ Jūmarāba ādji sode mērā eropanara Ācōrēba cawa oi ewarīde Jesu-critodeba cawa oya. Māwāya bedea bia māla jaradia baba jara ba quīrāca.

Ācōrēba Moisea diada leydeba judiorāra jipa beadaēa

¹⁷ Bārā judiorāba dji biarāna abadaa. Ācōrēra biara cawa panana abadaa. Crīcha panla ēdrādidā Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panla bērā. ¹⁸ Maļ leyra eropanla bērā cawa panla Ācōrēba cārēda quīrā bāda idjaba cārēda jipa bāda. ¹⁹ Bārāba crīcha panla Ācōrē adua bearāa poya bia jaradia pananida dauberrea bea jipa edebāda quīrāca, pāimane bea ānaanaa edebāda quīrāca. ²⁰ Ācōrēba Moisea diada leyra eropanla bērā crīcha panla jūma necawaada eropanada idjaba wārā bedea sīda cawa panada. Maļ bērā crīcha panla crīcha neē bearāa, wađi bio adua bearāa bīda poya jaradia pananida. ²¹ Bārāba dewararāa jaradia panabala, ¿cārē cārēā ara bāduba jaradiadaē? Bārāba jaradiabadaa ne drācara bāda. Baribala bārāra ne drābadada. ²² Bārāba jaradiabadaa daunemacara bāda. Baribala bārāra daunemabadaa. Bārāba quīrānacaa jawaba oda ācōrēa bia bedeadida. Baribala jawaba oda ācōrē dedebema nebiada drābadada. ²³ Ācōrēba Moisea diada leyra bārāba bio cawa panana abadaa. Baribala maļ leyba jara ba ijānaē panla bērā, bārā carea dewararāba Ācōrēnebemada biē bedebadaa. ²⁴ Maļ carea Ācōrē Bedeade nāwā ba ba: “Judiorāēba Ācōrēra biē jarabadaa bārāba biē obada carea.”†

²⁵ Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba ijā osidara, bārā cacua wēāgodada bia ba Ācōrē ēberārā bērā. Baribala maļ leyra ijā odaēbala, bārāra Ācōrē quīrāpita cacua wēāgoē bea quīrāca panla.† ²⁶ Maļne judioēba maļ leyra ijā o babala, cacua wēāgoē bamīna Ācōrē quīrāpita cacua wēāgo ba quīrāca ba. ²⁷ Bārā judiorāra cacua wēāgobadaa unubidi carea Ācōrē ēberārāda. Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda cawa panla. Baribala maļ leyra ijā odaē panla. Maļ bērā cacua wēāgoē baba maļ leyda ijā oibala, cawabiya bārāra judiorāmīna bedeade panada. ²⁸ Judio arara ababe naļ djaradeba māwā baēa. Idjaba cacua wēāgođa arara naļ djaradebemaēa.‡ ²⁹ Ātebala sode jipa bala Ācōrēmaarā judio araa. Sode jipa bāđara Ācōrēmaarā cacua wēāgođa araa. Ācōrē Jaureba māwā jipa babaria.* Ācōrēba Moisea diada ley epē bādeba jipa baēa. Sode jipa bala ēberārāba bia jaradacamīna Ācōrēba bia jarabaria.

3

¹ Māla māwā jara ba bērā bārāba crīcha panasicada judiora Ācōrē quīrāpita mācuaē bāda. Crīcha panasicada cacua wēāgo ba sīda mācuaē

† **2:24** Isaia 52:5; Ezequiel 36:20-23. ‡ **2:25** Cacua wēāgoē bea. Maļba jara ba: “Ācōrē ēberārāēa.” § **2:28** Judio araa idjaba cacua wēāgođa araa. Maļba jara ba: “Ācōrē ēberārāa.”

* **2:29** Jeremia 4:4; Ezequiel 36:26-27.

ɓɓada. ² Māwāéa. Ne zocārāneba judiorāra dji biarāa. Naārā m̄la jaraya māwā panɓda Ācōrēba idji bedeara ādjirāa diada bērā. ³ Māwāmīna ḽCARḽ ādjirānebemaba idji bedeara ĩjānaē basía. ḽMaḽgḽ carea Ācōrēba oi jaradara oēca? ⁴ Māwāéa. Ācōrēba oi jaradara wārāda jūma oya. Ēberārāra jūmaena sewaida beamīna Ācōrēra bedea aba ɓɓa. Idji Bedeade nāwā ɓɓ ɓɓa: ɓɓ bedeabḽḽde jūmarāba cawadia ɓɓa jara ɓɓara jipa ɓɓada; abaɓɓa ɓɓ biē jarabḽḽde ɓɓa cawabiya ɓɓara jipa ɓɓada.*

⁵ M̄ra bedeyaya ēberārā bedeabada quīrāca. ḽCARḽba jarabadaa cadjirua o panɓne Ācōrēra jipa ɓɓada ebuda unubibadada. Maḽne Ācōrēba cawa oibḽḽ, idjira jipa ɓɓēana abadaa. ḽDji māwā jara panɓa cārēda jaradi? ḽJaradica Ācōrēra jipa ɓɓēda cadjirua o ɓeara cawa oi bērā? ⁶ ḽWārāda māwāéa! Ācōrēda jipa ɓɓēbara, ḽsāwā naḽ ējūñebemarāra jipa cawa ocase? ⁷ ḽCARḽba jarabadaa sewa o panɓneba Ācōrēra sewa ocada ebuda unubibadada. Crīchabadaa ādjia sewa o panɓ carea ēberārāba Ācōrēa auɗuara bia bedeadida. Maḽ bērā ādjimaarā Ācōrēba cawa oiē ɓɓa. ⁸ Māwāra ḽdadjirāba auɗuara cadjiruada odida panɓca ēberārāba Ācōrēa auɗuara bia bedeadamārēā? ḽCARḽba ādji crīcha cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā jaradia panɓda. Māwā jara ɓeara Ācōrēba wārāda biē ɓɓida ɓɓa.

Ēberā jipa ɓɓara neēa

⁹ Maḽ bērā ḽcārēda jaradi? ḽJaradica dai judiorāda dewararā cāyābara biara ɓeada? ḽMāwāéa! M̄na naḽ cartade cawabisia judiorāba, judiorāē bida cadjiruara obadada. ¹⁰ Maḽgḽdebemada Ācōrē Bedeade nāwā ɓɓ ɓɓa:

Ēberā jipa ɓɓara ni aba bida neēa.

¹¹ Ni abaɓɓa adua ɓɓa cārēda jipa ɓɓada. Ni abaɓɓa Ācōrēra jḽḽcaa.

¹² Jūmarāba Ācōrēra igarasidaa. Jūmarāda Ācōrē quīrāpita biē panesidaa.

Ni abaɓɓa biada ocaa. Bia o ɓɓara ni aba bida neēa.†

¹³ Ādjia cadjirua bedeabadara beuda uria ewa nūmḽ quīrāca ɓɓa. Ādji iteba sewada obadaa.‡

Ādjia jara panɓneba djārāra biē obadaa damaba cabḽḽ quīrāca.§

¹⁴ Djārā quīrāma panɓneba ādji iteba biē jarabadaa.*

¹⁵ Baridua carea mīā beabadaa.

¹⁶ Ādji wāɓɓadaza djārā bia pananada ārīnapeda bia mīgabibadaa.

¹⁷ Djārā ume necai beadira adua panɓa.†

¹⁸ Ni maārī bida Ācōrēra wayadacaa.‡

¹⁹ Maḽ bedea Ācōrē leyde ɓɓara dji ley ēpē ɓearā jara ɓɓa. Māwā ni abaɓɓa poya jaradaēa cadjirua neē ɓɓada. Maḽ leydeba cawa panɓa jūma naḽ ējūñebemarāra Ācōrē quīrāpita bedeade panɓda. ²⁰ Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o ɓɓdeba ni abaɓɓa Ācōrē quīrāpita jipa ɓaēa. Maḽ leyba cawabi ɓɓa dadjia cadjiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba ēberārā jipa unubaria

²¹ Baribḽḽ idira Ācōrēba cawabisia maḽ ley odaēne sāwā ēberārāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada leyde idjaba Ācōrēneba bedeabadarāba

* 3:4 Salmo 51:4. † 3:12 Salmo 14:1-3. ‡ 3:13 Salmo 5:9. § 3:13 Salmo 140:3. * 3:14 Salmo 10:7. † 3:17 Isaia 59:7-8. ‡ 3:18 Salmo 36:1.

hapedada cartade bida mañnebemada hál hla. ²² Abaaba Jesucritoda ñjāsira Ācōrēba idjira jipa unubaria. Jesu ñjābhadara idjia jūma māwā jipa unubaria. Ni abahada quĩrā awara unuca. ²³ Wārāda jūmarāba cadjiru-ada obadaa. Mañ bērā Ācōrē biya quirudebemada aĩ beaa. ²⁴ Baribahā Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada ēdra hāda bērā. ²⁵ Ācōrēba Jesucritora hāsia cadjirua carea beumārēā. Dadjirā carea idji oara erozoasia. Mañ ñjābhadade Ācōrēba dadji cadjiruara quĩrādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beudaba cawabi hā Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito zei naēna cadjirua opedadara Ācōrēba jūma droa hādeba cawa oē hāsia. ²⁶ Baribahā idira Jesucritodeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa cawa obaria. Mañ bērā Ācōrēba Jesu ñjābhadara jūma jipa unubaria. Māwā ebuda hā Ācōrēra ne jūmane jipa hāda.

²⁷ Mañ bērā ħcārēā ara dadjidebemada bia bedeadi? Poya bia bedeadaēa. ħSāwāērā? Poya bia bedeadaēa, Ācōrēba Moisea diada ley ñjā o panahēba idji quĩrāpita jipa panāē bērā, ātebahā Jesu ñjā panahēba dadjirāra idji quĩrāpita jipa panāa. ²⁸ Dadjirāba jaradia panāa Jesuda ñjā panā bērā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada ley ñjā o panahēba dadjirāra idji quĩrāpita jipa beadacaa.

²⁹⁻³⁰ ħĀcōrēra ababe judiorā Ācōrēca? ħIdjira judiorāē Ācōrēēca? Wārāda Ācōrēra abahā hā hā bērā idjaba judiorāē Ācōrēa. Idjia jūma Jesu ñjābhadara jipa unubaria. Cacua wēāgo beaba, cacua wēāgoē bea bida Jesuda ñjāsidadara jipa unubaria. ³¹ Jesuda ñjā panā bērā ħĀcōrēba Moisea diada leyra igara panāca? Māwāēā, ātebahā mañ leyba jara hāra obadaa.

4

Abrahaāba Ācōrē ñjāna

¹ ħCārēda jaraēi drōā naēnabema Abrahaānebemada? ħSāwā Ācōrēba jipa unusi? ² Abrahaāba ne bia o hādeba Ācōrē quĩrāpita jipa badabara, ara idjidebemada poya bia bedeacasia. Baribahā wārā arada ni cārē sida oē basia Ācōrē quĩrāpita bia bedelai carea. ³ Ācōrē Bedeade nāwā jara hā: “Abrahaāba Ācōrēra ñjāsia. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”* ⁴ Abaaba trajuda oibahā, idjia edabahāra bari edaēa, ātebahā idji trajubari dji boroba diaya. ⁵ Baribahā Ācōrē quĩrāpita jipa hāi carea ne oē hāba Ācōrēda ñjāibahā, Ācōrēba mañ ēberāra jipa unuya. Cadjirua o beaba Ācōrēda ñjāsidadara Ācōrēba jipa unubaria. ⁶ Ara mañ quĩrāca Daviba jarasia: Ācōrē quĩrāpita jipa hāi carea ne oē hāra Ācōrēba jipa unusira bio bia baya. ⁷ Nāwā jarasia:

Ēberārāba Ācōrē ley ñjā odaē pananada idjaba cadjirua opedadada Ācōrēba quĩrādoasira bio bia panania.

⁸ Ēberāba cadjirua oda carea Ācōrēba bedeade hāēana aibahā, mañ ēberāra bio bia baya.†

⁹ Mañba ħababe cacua wēāgo beadra bio bia pananica? ħCacua wēāgoē bea sida bio bia pananaēca? Daiba jarasidaa Abrahaāba Ācōrēra ñjāna

* 4:3 Genesi 15:6. † 4:8 Salmo 32:1-2.

bērã Ācōrēba idjira jipa unusida. ¹⁰ Baribara Ācōrēba idjira sãlbe jipa unusi? Jipa unusica idji cacua wēãgođacarea wa wēãgoi naēna? Wārãda idji cacua wēãgoi naēna Ācōrēba idjira jipa unusia. ¹¹ Abrahałba Ācōrēba ijãna bērã, cacua wēãgoē bađamĩna Ācōrēba idjira jipa unusia. Mał cawabi carea Abrahałba jĩrũare idji cacuara wēãgosia.† Cacua wēãgoē beaba Ācōrēda ijãnibara, Abrahałra ādjirã zezaa, abari quĩrãca ijã pananeba Ācōrēba jipa unu ba bērã. ¹² Idjaba Abrahałba idji cacua wēãgoi naēna ijã bađa quĩrãca cacua wēãgo beaba ijãnibara Abrahałra ādjirã zezaa.

¹³ Ācōrēba Abrahała, idjideba zedi ēberãrãa bida nał ējũãra diayada asia. Baribara mãwã jaraē basia Abrahałba idji leyda ijã oda bērã. Ātebara mãwã jarasia Abrahałra jipa ununa bērã. Mãwã jipa unusia Abrahałba idjida ijãna bērã. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada ley ijã o beaba Ācōrēba diai jarađara edabada, dadji quĩrãbe Critora ijã panacasidaa idjaba Ācōrēba diai jarađara edadaē bacasia. ¹⁵ Mał leydeba Ācōrēba cawa oya. Wārãda leyda neē bađabara, dadjirãra mał ley igarabada carea bedeađe pananaē bacasia.

¹⁶ Ācōrēba diai jarađara dadjirãba edadia idjida ijã panã bērã. Ācōrēba idji biadeba małra bari dia ba. Mał bērã jũma Abrahał ēberãrãba małra wārãda edadia. Ācōrēba Moisea diada leydeba panaba Ācōrēda ijã panabara małra edadia. Baribara ababe ādjabara edadaēa, ātebara judiorãe bida Abrahał quĩrãca Ācōrēda ijãnibara edadia. Mãwã Abrahałra jũma dadjirã, dji Ācōrē ijã bea zezaa. ¹⁷ Ācōrē Bedeađe nãwã bał ba: “Młã bara bałsia zocãrã puru bea zezada bamãrãe.”Š Wārãda Ācōrē quĩrãpita Abrahałra jũma dadjirã, dji Ācōrē ijã bea zezaa. Ācōrēba beupedađara ģrēbabibaria idjaba ne neēnebemada obaria. Ara mał Ācōrēda Abrahałba ijã basia.

¹⁸ Ācōrēba nãwã jarasia: “Bađeba yōbdarãda zocãrã duanania.”* Abrahałba poya warra unuēda cawa bałmĩna ijãsia Ācōrēba warra unubida idjia jarađa quĩrãca. Mãwã ijã bađeba zocãrã puru bea zezada besia Ācōrēba jarađa quĩrãca. ¹⁹ Warra unui carea jũmawãya drōãda bałmĩna Abrahałba małgara wađibida bio ijã basia. Idjira berara cien poa basia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa bałmĩna Abrahałba wađibida bio ijã basia. ²⁰ Idjia ni maãrĩ bida crĩchaē basia Ācōrēba diai jarađara diaēda. Ātebara sođeba wārãda bio ijã basia idjaba Ācōrēba bia bedeađajia. ²¹ Idjia cawa basia Ācōrēba oi jarađara wārãda jũma poya oida. ²² Abrahałba mãwã ijãna bērã Ācōrēba jipa unusia.† ²³ Ācōrē Bedeađe mãwã bał ba. Baribara mał bedeara ababe idjidebemada beđa baēa. ²⁴ Ātebara dadjirãnebema sida beđa ba, dadjirãba ijã pananeba Ācōrēba jipa unu ba bērã. Ācōrēba dadji Boro Jesura beu bađada ģrēbabisia. Ara mał Ācōrēda dadjirãba ijã panã. ²⁵ Idjia Jesura bałsia dadjirã cadjirua carea beumãrãe. Małbe beu bađada ģrēbabisia dadjirãra idji quĩrãpita jipa bał carea.

5

Jesuđeba dadjirãra Ācōrē ume necai duanãa

† 4:11 Genesi capítulo 17. Š 4:17 Genesi 17:5. * 4:18 Genesi 15:5. † 4:22 Genesi 15:6.

1 Jesucritoda ïjã panΛ bërã Ācõrëba dadjirãra jipa unu ÐΛΛ. Mañ bërã dadjirã Boro Jesucritodeba Ācõrë ume necai duanΛΛ. 2 Mañ awara Jesucrito ïjã panΛ bërã Ācõrëba idji biadeba dadjirãra ewariza carebabaria. Idjaba ÐΛSrida panΛΛ cawa panΛ bërã Ācõrë biya quirudebemada edadida. 3 Mañ awara dadjirã bia mïga panΛne ÐΛSrida panabadaa cawa panΛ bërã maġgΛdeba biara droa cawaedida. 4 Mañ droa panΛneba cawa panΛΛ Ācõrëba dadjirãra bia unu ÐΛda. MaġgΛdeba cawa panΛΛ Ācõrë bia quirudebemada edadida. 5 Mañra sewaëa, ãtebΛrΛ wãrãda edadia. Mãwã cawa panΛΛ Ācõrëba idji Jaureda dadjirãa diada bërã. Idji Jauredeba dadjirã sode cawabi ÐΛΛ dadjirãra wãrãda bio quĩrã ÐΛda.

6 Dadjirã cadjiruadebemada poya êdrΛdaë panasidade Ācõrëba ÐΛda ewaride Critora dadjirã dji cadjiruara carea beusia. 7 Zarea ÐΛΛ ëberã jipa ÐΛ carea abalΛba ara idjida idu beabida. Āĩbërã ëberã bia carea abalΛba ara idjida idu beabiscada. 8 BaribΛrΛ Ācõrëba dadjirãra bio quĩrã ÐΛda unubisia wadi cadjiruade panΛne Critora dadjirã carea beuda bërã. 9 Crito oa erozoadadeba Ācõrëba dadjirãra jipa unu ÐΛΛ. Mañ bërã Critodeba dadjirãra Ācõrëba cawa oidebemada wãrãda êdrΛdia. 10 Dadjirã wadibida Ācõrë ume dji quĩrũda beaside idji Warra beudadeba dadjirãra idji ume bia ÐΛsia. Mãwã dadjirãra wãrãda êdrΛdia Critora zocai ÐΛ bërã. 11 Mañ awara dadjirã Boro Jesucritodeba Ācõrë ume bia panΛ bërã idjideba Ācõrë ume ÐΛSrida panΛΛ.

Adañ idjaba Crito

12 Ëberã abalΛdeba cadjiruara nañ ëjũãne zesia. Idjaba mañ cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jũmarãba cadjiruada obada bërã beubadaa. 13 Ācõrëba Moisea idji ley diai naëna ëberãrãba nañ ëjũãne cadjiruara obadjidaa. BaribΛrΛ mañ ley neë bada bërã jaraca basia ëberãba cadjirua o panΛ carea bedeade panΛda. 14 Mãwãmĩna Adañ ewarideba aba Moise ewaridaa ëberãrãda beusidaa cadjiruara obadjida bërã. BaribΛrΛ Adañba cadjirua oda quĩrãca odaë basia. Adañba igarasia Ācõrëba idjia ebuða jaradara baribΛrΛ ãdjirãba mãwã odaë basia.

Adañneba jũmarãda bië panena quĩrãca dji zeida badadeba jũmarãda poya bia panesidaa.* 15-16 Wãrãda ëberã abalΛba cadjirua oda carea jũmarãda beusidaa. BaribΛrΛ ëberã abalΛdeba Ācõrëba idji biadeba zocai baida bari diasia jũmarãda zocai beadamãrëã.† Jesucritoba idji biadeba dadjirã itea odara Adañba cadjirua odadeba zeda cãÿãbara ÐΛlara ÐΛΛ. Mañ bërã Ācõrëba bari dia ÐΛra Adañba cadjirua odadeba zeda quĩrãca ÐΛëa. Mañ awara Adañba cadjirua ababe oda carea Ācõrëba cawa opeða jũmarãda bedeade panΛana asia. BaribΛrΛ ëberãrãba cadjiruada zocãrã opeðadamĩna Ācõrëba ni cãrë sida obiëne idji biadeba ãdjirãra jipa unubaria. 17 Wãrãda ëberã abalΛba cadjirua odadeba jũmarãda beubadaa. BaribΛrΛ dewara ëberãda ÐΛΛ, Jesucritoda. Idjideba Ācõrëba ni cãrë sida obiëne ëberãrãra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. Ācõrëba mãwã erobΛra Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

18 Wãrãda ëberã abalΛba cadjirua oda carea Ācõrëba cawa opeða jũmarãda bedeade panΛana asia. Idjaba ëberã abalΛba jipa oda carea

* 5:14 Griego bedeade nãwã bΛ ÐΛΛ: "Adañra dji zeida bada quĩrãca basia." † 5:15-16 Jũmarã. Griego bedeade bΛ ÐΛΛ "zocãrã."

Ãcõrêba jûmarâda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamârêã. ¹⁹ Wârâda êberã abalaba Ãcõrêba jaradara ijã odaê bërã zocârã êberãra dji cadjiruara panesidaa. Idjaba êberã abalaba jûma ijã oda bërã zocârã êberãra Ãcõrêba jipa unuya.

²⁰ Ãcõrêba Moisea idji leyra diasia êberãrãba cawadamârêã cadjiruara zocârã obadada. Baribalaba êberãrãba cadjiruara biara osidãde Ãcõrêba idji biadeba biara quirã djuburiasia. ²¹ Wârâda êberãrãba cadjiruada obada bërã beubadaa. Baribalaba Ãcõrêba idji biadeba êberãrãba jipa unubaria dadjirã Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamârêã.

6

Cadjiruadebema êdrapedada

¹ ¿Mañnebemada sãwã crîcha panã? ¿Dadjirãra wadibida cadjiruade nîbadica Ãcõrêba idji biadeba biara quirã djuburiamârêã? ² ¡Wârâda mãwã odiê panã! Dadjirãra cadjiruadebemada beusidaa. Mañ bërã ¿sãwã cadjiruade nîbadi? ³⁻⁴ Bãrãba cawa panã borocuesidade unubisidada Crito ume ábaa panãda. Mãwã unubisidada idji ume beusidada idjaba jousidada. Mañbe dadjirã Zeza Ãcõrêba idji abala waibala badeba Crito lrêbabida quirãca dadjirã sida lrêbabisia zocai bai djiwidide nîbadamârêã.

⁵ Dadjirãra Crito ume beusida bërã idji lrêbada quirãca zocai bai djiwidide nîbadia. ⁶ Dadjirãba cawa panã dadji crîcha drõãra beusida Crito ume crude cachida quirãca. Mãwãbalaba dadjirã crîcha drõãba nañ cacuaba cadjirua o quirã bada waa poya obiã. Dadjirãra waa cadjirua nezocarãã. ⁷ Wârâda abalada Crito ume ábaa beusibalaba, cadjiruadebemada êdrasia.*

⁸ Dadjirãra Crito ume ábaa beupedada bërã ijã panã idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirãba cawa panã Critora beu badada lrêbada bërã waa beuêda. Beuba idjira waa poyaã. ¹⁰ Crito barima aba beudaba jûma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuã atebalaba Ãcõrê itea zocai bala. ¹¹ Ara mañ quirãca cawadida panã bãrãra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirã Boro Jesudeba Ãcõrê itea zocai panãda.

¹² Mañ bërã cadjiruara idu bãrã boro babirãnadua. Mãwã bãrã cacua beuida balaba cadjirua o quirã bada odaã. ¹³ Bãrã cacuaa idu cadjiruara obirãnadua. Atebalaba ara bãdjida Ãcõrêa diadadua. Bãrãra cadjiruade beu pananada Ãcõrê itea zocai panesidaa. Mañ bërã bãrã cacuada Ãcõrêa diadadua jipa odi carea. ¹⁴ Ãcõrêba idji biadeba bãrãra êdra bada bërã idjaba Ãcõrêba Moisea diada leydeba panã bërã, cadjiruara bãrã boroda baiê bala.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Mañnebemada sãwã crîcha panã? Ãcõrêba idji biadeba dadjirãra êdra edada bërã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panã bërã ¿cadjiruada odida panãca? ¡Mãwãã! ¹⁶ Bãrãba cawa panã ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibalaba, dji boroba jarabalabara jûma ijã odida panã. Ara mañ quirãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda badibalaba, cadjiruara odapeda beudia. Baribalaba Ãcõrêda bãrã boroda badibalaba, idji

* 6:7 Cadjiruadebemada êdrasia. Griego bedeade mañba idjaba jara bala: "Cadjirua o badebemada Ãcõrêba jipa basia."

bedea ïjã obadae jipa nĩbada. ¹⁷ Naēna bārãra cadjirua nezocarã basía. BaribΛΓΛ jũma Ācõrēnebema jaradiapedadara sodeba ïjã o panΛ bēřã mĭã Ācõrēa bia bΛada abaria. ¹⁸ Bārãra cadjiruadebemada ēdrΛapeda Ācõrē nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mĭã mĭwã nezocadebemada bedea bΛa naĭ crĩchada jaradiai carea. Ara bĀdjideba cawadida zarea bΛ bēřã mĭwã jaradia bΛa. Wārãda naēna bārãba ara bĀdjida bΛasidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mĭwã bārãba mĭã peraidebemada, jũma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. BaribΛΓΛ idira Ācõrē nezocarã bēřã ara bĀdjida bΛadua jipa odi carea. MĭwãbΛΓΛ Ācõrē itea bia beadia. ²⁰ Bārãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crĩchadaca basía. ²¹ BaribΛΓΛ cadjirua o panΛneba ĵcãrē biada edasida? ĵMĭwã o panana carea idira quĩrã pera panΛēca? Cadjirua o panΛ carea ēberãrãra beudia. ²² Idira bārãra cadjiruadebemada ēdrΛapedada bēřã Ācõrē nezocada panesidaa. Mĭwã bārãra Ācõrē itea bia panesidaa. Maĭ bēřã idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wārãda cadjirua o panΛ carea ēberãrãra beudia. BaribΛΓΛ dadjirã Boro Jesucritodeba Ācõrēba ewariza zocai baida bari dia bΛa.

7

Mĭã amacara panΛ leydeba Pauloba jaradiada

¹ Djabarã, Ācõrēba Moisea diada leyra cawa panΛ bēřã maĭ leydeba mĭã bārãa bedeyaya. Bārãba cawa panΛa ababe zocai panΛnebΛΓΛ dadjirãra maĭ leydeba panΛda. ²⁻³ Naĭ quĩrãca bΛa. Maĭ leyba jara bΛa wērã quima bara bΛara idji quima zocai bΛde idji ume baida bΛda. Idji quima wadi zocai bΛde maĭ wērãba dewara umaquĩrãda edaibΛΓΛ, leyba jara bΛa wērãra daunemasida. BaribΛΓΛ idji quimada beusira wērãra idji quima ume baida bΛ leydebemada ēdrΛasia. Maĭne idjia dewara umaquĩrãda edaibΛΓΛ, daunemaē bΛa.

⁴ Djabarã, ara maĭ quĩrãca Crito beudadeba bārãra Ācõrēba Moisea diada leydebemada beusidaa. Mĭwã dewaradeba poya panania. Idira bārãra Crito dji ĭrēbadadea. Idjideba panΛ bēřã Ācõrē itea poya bia odia. ⁵ Dadjirãra naĭ djaraba o quĩrĩã bΛdeba nĩbasidade Ācõrēba Moisea diada leyba jara bΛ carea wetara cadjiruada o quĩrĩãsidea. Maĭne cadjirua o panΛ carea beudida panasidaa.* ⁶ BaribΛΓΛ Ācõrēba Moisea diada leydeba pananada dadjirãra ēdrΛasidaa. Maĭ leydebemada beusida bēřã idira Ācõrēra idji Jauredeba ēpēnia. Waa crĩchadaēa Moiseba bΛda leydeba ēpēnida.

Cadjirua o quĩrĩã bΛdebema

⁷ ĵMaĭnebemada sãwã crĩcha panΛ? ĵĀcõrēba Moisea diada leyra cadjiruaca? ĵMĭwãēa! Maĭ ley neē badabara mĭã adua bΛacasia cãrēda cadjiruada. Maĭ leyba djãrãnera awuarãduada adaēbara, mĭã djãrãne awuaira cadjiruada adua bΛacasia.† ⁸ BaribΛΓΛ awuarãduada ada bēřã cadjirua o quĩrĩã bΛdeba mĭã ne jũmada wetara awuasida. Wārãda Ācõrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quĩrĩãē bΛacasia.†

* 7:5 Beudida panasidaa. Griego bedeadē nãwã bΛ bΛa: “Beudira zau panasidaa.” † 7:7 Exodo 20:17. ‡ 7:8 Wārãda Ācõrēba Moisea diada ley neē badabara wetara cadjiruara o quĩrĩãē bΛacasia. Griego bedeadē nãwã bΛ bΛa: “Ley neēne cadjiruara beusida.”

⁹ Naēna mañ ley adua ßaside młra necai ßabadjia. Baribłrł cawaside mła cadjiruada o quĩrĩasia. Małbe cadjirua carea beuida ßasia. ¹⁰ Mañ ley ijã o ßłdeba młra Ācōrē ume ewariza zocai ßaida ßasia. Baribłrł oca bērã mañ leyba cawabasia młra beuida ßłda. ¹¹ Mañ leyba jara ßł carea mła cadjiruada wetara o quĩrĩasia. Małbe cadjiruaba młra cūrūgasia crĩchamārēã mañ leydeba jipa ßaida. Baribłrł ijã oca bērã beuida ßasia.

¹² Wārãda mañ leyra Ācōrēnea. Mañ leyba jara ßłra jũma bio bia ßła, jipa ßła, idjaba aride ßła. ¹³ Māwãra ¿ley bia ßłba młra beubisica? ¡Māwãéa! Ātebłrł cadjirua o ßł carea młra māwã beuida ßasia. Mła cadjirua o ßł carea mañ ley bia ßłba jara ßła młra beuida ßłda. Māwã ebuda ßła cadjiruara sãwãbłrł ßłda. Mła cadjirua o ßłra wārãda bio cadjirua ßła.

¹⁴ Dadjirãba cawa panł Ācōrēba Moisea diada leyra Ācōrē Jauredeba zesida. Baribłrł młra nañ djarade ßła. Młra cadjiruaba nēdoda quĩrĩca ßła idji nezocada ßamārēã. ¹⁵ Mła adua ßła cārē cārēã jãwã obarida. Mła ne bia o quĩrĩã ßłra ocaa, ātebłrł mła cadjirua o quĩrĩãé ßłda obaria.

¹⁶ Baribłrł mła cadjirua o ßłra o quĩrĩãé ßł bērã ebuda ßła Ācōrēba Moisea diada leyra mła bia unu ßłda. ¹⁷ Mañ bērã ara młdjia quĩrĩã ßłdeba cadjiruara o ßłēa, ātebłrł cadjirua mł sode ßłba māwã obibaria.

¹⁸ Mła cawa ßła mł soderã biada neēda. Biara jaraiłrł, młra nañ djarade ßł bērã ara młdjia quĩrĩã ßłdeba biada poya ocaa. Mła biada o quĩrĩã ßłmĩna poya ocaa. ¹⁹ Wārãda mła bia o quĩrĩã ßłra ocaa, ātebłrł cadjirua o quĩrĩãé ßłda obaria. ²⁰ Mła cadjirua o quĩrĩãé ßłda o ßłmĩna, ara młdjia quĩrĩã ßłdeba māwã o ßłēa. Ātebłrł cadjirua mł sode ßłba māwã obi ßła.

²¹ Mañ bērã nañda cawa ßła: mła biada o quĩrĩã ßłmĩna cadjirua mł sode ßłba cadjiruada obibaria. ²² Wārãda mła sodeba Ācōrē leyra bio bia unu ßła. ²³ Māwãmĩna dewara crĩcha sida mł sode ßła. Małgłba mł preso eroßł quĩrĩca mła cadjiruada obibaria. Mła bia o quĩrĩã ßłra mañ crĩchaba idu obi quĩrĩca ne bia oi crĩcha ume djõ ßł quĩrĩca.

²⁴ ¡Młra miã djuburi ßła! ¿Caiba młra ēdrł ßłi nañ cacua beuida ßłba cadjirua o quĩrĩã ßłdebemada? ²⁵ Ababe Ācōrēbłrł dadjirã Boro Jesucritodeba młra ēdrł ßłya. Mañ carea mła idjia bia ßłada aya. Wārãda mł crĩchade Ācōrē leyra ijã o quĩrĩã ßła, baribłrł nañ djarade ßł bērã cadjirua mł sode ßłba cadjiruada obibaria.

8

Ācōrē Jauredeba nĩbaidebema

¹⁻² Idira dadjirãra Jesucrito ume panł bērã ni mañrĩ bida bedeade panłēa.* Ācōrē Jaureba dadjirãa zocai ßai djiwidida Jesucritodeba diasia. Dadjirãra cadjiruadebemada idjaba beudidebemada ēdrł ßłsia. ³ Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirãra cadjiruadebemada poya ēdrł ßłé basia. Nañ djaraba o quĩrĩã ßłdeba nĩnaba mañ ley ijã odi cãyãbara cadjiruada obadaa. Baribłrł Ācōrēba idji Warrada diabuesia dadjirã dji cadjiruara quĩrĩca ßamārēã. Mañne idji Warrara dadjirã cadjirua carea beusia. Māwã Ācōrēba idji Warradeba dadjirãra cadjiruadebemada ēdrł ßłsia. ⁴ Idjia māwã osia dadjirãba poya jipa ođamārēã idji leyba jara ßł

* **8:1-2** Griego bedeade łcłrł cartade nañ sida ßł ßła: "Ādjirãra nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ßłdeba nĩnaé bērã, ātebłrł Ācōrē Jauredeba nĩna bērã."

quĩrãca. Idira dadjirãra poya jipa nĩbadia naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnae bẽrã, ãtebala Ācõrẽ Jauredeba nĩna bẽrã.

⁵ Naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaba ababe naļ djaraba cadjirua o quĩrĩã ðadra crĩchabadaa. Baribala Ācõrẽ Jauredeba nĩnaba Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ðadra crĩchabadaa. ⁶ Naļ djaraba o quĩrĩã ðada abalaba crĩcha baibala beuya. Baribala Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã ðada crĩcha baibala necai baya idjaba ewariza Ācõrẽ ume zocai baya. ⁷ Abalaba naļ djaraba o quĩrĩã ðada crĩcha baibala, Ācõrẽ ume dji quĩrũa. Ācõrẽ leyra ijã o quĩrĩãea, ni poya ijã oea. ⁸ Naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnara Ācõrẽba bia unuca.

⁹ Baribala Ācõrẽ Jaureda wãrãda bãrã sode balala, idjideba nĩnaa. Naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩnaea. Wãrãda Crito Jaure nee bala Critodeea. ¹⁰ Baribala Critoda bãrã sode balala, bãrã jaurera zocai bala Ācõrẽba bãrãra jipa unu ða bẽrã. Mãwãmĩna bãrãba cadjirua o panana carea naļ djarade beudia. ¹¹ Baribala idji Jaureda bãrã sode ða bẽrã, idjideba bãrã cacua beuida bala ãrẽbabiya Jesu ãrẽbabida quĩrãca.

¹² Djabarã, dadjirãra wãrãda Ācõrẽ Jauredeba nĩbadida panla. Naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩbadiẽ panla. ¹³ Bãrãda naļ djaraba o quĩrĩã ðadeba nĩbadibala beudia. Baribala naļ djaraba cadjirua o quĩrĩã ðada Ācõrẽ Jauredeba igaradibala, ewariza Ācõrẽ ume zocai panania. ¹⁴ Jũma Ācõrẽ Jauredeba nĩnara Ācõrẽ warrarãa. ¹⁵ Bãrãba Ācõrẽ Jaure edasidade nezocada ðaẽ basia. ãtebala ðasia Ācõrẽ warrarãda beadamãrẽã. Idjideba ne wayadaca ãtebala Ācõrẽa “mã Zeza” abadaa. ¹⁶ Dadjirã sode Ācõrẽ Jaureba cawabi bala wãrãda Ācõrẽ warrarãda. ¹⁷ Idji warrarã bẽrã Crito ume abaa idjia erobadebemada edadia. Dadjirãda wãrãda Crito bia mĩgada quĩrãca bia mĩga pananibala, Ācõrẽba Crito ume abaa bio bia baya.

Bajãne bia pananinebema

¹⁸ Dadjirã naļ ewaride bia mĩga pananebemada mla mãcua crĩchaca, nocoarebema ewaride Ācõrẽba dadjirãra bia ðaĩ bẽrã. ¹⁹ Ne jũma Ācõrẽba ocuadaba quĩrĩã ðala idji warrarã bia panebadada isabe unubida. ²⁰⁻²¹ Naẽna ne jũma Ācõrẽba bia ocuadara biẽ besia. Baribala iduba mãwã biẽ beẽ basia, ãtebala Ācõrẽba biẽ basia. Mãwãmĩna ne jũma biẽ bedaba jãã ðala Ācõrẽba idji warrarã bia ðaĩ quĩrãca bia ðamãrẽã. Małbe waa berawaẽa.

²² Dadjirãba cawa panla wẽrãba warra tobalade pua carea isabe to quĩrĩabarida. Ara mã quĩrãca ne jũma Ācõrẽba ocuadara puadeba beaca bala. Mã carea isabe bia be quĩrĩã ðala. Ācõrẽba ocuada biẽ beda ewarideba aba ididaa mãwã bala. ²³ Mã awara Ācõrẽba dadjirã cacuara bia ðamãrẽã jãã panamisa dadjirã sida puadeba panla. Idji warrarã edabala mãwã oya. Idji Jaureda dadjirãra naãrã diasia wãrãda idji warrarãda cawadamãrẽã. ²⁴ Ācõrẽba dadjirãra edra edada bẽrã małgara jãã panla. Dadjia jãã panara wadibida nee panla. Eropanabara ãcãrẽ cãrẽã jãã panacasia? ¿Caiba idjia erobal edai carea jãã bai? ²⁵ Baribala dadjirãba jãã panara wadibida nee panla bẽrã jũma droa pananeba cawa panla wãrãda edadida.

²⁶ Mã awara ara dadjiduba lalaẽ panla bẽrã Ācõrẽ Jaureba dadjirãra careba bala. Wãrãda adua panla sãwã Ācõrẽa aride iwididida. Baribala Ācõrẽ Jaureba dadjia poya jaradaca bededebeba dadjirã carea Ācõrẽa

iwidibaria. ²⁷ Mañne Ācōrē dadji so ac̄bariba idji Jaureba iwiđi ɓara cawa ɓaa, idjia quĩrĩã ɓa quĩrĩãca idjiderã carea iwidibari bēřã.

Ācōrēba ne jūmaneba carebabaria

²⁸ Ācōrēba crĩcha ɓada quĩrĩãca idji quĩrĩã beada tr̄asia. Dadjirãba cawa pan̄aa maḷḷarã itea Ācōrēba ne jūmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naēnaeda cawa ɓasia cairãda idjiderã baida. Ādjirãra ɓasia idji Warra Jesu quĩrĩãca beadamārēã. Māwã idji Warra Jesura djabarã zocãrã pan̄anebemada dji nabemaa. ³⁰ Ācōrēba idji Warra Jesu quĩrĩãca beadamārēã naēnaeda ɓadara idjimaa tr̄cuasia. Idjia tr̄cuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarãa idji biya quirudebemada diaya.

³¹ ¿Maḷḷadebemada sãwã crĩcha pan̄a? Ācōrēra dadjirãare ɓa bēřã ¿caiba dadjirãra poyai? ³² Wãrãda Ācōrēba idji Warra arada wãgaē ɓasia āteɓara jūma dadjirã carea idu beabisia. Maḷ bēřã ¿idjia dadjirãa ne jūma biada Crito ume ābaa diaēca? ³³ ¿Caiba Ācōrēa idjia edadarãda poya biē jarai? Ācōrēba dadjirãra jipa unubaria. ³⁴ ¿Caiba dadjirãra bedeađe pan̄ana adi? Ni abaɓba māwã jaradaēa Jesucritora dadjirã carea beuda bēřã. Idjira beu ɓadada ḷrēɓasia. Idira Ācōrē jɓawa araare ɓaa. Mama dadjirã carea Ācōrēa bedea djuburia ɓaa. ³⁵ ¿Caiba dadjirãra Crito quĩrĩãnebemada poya āyã ɓai? Ewari zarea zebraḷde, bia mĩga pan̄ane, ēberãrãba dadjirã biē odi carea ēpē pan̄ane, jarraba zebraḷde, cacuađe j̄ni carea neē pan̄ane, minij̄chiade pan̄ane, ēberãrãba bea quĩrĩã pan̄ane ni abaɓba dadjirãra Crito quĩrĩãnebemada poya āyã ɓaēa. ³⁶ Ācōrē Bedeađe nãwã ɓa ɓaa:

Ewariza ɓa carea दौरa bea quĩrĩã pan̄aa. Oveja beabada quĩrĩãca beađida crĩcha pan̄aa.†

³⁷ Baribaḷ Critoba dadjirãra quĩrĩã ɓaa. Idjideba jūma maḷḷara dadjirãba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Maḷ carea m̄aa cawa ɓaa dadjirãda beuđibaḷa wa zocai pananibaḷa, Ācōrē quĩrĩãnebemada j̄ga pananaēda. Naḷ ewaride, nubema ewaride bida j̄ga pananaēa. Idjaba bajãnebema nezocarãba, jairãba, dji droma ɓeaba, naḷ dedaade ḷḷara ɓeaba, naḷ dedaade jewedaara ɓeaba, ni cãrē Ācōrēba odadebema bida dadjirãra idji quĩrĩãnebemada poya āyã ɓadaēa.‡ Ara maḷ quĩrĩãra dadjirã Boro Jesucritodeba unubisia.

9

Ācōrēba israelerã edada

¹ M̄ara Critode bēřã wãrã bedeađa jaraya. Sewa oēa. Ācōrē Jaureba m̄a sode naḷ bedeara wãrã arada cawabi ɓaa. ²⁻³ Naḷda jaraya: m̄a ēberãrã judiorã carea ewariza bio sopua babaria. Ādjirãra Ācōrē ume biē pan̄anebemada poya bia ɓaibara, m̄da ādjirã cacuabari Critodebemada j̄ga becasia. ⁴ Ādjirãra Israeldebemaa. Ācōrēba ādjirãra naãrã edasia idji warrarãda beadamārēã.* Idji quĩrãwãrēã dorrodorroadã ādjirãa unubisia.† Ādji drõã naēnabemarã ume bedea ɓasia.‡ Idji ley sida Moisedeba ādjirãa diasia. Ādjirãa cawabisia idji dede cãrēda oēida pan̄ada idjaba jūma idjia diai jaradara ādjirã itea ɓasia. ⁵ Ādji drõã naēnabemarãra dji

† 8:36 Salmo 44:22. ‡ 8:38-39 Jairã. Griego bedeađe nãwã ɓa ɓaa: “Dji dromarãba, jūma poya beaba.” * 9:4 Exodo 4:22. † 9:4 Exodo 40:34-35. ‡ 9:4 Genesis 12:1-3.

dromarāda ðeasia. Ādjirāneba Critora naļ djarade zesia. Idjidra jūmarā Ācōrēa. Idjiabarā dadjirāba ewariza bia bedeadida panla. Bia ðla māwā baida.

⁶ Mla jaraē ðla Ācōrēba israelerā itea oyada adara oē ðada. Ātebarā mla jara ðla jūma Israeldeba yōpedadara Ācōrē quīrāpita israelerāeda. ⁷ Idjaba jūma Abrahālneba yōpedadara Ācōrē quīrāpita Abrahāl warrarā araēa. Ācōrēba Abrahāla nāwā jarasia: “Mla warrarā diai jaraðara ða warra Isadeba zedia.”[§] ⁸ Maļ bedeaba dadjirā cawabi ðla jūma Abrahālneba naļ djarade topedadara Ācōrē warrarāeda. Ācōrēba diai jaraðara warrarādra Abrahāl warrarā araa. ⁹ Ācōrēba Abrahāla diai jaraðara bedeara naļga: “Za zei poade ara naļ ewari quīrāca mla wayacusa zeya. Maļne Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Maļ awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quīrā ðada edabarida. Idjaba cawabisia ni abada edacada ādjia o panra bia unu ða bēra ātebarā edabaria idjia trāna bēra. Nāwā cawabisia: Rebecaba mīguisoda tosia. Dji zezara dadi drōa naēnabema Isa basia. Baribarā maļ warrarā todi naēna idjaba biada ni cadjiruada odi naēna Ācōrēba Rebecaa jarasia: “Dji nabemada dji tēābema jawaeda baya.”[†] ¹³ Maļ carea Ācōrē Bedeade nāwā ða ðla: “Mla Jacoboda quīrāsia, maļne Esaūra unu amasia.”[‡]

¹⁴ Maļnebemada sāwā crīcha panra? Ācōrēba jipa ocada crīcha panra? Māwāea! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

Mla quīrā djoburia quīrā ða ēberāda quīrā djoburiaya idjaba mla quīrāneba careba quīrā ða ēberāda quīrāneba carebaya.[§]

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabarā ēberāra edacaa maļ ēberāba o ðada bia unu ða bēra ni dji ēberāba māwā quīrā ða bēra. Ātebarā idjia quīrā djoburia quīrā ðadra edabaria. ¹⁷ Ācōrē Bedeade idjia Egiptodebema boroa jaraðada nāwā ða ðla:

Mla ðara dji boroda ðasia ða mīgabi ðadeba mla abada unubi carea. Māwā mla jūma naļ ējūāne trā ðaga baya.*

¹⁸ Maļba cawabi ðla Ācōrēba abada quīrā djoburia quīrā ðabarā māwā obarida idjaba abada calarā zarea ða quīrā ðabarā māwā ðabarida.

¹⁹ Maļ bedea carea abalba nāwā jaraiscada: “Ācōrēba māwā obari bēra çcārē cārēā dadjirāra bedeade panana a ða? ÇIdjia dadjirā ðada quīrāca panāca?” ²⁰ Baribarā dji māwā bedea ðara çcai māwā Ācōrēa bedei carea? Zocoba dji caða jaraida ðca: “ðla çcārē cārēā mla jāwā osi?” ²¹ ÇDji egoro cabariba o quīrā ða quīrāca oiē ðca? ÇAbari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida oida ðāca?

²² Ara maļ quīrāca Ācōrēba o quīrānada osia. Ēberārāba cadjirua o panra carea Ācōrēba idji quīrūbideba idjaba idji abadeba cawa opeða tla uruade batabueida basia. Baribarā ādjia cadjirua o panra jūma droasia. ²³ Māwā droasia idji biya quiru waibla ðdebemada idjia quīrā djoburia ða ēberārā cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna edasia idji bia quirudebemada erobeadamārēa. ²⁴ Dadjirāra maļ ēberārānebema.

§ 9:7 Genesi 21:12. * 9:9 Genesi 18:10,14. † 9:10-12 Genesi 25:23. ‡ 9:13 Malaquia 1:2-3. § 9:15 Exodo 33:19. * 9:17 Exodo 9:16.

Λαλα judiorāa idjaba λλαλ judiorāéa. Baribλλλ Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. ²⁵ Ācōrēba jarađada Osea cartade nāwā bλ bλa:

Mλ puruē bađada mλ puruāda aya. Mλa quĩrĩāé bađa puruda mλa quĩrĩā bλ puruāda aya.†

²⁶ Idjaba nāwā bλ bλa:

Mλa jarasia bārāra mλ ēberārāéda.

Māwā jarađama mλa bārāra mλ warrarāana aya.‡

²⁷⁻²⁸ Idjaba Isaiaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panλa pusa łbλ quĩrāca. Māwāmĩna ādjirāra zocārāébe ēdrλdia dadjirā Boro Ācōrēba nał ējūāne beara isabe jūma cawa oi bēra.§

²⁹ Idjaba mał naēna Isaiaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya bλba dadji israelerāra λλαλ zocai bλdaēbara, Sodomanebemará, Gomorrađebemará quĩrāca ni aba biđa neē bacasia.*

Judiorāba Crito łjānaē panλnebema

³⁰ ¿Małba cārēda jara bλ? Judiorāéba jλλđaca basía Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea. Baribλλλ Critora łjāpedađa bēra Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. ³¹ Małne israelerāba Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea leyđeba jλλλ pananamĩna Ācōrēba jipa unuē basía. ³² ¿Cārē cārēā ādjirāra jipa unuē basi? Jipa unuē basía Crito łjāni cāyābara ādjia o panλneba idji quĩrāpita jipa beadi carea jλλλ panana bēra.† Wārāda ādjirāba Critora łjānaē basía mōgarade tēnedrλbλda quĩrāca. ³³ Ācōrē Bedeade małnebemada nāwā bλ bλa:

Ūrĩnada. Mλa Sioł puruđe de oi careabema mōgarada bλbλλλ.‡

Mał mōgarade ēberārāra tēnedrλđapeda baedia. Baribλλλ idji łjā bλba idji quĩrĩābe łjā baēa.§

10

¹ Djabarā, mλa sođeba quĩrĩā bλa Ācōrēba israelerāra ēdrλ edaida. Mał carea mλa Ācōrēa iwidi babaria. ² Mλa jaraya ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quĩrĩā panλda. Māwāmĩna Ācōrēba quĩrĩā bλđebemada āi crĩcha panλa. ³ Ācōrēba sāwā ēberārā jipa unubarida ādjirāba cawađaca. Małda igarađapeda ara ādjia o panλneba jλλλ panλa Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea. ⁴ Baribλλλ Crito łjābλđara Ācōrēba jipa unubaria. Mał bēra ley łjā o panλneba jipa beadi carea waa jλλłđiē panλa.

⁵ Moiseba bλsia sāwā ēberārāra Ācōrēba diđa leyđeba poya jipa beadida. Nāwā bλsia: “Ēberāba nał leyba jara bλra łjā o baibλλλ, zocai baya.”* ⁶ Baribλλλ Crito łjābλλλda Ācōrēba jipa unubaria. Mał ēberāba jarabaria: “Bλ sođe crĩcharādua abaλda bajānaa wāida bλda Crito nał duđaa zebi carea. ⁷ Crĩcharādua abaλda beuđarā panabadamaa wāida bλda Crito łrēbabi carea.” ⁸ Baribλλλ Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa: “Bλa

† **9:25** Osea 2:23. ‡ **9:26** Osea 1:10. § **9:27-28** Isaiá 10:22,23. * **9:29** Isaiá 1:9. † **9:32** Ādjia o panλneba. Griego beadeade λλαλ cartade nāwā bλ bλa: “Ācōrēba Moisea diđa ley łjā o panλneba.” ‡ **9:33** Sioł purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **9:33** Idji quĩrĩābe łjā baēa. Griego beadeade bλ bλa: “Peraēa.” Isaiá 28:16; 1 Pedro 2:6. * **10:5** Levitico 18:5.

Ācōrē bedeara cawaicha ʙΛA.† ʙΛ iteba idji bedeara jaraida ʙΛA idjaba ʙΛ sodeba ijāida ʙΛA.”‡ Idji bedeara daiba nāwā jaradia panΛA jūmarāba ijānamārēā: ⁹ʙΛ iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛΓΛ, idjaba Ācōrēba idjira Ārēbabisida ʙΛ sodeba ijāibΛΓΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. ¹⁰Wārāda abaΛba sodeba ijāibΛΓΛ, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛΓΛ Ācōrēba ēdrΛ edaya.

¹¹Ācōrē Bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Idji ijā ʙΛba idji quīrīābe ijā ʙaēa.”§
¹²Ācōrēra jūmarā Boro bēra judiorāra, judiorāē sida abarica obaria. Idjia quīrā djuburia iwidiʙΛdara bio carebabaria. ¹³Ācōrē Bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Dadjirā Boro Ācōrēa quīrā djuburia iwidiʙΛdara jūma ēdrΛ edaya.”*

¹⁴BaribΛΓΛ ēberārāba wadi dadjirā Boro Jesucrito ijānaē panΛne ʒsāwā idjia quīrā djuburiada iwidiḍi? Idjidebemada wadi ūrīnaē panΛne ʒsāwā ijāni? Idjaba ni abaΛba ādjia jaradiade wāēbΛΓΛ ʒsāwā idjidebemada ūrīni? ¹⁵Ācōrēba ni abaΛda diabueḗbΛΓΛ, ʒsāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Bedeā bia jarade zebΛdara bio bia ʙea.”†

¹⁶BaribΛΓΛ jūma judiorāba bedea bia Critodebemada ijānaē basia. Isaia cartade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Mā Boro, daiba jarapedadara ʒcaiba ijāsi?”‡

¹⁷Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida panΛa poya ijāni carea.§ ¹⁸BaribΛΓΛ mā iwidiya: ʒJudiorāba mā bedeara ūrīnaē basica? Wārāda ūrīsidāa. Ācōrē Bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: Idjidebemada jūma naĀ ējūāne jarasidāa. Mā bedeara tΛmΛēda jara wāsidāa.*

¹⁹Mā wayacusa iwidiya: ʒJudiorāba mā bedeara cawadaca basica? Māē, cawasidāa judiorāēba cawapedada quīrāca. Mā carea Moiseba Ācōrēneba judiorāa naārā jarasia:

Mā edadaē puru careba ʙΛdeba mā bārāra jiwaida ʙΛya māda quīrīānamārēā.

Mā adua ʙada puru careba ʙΛdeba mā bārāra quīrūbigaya māda quīrīānamārēā.†

²⁰Idjaba IsaiaĀba Ācōrēneba ne wayaa neē nāwā jarasia:

Mā jarΛdaē pananaba māra unusidāa. Mānebema iwidiḍaē pananarāa ara mādjidebemada cawabisia.‡

²¹BaribΛΓΛ israelerānebemada IsaiaĀba Ācōrēneba nāwā jarasia:

Ewariza mā jΛwa wabadjia ēberārā cΛwΛΓΛ zarea ʙea, mā ijāē beara māmaa zedamārēā.§

11

ΛcΛΓΛ judiorāba Crito ijāpedada

¹Mā carea mā naĀda iwidiya: ʒĀcōrēba israelerā idji ēberārāda igarasia? ¡Māwāēa! Māda israelerānebema, AbrahāĀ ēberārānebema, Benjamīlneba yōnaa. ²Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda ʙamārēā.

† **10:8** ʙΛA Ācōrē bedeara cawaicha ʙΛA. Griego bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Idji bedeara ʙΛ caita ʙΛA.” ‡ **10:8** Deuteronomio 30:14. § **10:11** Idji quīrīābe ijā ʙaēa. Griego bedeade ʙΛ ʙΛA: “Peraēa.” Isaia 28:16; 1 Pedro 2:6. * **10:13** Joel 2:32. † **10:15** Griego bedeade nāwā ʙΛ ʙΛA: “Bedeā bia jarade zebΛda jīrūra bio bia quedea.” Isaia 52:7. Griego bedeade ΛcΛΓΛ cartade ʙΛ ʙΛA: “Necai ʙai bedea jarade zebΛdara.” ‡ **10:16** Isaia 53:1. § **10:17** Critodebema. Griego bedeade ΛcΛΓΛ cartade ʙΛ ʙΛA “Ācōrē Bedea.” * **10:18** Salmo 19:4. † **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaia 65:1. § **10:21** Isaia 65:2.

Maλ bērā ādjirāra igaraē ɓla. Bārāba Ācōrē Bedeade Elíadebema ɓlɔdada cawa panla. Elíaba Ācōrēa israelerāra nāwā biē jarasia. ³ “Mλ Boro, ɓlɔdeba bedeabadarāda jūma quenasidaa idjaba ɓla animarā babue diabadada jūma ārísidaa. Ababe mλdrλ ɓla, baribλrλ mλ sida beadi carea jrλ panla.”* ⁴ Maλne Ācōrēba nāwā panusia: “Mλa siete mil ēberārāda mλ itea waga erobla. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode ɓarru cobeadaca.”† ⁵ Ara maλ quīrāca naλ ewaride bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārāēbe edasia idjiderāda beadamārēā. ⁶ Māwā Ācōrēba idji biadeba edasibλrλ, daiba o panλ carea edaē basía. Daiba o panλ carea edadabara, māwāra idji biadeba edaē bacasia.

⁷ ¿Maλnebemada sāwā crīcha panλ? Israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea jrλ pananamīna jipa beadaē basía. Baribλrλ israelerā zocārāē panλba ījāsidaa, Ācōrēba edada bērā. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba ījā quīrānaē basía. ⁸ Ācōrē Bedeade nāwā ɓl ɓla: Ācōrēba ādjirā crīchara ɓlsia poya cawarānamārēā, ādji dauba ununara poya cawarānamārēā, idjaba ādji cλwλrλba ūrīnara poya cawarānamārēā. Ādjirāra wadibida ara māwā panla.‡

⁹ Idjaba judiorā boro Daviba maλgλdebemada Ācōrēa jarasia:

Ādjirā bia ne cobλda carea idu crīchabidua ɓla cawa oēda.

Māwā āduba cūrūgadia animarā jidabadaē edaa ɓaebλda quīrāca. Maλne ādjirāra cawa odua.

¹⁰ Ādjirāra dauberrea ɓea quīrāca ɓλdua ādjia unu panλra cawarānamārēā. Idjaba ewariza bia mīgabidua.§

Ācōrēba judiorāē ēdrλ edada

¹¹ Naλda mλa iwidiya: ¿judiorāba Critora igarasida bērā abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaēca?* ¿Māwāēa! Ātebλrλ Crito igarapedada bērā Ācōrēba judiorāēda ēdrλ edabaria. Māwā judiorāra jiwaida beadapeda idjida quīrānia. ¹² Judiorāba Crito igarapedada bērā ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma naλ ējūānebema judiorāera bio careba ɓla. Maλ bērā judiorā wayacusa Ācōrē ume bia panebλda ewaride ¿Ācōrēba jūmarāda biara carebaēca?

¹³ Mλa judiorāea ne jaraya. Ācōrēba mλra bārāmaa diabuesia jaradia ɓamārēā. Maλda mλa jūma jipa o quīrā ɓla. ¹⁴ Mλa judiorāea jaradia ɓlɔdeba quīrā ɓla mλ ēberārā judiorā bida maλ beɔeara ūrī quīrānida jiwaida panλ quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra λcλrλ ēdrλ edaya. ¹⁵ Ācōrēba judiorāra igarāda bērā λcλrλ naλ ējūānebemarāra idji ume bia ɓasia. Maλ bērā Ācōrēba judiorā wayacusa bia edabλrλde ¿cārēda sāwāi? Ādjirā sida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

¹⁶ Trigo naārā ewabλdade paλda ocuadapeda maλ paλnebemada Ācōrēa aba diaɓibλrλ, waabema paλ sida Ācōrēnea. Ara maλ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōā naēnabemarāda idjide bada bērā. Idjaba

* **11:3** 1 Rey 19:10,14. † **11:4** 1 Rey 19:18. ‡ **11:8** Isaía 29:10. § **11:10** Bia mīgabidua. Griego bedeade nāwā ɓl ɓla: “Ādji ēcarrara jūrēā ɓλdua.” Salmo 69:22-23. * **11:11** Griego bedeade nāwā ɓl ɓla: “¿Judiorāra tēnedrλapeda abeda baesidaca?”

bacuru carrada bia $\beta\lambda\beta\lambda\Gamma\Lambda$, dji $\jmath\Lambda$ wate sida bia β ea. Ara ma λ quĩrãca jũma judiorãra $\check{A}c\check{o}r\check{e}n$ ea, $\check{a}d$ ji drõã naẽnabemarãda idjide bada bẽrã.

¹⁷ $\check{A}c\check{a}\Gamma\Lambda$ judiorãra $\check{A}c\check{o}r\check{e}n$ ebemada jĩga panesidaa olivo bacuru $\jmath\Lambda$ wate tẽtacuada quĩrãca. Bãrã judiorãera $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ neẽ panasidaa olivo bacuru iduba mẽã warida quĩrãca. Barib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ $\check{a}c\check{a}\Gamma\Lambda$ bãrã judiorãera $\check{a}c\check{a}\Gamma\Lambda$ judiorã cacuabari $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ \check{e} berãrãda panesidaa iduba mẽã warida olivo bacuru $\jmath\Lambda$ watera dji tẽtacuada \check{e} cara $\beta\Lambda$ cuada quĩrãca. Mãwã idira $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba bãrã sida careba $\beta\Lambda$ a judiorã careba bada quĩrãca.[†] ¹⁸ Barib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ crĩcharãnadua bãrã judiorãera judiorã cãyãbara $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ quĩrãpita biara beada. Quĩrãnebadadua bãrãra dji carradeba zocai pan Λ da. Dji carrara bãrãneba zocai $\beta\Lambda$ ẽa.

¹⁹ $\check{A}i$ bẽrã bãrã judiorãeba crĩchadísicada $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba judiorãra igarasida bãrãda $\check{a}d$ jirã cacuabari edai carea. ²⁰ Wãrãda mãwã $\beta\Lambda$ a. Barib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba $\check{a}d$ jirãra igarasia Critoda $\check{I}jã$ pedadaẽ bẽrã. Ma λ be bãrãda edasia Critoda $\check{I}jã$ pedada bẽrã. Ma λ carea bãrãra judiorã cãyãbara biara beada crĩcharãnadua, $\check{a}t$ eb $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ra waya pananadua. ²¹ Judiorãba $\check{I}jã$ naẽ pan Λ carea $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba $\check{a}d$ jirãra igarasia bacuru $\jmath\Lambda$ wate tẽtacuab $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ quĩrãca. Ara ma λ quĩrãca bãrã judiorãeba $\check{I}jã$ naẽ $\beta\lambda\Gamma\Lambda$, $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba bãrã sida igaraya.

²² Bio crĩchadadua sãwã $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba idji biadeba carebabarida idjaba sãwã cawa obarida. Judiorãba $\check{I}jã$ pedadaẽ bẽrã $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba cawa ope \check{d} a $\check{a}d$ jirãra igarasia. Ma λ ne bãrã judiorãera idji biadeba careba $\beta\Lambda$ a idjaba careba β aya. Barib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ ma λ neba pananida pan Λ a. Bãrãba $\check{I}jã$ pananaẽ $\beta\lambda\Gamma\Lambda$, $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba bãrã sida cawa ope \check{d} a igaraya bacuru $\jmath\Lambda$ wate tẽtacuab $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ quĩrãca. ²³ Idjaba judiorã Crito $\check{I}jã$ naẽ pananaba $\check{I}jã$ nib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$, $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba $\check{a}d$ jirãra wayacusa bia edaya dji $\jmath\Lambda$ wate tẽtada \check{e} wayacusa cara $\beta\Lambda\beta\lambda\Gamma\Lambda$ quĩrãca. Idji $\Lambda\beta\Lambda$ adeba mãwã poya oya. ²⁴ Wãrãda bãrã judiorãera olivo bacuru iduba mẽã warida quĩrãca panasidaa. $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba ma λ bacurudebemada tẽtacuape \check{d} a olivo bacuru udade cara $\beta\Lambda$ cuasia. Mãwã β aiẽ $\beta\Lambda$ mĩna $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba osia. Ma λ bẽrã $\check{I}j$ udiorãra wayacusa poya edaẽca dji u \check{d} a bacuru $\jmath\Lambda$ watera wayacusa cara $\beta\Lambda$ cuab $\beta\lambda\Gamma\Lambda$ quĩrãca?

$\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba jũma israelerã $\check{e}d$ r Λ edaidebema

²⁵ Djabarã, m λ a quĩrã $\beta\Lambda$ a $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba naẽna cawabiẽ badada bãrãba cawaẽida. Mãwã judiorã cãyãbara biara beada crĩchadaẽa. $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba naẽna cawabiẽ badara na λ g Λ a: zocãrã judiorãda $c\Lambda$ w Λ r Λ zarea panesidaa idjaba $c\Lambda$ w Λ r Λ zarea panenia aba jũma dji Crito $\check{I}jã$ nida pan Λ judiorãeba $\check{I}jã$ b Λ dadaa. ²⁶ Mãwãnacarea Israel purura $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba jũma $\check{e}d$ r Λ edaya. $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ Bedeade nãwã $\beta\lambda$ $\beta\Lambda$ a:

Dadjirã $\check{E}d$ r Λ Edabarira Sio λ purudeba zeya.[‡]

Idjia Jacobodeba yõpedadarãba cadjirua ope \check{d} adara jũma quĩrãdoaya.

²⁷ M λ a $\check{a}d$ jirã ume bedeã β adara oya. $\check{A}d$ jia cadjirua ope \check{d} adara quĩrãdoaya.[§]

²⁸ Judiorãba bedeã bia Jesudebemada igara pan Λ bẽrã $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ume dji quĩrũa. Ma λ bẽrã bãrã judiorãera $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ \check{e} berãrãda poya beadia. Barib $\beta\lambda\Gamma\Lambda$

[†] 11:17 $\check{A}c\check{o}r\check{e}$ ba bãrã sida careba $\beta\Lambda$ a judiorã careba bada quĩrãca. Griego bedeade nãwã $\beta\lambda$ $\beta\Lambda$ a: “Bãrã sida bacuru ba dji carradeba ze β adeba bia pan Λ a.” [‡] 11:26 Sio λ purura idjaba Jerusaleã abadaa.

[§] 11:27 Isaia 59:20-21; 27:9.

Ācōrēba ādjirā drōā naēnabemarāra edada bērā wadibida quīrīā ɓaa. 29 Wārāda Ācōrēba diadara jārīcaa. Idjia trānara igaraca. 30 Bārā judiorāēba naēna Ācōrēra ījānaca basía. Baribaa judiorāba ījānaē panā bērā idira Ācōrēba bārāra quīrā djuburia ɓaa. 31 Ādjirāba idira ījānaca nocoarebema ewaride Ācōrēba quīrā djuburiamārēā bārā judiorāē quīrā djuburia ɓa quīrāca. 32 Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda caaa zarea beadamārēā. Māwā jūmarāda quīrā djuburiaya.

33 Ācōrēra bio ne cawa ɓaa idjaba crīcha cawa ɓaa.

Idjia oi crīcha ɓara ni abaaba poya cawadaēa. Idjia o ɓa sida poya cawadaēa.

34 ¿Caiba Ācōrē crīchara cawa ɓa? ¿Caiba idjía crīchada jaradiabari?

35 ¿Caiba Ācōrēa ne diasī jēda diamārēā?

36 Ācōrēba ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba ɓaa idjaba idji itea ɓaa. Dadjirāba ewariza idjía bia bedeadida panāa. Bia ɓaa māwā baida.

12

Ācōrē itea beadadua

1 Maāba djabarā, Ācōrēba bārāra quīrā djuburiada bērā, māa bārāa bedea djuburiaya ara bādjida Ācōrēa diadamārēā. Idji itea bia beadadua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. 2 Naā ējūānabemarāba quīrīā panā quīrāca nībarānada, ātebaaa crīcha djiwidi Ācōrēba dia ɓadeba jipa nībadadua. Māwā Ācōrēba quīrīā ɓara bārāba cawada. Jūma idjia quīrīā ɓara bia ɓaa, jipa ɓaa, idjaba idjia bia unu ɓaa.

3 Ācōrēba idji biadeba māra ɓasia idji itea ne o bamārēā. Maā bērā māa bārāa naāda jaraya: ni abaaba crīchaiē ɓaa ara idjida dji dromaara ɓada. Bārāba Critora ījāpedada bērā Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne odamārēā. Maā bērā idjia diada quīrāca bādjia o panānebemada jipa crīchadada. 4 Dadji cacuara aba ɓamīna dadji cacuade zocārā eropanaa, jawada, jīrūda, boroda, ne jūmaa. Baribaa dadji cacuade beaba abarida odaca. 5 Ara maā quīrāca dadjirāra zocārā panāmīna, Crito ume panā bērā cacua aba ɓa quīrāca panāa. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abade ābaa panāa.

6 Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne odamārēā awara awara diasia. Idjia caaa diasia idjideba bedeadamārēā. Māwā diasibaa, ādjia wārāda ījā panāneba māwā bedeadida panāa. 7 Idjia caaa diasia djārā carebadamārēā. Māwā diasibaa, djārāra carebadida panāa. Idjia caaa diasia idji bedeadada jaradiadamārēā. Māwā diasibaa, idji beeara jaradiadida panāa. 8 Idjia caaa diasia djabarā careba panāneba biara ījānamārēā. Māwā diasibaa, djabarāra carebadida panāa biara ījānamārēā. caaa diasia ne dia panāneba djārā carebadamārēā. Māwā diasibaa, sobiadeba diadida panāa. caaa diasia djabarā boroda beadamārēā. Māwā diasibaa, quīrācuīta jipa o beadida panāa. Idjaba caaa diasia djārā quīrā djuburiadamārēā. Māwā diasibaa, ɓasridadeba quīrā djuburiadida panāa.

9 Sodeba dji quīrīā beadadua. Jūma cadjiruara igaradada. Biadra ēpēnada. 10 Wārā quīrīāneba dji quīrīā beadadua. Crīcha biadeba dji waya beadadua idjaba djārāda biara crīchadada. 11 Coa ɓearānada, ātebaaa zoquea beadadua. Dadjirā Boro Jesuba quīrīā ɓara sodeba jūma

odadua. ¹² Ācōrēneba ne edadida cawa panΛ bērā bΛsrida beadadua. Bia mīga panΛne droadadua. Ewariza Ācōrēa iwīdidadua. ¹³ Ācōrē ēberārā dji ne neē quedeara carebadadua. Bārā dede zebΛdara bia edadadua.

¹⁴ Bārā biē odi carea ēpē bearāa bia jaradadua. Wārāda biyabΛΓΛ jaradadua. Biē beadida jararānadua. ¹⁵ BΛsrida bea ume bΛsrida beadadua. Sopua bea ume sopua beadadua. ¹⁶ Jūmarā ume bia beadadua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebΛΓΛ mīā djuburi quede ume bia beadadua. Crīcharānadua bārāba djārā cāyābara biara cawa panΛda.

¹⁷ AbaΛba bārāda biē oibΛΓΛ, abari quīrāca orānadua. Jūmarā quīrāpita biada odadua. ¹⁸ Bārāareba jΛΓΛdadua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarā, abaΛba bārāda biē osira abarica biē orānadua. ĀtebΛΓΛ iduaribidadua. Ācōrēba cawa omārēā. Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “MΛabΛΓΛ cadjirua o beara cawa oya. MΛabΛΓΛ cawa oya ādjia cadjirua opedada quīrāca.”* ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “BΛ dji quīrūda jarra bΛde ne cobidua. Opichia bΛde baido diadua. Māwā oibΛΓΛ, idjira bio peraya.”† ²¹ AbaΛba bārāda biē o baibΛΓΛ abarica orānadua. ĀtebΛΓΛ bia odadua idjira perapeda idjia biē o bΛra idu bΛmārēā.‡

13

Dji bororā jΛwaeda beadadua

¹ Jūmarāda naΛ ējūānebema bororā jΛwaeda beadida panΛa Ācōrēba bΛda bērā. Neēa Ācōrēba bΛdaēra. ² MaΛ bērā naΛ ējūānebema bororā igara bΛba Ācōrēba bΛdada igara bΛa. Dji māwā igara beara ādji boroba cawa oya. ³ Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadacaa, ātebΛΓΛ cadjirua o beabΛΓΛ wayabadaa. MaΛ bērā bārā bororā ume ne wayaa neē ba quīrīā panΛbΛΓΛ, biada odadua ādjia bia ununamārēā. ⁴ Wārāda bārā bororāra Ācōrēba idji nezocarā quīrāca bΛsia bārāda carebadamārēā. BaribΛΓΛ bārāba cadjiruada odibΛΓΛ, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panΛ bērā.* Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panΛa cadjirua o beara cawa odi carea. ⁵ MaΛ bērā bārāra naΛ ējūānebema bororā jΛwaeda beadida panΛa cawa orānamārēā. MaΛ awara ādjirā jΛwaeda beadida panΛa, cawa panΛ bērā māwā baira jipa bΛda. ⁶ MaΛ carea bārāba parata diadida panΛra bārā bororāa diabadaa. Jūma dadjirā druara ādjide bΛ bērā idjaba ādjirāra Ācōrē nezocarā quīrāca panΛ bērā, bārāba maΛ parata diadida panΛa.

⁷ Jūmarāa diadadua bārāba ādjia diadida panΛ quīrāca. Bārā bororāa parata diadida panΛra diadadua. Bārāba wayadida panΛra wayadadua. Bārāba bia jaradida panΛra bia jaradadua.

⁸ Bārāba diai bara panΛbΛΓΛ, jēda diadaē bearānadua. Ababe dji quīrīā beadadua. Djārā quīrīā bΛba jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ījā o bΛa. ⁹ MaΛ leyba jara bΛa: “Daunemarādua, mīā bearādua, ne drarādua, djārāba erobΛra awuarādua.”† MaΛra idjaba jūma maΛ leyba jara bΛ sida naΛ crīcha abaΛba jūma jara bΛa: “Djārāra quīrīādua ara bΛdji quīrīā bΛ

* **12:19** Deuteronomio 32:35. † **12:20** Bio peraya. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “TΛbΛdauda idji boro ārΛ baya.” Proverbio 25:21-22. ‡ **12:21** Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Cadjirúa idu poyabirādua, ātebΛΓΛ bΛa bia o bΛdeba cadjiruara poyadua.” * **13:4** Wārāda bio cawa odida panΛ. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Necora idji quīrīābe erobacaa.” † **13:9** Exodo 20:13-15,17.

quĩrãca.”† 10 Quĩrĩã erobλba djārãra biẽ ocaa. Djārã quĩrĩã bλde jũma Ācõrẽba Moisea diada leyra ãjã o bλa.

11 Jũma maλgara o pananadua cawa panλ bẽrã naλ ewarira sãwã bλada. Arλmanadua. Waa cãĩ ðearãnadua. Dadjirã naλ ãjũã cadjiruadebema ãdrãdi ewarira caitaara bλa dadjia naãrã ãjãpedada cãyãbara. 12 Naλ ewari cadjiruara jõbodoa diamasi nũmanada ãnadraλbodo quĩrãca. Maλ bẽrã dadjirãba cadjiruada idu bλãpeda biada odida panλa. Mãwã dadjirãra cadjiruadebemada jũma jũãtrλ beadia sordaoba jũãtrλbariba idji cacua jũãtrλ erobλ quĩrãca. 13 Dadjirãra quĩrãipa nĩbadida panλa ãsa nĩbabada quĩrãca. Bλsrida obadade beu nĩbadiẽ panλa, auðuada o nĩbadiẽ panλa, caicaya beadiẽ panλa, idjaba djārãba erobλ carea biẽ crĩchadiẽ panλa. 14 Ātebλraλ dadjirã Boro Jesucrito nĩbada quĩrãca nĩbaadua. Naλ djaraba cadjirua o quĩrã bλra iduaribirãnadua.

14

Djabarã biẽ jaradiẽ panλ

1 Djaba abaλba dadjia Jesucrito ãjã panλnebemada waði bio adua bλbλraλ, idjira bia edaãadua. Baribλraλ idjia adua bλãdebema carea idji ume caicayarãnadua. 2 Mãλ naλda jara bλa: λcλraλ djabarãba cawa panλa ne jũmada coðida panλa. Baribλraλ λcλraλ djabarãba dadjia Jesucrito ãjã panλnebemada waði bio adua panλ bẽrã crĩcha panλa ababe nẽudebemada coðida panλa. 3 Baribλraλ ne jũma cobariba ne jũma cocada igaraiẽ bλa. Idjaba ne jũma cocaba ne jũma cobarida biẽ jaraiẽ bλa, umena Ācõrẽba edada bẽrã. 4 ¿Bλra cai mãwã djārã nezocada biẽ jarai carea? Idji borobλraλ jaraya bia o bλda wa biẽ o bλda. Baribλraλ dadjirã Boro Ācõrẽba jaraya jũma idji nezocarãba bia o panλa, idji λbλadeba careba bλ bẽrã bia o pananamãrẽã.

5 Idjaba λcλraλ djabarãba crĩcha panλa λcλraλ ewarira ewari dromada. λcλraλ djabarãba crĩcha panλa ewarira jũmaena abarida. Baribλraλ ãdjiza soðeba crĩcha panλ quĩrãca odida panλa. 6 Ewari droma waga bλba dadjirã Boro Ācõrẽ itea mãwã o bλa.* Ne jũma cobariba mãwã cobaria dadjirã Boro Ācõrẽra waya bλ bẽrã. Maλ carea ne cobλraλde idjia Ācõrẽa bia bλada abaria. Idjaba ne jũma cocaba mãwã cocaa dadjirã Boro Ācõrẽra waya bλ bẽrã. Maλ carea ne cobλraλde idjia bida Ācõrẽa bia bλada abaria.

7 Ni abaλda ara idji itea zocai bλãa. Idjaba ni abaλda ara idji itea beuãa. 8 Zocai panλne dadjirã Boro Ācõrẽ itea zocai panλa. Idjaba beusidara dadjirã Boro Ācõrẽ itea beuãia. Mãwã zocai panλne wa beubλdade bida dadjirã Boro Ācõrẽnea.

9 Critora beusia beudarã Boro bai carea. Idjaba λrẽbasia zocai bæa Boro bai carea. 10 Maλ bẽrã ¿cãrẽ cãrẽã bλ djabada biẽ jara bλ? ¿Cãrẽ cãrẽã idjira igara bλ? Jũma dadjirãra Ācõrẽ quĩrãpita panania dadjiza opedaðara cawa omãrẽã.† 11 Ācõrẽ Bedeade nãwã bλ bλa:

Dadjirã Boroba nãwã jara bλa: mãra wãrãda zocai bλ bẽrã wãrãneba jaraya jũmarãda

mλ quĩrãpita chĩrãborode cobeadida mãã bia bedeadĩ carea.

† 13:9 Levitico 19:18. * 14:6 Griego bedeade λcλraλ cartade naλ sida bλ bλa: “Ewari droma wagaẽ bλba mãwã o bλa dadjirã Boro Ācõrẽ itea.” † 14:10 Ācõrẽ. Griego bedeade λcλraλ cartade “Crito” bλ bλa.

Idjaba jūmarāba jaradia m̄ra Ācōrēda.†

12 Wārāda dadjiza opeadara Ācōrēa jūma jaradia. 13 Maļ bērā djārāba o Ɂa carea waa biē bedeadie panɁa. ĀteɁa sodeba nāwā crīchadida panɁa: dadjia o panɁneba djaba abaɁda cadjiruade ɁaebidibɁa, biara Ɂa oadaēda. 14 M̄ra dadjirā Boro Jesucrito ume Ɂa bērā wārāda cawa Ɂa ni abaɁ djicoda cadjirua Ɂaēda. BaribɁa abaɁba baridua djico coida cadjiruada crīchaibɁa, maɁgara cocara Ɂa. 15 Ɂa co Ɂadeba Ɂa djabada idji sode biē ɁeibɁa, Ɂa quīrīneba nīēa. Ɂa co Ɂadeba Ɂa djaba crīchara ārīrādua Critora idji carea beuda bērā. 16 Bārāba o panara biada cawa panɁa. BaribɁa djārāba maɁda biē jaradibɁa, orānadua biē bedearānamārēa. 17 Ācōrēba pe eroɁdebemārā jaracaa cārēda codida panɁda idjaba cārēda dodida panɁda. ĀteɁa quīrī Ɂa ādjirāba idji Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba Ɂsrida pananida. 18 Crito māwā ēpē Ɂeara Ācōrēba bia unu Ɂa. Ēberārā bida bia unubadaa.

19 Maļ carea jaradida panɁa djabarā ume necai beadi carea. Māwā dji careba panania biara iĵāni carea. 20 Bārāba co panɁneba Ācōrēba djārā sode odara ārīrānadua. Wārāda Ācōrē quīrāpita jūma djicora bia Ɂa. BaribɁa biē Ɂa dadjia co panɁneba dewaraɁda cadjiruade Ɂaebidida. 21 Biara Ɂa nedjara coēda, uva Ɂa doēda, wa ni cārē sida oēda Ɂa djabara cadjiruade Ɂaebi amaaba.

22 Ɂa ne jūmada coida Ɂada crīcha ɁaɁa, wa ne jūmada cocara Ɂada crīcha ɁaɁa, ababe ɁaɁa Ācōrē ume Ɂa crīchara cawaida Ɂa. Ɂa crīcha Ɂa quīrāca djārā oĵo crīchabirādua. Wārāda dadjia o panɁ carea dadjia sode biē crīchadeɁa, bio Ɂsrida panania. 23 BaribɁa abaɁba nāwā crīchaiscada: “Āibērā naɁgara cocara Ɂa.” Dji māwā crīcha Ɂa maɁda coibɁa, idji sode biē beya, biē o Ɂada crīcha Ɂa bērā. Wārāda abaɁba o Ɂa āibērā jipa Ɂaēda crīchaibɁa, cadjiruada o Ɂa.

15

Djārā carebadadua bia pananamārēa

1 Dadjia iĵā Ɂadebema bio cawa beaba mācua adua quedearea carebadida panɁa. Ababe dadjia quīrī panɁda odiē panɁa. 2 ĀteɁa djārāba quīrī panɁra oēda panɁa ādjida bia beadamārēa idjaba biara iĵānamārēa. 3 Wārāda Crito bida ara idjia quīrī Ɂa oē basia, āteɁa Ācōrē Bedeade Ɂa Ɂa quīrāca māwāsia. Nāwā Ɂa Ɂa: “Ācōrē, ādjirāba Ɂa biē jarasidade m̄ sida biē jarasidaa.”* 4 Ne jūma Ācōrē Bedeade Ɂadara dadjirā jaradiai carea Ɂa. Dadjirā sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēa. Māwā dadjirāba wārāda cawa panɁa Ācōrē ume ewariza bia pananida. 5 Ācōrēba dadjirā sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadamārēa. M̄ra quīrī Ɂa ara maļ Ācōrēba bārāra careba Ɂaida abarica crīchadamārēa Jesucritoba quīrī Ɂa quīrāca. 6 Māwā bārāba dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ābaa bia bedea panania.

Bedeā bia Critodebema judiorā itea bida Ɂa

7 Critoba bārā bia edada quīrāca dji bia edadadua. Maļ unubadade ēberārāba Ācōrēa bia bedeadia. 8 M̄ra jaraya: Critora zesia dai judiorā carebai carea. Māwā Ācōrēba judiorā drōā naēnabemārā ume bedea

† 14:11 Isaia 45:23. * 15:3 Salmo 69:9.

ḅλḁara Jesucritoba osia. Maḅba unubisia Ācōrēra wārāda beḁea aba ḅλḁa. ⁹ Idjaba Critora zesia judiorāēba Ācōrēa bia beḁeadamārēā ādjirāra quīrā djuburiada bērā. Maḅnebemada Ācōrē Bedeade nāwā ḅλ ḅλa:

Mḅa ḅλḁa judiorāē tāēna bia jaraya. Mḅa ḅλa bia jara trḅāya.†

¹⁰ Idjaba nāwā ḅλ ḅλa:

Bārā judiorāē, Ācōrē puru ume ḅsridadadua.‡

¹¹ Idjaba nāwā ḅλ ḅλa:

Jūma bārā judiorāē, dadjirā Boro Ācōrēa bia beḁeadadua.

Jūma puru bea, idjía bia beḁeadadua.§

¹² Idjaba Isaíaba idji cartade nāwā ḅsria:

Jesédeba aba zeya.* Maḅgara jūma puru bea Boroda beya.

Israelerāēba idjira ĩjānia ne jūma bia ādjia jḅā panara diamārēā.†

¹³ Ne jūma bia dadjia jḅā panara Ācōrēba diaya. Bārāba idjida ĩjā panḅ bērā mḅa quīrā ḅλa idjia bārāra bio ḅsridabida idjaba necai ḅλida. Māwā Ācōrē Jaure ḅḅadeba bārāba biara cawadia ne jūma bia dadjia jḅā panara wārāda edadida.

Pauloba judiorāēa jaradiabaria

¹⁴ Djabarā, mḅa cawa ḅλa bārāba biada wārāda o panḁda idjaba bio cawa panḅ bērā poya dji jaradiadida. ¹⁵⁻¹⁶ Māwāmīna naḅ cartade mḅa ḅsria crīchada ebuda ḅsria bārāba quīrādoarānamārēā. Māwā ḅsria Ācōrēba idji biadeba mḅra ḅλḁa bērā judiorāē tāēna Jesucrito nezocada bamārēā. Maḅ bērā beḁea bia Ācōrēnebemada ādjirāa jaradia ḅλa. ĩjāsidaa sacerdoteba animarā babue diabara quīrāca mḅa ādjirāra Ācōrēa dia ḅλa bia unumārēā. Maḅne Ācōrē Jaureba ādjirāra Ācōrē itea bia ḅḅaya.

¹⁷ Jesucrito ume ḅλ bērā mḅa Ācōrē itea o ḅλ carea bio ḅsrida ḅλa. ¹⁸⁻¹⁹ Baribara ara mḅdjidebemada ni maārī bida bia beḁeaēa. Ababe Critoba mḅneba oḁadebemada bia beḁeaya. Wārāda mḅneba Critoba carebasia judiorāēba Ācōrēra ĩjānamārēā. Mḅa jaradia ḅḁeba, o ḅḁeba, ne ununaca o ḅḁeba bida māwā carebasia. Mḅa Ācōrē Jaure ḅḅadeba jūma maḅgara osia. Jerusaleḅneba aba Ilirico druadaa beḁea bia Critodebemada mḅa jūma jaradiaida baḁama jaradisia. ²⁰ Wārāda beḁea bia Critodebemada mḅa jaradia quīrā ḅλa waḁi ūrīnacama. Dewaraḅa jaradia ḅḅma mḅa jaradia quīrāēa. ²¹ Māwā mḅa Ācōrē Bedeade ḅλ ḅλ quīrāca o ḅλa. Nāwā ḅλ ḅλa:

Idjidebema jaradaca baḁama ēberārāba ūrīnia. Idjidebema ūrīnaca baḁaba cawadia.‡

Paulo Romanaa wāida crīchada

²² Maḅ carea ḅarima zocārā mḅra bārāmaa wā quīrā ḅmīna poya wāē ḅλa. ²³⁻²⁴ Baribara namara jūma jaradiaida bērā ara nama caitara neēa sāma Critodebema jaradiaida. Maḅba mḅra España druadaa wāida crīcha ḅλa. Wāḅḁade bārāma wibariya. Māwā crīcha ḅλa dārāḅara bērā bārā acḁde wā quīrā ḅλḁa. Bārā ume dārā ḅsridadacarea āībērā bārāba poya carebaḁisicada mḅ bia wāmārēā. ²⁵ Baribara ara nawena mḅra Jerusaleḅnaa wāya paratada Ācōrē ēberārāa diai carea. ²⁶ Maḅ

† **15:9** Daviba māwā ḅsria Salmo 18:49de. ‡ **15:10** Deuteronomio 32:43. § **15:11** Salmo 117:1. * **15:12** Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza basia. ḅsria cartade Jeséra Isaí abadaa.

† **15:12** Isaía 11:10. ‡ **15:21** Isaía 52:15.

paratara djabarã Macedonia druadebemarãba, Acaya druadebemarã bida ßasrida jaγλ pesidaa Ācōrē ēberãrã Jerusaleñnebema dji ne neē quedearea carebađi carea. ²⁷ Mañ djabarã judiorãēba ßasrida mañ paratara djabarã judiorã itea jaγλ pesidaa. Wãrãda mãwã odida panasidaa judiorãa diai bara panλ quĩrãca. Judiorãēba ne jũma bia Ācōrēnebemada judiorãneba edasida bẽrã, djabarã judiorãa ne bia nañ ējũãnebemada diađida panλa. ²⁸ Mañ parata djabarã Jerusaleñnebemarãa diađacarea młra España druadea wãya. Wãbλrλde bãrãma wibariya. ²⁹ Mła cawa ßla bãrãma jũēbλrλde Critoba dadjirãra bio carebaida. §

³⁰ Djabarã, Ācōrē Jauredeba dadjirãra dji quĩrã panλa. Mañ bẽrã dadjirã Boro Jesucritođeba mła bãrãa bedea djuburiaya mł careba Ācōrãa iwidiđamãrẽã. ³¹ Idjia iwidiđadua Judea druadebema Jesu ĩjãē ßeaba młra biē orãnamãrẽã. Idjaba iwidiđadua mła parata Ācōrē ēberãrã Jerusaleñnebema itea edebλrλra bia edađamãrẽã. ³² Mãwãnacarea Ācōrẽba quĩrãibλrλ, młra bãrãmaa ßasrida wãya idjaba bãrã tãena bia ãnãũ ßaya. ³³ Mła quĩrã ßla Ācōrē dadji necai ßai diabarira jũma bãrã ume ßaıda. Bia ßla mãwã ßaıda.

16

Pauloba nañ cartade ĩrũare ßada

¹ Mła bãrãa dadjirã djabawẽrã Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabarã carebabarãa.* ² Dadjirã Boro trãneba bia edađadua Ācōrē ēberãrãba odida panλ quĩrãca. Idjia ēberãrãda zocãrã carebasia. Mł sida bio carebasia. Mañ bẽrã ne jũmaneba idjira carebađadua.

³ Djabawẽrã Priscilaa, djaba Aquilaa bida jaradadua mła quĩrã ßada ãdjira bia pananida. Ādjia mł quĩrãca abarica Jesucrito trajura o panλa. ⁴ Ādjira mł carebađi carea minijĩchiade panasidaa. Mła, jũma djabarã judiorãē bida ãdjia bia ßada abadaa. ⁵ Idjaba djabarã ãdji dede dji jλrebadarãa jaradadua mła quĩrã ßada ãdjirãra bia duananida. Mł djaba bio quĩrã ßa Epenetoo abari quĩrãca jaradadua. Acaya druade idjiabλrλ naãrã Jesucritora ĩjãsia. ⁶ Djabawẽrã Mariaa jaradadua mła quĩrã ßada idjira bia ßaıda. Idjia bãrãra bio careba ßla. ⁷ Mł djabarã judiorã Andronicoa, Juniaa bida abari quĩrãca jaradadua. Ādjira mł ume ãbaa preso panasidaa. Ādjiđebemada Jesuba diabuedarãba bia crĩcha panλa. Mła Crito ĩjãi naēna ãdjia ĩjãsidaa.

⁸ Mł djaba Ampliatoa jaradadua mła quĩrã ßada idjira bia ßaıda. Dadjirã Boro Jesucritođeba idjira bio quĩrã ßla. ⁹ Djaba Urbanoa jaradadua mła quĩrã ßada idjira bia ßaıda. Idjia dai ume ãbaa Jesucritođebemada jaradia ßla. Djaba Estaquãa bida abarica jaradadua. Idji sida mła quĩrã ßla. ¹⁰ Djaba Apelea jaradadua mła quĩrã ßada idjira bia ßaıda. Idjia unubisia Critora wãrãda ĩã ßada. Jũma Aristobulo ēberãrãa bida abari quĩrãca jaradadua. ¹¹ Mł djaba judio Herodioλa jaradadua mła quĩrã ßada idjira bia ßaıda. Narciso ēberãrã dadjirã Boro ĩjã ßea jaradadua mła quĩrã ßada ãdjirãra bia duananida. ¹² Djabawẽrã Tripenaa, Triposaa bida jaradadua mła quĩrã ßada ãdjira bia pananida. Ādjia dadjirã

§ 15:29 Critoba. Griego bedeađe λCAYλ cartade ßλ ßaa: “Bedea bia Critođebemaba.” * 16:1 Djabarã carebabarãa. Griego bedeađe ßλ ßaa “diacono.” Pebera wẽrã basia. Mañ carea cãpũrã bedeađe “diaconisa” jarabadaa.

Boro itea bia o panΛa. Idjaba djabawērã Persidãa abarica jaradadua. Idjia bida dadjirã Boro itea bia o ßΛa. ¹³ Djaba Rupo dadjirã Boroba edadaa, idji papaa bida jaradadua mΛa quĩrĩã ßΛda ãdjira bia pananida. Idji papara mΛ papaca ßΛa. ¹⁴ Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrobãa, Hermea, idjaba djabarã ãdjirã ume duanΛa bida jaradadua mΛa quĩrĩã ßΛda ãdjirãra bia duananida. ¹⁵ Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawērãa, idjaba jũma Ācõrẽ ēberãrã ãdjirã ume duanΛa bida jaradadua mΛa quĩrĩã ßΛda ãdjirãra bia duananida. ¹⁶ Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua.† Jũma Crito ēberãrãba quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida.

¹⁷ Djabarã, mΛa bãrãa bedea djuburiaya quĩrãcuíta beadamãrẽã. ΛCΛΓaba djabarãa awara awara crĩchabibadaa. Bãrãba wãrã bedea cawapedadara ãdjirãba quĩrã awara jaradiabadaa. Mañ ēberãrã ume ābaa bẽarãnadua. ¹⁸ Ādjirãba dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã ßΛra o panΛẽa, ãtebΛrΛ ãdjia quĩrĩã panΛdrΛ o panΛa. Ādji bedea biya quirudeba dji cũrũgaicha beara cũrũgabadaa.

¹⁹ Jũmarãba cawa panΛa bãrãba Ācõrẽ bedeara wãrãda ĩjã o panΛda. Mañ carea mΛra ßΛsrĩda ßΛa. Wãrãda mΛa quĩrĩã ßΛa bãrãba biada o cawadida idjaba cadjiruada odaẽda. ²⁰ Ācõrẽ dadji necai bai diabariba dãrãẽne diaurura poyapeda bãrã jΛwaeda ßΛya.‡ MΛa quĩrĩã ßΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ßaida.

²¹ Djaba Timoteo mΛ ume ābaa jaradia ßΛba quĩrĩã ßΛa bãrãra bia duananida. Idjaba mΛ djabarã judiorã Lucioba, Jasołba, Sosipatero bida quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida.

²² MΛra Tercioa. Pauloba mΛa nañ cartara ßΛbi ßΛa. Dadjirã Boro Jesucritodeba mΛa quĩrĩã ßΛa bãrãra bia duananida.

²³ Djaba Gayo bida quĩrĩã ßΛa bãrãra bia duananida. MΛra idji dede ßΛa. Djabarã jũmarãda idji dede ābaa dji jΛrebadaa. Nañ purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto bida quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida.

²⁴ MΛa quĩrĩã ßΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ßaida.

Pauloba Ācõrẽa bia jarada

²⁵⁻²⁶ MΛa bedea bia Jesucritodebemada jaradia ßabaria. Ara mañ bedeadeba Ācõrẽba bãrãra poya carebaya zarea beadamãrẽã. Mañ bedeara Ācõrẽba naẽna cawabiẽ ßasia baribΛrΛ ĩdira cawabisia. Idjiẽba bedeadadarãba mañra cartade ßΛsĩdaa. Ācõrẽ beucaba mãwã ßΛbisia druazabemarãba ũrĩnapeda Jesucritoda ĩjãnamãrẽã. Ācõrẽa bia bedeadida panΛa. ²⁷ Idjira ababΛrΛ ßΛa. Ne jũmada cawa ßΛa. Jesucritodeba dadjirãba ewariza idjĩa bia bedeadida panΛa. Bia ßΛa mãwã ßaida.

† **16:16** Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua. Griego bedeadẽ nãwã ßΛ ßΛa: “Isõ bia quirudeba dji bia edadadua.” ‡ **16:20** Diaurura poyapeda bãrã jΛwaeda ßΛya. Griego bedeadẽ nãwã ßΛ ßΛa: “Diaurura bãrã ĩrũ edre berradΛgaya.”

1 CORINTO

NABEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARĀ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Pauloba naļ cartada djabarā Corinto puruðebema itea bΛsia. Poa 55are Epeso puruðeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude beðea bia Jesucritodebemada naārā jaradiasia (Hecho 18:1-17). Judiorā dji jΛrebada dede jaradia bΛ bērā λCARΛ judiorāba iĵāsidaa. Dewara judiorāba Paulo āyā jΛretapedadacarea dewara dede jaradia besia. Māwā bΛde λCARΛ griegorā biða iĵāsidaa. Paulora Corintode poa aba ēsidra basia.

Corintora puru droma basia. Ēberārāda seisciento mil auðu duanasidaca bΛa. Maļ awara ādjirā ācōrē bea deda zocārā eropanasidaa. BaribARΛ maļ ācōrē bea ēpēni carea auðuada obadjidaa. λCARΛba Jesucrito iĵāpedadamīna wadibida auðuwa nībabadjidaa. Djabarā tāēna dewara nēbΛra sida baraasia.

Naārā Pauloba ādjirāra quēāsia ijara duanΛ carea (1:1neba aba 4:21naa). Maļare bΛsia auðuwa nībarānamārēā (5:1neba aba 6:20daa). Maļare djabarāba cartadeba iwidiðedadada panusia. Capítulo 7de quima edaðidebema iwidiðedadada panusia. Capítulo 8deba aba 11daa panusia ādjia jΛwaba oda ācōrē carea sāwā oðida panΛda. Capítulo 12deba aba 14daa Ācōrē Jaureba obi bΛdebemada panusia.

Corintode λCARΛba dadji λrēbadidebemada āi crīcha panana bērā Pauloba capítulo 15de maļnebemada bΛsia. Capítulo 16de bΛsia sāwā parata jΛre peðida panΛda idjaba ādjirā acΛde wāida.

Naļ cartade Pauloba naārā bΛda

¹ Māra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bērā māra trāsia Jesucritoba dia-buedada bamārēā. Dadjirā djaba Sosteneda mļ ume bΛa. ² Mā naļ cartara bΛbARΛΛ Ācōrē ēberārā Corinto puruðebema itea. Jesucritodeba Ācōrēba bārāra edasia idji itea bia beadamārēā. Ara maļ quīrāca idjia druaza jūma dadjirā Boro Jesucrito iwidiðadara edasia. Idjira ādjirā Boroa idjaba dadjirā Boroa. ³ Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biða ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarā carea Ācōrēa bia bΛada ada

⁴ Bārāra Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba idji biadeba careba bΛa. Maļ bērā mā Ācōrēa iwidiðARΛZA bārā carea bia bΛada abaria. ⁵ Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba bārā jūma diasia bia oðamārēā. Idji beðeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jūma Ācōrēba bārāa diaðaba unubi bΛa Crito beðea daiba jaradia-peðadara wārā arada. ⁷ Bārāba dadjirā Boro Jesucrito ununi carea jļā panΛmisa Ācōrēba idji Jaureðeba dia bΛra jūma eropanΛa. ⁸ Maļba Ācōrēba bārāra zarea erobaya aba naļ ewari jōbARΛdaa. Māwāra dadjirā Boro Jesucritoba cawa ode zebARΛde bārāra biē jaradi neē beaðia. ⁹ Ācōrēra beðea aba bΛa. Idjia bārāra trāsia idji Warra dadjirā Boro Jesucrito ume ābaa beadamārēā.

Djabarā crīcha awara awara pananebema

¹⁰ Djabarā, dadjirā Boro Jesucritodeba m̄la bārāa bedea djuburiaya ābaa bia duananamārēā. Crīcha awara awara duananiē panla, ātebala crīcha abaadeba ābaa bia duananida panla. ¹¹ Djabarā, m̄la ūrīna carea māwā jara bla. Djabawērā Cloe ēberārāba m̄la jarasidaa bārāa ijara duanabarida. ¹² Ebuda jaraibala, alala bārānebemaba jarabadaa: “M̄la Pauloēa.” Dewarārāba jarabadaa: “M̄la Apoloēa.” Dewarārāba jarabadaa: “M̄la Pedroēa.”* Idjaba dewarārāba jarabadaa: “M̄la Critodea.” ¹³ Māwāra ¿Citora zocārā bāca? ¿M̄la bārā carea crude cachisidaca? ¿Bārāra m̄l trāneba borocuesidaca?

¹⁴ M̄la ni abala bārānebemada borocuedaē bērā b̄srida bla. M̄la ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ Māwā ni abalaba poya jaradaēa m̄l trāneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba m̄la djaba Estepana ēberārā sida borocuesia. Ādjirā awara dewarada borocuesibala m̄la quīrānebaēa. ¹⁷ Critoba m̄la diabueē basia ēberārā borocue bamārēā, ātebala diabuesia bedea bia idjidebemada jaradiamārēā. Baribala naļ dudabema necawaadeba m̄la jaradiaē bla Crito crude beudada ara idji quīrābe beuda quīrāca berāmārēā.

Citora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē lalaa

¹⁸ Talaba uruādaa wāni ēberārāmaara Crito crude beudadebema bedeara siriē bla. Baribala dadjirā, dji Ācōrēba ēdra edadarāba cawa panla maļ bedeaba Ācōrē lalara cawabi bāda. ¹⁹ Ācōrē Bedeade nāwā b̄l bla: Ne cawa bea necawaada m̄la siriē bāda unubiya. Crīcha cawa bea crīchara biē tabada cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba naļ ējūānebema necawaara siriē bāda cawabisia. Jālbe ¿ne cawa beara sāwāsida? ¿Judiorā ley jaradiabadara sāwāsida? ¿Naļ ewaride necawaadeba bedeadada sāwāsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi bla. Baribala naļ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadaca.‡ Ādjirāmaara daiba jaradia panla siriē b̄lmīna Ācōrēmaara bia basia maļneba jūma idji ijābdara ēdra edaida.

²² Crito ijāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrābadaa. Judiorāēba naļ ējūānebema necawaada jalabadaa. ²³ Baribala daiba Crito crude beudada jaradia panla. Maļ bedeara judiorāba bia ūrīnaca. Idjaba judiorāēba maļ bedeara siriē bāda crīchabadaa. ²⁴ Baribala Ācōrēba alala judiorāda, alala judiorāē sida trāsia Critodeba ēdra edai carea. Maļgarāba cawa panla Ācōrēba Critodeba idji lalada, necawaa sida unubisida. ²⁵ Ēberārāmaara Citora crude beuda bērā Ācōrēra ne cawa bāēa, lalae bla. Baribala ne adua b̄l quīrāca b̄lmīna Ācōrēra jūma naļ ējūānebemarā cāyābara ne cawara bla. Idjaba Ācōrēra lalae b̄lca b̄lmīna jūma naļ ējūānebemarā cāyābara lalara bla.

²⁶ Djabarā, crīchadua Ācōrēba bārā edaside sāwā beasida. Ēberāmaara zocārā bārānebemada ne cawa beadaē basia, dji dromada beadaē basia, dji droma beadeba todaē basia. ²⁷ Maļ bērā naļ ējūānebema ne cawa

* **1:12** Pedro. Griego bedeade “Cepa” b̄l bla. † **1:19** Isaia 29:14. ‡ **1:21** Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi bla. Baribala naļ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawadaca. Griego bedeade maļba idjaba nāwā jara bla: “Ācōrēba idji necawaadeba basia ēberārāba naļ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēā.”

beamaarã bārãra ne adua quedeaa. Baribara ãdjirãba ne adua quedea abadara Ācōrēba edasia. Māwã naļ ējũãnebema ne cawa beara perabibaria. Ara maļ quĩrãca naļ ējũãnebema l̄ba beamaarã bārãra l̄baē beaa. Baribara ãdjirãba l̄baē bea abadara Ācōrēba edasia. Māwã naļ ējũãnebema l̄ba beara perabibaria. ²⁸ Naļ ējũãnebemarãba dji edaara quedea abadara, ãdji igarabada sida Ācōrēba edasia. Māwã dji dromaē beara edasia dji droma bea edaara b̄li carea. ²⁹ Maļ b̄rã ni abal̄ba ara idjidebemada Ācōrē quĩrãpita poya bia bedeadaēa. ³⁰ Baribara Ācōrēba bārãra Jesucrito ume ābaa b̄lasia. Māwã Critodeba Ācōrēba idji necawaada dadjirãa cawabisia. Idjia dadjirãa jipa b̄lasia, ara idji itea bia b̄lasia, idjaba cadjiruadebemada ēdra edasia. ³¹ Maļ b̄rã Ācōrē Bedeade b̄l̄ b̄l̄ quĩrãca dadjia oðida pan̄la. Nãwã b̄l̄ b̄la: “Abal̄da bia bedeaibara, dadji Borodebemada bia bedeaida b̄la.”§

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

¹ Djabarã, m̄la Ācōrēnebemada bārãmaa jaradiaē wãside bedea bia quirudeba ni m̄l̄ necawaadeba jaradiaē basia. ² Bãrã tãēna b̄aside m̄la ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quĩrã basia. ³ Maļne m̄l̄ra l̄baē b̄l̄da crĩchasia. Idjaba poya bia jaradiaēda crĩcha baða b̄rã ne wayaaba cacua ure nũmabadjia. ⁴ M̄la Jesudebema n̄b̄l̄ra b̄aside idjaba jaradia b̄aside m̄l̄ necawaadeba m̄wã oē basia b̄rãba ãjãnamãrēã. Āteb̄l̄ra jaradia b̄l̄de Ācōrē Jaureba idji l̄b̄l̄deba cawabisia maļ bedeara wãrã arada. ⁵ Māwã b̄rãba naļ ējũãnebema necawaadeba Jesucritora ãjãnaē basia, āteb̄l̄ra Ācōrē l̄b̄l̄deba ãjãsidaa.

Ācōrēba naēna cawabiē baðara idji Jauredeba cawabida

⁶ Māwãm̄na daiba necawaada Ācōrē bio ãjã beaa jaradia pan̄la. Maļ necawaara naļ ējũãnebemaēa, naļ ējũãnebema bororã necawaēa. Ādjirãra dãrã pananaēa. ⁷ Daiba Ācōrē necawaa naēna cawabiē baðada jaradia pan̄la. Naļ ējũã oi naēna Ācōrēba maļ necawaadeba ne oida b̄lasia dadjirãra idji ume ābaa bia beadamãrēã. ⁸ Naļ ējũãnebema bororã ni abal̄ba maļ necawaara cawadaē basia. Cawa pananabara dadjirã Boro biya quirura crude beadaē bacasia. ⁹ Baribara cawadaē basia Ācōrē Bedeade b̄l̄ b̄l̄ quĩrãca. Nãwã b̄l̄ b̄la:

Ācōrēba idji quĩrã bea itea bia o erob̄l̄ra ni abal̄ba wadi ununacaa, cl̄w̄l̄l̄ba ũrĩnacaa, ni cawa crĩchadacaa.*

¹⁰ Jũma maļḡl̄ra Ācōrēba idji Jauredeba dadjirãa cawabisia. Idji Jaureba ne jũmada cawa b̄la. Ācōrē crĩcha sida jũma cawa b̄la. ¹¹ Ķēberã crĩchara caiba cawa b̄l̄? Ara idjidubabara cawa b̄la. Ara maļ quĩrãca ni abal̄ba Ācōrē crĩchara poya cawadaēa. Ababe Ācōrē Jaureb̄l̄ra cawa b̄la. ¹² Dadjirãba naļ ējũãnebema crĩchada edadaē basia, āteb̄l̄ra Ācōrē Jauredra edasidaa jũma Ācōrēba idji biadeba diadada cawadamãrēã. ¹³ Ara maļḡl̄debemada daiba bedea pan̄la. Baribara daiba naļ ējũãnebema necawaadeba bedea pan̄laēa, āteb̄l̄ra Ācōrē Jaureba daia jaradia b̄l̄

§ 1:31 Jeremia 9:24. * 2:9 Isaia 64:4; 52:15.

quĩrãca bedeaba panãa. Mãwã Ācõrẽ Jaureba cawabi ßara daiba jaradia panãa idjia bedeabi ßa quĩrãca.†

¹⁴ Baribãrã Ācõrẽ Jaureba cawabi ßara Ācõrẽ Jaure neë ßaba cawa quĩrãcaaa, idjimaarã siriẽ ßa bẽrã. Idjaba poya cawacaa, ababe Ācõrẽ Jauredeba cawaida ßa bẽrã. ¹⁵ Ācõrẽ Jaure neë ßaba Ācõrẽ Jaure erobã crĩchara poya cawaëa. Baribãrã Ācõrẽ Jaure erobãba Ācõrẽnebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ācõrẽ Bedeade nãwã ßã ßa: “¿Caiba dadjirã Boro crĩchara cawa ßa? ¿Caiba idjia jaradial?”‡ Baribãrã dadjirãba Crito crĩchada eropanãa.

3

Pauloba, Apolo bida Ācõrẽ traju opedada

¹ Djabarã, mãã bãrãa jaradiaside Ācõrẽ Jauredeba nĩbabadarãa jaradia ßa quĩrãca poya jaradiaẽ basia. Ātebãrã naã ëjũãnebemarãa, Crito ïjãna djiwidi bearãa jaradialda ßa quĩrãca jaradiasia. ² Mãã Critodebema zareaẽ ßada jaradiasia warra zaquerãa juba dobi ßa quĩrãca. Djico cobì ßa quĩrãca zareara ßada jaradiaẽ basia, bãrãba poya cawadaẽ basi bẽrã. Idjaba wadibida poya cawadaëa. ³ Bãrãa wadibida naã djaraba o quĩrã ßa ðeba nĩnaa: djãrãba erobã carea biẽ crĩchabadaa idjaba caicayabadaa. Mãwã bea bẽrã ebuda ßa wadibida naã djaraba o quĩrã ßa ðeba nĩnada naã ëjũãnebemarã quĩrãca. ⁴ Abãba jarabaria: “Mãã Paulodea.” Dewaraba jarabaria: “Mãã Apolodea.” Bãrãba mãwã jarabada bẽrã naã ëjũãnebemarã quĩrãca bea.

⁵ Baribãrã ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe दौरã Ācõrẽ nezocaa. Daideba bãrãba dadjirã Borora ïjãsidea. Ācõrẽba daiza obida quĩrãca osidaa. ⁶ Ne ubãrã quĩrãca mãã bãrãa Jesudebemada naãrã jaradiasia. Mããbe mãã uda cuebãrã quĩrãca Apoloba Ācõrẽ bedeara biara jaradiasia. Baribãrã Ācõrẽbãrã carebasia bãrãba ïjãnamãrẽã mãã uda waribibãrã quĩrãca. ⁷ Mãã bẽrã ne ubarira dji dromaëa. Cuebari sida dji dromaëa. Ācõrẽdrã dji dromaa. Idjiabãrã néura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācõrẽ quĩrãpita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o ßada quĩrãca. ⁹ Mãã Apolo ume abarica Ācõrẽ trajura o panãa. Bãrãa Ācõrẽ néua.

Mãã awara bãrãa Ācõrẽba de quĩrãca o ßa. ¹⁰ Mãã de obari bia quĩrãca ßa. Ācõrẽba idji biadeba mãã diaðaba de jĩrũda bio edu jousia. Dewararãba carawabadaa. Baribãrã dadjiza quĩrãcuita ßaida ßa sãwã idji trajura o ßada. ¹¹ De jĩrũra edu jouða bẽrã nĩ abãba dewara de jĩrũda poya ßadaëa. Jesucritoda dji de jĩrũa. ¹² Mããne ãcãrãba Ācõrẽ bedeara aride jaradiabadaa de bia o panã quĩrãca. Ādjia o panãara oro, parata, mõgara bia queðea ãrãca quĩrãca ßaya. Baribãrã ãcãrãba Ācõrẽ bedeara aride jaradiadacaa de biẽ o panã quĩrãca. Ādjia o panãara bacuru, quedua, chaba oda de quĩrãca ßaya. ¹³ Critoba cawa oi ewaride dadjiza oðara tãba uruaba acã zaya droai cawaya. Mããba ebuda cawabiya dadjia oðara sãwã basida. ¹⁴ Dadjia oðaba mãã tãba uruada droasira Critoba dji o ßadaa ne biada diaya. ¹⁵ Baribãrã dadjia oðara bá wãsira dji o ßadaba nĩ cãrẽ bia sida edaëa. Idjira ëdrãimĩna de babãrãde ëdrãbãrã quĩrãca ëdrãya.

† 2:13 Idjia bedeabi ßa quĩrãca. Griego bedeade idjaba jara ßa: “Ācõrẽ Jaure erobearãa.”

‡ 2:16 Isaia 40:13.

16 ¿Adua panꝥca Ācōrē Jaurera bārā sođe ʘada? ¿Adua panꝥca bārā Ācōrē deda? 17 Bariduaba Ācōrē dera ārībꝥꝥ, maꝥꝥ ēberā Ācōrēba bio cawa oya idji dera ababe idji itea ʘa bēā. Idji dera bārā.

18 Ara bādjiduba cūrūgarānada. Naꝥ ējūānebema necawaada wārāda ʘa. Abaꝥba maꝥ quīrāca ne cawa ʘada crīcha ʘabꝥꝥ, nea māwā crīchaiē ʘa. Ātebꝥꝥ wārā necawaara erobai carea naꝥ ējūānebemarā quīrāpita ne adua ʘa quīrāca ʘaida ʘa. 19 Naꝥ ējūānebema necawaara Ācōrēmaarā siriē ʘa. Ācōrē Bedeade nāwā ʘꝥ ʘa: “Ācōrēba naꝥ ējūāne ne cawa ʘeara ara ādji necawaadeba cawabibaria ne cawa panꝥda.”* 20 Idjaba nāwā ʘꝥ ʘa: “Ācōrēba cawa ʘa naꝥ ējūāne ne cawa ʘea crīchara siriē ʘada.”† 21 Maꝥ carea crīcharānada abꝥ ēberā ēpē panꝥneba dewararā cāyābara biara ʘada. Ācōrēneba bārāba ne jūmada eropanꝥa bia beadi carea. 22 Bārāba māda, Apoloda, Pedro sida eropanꝥa. Jūma naꝥ ējūāne ʘa sida eropanꝥa. Ara nawenabema, nubema sida eropanꝥa. Dadjirā zocai pananibꝥꝥ wa beudibꝥꝥ Ācōrēneba ne jūmada eropanania bia beadi carea. 23 Jūma bārā Critoderā. Idjaba Critora Ācōrēnea.

4

Jesucrito nezocarā

1 Bārāba crīchadida panꝥa दौरa Crito nezocarāda. Ācōrēba दौरa ʘasia idjidebema cawabiē ʘadada ebuda jaradiadamārēā. 2 Wārāda nezocaba idji boroba obi ʘara jūma jipa o ʘaida ʘa dji boroba bia unumārēā. 3 Maꝥ bēā bārāba wa baridua ēberāba mānebema biē jarabꝥade mācua crīchacaa. Idjaba ara mādjiduba jaraēa mā o ʘara sāwā ʘada. 4 Mā ni maārī bida āi oē ʘada cawa ʘamīna maꝥba jaraē ʘa mā jūma jipa osida. Dadjirā Borobꝥꝥ cawa jaraya. 5 Maꝥ carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaradiē panꝥa idji traju o ʘaba jipa o ʘada wa jipa oē ʘada. Dadjirā Boro zebꝥꝥde dadjia sođe crīcha ʘadada, ne jūma dadji sođe mērā ʘadada ebuda cawabiya. Maꝥ ewaride Ācōrēbꝥꝥ dadjirāza bia jaraya dadjia bia opeꝥda quīrāca.

6 Djabarā, mānebemada Apolodebema sida ʘasia bārā carebai carea. Daideba cawadida panꝥa Ācōrē Bedeade ʘꝥ ʘa audu crīchadiē panꝥa.* Māwāra bārāba ni abada dewara cāyābara biara ʘada crīchadaēa. 7 ¿Caiba ʘara dewara cāyābara biara ʘasi? Ācōrēba diaꝥa awara ¿ʘa cārēda eroʘa? ʘa Ācōrēneba ne jūmada edasibꝥꝥ, ¿cārē cārēā ara bꝥduba edada quīrāca beꝥda ʘa?

8 Ācōrēneba eda quīrā pananara bārāba jūma eropanꝥana abadaa. Ācōrēba dia ʘara aduba eropanꝥana abadaa. Dai neē bꝥduba Ācōrē quīrāpita dji dromarāda panesidada crīcha panꝥa. Baribꝥꝥ māwāēa. Bārāra wārāda dji dromarāda panenabara bia ʘacasia. Māwāra dai sida bārā ume ābaa dji dromarāda panecasidada. 9 Baribꝥꝥ mā crīcha ʘa dairā dji Jesucritoba diabuedarāda Ācōrēba jūmarā cāyābara edaara ʘasida. Dairāra dji cawa obariba jūmarā quīrāpita beade edebꝥꝥ quīrāca panꝥa. Ēberārāba, bajānebema nezocarāba, jūmarāba acꝥ duanꝥa beudi cawaya. 10 Ēberārāmaarā दौरa Crito carea ne adua ʘea idjaba ʘbaē

* 3:19 Job 5:13. † 3:20 Salmo 94:11. * 4:6 Ācōrē Bedeade ʘꝥ ʘa audu crīchadiē panꝥa. Griego beꝥde maꝥba ebuda ʘaēa.

beaa. BaribΛΓΛ bārāra Crito ume panΛ bēřā dji ne cawaara beada abadaa idjaba dji ΔΒΛΛ beada abadaa. Ēberārāba bārānebemada bia bedea panΛa, baribΛΓΛ दौरा igara panΛa. ¹¹ Wadi ara nał ewaride daiba jarrabada droa panΛa, opichiada droa panΛa, idjaba soresorea quedeadrΛ jłni carea eropanΛa. Dai de arada neł panΛa idjaba ēberārāba दौरा biē obadaa. ¹² दौरा łnāūnaē traja panΛa ne eropanani carea. Ēberārāba दौरा biē bedeabΛdade दौरा ādjia bia bedeabadaa. Dai biē obΛdade droabadaa. ¹³ Sewadeba dai biē jarabΛdade bedea biadeba panubadaa. Wadi ara nał ewaride ēberārāba दौरा ne batabueda quīrāca unubadaa, ne mititia quīrāca unubadaa.

¹⁴ Młā małΓΛΛ ΔΛē ΔΛΛ bārā perabi carea. ĀtebΛΓΛ mł warrarā quīrāca bārāra quīrīā ΔΛ bēřā māwā Δł ΔΛΛ jipa crīchabi carea. ¹⁵ Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanΛbara wadi zezada aba eropanacasidea.† Młneba bārāba bedea bia Jesucritodebema ĩjāpedada bēřā idjideba młra bārā zezaa. ¹⁶ Mał carea młā bārāa bedea djuburiaya mł nībabari quīrāca nībadamārēā. ¹⁷ Mał bēřā Timoteoda bārāmaa dia-buebΛΓΛa. Idjira dadjirā Boro ume jipa nībabaria. Dadjirā Borođeba mł warraca ΔΛΛ. Młā idjira bio quīrīā ΔΛΛ. Idjia bārāa quīrānebabiyā młra Jesucrito ume sāwā jipa nīda. Młā māwā nībaira Jesucrito ēberārā beaza jaradia ΔΛΛ.

¹⁸ ΛCΛΓΛ bārānebemada dji dromarā quīrāca nīnaa, crīcha panΛ bēřā młra bārāmaa wāēda. ¹⁹ BaribΛΓΛ dadjirā Borođa quīrīāibΛΓΛ, młra bārāmaa isabe wāya. Małne dji dromaana abadaba jara panΛ awa ũrīne wāēā, ātebΛΓΛ acΛde wāya ādjia wārāda Ācōrē ΔΒΛΛada eropanΛ cawaya. ²⁰ Ācōrēba pe erobΛđebemarāba ara jāwā idjidebemada bedeadaca, ātebΛΓΛ idji ΔΒΛΛdeba jipa obadaa. ²¹ Małda ¿bārāba sāwā quīrīā panΛ? ¿Quīrīā panΛca młā quēāne wāida wa quīrīāneba, ibiadeba wāida?‡

5

Djababa cadjirua o ΔΛ iduaribipeđada

¹ Ēberārāba jara panΛa bārā tāēna abΛlda daunemaya ΔΛda. Jara panΛa małba dji papacauda erobΛda. Wārāda Jesucrito ĩjāē bea biēda mał cadjiruara odacaa. ² Māwāmīna bārāba wadibiēda jara panΛa dewararā cāyābara biara beada. BaribΛΓΛ ¿mał cadjirua carea bio sopua beadida panΛēca? ¿Mał cadjirua o ΔΛra bārā umebemada āyā ΔΛđida panasidaēca? ³ Młra bārā ume ΔΛēmīna crīchadeba bārā ume ābaa ΔΛΛ. Mał carea bārā ume ΔΛ quīrāca mał cadjirua o ΔΛ ēberāra dadjirā Boro Jesu trłneba cawa osia. ⁴ Bārā ābaa dji jarebΛdade młra crīchadeba bārā ume Δaya. Idjaba dadjirā Boro Jesuba ΔΒΛΛada bārāa diaya mał ēberāra jipa cawa ođamārēā. ⁵ Idjira āyā ΔΛđida panΛa diauruba bia mīgabimārēā. Māwāra nał djaraba cadjirua o quīrīā ΔΛda igaraya. Idjaba Ācōrēba cawa oi ewaride idjira ēdrΛ edaya.

⁶ Ara bādjida dewararā cāyābara biara beada abadaa. BaribΛΓΛ māwā jaraira biē ΔΛΛ. ¿Bārāba adua panΛca harina ēsābibari maārī ΔΛba harinara jūma ēsābibarida? Ara mał quīrāca cadjirua maārī ΔΛba jūmarāda ārībaria. ⁷ Mał bēřā harina ēsābibari drōā āyā batabuebΛda quīrāca mał

† 4:15 Zocārā. Griego bedeadē Δł ΔΛΛ “10 mil.” ‡ 4:21 Quēāne wāida. Griego bedeadē Δł ΔΛΛ “soa bara wāida.”

cadjirua o ɁARA bārā tāēnabemada āyā ɁADADUA.* Māwā bārāra cadjirua neē beadia harina djiwidi ɁARATADA ēsābari neē ɁA quīrāca. Bārāra maļ quīrāca beaa, Critora dadjirā cadjirua carea beuda bēra. Idjira dadjirā ēdra edai carea beapedada oveja basia.† 8 Dadjirāba cadjiruadebema ēdrapedadara quīrānebabada bēra crīcha biadeba, wārāneba nībadida panla.‡ Māwā nībaira paļ ēsābari neē ɁA quīrāca ɁLA. Djārā quīrāma ɁADEBA idjaba biē o ɁADEBA waa nībadiē panla. Māwā nībaira harina ēsābbari drōā quīrāca ɁLA.

9 Naēna mļa cartade ɁASIA bārāra dji audua bea ume ābaa beadiē panlada. 10 BaribARLA maļba jaraē ɁLA naļ ējūānebema audua bea ume, parata awua bea ume, ne drABADA ume, idjaba jAWABA oda ācōrē ēpēbada ume beadiē panlada. Ādjirā ume pana quīrānāēɁARLA, naļ ējūānebemada ēdrADIDA panla. 11 ĀteBARLA mļa bārā itea ɁASIA baridubaba ara idjida djabaaāa aibARLA, baribARLA auduada o nībaibARLA, parata awua ɁaibARLA, jAWABA oda ācōrē ēpē ɁaibARLA, sewadeba djārāda biē jara ɁaibARLA, beu nībaibARLA, wa ne draa ɁaibARLA, maļgLA ēberā ume ābaa beadiē panlada idjaba ābaa ne codiē panlada. 12-13 Ācōrē ijāē beara cawa oi carea mĀRA ɁAēA. ĀcōrēBARLA idji ijāē beara cawa oya. BaribARLA bārā tāēna beara bārāba cawa odida panla. Ācōrē Bedeade ɁA ɁLA: “Cadjirua o ɁARA bārā tāēnabemada āyā ɁADADUA.”§

6

Djabarāba ara ādji nēɁARA cawa odidebema

1 Bārā ijarabADADE ɁCārē cārēā Ācōrē adua bea cawa obadamaa jaraē wābada? ɁBiara ɁAēCA Ācōrē ēberārāba cawa odida? 2 ɁBārāba adua panla Jesu zebARADE Ācōrē ēberārāba naļ ējūāne beara cawa odida? Bārāba naļ ējūāne beara cawa odi bēra Ɂsāwāērā nēɁARA maārī quēdeada poya cawa odaē? 3 ɁAdua panla dadjirāba bajānebema nezocarā sida cawa odida? Māwā ɁA bēra Ɂnaļ ewaride nēɁARA bārā tāēna beara poya cawa odaēca? 4 Bārāda ijaradibARLA, ɁCārē cārēā Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa odamārēā? 5 Mļa maļgARA jara ɁLA bārā peradamārēā. ɁBārā tāēna crīcha cawa ɁARA ni āba biēda neēca djabarā ijara panla ibiabi carea? 6 BaribARLA djabada djaba ume ijaradapeđa naļ ējūānebema cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā odira wārāda bio biē ɁLA Ācōrē ijāē bea quīrāpita ijarabada bēra.

7 Wārāda ɁCARLA bārānebemada ijarabada bēra unubi panla jipa nībadacada. ɁBiara ɁAēCA ɁA biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyābara? ɁBiara ɁAēCA ɁLA erōɁARA ɁA djabaa idu drABIDA cawa obadamaa edei cāyābara? 8 BaribARLA bārāba ēberārāra biē obadaa idjaba ne drABADA. Wārāda bio biē o panla ara bārā djabarāda māwā obada bēra.

9-10 ɁBārāba adua panla cadjirua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjiduba cūrūgarānadua. Audua nībadadara, jAWABA oda ācōrē ēpē beara, daunemabadara, umaquīrā wērā quīrāca beabadara, umaquīrāda abari umaquīrā ume beabadara, ne drABADARA, parata awua beara, beu

* 5:7 Exodo 12:15. † 5:7 Exodo 12:3-13; Juaļ 1:29. ‡ 5:8 Dadjirāba cadjiruadebema ēdrapedadara quīrānebabada. Griego bedeade ɁA ɁLA: “Ewari droma obada.” § 5:12-13 Deuteronomio 17:7. * 6:4 Griego bedeade maļ versīculora ebuđa ɁAēA.

nībabadara, sewadeba djārā biē jarabadara, djārā cūrūgabada sida Ācōrē purude beadaēa. ¹¹ Ἀγαλα bārāra naēna māwā beasia. Baribara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba sagasia, idji itea bia ḅasia, idjaba jipa unusia dadjirā Boro Jesucritodeba idjaba idji Jauredeba.

Djabarāba aduuda odiē panāa

¹² Ἀγαλα jarabadaa: “Crito iḅā ḅa bērā māa quīrīā ḅa quīrāca jūma oida ḅaa.” Baribara māa jaraya māa quīrīā ḅada jūma oida ḅamīna, jūma māa o quīrīā ḅaba māra carebacaa. Maḅ bērā jūma māa o quīrīā ḅāa iduaribiēa. ¹³ Idjaba ἁγαλα jarabadaa: “Djicora dadji bi itea ḅaa, idjaba dadji bira djico itea ḅaa.” Baribara māa jaraya māwā ḅamīna Ācōrēba umena jōbiya. Dadji cacuara ḅāea auḅua o bamārēā, ātebara dadjirā Boro Ācōrē itea ḅaa. Idjaba dadjirā Boro Ācōrēra dadji cacua wagai carea ḅaa. ¹⁴ Ācōrēba idji ḅḅadeba dadjirā Boro Jesura beu badada ḅrēbabisia. Ara maḅ quīrāca idji ḅḅadeba dadjirā sida ḅrēbabiya.

¹⁵ ḅBārāba adua panāca bārā cacuara Critodeda? Māwāra ḅmāa Critodeda wērā auḅua ume ḅaica? Wārāda māwā oira biē ḅaa. ¹⁶ ḅBārāba adua panāca wērā auḅua ume ḅara maḅ wērā ume cacua aba ḅa quīrāca ḅada? Ācōrē Bedeade nāwā jara ḅaa: “Ādjira cacua aba ḅa quīrāca panania.”† ¹⁷ Baribara dadjirā Boro Crito ume ābaa ḅara idji ume jaure aba ḅa quīrāca panāa.

¹⁸ Ni maārī bida auḅua nībarānada. Dewara cadjiruada oibara, maḅḅaba dadji cacuara ārīēa. Baribara auḅuada oibara, dadji cacuada biē beya. ¹⁹ ḅBārāba adua panāca bārā cacuara Ācōrē Jaure deda? Ācōrēba idji Jaurea bārāa diasia. Idjira bārā soḅe ḅaa. Bārāra ara bārāneēa ātebara Ācōrēnea. ²⁰ Ācōrēba bārāra nēḅaa nēdosia. Ācōrēne bērā bārā cacuae, jaurede bida quīrāipa beadada.‡

7

Quima edabadabema

¹ Jāḅbebara bārāba cartadeba iwīdipedadada māa panuya. Wārāda biara ḅaa umaquīrāba wērā edaēda.* ² Baribara bārā tāēna auḅua obadara bara bērā umaquīrāba idji quimada erobaida ḅaa, idjaba wērāba idji quimada erobaida ḅaa. ³ Umaquīrāda idji quima ume cāida ḅaa. Wērā sida idji quima ume cāida ḅaa. ⁴ Wērāra ara idji cacua djibariēa, ātebara dji quimadra djibaria. Ara maḅ quīrāca umaquīrāra ara idji cacua djibariēa, ātebara idji quimadra djibaria. ⁵ Bārā cacuara bārā quimaa wāgarānada. Baribara bārāba ābaa cāinaēda beḅea audibara, māwā pananira bia ḅaa. Baribara dārā māwā pananiē panāa idjaba ababe Ācōrēa iwīdidi carea māwā pananida panāa. Māwānacarea wayacusa ābaa cānida panāa bārā cacuaba quīrīā ḅara droadaēne diauruba auḅua obirāmārēā. ⁶ Māa jaraya: bārāba māwā o quīrīā panḅara, bia ḅaa. Baribara māa ḅgo obiēa. ⁷ Māmaarā jūmarāda mā quīrāca poya deu beadibara bia ḅacasia. Baribara Ācōrēba dadjiza diasia sāwā baida. Ācōrēba ἁγαλα dia ḅaa poya deu beadamārēā. Idjaba ἁγαλα dia ḅaa quima edadamārēā.

† 6:16 Genesi 2:24. ‡ 6:20 Jaure. Griego beḅeade ἁγαλα cartade maḅra neēa. * 7:1 Biara ḅaa umaquīrāba wērā edaēda. Griego beḅeade nāwā ḅā ḅaa: “Bia ḅaa umaquīrāba wērā tāēda.”

⁸ M̄la deu bearãa, pēdrarãa bida jaraya: biara ɓaa m̄l quĩrãca quima neē beadida. ⁹ Baribɓɓa bārã cacuaba quĩrĩã ɓada poya droadaēɓɓa, quima edaēda panaa. Bārã cacuaba quĩrĩã ɓadebemada jūmawāyã crīcha bai cāyābara biara ɓaa quima edadida.

¹⁰ Quima bara bearãa m̄la naɓda jaraya. Naɓ bedeara m̄lreēa, āteɓɓa dadjirã Boroēa.† Wērãba idji quimara amaiē ɓaa. ¹¹ Baribɓɓa idji quimara amaiɓɓa, dewara umaquĩrãda edaiē ɓaa. Āteɓɓa deu baida ɓaa wa dji quima ume waya beadaida ɓaa. Abari quĩrãca umaquĩrãba idji quimara amaiē ɓaa.

¹² Waabema djabarãa m̄la naɓda jaraya. Naɓɓa dadjirã Boro Jesuba jaradiadaēa: djababa wērã Jesu ĩjãé ɓada erobɓɓa, idjaba maɓ wērãra idji ume ɓa quĩrĩã ɓaɓɓa, maɓ djababa idjira amaiē ɓaa. ¹³ Djabawērãba quima Jesu ĩjãé ɓada erobɓɓa, idjaba maɓ umaquĩrãba idjida ama quĩrĩãēɓɓa, maɓ djabawērãba idjira amaiē ɓaa. ¹⁴ Maɓ umaquĩrã Jesu ĩjãé ɓara Ācōrē itea ɓesia idji quimaba ĩjã ɓa bērã. Abari quĩrãca wērã Jesu ĩjãé ɓara Ācōrē itea ɓesia idji quimaba ĩjã ɓa bērã. Māwãēbara bārã warrarãra Ācōrē itea beadaē bacasia. Baribɓɓa djibarirãra Ācōrē itea panã bērã ādjirã sida Ācōrē itea panaa. ¹⁵ Jesu ĩjãé ɓaba idji quimada ama quĩrĩã ɓaɓɓa, amaida ɓaa. Māwã djabada wa djabawērãda mĩã amaiē ɓa leydebemada ēdrãya. Ācōrēba dadjirãra necai beadamārēã trãsia. ¹⁶ Djabawērã, ɓaa adua ɓaa. Āībērã ɓa quimaba ɓadeba Jesura ĩjãisicada Ācōrēba ēdrã edamārēã. Djaba, ɓaa bida adua ɓaa. Āībērã ɓa quimaba ɓadeba Jesura ĩjãisicada Ācōrēba ēdrã edamārēã.

¹⁷⁻¹⁸ Ācōrēba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panaa. Cacua wēãgo ɓasibɓɓa ara māwã baida ɓaa. Cacua wēãgoē ɓasibɓɓa ara māwã baida ɓaa. Dadjirãza beadida panaa dadjirã Boro Ācōrēba ɓada quĩrãca. M̄la Ācōrē ēberãrã ɓeaza māwã jaradia ɓaa. ¹⁹ Cacua wēãgo baida biara ɓaēa. Cacua wēãgoē bai sida biara ɓaēa. Ācōrēba obi ɓara ĩjã o baida biara ɓaa. ²⁰ Ācōrēba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panaa. ²¹ Ācōrēba ɓa trãside nezocada ɓasibɓɓa, jūmawāyã sopua ɓarãdua. Baribɓɓa ɓa nezoca ɓadebemada poya ēdrãibɓɓa, māwã odua. ²² Nezoca Ācōrēba trãnara dadjirã Boro Critoba cadjiruaдебemada ēdrã ɓasia idji itea ne o ɓamārēã. Maɓne nezocaē Ācōrēba trãnara Crito nezocaa. ²³ Ācōrēba bārãra nēɓaa nēdosia. Maɓ carea djãrã nezocada bearãnada. ²⁴ Djabarã, Ācōrēba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panaa. Maɓne ara dadji panã quĩrãca Ācōrē quĩrãpita jipa nĩbeadida panaa.

²⁵ Maɓ awara quima wadi edadacadebemada m̄la jaraya. Dadjirã Boro Jesucritoba maɓɓadebemada jaradiadaē bērã m̄la crīcha ɓada jaraya. Bārãba cawa panaa dadjirã Boroba m̄lra quĩrã djuburiada bērã m̄la wārãda jarabarida. ²⁶ Nāwã jaraya: m̄lmaarã naɓ ewaride bia mĩga panã bērã dadji umaquĩrã deu ɓeara ara dadji ɓa quĩrãca beadida panaa. ²⁷ Baribɓɓa quima erobɓɓa, ɓa quima amaida crīcharãdua. Quima neē ɓaɓɓa, quima edaida crīcharãdua. ²⁸ Baribɓɓa quima edaibɓɓa cadjiruaēa. Wērãda quima edaibɓɓa cadjiruaēa. Baribɓɓa quima edaɓɓara naɓ ējũãne bia mĩga ɓaya. Bārã māwã bia mĩga pananida m̄la quĩrĩãé ɓaa.

† 7:10 Luca 16:18.

²⁹ Djabarã, m̃la naḷgḷada jara quĩrĩã ḅḷa: naḷ ewarira jōboḍoa. Maḷ carea djabarã quima erobeaba ādjia Ācōrē ēpē panḷara igaradiē panḷa ādji quima ume beadi carea. Ātebḷḷḷ quima neē ḅḷaba ēpēida ḅḷ quĩrĩca ēpēnida panḷa. ³⁰ Ara maḷ quĩrĩca djabarã sopua beara sopuaē ḅḷ quĩrĩca beadida panḷa Ācōrēda bio ēpēni carea. ḅḷsrida beara ḅḷsridaē ḅḷ quĩrĩca beadida panḷa. Ne nēḍoḍaba idjia nēḍoḍara ewariza erobaida crĩcha ḅaiē ḅḷa. ³¹ Naḷ ējūã dadjia unu panḷara jūma jōboḍo bērã ne bara beaba ne neē ḅḷ quĩrĩca crĩcha beadida panḷa.

³² M̃la quĩrĩã ḅḷa bārāba naḷ ējūānebemada jūmawāyã crĩchadaēda. Umaquĩrã quima neē ḅḷaba biara crĩcha ḅabaria dadjirã Boroba quĩrĩã ḅḷda oi carea. Dadjirã Borora ḅḷsridabi quĩrĩã ḅḷa. ³³ Baribḷḷḷ umaquĩrã quima erobḷaba naḷ ējūāne idji quima bia erobaida biara crĩcha ḅabaria. Idji quimada ḅḷsridabi quĩrĩã ḅḷa. ³⁴ M̃wã quima bara ḅḷaba crĩchada umé erobabaria.† Abari quĩrĩca wērã quima erobḷaba naḷ ējūāne idji quima bia erobaida biara crĩcha ḅabaria. Idji quimada ḅḷsridabi quĩrĩã ḅḷa. Baribḷḷḷ wērã quima neē ḅḷaba dadjirã Borodebemada biara crĩcha ḅabaria. Naḷ cacuaḍe, jaureḍe bida idji itea bia ḅa quĩrĩã ḅḷa.

³⁵ Maḷgḷḷḷ m̃la jaraē ḅḷa bārāba quĩrĩã panḷ quĩrĩca bearānamārēã ātebḷḷḷ bia beadamārēã. M̃la ababe quĩrĩã ḅḷa bārãra quĩrĩpa beadida idjaba jūma bārã soḍeba dadjirã Boroba quĩrĩã ḅḷda odida.

³⁶ Abaḷ djabada awērã djora ume dji edaḍi carea beḍea bia panḷbḷḷḷ, dji edaḍi naēna poya droaḍda crĩchaibḷḷḷ idjaba isabe eda quĩrĩāibḷḷḷ, edaida ḅḷa. Maḷra cadjiruaēã. ³⁷ Baribḷḷḷ djabada dji edaḍi carea beḍea ḅḷḍacareã maḷ wērãra edaḍda idji soḍeba wārãda crĩcha ḅḷbḷḷḷ idjaba idji cacuaba quĩrĩã ḅḷra poya droaibḷḷḷ, bia ḅḷa maḷ wērãra edaḍda. ³⁸ Wārãda quima edabḷḷḷba bia o ḅḷa. Baribḷḷḷ m̃lmaarã quima edaḍba biara o ḅḷa. §

³⁹ Djabawērã quima bara ḅḷra dji quima zocai ḅamisa idji ume baida ḅḷa. Baribḷḷḷ dji quimara beuibḷḷḷ, dewara umaquĩrãda eda quĩrĩāibḷḷḷ, edaida ḅḷa. Baribḷḷḷ ababe dadjirã Boro Jesucrito ĩjã ḅḷḍḷḷ edaida ḅḷa. ⁴⁰ M̃la crĩcha ḅḷa idjira quima edaḍbḷḷḷ ḅḷsridaara baida. M̃lmaarã Ācōrē Jaureba m̃wã crĩchabi ḅḷda.

8

Jḷwaba oda ācōrēã djico diadadebemama

¹ Idjaba jḷwaba oda ācōrēã djico diadadebemada m̃la jaraya. Dadjirãba cawa panḷa jūmarãda crĩcha cawa panḷda. M̃wām̃ina crĩcha cawaaba dadjira djārã cāyābara biara ḅḷda crĩchabibaria. Baribḷḷḷ quĩrĩāba djārãra carebabaria. ² Abaḷba bio cawa ḅḷda crĩcha ḅḷbḷḷḷ, waḍibida adua ḅḷa idjia cawaida ḅḷ quĩrĩca. ³ Baribḷḷḷ abaḷba Ācōrēda quĩrĩã ḅḷbḷḷḷ, Ācōrēba idjira cawa ḅḷa.*

⁴ Maḷ bērã jḷwaba oda ācōrēã djico diada cobadadebemada m̃la jaraya. Dadjirãba cawa panḷa jḷwaba oda ācōrēra wārēḍda. Idjaba cawa

† **7:34** Crĩchada umé erobabaria. Griego beḍeaḍe ḷcaḷḷḷ cartade maḷra neēã. § **7:38** Griego beḍeaḍe versículo 36-38 ebuda ḅḷēã. Idjaba naḷ quĩrĩca traducida ḅḷa: 36 Baribḷḷḷ djababa idji cau awērã djorada quima diaē ḅḷḍeba biē o ḅḷda crĩcha ḅḷbḷḷḷ, idjimaarã bia ḅḷbḷḷḷ, quima diaida ḅḷa. Maḷra cadjiruaēã. 37 Baribḷḷḷ djababa idji caura diaḍda soḍeba crĩcha ḅḷbḷḷḷ, idjaba dewaraba jara ḅa carea m̃wã oē ḅḷbḷḷḷ, bia ḅḷa idji caura quima diaḍda. 38 Wārãda idji cau diabḷḷḷba bia o ḅḷa. Baribḷḷḷ m̃lmaarã idji cau diaḍba biara o ḅḷa. * **8:3** Griego beḍeaḍe maḷ versícolora ebuda ḅḷēã.

panΛa wārā Ācōrēra ababΛΓΛ bΛda. ⁵ Bajāne, naļ ējūāne bida ēberārāba ācōrē abadara baraa. Wārāda maļgΛrāra idjaba ēberārāba ādji boro abada sida zocārā baraa. ⁶ BaribΛΓΛ dadjirāmaara Ācōrēra ababΛΓΛ bΛa. Idjira dadjirā Zezaa. IdjiabΛΓΛ ne jūmada osia. Dadjirāra idji itea zocai panΛa. Idjaba dadjirā Boro Jesucritora ababΛΓΛ bΛa. Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba dadjirāra zocai panΛa.

⁷ BaribΛΓΛ ΛCARΛba maļgΛra cawadaē panΛa. ΛCARΛ djabarāba wadibida crīcha panΛa jΛwaba oda ācōrē ādjia naēna ēpē pananara zocai beada. Maļ bēra jΛwaba oda ācōrē djico diadada cosidara crīchabadaa jΛwaba oda ācōrēra wayacusa ēpēbΛdada. Wārā bedeada bio adua panΛ bēra maļ djico co panΛneba crīchabadaa Ācōrē quīrāpita biē panebΛdada. ⁸ BaribΛΓΛ djicoba dadjirāra Ācōrē quīrāpita bia bΛcaa. Maļ bēra dadjia co panΛneba, cōdaē panΛneba bida Ācōrē quīrāpita biara beadaēa.

⁹ Wārāda dadjia co quīrā panΛra codida panΛa. BaribΛΓΛ quīrācuita beadadua bārāba co panΛneba djaba bio adua bΛra cadjiruade baeāmārēa. ¹⁰ Ne jūma coida bΛ cawa bΛ djabada jΛwaba oda ācōrē dede eda ne co chūmeibΛΓΛ, maļne ne jūma coida bΛ adua bΛba idjira mama chūmΛda unuibΛΓΛ, idjia bida jΛwaba oda ācōrē djico diadara coida crīchaya. BaribΛΓΛ jΛwaba oda ācōrēra ēpēbΛrΛda crīcha bΛ bēra idjima cadjiruada o bΛa. ¹¹ Māwā ne jūma coida bΛ cawa bΛba dji bio adua bΛ djabara cadjiruade baebiya. BaribΛΓΛ quīrānebadadua Critora beusida maļ adua bΛ djaba carea. ¹² Bārāba maļ adua bea djabarā cadjiruade baebibΛdade Crito quīrāpita cadjiruada o panΛa. ¹³ Maļ carea māa co bΛdeba mā djabada cadjiruade baebibΛΓΛ, waa coēa.

9

Jaradia bΛbari Pauloba edaca bada

¹ ĶMΛdjia o quīrā bΛ quīrāca ocarā bΛca? ĶMΛra Jesucritoba diabuedaēca? ĶMΛa bida dadjirā Boro Jesura unusiēca? * ĶBārāba mΛneba dadjirā Borora Ķjāsidaēca? ² ΛCARΛ djabarāba mΛra Jesucritoba diabuedada crīchadaē panΛmīna bārāba cawadida panΛa mΛra wārāda idjia diabuedada māwā bΛda. MΛa jaradiaēdeba bārāba dadjirā Boroda Ķjāsida bēra maļgΛra ebuēa bΛa. ³ MΛ biē jarabadarāa mΛa naļgΛda Ķwidiya: ⁴ ĶmΛa jaradia bΛbari ne coi carea edaiē bΛca? ĶDoi carea bida edaiē bΛca? ⁵ Waabema Jesuba diabuedarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro sida ādji quima ume ābaa nībabadaa. † Ara ādjirā quīrāca ĶmΛra Jesu Ķjā bΛ wēra ume dji edapeēa mΛ ume ābaa eronībaiē bΛca? ⁶ Bernabeba, māa bida Ācōrē beēa jaradia nīnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. BaribΛΓΛ Ķwaabemarā quīrāca daiba jaradia panΛneba ne edadida panΛēca?

⁷ ĶSordaora ara idji parataba djōne wābarica? ĶUva uēa erobΛba idji uvara jōcaca? ĶOveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ĶJūma maļgΛra ababe mΛdji crīchadeba jara bΛca? ĶĀcōrēba Moisea diada leyba abari quīrāca jaracaca? ⁹ Maļ leyde nāwā bΛ bΛa: “BΛa pacaa ne cΛradΛgabi bΛde idji itera jΛrādua.” ‡ Ācōrēba maļ beēa jaraside Ķababe pacadebemada crīcha bΛsica? ¹⁰ ĶDadjirānebema sida crīcha bΛsiēca? Wārāda dadjirā careabΛrΛ Ācōrēba maļ leyra diasia. Ķjūā o bΛra, dji

* 9:1 Hecho 9:3-7. † 9:5 Pedro. Griego bedeade bΛ bΛa “Cepa.” ‡ 9:9 Deuteronomio 25:4.

ewa ɓa sɪda trajabadaa maɓneba ne erobeadiɗa cawa panɓ bɛrã. ¹¹ Ara maɓ quĩrãca daiba bãrãa Ācõrẽ bedeara jaradiasida bɛrã ¿bia ɓaẽca daiba bãrãneba ne edadiɗa? ¹² Dewararãba bãrãneba ne edadiɗa panɓɓɓɓ, daiba aɗjirã cãyãbara biara ne edadiɗa panɓa.

Mãwãmĩna ne iwidiɗacaa. Āteɓɓɓ jũma droa panɓa ẽberãrãba bedea bia Critodebemada biẽ crĩcharãnamãrẽã. ¹³ Bãrãba cawa panɓa Ācõrẽ de dromane trajabadarãba aɗjia o panɓneba codira edabadaɗa. Animarã babue diabadarãba maɓ djaradebemada edabadaa codi carea. ¹⁴ Abari quĩrãca dadjirã Boro Jesuba jarasia bedea bia idjidebema jaradia nĩnaba maɓneba codira edadiɗa panɓa. ¹⁵ Mãwãmĩna mɓa edacaa. Idjaba maɓgãdebemada naɓ cartade ɓaẽ ɓaa bãrãba ne diadamãrẽã. Mɓa jaradia ɓaɓari ne edaca bɛrã ɓasrida ɓaa. Mɓa quĩrãca ni abalɓa ne dia ɓaɗdeba maɓ ɓasridara jõbida. Mɓmaarã bãrãneba ne edai cãyãbara beuida biara ɓaa.

¹⁶ Mɓa bedea bia Critodebemada jaradia ɓamĩna mɓra dji dromaana acaa, Ācõrẽɓɓɓ jaradiabi ɓa bɛrã. Wãrãda bedea bia Critodebemada jaradia ẽɓɓɓ, mɓra miã djuburi ɓeya. ¹⁷ Mɓdjiareba jaradia ɓaibɓɓ, ne edaida ɓaa. Baribɓɓ mɓdjiareba jaradia ẽ ɓaa. Ācõrẽɓɓɓ mɓra ɓasia jaradia ɓamãrẽã. Maɓ bɛrã mɓa jaradia ɓaɗda ɓaa. ¹⁸ Mãwãra ¿mɓa jaradia ɓaɓari cãrẽda edai? Ne edaẽa. Ababe ɓasrida ɓaya ne iwidiẽne bedea bia Critodebemada jaradia ɓa bɛrã. Mɓa jaradia ɓaɓari ne edaida ɓamĩna iwidiɗacaa.

¹⁹ Mɓra djãrã nezocaẽmĩna ara mɓdjida jũmarã nezocada ɓesia zocãrãba mɓneba Jesucritoda iɗnamãrẽã. ²⁰ Mɓra judiorã tãena ɓaɗde judiorã quĩrãca ɓabaria mɓneba Jesucritoda iɗnamãrẽã. Ācõrẽba Moisea diada leydeba ɓea tãena ɓaɗde mɓra maɓ leydeba ɓaẽmĩna maɓneba ɓa quĩrãca ɓabaria. Mãwã ɓabaria aɗjirãba mɓneba Jesucritoda iɗnamãrẽã.

²¹ Idjaba Ācõrẽba Moisea diada ley adua ɓea tãena ɓaɗde mɓra aɗjirã quĩrãca ɓabaria mɓneba Jesucritoda iɗnamãrẽã. Baribɓɓ mɓa Ācõrẽ leyra igaracaa. Jũma Critoba obi ɓara ẽpẽbaria. ²² Mɓra djabarã wãrã bedea mãcua adua ɓea tãena ɓaɗde aɗjirã quĩrãca ɓabaria mɓneba Jesucritodebemada biara cawadamãrẽã. Mɓ wãɓɓɓ ẽberãrã tãena ɓaɗde aɗjirã quĩrãca ɓabaria mɓneba ɓaɓɓɓ Critoda iɗnapeda cadjiruadebemada ẽdrãdamãrẽã. ²³ Mɓa jũma maɓ quĩrãca obaria bedea bia Critodebemada cawabi carea. Mãwã mɓa biɗa Ācõrẽneba ne biada edaya.

²⁴ Bãrãba cawa panɓa ẽberãra pirabadada caɗda jirũ mɛsrãra ɓa cawaya. Maɓne zocãrã pirabadamĩna ababe dji naãrã jũenabɓɓ ne edabaria. Bãrã sɪda isabe pirabɓda quĩrãca jũma bia odadua Ācõrẽba diai jaradada edadi carea. ²⁵ Jemenɛbadarãba aɗji cacuara quĩrãcuiɗa wagabadaa zarea ɓeadi carea. Mãwã obadaa dewararã cãyãbara biara jemenɛnapeda borobarida edadi carea. Maɓ borobarira isabe aĩrbaria. Baribɓɓ dadjirãba ne jũmada bia obadaa Ācõrẽba diai jarada aĩrcada edadi carea. ²⁶ Maɓ bɛrã ẽberã baridua pira wãɓɓɓ quĩrãca mɓa ocaa. Idjaba ẽberã djõ ɓaɗde baridua djõbari quĩrãca ocaa. ²⁷ Āteɓɓ mɓ cacua zarea o ɓa quĩrãca idjaba mɓ cacuaba o ama ɓaɗda obi ɓa quĩrãca jũma o ɓaa Ācõrẽba diai jaradara edai carea. Mãwã oẽɓɓ, mɓa ẽberãrã jaradia ɓadamĩna mɓabɓɓ Ācõrẽba diai jaradara poya edaẽa.

10

Jawaba oda ãcõrẽra igaradida panla

¹ Djabarã, mla quĩrĩa bla bãrãba Moise ewaride mãwãnada quĩrãdoadaẽda. Maã ewaride jũma dadji drõãenabemarã Moise ume nĩbapedadara ãcõrẽba diabueda jãrãrã edre nĩbasidaa idjaba Pusa Purru de chãsidea.* ² Maã pusade, jãrãrã edre bida jũma ãdjirãra Moise ume ãbaa panasida bẽrã Moise trãneba borocuepedada quĩrãca panasidaa. ³ Idjaba jũmarãba abari djico ãcõrẽba bajãneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jũmarãba abari baido ãcõrẽba mõgaradeba weabidada dobadjidaa.‡ Maã mõgarara Critoda mãwã basia, ãdjirã wãladaza Critora jauredeba ãdjirã ume baãda bẽrã. ⁵ Baribãrã ãcõrẽba zocãrãda biẽ unusia ãdjia o panana carea. Maã bẽrã ejũã põãsa ewaraga baãde quinisidaa.

⁶ Maã ewaride mãwãnaba dadjirãa cawabi bla ne cadjiruara awuadiẽ panlada ãdjirãba awuapedada quĩrãca. ⁷ Jawaba oda ãcõrẽra epẽrãnadua ãcãrã ãdjirãba epẽpedada quĩrãca.§ ãcõrẽ Bedeade ãdjirãnebemada mãwã bã bla: “Èberãrãra chũpanenapeda bãsrãda ãbaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Mãwãnacarea pirabaridapeda ãdji cacuaba o quĩrĩa bãra o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirãba auðuada odiẽ panla ãcãrã ãdjirãba opedada quĩrãca. ãdjia mãwã o panã carea ewari abããde veintitres mil quinisidaa.† ⁹ Idjaba ãcõrẽba sãwã oi cawaya dadjirãba biẽ odiẽ panla ãcãrã ãdjirãba opedada quĩrãca. Maã carea ãdjirãra damaba zocãrã cácuapeda quinisidaa.‡ ¹⁰ Idjaba sobiẽ panãneba ãcõrẽnebemada biẽ bedearãnadua ãcãrã ãdjirãba opedada quĩrãca. Maã carea bajãnebema nezoca dadji quinibibãrãba ãdjirãra zocãrã quinibisia.§

¹¹ Jũma ãdjirã mãwãnaba unubi bla sãwã ãcõrẽba cadjiruara cawa obarida. Maãrã ãcõrẽ Bedeade bã bla dadjirã naã jĩrũarebema ewaride bearãba abari quĩrãca orãnamãrẽã. ¹² Maã bẽrã abããba bio ãjã baãda crĩcha bãbãrã, ara iduba quĩrãcũta baida bla cadjiruade baã amaaba. ¹³ Dadji cadjiruade baebida bã crĩchada bãrãmaa zebãria jũmarãmaa zebãria quĩrãca. Baribãrã ãcõrẽra bedea abã bla. Maã crĩchara poya droadaẽbãrã, idjia idu jũmawãyã zebiã. Idjaba maã crĩcha zebãrããde ãcõrẽba carebaya droadapeda ãdrãdamãrẽã.

¹⁴ Maã carea mã djabarã, jawaba oda ãcõrẽra igaradada. ¹⁵ Mla bãrãa bedebãrã crĩcha cawa bearãa bedebãrã quĩrãca. Bio crĩchadada mã jara bãra wãrã cawaya. ¹⁶ Crito quĩrãnebaã carea cobadara co panãne dadjirãba uva ba tazade bã carea ãcõrẽa bia baãda adapeda dobadada. Maã dobadade unubibadaa dadjirãra Crito oãdeba idji ume ãbaa panlada. Idjaba paã cõrãcuada cobãade unubibadaa Crito naã djarãde bia mĩgadãdeba dadjirãra idji ume ãbaa panlada. ¹⁷ Dadjirãba paã abã baãda zocãrã cõrãcuapeda cobadaa. Ara maã quĩrãca dadjirãra zocãrã panãmĩna cacua abã bã quĩrãca panla.

¹⁸ Israelerãba obadãdebemada crĩchadada. ãdjirãba animarã ãcõrẽa babue diabãdade maã djarãdebemada cobadaa. Maã cobãdade unubibadaa ãcõrẽra epẽ panlada. (Ara maã quĩrãca abããba jawaba oda

* 10:1 Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † 10:3 Exodo 16:4,35. ‡ 10:4 Exodo 17:6; Numero 20:11. § 10:7 Exodo 32:1-35. * 10:7 Exodo 32:6. † 10:8 Numero 25:1-9. ‡ 10:9 Numero 21:4-9. § 10:10 Numero 16:41-50.

ãcõrêa nedjara diaðadebemada coibara, unubiya maã jawaba oda ãcõrêra êpê ðada.)¹⁹ Baribara mla jaraê ða jawaba oda ãcõrêra wârã arada. Jawaba oda ãcõrêa nedjara diaðara ara jawãbema djara quĩrãca ða.²⁰ Mãwãmĩna ãcõrê adua beaba nedjarada ãdji jawaba oda ãcõrêa diabada wârãda jairãa dia panã. ãcõrêa dia panã. Bãrãba maã djarara coðibara, unubidia jaida êpê panã. Maãgara mla quĩrãã.²¹ Jaia diaða tazade ða bãrãba doðibara, Jesucrito oa quĩrãnebaði careabema tazade ða doðiê panã. Jaia djico diaðada bãrãba coðibara, dadjirã Boro quĩrãnebaði careabema cobadara codiê panã.²² Mãwã odibara ¿dadjirã Borora quĩrũbidaêca? ¿Dadjirãra idji cãyãbara ðlara panãca?

Jũma oðadua djabarãba bia crĩchaðamãrêã

²³ Acãrãba jara panã dadjia o quĩrã ðara jũma oida ðada. Baribara mla jaraya: ne jũma oida ðãmĩna jũma dadjia o quĩrã ðaba dadjira carebaca. Wãrãda jũma dadjia o quĩrã ðara oida ðãmĩna jũma maãgãba djabarãra carebaca.²⁴ Ni abãba ara idji bia baira jara baiê ða, ãtebãra dewarãda bia beaðamãrêã jara baida ða.

²⁵ Nedjara nêdobuebadama nêdoðada coðida panã. Baribara bãrã crĩcha ãrĩna amaaba iwidirãndua maã nedjarara jawaba oda ãcõrêa diaða basi cawaya.²⁶ Naã êjũãra, ne jũma naã êjũãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrêba osia. Maã bêrã ne jũmada coðida panã.

²⁷ Jesu ãjãê ða ða ne comãrêã edoibara, maãne wã quĩrãibara, wãdua. Idjia diabãra codua. Ba crĩcha ãrĩ amaaba iwidirãndua maã djicora jawaba oda ãcõrêa diaða basi cawaya.²⁸ Baribara abãba nedjarara jawaba oda ãcõrêa diaðaada aibara, corãdua idji crĩcha ãrĩ amaaba.*²⁹ Mla jaraê ða bãrãmarã maã djicora cocara panã. Baribara dewaraba mãwã crĩcha ðãbãra, idji crĩchara ãrĩa.

Abãba nãwã crĩchaisicada: “Mla o quĩrã ða obãrãde abãba biê crĩchaibara, ¿maãgara ocara ða? ¿Mla o quĩrã ða quĩrãca oida ðãêca?³⁰ Mla cobara carea ãcõrêa bia ðaada aibara, ¿cãrê cãrêã dewaraba mãda biê jaraida ða? Biê jaraiê ða.”

³¹ Baribara mla jaraya: bãrã ne co panãne, ne o panãne biða jũma oðadua êberãrãba ãcõrêda bia jarãdamãrêã.³² Bãrãba ne o panãneba judiorãra, judiorãêra, ãcõrê êberãrã sida cadjiruade bæbirãndua.³³ Ara maã quĩrãca mla o ðãdeba jũmarãa bia crĩchabi quĩrã ða. Ababe mãdjidra bia bai carea jãraãca, ãtebãra êberãrã zocãrã bia beaðamãrêã jãrãbaria. Mãwã mla o ðãdeba ãdjirãba Critora ãjãnia ãcõrêba êdra edamãrêã.

11

¹ Mla Crito nĩbaða quĩrãca nĩbabari bêrã mla quĩrãca nĩbaðadua.

Djabawêrãrã boro ãnêbaribadadebema

² Djabarã, ewariza mla quĩrãneba panã bêrã idjaba mla jaradiðara êpê panã bêrã bãrãra bia jaraya.³ Mla quĩrã ða bãrãba cawãðida Critora umaquĩrã Boroda, umaquĩrãra dji wêrã boroda, idjaba ãcõrêra Crito Boroda.

* **10:28** Griego beðeade acãra cartade idjaba naã sida ða ða: “Naã êjũãra, ne jũma naã êjũãne nũma sida dadjirã Boro ãcõrêba osia.”

4 Djabarā ābaa dji jare panane umaquĩrāda boro ānēbaripeđa Ācōrēa iwidiβara wa Ācōrēneba bedeaibara, idji Boro Critora wayaē βada unubi βaa. 5 Baribara wērāba Ācōrēa iwidi βade wa Ācōrēneba bedea βade boro ānēbariēβara, idji quimara wayaē βada unubi βaa. Māwā o βara borobichia ta βa quĩrāca βaa. 6 Wērāda boro ānēbari quĩrāēβara, borobichia taβa βaa. Baribara borobichia tasira peraida βa bēra boro ānēbarida βaa.

7 Djabarā ābaa dji jare panane umaquĩrārāda boro ānēbaridiē panala Ācōrēba ara idji quĩrāca oda bēra idjaba umaquĩrārāba Ācōrēra ādji boroda unubi panla bēra. Baribara wērārāba unubi panala umaquĩrāra ādji boroda. 8 Ācōrēba umaquĩrāra wērāneba oē basia, āteβara wērāra umaquĩrāneba osia. 9 Idjaba umaquĩrāra oē basia wērā carebamārēā, āteβara wērāda osia umaquĩrā carebamārēā. 10 Mañ carea djabarā ābaa dji jare panane wērāba idji borora ānēbarida βaa unubi carea dji quimara idji boroda. Māwā oida βaa bajānebema nezocarāba bia ununamārēā.

11 Baribara Jesucrito ĩjā βea bēra wērāba idji quimada carebaida βaa idjaba umaquĩrāba idji quimada carebaida βaa. 12 Naārābema wērāda umaquĩrāneba zesia. Mamaβa ātaa umaquĩrāra wērāba tobaria. Baribara wārāda jūmaena Ācōrēneba ze panala.

13 Bārāmaara, ¿bia βaca wērāba boro ānēbariēne Ācōrēa iwidida? Bio crīchadaua bia βa cawaya. 14 Ara dadji beadeba cawa panala umaquĩrāba buđa ureabisira peraida βada. 15 Baribara wērā buđa urea βara bia unubada. Ācōrēba wērā budara diasia boro ānēbarimārēā. 16 Bariduada mañga carea caicaya beibara, mā naβda idjia jaraya: daiba, Ācōrē ēberārā biđa awara odacaa.

Crito quĩrānebađi carea cobada djabarāba āi opedada

17 Nañ βabarađe mā bārāra poya bia jaraēa. Bārā ābaa dji jareβadađe quĩrāipa odacaa. Bia panani cāyābara biē panebadaa. 18 Naārā jaraya mā ũri βada bārāra ābaa dji jare duanane crīcha awara awara duanabarida. Mañ bedeara jūma wārāē sida mā ĩjābaria. 19 Wārāda bārāra crīcha awara awara duananeba ebudā βaya cairādra Ācōrēba bia unu βada. 20 Bārā ābaa dji jare duanane Crito quĩrānebađi carea cobadara quĩrāipa codacaa. Ācōrēmaa mañ co panara wārā araēa. 21 Jūmarā jūēni naēna bādjiza enepedadara cobadaa. Mañne ācagara jarra duanebaria idjaba ācagara beu duanebaria. 22 ¿Bārāra de neē beaca mama ne codi carea? ¿Bārāba Ācōrē ēberārāra igara panlēca? ¿Mañba dji ne neē quedeara perabi panlēca? ¿Mā cārēda jarai? ¿Mañga carea mā bārāra bia jaraica? Mañ carea bia jaraēa.

Crito quĩrānebađi carea cobada

23 Mā bārā jaradiadara dadjirā Boro Jesudeba cawasia. Mañara nāwā βaa: diamasi dadjirā Boro Jesu jidabi naēna idji jawade paβda edasia. 24 Ācōrēa bia βadađe apeđa cōrācuabarađe jarasia: “Edadada. Codada. * Nañra mā cacuaa, bārā carea diabara. Mā quĩrānebađi carea ara nañ quĩrāca o panadua.” 25 Ara mañ quĩrāca ne copedadacarea tazara idji jawade edapeda jarasia: “Nañ tazade βara mā oaa. Mā oadeba Ācōrēba bārā ume bedea djiwidida βabara. Nañ doβadaza mā quĩrānebađi carea doβada.”

* 11:24 Edadada. Codada. Griego bedeađe ācaga cartade mañra neēa.

²⁶ Dadjirã Boro Jesu zebΛΓΛmisa mañ pañ cobΛdaza idjaba mañ tazade bΛ dobΛdaza bārãba idji beudadebemada jara panΛa. ²⁷ Mañ carea bariduaba dadjirã Boro wayaẽ mañ pañda coibΛΓΛ, mañ tazade bΛda doibΛΓΛ, cadjiruada o bΛa. Dadjirã Boro cacuara, oa sida siriẽ bΛda crĩcha bΛa. ²⁸ Mañ pañ coi naẽna, mañ tazade bΛ doi naẽna dadjiza bio acΛida bΛa wārãda dadjirã Boro waya bΛ cawaya. ²⁹ Dadjirã Boro Jesu cacua wayaẽ bΛba mañ pañda coibΛΓΛ, mañ tazade bΛda doibΛΓΛ, Ācõrẽba cawa oya.† ³⁰ Mañ carea zocãrã bārãra cacua biẽ beaa, cacua norrabari beaa, idjaba ĀcΛΓΛ beusidaa. ³¹ BaribΛΓΛ ara dadjiza bio quĩrãcuita acΛdida panΛa jipa o panΛ cawaya. Māwãra Ācõrẽba cawa oẽa. ³² Dadjirã Boro ubaria jipa nĩbadamãrẽã. Māwã dadjirãra nañ ãjũãne bea ume biẽ bΛẽa.

³³ Mañ bẽrã mΛ djabarã, dadjirã Boro quĩrãnebađi carea cobadara obΛdade jũmarãda jĀnãduã ãbaa codi carea. ³⁴ AbΛda jarra bΛbΛΓΛ idji diguida ne coida bΛa. Māwã ãbaa dji jΛrebΛdade Ācõrẽba bārãra cawa oẽa biẽ o panΛ carea. Mãa wađi jaradiaida bΛra jãmaa wãbΛΓΛde jũma jaradiaya.

12

Ācõrẽ Jaureba obi bΛdebema

¹ Djabarã, mΛa quĩrã bΛa Ācõrẽ Jaureba obi bΛdebemada bārãba bio cawadida. ² Bārãba cawa panΛa Ācõrẽ adua beaside baridua carea ãĩ crĩchabadjidada. Mañ bẽrã jΛwaba oda ãcõrẽ beada ãpẽbadjidada. Mañra zocai beaẽ bẽrã bedeadacaa. ³ Mañ carea mΛa quĩrã bΛa bārãba nañda cawadida: Ācõrẽ Jauredeba bedea bΛba Jesura biẽ bΛada acaa. Idjaba Ācõrẽ Jauredeba bedea bΛba Jesura jũmarã Boroada acaa.

⁴ Ācõrẽ Jaure aba bΛba dadjirãa dia bΛa ne quĩrãtanoa ođamãrẽã. ⁵ Dadjirã Boro aba bΛ itea ne quĩrãtanoa obadaa. ⁶ Ācõrẽ aba bΛba dadjirãa ne quĩrãtanoa obi bΛa. IdjiabΛΓΛ dadjirãneba mañra jũma obaria.

⁷ Ācõrẽ Jaureba dadjirãza ne obibaria djabarã jũmarãda carebadamãrẽã. ⁸ Ācõrẽ Jaureba ĀcΛΓΛa dia bΛa idji necawaadeba poya bedeadamãrẽã. Abari Ācõrẽ Jaureba ĀcΛΓΛa dia bΛa idjideba cawapedadada poya jaradiadãmãrẽã. ⁹ Abari Ācõrẽ Jaureba ĀcΛΓΛa dia bΛa poya bio jã pananamãrẽã. Idjaba abari Ācõrẽ Jaureba ĀcΛΓΛa dia bΛa cacua biẽ beara poya biabidãmãrẽã. ¹⁰ Idjaba Ācõrẽ Jaureba ĀcΛΓΛa dia bΛa ne ununacada poya ođamãrẽã. ĀcΛΓΛa dia bΛa poya Ācõrẽneba bedeadãmãrẽã. ĀcΛΓΛa dia bΛa poya cawadãmãrẽã abalba Ācõrẽ Jauredeba bedea bΛda wa jaideba bedea bΛda. Idjaba ĀcΛΓΛa dia bΛa quĩrãtanoa dadjia ũrĩnaca bedeadã bedeadãmãrẽã. Idjaba ĀcΛΓΛa dia bΛa dadjia ũrĩnaca bedeadã jaradara cawa jaradãmãrẽã. ¹¹ Abari Ācõrẽ Jaureba jũma mañra obi bΛa. Idjia dadjirãza obi bΛa idjia quĩrã bΛ quĩrãca.

¹² Dadji cacuara aba bΛa. BaribΛΓΛ dadji cacuade ne jũmada eropanΛa. Critora idji jã bea ume ara mañ quĩrãca panΛa. ¹³ ĀcΛΓΛ dadjirãra judiorã, ĀcΛΓΛa judiorãẽa, ĀcΛΓΛa nezocarãa, ĀcΛΓΛa nezocarãẽa.

† 11:29 ĀcΛΓΛa crĩchabadaa Pauloba “Jesu cacua wayaẽ bΛ” aside jara basida “Jesu ãberãrã wayaẽ bΛ.”

Baribara abari Ācōrē Jaureba dadjirā jūmarāda cacua abade ħasia.* Jūma dadjirāba abari Ācōrē Jaureda edasidaa.

¹⁴ Dadji cacuade ne jūmada eropanāa. Baribara dadji cacuade beara abarica beaēa. ¹⁵ Dadji jirūba jaraibara: “Māra jawae bēra naļ cacuadebemaēa,” maļba ħwārāda dadji cacuadebemaēa? ¹⁶ Idjaba cawaraļba jaraibara: “Māra dauē bēra naļ cacuadebemaēa,” maļba ħwārāda dadji cacuadebemaēa? ¹⁷ Dadji cacuade ababe dauda ħabara ħcārēba ūrcasi? Dadji cacuade ababe cawaraļda ħabara ħcārēba ħcasi? ¹⁸ Ācōrēba dadji cacuade ne jūmada ħasia idjia quīrā ħada quīrāca. ¹⁹ Dadji cacuade beara jūma abarica ħadabara cacuara neē bacasia. ²⁰ Dadji cacuade ne jūmada eropanāmīna dadji cacuara aba ħa.

²¹ Maļ bēra dauba jawaa poya jaraēa: “Ba neē māra bia baya.” Idjaba boroba jirūa poya jaraēa: “Bārā neē māra bia baya.” ²² Wārāda naļ cacuade beara ħaraļ dadjirāmaara mācua siriē beaa. Baribara maļga neē dadji cacuara bia ħacaa. ²³ Idjaba naļ cacuade bea dadjirāmaara mācuaē beara biara djiobadaa bia ununamārēā. Idjaba naļ cacuade bea dadjia unubidiē panara quīrācuīta mērābadaa. ²⁴ Baribara dadji cacuade quīrāwārēā beara mērānaca. Ācōrēba dadji cacuade beara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sida osia bia wagađamārēā. ²⁵ Māwā osia dadji cacuara biē berāmārēā, ātebāra dadji cacuade beara dji careba pananamārēā. ²⁶ Dadji cacuadebemada aba puaiabara, jūmaena puabaria. Ara maļ quīrāca dadji cacuadebemada aba bia jarađibara, jūmaena capipia babaria.

²⁷ Ara maļ quīrāca bārāra jūma ābaa Crito cacua quīrāca panāa. Bārāra idji cacuadebemaēa. ²⁸ Ācōrēba djabarā tāēna Jesucritoba diabueđarāda naārā ħasia. Maļare idjideba bedebadarāda ħasia. Maļare idji beđea jaradiabadarāda ħasia. Maļare ħaraļda ħasia ne ununacada poya ođamārēā, ħaraļda ħasia cacua biē beara poya biabiđamārēā, ħaraļda ħasia djabarā carebađamārēā, ħaraļda ħasia djabarā cawa jipa edeđamārēā, idjaba ħaraļda ħasia quīrātaoa dadjia ūrīnaca beđeade beđeādamārēā. ²⁹ Ķjūmarāda Jesucritoba diabueđarāca? Ķjūmarāda Ācōrēneba bedebadarāca? Ķjūmarāda Ācōrē beđea jaradiabadarāca? Ķjūmarāba ne ununacada poya obadaca? ³⁰ ĶĀcōrēba jūmarāa diasica cacua biē beara poya biabiđamārēā? ĶĀcōrēba jūmarāa diasica dadjia ūrīnaca beđeade poya beđeādamārēā? Ķjūmarāba dadjia ūrīnaca beđeade jarađara poya cawa jarađica? ³¹ Ācōrē Jaureba obi ħađebema dji biara carebaida beđra jarađada.

Jābe māra bārāa cawabiya sāwā ne jūmada poya biara o pananida.

13

Quīrāda ne jūma cāyābara biara ħa

¹ Māda naļ ējūāne bea beđeade beđeaiabara idjaba bajānebema nezoca beđeade beđeaiabara, maļne quīrāda neē ħabara, māra jiorro ođa jiguabari quīrāca wa pīrāchiru jiguabari quīrāca ħa. ² Māda Ācōrēneba beđeaiabara, Ācōrēba crīcha cawabiē beđada jūma cawa ħabara, Ācōrē necawaada jūma cawa ħabara, idjaba sođeba wārāda jā ħađeba eyada

* 12:13 ħasia. Griego beđeade ħa ħa “borocuesia.” Naļ versículoē maļ beđeaba jaraē ħa baidoē borocueādebemada, ātebāra jara ħa Ācōrē Jaureba Crito jā ħara idji ume ābaa ħađeādebemada.

poya äyã ðababara, maãne quĩrĩãda neẽ ðababara, mãra ara jãwãbema quĩrĩãca ðaa. ³ Ne jũma mãa erobãda ne neẽ quẽdeaa diaibabara idjaba Æcõrẽ carea ara mãdjida idu bá beababara, baribabara quĩrĩãda neẽ ðababara, mãra ara jãwãbema quĩrĩãca ðaa.

⁴ Quĩrĩã erobãba jũma droa ðaa, djãrãra quĩrã djuburiabaria, djãrãba erobãra awuacaa, djãrã cãyãbara biara ðada jaracaa ni dji dromada crĩchacaa. ⁵ Quĩrĩã erobãba djãrãra wayabaria, ababe idji iteababara crĩchacaa, maãrĩã carea quĩrũcaa, djãrãba idji biẽ odara quĩrãdoabaria. ⁶ Quĩrĩã erobãra ne cadjirua carea ðasridacaa, ãtebabara jũma wãrã careababara ðasridabaria. ⁷ Quĩrĩã erobãba djãrãba biẽ odara jũma droabaria, ne jũma biada ijãbaria, jũma bia odjamãrẽã jããbaria, idjaba ne jũmane droa ðabaria.

⁸ Quĩrĩãra jõcaa. Baribabara ewari aba Æcõrẽneba bedeabadara waa bedeadaãa, dadjia ùrĩnaca bedeade bedeabadara waa bedeadaãa, Æcõrẽ Jauredeba cawapedada jaradiabadaba waa jaradiadaãa. ⁹ Dadjirãba ababe maãrĩ cawa panãa idjaba Æcõrẽneba maãrĩ bedeabadaa. ¹⁰ Baribabara dji biara ða zebabara maã maãrĩ ðara jõya. Maãne ne jũmada cawadia. ¹¹ Mã wadi caibe queraside warra zaque quĩrĩãca bedeabadjia idjaba warra zaque quĩrĩãca crĩchabadjia. Baribabara drõã bedacarea warra zaque quĩrĩãca ðadara idu ðasia. ¹² Ara nawena dadjirãba Æcõrẽnebemada jarijaria unu panãa quĩrã acãbadade unu panãa quĩrĩãca. Baribabara ewari aba dadjirãba jũma ebuda ununia sãwãbabara ðada. Ara nawena mãa maãrĩ cawa ðaa, baribabara ewari aba jũma cawaya Æcõrẽba mã cawa ða quĩrĩãca. ¹³ Naã ùbea panãra jõcaa: ne jũma biada ijã baida, jũma bia odjamãrẽã jãã baida idjaba quĩrĩãda. Baribabara maã ùbeadebemada quĩrĩãda biara ðaa.

14

Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeabadadebema

¹ Quĩrĩãda biara ëpẽnadua. Idjaba Æcõrẽ Jaureba obi ðara jũma o quĩrĩãnadua. Baribabara biara Æcõrẽneba bedeadaida quĩrĩãnadua. ² Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã ðaba ëberãrãa bedeã ðaãa, idjia jarababara ni ababãba cawa ùrĩnaca bẽrã. Ababe Æcõrẽã bedeã ðaa. Dadjia cawadacada Æcõrẽ Jauredeba bedeã ðaa. ³ Baribabara Æcõrẽneba bedeã ðaba ëberãrãa bedeã ðaa biara ijãnamãrẽã, zareaara beadãnamãrẽã, idjaba sobiadãnamãrẽã. ⁴ Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã ðaba ara idjida careba ðaa biara ijãã carea. Baribabara Æcõrẽneba bedeã ðaba djabarãda careba ðaa biara ijãnamãrẽã.

⁵ Mãmaarã jũma bãrãra dadjia ùrĩnaca bedeade poya bedeabãdabara bia ðacasia. Baribabara jũmarãda Æcõrẽneba poya bedeabãdabara biara ðacasia. Wãrãda dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã cãyãbara Æcõrẽneba bedeada biara ðaa. Baribabara ababãba dadjia ùrĩnaca bedeade bedeapedã cawa jaraibabara, maã sida bia ðaa. Djabarãba cawa ùrĩnapeda Æcõrẽra biara ijãnia. ⁶ Maã carea djabarã, mãda bãrãmaa wãpedã dadjia ùrĩnaca bedeade bedeãibabara, ¿bãrãda sãwã carebai? Carebaãa. Baribabara dadjia ùrĩbada bedeade Æcõrẽba mãa cawabidada jaraibabara, wa Æcõrẽ necawaadeba bedeãibabara, wa Æcõrẽneba bedeãibabara, wa Æcõrẽ bedeada jaradiaibabara poya carebaya.

7 Ara mañ quĩrãca abalaba chiruda wa arpada zaibaral baribaral jipa zaẽbaral, jĩgua ðamĩna dadjia cawadaẽa cãrẽ trããbida za ðada. 8 Cachiru sida jipa zaẽbaral, çsordaorãda sãwã isabe cobeadi djõni carea? 9 Ara mañ quĩrãca bãrãba ùribada bedeade bedeadaẽbaral, eberãrãba çsãwã cawadi bãrãba jara panada? Mãwã bedeadibaral, bãrãra ara jãwã bedea panal. 10 Nañ eñũãne bedea quĩrãtanooa baraa. Mañ bedeaza dji cawa ðaba cawa ùribaria. 11 Baribaral mãa mañ bedeada adua ðabaral, dji bedeabaralmaarã mãra drua ãibema quĩrãca ðaa, idjaba mãmaarã idjida drua ãibema quĩrãca ðaa. 12 Bãrãra ara mañ quĩrãca beaa. Æcõrẽ Jaureba obi ðara bãrãba bio o quĩrã panal bãrã djabarã carebai careabemada biara o quĩrãnadua ãdjirãba biara Æcõrẽra jãnamãrẽã.

13 Mañ carea dadjia ùrĩnaca bedeade bedea ðaba Æcõrẽa iwidida ðaa ara idjia jaradara poya cawa jarai carea. 14 Dadjia ùrĩnaca bedeade mãa Æcõrẽa iwidibaral, mã jaureba iwidi ðaa. Baribaral mãa adua ðaa cãrẽda iwidi ðada. 15 Mãwãra çsãwã jipaara oi? Mã jaureba Æcõrẽa iwidiya baribaral mãa cawa ða bedeade bida iwidiya. Mã jaureba Æcõrẽa bia jara trããya, baribaral mãa cawa ða bedeade bida trããya. 16 Ba jaureba Æcõrẽa bia bedeabaral, ðaa jarada cawa ùrcaba çsãwã wãrãana ai? 17 Wãrãda ðaa mãwã bedeabaralde Æcõrẽa bia bedea ðaa, baribaral dewararãda carebaẽ ðaa biara jãnamãrẽã. 18 Mãa Æcõrẽa bia ðada abaria mãra bãrã cãyãbara dadjia ùrĩnaca bedeade auduara bedeabari bãrã. 19 Baribaral djabarã dji jare duanane mãmaarã dadjia ùrĩnaca bedeade dãrã bedei cãyãbara biara ðaa dadjia ùribada bedeade dãrãẽ jaradiaida.†

20 Djabarã, warra zaquerã quĩrãca beadadua. Ædjirãba cadjiruada bio adua panal. Baribaral Æcõrẽ Jaureba obi ðadebemada drõãrã quĩrãca crĩcha beadadua. Waa warra zaquerã quĩrãca crĩcharãnadua. 21 Æcõrẽ Bedeade nãwã ðal ðaa: “Dadjirã Boroba jara ðaa: mãra nañ puru ume drua ãibemarã itedeba, ãdjia ùrĩnaca bedeabada eberãrãneba bedeya. Mãwãmĩna mã bedeara ùrĩ ama panania.”‡ 22 Mãlba cawa panal dadjia ùrĩnaca bedeade bedeira Jesu jã bea carea ðãẽda, ãtebaral Jesu jãẽ beaa unubi ðaa Æcõrẽba cawa oida. § Baribaral Æcõrẽneba bedeira Jesu jã bea carea ðaa, Jesu jãẽ bea carea ðãẽa. 23 Mañ carea djabarã abaa dji jare duanane jũmarãda dadjia ùrĩnaca bedeade bedea duanabaral, mãne Æcõrẽ Jesu jãẽ beada wa Æcõrẽ bedea ùrĩ quĩrã beada eda zesidara çãdjia jaradaẽca bãrãra quĩrãẽ duanada? 24 Baribaral jũmarãda Æcõrẽneba bedeadibaral, mãne Jesu jãẽ ðada wa Æcõrẽ bedea ùrĩ quĩrã ðada eda zesira bãrãba jara panal ùrĩ ðadeba idjia cawaya cadjirua obarida idjaba Æcõrẽ quĩrãpita bedeade ðada. 25 Idji sode mẽrã erobadara ebuda cawaya. Mãne chĩrãborode cobepeda Æcõrẽa bia bedeya idjaba jaraya Æcõrẽra wãrãda bãrã ume ðada.

Æbaa dji jarebada de jũma quĩrãipa odadua

* **14:16** Wãrãana ai. Griego bedeade ðal ðaa: “Amén.” Mãl bedeara hebreo bedea. Crĩchada umé jara ðaa. Edaude jara ðaa “bia ðaa mãwã baida” idjaba edaude jara ðaa “wãrã.” † **14:19** Dãrã bedei. Griego bedeade ðal ðaa “bedea die mil.” Dãrãẽ. Griego bedeade ðal ðaa “bedea juesumabe.” ‡ **14:21** Isaía 28:11-12. Æcõrẽba israelerãa jarasia ãdjia jããne panal carea drua ãibemarãba ãdjirãra ãyã ededida. § **14:22** Jesu jãẽ beaa unubi ðaa Æcõrẽba cawa oida. Griego bedeade mãra ebuda ðãẽa.

²⁶ Mañ carea djabarã, ¿sãwã jipaara odi? Bãrã ábaa dji jãre panãne ãcãrãba trããbi ãcõrẽ Bedeadebemada trããnida panãa, ãcãrãba ãcõrẽ bedeara jaradiadida panãa, ãcãrãba ãcõrẽba cawabidada jaradida panãa, ãcãrãba dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadida panãa, idjaba ãcãrãba mañ bedeadara cawa jaradida panãa. Baribãrã jũma maãgãra odida panãa djabarãba biara ìjãnamãrẽã. ²⁷ Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadibãrã, djaba umé wa ùbeabe mãwã bedeadida panãa. Baribãrã aba aba bedeadida panãa. Bedeadacarea abããba mañ bedeadara cawa jaraida ããa. ²⁸ Baribãrã djabarã ábaa dji jãre panãne mañ bedeada cawa jarabarida neãbãrã, dadjia ùrĩnaca bedeade bedea quĩrãã ããra chupea bãida ããa. Idji crĩchade ãcõrẽãa chupea bedeaida ããa.

²⁹ Ara mañ quĩrãca ãcõrẽneba bedeadadara umé wa ùbea bedeadida panãa. Mañne jũmarãba ádjia bedea panãra quĩrãcuita ùrĩnida panãa wãrã cawaya. ³⁰ Djaba aba bedea ããde ãcõrẽba dji ùrĩ duanãnebema abããa ne cawabisira, dji bedea ããba mañ djabara idu bedeadida ããa. ³¹ Jũmarãda aba aba ãcõrẽneba bedeadida panãa cawa wãnamãrẽã idjaba biara ìjãnamãrẽã. ³² ãcõrẽneba bedeadarira cawaãne bedea nũmecaã, átebãrã poya jããbaria bedei carea. ³³ ãcõrẽba ããga nũmebicaã, átebãrã necai bãida diabarãa.

³⁴ ãcõrẽ eberãã ábaa dji jãreãdaza wẽrãrãra bedeadidẽ panãa, átebãrã chupea ùrĩnida panãa. Ádji quĩma bedeara ìjã beadida panãa judiorã leyba jara ãã quĩrãca. ³⁵ Wẽrãrãba iwidi quĩrããnibãrã, diguida panãne ádji quĩmaa iwidiãdida panãa. Djabarã ábaa dji jãre duanãne wẽrã bedeara biẽ ããa.

³⁶ ¿ãcõrẽ bedeara bãrãneba zesica? ¿Ababe bãrãmaa zesica? ³⁷ Bariduaba ãcõrẽneba bedeadarida crĩcha ããbãrã, wa ãcõrẽ Jauredeba ne o ããda crĩcha ããbãrã, mañ eberãba jaraya mãã nañ cartade ããbãrãra dadjirã Boroba obi ããda. ³⁸ Bariduaba maãgãda igarãbãrã, idji sida igarãdadua.

³⁹ Mañba djabarã, biara jãrãdadua ãcõrẽneba bedeadida. Idjaba dadjia ùrĩnaca bedeade bedeadadara idu bedeadidadua. ⁴⁰ Baribãrã jũmaena quĩrãcuita quĩrãipa odadua.

15

Crito ãrẽbadadebema

¹ Mañ awara djabarã, mãã bãrãã quĩrãnebabiyã bedea bia Jesu-critodebema mãã bãrãã jaradiadada. Mañ bedeara bãrãba mãneba cawasidaã idjaba bio ìjã panãa. ² Mãã jaradiadara wãrãda ìjã panãnibãrã, ãcõrẽba eãrã edaya. ìjã panãneãbãrã, bãdji quĩrããbe ìjãsidãa.

³ Mãã cawada crĩcha dromaara ããda naãrã bãrãã jaradiasia. Naãgã basía: Citora dadjirã cadjirua carea beusia ãcõrẽ Bedeade ãã ãã quĩrãca.*

⁴ Idjira tãbarisidaã, mañbe ewari ùbeade beu ããdada ãrẽbasia ãcõrẽ Bedeade ãã ãã quĩrãca.† ⁵ ãrẽbadacarea ara idjida Pedroa unubisia.‡ Mañare idjia doce edadãrãã ara idjida unubisia. ⁶ Mãwãnacarea ara idjida djabarã quiniento auãu ábaa panãã unubisia. Ádjirãnebemada ãããã jãidãsidãã baribãrã zocãrã wadibidã zocai panãa.

* **15:3** Isaia 53:5-12. † **15:4** Salmo 16:8-11; Isaia 26:19. ‡ **15:5** Pedro. Griego bedeade ãã ããa “Cepa.”

⁷ Mañ quiniento djabarāba Jesu unupedadacarea ara idjida Santiagoa unubisia. ⁸ Māwānacarea ara idjida jūma idjia diabuedarāa unubisia.

⁸ Jirūare māa unubisia. Māra warra aradagada quīrāca dji biē badamīna māwā unubisia.* ⁹ Wārāda māra Jesucritoba diabuedadebema dji edaara bla. Ācōrē ēberārā biē oi carea ēpē bada bērā bia blaē ēberārāba māra idjia diabuedada jaradamārēā. ¹⁰ Baribara Ācōrēba idji biadeba māra basia Jesucritoba diabuedada bamārēā. Idji quīrābe māra māwā blaē basia. Ātebala jūma Jesucritoba diabuedarā cāyābara māa idji itea auđuara o bla. Baribara ara mādjiđeba māwā oē bla. Ācōrēbala idji biadeba māra careba bla māwā omārēā. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarāba idjiđebemada jaradia panabara wa māa jaradia babara, abarida jaradia panala. Idjaba bārāba ara mañ beđeara ijasidaa.

Djabarā beupedada lrēbadidebema

¹² Dairāba Crito lrēbadadebemada jaradia panala. Māda zswā lara bārānebemaba beupedadara lrēbadaēana a panala? ¹³ Beupedadada lrēbadaēbala, małba jara bla Crito sida lrēbaē basida. ¹⁴ Critoda lrēbaē basibara, māwāra dadji quīrābe jaradia panala idjaba bārāba bādji quīrābe idjira ija panala. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda lrēbaē basibara, Ācōrēba idji lrēbabisiada abadae daiba Ācōrēnebemada sewada jara panala. Wārāda beupedadada lrēbadaēbala, małba jara bla Crito sida lrēbaē basida. ¹⁷ Critoda lrēbaē basibara, bādji quīrābe idjira ija panala idjaba wadibida cadjiruade panala. ¹⁸ Māwāra jūma Crito ija bea beupedadara aduasidaa. ¹⁹ Dadjirāba Critodeba ababe naļ ējūāne bia beadida crīcha panabara, jūmarā cāyābara mīa djuburiara panala.

²⁰ Baribara Ācōrēba wārāda Critora beu badada lrēbabisia. Beupedadadebemada idjida dji naārā lrēbadaa. Māwā Ācōrēba unubisia jūma idjiderā sida wārāda lrēbadaida. ²¹ Ēberā ababab cadjirua oda carea dadjirāra beudia. Ara mañ quīrāca ēberā ababab bia oda carea dadjirāra lrēbadaida. ²² Jūmarāda Adalneba zepedada bērā beubadaa. Ara mañ quīrāca Critodeba jūma idjiderāda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naārā lrēbasia. Idji waya zebara idjiderāda lrēbadaida. ²⁴ Māwānacarea naļ ējūāra jōya. Mañ ewaride Critoba jai bororāda, jai dromarāda, jai mēsrā bea sida jūma poyaya. Małbe idji puruda dadji Zeza Ācōrēa diaya.

²⁵ Wārāda Critora jūmarā boroda baida bla aba jūma idji dji quīrūra poyabara.† ²⁶ Jirūare idjia dadji beuira jōbiya, małga sida idji ume dji quīrū bērā. ²⁷ Ācōrē Bedeade jara bla: “Bla ne jūmada idji jawaeda basia.”‡ Ne jūma Crito jawaeda basida jara bamīna ebuda bla Ācōrēba ara idjida Crito jawaeda blaē basida. Ācōrēbala ne jūmada Crito jawaeda basia. ²⁸ Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea ara idjida Ācōrē jawaeda beya Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda bla quīrāca. Māwābala Ācōrēba ne jūmada idji jawaeda erobaya.

²⁹ Beupedadada lrēbadaēbala, zcārē cārēā lara beupedada cacuabari borocue panala? Ācōrēba beupedadara lrēbabibala, zcārē cārēā

§ 15:7 Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basia. * 15:8 Hecho 9:1-6.

† 15:25 Aba jūma idji dji quīrūra poyabara. Griego bedeade nāwā bā bla: “Aba idji jirū edre babara.” ‡ 15:27 Salmo 8:6.

ãdjirã cacuabari borocuedi? §³⁰ Idjaba beupedaada ãrëbadaẽbãrã, çdaira cârë cârëã Jesucrito bedea carea ewariza minijichiae bia mïga panã? ³¹ Djabarã, bãrãba dadjirã Boro Jesucrito ïjã panã carea mïra wãrãda ßãsrída ßãa. Wãrãda jaraya: ewariza crïcha ßãa ëberãrãba mïra Jesu bedea carea beadida. ³² Epeso purude Æcõrë bedea jaradiai carea mïra bia mïgasia animarã cadjirua ßea ume djõ ßãa quïrãca.* Beupedaada ãrëbadaẽbãrã, çmã bia mïgada carea cârë biada edasi? Wãrãda dadjirã ãrëbadaẽbãrã, biara ßãa oðida ãcãrãba jarabada quïrãca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bërã.”†

³³ Idu cürügabirãnadua. Bãrãda cadjirua obadarã ume ãbaa nïbadibãrã, ãdjirãba bãrã bia nïbabadara ãrïnia. ³⁴ Jipa crïchadadua. Cadjiruada waa orãnadua. Æcãrã bãrãnebemaba Æcõrëra adua ßea. Maã carea bãrãra perãdida panãa.

Djabarã ãrëbabadade ãdji cacua sãwã baidebema

³⁵ Æcãrãba iwididiscada: “çBeupedaada sãwãbãrã ãrëbadi? çãdjirã cacuara sãwã beadi?” ³⁶ çDji mãwã iwidi ßãra crïcha neẽ tabãa! Ne uda tunubãrãde dji tara ßerawabaria. ³⁷ Trigoda uibãrã wa baridua tada uibãrã, dji ßãwãrãda ucaa ãtebãrã dji tadãrã ubaria. ³⁸ Baribãrã maã tadeba Æcõrëba dji ßãwãrãda tunubibaria idji baida ßãa quïrãca.

³⁹ Naã ëjũãne zocai ßeara abari cacua quïrãca ßeaẽa. Æberã cacuara awara ßãa, animarã cacuara awara ßãa, ïbana cacuara awara ßãa, beda cacuara awara ßãa. ⁴⁰ Idjaba bajãne ne quïrãtanoa baraa. Naã ëjũãne bida ne quïrãtanoa baraa. Baribãrã bajãne ne biya quedeara awara ßea. Naã ëjũãne ne biya quedeara awara ßea. ⁴¹ Æmãdau ãnaara awara ßãa, jedeco ãnaara awara ßãa, chïdau ãnaara awara ßãa. Chïdauza ãnaara awara ßea.

⁴² Beupedaada ãrëbadira ne uda quïrãca ßãa. Cacua ßerawabarida joubadaa baribãrã cacua ßerawacada ãrëbaya. ⁴³ Cacua biaẽda joubadaa baribãrã cacua biya quiruda ãrëbaya. Cacua ãßãaẽ ßãda joubadaa baribãrã cacua ãßãa ßãda ãrëbaya. ⁴⁴ Naã ëjũãnebema cacuada joubadaa baribãrã bajãnebema cacuada ãrëbaya. Naã ëjũãnebema cacuada ßãbãrã bajãnebema cacua sida ßãa.

⁴⁵ Æcõrë Bedeade ßã ßãa: “Nabema ëberã Adaã abadara Æcõrëba zocai ßabisia.” Baribãrã Crito dji jirũarebema Adaã abadada ßãsia idji jau-redeba zocai baida diamãrëã. ⁴⁶ Bajãnebema cacuada naãrãbema cacuaẽa, ãtebãrã naã ëjũãnebema cacuadrã dji naãrãbema. Dji naãrãbema cacua jõnacarea bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ëberã Adaã abadara egoro oða basia. Jirũarebema ëberã Jesucrito abadara bajãnebema. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oða basia. Ara maã quïrãca naã ëjũãnebemarãba eropanaa. Baribãrã Critoba bajãnebema cacuada erobã quïrãca bajãnaa wãbãda ëberãrãba eropania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ëberã egoro oða quïrãca panãa idjaba bajãneba zeda ëberã Crito quïrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mãa naãda jaraya: naã ëjũãnebema cacuara Æcõrë bajãnebema purude poya ßaẽa. Cacua ßerawabarira cacua ßerawacama poya ßaẽa. ⁵¹ Ærïnadua. Æcõrëba naẽna cawabiẽ badara mãa cawabiya: jũma dadjirãra beudaẽa, ãtebãrã cacua quïrã awara panenia. ⁵² Cawaẽne, daupica edabãrãde, jirũarebema cachiru jiguabãrãde mãwã quïrã awara

§ 15:29 Corintodebema djabarãba dji beupedaada cacuabari borocue pananamïna Æcõrë Bedeade jaracaa dadjia mãwã oðida panãa. * 15:32 Hecho 19:23-41. † 15:32 Isaia 22:13.

panenia. Wārāda Ācōrē cachirura jĩguaya. Mañne beupedadada cacua ārĩnacade ārēbadia. Idjaba dadjirā wadi zocai beara cacua quĩrā awara panenia. ⁵³ Dadjirā cacua ārĩbarira cacua ārĩcada beya. Dadji beuida ʙa cacuara beuca cacuada beya. ⁵⁴ Nañ cacua beuida ʙara cacua beuca bebʙarʙade Ācōrē Bedeade ʙá ʙa quĩrāca wārāda ʙaya. Nāwā ʙá ʙa: “Ācōrēba dadji beuira jōbisia.” † ⁵⁵ Idjaba ʙá ʙa:

Beuba waa poya beubiēa. Beuba waa poya puabiēa. §

⁵⁶ Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi ʙa dadjirāba cadjirua obadada. Cadjiruada obada bērā beudia. ⁵⁷ Baribʙarʙa Ācōrēba ʙia ʙada adida panʙa dadjirā Boro Jesucritodeba beudidebemada ēdʙa edada bērā. ⁵⁸ Mañ carea mʙ djabarā, bio ĩjā pananadua. Dadjirā Boro ʙa quĩrā ʙara bio ēpē odadua. Bārāba cawa panʙa dadjirā Boro itea o panʙa bādji quĩrābe o panʙeda.

16

Djabarā Jerusaleñnebema itea parata jʙarʙa pepedada

¹ Mañ awara bārāba djabarā Jerusaleñnebema itea parata jʙarʙa pepedadebemada mʙa jaraya. Mʙa djabarā Galacia druadebemarāa jarada quĩrāca odadua. ² Nabema ewari domiaza bādji edabʙadebemada waga ʙadadua. Māwāra mʙ jūēbʙarʙade bārāba ewabe jʙarʙa pedae. ³ Mʙ jūēbʙarʙade djabarā bārāba edabʙadada mʙa Jerusaleñnaa parata diade diabueya. Djabarā Jerusaleñnebemarāba ādjira ʙia edadamārēā mʙa ādji ume cartada ʙá diabueya. ⁴ Baribʙarʙa bārāmaara mʙ sida wāida ʙia ʙabʙarʙa, ādji ume wāya.

Paulo Corintodaa wāida crĩchada

⁵ Mʙra naārā Macedonia druadaa wāida ʙa. Mañbe bārāmaa wāya. ⁶ Mʙra bārā ume dārāisicada. Āībērā jūma nañ doidaara ʙaisicada. Mañbe bārāba mʙra poya carebadia mʙdji wābʙarʙama ʙia wāmārēā. ⁷ Ara nawena poya dārā ʙaē bērā mʙa bārāra acʙe wā quĩrāēā. Baribʙarʙa dadjirā Boro quĩrāibʙarʙa, bārāmaa wābʙarʙade dārāica ʙa. ⁸ Nama Epeso purude ʙaya aba Pentecoste ewari droma jōbʙarʙadaa.* ⁹ Nama mʙ ume dji quĩrūda baramīna nawena poya Ācōrē bedeara ʙia jaradia ʙaya idjaba zocārāba ĩjābʙadaa.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārāma jūēibʙarʙa, idjira bārā tāēna ʙia edadadua wayarāmārēā. Dadjirā Boro quĩrā ʙara idjia ʙia o ʙa mʙa o ʙa quĩrāca. ¹¹ Mañ carea idjira igararānadua, ātebʙarʙa carebadadua mʙ acʙe zebʙarʙade necai zemārēā. Mʙa, dewara djabarā ʙida idji zeida jʙā panʙa.

¹² Dadjirā djaba Apoloa mʙa bedeada djuburiasia dewara djabarā ume bārā acʙe wānamārēā. Baribʙarʙa ara nawena idjira wā quĩrāē ʙa. Poya wābʙarʙade wāya.

Pauloba nañ cartade jĩrūare ʙada

† **15:54** Isaia 25:8. Ācōrēba dadji beuira jōbisia. Griego bedeade nāwā ʙá ʙa: “Dji poya ʙaba beuira mĩbuesia.” § **15:55** Osea 13:14. Griego bedeade mañ versículoda nāwā ʙá ʙa: “Beu, ʙa cūmiara sāma ʙa? Joubada uria, ʙa poya badara sāma ʙa?” * **16:8** Judiorāba ādji Egiptodeba ēdʙapedada quĩrānebada ewari odacarea cincuenta ewari ʙade ādji néu naārā ewapedada carea ʙarʙsida obada ewarida obadjidaa. Mañ ewari dromara Pentecoste abadjidada. Levitico 23:15-16.

¹³ Quĩrãcuita beadadua. Jesucritora bio ãjã pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴ Ne jũma bãrãba obadara quĩrãneba oadua.

¹⁵ Djabarã, bãrãba cawa panã Acaya druade Estepanaba, idji eberãrã bida naãrã Jesura ãjãsidada idjaba adji crĩchara bãcãdada jũma djabarã carebadi carea. ¹⁶ Mãa bãrãa beadea djuburiaya adjira, jũma adji quĩrãca bea sida epẽnamãrẽã. Jũma ãcõrẽ traju o panãra, djabarã careba panã sida epẽnadua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Portunatoda, Acaico sida mãma jũepedada bẽrã bãsrída bãa. ãdjirãba bãrã cacuabari mãra careba panãa. ¹⁸ ãdjirãba mã sora bãsrídabísidaa bãrã so bãsrídabípedada quĩrãca. ãdjirãnebemada, djabarã adjirã quĩrãca panã sida bia crĩchadadua.

¹⁹ Djabarã Asia druadebemaba quĩrã panãa bãrãra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawẽrã Priscilaba, djabarã adji dede abaa dji jãrebada bida dadjirã Boroðeba quĩrã panãa bãrãra bia pananida. ²⁰ Djabarã jũmarãba quĩrã panãa bãrãra bia pananida. Wãrã quĩrãneba dji bia edadadua.†

²¹ Mãra Paulo. Naãgã beðeara ara mãdji jãwaba bãbãgãa.

²² Bariduaba dadjirã Boro Jesucritoda quĩrããéããã, ãcõrẽba maã eberãra biẽ bãya. ¡Zedua, dadjirã Boro!

²³ Mãa quĩrã bãa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba baida. ²⁴ Jesucritodeba mãa bãrãra wãrãda quĩrã bãa.‡

† **16:20** Wãrã quĩrãneba. Griego bedede bã bãa: “Isõ bia quirudeba.” ‡ **16:24** Griego bedede ãcããã cartade jĩrũare bã bãa: “Bia bãa mãwã baida.”

2 CORINTO UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛDA DJABARÃ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarã Corintodebema itea bΛdacarea Pauloeba naã cartada bΛsia. Dewara carta bea cãÿãbara naã cartade ara idjidebemada ebudaara bΛsia.

Djabarã Corintodebemaba carta Pauloeba naãrã bΛdada acΛdapeda ïjãsidaca bΛa. Maã carea abaaba cadjirua o badada Pauloeba quĩrãdoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ãdjia cadjirua o pananada igarapedada bẽrã (7:2-16). BaribΛΓΛ λCΛΓΛ eda zedapeda jara panesidaa Paulora wãrãda Jesucritoba diabuedaẽda. ãdjia jarabadjidaa Pauloeba mamaa wãÿaana apeda wãẽ bΛ bẽrã sewaida bΛda (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidaa ãdjia parata djabarã Jerusaleãnebema itea jΛΓΛ pebadaara Pauloeba ara idji itea edabarida. Maã awara jarabadjidaa ãdjida Jesucritoba diabuedarã dji dromarãda (11:4). Djabarãba maã eberãrã bedeada ïjãpedada bẽrã Pauloeba cawa crĩchaẽ besia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloeba bΛsia Jesucritoba idjira wãrãda diabuedadebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida bΛ bΛa. Maã awara jara bΛa ãdjirã acΛde wãbΛΓΛde waẽi cadjirua o beara quĩrã djuburiaẽda. Capítulo 8deba aba 9daa bΛ bΛa sãwã parata djabarã Jerusaleãnebema itea jΛΓΛ pedida panada.

Naã cartade dji crĩcha dromada 5:20de bΛ bΛa: “Daira Critoba diabuedarãa. Daideba ãcõrẽba bãrãa bedeã djuburia bΛa idji ume ibiadamãrẽã. Daiba Crito trãneba bãrãa bedeã djuburiabΛdaa: ãcõrẽ ume ibiadada.”

Naã cartade Pauloeba naãrã bΛda

¹ Mãra Pauloeba. ãcõrẽba quĩrãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirã djaba Timoteora mã ume bΛa. Naã cartara bΛbΛΓΛa ãcõrẽ eberãrã Corinto purudebema itea, jũma idji eberãrã Acaya druade bea itea bida. ² Mãa quĩrã bΛa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba necai baira bãrãa dia pananida.

Paulo mĩgada

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽa bia bedeadida panΛa. Idjira dadjirã quĩrã djuburiabari Zezaa, dadjirã sobiabibari ãcõrẽa. ⁴ Ne jũmane bia mĩga panΛne idjia daira sobiabibaria dewara bia mĩga beada sobiabidamãrẽã idjia dai sobiabida quĩrãca.* ⁵ Wãrãda Crito carea daira bio bia mĩgabadamĩna idjideba ne jũmane sobiabadaa. ⁶ BaribΛΓΛ daira mãwã bia mĩga panΛa bãrã sobiadamãrẽã idjaba cadjiruadebemada eδrΛdamãrẽã. ãcõrẽba dai sobiabibΛrΛde bãrã sida daideba sobiabadaa. Mãwã bãrãra dai quĩrãca bia mĩgabΛdade poya droaẽdia. ⁷ Daiba cawa panΛa bãrãba ãcõrẽra wãrãda bio ïjã panΛda. Cawa panΛa bãrãra dai quĩrãca bia mĩgabadamĩna ãcõrẽba bãrãra dai quĩrãca sobiabibarida.

⁸ Djabarã, daiba quĩrã panΛa bãrãba cawadida daira Asia druade wãrãda bia mĩga panasidada. Jãcua mĩga panana bẽrã waa poya

* 1:4 Isaia 40:1.

droadæda crīchasiḁaa. Abeda poya zocai ēdrædaēda crīchasiḁaa. ⁹ Wārāda daira beadida crīchasiḁaa. Baribæra jūma māwāsia ara daduba poya ēdrædida crīcharānāmārēā ātebæra beupedada īrēbabibari Ācōrēba ēdra bæida ijānamārēā. ¹⁰ Idjia dai beadidebemada ēdra bæsia idjaba wayacusa beadida crīchasiḁara ēdra bæya. Daiba wārāda ijā panla idjia dai beadidebemada ēdra bæ baida. ¹¹ Bārā bida dai carea Ācōrē iwidi panlneba careba panla. Zocārāba māwā iwidi panl bēra zocārāba Ācōrēa bia bæada adia idji biadeba dai careba bæ carea.

Paulo Corintodaa wāi bada

¹² Naā carea bæsrida panla: daiba cawa panla so jipa panlneba, crīcha biadeba naā ējūānebemarā tāēna, bārā tāēna bida bia nīnada. Maā so jipa bæira, crīcha bia sida Ācōrēbæra diabaria. Daira naā ējūānebema necawaadeba māwā nīnaēa, ātebæra Ācōrēba idji biadeba careba bæ bēra māwā nīnaa. ¹³⁻¹⁴ Daiba cartade bædacia bārāba poya cawadaēda. Māa crīcha bæa bārāba maārī cawapedadara biara cawa wānida. Māwā bārāra dai carea bæsrida idjaba dadjirā Boro Jesu zebæra daira bārā carea bæsrida.

¹⁵ Bārāra mā carea wārāda bæsridadida crīcha bæ bēra, naārā māa crīcha bæsia bærima umē bārā acæde wāida biara carebai carea. [†] ¹⁶ Māa crīcha bæsia Macedonia druadaa wæbæra naārā bārāda acæde wāida. Maābe Macedonianaa wæpeda jēda bārā acæde wāida crīcha bæsia. Māwā Judea druadaa wæbæra bārāba māra poya carebadida crīcha bæsia. ¹⁷ Baribæra māa crīcha bada quīrāca odaē bēra ꝑbārāmaarā māa wariwaria jarasica? ꝑBārāmaarā māa oyada adara waya oēana abarica mādja o quīrā bæ quīrāca oi carea? ¹⁸ Ācōrēra bedea aba bæa. Idjia cawa bæa daiba jarapedadara wārā basida. Daiba bārāmaa wāniana adapeda ara maāne wānaēana adaē basia. ¹⁹ Silvanoba, Timoteoba, māa bida bārā Ācōrē Warra Jesucritodebemada jaradia panasidaa. Jesucritoba oyada adara waya oēana acaa. Idjia oyada adara jūma obaria. (Ara maā quīrāca daira panla.) ²⁰ Wārāda Ācōrēba oi jaradara jūma Critodeba obaria. Maā carea dadjia Ācōrēa iwidi bæde Critodeba wārāana abadaa. [‡] Māwā idjida bia jara panla. ²¹ Ācōrēbæra daira, bārā sida Crito ume bio waga erobæa. Idjia dadjirāra edasia. ²² Idji Jaureda dadjirāza diasia sēyāda bamārēā. Māwā cawabi bæa dadjirāra idjideda. Idjaba dadjirā sode bæsia cawadamārēā jūma idjia diai jaradara wārāda edadida.

²³ Māa Ācōrē quīrāpita jaraya: Corintodaa waēi wāē bæa bārā quēā bædeba sopuabi amaaba. ²⁴ Bārāba Critora bio ijā panl bēra daiba jara panla ogo obidaēa. Ababe bārāra careba quīrā panla bæsrida pananamārēā.

2

¹ Maā carea māa crīchasia bārāra acæde wāēda. Wayacusa bārā quēā bædeba sopuabi quīrāē basia. ² Māa bārāda sopuabibæra ꝑcaiba māra bæsridabi? ꝑBārā sopua bæba māra bæsridabidica? ³ Maā carea bārā acæde wāi cāyābara cartada diabuesia. Māwā mā wæbæra bārāba māra sopuabidaēa. Bārāba māra bæsridabidida panla. Māa cawa bæa bārāba māwā odi bēra mā ume ābaa bæsrida pananida. ⁴ Wārāda maā cartara

† **1:15** Carebai carea. Griego bedeaēde bæra cartade bæa: “Bæsridabi carea.” ‡ **1:20** Wārāana abadaa. Griego bedeaēde bæa: “Amén.” Amén bedeaēda edaude jara bæa “wārā” idjaba edaude jara bæa “bia bæa māwā baida.”

ḅasia bārā quēāi carea. Barib_{ΛΓΛ} māwā ḅāḗ basía bārā sopuadamārēā, āteb_{ΛΓΛ} cawadamārēā m̄la bārāra wārāda quīrīā ḅada. Maḗ carea m̄la sopuadeba, jūmawāyā crīcha ḅadeba, idjaba jīā ḅadeba maḗ cartara ḅá basia.

Abaaba cadjirua odada Pauloba quīrādoada

⁵ Wārāda abaaḅa cadjirua o ḅadeba m̄ra sopuabisia. Barib_{ΛΓΛ} ababe m̄d_{ΓΛ} sopuabiē basía, āteb_{ΛΓΛ} berara jūma bārā sida sopuabisia. (Berara jūma bārāda jara ḅa, idjia odara jūmawāyā cadjirua ḅada a quīrīāḗ bērā.) ⁶ Berara jūmarāba maḗ ēberā cadjirua odara quēānapeda āi ḅasidaa. Ara maḗba bia ḅa. ⁷ Maḗ bērā idjia odara quīrādoadida pan_Λ idjaba sobiabiḗdida pan_Λ jūmawāyā sopua ḅaba biē berāmārēā. ⁸ Maḗ carea m̄la bārāa beḗda djuburiaya wayacusa cawabiḗdamārēā bārāba idjira quīrīā pan_Λda. ⁹ M̄la naēna maḗnebemada ḅasia bārāba wārāda jūma m̄la jaradada ījā odi cawaya. ¹⁰ Abaaḅa cadjirua odada bārāba quīrādoasidara m̄la biḗda quīrādoaya. Cadjirua m̄la quīrādoaida ḅada wārāda ḅasib_{ΛΓΛ}, maḗ cadjiruara Crito quīrāpita jūma quīrādoasia bārā bia duananamārēā. ¹¹ Māwā quīrādoasia diauruba dadjirāra cūrūgarāmārēā. Idjia sāwā obarida dadjirāba bio cawa pan_Λ.

Critodeba dadjirāba ne jūma poya pan_Λ

¹² M̄ra Troa puruḗdaa wāsia beḗda bia Critodebemada jaradiai carea. Mama dadjirā Boroba eda wābadara ewab_{ΛΓΛ} quīrāca osia ēberārāba ūrī quīrīānamārēā. ¹³ Barib_{ΛΓΛ} m̄ djaba Titoda unuē bērā sode necai ḅaḗ basía. Maḗ carea djabarā ume dji j_Λrepeda m̄ra wāyaana asia. Ara maḗda Macedonia druḗdaa Tito j_Λḗde wāsia.

¹⁴⁻¹⁵ Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēa bia ḅada adida pan_Λ. Jesucritoba jūma poyapeda दौरa jūmarā quīrāpita nocodaa edeb_{ΛΓΛ} idjaba daideba druaza idjidebemada cawabi ḅa. Critodebema jaradia pan_Λne Ācōrē quīrāpita दौरa quera quīrāca tūāpa pan_Λ. Idjaba idjidebema cawairā quera quīrāca ḅa. Maḗ querara dji ēd_Γḗdi ēberārāba, dji aduadi ēberārā biḗda ḗbadaa. ¹⁶ Dji aduadimaarā maḗ querara ēberā beḗda mīguiaca ḅa, Jesu ījānaḗ pan_Λneba beḗdi bērā. Barib_{ΛΓΛ} dji ēd_Γḗdimaarā maḗ querara bio tūāpa ḅa, Jesu ījā pan_Λneba zocai panani bērā. ¿Caiba ara idji ḅḅadeba Ācōrē beḗdeara poya jaradiai? ¹⁷ Daiba parata edaḗ carea Ācōrē beḗdeara jaradia nīnaḗa zocārāba obada quīrāca. Āteb_{ΛΓΛ} Crito ume pan_Λ bērā Ācōrēba दौरa diabuesia. Maḗne idji quīrāpita crīcha biadeba jaradiabadaa.

3

Ācōrēba ēberā ume beḗda ḅada djiwidi

¹ ¿Maḗ jara pan_Λneba wayacusa ara daidebemada bia beḗda pan_Λca? ¿Dai bia nīnanebema cartada bārāa acḅiḗdida pan_Λca jaradiadi carea? ¿Daiba bārāa cartada iwididida pan_Λca jaradiade wāni carea ḅcḅḅa obada quīrāca? ² Bārād_{ΓΛ} carta dai sode ḅá ḅa quīrāca pan_Λ. Jūmarāba maḗ carta acḅḅapeda cawa pan_Λ daiba jipa jaradiabadada. ³ Daideba bārāba Crito ījāpedada bērā bārāra carta Critoba ḅá diada quīrāca pan_Λ. Idjia maḗ cartara tintaba ḅāḗ basía, āteb_{ΛΓΛ} zocai ḅa Ācōrē Jauredeba ḅasia. Mōgara pewedeade ḅāḗ basía, āteb_{ΛΓΛ} dadjirā sode ḅasia.*

* 3:3 Jeremia 31:31-34.

⁴ Ācōrē quīrāpita daiba Critodeba cawa panΛa maλgΛara wārāda. ⁵ Daiba poya jaradaēa ara daduba Ācōrē trajura poya odida. ĀtebaΛΛ cawa panΛa Ācōrēneba jūma poya odida. ⁶ Ācōrēba दौरā ħΛasia idjia ēberārā ume bedea ħΛda djiwidida poya jaradiadamārēā. Maλ bedea ħΛda djiwidira Ācōrēba Moisea diada ley quīrāca jΛwaba ħΛdaēa, ātebaΛΛ Ācōrē Jaureba cawabidaa. Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi ħΛa cadjirua o panΛ carea ēberārā beudida panΛada, baribaΛΛ Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai baida diabarua.

⁷⁻⁸ Ācōrēba Moisea diada leyra mōgara pewedeade ħΛda basia.† Maλ leyba cawabisia cadjirua o panΛ carea ēberārā beudida panΛada. Ācōrēba maλ ley diaside idji dorrodorroaba Moise quīrāra dorrodorroabisia. Maλ carea israelerāba Moise quīrāra poya acΛdaē basia. Maλ dorrodorroa ħΛara pīāca jōbaΛΛ badamīna wadibida poya acΛdaē panasidaa.‡ Wārāda Ācōrēba idji dorrodorroaba unubisia maλ leyra bio bia ħΛda. BaribaΛΛ idjia bedea ħΛda djiwidira idji Jaureba cawabi ħΛ bērā ¿Moisea diada ley cāyābara biara ħΛēca? ⁹ Wārāda maλ leyba ēberārā beudida panΛada jara ħΛmīna bio bia ħΛa. BaribaΛΛ Ācōrēba bedea ħΛda djiwidira biara ħΛa. Maλba cawabi ħΛa sāwā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. ¹⁰ Ācōrēba Moisea diada leyra bio bia badamīna idira mācuaē ħΛa idjia bedea ħΛda djiwidira biara ħΛ bērā. ¹¹ Ācōrēba Moisea diada leyra naēna bio bia badamīna ewariza ħai careabemaē basia. BaribaΛΛ idjia bedea ħΛda djiwidira jōca bērā biara ħΛa.

¹² Maλ bedea ħΛda djiwidira wārāda jōcada cawa panΛ bērā daiba maλgΛara ebuda jaradiabadaa. ¹³ Daiba ni cārē sida mērānaca Moiseba idji quīrā mērāna quīrāca. Moiseba idji quīrāra baΛabadjia israelerāba idji quīrā dorrodorroa jōbaΛΛada unurānamārēā. ¹⁴⁻¹⁵ BaribaΛΛ ādjirāba maλgΛdebemada cawadaē basia. Ādji crīchara wuaba baΛá eropanΛ quīrāca basia. Idi bida Ācōrēba Moisea diada ley acΛbadade judiorāba cawadaca. Ādji crīchara wadibida wuaba baΛá eropanΛ quīrāca ħΛa. Ababe Critodeba poya cawadā. IdjiabaΛΛ ādji crīcha wuaba baΛá eropanaΛ ērā ħΛaya. ¹⁶ Wārāda abaΛba ijābaΛΛde idji crīcha wuaba baΛá eroħΛ quīrāca ħΛara dadjirā Boroba ērā ħΛaya. ¹⁷ Dadjirā Boro abaΛΛde Ācōrē Jaureda jara ħΛa. Dadjirā Boro Jauredeba nībabarira cadjiruadebemada, Ācōrēba Moisea diada leydebema sida ēdrasia. ¹⁸ Dadjirāba Critoda ijā panΛ bērā dadji quīrāra wuaba baΛá eropanΛ quīrāca panΛēa. Maλ bērā dadjirāneba dewararāba dadjirā Boro quīrāwārēāra unu panΛa quīrā acΛbadade acΛ panΛ quīrāca. Maλne dadjirā Boro Jaureba dadjirāra ewariza biara o wāa dadjirā Boro quīrāca pananamārēā.

4

¹ Ācōrēba quīrā djaburiadeba idji bedeara idu jaradiabi ħΛ bērā daiba poyadaēda crīchadaca. ² Ne jūma cadjirua ēberārāba mērā obadada, mīa pera obada sida daiba igarasidaa. Djārāra cūrūgadaca. Ācōrē bedeara āi jaradiadaca, ātebaΛΛ wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māwā Ācōrē quīrāpita daiba jūmarāa cawabibadaa jipa o panΛada. ³ BaribaΛΛ bedea bia Critodebema daiba jaradia panΛada wadibida ebuda ħΛēbaΛΛ, ababe

† 3:7-8 Exodo 31:18. ‡ 3:7-8 Exodo 34:27-35.

dji aduadimaarã mãwã ðaa. ⁴ Jipa jaraibara, Æcõrê ijãé beamaarã ebuda ðaéa. Naã ëjũãne diauruda ãdjirã boroa. Diauruba ãdjirãa wãrã bedeã bia Critodebemada idu cawabié ðaa dauberrea o ða quĩrãca.* Mãwã ãdjirãba Crito bia quirudebemada poya cawadaéa. Critora Æcõrê bêrã mãwã bia quirua. ⁵ Ara daidebemada jaradia panãéa, átebãra jaradia panãa Jesucritora jũmarã Boroda. Idjaba daiba jara panãa Jesura quĩrã panã bêrã दौरã bãrã nezocada. ⁶ Naã ëjũãra jũma pãima badada Æcõrêba ãnabisia.† Ara mãã quĩrãca idji ãnaada dadjirã sode ãnabisia. Mããba jara ðaa idji biya quirudebemada Critodeba dadjirãa cawabisida.

Crito ijã ðadeba nĩbadi

⁷ Critodebema bedeã biya quirura daiba eropanãa. Mãwãmĩna naã cacuara ðããé ðaa idjaba ãrĩcha ðaa zoco quĩrãca. Mãã bêrã jũmarãba cawa panãa dai ðããdeba mãã bedeara jaradia panãéda, átebãra Æcõrê ðããa waibãa ðadeba jaradia panãda. ⁸ दौरã ne jũmane bia mĩga panãmĩna poya édrãdaéda crĩchadãca. Sãwã odida cawadaé panãne poya odaéda crĩchadãca. ⁹ Éberãrãba दौरã bié o panãmĩna Æcõrêba igaraé ðaa. Ádjirãba दौरã bia mĩgabi panãmĩna poya beadaéa. ¹⁰ Dai wããdãza éberãrãba दौरã bea quĩrã panãa Jesu beapeada quĩrãca. Baribãra Jesuba दौरã careba ðã bêrã ádjia daideba Jesu zocai ðãda unubadaa. ¹¹ Wãrãda dai wadi zocai panãne Jesu carea éberãrãba दौरã bea quĩrã panania. Mãwã dai cacua beuida ðadeba jũmarãba Jesu zocai ðãda ununia. ¹² Wãrãda éberãrãba दौरã bea quĩrã panãmĩna daiba jaradia panãra bãrãba ijãsidãa. Mãã bêrã ewariza Æcõrê ume zocai panania.

¹³ Æcõrê Bedeade ðã ðaa: “Mãã Æcõrêra ijãna bêrã bedeasia.”‡ Abari quĩrãca daiba Æcõrêra wãrãda ijã panã bêrã idjidebemada bedeã panãa. ¹⁴ Æcõrêba dadjirã Boro Jesura ãrêbabisia. Daiba cawa panãa ara mãã Æcõrêba dai sida Jesu quĩrãca ãrêbabida. Mããbe दौरã bãrã ume ábaa idji quĩrãpita ðãya. ¹⁵ दौरã bia mĩga panãa bãrã bia beadãmãrêã. Mããne Æcõrêba idji biadeba éberãrãda zocãrã édra edabãra. Mãwã zocãrãba idjia bia ðãda adia idjaba idjida bia jaradia.

¹⁶ Mãã bêrã daiba waa jaradiadaéda crĩchadãca. दौरã ewariza cacua ðããéara wãnamĩna Æcõrêba careba ðaa dai sode ðããara beadãmãrêã.§ ¹⁷ Dai ara nawena bia mĩgabãdara dãrãéne jõya. Baribãra daiba bajãnebema crĩcha panãne jũma mããra droa panãra mãcua zarea ðããéa. Wãrãda dai bia mĩga panã carea bajãne bio bia panania. Mãã bia panãira ewariza ðãya. ¹⁸ Mãã carea dauba unubãdara daiba crĩcha panãéa, átebãra dauba ununacada crĩcha panãa. Dãdji dauba unubãdara isabe jõbaria, baribãra dauba ununacara jõca.

* 4:4 Wãrã. Griego bedeade ðã ðaa “ãnaa.” † 4:6 Genesi 1:3. ‡ 4:13 Salmo 116:10. § 4:16 Æcõrêba careba ðaa dai sode ðããara beadãmãrêã. Griego bedeade nãwã ðã ðaa: “Æcõrêba dai sora djiwidiara o ðaa.”

5

1 Nañ ejũãne nañ cacuara dārã droaca bĕrã wua de quĩrãca ßãa.* Dadjirãba cawa panãa nañ cacua beudacarea Ācõrĕba dadjirãa cacua beucada bajãne diaida. Mañ cacuara ĕberãba odaĕa. 2 Mañ carea nañ cacuade panãne dadjirãba cacua bajãnebemada bio eda quĩrĩã panãa. 3 Mañ cacuara dadjirãba bajãne eropania. Bajãne cacua neĕ beadaĕa. 4 Wãrãda dadjirã nañ cacuade panãne bia mĩgabadaa idjaba mĩã sopua bedeabadaa. Baribãrã mãã jaraĕ ßãa dadjirãra beu quĩrĩã panãda nañ cacua erobeada amaaba. Ātebãrã bajãnebema cacuada eda quĩrĩã panãa. Mãwã dadji cacua beuida ßãra jõpeda dadji cacua beucadrã beya. 5 Wãrãda Ācõrĕba dadjirãra mañ carea osia. Idji Jaurera dadjirãa diasia cawadamãrĕã jũma idjia diai jaraĕara wãrãda edadida.

6 Mañ bĕrã dadjirã crĩchara Ācõrĕmaa wãrãda ßãcãrĩnaa. Dadjirãba cawa panãa nañ cacuade panãne dadjirã Boro ßãma panãĕda. 7 Dadji dauba unu panãneba nĩnaĕa, ĕtebãrã Ācõrĕ jã panãneba nĩnaa. 8 Mañ carea dadjirã crĩchara Ācõrĕmaa wãrãda ßãcãrĩnaa. Dadjirãra biara nañ cacuadebemada ĕdrã quĩrĩã panãa dadjirã Boro ume ābaa beadi carea. 9 Mañ carea nañ cacuade panãne wa beusidara, dadjirãba jũma o quĩrĩã panãa Ācõrĕba bia unumãrĕã. 10 Wãrãda Critoba jũma dadjirãra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia nañ cacuade o ßada quĩrãca. Bia o ßasibãrã, ara mañ quĩrãca diaya. Biĕ o ßasibãrã, ara mañ quĩrãca diaya.

Ācõrĕ ume ibiadidebema

11 Dadjirã Borora waya panã bĕrã daiba ĕberãrãa jara panãa idjida jãnamãrĕã. Ācõrĕba cawa ßãa daiba crĩcha biadĕba jara dia nĩnada. Mãã crĩcha ßãa bãrã bida cawa panãda. 12 Wayacusa daidebemada bãrãa bia bedeã panãĕa, ĕtebãrã quĩrĩã panãa bãrãba daidebemada poya bia crĩchaĕida. Mãwã ãcãrãba dai biĕ jarabãdãde bãrãba daidebemada poya bia jaraĕia. Maãgarãba ĕdji dauba bia unu ßãda biara crĩchabadaa. Sodebemada crĩchaĕaca. 13 Ācãrãba jara panãa दौरã quĩrãĕ panãda. Daida mãwã panãbãrã, Ācõrĕba jara ßã odi carea mãwã panãa. Daida quĩrã biabãrã, bãrã carebadi carea mãwã panãa. 14 Critoba दौरã quĩrĩã ßã bĕrã idjia quĩrĩã ßãdrã daiba o panãa. Daiba cawa panãa ĕberã Āba beusida jũmarã carea. Mañ bĕrã Ācõrĕ quĩrãpita jũmarãda beusidaa. 15 Wãrãda Critora jũmarã carea beupeda ĩrĕbasia dadji zocai beaba ara dadjia o quĩrĩã panã quĩrãca waa orãnamãrĕã, ĕtebãrã idjia quĩrĩã ßã quĩrãca o panãnamãrĕã.

16 Mañ carea nañ ejũãnebemarãba djãrã acãbada quĩrãca idira daiba ni abaãda acãĕaca. Naĕna daiba Critodebemada mãwã crĩcha panãnamĩna idira mãwã odaaca. 17 Wãrãda abaãda Crito ume ßãbãrã, idjira ĕberã djiwidida mãwã ßãa. Idji naĕna ßada quĩrãca ßãĕa ĕtebãrã ĕberã djiwidia. 18 Jũma maãgãra Ācõrĕba osia. Critodeba dadjirãra idji ume bia ßasia idjaba दौरã ßasia maãgãdebemada ĕberãrãa jaradiãdamãrĕã.

* 5:1 Griego bedeadẽ versículo 1-4 nãwã ßãã ßãa: "1 Nañ ejũãne dadjirãra wua dede panabadaa. Dadjirãba cawa panãa mañ dera ãrĩbãrã, Ācõrĕba dadjirãa bajãne deda diaya. Mañ dera ãrĩca. ĕberãba oda deĕa. 2 Baribãrã nañ ejũãne panãne dadjirãra ãyãba drasoã ãyãba panãa, bajãnebema deda cacuade jã quĩrĩã panã bĕrã. 3 Mañ dera cacuade jãsidara ĕcaãaa panãnaĕa. 4 Dadjirãra nañ wua dede panãne bia mĩgabadaa idjaba mĩã sopua bedeabadaa. Dadjirãba jã panãra ĕrã quĩrĩãnaĕa ĕtebãrã bajãnebema deda cacuade jã quĩrĩã panãa. Mãwã dadji beuida ßãra zocai baiba mĩbueya."

16 ¿Jawaba oda ãcõrêda ãcõrê dede baida bala? Wãrãda dadjirãra ãcõrê zocai ba de dromaa. Maã carea ãcõrêba idji bedeade nãwã jarasia:

Mãra ãdjirã ume baya. ãdjirã tãena nãbaya.

Mãra ãdji ãcõrê baya idjaba ãdjirãra mã ëberãrãda beadia.†

17 Idjaba dadjirã Boroba nãwã jarasia:

ãdjirãmabemada ãyã wãnadua. ãdjirã ume ãbaa bearãnadua.

Mãa bia unucara igaradãdua. Maãbe mãa bãrãra bia edaya.§

18 Mãra bãrã Zeza baya. Bãrãra mã warrarãda beadia idjaba mã caurãda beadia.

Dadjirã Boro jũma poya baba mãwã jara bala.*

7

1 Djabarã, ãcõrêba dadjirãa maãgara jũma oyada ada bẽrã naã cacuaba cadjirua obarira, dadji crĩchadeba obari sida jũma igaradida panla. ãcõrê bio waya panneba idji itea bia beadida panla.

Paulo djabarã Corintodebema carea basridada

2 Sodeba दौरा quĩrĩãnadua. Daiba ni abalada biẽ odaẽ panla, cadjiru-ada crĩchabidaẽ panla, cũrũgadaẽ panla. 3 Mãa maãgara jaraẽ bala bãrã biẽ jarai carea. Mãa naẽna jarasia daiba bãrãra sodeba quĩrĩã panla. Idjaba mãwã quĩrĩã panania bãrã ume ãbaa panne wa beubadade bida. 4 Mãa bãrãa ebuada bedea bala cawa ba bẽrã jipa odida. Bãrã carea mãra basrida bala. Dai bia mĩga panne mãra bãrã carea sobia babaria idjaba bio basrida babaria.

5 Macedonia druade jũesidade दौरा poya ãnãũnaẽ panasidaa, ãtebala ne jũmane bia mĩga panasidaa. दौरा ne waya nĩbabadjidaa idjaba ëberãrãra dai ume caicayabadjidaa. 6 Baribala Tito jũeside दौरा sobiasidaa ãcõrêba sopua beara sobiabibari bẽrã. 7 दौरा ababe idji jũena carea basridadaẽ basia, ãtebala bãrã carea basridasidaa. Idjia jarasia bãrã ume baside bãrãba idjira sobiabisidada. Maã awara nẽbarasia bãrãba दौरा unu quĩrĩã panla, cadjirua opedada carea sopuaba jãã panla, idjaba quĩrĩãneba mãra crĩcha panla. Maã carea mãra biara basridasia.

8 Mãa carta naẽna bledaba bãrãra sopuabidamĩna mãra sopuaẽ bala. Naãrã sopua basia. Cawasia bãrãra dãrã sopuaẽ pananamĩna maã cartadeba bãrãra sopuabisida. 9 Baribala idira mãra basrida bala. Basrida balã bãrãra sopuabida bẽrã, ãtebala basrida bala bãrãba cadjirua o pananara sopuadeba igaradapeda wayacusa ãcõrẽmaa zesida bẽrã. Wãrãda ãcõrêba quĩrĩã ba quĩrãca bãrãra sopuasidaa. Mãwã daiba quẽãpedada carea bãrãra biẽ beadaẽ basia. 10 Abalaba cadjirua oda carea ãcõrêba quĩrĩã ba quĩrãca sopuaibala, idjia cadjirua odara igarapeda ãcõrẽmaa zeya. Maãbe ãcõrêba idjira edra edaya. ãcõrê ume bia beda bẽrã mãã sopuadebemada biẽ crĩchacaa. Baribala abalada naã ëjũãnebemarã sopuabada quĩrãca sopuaibala, cadjiruara igaraẽ bẽrã beuya.

11 ãcõrêba quĩrĩã ba quĩrãca bãrãra sopuasida bẽrã mãã sopuaba bãrãa jipa crĩchabisia idjaba jipaara obisia. Maã bẽrã mãrãba jipa o panla jũmarãa cawabi quĩrĩã panla. Djababa cadjirua oda carea bãrãra quĩrũsidaa idjaba ãcõrêba cawa oidebemada wayasidaa. Maã carea ara

† 6:16 Levítico 26:12; Ezequiel 37:27. § 6:17 Isaía 52:11; Ezequiel 20:41. * 6:18 2 Samuel 7:14; 1 Crónica 17:13; Isaía 43:6.

maŕda dji cadjirua oða eberāda quēānapeda āi ʘasidaa. Ne jūmaneba bārāba unubisidaa maŕ cadjirua oða carea bedede panʘēda. Maŕ awara mʘra unu quīrīā panʘa. ¹² Mʘa maŕ cartara ababe dji cadjirua oða eberāda quēāi carea ʘaē basia. Idjaba dji biē beda eberā carebai carea ʘaē basia. Ātebaɣʘ ʘasia bārāba iḡā o panʘneba Ācōrē quīrāpita cawaɗamārēā wārāda daiare panʘda. ¹³ Jūma maɣʘba दौरا sobiabisia.

Maŕ awara bārāba Titora ʘasridabisidaa. Idjira bārāmaʘba ʘasrida zeda bērā दौरا biara ʘasridasidaa. ¹⁴ Tito bārāmaa wāi naēna mʘa bārānebemada idjia bia jarasia. Mʘa jarada quīrāca Titoba unune wāna bērā mʘra bārā carea quīrā peraē ʘa. Jūma daiba bārāa jaradiapedadara wārā basia. Ara maŕ quīrāca jūma daiba Titoba bārānebema bia jarapedadara wārā basia. ¹⁵ Titoba quīrāneba babaria bārāba idji bedeara iḡā osidada idjaba waya panʘneba idjira bia edasidada. Maŕ bērā bārāra biara quīrīā ʘa. ¹⁶ Idira mʘ sida ʘasrida ʘa. Mʘa cawa ʘa bārāba wārāda jipa o pananida.

8

Djabarāba sobiaḡeba parata diapedada

¹ Maŕ awara djabarā, daiba cawabi quīrīā panʘa Ācōrēba idji biadeba djabarā Macedonia druadebemada careba ʘada. ² Ādjirāra bio bia mīga panʘmīna ʘasrida panʘa. Ne neē panʘmīna ʘasridaba Ācōrēa paratada waiʘa diasidaa. ³ Mʘa jaraya: ādjia poya diabada quīrāca sobiaḡeba diasidaa. Idjaba ādjia poya diadida panana auḡu diasidaa. ⁴ Ādjirāba daia bio beda djuburiasidaa ādjia bida djabarā Jerusaleḡnebemada carebaḡi carea. ⁵ Maŕne ādjia ababe daiba crīcha panana quīrāca oḡaē basia. Ātebaɣʘ naārā ara ādjida diasidaa dadjirā Boro Jesucritoba quīrīā ʘa quīrāca oḡi carea. Maŕare daiba jarapedadara osidaa. Māwā Ācōrēba quīrīā ʘa quīrāca aride osidaa.

⁶ Djaba Titoba naārā bārāa crīchada diasia bārā bida paratada djabarā Jerusaleḡnebema itea jʘɣʘ pedamārēā. Maŕ carea daiba Titoba beda djuburiasidaa bārāa jarade wāmārēā jūma bārāba sobiaḡeba diadiada apedadara wārāda jʘɣʘ pedamārēā. ⁷ Bārāba ne jūmane bio bia o panʘa; Jesura bio iḡā panʘa, bio beda cawa panʘa, Ācōrēneba bio ne cawa panʘa, Ācōrēba quīrīā ʘa quīrāca bio o quīrīā panʘa, idjaba दौरa bio quīrīā panʘa. Maŕ bērā bārāba sobiaḡeba parata jʘɣʘ pe panʘara waiʘa diadadua.

⁸ Mʘa maɣʘara ogo obiē ʘa, ātebaɣʘ mʘa quīrīā ʘa bārāba acʘbidida djabarā wārāda quīrīā panʘda. Maŕ carea mʘa bārāa cawabi ʘa sāwā dewararāba paratara djabarā Jerusaleḡnebema itea jʘɣʘ pe panʘda. Bārā bida ara maŕ quīrāca oḡibʘɣʘ, acʘbidia wārāda djabarāra quīrīā panʘda. ⁹ Bārāba bio cawa panʘa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārā carea oḡada. Idjira bajāne ne jūma bara ʘamīna, bārā carea naŕ djaraḡe ne neē ʘa quīrāca basia bārāba ne jūma Ācōrēba dia ʘaḡebemada erobeadamārēā.

¹⁰ Bārāba parata jʘɣʘ pe panʘnebemada mʘa jaraya. Mʘmaarā bārāba nāwā oḡibʘɣʘ bia panania: za wāsi poaḡe bārābʘɣʘ naārā jʘwa osidaa parata jʘɣʘ peḡi carea idjaba maɣʘara o quīrīāsidaa. ¹¹ Bārāba naārā parata jʘɣʘ pe panasidaḡe sobiaḡeba māwā o panasidaa. Ara maŕ quīrāca bārāba sobiaḡeba diadiada apedadara jūma daucha diadadua. Bādjiza

poya diabla da quĩrãca diaɗadua. ¹² Wārãda abalɓa poya diabla quĩrãca sobiadeba diaibla, mañ diaɗara Ācõrẽba bia unuya. Dadjia neẽ ɓalɓla, Ācõrẽba diabicaa.

¹³ Mla mawã jaraẽ ɓa dewararã careba panneba bārãra bia mĩgadamārẽã. Āteɓla mla quĩrã ɓa abarica dji carebadida.* ¹⁴ Mla jara ɓa idira bārãba aduba eropan bẽrã djabarãra carebadida panla. Ara mañ quĩrãca bārã ne neẽ panne adjirãba aduba eropanba bārãra carebadida panla. Mawã jumarãda abarica dji careba beadia. ¹⁵ Ācõrẽ Bedeade nãwã jara ɓa: “Dji waitabeara jala pedaba aduba eroɓaẽ basia idjaba dji maãrãra jala pedaba carebaeẽ basia.”†

Pauloba Tito Corintoda diabueda

¹⁶ Mla Ācõrẽa bia ɓada abaria. Idjia djaba Tito sode ɓasia bārãra quĩrã bamārẽã mla bārã quĩrã ɓa quĩrãca. ¹⁷ Daiba idjia jarasidaa bārã acɗe wãmārẽã. Mañne idjia bia ɓada asia. Idjira wārãda bārã acɗe wã quĩrã ɓa. ¹⁸ Idji ume daiba djabada aba diabueɗada. Mañ djababa beɗe bia Critodebemada careba jaradia nĩbajari bẽrã djabarã puruzabemaba idjira bia jarabadaa. ¹⁹ Mañ awara djabarã puruzabemaba idjira edasidaa dai ume parata djabarã itea jala pepeɗada Jerusaleɗnaa diaɗe wãmārẽã. Mañgala daiba o panla djabarãba dadjirã Boroa bia beɗeɗamārẽã idjaba daiba wārãda careba quĩrã panla acɗiɗi carea.‡ ²⁰ Daiba quĩrãcuɗa o panla mañ parata waɓla jala pepeɗada edeɗade ni abalɓa biẽ jararãnamārẽã. ²¹ Wārãda daiba Ācõrẽ quĩrãpita, eberãrã quĩrãpita bida jipa o quĩrã panla.

²² Umẽbema djabarã bārãmaa wãɗade dewara djabada adji ume diabueda. Mañ djababa ɓarima zocãrã daia unubisia djabarãra bio careba quĩrã ɓa. Idira bārãra biara careba quĩrã ɓa bārãba jipa oɗida cawa ɓa bẽrã. ²³ Bariduaba Titodebemada iwiɗisidara jaradua idjira mla ume nĩbajarida idjaba mla ume bārã tãena Ācõrẽ trajura o ɓa. Bariduaba dewara djabarãnebemada iwiɗisidara jaradua adjira djabarãba diabuepeɗarãda idjaba adji carea eberãrãba Critodebemada bia beɗe panla. ²⁴ Mañ djabarãa unubidua bārãba adjira wārãda quĩrã panla. Mawã adjia cawadia daiba bārãnebema bia jarapeɗara wārã basida. Mañne djabarã beaza bida ara mañ quĩrãca cawadia.

9

Djabarã Jerusaleɗnebema itea parata jala pepeɗada

¹ Bārãba djabarã Jerusaleɗnebema itea parata jala pe pannebemada mla nañ cartade waa ɓaie ɓa. ² Mla cawa ɓa bārãba careba quĩrã panla. Mañ carea nama Macedonia druade mla djabarãa bārãnebemada bia beɗeabaria. Mla adjirã jarabaria poa aba ɓalɓla bārã Acaya druade panla carebaɗi carea panla. Mawã uripeɗada bẽrã zocãrã djabarã Macedonianebebama abari quĩrãca careba quĩrã panla. ³ Mañ carea mla nañ djabarãda bārãmaa diabueɗala bārãba diaɗada apeɗara wārãda juma jala peɗamārẽã. Mawã mla bārãnebema bia jaradara sewa baẽa, ateɓla bārãba wārãda diaɗi carea panania. ⁴ Mawã oɗaẽɓla, ala Macedonianebema djabarã mla ume bārãmaa wãɗade

* **8:13** Āteɓla mla quĩrã ɓa abarica dji carebadida. Griego beɗeade ala cartade maãra neẽa.

† **8:15** Exodo 16:18. ‡ **8:19** Daiba wārãda careba quĩrã panla. Griego beɗeade ala cartade nãwã ɓa ɓa: “Bārãba wārãda careba quĩrã panla.”

ãibêrã ununicada bārãba paratara jaɾɾɾa pedaẽ panɾda. Māwãra daira quĩrã peradã, crĩcha panana bẽrã bārãba wārãda jaɾɾɾa pedida. Idjaba bārã sida biara quĩrã peradã. ⁵ Maɿ carea mɿa naɿ djabarãa bedea djuburiasia mɿ na bārãa jarade wãnamãrẽã bārãba sobiadeba diadiada apedadara jũma jaɾɾɾa pedamãrẽã. Māwã mɿ jũebɾɾɾade bārãba sobiadeba diadiada apedadara jũma eropanania. Maɿba cawabiɾia daiba õgo diabidaẽ panɾda ãtebɾɾɾa bārãba sobiadeba diasidada.

⁶ Naɿda quĩrãnebadada: “Maãrĩ ubɾɾɾaba maãrĩ ewaya. Waiɿba ubɾɾɾaba waiɿba ewaya.” ⁷ Ëberãza diada ba idji soɾe crĩcha ba quĩrãca. Dia amaaneba diaiẽ ba, idjaba õgo diabi panɿ carea diaiẽ ba. Bɿsriɾa dia ba ɾa Ācõrẽba quĩrã ba. ⁸ Wārãda Ācõrẽba ne jũmada bārãa aɿuba poya diaya. Māwã ewariza ne jũmane bārãba eroɾeadida panɾda wārãda eropanania maɿneba ne jũma biada oɿi carea. ⁹ Ācõrẽ Bedeade nãwã bɿ ba:

Idjia jedecaside ne neẽ queɾeaa waiɿba diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

¹⁰ Ācõrẽba netada diabarãa udamãrẽã. Coɿi careabema sida diabarãa. Neta udamãrẽã aɿuba diabɾɾɾa quĩrãca idjia ne jũmada aɿuba bārãa diaya djãrãra bio carebadamãrẽã. Maɿne jipa o panɿneba ne biada zocãrã ununia ne uɿa bio zau ba quĩrãca. ¹¹ Wārãda Ācõrẽba bārãa ne jũmada aɿuba diaya djãrãra sobiadeba poya carebadamãrẽã. Maɿbe bārãba dai ume parata diabueɿada carea djabarãba Ācõrẽba bia baɿada aɿia. ¹² Bārãba parata diabɿdaba ababe carebaẽa djabarã ne neẽ panɿba eroɾeadamãrẽã, ãtebɾɾɾa maɿgɿ carea djabarãba Ācõrẽba bio bia baɿada a panania. ¹³ Bārãba careba panɿneba unubi panɿa bedea bia Critoɿebemada wārãda iã panɿda. Maɿ bẽrã ãdjirãba Ācõrẽba bia bedeada. Maɿ awara Ācõrẽba bia bedeada bārãba sobiadeba ãdjirã itea diapedaɿa carea idjaba dewararã sida sobiadeba carebabada bẽrã. ¹⁴ Ācõrẽba idji biadeba bārãra bio carebasia ãdjirã carebadamãrẽã. Maɿ bẽrã ãdjirãba bārã bio quĩrã panɿneba Ācõrẽba bārã carea iwidi panania. ¹⁵ Wārãda Ācõrẽba diada carea dadjirãba Ācõrẽba bia baɿada aɿida panɿa. Maɿ diaɿara jãcua bio biya quiru bẽrã dadjirãba poya cawa jaradaẽa sãwã baɿda.

10

Pauloba ara idjidebema djabarãa cawabiɿa

¹ Mɿra Pauloa. Crito quĩrãneba, idji biadeba biɿa mɿa bārãa bedea djuburiaya jipa oɿamãrẽã. ɾɿɿaba jara panɿa bẽrã ume baɿe bārã quẽã carea mɿa waya babarida, baribɾɾɾa bārã ume baɿe cartadeba quẽã carea wayacada. ² Māwã jara panɿmĩna bārãma jũebɾɾɾade dai biẽ jara panɿra mɿa wārãda quẽãya. Ādjia jara panɿa daira naɿ djaraba quĩrã ba quĩrãca nĩnada. Maɿ bẽrã bārã sida quẽã amaaba mɿa bedea djuburiaya jipa oɿamãrẽã. ³ Daira naɿ djarade panɿa baribɾɾɾa cadjirua poyaɿi carea naɿ djaradeba djõ panɿã. ⁴ Daiba djõni carea eropanara naɿ ãjũãnebemaẽa, ãtebɾɾɾa Ācõrẽ baɿadeba jũma idjidebema idu cawabiɿacara daiba poyabadaa. ⁵ Jũma crĩcha ãi bẽara, jũma Ācõrẽnebema idu cawabiɿaca crĩcha droma ba sida daiba sewada cawabibadaa. Preso jidabɿada quĩrãca daiba māwã crĩcha bẽara jipa

* 9:9 Salmo 112:9.

crīchabibadaa Crito ĩjānamārēā. ⁶ Daiba djabarā cawarā zarea beara quēāni carea panāa. Baribarā naārā jāā panāa bārāba ne jūmane ĩjā odamārēā.

⁷ Bārāba ārbemada acā panāa. Bariduada wārāda Critodēda crīcha bābāra, cawa bāida bāa dai sida Critodērāda. ⁸ Ācōrēba daia obi bādebemada māā āībērā jūmawāyā bedea bāmīna maāgā carea quīrā pera bāēa. Dadjirā Boroba daia māwā obi bāa bārāba biara ĩjānamārēā. Idjia दौरā bāē basia bārā biē beadamārēā. ⁹ Māā quīrāēā bārāba crīchādida mā cartadeba bārāra dauperabi quīrā bāda. ¹⁰ Acāgāba jara panāa cartadeba māā bio quēābarida idjaba jūmawāyā obibarida. Baribarā bārā ume bāde māra, mā bedea sida mācuaē bāada abadaa. ¹¹ Māwā jara panāba cawādida panāa daiba tamāba cartadeba jara panā quīrāca bārā ume panāne odida.

¹² Acāgāba ara ādjidebemada bia bedebadaa. Ādjirāra crīcha neē beaa. Ara ādjida acābadaa cārēda biara bā cawaya. Baribarā daiba jara quīrānaēā ādji quīrāca panāda wa ādji cāyābara biara panāda. ¹³ Ara daidebemada jūmawāyā bedeadaēā, ātebāra Ācōrēba daia obi bādebemada bia bedeadaia. Idjia obi bāra jūma o panā bērā daiba bārāa bīda jaradiabadaa. ¹⁴ Daibāra bārāa naārā bedea bia Critodēbemada jaradiade wāsīdaa. Māwānaēbara idira bārāa jaradiabādade Ācōrēba diabuedaēma jaradia panacasīdaa. ¹⁵ Djārāba opedāda carea ara daidebemada bia bedeadaa daibāra opedāda quīrāca. Ātebāra daiba quīrā panāa bārāba Critora biara ĩjānida. Māwā daiba bārā druade poya biara jaradiadia ara Ācōrēba obi bā quīrāca. ¹⁶ Maābe bedea bia Critodēbemara dewara druade bīda jaradiadia. Baribarā djārāba jardiapedadamaa wānaēa dewaraba odara daibāra osīdaada ada amaaba. ¹⁷ Ācōrē Bedeade bā bāa: “Abāada bia bedeaibāra, dadi Borodēbemada bia bedeaida bāa.”* ¹⁸ Abāba ara idjida bia jaraibāra, maāba jara bāēā Ācōrēba maā ēberāra bia unu bāda. Ātebāra Ācōrēba bia jara bā ēberādra bia unu bāa.

11

Jesucritoba diabuedarā quīrāca bea

¹ Māra crīcha neē bā quīrāca bedea bāmīna quīrā bāa bārāba droadida. Mā djuburia māā jara bāra ūrīnada. ² Ācōrēba wagabi bā quīrāca māā bārāra bio waga quīrā bāa. Ēberāba idji cau quīma diabāra quīrāca māā bārāra Critoa dia quīrā bāa ababe idjiderāda beadamārēā. Māā quīrā bāa bārāra idji itea bio bia beadida awērā umaquīrā adua quīru quīrāca. ³ Baribarā māā waya bāā ācāgāba bārāra cūrūgadida damāba crīcha cawaadeba Eva cūrūgada quīrāca.* Māwāra bārāba Crito wārāda soēba ĩjā panāra igarādia. ⁴ Āība zedaba Jesudēbemada daiba jardiapedāda awara jaradiabāra bārāba iduaribibadaa. Idjaba Ācōrē Jaure bārāba edapedadēbemada awara jaradiabāra bārāba iduaribibadaa. Idjaba bedea bia bārāba ĩjāpedāda awara jaradiabāra bārāba iduaribibadaa. ⁵ Māwā jaradia beara bārāmaarā Jesucritoba diabueda dji dromarāca? Māmaarā ādjirā cāyābara māra ni maārī bīda edaara bāēā. ⁶ Māra bedea biya quīrudēba bedecamīna wārā bedeara

* **10:17** Jeremia 9:24. * **11:3** Genesi 3:1-13.

bio cawa ɓaa. Maɓ wārā bedeara daiba ne jūmaneba bārāa ebuɗa cawabisidaa.

⁷ Mɓa bedea bia Ācōrēnebemada bārāa bari jaradiaɗa bērā mɓra bārā quīrāpita eɗaara ɓesia Ācōrē ume bia ɓeadamārēā. ¿Māwāra cadjirua osica? ⁸ Dewara djabarāba paratada mɓa diasidaa bārāa poya bio jaradia ɓamārēā. ⁹ Mɓ bārāma ɓaside ne jūma erobaɗaēmīna bārāa ne iwidiē basía. Āteɓarɓ mɓa neē ɓaɗara djabarā Macedonianeɓema zepedaɗaba jūma diasidaa. Mɓa ni maārī bida bārāa iwidiē basía idjaba iwidiē ɓaya. ¹⁰ Wārā bedea Critodeɓemada mɓ soɗe ɓa bērā wārāneɓa jaraya: bārā drua Acayaɗe mɓa ni abaɓa paratada iwidiēa. Māwā bārāneɓa parata eɗaē ɓaɗa abarɓɗe ni abaɓa poya jaradaēa maɓra jaracara ɓaɗa. ¹¹ ¿Mɓra cārē cārēā māwā bedea ɓa? ¿Bārāda quīrīāē ɓa bērā māwā bedea ɓaca? Ācōrēba cawa ɓaa mɓa bārāra quīrīā ɓaɗa.

¹² Ara mɓdjia obari quīrāca o ɓaya. Māwā dai quīrāca o panɓana abadaba ni maārī bida poya jaradaēa dai quīrāca o panɓa. ¹³ Ādjira Critoba diabuedarāēā, āteɓarɓ djārā cūrūgabadarāa. Sewaɗeba ādjia crīchabibadaa ādjira Critoba diabuedarāda. ¹⁴ Baribarɓ bārāba crīchadiē panɓa ādjira māwā zedaɗa. Diauru sida bajāneɓema nezoca ɓnaaneɓema quīrāca zebaria. ¹⁵ Maɓ bērā idji nezocarā bida jipa o panɓ quīrāca zedibarɓ bārāba crīchadiē panɓa sāwā jāwā zebɓɗada. Baribarɓ ādjirā beubɓɗa ewaride ādjia cadjirua opeɗaɗa quīrāca eɗaɗa.

Paulo bia mɓga ɓa carea ɓasridada

¹⁶ Mɓa wayacusa jaraya: ni abaɓa crīchaiē ɓaa mɓra crīcha neē ɓaɗa. Baribarɓ māwā crīchadibarɓ, mɓra crīcha neē ɓa quīrāca idu bedeabidada mɓa bida ara mɓdjideɓemada maārī bia bedei carea. ¹⁷ Ara mɓdjideɓemada bia bedea ɓaɗe dadjirā Boroba māwā bedeabiē ɓaa, āteɓarɓ mɓra crīcha neē ɓa quīrāca bedea ɓaa. ¹⁸ Zocārāba ara ādjideɓemada bia bedeabadaa naē ējūāneɓemarāba obada quīrāca. Maɓ bērā mɓa bida ara mɓdjideɓemada bia bedeaya. ¹⁹ Bārāmaarā bārāra crīcha bara ɓeaa. Baribarɓ crīcha neē ɓeaba jaradia panɓa bārāba bia ūrībadaa. ²⁰ Ara ādji bedeada ogo iɓ obibɓɗade, bārā orrodeba ne cobɓɗade, bārā cūrūgabɓɗade, bārā igarabɓɗade, bārā uridarrade ubɓɗade bida bārāba iduaribibadaa. ²¹ Mɓa jaraya: jāɓ ēberārāba jācua bia o panɓ bērā ādjirɓ dji dromaca ɓeaa. Māwāra mɓra pera ɓaa daira ɓɓaē quedeɗa bērā. Maɓ carea ādjia obada quīrāca poya oɗaēca ɓaa.

Abaɓa ara idjideɓemada poya bia bedeaibarɓ, mɓa bida ara mɓdjideɓemada poya bia bedeaya. Baribarɓ māwā bedeaɓa crīcha neē ɓa quīrāca bedeaɗa ɓaa. ²² Ādjira hebreorāana a panɓa. ¿Mɓ sida abariēca? Ādjira israelerāana a panɓa. ¿Mɓ sida abariēca? Ādjira Abrahāɓ warrarāana a panɓa. ¿Mɓ sida abariēca? ²³ Ādjira Crito nezocaaɗa a panɓa. Baribarɓ ādjirā cāyābara mɓa biara Critoba quīrīā ɓaɗa obaria. Māwā bedea ɓaɗe crīcha neē ɓa quīrāca bedea ɓaa. Wārāda ādjirā cāyābara mɓa Ācōrē trajura auɗuara obaria. Ādjirā cāyābara ēberārāba mɓra ɓarima zocārā usidaa. Ādjirā cāyābara mɓra ɓarima zocārā preso ɓasidaa. ɓarima zocārā mɓra beuidia basia. ²⁴ ɓarima juesuma judiorāba mɓra jidasidaa. Jidabɓɗaza soaba ɓarima 39 usidaa. ²⁵ ɓarima ūbea mɓra jidadaɗeɗa bacuruba usidaa. ɓarima aba mɓra mōgaraba tabarī

jidasidaa beadi carea. Þarima ũbea m̄ra pusade þarrusia. Māne þarima aba āsa, diamasi bida m̄ra pusade ũmasia.

²⁶ M̄ra pi baca basía, áteb̄ar̄a baridua p̄ar̄ra n̄babadjia. Do minij̄chiade n̄babadjia idjaba ne dr̄abada barama minij̄chiade n̄babadjia. Ara m̄ ēber̄ā judior̄ā tāēna, judior̄āē tāēna bida m̄ra minij̄chiade basia. Purude, puru j̄ga bida m̄ra minij̄chiade basia. Pusade bida minij̄chiade basia. W̄ar̄āē djabar̄ama bida m̄ra minij̄chiade basia. ²⁷ Traja þ̄ađe m̄ra bia m̄gabadjia. Þarima zoc̄ar̄ā c̄āíē þabadjia, j̄arra þabadjia, opichia þabadjia, ne coē þabadjia. C̄ūr̄āsaba m̄ra j̄isua þabadjia, idjaba j̄āí carea neē þabadjia.

²⁸ Mā awara ewariza j̄ūma djabar̄ā druazabema carea m̄a bio cr̄icha þabaria. ²⁹ Aba cacua biē þ̄ab̄ar̄a, m̄l̄ sida cacua biē þ̄aþa þabaria. Abaþa dewara djabada cadjiruade þeabib̄ar̄a, m̄ra māl̄ ēber̄ā ume qūr̄ūbaria. ³⁰ Ara m̄djidebemada bia bedeab̄ar̄a, m̄l̄ ab̄aē þ̄aðebemada bia bedeaya. ³¹ Dadjir̄ā Boro Jesucrito Zeza Āc̄ōr̄ēa ewariza bia bedeadida pan̄a. Idjia cawa þ̄a m̄ra sewa oē þ̄aða. ³² Damasco purude þaside dji nocoba idji zarrar̄ā m̄ra j̄ar̄abisia preso þ̄āí carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba þ̄aða basía. ³³ Purura m̄ōgaraba auðu j̄ūr̄ā ca basia. Māne dajadaa ac̄abada áta basia. Djabar̄āba m̄ra ē waib̄ađe þ̄aðepeda mālḡaþeba uða ar̄abari þasidaa puru dajada. M̄w̄ā m̄ra dji noco j̄awadebemada ēdr̄asia.†

12

Pauloba baj̄āne ununa

¹ Waya ara m̄djidebemada bia bedeaya, māl̄ba djār̄āra carebacam̄ina. Dadjir̄ā Boroba m̄ā c̄āimocara qūr̄āca unubidada idjaba cawabida sida m̄ā jaraya. ² M̄ā ēber̄āda unubaria Crito ĩj̄ā þ̄aða.* Catorce poa bab̄ar̄a Āc̄ōr̄ēba māl̄ djabara baj̄ānaa idji þ̄amaa ede þ̄aða.† M̄ā adua þ̄a Āc̄ōr̄ēba idji cacuada ede þasida wa ababe idji jaureda ede þasida. Āc̄ōr̄ēb̄ar̄a cawa þ̄a. ³⁻⁴ Barib̄ar̄a m̄ā cawa þ̄a Āc̄ōr̄ēba māl̄ djabara idji baj̄ā biya quirumaa ede þasida. Mama māl̄ djababa ũr̄isia bedeā biya quiru dadjia poya cawa jaradaēda idjaba nāl̄ ēj̄ūāne jaracara pan̄a. W̄ar̄āda m̄ā adua þ̄a Āc̄ōr̄ēba idji cacuada ede þasida wa ababe idji jaureda ede þasida. Āc̄ōr̄ēb̄ar̄a cawa þ̄a. ⁵ Māl̄ djabadebemada m̄ā bia bedeaya, barib̄ar̄a ara m̄djidebemada bia bedeā. Ababe m̄l̄ ab̄aē þ̄aðebemada bia bedeaya. ⁶ W̄ar̄āda ara m̄djidebemada bia bedeā qūr̄ā þ̄abara m̄ra cr̄icha neē þ̄a qūr̄āca bedeāē bacasia, w̄ar̄ā bedeada bedeā þ̄a b̄er̄ā. Barib̄ar̄a m̄ra m̄w̄ā bedeāē ni abaþa cr̄ichar̄ānam̄r̄ēā m̄ra biara þ̄aða. Áteb̄ar̄a m̄ā qūr̄ā þ̄a b̄ar̄āba m̄nebemada aride cr̄ichaēda m̄ā o þ̄aða unu pan̄a b̄er̄ā idjaba m̄ā jaradia þ̄aða ũr̄i pan̄a b̄er̄ā.

⁷ Āc̄ōr̄ēba m̄ā baj̄āne unubidara bio biya querasia. M̄w̄ām̄ina ara m̄djidebemada j̄ūmaw̄yā bia cr̄ichar̄ānam̄r̄ēā Āc̄ōr̄ēba m̄ā puada idu unubi þ̄a. Māl̄ puara ar̄aþa su n̄m̄l̄ qūr̄āca þ̄a. Diauru nezocaba m̄w̄ā o þ̄a. ⁸ M̄ā þarima ũbea dadjir̄ā Boro Jesucritoa bedeā djuburiasia māl̄ puara j̄ōbim̄r̄ēā. ⁹ Barib̄ar̄a idjia jarasia: “M̄l̄ biadeþa þ̄ara carebaya

† **11:33** Hecho 9:23-25. * **12:2** Pauloba ara idjida m̄w̄ā jara þ̄a. Barib̄ar̄a m̄r̄ām̄er̄ā jara þ̄a ēber̄ar̄āba cr̄ichar̄ānam̄r̄ēā idjira dji dromada jara þ̄a. † **12:2** Baj̄ānaa idji þ̄amaa. Griego bedeāē þ̄a þ̄a: “Ūbeabema baj̄āna.” Ūbeabema baj̄āda jarabadaē judior̄āba jara pan̄a “Āc̄ōr̄ē þ̄amaa.”

jūma droa bamārēã. Bã l̄b̄laã ðãde m̄ l̄b̄lara b̄ðeba biara unubi b̄la.” M̄ l̄b̄laã ðãde Crito l̄b̄lara erobabari b̄rã m̄ l̄b̄laã ðãdebemada b̄sridaba bia bedeaya. ¹⁰ Crito carea bia m̄ga ðãde, l̄b̄laã ðãde, ne ne ðãde, ãberãrãba biẽ jara panane idjaba biẽ odi carea ãpẽ panane m̄ra b̄srida b̄la. Wãrãda m̄ l̄b̄laã ðãde Critodeba l̄b̄la b̄la.

Corintodebema djabarã Pauloba cr̄cha bada

¹¹ M̄ra cr̄cha ne ðã b̄l quĩrãca ara m̄djidebemada bia bedeã b̄la, baribãrã bãrãbãrã m̄ra mãwã bedeabisidaã. Bãrãba m̄nebemada bia bedeãda panãm̄na bia bedeãdeã panã. Cr̄cha panã bãrãba ãpẽ panã ãberãrã Jesucritoba diabuedãrã dji dromarãda. M̄ra dji dromaẽm̄na ãdjirã cãyãbara edaara b̄lã. ¹² M̄ bãrã tãena b̄side jūma droa basia. Idjaba ne ununaca wai b̄la beada obadjia Jesucritoba diabuedãrãba obada quĩrãca. Mãwã cawabisia m̄ra wãrãda Jesucritoba diabuedãda. ¹³ ¿M̄lã cãrẽneba bãrãra dewara purudebema djabarã cãyãbara biẽara osi? Ababe bãrãba m̄ra carebadãmãrã iwididaã b̄rã biẽ osisicadame. Mãẽteara jmaã biẽ odara m̄ quĩrã djuburia quĩrãdoãdua!

¹⁴ M̄ra bãrãmaa wãi carea b̄la. Naãba b̄arima ãbea wãya. Baribãrã m̄lã iwidieã bãrãba carebadãmãrã. Bãrãba erobearã jãrã b̄lã, ãtebãrã quĩrãã b̄la bãrãba m̄ra ãpẽnida. Warra zaquerãba ne jãrãdãcaã ãdji djibarirãã ne diaã carea, ãtebãrã djibarirãba ne jãrãbadaã ãdji warrarãã diaã carea. ¹⁵ Ara m̄djida, jūma m̄lã erobã sida b̄srida diaya bãrã carebai carea. M̄lã bãrãra bio quĩrãã b̄l b̄rã ¿bãrãba m̄ra quĩrããẽ panebãdaca? Mãmãarã mãwãã.

¹⁶ Bãrãba cawa panã m̄lã bãrã paratara ni mãrã bida edãã basida. Mãwãm̄na l̄cãrã bãrãnebemaba jara panã m̄ cr̄cha cawaãdeba bãrãra cũrũgasida parata edai carea. ¹⁷ M̄lã djabarã diabueside ¿ãdjideba bãrãra cũrũgãca parata edai carea? ¹⁸ M̄lã Titoa bedeã djuburiasia bãrã acãde wãmãrãã. Dewara djaba sida idji ume diabuesia. ãdji wãsidãde ¿Titoba bãrãra cũrũgãca parata edai carea? ¿Daiba abari cr̄chada eropananaã basica? ¿Abari quĩrãca nãbadaã basica?

¹⁹ ¿Bãrãmãarã daiba mãwã jara panãca daidebemada biẽ cr̄charãnamãrãã? Mãwãã. Djabarã, daira Critode b̄rã ãcõrẽ quĩrãpita jūma mãgãra jara panã bãrãba biara jãnamãrãã. ²⁰ M̄lã waya b̄la bãrãma jũebãrãde bãrãba jipa o panãda unune wããda m̄lã unu quĩrãã b̄l quĩrãca. Mãne bãrãba quĩrããnaẽm̄na m̄lã quẽãya. Wãrãda m̄lã waya b̄la unune wãida bãrãra caicaya duanãda, djãrãba ne erobea carea biẽ duanãda, quĩrũ duanãda, ara bãdji bia panani carea jãrã duanãda, nẽbãra o duanãda, djãrã biẽ jara duanãda, dji dromaca cr̄cha duanãda, idjaba quĩrãipa odaã duanãda. ²¹ M̄lã waya b̄la bãrãma jũebãrãde ãcõrẽba m̄lã bãrã carea wayacusa quĩrã perabida. Mãne zocãrã bãrãba naẽna cadjirua o panãda waãibida o panã b̄rã m̄lã jãya. Bãrãba cadjirua obadara, auãua nãbabadara, naã cacuaba cadjirua o quĩrãã b̄l obada sida waãibida igarãdaã panã b̄rã jãya.

13

Pauloba naã cartãde jĩrũare b̄lãda

¹ ãcõrẽ Bedeaba nãwã jara b̄la: “Abãlba biẽ oda cawa obãdãde ãberãda umẽ wa ãbea arima panãda panãda. Mãne idjia biẽ odãdebemada

abarida jaradib_{ΛΓΛ}, cawadia wārāda biē osida.”* Naλba barima ūbea mλra bārāmaa wāb_{ΛΓΛ} bērā cawa oya Ācōrē Bedeaba jara b_Λ quīrāca. ² Barima umé bārāmaa wāsīde mλa cadjirua o bearāa jarasia waa orānamārēā. Māwā odaēb_{ΛΓΛ}, wayacusa zeb_{ΛΓΛ}de mλa ādjirāra quīrā djuburiaēana asia. Idjaba ara nawena mλra bārā ume b_Λēmīna abarida jaraya: cadjirua o bearāba igaradaēb_{ΛΓΛ}, mλ wayacusa wāb_{ΛΓΛ}de ādjirāra quīrā djuburiaēa. ³ Māwā mλa unubiya Critora wārāda mλneba bedea b_Λda. Bārāba maλda cawa quīrīā pan_{ΛΛ}. Critoba ara idjida _Λb_Λaē b_Λda bārāa unubicaa, āteb_{ΛΓΛ} _Λb_Λa b_Λda unubi b_Λa. ⁴ Idjira _Λb_Λaē b_Λ quīrāca crude cachipedadamīna Ācōrē _Λb_Λaēba zocai b_Λa. Dai sida _Λb_Λaē pan_{ΛΛ} idji _Λb_Λaē b_Λda quīrāca, barib_{ΛΓΛ} idji ume दौरa Ācōrē _Λb_Λaēba panania bārā carebadi carea.

⁵ Ara bādjiza bio crīchadadua wārāda Jesura ījā pan_Λ cawaya. Ara bādjiza bio ac_Λdadua jipa nīna cawaya. ¿Bārāba adua pan_Λca Jesu-critora bārā sode b_Λda? Bārā sode b_Λēb_{ΛΓΛ} idjiderēā. ⁶ Barib_{ΛΓΛ} bārā sode b_Λda cawasidara mλa crīcha b_Λa bārāba cawadida दौरa wārāda Jesucritoba diabuedarāda. ⁷ Daiba Ācōrēa iwīdi pan_{ΛΛ} bārāba cadjirua orānamārēā. Barib_{ΛΓΛ} māwā iwīdi pan_Λēa ac_Λbīdi carea दौरa Jesu-critoba diabuedarāda. Āteb_{ΛΓΛ} iwīdi pan_{ΛΛ} bārāba jūma biada odamārēā, दौरa Jesucritoba diabuedarāda crīchadaē pan_Λ sida. ⁸ Daiba wārā bedeara poya quīrā awara odaēa, āteb_{ΛΓΛ} wārā bedeara jūma ījā odida pan_{ΛΛ}. ⁹ Bārāba bio ījā pananib_{ΛΓΛ} दौरa _Λb_Λaē pan_Λmīna b_Λsrida pan_{ΛΛ}. Maλ awara daiba Ācōrēa iwīdi pan_{ΛΛ} bārāba jipaara o pananamārēā. ¹⁰ Maλ carea bārāmaa wāi naēna mλa naλ cartara b_Λ diabueb_{ΛΓΛ}a. Bārāba ījāsīdara bārāma jūēb_{ΛΓΛ}de mλa quēāēā. Wārāda dadjirā Boro Jesuba mλra b_Λē basīa bārāra biē beadamārēā, āteb_{ΛΓΛ} mλra b_Λsia bārāba biara ījanamārēā.

¹¹ Djabarā, jīrūare mλa nāwā b_Λya: b_Λsrida beadadua, wayacusa jipa o pananadua, mλa jara b_Λra ījā o pananadua, abari crīchada erobeadadua, idjaba ābaa necai beadadua. Māwāra Ācōrēra bārā ume baya. Idjideba quīrīāda, necai bai sida ze b_Λa. ¹² Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.† ¹³ Jūma namabema djabarāba quīrīā pan_{ΛΛ} bārāra bia duananida.

¹⁴ Mλa quīrīā b_Λa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida, Ācōrēba bio quīrīā baida, idjaba ewariza Ācōrē Jaureba ābaa bia erobaida.

* **13:1** Deuteronomio 19:15. † **13:12** Wārā quīrīāneba. Griego bedeaēde b_Λ b_Λa: “Isō bia quīrūdeba.”

GALATA CARTA PAULOBA BΛDA DJABARĀ GALACIA DRUADEBEMA ITEA

Pauloba naārā Jesucritodebema jarade wāsīde naλgarā puru Galacia druade beadaa wāsia: Antioquía Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23daa). Ēberārā maλ purude beara biara judiorāé basía. Pauloba mama jaradiadacarea λCARA judiorāda jūēnapeda jaradia panesidaa Crito ĩjāni awara cacua wēāgođida panλda. Maλ awara jara panasidaa Pauloba ādji leyra jūma ĩjābica bērā Critoba diabuedaēda. Maλne djabarā Galaciade beaba ādjira ēpēbada basía.

Maλ carea Pauloba naλ Galata cartada basia. Poa 50de basica bla. Naārā Pauloba djabarāra quēāsia bedea bia Critodebema ĩjānapeda dewara crīcha ēpēbada carea. Maλare basia sāwā Jesucritoba idjira trāsida judiorāéa jaradia nībamārēā idjaba māwā o bλra djabarā dji dromarā Jerusaleλne beaba bia unu panλda (Hecho 15). Maλ awara basia Crito ĩjā panλ carea Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu bλda. Jūma maλgara 1:10deba aba 2:21naa bλ bla.

Maλare Pauloba basia Moise ley ĩjābi panλneba maλ judiorāba judiorāéa bedea bia Critodebemara igarabi panλda idjaba maλ ley ēpēbada jūma ĩjā ođida panλmīna poya ođaēda. Maλ carea basia Abrahāλba maλ ley neē ĩjāna bērā Ācōrēba carebasida. Basia ādjirāba māwā ĩjānibλRA Ācōrēba carebaida Abrahāλ carebaēda quīrāca. Jūma maλgara bλ bla 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jīrūare basia bedea bia Critodebemada ĩjānibλRA Ācōrēba dadjirāra leydebemada ēdra bλida idji Jaureba pe eronībamārēā. Maλ carea basia sāwā idji Jauredeba nībaēda panλda. Maλnebemada bλ bla 5:1neba aba 6:18daa.

Naλ cartade Pauloba naārā bλda

¹ Mλra Paulo, Jesucritoba diabuedaa.* Ēberārāba mλra bλdaē basía idjaba edadaē basía Jesucritoba diabuedada bamārēā. ĀtebλRA Jesucritoba idjaba idji Zeza Ācōrē, idji beu baēda λrēbabidaba mλra māwā basīdaa. ²⁻³ Mλa naλ cartara bλbλRA djabarā Galacia druadebema itea. Mλa, jūma djabarā mλ ume panλ bida quīrīā panλa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bīda ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai bai sida bārāa dia pananida. ⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba ara idjida dadjirā cadjirua carea idu beabisia naλ ewari cadjiruadebemada ēdra edai carea. Māwā osia dadjirā Zeza Ācōrēba quīrīāna bērā. ⁵ Ewariza idjia bia bedeaēda panλa. Bia bλa māwā baida.†

Bedeā bia Critodebemara ababλRA bla

⁶ Mλa cawa crīchaēa sāwā bārāra dārāēne Ācōrēnebemada āi wābλdada. Ācōrēba bārāra trāsia Crito biadeba ēdra edai carea, baribλRA bārāba biara ēpē panλa dewarārāba bedea bia quīrāca jara panλda. ⁷ Wārāda ādjia jaradia panλra bedea biaēa. BaribλRA λCARAba bārāa āi crīchabadaa

* **1:1** Jesucritoba diabueda. Cāpūrīā bedeaēda jara bλa “apóstol.” Maλ griego bedeaēda jara bλa “diabueda.” † **1:5** Bia bλa māwā baida. Cāpūrīā bedeaēda bλ bla: “Amén.”

bedea bia Critodebemada ãi jaradia panΛ bĕrã. ⁸ Bariduaba bedea bia Critodebemada daiba bãrãa jaradiapedada awara jaradiaibΛΓΛ, Ācōrĕba idjira ewariza biĕ ÆΛya; daiba wa bajãnebema nezoca bida awara jaradiadibΛΓΛ, dai sida Ācōrĕba ewariza biĕ ÆΛya. ⁹ Daiba naãrã jarapedadara mĕa wayacusa jaraya: bãrãba bedea bia Critodebema ĩjãpedadada bariduaba awara jaradiaibΛΓΛ, Ācōrĕba idjira ewariza biĕ ÆΛya.

¹⁰ Mãwã jara ÆΛdeba mĕa jΛΓΛĕ ÆΛΛa ĕberãrãba mĕra bia ununida, ãtebΛΓΛ quĩrĩã ÆΛΛa Ācōrĕba mĕra bia unuida. Crito ĩjãi naĕna mĕa jΛΓΛ Æabadjia ĕberãrãba mĕra bia ununamãrĕã. Wadibida mãwã o ÆΛbara, mĕra Crito nezocãĕ bacasia.

Jesucritoba Paulo trãna

¹¹ Djabarã, cawadadua bedea bia Critodebema mĕa bãrãa jaradiadara ĕberã crĩchaĕda. ¹² Maĕ bedeara mĕa ni abal ĕberãneba cawãĕ basia. Ni abal ĕberãba mĕa jaradiaĕ basia. ĀtebΛΓΛ JesucritobΛΓΛ mĕa cawabisia. ¹³ Bãrãba ũĩrsidaa mĕra sãwã nĩbasida judiorãba jaradiabada jũma ĩjã o Æaside. Bãrãba cawa panΛΛa mĕa Ācōrĕ ĕberãrãra bio biĕ obadjida. Abeda jũma jõbi quĩrĩã Æasia. ¹⁴ Judiorãba jaradiabadara mĕa biara cawabΛΓΛ basia mĕ daucharã cãyãbara. Dai drõã naĕnabemaba obadara mĕa bio ĩjã obadjia. ¹⁵⁻¹⁶ BaribΛΓΛ mĕ todĩ naĕna Ācōrĕba mĕra edasia. Idji biãdeba mĕra trãsia idji nezocada Æamãrĕã. Idjia crĩchaĕda quĩrãca idji Warrara mĕa cawabisia judiorãã idjidebemada jaramãrĕã. Maĕne mĕa ni abalã iwidiĕ basia sãwã oida ÆΛ cawaya. ¹⁷ Idjaba Jesucritoba mĕ naĕna diabuedarãa Jerusaleĕnaa iwidiide wãĕ basia. ĀtebΛΓΛ mĕra Arabia druadaa wãsia. Mãwãnacarea Damasco purudaa jĕda wãsia.

¹⁸ Poa ũbea badacarea mĕra Jerusaleĕnaa Pedro cawai carea wãsia. Mama quince ewari idji ume basia. ¹⁹ Pedro awara dadji Boro Jesucritoba diabuedarãnebemada ababe idji djaba Santiagoda unusia.† Dewararãra mĕa unuĕ basia. ²⁰ Ācōrĕ quĩrãpita mĕa bãrãa jaraya: mĕnebema ÆΛbΛΓΛra sewaĕa. ²¹ Jerusaleĕnaa wãnacarea mĕra Siria druadaa idjaba Cilicia druadaa wãsia. ²² Crito ĩjã Æea Judea druadebemarãba mĕra ununaca basia. ²³ Ādjirãba ababe ũĩbadjidaa djabarãba nãwã jara panΛda: “Dadjirã biĕ oi carea ĕpĕ Æadaba idira jaradia nã jũmarãba Jesu ĩjãnamãrĕã. Naĕna maĕgΛra idjia abeda jõbi quĩrĩã basia.” ²⁴ Maĕ bĕrã mĕ carea ãdjirãba Ācōrĕa bia bedeasidaa.

2

Jesucritoba diabuedarãba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea mĕra Bernabe ume wayacusa Jerusaleĕnaa wãsia. Tito sida wãsia. ² Mĕra wãsia Ācōrĕba cawabida bĕrã mama wãida ÆΛda. Jũpeda naãrã mĕa ababe djabarã dji dromarãa jarasia bedea bia Critodebema mĕa judiorãã sãwã jaradia ÆΛda. Mãwã osia mĕa o ÆΛra ãdjirãba bia unu panΛ cawaya.* ³ Maĕne Tito mĕ ume ÆΛra judioĕmĩna ãdjia jaraĕã basia idji cacuara wĕãgoida ÆΛda. ⁴ Maĕnebemada bedeasidaa ĕcΛΓΛ wãrã djabarãĕba jarabadjida bĕrã jũmarãda cacua wĕãgodida panΛda Ācōrĕ ĕberãrã beadi carea. Ādjirãra djabarã quĩrãca

† **1:19** Santiagora idjaba Jacobo abadaa. * **2:2** Mãwã osia mĕa o ÆΛra ãdjirãba bia unu panΛ cawaya. Griego bedeadã nãwã ÆΛ ÆΛa: “Mãwã osia mĕ pira wãnara, pira wãbΛΓΛ sida ara jãwã berãmãrĕã.”

djabarãmaa zedapeda Jesucritoba êdra b̄adada igarabi quĩrã panasidaa. Adjirãba dadjirãa wayacusa judiorã leyda ijã obi quĩrã panasidaa nezoca quĩrãca. ⁵ Baribara adjia jarapedadara daiba ni maãrĩ bida ijãnaẽ basia bãrãba bedea bia Critodebema dji wãrã arada ewariza erobeadamãrẽã.

⁶⁻⁷ Djabarã dji dromarãba dewara crĩchada jaradaẽ basia m̄la jaradiamãrẽã. Atebãra cawasiãaa Ācõrẽba m̄ra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorãea jaradiamãrẽã Pedro judiorãmaa diabueda quĩrãca. (Adjirãra dji dromarãda dãrãbãdamĩna m̄la quĩrãcuitaẽ b̄la, Ācõrẽba dadjira quĩrã awara unuca bẽrã.) ⁸ Wãrãda Ācõrẽba Pedrora edapeda judiorãmaa jaradiamãrẽã diabuesia. Ara maã Ācõrẽba m̄ra edapeda judiorãẽmaa diabuesia. ⁹ Djabarã dji dromarã Santiagoba, Pedrora, Juaã bida cawasiãaa Ācõrẽba idji biadeba wãrãda m̄ra judiorãẽmaa diabuesida. Maãne adjira m̄l ume, Bernabe ume bida jawa jidasidaa cawabidi carea abari crĩchada eropanãda. Adjia jarasidaa daiba judiorãema jaradia pananida, maãne adjia judiorãma jaradia pananida. ¹⁰ Ababe daia jarasidaa djabarã ne neẽ quẽdeara carebadamãrẽã. Maãgara m̄maarã bio bia basia m̄awã o quĩrã b̄ada bẽrã.

Pauloba Pedro quẽãna

¹¹ Ewari aba Pedrora Antioquia puruãaa djabarã acãde wãsia. Mama m̄la idjira jũmarã djabarã quĩrãpita quẽãsia, idjia wãrãda biẽ oda bẽrã. ¹² Nãwã biẽ osia: ãcara djabarã judiorãra Santiago b̄amaãba Antioquia puruãaa wãsiãaa. Adjirãba jarabadjidaa judiorãera cacua wẽãgodida panãda Ācõrẽ eberãrã beadi carea. Adjia jũeni naẽna Pedrora djabarã judiorãẽ ume ne cobadjia, baribara maã djabarã judiorã jũepedacarea idjira waa djabarã judiorãẽ ume ne coẽ basia. Atebãra jĩga nĩbade wãsia. Idjia wayasia djabarã judiorãba idjira biẽ jaradida judiorãẽ ume ne co b̄a carea.† ¹³ Idjaba dewararã djabarã judiorã bida djabarã judiorãera igarasiãaa Pedrora sewadeba o b̄a quĩrãca. Mãwã o panã bẽrã Bernabe bida abari quĩrãca biẽ osia. ¹⁴ Baribara m̄la unusia adjirãra wãrã bedea bia Critodebemaba jara b̄a quĩrãca nĩnaẽda. Maã bẽrã m̄la Pedrora jũmarã djabarã quĩrãpita nãwã quẽãsia: “Bãra judiomĩna judio quĩrãca bãcaa. Atebãra judioẽ quĩrãca bãbaria. Maãda çcãrẽ cãrẽã judiorãba obadara b̄la djabarã judiorãea obi b̄a?

¹⁵ Ācõrẽba Moisea diada leyra judiorãeba neẽ panã bẽrã dadji judiorãba adjirãra cadjirua obadarãana abadaa. Dadjirãra todadeba judiorã bẽrã maã leyra eropanãa. ¹⁶ Baribara dadjirãba cawa panãa maã ley ijã o b̄ãdeba ni abãda Ācõrẽ quĩrãpita jipa baẽda, atebãra Jesucrito ijã b̄a carea Ācõrẽba jipa unuya. Dadjirã bida Jesucritora ijãsiãaa Ācõrẽba bia unumãrẽã. Wãrãda Ācõrẽba Moisea diada ley ijã o panãneba dadjirãra Ācõrẽ quĩrãpita jipa beadaẽa, ni abãda maã ley ijã o b̄ãdeba idji quĩrãpita jipa baẽ bẽrã.‡

¹⁷ Ācõrẽba Moisea ley diada cãyãbara dadjirãba jarãsiãaa Critodeba Ācõrẽba jipa unumãrẽã. Maã bẽrã ãcaraãmaarã dadjirãra cadjirua obadarãa. Mãwãra çCritoba dadjirãa cadjiruada obi b̄aca? ¡Mãwãẽa!

† 2:12 Pedrora naẽna biẽ jarada bẽrã wayacusa biẽ jaradida crĩchasia. Hecho 11:1-18. ‡ 2:16 Salmo 143:2.

18 M̄la ley naēna ēpē badada wayacusa ēpēibαγλ, m̄ldrα bedeade beya. 19 Naēna m̄lra Ācōrēba Moisea diada leydeba basia. Baribαγλ maļ leydebemada ēdrasia. § Māwā m̄lra Ācōrē itea zocai besia. 20 M̄lra Crito ume ābaa crude cachisidaa. Maļ bēra ara m̄ldjideba βλēa, ātebαγλ Critodrα m̄l sode βλα. Naļ djarade zocai βλmisa m̄lra Ācōrē Warra Jesu ijā βλdeba bayā. Ara maļ Jesuba m̄lra quīrīasia idjaba m̄l carea ara idjida idu beabisia. 21 Ācōrēba idji biadeba dadji jipa βλdada m̄la igaraēa. Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panλneba idji quīrāpita poya jipa beadibara, Critora idji quīrābe beucasia.”

3

Ababe Jesucritodrα ijānida panλa

1 Djabarā Galacia druadebema, j̄bārāra crīcha neē beaa! ¿Caiba bārāra cūrūgasi wārā bedeara idu βλdamārēā? Daiba bārā quīrāpita ebuda jara-diabadjidāa Jesucritora bārā carea crude cachi beasidada. 2 M̄la naļda bārāa iwidiya: ¿Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panλneba bārāba Ācōrē Jaurera edasidaca? ¿Bedeā bia Jesucritodebemada ūrīnapeda ijāsidade edasidaēca? 3 j̄bārāra wārāda crīcha neē beaa! Crito ijāsidade naārā Ācōrē Jauredeba bia nībasidaa. ¿Idira ara bādji o panλneba jūma jipa beadica? * 4 Crito ijā panλ carea bārāra bio bia mīgasidaa. Maļda Critoda igaradibαγλ, ¿bādji quīrīābe bia mīgasidaēca? M̄lmaarā bādji quīrīābe bia mīgadaē basia. 5 Ācōrēba idji Jaurera bārāa diasia idjaba bārā tāēna ne ununacada o βλα. ¿Ācōrēba cārē cārēā māwā o βλ? Māwā o βλα bārāba bedea bia Critodebemada ūrīnapeda ijāsida bēra. Ācōrēba māwā oē βλα idjia Moisea diada leyra bārāba ijā o panλ bēra.

6 Abrahānebemada crīchadada. “Abrahāλba Ācōrēra wārāda ijāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.” † 7 Maļba cawaḡadua wārāda Ācōrē ijā beadrα Abrahāλ warrarāda. 8 Naēnaēdaλba Ācōrē Bedeade βλ βλα judiorāēba Ācōrēda ijāsidadara idjia ādjirā sida jipa unuida. Maļ carea naēnaēda Ācōrēba Abrahāλa bedea bia dadji ēdrλdidebemada bedeasia. Idjia nāwā jarasia: “βλdeba m̄la naļ ējūāne bea purura jūma carebaya.” ‡ 9 Maļ bēra Abrahāλba ijāna quīrāca ijā beara Ācōrēba jūma carebaya Abrahāλ carebada quīrāca.

10 Ācōrēba Moisea diada ley ijā o panλneba jipa beadida crīcha beara Ācōrēba biē βλya. Maļ leyde nāwā βλ βλα: “Naļ ley jūma ijā oē beara Ācōrēba biē βλya.” § 11 Wārāda ebuda βλα Ācōrēba Moisea diada ley ijā o βλdeba ni abala Ācōrē quīrāpita jipa baēda. Ācōrē Bedeade nāwā βλ βλα: “Ācōrē quīrāpita jipa βλ ēberāra Ācōrē ijā βλdeba bayā.” *

12 Baribαγλ Ācōrēba Moisea diada ley ijā o βλdeba jipa baida crīcha βλba crīchaca Ācōrē ijā βλdeba jipa baida. Ātebαγλ idjidebemada nāwā βλ βλα: “Naļ ley ijā o βlara maļgλdeba bayā.” †

13 Ācōrēba Moisea diada leyba biē βλidebemada Jesucritoba dadjirāra ēdrα βλsia. Idjidrα Ācōrēba dadjirā cacuabari biē βλsia. Ācōrē leyde

§ 2:19 Maļ leydebemada ēdrasia. Griego bedeade nāwā βλ βλα: “Maļ leydebemada beusia.”

* 3:3 Ara bādji o panλneba. Griego bedeade βλ βλα “naļ djaradeba.” † 3:6 Genesi 15:6.

‡ 3:8 Genesi 12:3. § 3:10 Deuteronomio 27:26. * 3:11 Habacuc 2:4. † 3:12 Levitico 18:5.

nāwā b́l b́la: “Abada bacurude jira b́l d́b́l, Ācōrēba idjira biē b́ya.” †
 14 Maḡara māwāsia Ācōrēba Jesucritodeba judiorāé sida carebamārēã
 idjia naēna Abrahāla carebayada ada quĩrāca. § Dadjirāba Jesucritoda iḡã
 panl bērā Ācōrēba idji Jaure diai jaradara edasidaa.

Ācōrēba Abrahāl ume bedea b́l dara leyba āyā b́l caa

15 Djabarā, ḿra ne jara b́l deba bedeya: ēberāba dewara ume bedea
 b́l dara cartade b́l peda idji tŕda maḡ cartade b́sira, ni abalba maḡ
 bedea b́l dara poya āyā b́l daēa, idjaba dewara cŕchada poya eda b́l daēa.
 Ara maḡ quĩrāca Ācōrēba wārāneba jaradara quĩrā awara oēa. 16 Ācōrēba
 Abrahāla, idjideba yōida b́la bida jarasia idjia jūmarāda carebaida.*
 Ācōrē Bedeade b́l ē b́la “Abrahāneba yōni ēberārāda” zocārā ēberārā
 jara b́l quĩrāca. Āteb́l b́l b́la Ācōrēba Abrahāneba yōida b́la māwā
 jarasida abaldebemada bedea b́l bērā. Maḡra Critoa. 17 Ḿra jara b́ra
 naḡra: Ācōrēra Abrahāl ume bedea b́sira. † 430 poa badacarea idji leyra
 Moisea diasia. Barib́l idjia Abrahāl ume naārā bedea b́l dara maḡ
 leyba āyā b́l basía. Āyā b́l dabara idjia carebayada adara oē bacasia.
 18 Ācōrēba Moisea diaḡa ley iḡã o panl carea idjia dadjirāda carebaib́l,
 idjia carebayada ada quĩrāca carebaēa. Barib́l Ācōrēba Abrahāra
 carebayada ada bērā idji biadeba carebasia.

19 Maḡda ¿Ācōrēba cārē cārēã idji leyra Moisea diasia? Idji leyra dia-
 sia ēberārāba cadjirua obadada cawadamārēã. Ēberārāra maḡ leydeba
 panasidaa aba Abrahāneba yōida b́da zeb́l daa, idjideba Ācōrēba
 carebayada ada bērā. Ācōrēba Moisea maḡ leyra bajānebema nez-
 ocarāneba diasia. Maḡbe Moiseba ēberārā diasia. 20 Barib́l Ācōrēba
 Abrahāla carebayada aside ni abalada maḡ bedea jarade diabueē basía,
 āteb́l ara idjiab́l Abrahāla māwā jarasia.

21 Māēteara Ācōrēba idji ley Moisea diaside ¿idjia Abrahāl ume bedea
 b́l dara igarasica? ¡Māwāéa! Ācōrēba Moisea diaḡa leydeba dadjirāda
 ewariza Ācōrē ume poya zocai beadibara, maḡ ley iḡã o panl neba Ācōrē
 quĩrāpita jipa panacasidaa. 22 Barib́l Ācōrē Bedeade b́l b́la cadjiruaba
 jūmarāda preso erob́da. Māwā Ācōrēba Abrahāla ēberārā carebayada
 adara poya oya. Wārāda Jesucrito iḡab́l dara māwā careba b́la.

23 Crito zei naēna dadjirāba idjida poya iḡānaē basía. Maḡne dadjirāra
 Ācōrēba Moisea diaḡa ley j́l waeda panasidaa. Maḡ leydebemada poya
 ēdradaē basía aba Ācōrēba Crito cawabib́l daa. 24 Wārāda Ācōrēba
 Moisea diaḡa leyba dadjirāra pe erońbasia aba Crito zeb́l daa. Crito
 zedacarea idji iḡã panl carea Ācōrēba dadjirāra jipa unu b́la. 25 Idira
 dadjirāba Critoda iḡã panl bērā Ācōrēba Moisea diaḡa leyba pe erońéa.
 26 Jesucritoda iḡã panl bērā jūma bārāra Ācōrē warrarāa. 27 Bārā
 borocuesidade unubisidaa Crito ume ābaa panl da. Maḡ bērā idji
 quĩrāca panesidaa. † 28 Jūma bārāra Jesucrito ume ābaa panl bērā Ācōrē
 quĩrāpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocāē ume abaria,
 idjaba umaquĩrāra wērā ume abaria. 29 Bārāra Critode bērā wārāda

† 3:13 Bacurude. Griego bedeade bacuru ab́l dae cru sida jara b́la. Deuteronomio 21:23.

§ 3:14 Genesis 12:3. * 3:16 Genesis 22:18. † 3:17 Griego bedeade ācaḡ cartade nāwā b́l
 b́la: “Critodeba Ācōrēra Abrahāl ume bedea b́sira.” † 3:27 Idji quĩrāca panesidaa. Griego
 bedeade nāwā b́l b́la: “Critoba djio panesidaa.”

Abrahañ warrarãa. Mañba Æcõrẽba bãrãra carebasia idjia Abrahañã carebayada ada bẽrã.

4

Dadjirãra Æcõrẽ warrarãa

¹ Mñã jara ßara nañ quĩrãca ßãa: warraba idji zezadera jũma edaida ßãmĩna caibe ßãde nezoca quĩrãca ßãa. ² Caibe ßara warra wagabada jãwaeda ßãa, idjaba idji zezade edaida ßãra dewararãba wagabadaa aba dji zezaba jarada ewaridaa. ³ Ara mañ quĩrãca Crito ãjãni naẽna dadjirãra warra zaque quĩrãca beasia. Mañ ewaride dadjirãba nañ ãjũãnebema crĩchara ãjã o panasidaa nezoca quĩrãca. ⁴ Baribãrã Æcõrẽba jarada ewari jũeside idji Warrara nañ ãjũãnaa diabuesia. Mañ Warrara wẽrãba tosia, idjaba Æcõrẽba Moisea diada leyra ãjã oida basia. ⁵ Æcõrẽba idjira diabuesia dadjirã mañ ley jãwaeda beadara ãdrã ßãpeda idji warrarãda ßãli carea. ⁶ Bãrãra Æcõrẽ warrarã bẽrã idji Warra Jaureda diabuesia bãrã sode ßamãrẽã. Idji Jaure dadjirã sode ßãba Æcõrẽa “jMñ Zeza!” abaria cawadamãrẽã dadjirãra Æcõrẽ warrarãda. ⁷ Mañ bẽrã idira bãrãra nezocarãã, ãtebãrã Æcõrẽ warrarãa. Æcõrẽ warrarã bẽrã idji warrarã itea erobãda edadia.*

Pauloba djabarã carea bio crĩcha beda

⁸ Naẽna bãrãba Æcõrẽ adua panasidade wãrãẽ ãcõrẽda ãpẽ panasidaa ãdji nezoca quĩrãca. ⁹ Baribãrã idira bãrãba Æcõrẽra cawa panãa. Jipa jarãibãrã, Æcõrẽba bãrãra cawa ßãa. Mañda çcãrẽ cãrẽã crĩcha ßããã ßeada wayacusa ãpẽ panã nezoca quĩrãca? Mañba bãrãra carebaaa. ¹⁰ Bãrãba quĩrãtanoa ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Æcõrẽba bia unumãrẽã. ¹¹ Mañ bẽrã mñã crĩcha ßãa mñdji quĩrãbe bãrãa jaradiasida.

¹² Djabarã, bãrã judiorãẽ quĩrãca ßãi carea mñra Æcõrẽba Moisea diada leydebemada ãdrãsia. Mañ bẽrã mñã bãrãa bedea djuburiaya mñ quĩrãca mañ leyde ßearãnamãrẽã. Naẽna bãrãba mñra biẽ odaẽ basia. ¹³ Bãrãba cawa panãa mñã bãrãma bedea bia Critodebemada naãrã jaradiaside cacua biẽ ßã bẽrã bãrã druade jaradia besida. ¹⁴ Cacua biẽ ßãmĩna bãrãba mñra igaradaẽ basia idjaba jãretadaẽ basia.† Ætebãrã bia edasidaa Æcõrẽ nezoca bajãnebema edabãda quĩrãca, Jesucrito edabãda quĩrãca. ¹⁵ çsãwãsi bãrã ßãsrãda naẽna erobeadara? Mñã wãrãda jaraya bãrãba poya opedãdabara ara bãdji daura nuẽtacasidaa mñã diadi carea. ¹⁶ Mñã wãrã bedeadeba quẽã ßã bẽrã çmñra bãrã ume dji quĩrãca?

¹⁷ Bãrã tãẽna ãi jaradia beaba ne jũma o panãa bãrãba ãdji bedeara ãjãnamãrẽã. Baribãrã ãdjia jaradia panãba bãrãra carebaaa. Bãrãra dai umebemada ãi ede quĩrã panãa ãdjidrã sodeba ãpẽnamãrẽã. ¹⁸ Wãrãda bia ßãa ewariza crĩcha biada sodeba ãpẽ pananida. Baribãrã mãwã ãpẽniẽ panãa ababe mñ bãrã ume ßãdebeãrã. Ætebãrã mñ neẽne bida ewariza sodeba ãpẽ pananida panãa. ¹⁹ Djabarã mñ warrarãca bea, mñra wayacusa bãrã carea bia mĩga ßãa wẽrã warra pua nũmã quĩrãca. Mñra mãwã bia mĩga ßaya aba bãrã Crito quĩrãca panebãdadaa. ²⁰ jMñda ara nawena bãrã ume ßãdabara cawacasia sãwã bãrã ume bedeaida ßãda! Mñã wãrãda adua ßãa bãrãnebemada sãwã crĩchãida.

* 4:7 Edadia. Griego bedeade Æcãrã cartade ßã ßãa: “Critodeba edadia.” † 4:14 Æcãrãba crĩchãbadaa Paulo cacua biẽ ßãdãba Galaciãdebemarãra bia mĩgabãsida.

Saradeba idjaba Agardeba Paulo ba cawabida

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde ba quĩrĩa beaba m̃a jaradadua: ĩĀcōrē leyde b̃l b̃la adua pañca? ²² Nãwã b̃l b̃la: Abrahãba warrada umé erobasia. Aba nezocawērã Agaraba tosia.† Dewarabemara idji quima Saraba tosia.§ Sarara nezocawērãé basía. ²³ Nezoca wērãba warrara tosia Abrahãba nã djaradeba mãwã quĩrĩana bērã. Barib̃ra dji quimaba todara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ Mãg̃ba crĩcha dromada dia b̃la. Ācōrēba bedea b̃l̃dada umé paña. Mã bedea b̃l̃da umé pañara Sara idjaba Agara quĩrãca paña. Ācōrēba bedea b̃l̃dara aba Sinai eyade diasia. Mã bedea b̃l̃dara nezocawērã Agara quĩrãca b̃la, mã bedea b̃l̃da ep̃e beara nezoca quĩrãca paña bērã. ²⁵ Sinai eya Arabia druade b̃ra Agara quĩrãca b̃la mã eyade diada leyde beara nezoca quĩrãca paña bērã. Idjaba Jerusalẽ nãl ējũãne b̃ra Agara quĩrãca b̃la mã purudebemarãra nezoca quĩrãca paña bērã. Nezoca quĩrãca paña Ācōrēba Moisea diada leyde paña bērã. ²⁶ Barib̃ra bajãnebema Jerusalẽra Sara quĩrãca b̃la mã purudebemarãra nezoca quĩrãca paña bērã. Mãwã paña Ācōrēba Moisea diada leyde paña bērã. Dadjirãra mamabema bērã Sara warrarãca paña. ²⁷ Ācōrē Bedeade nãwã b̃l b̃la:

Wērã warra tocara, b̃sridadua. Warra pua unucara, bio b̃sridadua. Wērã umaquĩrãba igaradaba warrarãda auduara erobaya wērã quima bara b̃l cãyãbara.*

²⁸ Djabarã, dadjirãra Isa quĩrãca paña. Isara tosidãa Ācōrēba Abrahãa mãwã jarada bērã. Ara mã quĩrãca dadjirãra Ācōrē warrarãda panesidãa idjia mãwã jarada bērã. ²⁹ Abrahã ewaride Ismael, baridua warra quĩrãca todaba Isa, Ācōrē Jaure ab̃ladeba todara biē obadjia. Ara mã quĩrãca idi bida Ācōrēba Moisea diada leyde beaba Crito ĩjã beara biē obadaa. ³⁰ Barib̃ra Ācōrē Bedeade nãwã b̃l b̃la: “Nezoca wērãra, idji warra sida ãyã j̃retadua. Nezoca wērã warraba nezocaē wērã warra ume dji zezaba erob̃ra poya edaēa.”†

³¹ Mã bērã djabarã, dadjirãra nezocawērã warrarã quĩrãca paña. Āteb̃ra nezocaē warrarã quĩrãca paña.

5

Critoba dadjirã edra b̃l̃da

¹ Critoba dadjirãra edra b̃lasia mã edra b̃l̃dade nĩbadamãrēã. Mãg̃ra bio ĩjã pananadua. Wayacusa nezoca quĩrãca bearãnadua. ² ĩŪrĩnadua! M̃ra Paulo. M̃a nãg̃da bãrãa jaraya: Ācōrē quĩrãpita jipa beadĩ carea bãrã cacuada wēãgodida pañda crĩcha pañab̃ra, Critoba bãrã carea odaba carebaēa. ³ Wayacusa m̃a jaraya: baridua umaquĩrãba idji cacuada wēãgobib̃ra, Ācōrēba Moisea diada leyra jũma ĩjã o baida b̃la. ⁴ Mã ley ĩjã o pañneba Ācōrē quĩrãpita jipa beadida crĩcha beara Crito ĩjã wãsidãa. Idji biadeba jipa b̃l̃dara ãdjirãba igarasidãa. ⁵ Barib̃ra dadjirãba Critoda ĩjã paña bērã Ācōrē Jauredeba wãrãda cawa paña Ācōrēba dadjirãra jipa unuida. ⁶ Cacia wēãgo b̃l̃deba dadjira Jesucrito

† 4:22 Genesi 16:1-16. § 4:22 Genesi 21:1-3. * 4:27 Isaía 54:1. † 4:30 Genesi 21:10.

ume ābaa bacaa idjaba cacua wēāgoē bādeba idji ume ābaa bacaa. Ātebāra idji ijā bādeba idji ume ābaa bāa. Māwā ijā bāba djārāra quīrā bāa.

⁷ Bārāba wārā bedeara bia ēpē panasidaa. †Caiba mīā sēsi bārāba maā bedeara igaradāmārēā? ⁸ Ādjia jaradia panāra Bārā Trānaneba zeē bāa. ⁹ Quīrānebadadua: harina ēsābibari maārī bāba harinara jūma ēsābibaria. Ara maā quīrāca maārī āi jaradia bāba abēda jūma āi crīchabibaria. ¹⁰ Māwāmīna dadjirā Boro Jesucritodeba māa cawa bāa bārāba māa jara bā awara crīchadaēda. Baribāra bariduaba bārāda māwā mīā sēibāra Ācōrēba cawa oya. ¹¹ Djabarā, Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea cacua wēāgodida panāda māa wadi jaradia bābara, dji māwā jaradia beaba māra biē odi carea ēpēnaē bacasia. Māa māwā jaradia bābara ādjirāba Jesu crude beudadebemada biē crīchadaē bacasia. ¹² Māmaarā biara bacasia bārā māwā mīā sē beaba ādji umaquīrā cacuara abēda jūma tatadida.

¹³ Djabarā, Ācōrēba bārāra trāsia idjia ēdra bādade nībadāmārēā. Baribāra ēdrāpeada bēra crīcharānadia bādji cacuaba quīrā bā quīrāca odida panāda. Ātebāra wārā quīrāneba dji carebadadua. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada leyra naā bedea abāba jūma jara bāa: “Djārāra quīrādua ara bādji quīrā bā quīrāca.”* ¹⁵ Quīrācuīta beadadua. Ijara duananibāra, djō duananibāra, ara bāduba jūma ārīnia.†

Ācōrē Jauredeba nībadadua

¹⁶ Maā carea māa jaraya: Ācōrē Jauredeba nībadadua. Māwābāra bārā cacuaba cadjirua o quīrā bāra odaēa. ¹⁷ Naā djaraba cadjirua o quīrā bāra Ācōrē Jaureba quīrāca. Idjaba Ācōrē Jaureba obi quīrā bāra naā djaraba quīrāca. Ādjira ābaa bia pananaca bēra bārāba o quīrā panāra poya odaēa. ¹⁸ Baribāra Ācōrē Jaureba bārāda eronībāra, Ācōrēba Moisea diada leyde panāa.

¹⁹ Naā cacuaba cadjirua obarira ebuda bāa. Maāra naāgā: daunemabadara, auēua nībabadara, baridua ume auēua o quīrābadara, ²⁰ jāwaba oda ācōrēa iwīdībadara, jāibanaba obadara, djārā quīrāmadadara, ijarabadara, djārāne awuabadara, maārā carea quīrābadara, ara ādji bia baidra jārabadara, caicayabadara, Ācōrē bedea quīrā awara jaradia panāneba awara wābadara, ²¹ djārāba eroēla carea biē crīchabadara, mīā beabadara, beu nībabadara, bāsriēa ewari o panāne jūmawāyā cadjirua obadara, idjaba ne jūma cadjirua maā quīrāca bea sida.‡ Māa bārāa naēna jaraā quīrāca wayacusa jaraya: maā cadjirua o beara Ācōrē purude beadaēa.

²²⁻²³ Baribāra Ācōrē Jaureba naāgāda diabararia: djārā quīrā beadida, bāsriēaada, necai beadida, jūma droa beadida, ēberā biada beadida, sobiada, bedea aba beadida, jūmarā ume aduā beadida, idjaba dadjī cacua jipa eroēadi sida. Jūma maāgāra ni abāa leyba cadjiruaāda caa. ²⁴ Naā djaraba ne jūma cadjirua o quīrā babarira Critoderāba crude cachi beasidaa. ²⁵ Dadjirāra Ācōrē Jauredeba zocai panā bēra idjideba nībadida panāa. ²⁶ Djārā cāyābara biara beada crīchadiē panāa, caicaya duananīē panāa, idjaba djārāba eroēla carea biē crīchadiē panāa.

* 5:14 Levitico 19:18. † 5:15 Griego beedeade maā versículoda nāwā bā bāa: “Bārāda dji ca duananibāra, idjaba dji cotaēda duananibāra, ara bāduba jūma ārīnia.” ‡ 5:21 Mīā beabada. Griego beedeade ācaā cartade maāra neēa.

6

Dji carebadadua

¹ Djabarā, djabada cawaēne cadjiruade baesira, bārā dji Ācōrē Jau-redeba nīnaba biadeba carebadida panla wayacusa jipa nībamārēā. Baribara quīrācuita beadadua bārā sida abari quīrāca cadjiruade baeda amaaba. ² Bia mīga panane dji carebadadua. Māwābara Critoba obi bara bārāba jūma odia. ³ Dji dromaē laba idjida dji dromada crīcha labara, ara idjiduba cūrūga la. ⁴ Djārāba o la aci cāyābara ara dadjia o bdrā acida la jipa o la cawaya. Māwā ara dadjia o la carea basrida baya. ⁵ Dadjiza odida panara jūma jipa odida panla.

⁶ Ācōrē bedea cawabara dji jaradiabaria ne jūma bia idjia erobdebemada diada la.

⁷ Ara bāduba cūrūgarānadua. Ni abala Ācōrēra poya cūrūgaēa. Quīrānebadadua: ne u laba idjia ubara quīrāca ewaya. ⁸ Maā carea naā djaraba cadjirua o quīrā la abala o labara, Ācōrēba maā ēberāra biē la. Baribara Ācōrē Jaureba quīrā la abala o labara, Ācōrēba maā ēberāra ewariza idji ume zocai la. ⁹ Maā bērā sēnaē ne biada o pananadua. Sēnaēbara, Ācōrēba la ewaride dadjirāba biada edadia. ¹⁰ Maā carea dadjirāba poya obdaza jūmarāda bia carebadida panla. Biara Jesu iā beada māwā carebadida panla.

Pauloba naā cartade jirūare la

¹¹ Acladua, ara mādji lawaba letra waibala naā cartara labara. ¹² Bārā cacua wēāgobi quīrā beaba Crito crude beuddebemada jardiabadaa baribara cacua wēāgobi panla judiorāba bia ununamārēā idjaba ādjia jaradia panla carea biē orānamārēā. ¹³ Baribara dji cacua wēāgopedadaba Ācōrēba Moisea diada leyra jūma iā odaca. Māwāmīna ādjirāba bārā cacuada wēāgobi quīrā panla, bārāba māwā osidara ara ādjidebemada bia beheadi carea. ¹⁴ Baribara māra māwā laēa. Mānebemada ni maārī bida bia beheadēa. Ātebara ababe dadjirā Boro Jesucrito crude beuddebemada bia beheadēa. Critora crude beuda bēra naā ējūānebemaba bia unubadara māmaarā jūma beusia. Idjaba naā ējūāne beumaarā māra beusia. ¹⁵ Ācōrēmaarā cacua wēāgo baida wa cacua wēāgoē bai sida biara laēa. Idjia ēberā djiwidi odadrā bia unu la. ¹⁶ Mā quīrā la jūma mā jara la quīrāca iā beara Ācōrēba quīrā djuburia baida, necai bai sida ādjirā dia baida. Maāgarāra Ācōrē ēberāra ara.*

¹⁷ Idiba āta mā quīrāēā abala māra mīā sēida. Jesudebema jaradia la carea ēberārāba māra biē osida. Mā djara cōācuada aninada erobla unubi carea māra idjideda.

¹⁸ Djabarā, mā quīrā la dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba jūma bārāra careba baida. Bia la māwā baida.

* **6:16** Maāgarāra Ācōrē ēberārā ara. Griego bedeaēe la la: “Maāgarāra Ācōrē israelerā.”

EPESO CARTA PAULOBA ƁΛƆA DJABARĀ EPESO PURUƉEBEMA ITEA

Paulo Romane preso Ɓaside naĀ cartada djabarā Epeso puruƉebemarā itea ƁΛsia. Poa 60Ɖe ƁASICA ƁΛA.

Paulo Epesode jūēside Aquila, Priscila ume Ɓadada awara wāsia (Hecho 18:19). ΛCΛΓAMAARĀ Priscilaba, Aquila ume Epesode naārā JesuƉebemada jarade wāsidaa (Hecho 18:26). Paulo jēda zeside poa umé auƉu djabarāa jaradia Ɓabadjia (Hecho 19:8-10). Zocārāba Critoda ĩjāƁada bēra dji ācōrēwērā Artemisa ēpēbadara quīrūbucasidaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba ƁΛsia judiorāda judiorāé sida Crito ume panΛ bēra ādjirāra puru aba ƁΛda. Capítulo 1ne ƁΛ ƁΛA Ācōrēba CritoƉeba oƉada, Pauloba Ācōrēba bia beƉeada idjaba djabarā carea iwidiƉada. Capítulo 2Ɖe, 3Ɖe biƉa ƁΛ ƁΛA Ācōrēba Crito ēberārāneba obi quīrīā ƁΛƉebemada. Capítulo 4Ɖeba aba 6Ɖaa ƁΛ ƁΛA sāwā dadjirāba maĀgΛra oƉida.

Pauloba naĀ cartade naārā ƁΛda

¹ MĀra Paulo. Ācōrēba quīrīāna bēra mĀra Jesucritoba diabueƉaa. MĀ naĀ cartara ƁΛƁΛΛA jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ĩjā Ɖea Epeso puruƉebema itea. ² MĀ quīrīā ƁΛA dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biƉa ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai bai sida bārāa dia pananida.

Ācōrēba ne jūma bia dadji jaure itea dia ƁΛ

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia beƉeada panΛA. Crito ume panΛ bēra idji JaureƉeba ne jūma biada dadjirāa bajāneba dia ƁΛA. ⁴ NaĀ ējūā oi naēna CritoƉeba dadjirāra edasia idji itea bia beaƉamārēā idjaba idji quīrāpita cadjirua neē beaƉamārēā. ⁵ NaēnaeƉa JesucritoƉeba dadjirāra edasia idji warrarāƉa beaƉamārēā, māwā o quīrīā Ɓada bēra idjaba dadjirāra quīrīāna bēra. ⁶ Idji bia waiƁΛA ƁΛƉeba dadjirāra bio carebasia idjia quīrīā ƁΛ Warradeba. MaĀ carea idjia bia beƉeada panΛA. ⁷ Idji Warra oa erozoaƉeƉeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēƉrΛ edasia. Dadjirāba cadjirua opeƉaƉara idji biadeba jūma quīrādoasia. ⁸ Idji biadeba dadjirāra bio carebasia jūma idji necawaada, crīcha cawaa sida Ɖiada bēra. ⁹⁻¹⁰ Idjia o quīrīā ƁΛda naēna cawabiē Ɓasia. BaribΛrΛ dadjirāa cawabisia idji biadeba quīrīāna bēra. Idjia CritoƉeba naēnaeƉa oi crīcha ƉaƉara idjia ƁΛƉa ewaride jūma oya. MaĀ ewaride ne jūma bajānebemada, naĀ ējūānebema sida Crito jΛwaeƉa ƁΛya.

¹¹ Ācōrēba naēnaeƉa crīcha ƉaƉa quīrāca CritoƉeba dadjirāra edasia idjia diaidebemada edaƉamārēā.* Māwā osia ne jūmada idjia o quīrīā ƁΛ quīrāca obari bēra. ¹² Idjia quīrīāsia dai judiorā dji naārā Crito ĩjāpeƉaƉaba idji biya quiruƉebemada bia beƉeada. ¹³ MaĀ awara bārā judiorāé biƉa wārā beƉea bia dadji ēƉrΛƉidebemada ūrīnapēƉa Critora ĩjāsidaa. Māwā bārā sida idji ēberārāƉa panesidaa. Crito ĩjāsidae Ācōrēba

* **1:11** Edasia idjia diaidebemada edaƉamārēā. Griego beƉeade maĀra ebuda ƁΛēA. ΛCΛΓAMAARĀ nāwā jara ƁΛA: “Edasia idji ēberārāƉa beaƉamārēā.”

jarada quĩrãca idji Jaureda bārãa diasia sēyãda ãamãrēã. Maãba cawabi ãla bārãra idjiderãda. ¹⁴ Ācõrē Jaurera edapedada bēã dadjirãba cawa panãa jũma Ācõrēba diai jaradara wãrãda edadida idjiderã jũma bia ãl ewaride. Maã carea idji biya quirudebemada bia bedeadida panãa.

Pauloba Ācõrēa iwidida

¹⁵⁻¹⁶ Maã bēã mãa ewariza bārã carea Ācõrēa bia ãlada abaria. Dãrãbãtã mãa ũrĩ ãlada bārãba dadjirã Boro Jesura ãã panada idjaba jũma Ācõrē eberãrãra quĩrã panãda. Maã ewarideba ãta mãa bārã carea Ācõrēa iwidibaria. ¹⁷ Mãa dadjirã Boro Jesucrito Ācõrēa, dadjirã Zeza biya quirúa iwidibaria idji Jauredeba bārãa necawaada diamãrēã idjaba idjidebemada cawabimãrēã. Mãwã bārãba idjida biara cawadia. ¹⁸ Idjaba iwidibaria Ācõrēba bārã crĩchara ewamãrēã. Mãwã bārãba cawadia cãrēda idjideba edadi carea jãã panãda, maã edadãmãrēã trãna bēã. Maãne bārãba cawadia idji eberãrãba edadira waiãba bio biya quiruda. ¹⁹⁻²⁰ Idjaba mãa iwidibaria bārãba cawadamãrēã idji ããlara jũmarã cãyãbara ããlara ãda. Maã ããladeba idjia dadjirã idji ãã beara careba ãla. Ara maã ããla waiãba ããdeba Ācõrēba Critora beu ãadada ãrēbabipeba bajãne idji jãwa araare chumebisia. ²¹ Ācõrēba idjira jũma jai bororã cãyãbara, bajãnebema dji droma ãa cãyãbara, dji mēsã ãa cãyãbara, idjaba dji ãã ãa cãyãbara dji dromaara ãasia. Naã ewaride idjira jũmarã cãyãbara dji dromaara ãa, tēãbema ewaride bida mãwã ãaya. ²² Ācõrēba ne jũmada Crito jãwaeda ãasia, idjaba Critora ãasia ne jũmane idji eberãrã Boroda ãamãrēã. ²³ Crito eberãrãra idji cacuaa. Ādjirãra ne jũmane idjideba panãa. Idjaba ne jũmada idjideba ãla.

2

Ācõrēba Jesucrito deba dadjirã ãdra edada

¹ Naẽna bārãra Ācõrēnebemada beu ãesia, ããnaẽ panãneba cadjiruada obadjida bēã.* ² Mãwã nĩbasidãa naã eũãnebema crĩchada epe panana bēã idjaba naã eũã dedaade panã jairã boro sida epe panana bēã. Naã ewaride idjia Ācõrē bedea ããẽ beara idji jãwaeda erõãla. ³ Naẽna jũma dadjirãda ãdji quĩrãca nĩbasidãa naã cacuaba cadjirua oya ãlada epe panana bēã. Naã cacuaba cadjirua o quĩrã ãlada, cadjirua dadji crĩchade ãa sida o panasidãa. Dji cadjiruarã bēã Ācõrēba idji quĩrũibedeba dadjirãra cawa oida ãasia jũma cadjirua obadarã cawa obari quĩrãca.

⁴⁻⁵ Baribãtã Ācõrēba bio quĩrã djuburiabaria. Idjia dadjirãra bio quĩrã ãa bēã cadjiruade beu ãadada Crito ume ãbaa zocai ãasia. Ācõrēba idji biadeba bārãra ãdra edasia. ⁶ Jesucrito ume ãbaa panã bēã Ācõrēba dadjirãra idji ume ãbaa ãrēbabisia idjaba idji ume ãbaa bajãne chũmehisia. ⁷ Mããtã jũma osia nocoarebema ewaride unubi carea sãwã idji bia waiãba ããdeba carebasida dadjirãra Jesucrito ume panã bēã. ⁸ Jesuda ããpedada bēã Ācõrēba idji biadeba bārãra ãdra edasia. Ara bãdjia opedadadeba ãdraããẽ basía, ãtebãtã Ācõrēbãtã bari ãdra edasia. ⁹ Bãrãba bia o panã carea Ācõrēba ãdra edãẽ basía. Mãwã ni ãããda ara idjidebemada poya bia bedeadãã. ¹⁰ Ācõrēba dadjirãra Jesucrito deba

* **2:1** ããããã versioãne naã sida ãã ããã: "Idjia bārã zocai ããda diasia." Baribãtã mããããã griego bedeadã neãã.

djiwidida osia ne biada o pananamārēā. Mañ ne biara idjiabara naēna basia dadjirāba odamārēā.

Critodeba judiorā, judiorāé sida Ācōrē ume bia panena

¹¹ Mañ carea quīrānebadua bārāra nañ djarade judiorāé bēra judiorāba “cacua wēāgoē bea” abadaa Ācōrē neē bea adi carea. Ara ādjida “cacua wēāgo bea” abadaa Ācōrē ēberārā adi carea. Baribara ādji cacuara wēāgosida bēra ababe nañ djarade quīrā awara bea. ¹² Quīrānebadua naēna bārāra Crito neē beasida idjaba Israeldebemaē basida. Ācōrē ādjirā ume bedea baside idjia bārāa ni cārē sida diai jaraē basia. Mañ awara bārāra sāwā bia beadida neē panasidaa idjaba nañ ējūāne Ācōrē neē beasia. ¹³ Baribara idira Jesucrito ume panā bēra, bārāra naēna tama beadada Ācōrēba Crito oadeba idji caita enesia.

¹⁴ Wārāda Critoba dadjirāra necai basia. Idjia judiorāra judiorāé ume ābaa basia puru aba bemārēā. Idji beudadeba dadjirāra awara pananada ābaa basia. ¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyba ne zocārā obibaria. Baribara idji beudadeba Critoba mañ leyra āyā basia judiorāda, judiorāé ume ābaa necai bai carea. Idjia puru umé pananada puru djiwidida aba osia. ¹⁶ Idji crude beudadeba puru umé badada puru aba opeda umena Ācōrē ume bia basia. Māwā dadjirāra awara pananada idjia ābaa bia basia.

¹⁷ Critoba bedea bia Ācōrē ume necai baidebemada bārā dji Ācōrēnebema tama beadaa, dai dji Ācōrē caita bea bida jarade zesia.†

¹⁸ Critodeba dadji umērāba abarica dadjirā Zeza Ācōrēa idji Jaure aba badeba poya iwidida. ¹⁹ Mañ bēra bārā judiorāéra waa Ācōrē purudebemada āi beadaēa, ātebāra Ācōrē purudebemarā ume ābaa panā. Idira bārāra Ācōrē ēberārā. ²⁰ Bārāra mōgara de quīrāca panā. Jesuba diabuedarāda, Ācōrēneba bedebadarā sida mañ de edrebema mōgara quīrāca panā. Bārāra mōgara ādjirā lra ca wābāda quīrāca panā. Mañ dedebema dji biara ba mōgarara Jesucrito. ²¹ Idjideba mañ dera biya cara bebaria idjaba waibāra wari wābaria dadjirā Boro itea bia bemārēā. ²² Crito ume panā bēra bārā sida jūma Ācōrē ēberārā ume ābaa de quīrāca panā. Mañ dede Ācōrēra idji Jauredeba babaria.

3

Ācōrēba Paulora basia judiorāéa jaradia bamārēā

¹ Mañ bēra māa [bārā carea Ācōrēa iwidibaria.]* Māra Pauloa. Bārā judiorāéa Jesucritodebemada jaradia ba carea preso ba. ² Māmaarā bārāba bio cawa panā Ācōrēba idji biadeba māra basida bārāa jaradiamārēā. ³ Idjia naēna cawabiē badada māa cawabisia. Mañgādebemada māa nañ cartade maārī basia. ⁴ Nañ carta aca panane bārāba cawadia Ācōrēba Critodebema cawabiē badara māa cawa bāda. ⁵ Naārēda Ācōrēba ēberārā maāra cawabiē basia, baribara idira idjideba bedebadarā, Jesucritoba diabuedarā bida idji Jauredeba cawabisia.

† **2:17** Bārā dji Ācōrēnebema tama beadaa, dai dji Ācōrē caita bea bida jarade zesia. Mañba jara ba “judiorāéa, judiorāa bida jarade zesia.” * **3:1** Bārā carea Ācōrēa iwidibaria. Māra griego bedede neē. Pauloba jarai badada jūma jaraē basia, ātebāra dewara crīchada jaradia besia. Baribara zocārāmaarā idjia jarai basia mañ djabarā carea Ācōrēa iwidibarida 3:14de jara ba quīrāca.

6 Idjia cawabiē badara naḷḷa: judiorāēba bedea bia Critodebemada iḷḷa panḷneba judiorā ume ābaa Ācōrēba diaidebemada edadia, abari cacuade duanḷa, idjaba Ācōrēba Jesucritodeba diai jaradada ābaa eropanḷa. 7 Ācōrēba idji biadeba mḷra idji nezocada ḷasia bedea bia Critodebemada jaradiamārēā. Idji ḷḷadeba māwā osia.

8 Jūma Ācōrē ēberārā tāēna edaara ḷamīna Ācōrēba idji biadeba mḷra ḷasia judiorāēma Critoba bio careba ḷadebemada jaradiamārēā. Critoba bio careba ḷara dadjirāba poya jūma cawa jaradaēa. 9 Ācōrē ne jūma odaba mḷra ḷasia jūmarāa ebuda cawabimārēā sāwā osida idjia naēna oi crīcha badara. Maḷ oi crīcha badara naēna cawabiē basia. 10 Idira judiorāra judiorāē ume ābaa ḷada bēra ādjirāneba bajānebema dji droma bea, dji ḷḷa bea biḷa cawabisia idjira ne jūmane bio ne cawa ḷada. 11 Māwā osia idjia naārēada dadjirā Boro Jesucritodeba oida crīcha ḷada bēra. 12 Dadjirāba ara maḷ Jesucritora iḷḷa panḷ bēra idjaba idji ume ābaa panḷ bēra Ācōrēba ne wayaa neē iwididida panḷa. 13 Maḷ carea mḷa bārāa nāwā bedea djuburiaya: mḷra bārā carea bia mīga ḷamīna jūmawāyā sopuarānada. Māwā bia mīga ḷa bārāra Ācōrē ume bia beadamārēā.

Pauloba Epesodebema djabarā carea Ācōrēba iwidida

14 Maḷ carea mḷra dadjirā Boro Jesucrito Zeza quīrāpita chīrāborode cobebaria. † 15 Idjia jūma bajāne beara, naḷ ējūāne bea sida osia idjaba idjideba panḷa. ‡ 16 Idjiderā itea ne erobara bio biya quirua. Maḷ bēra mḷa iwidī ḷa idji Jauredeba idji ḷḷara bārāa sode diamārēā. Māwā bārāra zarea beadia. 17 Idjaba iwidī ḷa iḷḷa panḷ bēra Critora bārā sode bamārēā. Iwidī ḷa bārāra ne jūmane quīrāneba pananamārēā. Māwā zarea beadia bio carra jida panḷ quīrāca. 18 Maḷne bārāba jūma Ācōrē ēberārā ume poya cawadia Crito quīrāra waiḷa ḷada, jedea ḷada, drasoa ḷada, ḷḷa ḷada, idjaba nābua ḷada. 19 Ara dadji crīchadeba poya cawadacamīna mḷa iwidī ḷa bārāba maḷ quīrāra cawadamārēā. Cawasidara ne jūmane Ācōrē quīrāca beadia.

20-21 ¡Ācōrēra bio bia quirua! Idji ḷḷa dadjirā sode ḷadeba waiḷara poya oya dadjirāba crīchabada cāyābara wa idjia iwidibada cāyābara. Djabarā, Jesucrito ume panḷ bēra ¡ewariza Ācōrēba bia bedeadada! Bia ḷa māwā baida.

4

Ācōrē Jauredeba djabarāra cacua aba panḷa

1 Mḷra dadjirā Boro Jesu carea preso ḷa. Mḷa bārāa bedea djuburiaya jipa nībadamārēā. Ācōrēba bārāra trḷsia māwā nībadamārēā. 2 Crīcharānada bārāra dji dromarāda, āteḷarḷ sobiadeba beadada. Quīrāneba abarica dji droadada. 3 Jūma odada ābaa necai beadi carea. Māwā Ācōrē Jaureba bārā ābaa bia ḷadara ārīnaēa. 4 Dadjirāra cacua aba panḷa. Ācōrē Jaure aba ḷada eropanḷa. Ācōrēba bārāra trḷsia abarida jḷā pananamārēā. 5 Dadjirā Boro Jesura ababḷḷa ḷa. Dadjirāba abari Jesuda iḷḷa panḷa. Idjaba abari trḷneba borocuesidaa. 6 Ācōrēra ababḷḷa

† 3:14 Dadjirā Boro Jesucrito. Griego bedeaēde ḷcarḷ cartade maḷra neēa. ‡ 3:15 Griego bedeaēde maḷ versicoluda nāwā ḷḷa ḷa: “Idjideba jūma bajānebemarāba, naḷ ējūānebemarā biḷa ādji trḷra edabadaa.”

Ɂaa. Idjira jūmarā Zezaa, jūmarā Boroa. Jūma idjiderā sođe Ɂaa idjaba dadjirāneba idjia o quĩrā Ɂaa obaria.

⁷ Baribaa Critoba dia quĩrā bađa quĩrāca idji biadeba dadjirāza idji itea ne odamārēā awara awara diasia. ⁸ Ācōrē Bedeade nāwā Ɂaa Ɂaa: Idji ātaa wāsiede idjia poyadara preso edesia. Małbe ne biada ēberārā diasia.*

⁹ Idjira ātaa wāsiađa a Ɂaba ĩcārēđa jara Ɂa? Jara Ɂaa ātaa wāi naēna idjira ātaaba naļ ējūānaa zesida. ¹⁰ Dji ātaaba edaa zedadrā wayacusa bajā ātaara Ɂamaa wāsia ne jūmada idjideba beadamārēā. ¹¹ Idjiabaa ācaaa Ɂasia idjia diabuedarāđa beadamārēā, ācaaa Ɂasia Ācōrēneba bedebadarāđa beadamārēā, ācaaa Ɂasia bedeaba bia Critodebemada jarađia nĩbeadamārēā, idjaba ācaaa Ɂasia idji ēberārā wagabadada idjaba jaradiabadada beadamārēā. ¹²⁻¹³ Idjia māwā Ɂasia Ācōrē ēberārā carebadamārēā, ādjirā bida Ācōrē itea poya bia odamārēā. Māwā jūma Crito ēberārā idji cacua abadara zareara wari wānia aba jūmarāđa Ācōrē Warra ĩjā pananeba idjaba cawa pananeba ābaa bia panebađadaa. Małne dadjirāra ne jūmane Crito quĩrāca beađia. ¹⁴ Māwāra waa warra zaque quĩrāca beađa. Warra zaqueba baridua bedeada ĩjābaria. Mał awara ēberārā cūrūga cawa beaba jaradia pananeba sewada ĩjābibadaa nāūrāba jāba āyā edebaa quĩrāca. Baribaa dadjirāra maļ quĩrāca beađa. ¹⁵ Ātebaaa quĩrāneba wārā bedeada ēpēnida panā ne jūmane dadjirā Boro Crito quĩrāca beađi carea. ¹⁶ Idjideba jūma dadjirā idji cacua abadara ābaa cara panā dji carebađi carea. Dadjirāza ođida panā quĩrāca obađe jūmarāđa quĩrāneba bia wari wānia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sāwā nĩbađida panā

¹⁷ Bārāba wārāđa odamārēā māa dadjirā Boro trāneba nałđa jaraya: waa Ācōrē adua bea quĩrāca nĩbarānada.† Ādjirāra crīcha siriē beadeba nĩbabadaa. ¹⁸ Āđji crīchara pāĩmane Ɂa bērā Ācōrēnebemada cawađaca. Āđji so zareaba Ācōrēra adua panā bērā idjia zocai bai dia Ɂađa neļ panā. ¹⁹ Āđjia cadjirua o panā carea perada. Ababe cadjiruada o quĩrābadaa. Ne jūma mĩā perada o panāba sēnaca.

²⁰ Baribaa bārāba Crito ĩjāsiađe cawasidaa māwā beađi panāđa. ²¹ Wārāđa bārāba Jesucritodebemada ũrīnapeda ĩjāsidaa. ĩjāpedacarea djabarāba wārā bedeaba idjidebemada biara jaradiasidaa. ²² Āđjia jarađiapadađara nałga: bārā crīcha drōāneba waa nĩbarānada naēna o panana quĩrāca. Bārā crīcha drōāra jūma ārī Ɂaa naļ cacua cadjirua o awua Ɂaba cūrūga eroɁa bērā. ²³ Ātebaaa idu Ācōrē bārā crīchara djiwidida obidađua. ²⁴ Maļ crīcha djiwidira Ācōrēba osia bārāra idji quĩrāca beadamārēā. Maļ bērā wua djiwidi jā panā quĩrāca crīcha djiwidideba nĩbađada. Māwā bārāra Ācōrē quĩrāpita jipa, biya nĩbađia wārā bedeaba jara Ɂa quĩrāca.

²⁵ Maļ bērā sewara idu bađada. Ababe wārāđra djārā ume bedeadada, jūma dadjirāra abari cacuadebema bērā.

²⁶ Quĩrūnibaa cadjiruada orānada. Maļ quĩrūbira sođe ewari aba erobearānada.‡ ²⁷ Diaurua idu cūrūgabirānada.

* **4:8** Salmo 68:18. † **4:17** Ācōrē adua bea quĩrāca. Griego bedeade Ɂaa Ɂaa: “Judiorāē nĩbabada quĩrāca.” ‡ **4:26** Salmo 4:4.

28 Ne drΛabari badara waa ne drΛaiē ʙΛa, ātebΛrΛ ara idji jΛwaba trajaida ʙΛa ne erobai carea. Māwā idjia erobaya ne neē quedeara carebai carea.

29 Bedea cadjiruara bedearānadua. ĀtebΛrΛ djārā carebadi carea ababe bedea biadrΛ bedeadadua. Māwā bārā bedea ūrī beara bia panania. 30 Cadjirua o panΛba Ācōrē Jaurera sopuabirānadua. Ācōrēba idji Jaureda bārā diasia sēyāda ʙamārēā. MaΛba cawabi ʙΛa bārāra idjiderāda. Idji Jaurera bārā ume ʙaya aba Ācōrēba idji ēberārā jūma bia ʙΛi ewarīdaa. 31 Jūma bārāba soḏe biē crīchabadara, soḏeba quīrūbadara, quēguea bedebadara, caicayabadara, djārā biē jarabadara, idjaba jūma djārā biē odi crīchabada sīda āyā ʙΛḏadua. 32 Sobia ʙeadadua. Quīrā djuburiaya ʙeadadua. Bārā biē opedadara quīrādoadadua Ācōrēba bārā cadjirua Critoḏeba quīrādoada quīrāca.

5

Ācōrē warrarā sāwā ʙeadida panΛ

1 Ācōrēba bārā, idji warrarāra bio quīrīā ʙΛa. MaΛ bērā idji quīrāca ʙeadadua. 2 Jūmarāda quīrīānadua Critoba dadjirā quīrīā ʙΛda unubiḏa quīrāca. Quīrīāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia Ācōrēa animarā babue diabΛrΛ quīrāca. Ācōrēba maΛda bia unusia.

3 Bārāra Ācōrē ēberārā bērā daunemaniē panΛa, auḏua nībadiē panΛa, idjaba djārāneda awuadiē panΛa. MaΛnebemada ni maārī biḏa bedeadīē panΛa.* 4 Bedea cadjiruada, siriē ʙΛ bedeada, ijaramia cadjirua sīda bedearānadua māwā bedeaia biē ʙΛ bērā.† ĀtebΛrΛ Ācōrēa bia ʙΛada adadua. 5 Bārāba cawa panΛa daunemabadara, auḏua nībabadara, ne jūma awuabada sīda Critoba, Ācōrē biḏa ādji puruḏe edadaēda. Ne jūma awua ʙaira jΛwaba oḏa ācōrē ēpē ʙΛ quīrāca ʙΛa, Ācōrē cāyābara idjia awua ʙΛda biara ēpē ʙΛ bērā.

6 AʙaΛba sewadeba cadjiruada oḏida panΛana aibΛrΛ, idu cūrūgabirānadua. Cadjirua o panΛ carea Ācōrēba idji bedea ījāē beara cawa oya. 7 MaΛ bērā cadjirua obadarā ume abarica orānadua.

8 Naēna bārāra pāīmanebema ʙasīa, baribΛrΛ idira dadjirā Boro ume panΛ bērā bārāra λnaanebema. MaΛ bērā λnaanebema warrarā quīrāca nībadadua. 9 λnaane nībaḏibΛrΛ sobia ʙeaḏia, jipa oḏia, idjaba wārāneba nībaḏia.‡ 10 Dadjirā Boroba bia unu ʙΛda cawadi carea jΛrΛḏadua. 11 Pāīmanebemārāba cadjirua obadaḏeba ne biada zecaa. MaΛ bērā abarica orānadua, ātebΛrΛ cawabiḏadua ādjia obadara cadjiruada. 12 Wārāda dadjira peradīda panΛa ādjia cadjirua mērā obadaḏebemada bedeadī carea. 13-14 BaribΛrΛ ne jūmada λnaane ʙΛbΛdaḏe sāwābΛrΛ ʙΛda ebuḏa unubibadaa, λnaane ne jūmada ebuḏa unubada bērā. MaΛ carea nāwā jarabadaa:

ΛrΛmadua ʙΛ cāī ʙΛra. Cadjiruade beu ʙadada piradrΛdua. MaΛbe Critoba ʙΛra λnaane ʙΛya.

15 MaΛ bērā quīrācuita nībadadua. Adua ʙea quīrāca nībarānadua, ātebΛrΛ necawaḏeba nībadadua. 16 Bārāba poya obḏadza bia oḏadua,

* 5:3 Ni maārī biḏa bedeadīē panΛa. MaΛ bedeara idjaba nāwā traducida ʙΛa: “Nībadadua dewararāba ni maārī biḏa poya jararānamārēā bārāba cadjiruada o panΛda.” † 5:4 Bedea cadjiruada. ΛcΛrΛ cartade “sewada” ʙΛ ʙΛa. ‡ 5:9 λnaane nībaḏibΛrΛ. Griego bedeadē ācΛrΛ cartade ʙΛ ʙΛa: “Ācōrē Jauredaba nībaḏibΛrΛ.”

nañ ewaride ēberārāba ne jūma cadjiruada obada bērā. ¹⁷ Crīcha neē ðea quīrāca ðearānadua, ātebαγλ bio cawaēadua cārēda dadjirā Boroba obi ðada. ¹⁸ Ituaba beu nībarānadua. Maλγλba cadjiruada wetara obibaria. Beu nībadi cāyābara Ācōrē Jauredeba ðeadadua. ¹⁹ Ācōrē Bedeade ða trλābida, djabarāba trλābadada, idjaba Ācōrē Jaureba trλābi ða sida dji carebaēi carea ābaa trλānadua. Dadjirā Boroa soðeba trλānadua bia ðeadei carea. ²⁰ Dadjirā Boro Jesucrito trλneba ewariza dadjirā Zeza Ācōrēa ne jūma carea bia ðadaa adadua.

Dadji quima ume sãwã beadida panα

²¹ Crito waya panαneba abarica dji ījānadua. §

²² Wērā quima bara ðea, bārāba dadjirā Boro Crito ðeade ījā obada quīrāca bārā quima ðeeara ījā oðadua. ²³ Umaquīrāda idji quima boroa. Ara maλ quīrāca Critora idji ēberārā Boroa idjaba idji ēberārāra idji cacua quīrāca panα. Idjira ādjirā Ēdγλ Edabaria. ²⁴ Crito ēberārāba idji ðeade ījā obada quīrāca wērāba idji quima ðeeara jūma ījā ðaida ða.

²⁵ Umaquīrārā, bārā quimara quīrā ðeadadua Critoba dadjirā quīrā ðada unubida quīrāca. Quīrāneba dadjirā carea ara idjida idu beabisia.

²⁶ Idjia māwā osia dadjirāra Ācōrē itea bia ðai carea. Idji ðeadeba dadjirā cadjiruara sαγλasia baidoba sαγλda quīrāca.* ²⁷ Jūma maλγara osia dadjirāra idji itea bio biya ðai carea, jaigua neē, bidrubidrua neē, ni baridua mititia neē ðida. Idjia quīrā ðasia dadjirāra idji itea biya ðeade biē jaradi neē. ²⁸ Ara maλ quīrāca umaquīrāba idji quimara bio quīrā ðaida ða ara idji cacua quīrā ða quīrāca. Umaquīrāba idji quimada quīrā ðαβαγλ, ara idjida quīrā ða. ²⁹⁻³⁰ Ni abaλba ara idji cacuada quīrāmacaa, ātebαγλ bia ne co ðaðeba bio wagabaria. Ara maλ quīrāca Critoba idji ēberārāra wagabaria, idji cacua quīrāca panα bērā. †

³¹ Ācōrē Bedeade nãwã ðα ða:

Maλ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa ðeya.

Māwā cacua aba ða quīrāca panania. ‡

³² Maλ ðeadeba crīcha droma cawaē pananada cawabi ða. Mā jara ða Crito idji ēberārā ume ābaa panαnebema. ³³ Maλnebema cawabi ðamīna bādjiza bārā quimara quīrā ðeade panα ara bādji quīrā panα quīrāca. Idjaba wērāba idji quimara waya ðaida ða.

6

Warrarā djibarirā ume sãwã beadida panα

¹ Warrarā, bārā djibarirā ðeeara ījānadua dadjirā Boroba quīrā ða quīrāca. Maλγara jipa ða. ²⁻³ Ācōrē leyde nãwā jara ða: “Bārā zezara, bārā papa waya pananadua.”* Maλda ījā osidara Ācōrēba nãwā carebayada asia: “Māwā bārāra nañ ējūāne ðārā bia duania.” † Maλ basia idji leyde naārā carebayada adara.

§ 5:21 Crito waya panαneba. Griego ðeade ααγλ cartade ðα ða: “Ācōrē waya panαneba.”

* 5:26 Griego ðeade nãwā ðα ða: “Dadjirā cadjiruara sαγλasia baidoba idjaba idji ðeadeba.”

† 5:29-30 Griego ðeade ααγλ cartade nañ sida ðα ða: “Idji djara idjaba idji ðawaγλ quīrāca panα bērā.” ‡ 5:31 Genesi 2:24. * 6:2-3 Exodo 20:12. † 6:2-3 Deuteronomio 5:16.

4 Zezarã, bãrã warrarãra quĩrũbirãnadua. Ætebãrã quĩrãcuita jaradia panãneba idjaba jipa obi panãneba dadjirã Boroba quĩrã Æã quĩrãca daupẽnadua.

Nezocarã ädji boro ume sãwã beadida panã

5 Nezocarã, bãrã boro naã ëjũãnebema waya panãneba idjia jarabãrãra sodeba jũma ãjã odadua Crito bedea ãjã o panã quĩrãca. 6 Ababe idjia acã Æãde mãwã orãnadua idji ume bia beadid carea. Ætebãrã sodeba ãjã odadua bãrãra Crito nezocarã bãrã. Æcõrẽba mãwã quĩrã Æã. 7 Bãrã boroba jara Æã o panãne crĩcha biadeba odadua dadjirã Boro Crito itea o panã quĩrãca. Crĩcharãnadua ababe naã dudabema boro itea mãwã o panãda. 8 Bãrãba cawa panã nezocabãrã, dadji Boro Critoba dadjirãza bajãne diaya dadjia oda quĩrãca.

9 Nezocã bororã, bãrã bida bãrã nezocara bia odadua. Ædjira waragarãnadua. Quĩrãnebadadua ädji Boro bajãne Æãra idjaba bãrã Boroda. Idjia jũmarãda aride cawa obaria.

Dadjirã jũãtrãdamãrẽã Æcõrẽba diada

10 Maã awara djabarã, dadjirã Boro Æãa waibãa Æãdeba zarea beadadua. 11 Æcõrẽba bãrãa diasia cadjiruadebemada jũãtrãdamãrẽã. Mãgãba jũãtrã beadadua sordaoba idji jũãtrãbari jãbari quĩrãca. Mãwã bãrãra zarea beadida diauruba cürũgarãmãrẽã. 12 Dadjirãra ëberãrã ume djõ panã. Ætebãrã jairã cadjirua naã ëjũã dedaade panã ume djõ panã. Ædjirãra dji dromaa, Æãa beaa, naã ëjũã cadjirua bororã. 13 Maã carea Æcõrẽba jũãtrãdamãrẽã diadaba jũãtrã beadadua. Mãwã diauruba mãã sëbãrãde bãrãba poya droadia. Poyadapeda biara zarea beadida.

14 Maã bãrã wãrã bedea ãjã panãneba zarea beadadua sordaoba jã Æã bio trãjã erobã quĩrãca. Jipa nĩbadadua cadjiruadebemada jũãtrãdi carea sordaoba ne zarea idji so ãrã jũãtrãbari quĩrãca. 15 Bedea bia Æcõrẽ ume necai baidebemama jarade wãni carea beadadua sordaoba djõne wãni carea idji jĩrũne jãbari quĩrãca. 16 Maã awara ne jũmane Critora ãjã pananadua. Mããra sordaoba jũãtrãbari idji jãwãde erobã quĩrãca Æã. Diauruba mãã sëbãrãde cha uruaba drãbãrã quĩrãca Æã. Baribãrã bãrãba Critoda ãjã pananibãrã, droadia jũãtrãbariba cha urua quiabãda quĩrãca. 17 Idjaba sodeba bio cawadadua Æcõrẽba bãrãra wãrãda ëdrã edasida. Maã cawa Æãra sordaoba ne zarea idji borode jãbari quĩrãca Æã. Maã awara Æcõrẽ bedeara idji Jauredeba bio cawadadua. Æcõrẽ bedea cadjiruara poyabari bãrã djõbada neco quĩrãca Æã.

18 Ewariza ne jũma carea Æcõrẽ Jauredeba idjia iwidi pananadua. Jũma idji ëberãrã carea quĩrãcuita sënaë idjia iwidi pananadua. 19 Idjaba mã carea Æcõrẽa iwidi pananadua. Idjia iwidiadadua mãã cawabimãrẽã sãwã Critodebemada bedeaida Æãda. Mãwã mãã ne wayaa neë ëberãrãa cawabiya bedea bia Critodebemama Æcõrẽba naëna cawabië badada. 20 Critoba mããra diabuesia mãã bedea jaradãmãrẽã. Jaradia Æã carea idira mããra preso Æã. Æcõrẽa iwidiadadua mãã ne wayaa neë Critodebemada bedea carea mãã oida Æã quĩrãca.

† 6:12 Æberãrã ume djõ panã. Griego bedea nãwã Æã Æã: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djõ panã.” § 6:15 Mãã versicolora idjaba nãwã traducida Æã: “Bedea bia Æcõrẽ ume necai baidebemada bio ãjã pananadua zarea panani carea, sordaoba chiradãga amaaba idji jĩrũne jãbari quĩrãca.”

Naã cartade Pauloba jĩrũare b̃ada

²¹ Dadjia quĩrĩã panã djaba Tiquicoba m̃nebemada b̃arãa jũma ñeb̃alya cawad̃am̃arẽã m̃lra s̃awã b̃ada idjaba c̃arẽda o b̃ada. Idjira dadjirã Boro nezocaa. Dadjirã Boro trajura ne jũmane bia obaria. ²² Idjira m̃la b̃arãmaa diabueb̃alya cawad̃am̃arẽã daira s̃awã panãda. Idjia b̃arãra sobiabiya.

²³ Djabarã, m̃la quĩrĩã b̃la dadjirã Zeza Ācõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito b̃ida b̃arãra carebãdida dji quĩrĩã pananam̃arẽã idjaba biara ãjã pananam̃arẽã. Idjaba quĩrĩã b̃la ãdji necai b̃ai sida b̃arãa dia pananida. ²⁴ M̃la quĩrĩã b̃la Ācõrẽba idji biad̃eba jũma dadjirã Boro Jesucrito w̃arãda bio quĩrĩã b̃eara careba b̃aida. Bia b̃la m̃awã b̃aida.

PILIPO CARTA PAULOBA ƁƁA DJABARĀ PILIPO PURUĐEBEMA ITEA

Poa 61are Paulo ba naĵ cartada ƁƁasia. Romane preso Ɓaside ƁƁasica ƁƁa (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de maĵra ebuda ƁƁa.

Hecho 16:6-40de ƁƁa ƁƁa Paulo naĵrĀ Pilipo puruđaa wĀnanebemada. Maĵ puru đajada Paulo ba ĀCĀΓĀ wĕrĀrĀda unupeđa Jesucritodebemada jaradiasia. WĕrĀ Lidia abadaba naĵrĀ ĩĵĀsia. Idji dede Paulora, idji ume nĭna sida panasidaa. DjabarĀda ara maĵ dede dji ĵĀre panasidaa ƁƁa.

Paulo preso Ɓaside djabarĀ Pilipo puruđebemaba idĵia paratada diabuesidaa. Āđĵia diapedadara djaba Epaproditoba edesia. Paulo ba naĵ cartara ƁƁasia āđĵirĀa bia ƁƁada ai carea. NaĵrĀ Ācōrĕa bia bedeasia (1:1-11). Maĵare āđĵirĀa nĕƁĀΓĀsia idji sĀwĀ ƁƁdebemada. Paulo ba crĭcha Ɓasia đĀrĕĕne preso ƁƁdebemada bia ĕđrĀida (1:12-26). Maĵare ƁƁasia Crito quĭrĀca nĭbadamĀrĕĀ (1:27đeba aba 2:18đaa). Maĵare ƁƁasia Epaproditoda isabe ĵĕda diabueida idĵaba Timoteoba jaradia ƁamĀrĕĀ diabueida (2:19-30). Maĵare ƁƁasia āĭ jaradia bea carea quĭrĀcuĭtadamĀrĕĀ (3:1neba aba 4:1naa). Paulo ba ĵĭrĭare ƁƁđara 4:2-23de ƁƁa ƁƁa.

Paulo ba naĵ cartade naĵrĀ ƁƁa

¹ MĀra Paulo. Timoteora mĀ ume ƁƁa. Daira Jesucrito nezocaa. MĀa naĵ cartara djabarĀ Pilipo puruđebemara itea ƁƁƁΓĀ: djabarĀ wagabadarĀ, djabarĀ carebabadarĀ, ĵĭma Ācōrĕ ĕberĀrĀ Jesucrito ume beara itea.* ² Daiba quĭrĀ panĀa dadĵirĀ Zeza Ācōrĕba, dadĵirĀ Boro Jesucrito bida āđĵi biadĕba bĀrĀra careba pananida idĵaba āđĵi necai Ɓai sida dia pananida.

Paulo ba djabarĀ carea Ācōrĕa iwidida

³ MĀa bĀrĀ quĭrĀnebabĀΓĀza Ācōrĕa bia ƁƁada abaria. ⁴⁻⁵ Ācōrĕa iwidibĀΓĀza mĀa bĀrĀ carea ƁƁsrida iwidibaria, bĀrĀba idji bedea ĩĵĀsida ewaridĕba Āta bedea bia Critodebemada mĀ careba jaradia panĀ bĕrĀ. ⁶ MĀa naĵgĀda wĀrĀda cawa ƁƁa: Ācōrĕba bĀrĀ sode traju bia ĵĀwa odara biara o wĀya aba Jesucrito zebĀΓĀđaa. Maĵne idĵia bĀrĀra ĵĭma biya o erobaya. ⁷ Bia ƁƁa mĀa ĵĭma bĀrĀnebemada mĀwĀ crĭcha Ɓaida, bĀrĀra bio quĭrĀ ƁƁ bĕrĀ. MĀ preso ƁƁde wa bedea bia Critodebemada wĀrĀ arada cawabi ƁƁde Ācōrĕba idji biadĕba bĀrĀra mĀ sida careba ƁƁa idji bedea jaradia pananamĀrĕĀ. ⁸ Ācōrĕba cawa ƁƁa mĀa Jesucrito quĭrĀ waĭƁadĕba ĵĭma bĀrĀra bio quĭrĀ ƁƁa.

⁹ MĀa Ācōrĕa iwidida ƁƁa bĀrĀra biara dji quĭrĀ beadamĀrĕĀ, idĵida biara cawadamĀrĕĀ idĵaba sĀwĀ nĭbadida panĀda cawadamĀrĕĀ. ¹⁰ MĀwĀ bĀrĀba bio cawadia cĀrĕda biara ƁƁda idĵaba Crito zebĀΓĀde idji quĭrĀpita cadĵirua neĕ beadia, biĕ jarai sida neĕ beadia. ¹¹ MĀa iwidida ƁƁa bĀrĀra Jesucritodeba ne ĵĭmane ĵĭpa beadamĀrĕĀ, ĕberĀrĀba Ācōrĕra dji dromaara ƁƁada adamĀrĕĀ idĵaba idĵia bia beadamĀrĕĀ.

Ne ĵĭmane Paulora Crito carea ƁƁa

* **1:1** DjabarĀ wagabadarĀ. CĀpĭrĀ bedede “pastores” o “ancianos” abadaa. DjabarĀ carebabadarĀ. CĀpĭrĀ bedede “diaconos” abadaa.

¹² Djabarā, m̄la bārā cawabi quīrīā ɓla m̄ preso ɓara cadjiruaēda, āteɓara careba ɓla ēberārāba bedea bia Critodebemada ijānamārēā. ¹³ Romanebema boro de wagabada sordaorāba, dewararā bida cawa panla m̄ra Crito carea preso ɓada. ¹⁴ Māl carea zocārā djabarāba dadjirā Boro Jesudeba biara Ācōrē bedeara ne wayaa neē jara nīnaa.

¹⁵ Wārāda ācara m̄ ume biē panla bērā Critodebemada jara nīnaa m̄ cāyābara cawaara panlana adi carea. Baribara ācaraɓa crīcha biadeba jara nīnaa. ¹⁶⁻¹⁷ Mālgaraɓa quīrīāneba m̄wā obadaa. Cawa panla Ācōrēba m̄ra nama ɓasida bedea bia Critodebemada wārā arada cawabimārēā. Baribara ācaraɓa idjidebemada jara nīnaa cawaara beada crīcha panla bērā. Crīcha biadeba m̄wā odacaa. Ādjirāba crīcha panla mālgadeba m̄ nama preso ɓara wetara sopuabidida. ¹⁸ Baribara ɓmāda sāwāi? Crīcha biadeba wa crīcha biē panlneba jara nīnabara, Critodebemada jara panla. Māl carea m̄ra ɓasida ɓla.

Idjaba ɓasrida ɓaya. ¹⁹ Bārāba Ācōrēa iwidi panla bērā idjaba Jesucritoba diada Jaureba careba ɓa bērā m̄la cawa ɓla m̄ra namaɓa bia ēdrāda. ²⁰ Crito carea m̄ra ni maārī bida pera quīrīāē ɓla, āteɓara idjidebemada bedei carea sozarra ɓa quīrīā ɓla. M̄wā m̄la jūmarā Critora dji dromaara ɓada cawabiya ewariza o ɓabari quīrāca. Zocai beibara wa beadibara, m̄la quīrīā ɓla jūmarāba m̄neba cawadida Critora dji dromaara ɓada. ²¹ M̄maarā zocai ɓade ababe Crito carea ɓaida ɓla, baribara beuibara biara ɓaya. ²² M̄l zocai ɓade Critodebemada poya jaradia ɓaya. Māl carea m̄la adua ɓla sāwā quīrīā ɓada, zocai ɓaida wa beuida. ²³ Zarea ɓla jaraida māl umēbemarā sāgāda biara ɓada. M̄maarā biara ɓla beuida Crito ume ɓai carea. ²⁴ Baribara bārā carea biara ɓla m̄ra zocai ɓaida. ²⁵ Māl bērā cawa ɓla bārā carebai carea m̄ra wadibida zocai ɓaida idjaba waya bārā ume ābaa ɓaida. M̄wā bārāba Critora biara ijā panlneba ɓasrida panania. ²⁶ Jesucritoba m̄ra wayacusa bārāmaa edebaraɓe bārāra idji carea biara ɓasridadapeda bia jaradia.

²⁷ Jiɓa nībadadua bedea bia Critodebemaba jara ɓa quīrāca. M̄wāra m̄la bārāda acāde wāibara, wa bārā ume ɓaēne bārānebemada ūribara, cawaya bārāba abari crīchadeba ābaa bio ijā panlada idjaba ābaa bio traja panlada māl bedea biada cawabidi carea. ²⁸ Bārā ume dji quīrūra ni maārī bida wayarānadua. Mālba cawabiya Ācōrēba ādjirāra biē ɓlida, baribara bārāra ēdra ɓlida. Mālgara Ācōrēba jūma o ɓla. ²⁹ Ācōrēba bārāra edaē basia ababe Crito ijā pananamārēā, āteɓara edasia Crito carea bia mīgadamārēā. ³⁰ Bārāba unusidaa m̄ra bia mīga ɓada idjaba idi ūrī panla wadibida mīga ɓada.† Ara māl quīrāca bārā sida bia mīga panla.

2

Ācōrēba Crito jūmarā cāyābara dji dromaara ɓada

¹⁻² Critoba bārā crīchara careba ɓa bērā, idji quīrīāba bārā sora biabi ɓa bērā, Ācōrē Jaurera bārā ume ɓa bērā, idjia bārāra quīrīā ɓa bērā, idjaba quīrā djuburia ɓa bērā m̄ra nāwā bio ɓasridabidada: abari crīchada erobeadaɓa, dji quīrīā pananadua, idjaba abari crīchadeba jūma odadua. ³ Djārā cāyābara biara beada crīcha panlneba ni cārē sida orānadua. Idjaba orānadua ababe bādji iteabara bia beadi carea. Āteɓara

† 1:30 Hecho 16:11-40.

crīchadua dewararāda bārā cāyābara biara beada. ⁴ Ara bādjiza bia beadi carea jararānadua, ātebarā jaradadua djārā sida bia beadamārēā.

⁵ Jesucritoba crīcha bađa quīrāca crīchadadua:

⁶ Idjira Ācōrēmīna Ācōrēca baıda crīchaca basía.

⁷ Ātebarā idji bađada idu bāsia nezoca bai carea. Małbe dadjirā quīrāca nał djarade besia.

⁸ Małbe eđara besia. Ācōrēba beuida bāada aside idjia ĩjā osia. Crude bia mīga beuimīna ĩjā osia.

⁹ Mał carea bajāne Ācōrēba idjira dji dromaara bāsia. Idjira jūmarā Boroda bāsia.*

¹⁰ Māwā jūma bajāne beara, nał ĩjūāne beara, beudarā panabadama bearā sida Jesu quīrāpita chīrāborode cobeadia.

¹¹ Małne jūmarāba ebuđa jaradía Jesucritora jūmarā Boroda idjaba jūmarāda dadjirā Zeza Ācōrēa bia beđeadia.

Djabarā nał ĩjūāne sāwā beadida panā

¹² Mā djabarā, mā bārā ume bađadeba ātaa Ācōrē beđeara ĩjā o panā. Idi māra bārā ume bāēmīna Ācōrē bio waya panāneba ĩjā o pananadua idjia bārāra eđra edada bēra. ¹³ Ācōrēbarā bārāra careba bāa idjia quīrā bāra o pananamārēā idjaba māwā o quīrā beadamārēā.

¹⁴ Idarradaēne, caicayadaēne jūma ođadua. ¹⁵ Māwā bārāra biē jaradī neē beadia idjaba jipa beadia. Ēberārā bio cadjirua obada tāēna panāmīna cadjirua neē beadadua. Ācōrē warrarā bēra ādjirā tāēna chīdau udjizua bea quīrāca panā. ¹⁶ Beđea zocai baidebemada ādjirāa ebuđa cawabi pananadua. Māwā Crito zebārađe māra bārā carea bāsrīdaya. Małne māa cawaya mādji quīrābe nībaē basida idjaba mādji quīrābe trajaē basida. ¹⁷ Dārāēne māra Crito carea beadisicada. Māwā uva ba Ācōrēa wea diada quīrāca baya. Idjaba bārāba Crito ĩjā panāra animarā Ācōrēa babue diada quīrāca bāa.† Mał carea māra bārā ume bio bāsrīda bāa. ¹⁸ Ara mał quīrāca bārā sida mā ume ābaa bāsrīda beadida panā.

Timoteo idjaba Epaprodito

¹⁹ Dadjirā Boro Jesuba quīrāsira māa Timoteoda isabe bārāmaa wābiya. Māwā idji wayacusa māmaa zebārađe mā sida bāsrīda baya bārā sāwā duanāda cawai bēra. ²⁰ Nama mā ume idji quīrāca bāda dewara neēa. Idjia bārāra wārāda careba quīrā bāa. ²¹ Jūmarāba ara ādji bia beadida jarabadaa Jesucritoba quīrā bā jaradī cāyābara. ²² Baribarā bārāba cawa panā Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quīrāca idjia beđea bia Critoebemada careba jaradía bāa. ²³ Mā sāwā ođida cawasira Timoteora bārāmaa diabueida crīcha bāa. ²⁴ Baribarā crīcha bāa dadjirā Boroba māra carebaida dārāēne mā sida bārāmaa wāmārēā.

²⁵ Bārāba djaba Epaproditoda mā carebamārēā diabuesīdaa. Idjia mā ume abarica Ācōrē beđeara jaradía bāa sordao djō bā quīrāca. Nawena māa idjira jēda wābiya. ²⁶ Idjia bārāra wārāda unu quīrā bāa. Idjira bio sopua bāa, bārāba idji cacua biē bāda ūrīsīdade sopuasīda bēra. ²⁷ Wārāda idjira cacua biē basia. Berara beusia. Baribarā Ācōrēba idjira quīrā djuburiasia. Ababe idjida quīrā djuburiaē basía, ātebarā mā sida quīrā djuburiasia wetara sopuarāmārēā. ²⁸ Mał bēra māa idjira isabe jēda

* **2:9** Griego beđeade nāwā bā bāa: “Ācōrēba idjia dji dromaara bā trāda diasia.” † **2:17** Levitico 23:18.

wābi quĩrĩã ßΛa bārāba idji unubΛdãde wayacusa ßΛsridãdamārẽã. Māwã młra bārã carea mācua sopua ßaẽa. ²⁹ Idjira bio ßΛsridã edãdadua dadjirã Boro Jesucritode bẽrã. Idjida, djabarã idji quĩrãca ßea sida bia wayadãdua. ³⁰ Critoba obi ßΛ carea idjira berara beusia. Bārāba jãmaßba mł carea poya oðãe panΛda idjia beui adua osia.

3

Aba CritodrΛ ãpẽnida panΛ

¹ Mał awara djabarã, dadjirã Boro Jesudeba ßΛsridã beadãdua. Młã nałgΛ bedeara naẽna ßãdamĩna sẽcaa abarida wayacusa ßΛi carea. Māwã bārāra cadjiruãdebemada waga ßaya.

² Ëberārã usa quĩrãca beãdebemada quĩrãcuitãdadua ãdjia obadara biẽ ßΛ bẽrã. ãdjia jaradiabadaa umaquĩrã cacuada wẽãgõdida panΛda ãcõrẽ ãberārã beãdi carea. ³ BaribΛrΛ dadjirãdrΛ dji wārã wẽãgõpẽãdarã.* DadjirãbΛrΛ ãcõrẽ Jauredeba idjia bia beãebadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirã carea oðara bia jarabadaa. Dadjia nał djarãde o panΛ carea ãcõrẽba jipa unuida crĩchãdãcaa. ⁴ Młã nał djarãde bia oðã carea māwã crĩcha ßaida ßamĩna māwã crĩchãcaa. Wārãda bariduaba idjia o ßΛ carea ãcõrẽba jipa unuida crĩcha ßΛbΛrΛ, idji cãyãbara młabΛrΛ biara māwã crĩcha ßaida ßΛa. ⁵ Mł topeãdãdãcãrea ocho ewari ßãde młra cacua wẽãgosidãa. Młra israelerãnebemaã, Benjamiłneba yõnaã. Młda, mł djibarirã sida hebreorã araa. Pariseo bẽrã młã judiorã leyra quĩrãcuitãara ãjã obadjia. ⁶ Mał ley bio ãpẽ ßãda bẽrã Crito ãjã beara biẽ oi carea ãpẽbadjia. Judiorã leyra jũma ãjã o ßãda bẽrã ni ßãaßba poya jarãdãca basia młra jipaẽ ßãda.

⁷ BaribΛrΛ Critoda ãjã ßΛ bẽrã ne jũma młã bia unu ßãdara idira bia unucaa. ⁸⁻⁹ Wārãda mł Boro Jesucrito cawãida ne jũma cãyãbara biara ßΛa. Młã crĩcha ßãdara idji carea jũma igarasia. Jũma małgΛra nejarra quĩrãca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume ßai carea. Młã crĩchãcaa ãcõrẽba Moisea diãda leydeba młra idji quĩrãpita jipa ßãda. ãtebΛrΛ cawa ßΛa Crito ãjã ßΛ carea ãcõrẽba młra jipa unu ßãda. ¹⁰ Młã Critoda biara cawa quĩrã ßΛa. Idjira ãcõrẽ ßããdeba ãrẽbasia. Młra ara mał ßããdeba idji ume nĩba quĩrã ßΛa. Mał bẽrã idji bia mĩgãda quĩrãca młra mĩga quĩrã ßΛa, idjaba idji beuda quĩrãca beu quĩrã ßΛa. ¹¹ Māwã quĩrã ßΛa ãcõrẽba młra ãrẽbabi bẽrã.

¹² Młã jaraẽ ßΛa młra abeãda māwã ßãda. Idjaba jaraẽ ßΛa młra abeãda jipa ßãda. BaribΛrΛ māwã ßai carea młra nocõdãã wãã Jesucritoba młra mał carea edãda bẽrã. ¹³ Djabarã, młã jaraẽ ßΛa młra wārãda māwã ßãda baribΛrΛ młã nałda o ßΛa: młã naẽna o ßãdara quĩrãdoãpedã biara Crito quĩrãca ßai carea nocõdãã wãã. ¹⁴ Idji quĩrãca ßai carea nã, ãcõrẽba młra māwã ßãããrẽã Jesucritodeba trãna bẽrã.

¹⁵ Jũma dadjirã Crito bio cawa ßeaba mał quĩrãca crĩchãdida panΛa. Bārāba quĩrã awara crĩcha panΛbΛrΛ, sãwã crĩchãdida panΛda ãcõrẽba ebuãdã cawabiya. ¹⁶ BaribΛrΛ dadjirãba cawãpẽãdãdara jũma ãjã oẽida panΛa.

* **3:3** Dji wārã wẽãgõpẽãdarã. Mał beãeaba jara ßΛa dadjirãra ãcõrẽ puruda. Naẽna israelerãba jũma ãdji umaquĩrã cacuara wẽãgõbadjideã cawabidi carea ãdjirãra ãcõrẽ puruda.

¹⁷ Djabarã, m̃ quĩrãca beadadua. Bãrã tâẽna nĩbasidade daiba unubisidaa sãwã beadida panãda. Djabarã mãwã beada epẽ pananadua. ¹⁸ M̃ã naãda ßarima zocãrã bãrãa jarasia idjaba jĩã ßaba wayacusa jaraya: zocãrã eberãrãba ãdjia o panãneba unubibadaa Crito crude beudadebema bebeara quĩrãnacada. ¹⁹ Maã bẽrã beubãdade ãcõrẽba ãdjirãra jũma biẽ ßaya. ãdji cacuaba quĩrã ßãdrã ãdji ãcõrẽa.† Mĩã pera o panãnebemada bia beadeabadaa. Ababe naã ejũãnebemada crĩchabadaa. ²⁰ Baribãrã dadjirãra bajãnebema. Dadjirã Êdrã Edabarira mamaãba zeida jãã panãa. Idjira dadjirã Boro Jesucrito. ²¹ Idji zebãrãde dadjirã cacua beuida ßara quĩrã awara oya. Maãne idji cacua quĩrãca bio biya beya. Idji ßãadeba mãwã oya. Maã ßãadeba idjia ne jũmada poyaya.

4

¹ Maã carea m̃ djabarã, m̃ã jarada quĩrãca dadjirã Boro Jesucrito bio jãã pananadua. M̃ã bãrãra bio quĩrã ßãa idjaba unu quĩrã ßãa. Bãrã carea m̃ra bio ßãsrida ßãa. Bãrãra m̃ ßãsridaa.*

Pauloba djabarãa obiãda

² M̃ã djabawẽrã Evodiaa, djabawẽrã Sintiquea bida bedea djuburiaya ibiadamãrẽã dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã. ³ Djaba, m̃ ume ãcõrẽ traju obari, m̃ã ßãa iwidiya maã djabawẽrãrã carebamãrẽã. ãdjida, Clementeda, waabemarã sida m̃ ume bio trajasidaa bedea bia Critodebemada cawabidi carea. Jũma ãdjirã trãra ãcõrẽba idji zocai baidebema cartade ßã erobãa.

⁴ Dadjirã Boro Jesucrito ume panã bẽrã ewariza ßãsrida beadadua. M̃ã wayacusa jaraya: ¡ßãsrida beadadua! ⁵ Bãrãra eberã biada jũmarãa unubidadua. Dadjirã Boro Jesucrito zeĩ ewarira caita ßãa.

⁶ Baridua carea jũmawãyã crĩcharãnadua, ãtebãrã ãcõrẽa iwidiãdadua, idjia bedea djuburiãdadua, idjaba ne jũma carea bia ßãada adadua. ⁷ Maãba ãcõrẽba bãrã sora, bãrã crĩcha sida necai ßãya Jesucrito ume panã bẽrã. Maã necai ßaira eberãrãba ãduba poya cawadaẽa.

⁸ Maã awara djabarã, jũma wãrãnebemada, ne jũma dadjia bia unubadadebemada, jũma jipa ßãdebemada, jũma cadjirua neẽ ßãdebemada, jũmarãba quĩrãbadadebemada, jũma bia trã ßãga ßãdebemada, ne jũma biadadebemada, ne jũma dadjia bia jarabadaebema sida crĩcha pananadua. ⁹ M̃ã jaradiãdara, bãrãba m̃neba cawapedadara, m̃neba ãrĩpedadara, unupedada sida jũma o pananadua. Maãne ãcõrẽra bãrã ume ßaya idjaba bãrãra necai ßãya.

Djabarãba ne diabuepedada carea Pauloba bia ßãada ada

¹⁰ Dadjirã Boro Jesucritodeba m̃ra bio ßãsrida ßãa, bãrãba m̃ crĩcha panãneba wayacusa ne diabuesida bẽrã. Maãrãra bãrãba naẽna o quĩrãã pananamĩna poya odaẽ basia. ¹¹ Mãwã jaraẽ ßãa m̃ra ne neẽ ßã bẽrã. M̃ã cawasia sãwãbãrã necai baيدا ara m̃djia erobãba. ¹² Ne neẽ ßãde idjaba aduba erobãde sãwã baيدا cawa ßãa. M̃ã cawasia bariduade sãwã necai baيدا, jãwũã ßãde idjaba jarra ßãde, aduba erobãde idjaba ne neẽ ßãde bida. ¹³ Critodeba jũma poya oya idjia m̃ã ßãada dia ßã bẽrã.

† **3:19** ãdji cacuaba quĩrã ßãdrã ãdji ãcõrẽa. Griego beadeade nãwã ßã ßãa: “ãdji bidrã ãdji ãcõrẽa.”

* **4:1** Bãrãra m̃ ßãsridaa. Griego beadeade nãwã ßã ßãa: “Bãrãra m̃ borobarãa.”

14 Barib_{ARΛ} m̄a bārāa bia b̄ada aya, m̄a bia m̄iga b̄ade carebapedada b̄ērā. Wārāda bārāba bia osidaa.

15 Djabarā Pilipodebema, bārāba cawa pan_{ΛA} bedea bia Critodebemada naārā ĩjāsidade m̄a s̄awānada. Macedonia druadeba dewara druadaa jaradiade wāsīde djabarā dewara purudebemarāba m̄āa ne diabuedaē basía. Ababe bārāb_{ARΛ} m̄āa ne diabuesidaa.†

16 M̄a Tesalonica purude basīde bārāba barima zocārā ne diabuesidaa carebađi carea. 17 M̄a iwidiē b̄aa bārāba ne diabuedamārēā, āteb_{ARΛ} quĩrīā b̄aa bia o pan_Λ carea Ācōrēba bārāra biara carebaida. 18 Ne jūma bārāba djaba Epaprodito ume diabuepedadara m̄a edasia. Mañ b̄ērā aduba erob_{ΛA}. Mañg_Λba m̄ra bia b̄aya. Bārāba diabuepedadara quera tūāpa Ācōrēa diada quĩrāca b̄aa. Mañra Ācōrēba bia unu b̄aa. 19 Wārāda jūma bārāba neē pan_Λda m̄a Ācōrēba ne jūma erob_Λdebemada Jesucritodeba diaya. 20 Mañ b̄ērā ewariza dadjirā Zeza Ācōrēa bia bedeadida pan_{ΛA}. Bia b̄aa m̄awā baida.

Pauloba jĩrũare b̄ada

21 Jūma Ācōrē ēberārā Jesucrito ume beaa jaradadua m̄a quĩrīā b̄ada ādjirāra bia duananida. Djabarā m̄a ume pan_Λ bida quĩrīā pan_{ΛA} bārāra bia duananida. 22 Jūma Ācōrē ēberārā namabemarāba quĩrīā pan_{ΛA} bārāra bia duananida. Djabarā Romanebema boro itea traja pan_Λba biara m̄awā jara pan_{ΛA}.

23 M̄a quĩrīā b̄aa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida.‡

† 4:15 Hecho 18:5. ‡ 4:23 Griego bedeadē ĩc_{ARΛ} cartade naĩ sīda b̄ł b̄aa: “Bia b̄aa m̄awā baida.”

COLOSA CARTA PAULOBA ʙΛƆA DJABARĀ COLOSA PURUDEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso ʙaside naʔ cartada ʙʙasia. Carta Pilemoʔ itea diabueside naʔ carta sida Romaneba diabuesica ʙʙaa. Djabarā Colosade beaba, Laodiceade bea bida ledamārēā diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wāca basia (2:1). Epaproba naārā bedea bia Jesucritodebemada jarade wāsia (1:5-7). Djabarā Colosade, Laodiceade, Hierapolide beara jaradia ʙabadjia (4:12-13). Maʔgarā purura ʙari druada panasidaa.

Epropo ʙaside ʔʔʔʔʔ crīcha āi beada ēpē panesidaa. ʔʔʔʔʔ ʔcōrēa bia beadeadi cāyābara bajānebema nezocarāa bia beadeabadjidaa. Dewararāba jarabadjidaa ʔʔʔʔʔ ādji leyda ēpēʔʔʔʔ cadjiruada oēda. Maʔ carea Epaproba Pauloa jarade wāsia. Pauloaba naʔ cartara ʙʙasia djabarāba sewara ʔjārānamārēā idjaba Jesucritora dji dromaara ʔʔʔʔ cawadamārēā (1:15-23; 2:6-23). Maʔ awara Pauloaba naʔ cartade ʙʙasia djabarā carebai carea jaradia ʙasida (1:24deba ʔʔ 2:5daa). Maʔare ʙʔʔʔʔ djabarāra sāwā nībadida panʔda (3:1neba ʔʔ 4:6daa). Djabarā itea ʔjūare ʔʔʔʔ 4:7-18de ʔʔʔʔ.

Naʔ cartade Pauloaba naārā ʔʔʔʔ

¹ Māra Pauloaba. ʔcōrēba quīrīāna bēra māra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mā ume ʔʔʔʔ. ² Mā naʔ cartara ʔʔʔʔʔ ʔcōrē ēberārā Jesucrito ʔjā bea Colosa purudebema itea. Daiba quīrīā panʔa dadjirā Zeza ʔcōrēba idji biadeba bārāra careba ʔaida, necai ʔai sida dia ʔaida.*

Djabarā carea Pauloaba ʔcōrēa iwidiida

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza ʔcōrēa iwidiʔʔʔʔʔ daiba bārā carea bia ʔʔʔʔʔ abadaa. ⁴ Daiba ūrī panʔa bārāba Jesucritora ʔjā panʔa idjaba jūma ʔcōrē ēberārāra bio quīrīā panʔa. ⁵⁻⁶ Bārāra māwā panʔa, cawa panʔa bēra ʔcōrēba bārā itea nebiada bajāne waga erobʔʔʔʔ. Maʔgara bārāba naēna ūrīsidea wārā bedea Jesucritodebemada bārāma jūside. Maʔ bedeara jūma druaza wari wāa idjaba zau ʔʔʔʔ bārāma zau ʔʔ quīrīca. Bārāba maʔ bedea naārā ūrīsidea ʔcōrēba idji biadeba bārāra wārāda ēdra edaida bio cawasidaa. Maʔ ewarideba ʔʔʔʔ maʔ bedeara bārāma bio zau ʔʔʔʔ. ⁷ Maʔ bedeara djaba Epaproba bārāra cawabisia. Idjira daiba wārāda quīrīā panʔa. Dai ume ʔʔʔʔ o ʔʔʔʔ. Idjira Crito nezocaa. Bārā carebai carea ne jūmane jipa obaria.† ⁸ Idjia daia jarasia bārāra ʔcōrē Jauredeba wārāda dji quīrīā panʔa.

⁹ Māwā ūrīpedadeba ʔʔʔʔ daiba bārā carea ewariza ʔcōrēa iwidi panʔa idjia obi quīrīā ʔʔʔʔ bārāra jūma cawabimārēā idjaba crīcha cawaada, necawaa sida idji Jauredeba jūma diamārēā. ¹⁰ Māwā bārāra poya jipa nībadida dadjirā Boroba quīrīā ʔʔ quīrīca idjaba ne jūmane idjia bārāra bia unuya. Wārāda bārāba ne jūma bia o panʔneba nejō bia zau

* **1:2** Dadjirā Zeza ʔcōrēba. Griego beedeade ʔʔʔʔ cartade ʔʔʔʔ: “Dadjirā Zeza ʔcōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida.” † **1:7** Bārā carebai carea. Griego beedeade ʔʔʔʔ cartade ʔʔʔʔ: “Dai carebai carea.”

Ɂa quĩrãca duanania idjaba Ācõrẽra biara cawa wãnia. ¹¹ Daiba Ācõrẽra iwidi panɁa idji ɁɁa waiɁɁa ɁɁdeba bãrãra zarea ɁɁmãrẽã. MaɁba bãrã bia mĩga panɁa, bãrã biẽ o panɁ sida bia droadã. ¹² Mãwã ɁɁsrida dadjirã Zeza Ācõrẽra bia ɁɁada adia. Bãrãra jũma idji ẽberãrã ume bia ɁɁsia idjia erobɁdebe mada bajãne edadamãrẽã. ¹³ Ācõrẽba dadjirãra diauru jɁwaedabemada ẽdra edapeda ɁɁsia idji Warra quĩrã ɁɁba pe erobamãrẽã. ¹⁴ Idji Warradeba Ācõrẽba dadjirãra cadjiruadebemada ẽdra edasia.† Dadjirãba cadjirua opedadara jũma quĩrãdoasia.

Critora ne jũma cãyãbara dji dromaara ɁɁa

¹⁵ Dadjia ununaca Ācõrẽra JesucritoɁeba unubadaa. Idjidra Ācõrẽ Warra iwina bãrã ne jũma Ācõrẽba oda Boroa.

¹⁶ Idjideba Ācõrẽba ne jũmada osia. Bajãne beada, naɁ ẽjũãne beada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sida jũma osia.

Jũma ununaca bororãda, dji dromarãda, dji ɁɁa bea sida osia. Ācõrẽba ne jũmada CritoɁeba osia idjaba Crito itea osia.

¹⁷ Ne jũma oi naẽna Critoda ɁɁsia. Ne jũmada idjideba beaa.

¹⁸ Critora idji ẽberãrã boroa. Idjideba ãdjirãra beaa. Idjida ewariza zocai bai carea naãrã Ɂrẽbasia. MaɁ bãrã ne jũma cãyãbara dji dromaara ɁɁa.

¹⁹ Ācõrẽba quĩrãsia Critora ara idji quĩrãca Ɂaida.

²⁰ Idjaba quĩrãsia CritoɁeba ne jũma bajãnebemada, naɁ ẽjũãnebema sida idji ume bia beadamãrẽã.

MaɁ bãrã Crito crude oa erozoadeɁeba idji ume necai ɁɁsia.

²¹ Cadjirua o panɁneba bãrãda naẽna Ācõrẽnebemada jĩga beasia idjaba biẽ crĩcha panɁneba Ācõrẽ ume dji quĩrũda beasia. ²² BaribɁɁa Crito beudadeba Ācõrẽba bãrãra idji ume bia ɁɁsia idji quĩrãpita cadjirua neẽ, biẽ jaradi neẽ beadamãrẽã. ²³ MaɁ bãrã Crito bio jã panɁneba zarea beadida panɁa. Bedea bia CritoɁebema bãrãba ũrĩpedadara igaradiẽ panɁa, ãtebɁɁa Ācõrẽba diai jaradada jã pananida panɁa. MaɁ bedea biara jũma naɁ ẽjũãne jaradia panɁa. Ara maɁ bedeadada mãa bida jaradia ɁɁa.

Pauloba djabarã carebai carea jaradia bada

²⁴ Idira mãa bãrã carebai carea bia mĩga ɁɁmĩna ɁɁsrida ɁɁa. Idjaba Crito carea wadibida wetara bia mĩgaida ɁɁ bãrã bia mĩga nĩbaya jũma idji ẽberãrã carebai carea. ²⁵ Ācõrẽba mãra idji ẽberãrã nezocada ɁɁsia. MaɁ bãrã idji bedeara jũma daucha bãrãa jaradia ɁɁa. ²⁶ MaɁ bedeara drõã naẽnabema ewaride Ācõrẽba cawabiẽ basia, baribɁɁa idira idji ẽberãrã cawabisia. ²⁷ MaɁ bedea bia quiru cawabiẽ badara idjiderã dji judiorãã bida cawabisia. MaɁ cawabiẽ badara naɁgɁa: Critora bãrã soɁe ɁɁa. Idjideba cawa panɁa idji bia quirudebemada edadida.

²⁸ Jũma crĩcha cawaadeba daiba CritoɁebemada jũmarãa jaradia panɁa jipa nĩbeadamãrẽã. Mãwã daiba jũmarãda CritoɁeba ne jũmane jipa panɁda Ācõrẽra unubidia. ²⁹ MaɁ carea mãra Ɂnãũ traja ɁɁa Critoba idji ɁɁa waiɁɁa dia ɁɁdeba.

† 1:14 ẽdra edasia. Griego bedeadade ɁɁɁa cartade ɁɁ ɁɁa: “ẽdra edasia idji oadeba.”

2

¹ MĹa quĩrĩã ÐĹa bārãba naĹda cawadida: mĹra bio traja ÐĹa bārã Colosaðebemarãda, djabarã Laodicea purudebemada, jũma djabarã mĹ ununaca sida carebai carea. ² MĹa quĩrĩã ÐĹa jũmarãda soðeba zarea beaðida, quĩrĩãneba ãbaa bia duananida, idjaba wãrã crĩcha cawaa eropanĹneba bia duananida. MãwãbĹĹĹ Ācõrẽba naẽna cawabiẽ badara cawadia. MaĹra Critoa. ³ IdjiabĹĹĹ Ācõrẽ necawaada, crĩcha cawaa sida poya diaya. MaĹ necawaara, crĩcha cawaa sida bio bia panĹa. ⁴ Jũma maĹġĹra mĹa jara ÐĹa ni abaĹba sewa jaradia panĹneba bārãra cũrũgarãnamãrẽã. ⁵ MĹra bārã ume ÐĹẽmĩna crĩchadeba bārã ume ÐĹa. MĹa cawa ÐĹa bārãra ãbaa bia duanĹda idjaba Critora bio ĩjã panĹda. MaĹ carea ÐĹsrida ÐĹa.

Zocai bai djiwidi Critodeba eropanĹa

⁶ Bārãba dadjirã Boro Jesucritora ĩjãpedada bẽrã idjideba nĩbadadua. ⁷ Idjideba zarea pananadua bio carra jida panĹ quĩrãca, de Ðaubawa ÐĹ quĩrãca. Idjira bio ĩjã pananadua djabarãba jaradiapedada quĩrãca. MaĹ awara ewariza Ācõrẽa bia ÐĹada adadua.

⁸ Quĩrãcuita beaðadua ni abaĹba bārãra cũrũgarãnamãrẽã dadji carebaca wãrãẽ crĩchadeba. Jũma maĹġĹra drõã naẽnabema crĩchaa, naĹ ĩjũãnebema crĩchaa. Bedea Critodebemaẽa. ⁹ Critora naĹ djarade Ðasimĩna wãrãda Ācõrẽ basia. ¹⁰ Bārãra Crito eberãrã bẽrã idjideba ne jũmada eropanĹa Ācõrẽ ume bia beaði carea. IdjidrĹ jũma dadjia ununaca dji droma Ðea Boroa. ¹¹ Bārãra idji eberãrã bẽrã cacua wẽãgopedada quĩrãca panĹa. BaribĹĹĹ maĹġĹra jĹwaba oðãã. ĀtebĹĹĹ jara ÐĹa bārãra naĹ djaraba cadjirua o quĩrĩã ÐĹðebemada eðrĹsidada. MaĹġĹ cacua wẽãgodara CritobĹĹĹ osia. ¹² Ācõrẽba idji ÐĹaðeþeba Critora Ĺrẽbabisia. Bārãba Ācõrẽra mãwã ÐĹa ÐĹda ĩjãpedada bẽrã borocuesidade unubisidãa Crito ume jousidada idjaba Ācõrẽba bārãra idji ume Ĺrẽbabisida.

¹³⁻¹⁴ Naẽna cadjirua o panĹneba bārãra beu Ðeasia. MaĹne naĹ djaraba cadjirua o quĩrĩã ÐĹra eþebadjidãa.* BaribĹĹĹ Ācõrẽba bārãra Crito ume zocai Ðasia. Wãrãda cadjirua o panĹ carea dadjirãba Ācõrẽa ne diai bara panasidãa. Ācõrẽ leyde ÐĹ ÐĹa dadjirãra beuðida panĹda. BaribĹĹĹ Crito crude beuside Ācõrẽba maĹ diai bara pananara jũma jõbisia. Jũma dadjia cadjirua opeðadara idjia quĩrãdoasia. ¹⁵ Crito crude beuside Ācõrẽba jũma dadjia ununaca dji droma Ðeara poyasia. Mãwã poyãðara idjia jũmarãa cawabisia.

¹⁶ MaĹ bẽrã bārãba cobada carea, dobada carea bida eberãrãba biẽ jaradibĹĹĹ, ãdji beðeara ĩjãrãnadua. Bārãba ewari droma wagadaca carea, jeðeco djiwidi wagadaca carea, Ĺnãũbada ewari wagadaca carea bida ãdjirãba biẽ jaradibĹĹĹ, ĩjãrãnadua. ¹⁷ Jũma maĹġĹba Ācõrẽba oiðebemada jarijaria unubi basia. BaribĹĹĹ Ācõrẽba oi jaradara Critodeba jũma osia.

¹⁸ MaĹ carea abaĹba bārãba nebiada bajãne edadaẽana adibĹĹĹ, ĩjãrãnadua.† Mãwã beðeabadara djãrã cãyãbara eðara Ðea quĩrãca nĩbabadamĩna dji dromarãda crĩchabadaa. Ādjirãba bajãnebema nezocarãa bia beðeabadãa. Cãĩmocara quĩrãca unupeðadada biara jaradiabadãa.

* **2:13-14** NaĹ djaraba cadjirua o quĩrĩã ÐĹra eþebadjidãa. Griego beðeade ÐĹ ÐĹa: “Cacua wẽãgõẽ panĹneba.” † **2:18** Bārãba nebiada bajãne eðããana adibĹĹĹ. Griego beðeade maĹba idjaba jara ÐĹa: “AbaĹba bārãda dji biaẽana adibĹĹĹ.”

Barib_{ΛΓΛ} ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadaa idjaba māwā crīcha pan_Λneba djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā Boro Crito ume pan_Λēa. Barib_{ΛΓΛ} Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropan_Λ idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi _Λ quīrāca.

²⁰ Bārāra Crito ume ābaa beusida bērā na_Λ ējūānebema crīchara ēpēniē pan_Λa. Ma_Λda _Λcārē cārēā wadibida ma_Λ crīchara ēpē pan_Λ na_Λ ējūānebemarāba ēpēbada quīrāca? ²¹ Nāwā jarabadaa: “Jā_Λg_Λra tārānada, jari _Λra corānada, jidarānada.” ²² Jūma ma_Λra na_Λ ējūānebema crīcha. Ma_Λ crīcha beara ēpēniē pan_Λa jūma dadjia copedadara, dopedada sīda jōbari bērā. ²³ Wārāda ma_Λ crīcha ēpē beara ne cawa beaca beaa. Ādjia jarabadaa ara dadjiduba ne obi pan_Λneba Ācōrēra poya bia ēpēnida, djārā cāyābara edaara nībadida pan_Λda, idjaba ara daduba puadeba bia mīga beadida pan_Λda. Barib_{ΛΓΛ} jūma ma_Λg_Λba dadji cacuaba cadjirua o quīrā_Λ _Λra jōbicaa.

3

Bajānebemada j_Λra_Λdida pan_Λa

¹ Bārāra Crito ume _Λrēbapedada bērā bajānebemada j_Λra_Λ pananada. Mama Critora Ācōrē j_Λwa araare chūm_Λa. ² Bajānebemada crīcha pananada. Na_Λ ējūānebemada crīcharānada. ³ Bārāra Crito ume beupedada bērā idji ume zocai pan_Λa. Ma_Λ zocai baidebemada ēberārāba cawadaca. Barib_{ΛΓΛ} Critora Ācōrē ume zocai _Λ bērā, bārā sīda Ācōrē ume zocai pan_Λa. ⁴ Bārāba Critodeba zocai baira eropan_Λa.* Ara idjida waya unubib_Λra_Λde bārāra idji ume panania. Ma_Λne idji quīrāca quīrāwārēā panania.

Critodeba dadjirā djiwidida panena

⁵ Ma_Λ bērā jūma na_Λ ējūānebema crīcha bārā so_Λe _Λra igaradada. Au_Λda nībarānada, mīā perada orānada, bārā cacuaba cadjirua o awua _Λra orānada, crīcha cadjiruara ēpērānada, idjaba ne awua beārānada. Ne awua _Λba Ācōrē cāyābara ma_Λda biara ēpēbari bērā j_Λwaba o_Λa ācōrē ēpē _Λ quīrāca _Λa. ⁶ Jūma ma_Λ cadjirua carea Ācōrēba idji ījāē beara cawa oya.† ⁷ Bārā sīda naēna māwā nībadjidada. ⁸ Jā_Λbe bārā so_Λeba quīrūbadara, quēguea bedeabadara, djārā biē obadara, djārā biē jarabadara, be_Λa cadjirua jarabada sīda jūma igaradada.

⁹ Djārāa sewa orānada. Bārāra naēna cadjiruade pananada ēdr_Λsīdaa. Bārāba cadjirua obadapedadara idu _Λsīdaa. ¹⁰ Wu_Λ djiwidī j_Λba_Λda quīrāca bārāra djiwidida panesīdaa. Ācōrēba māwā osia. Ma_Λ awara bārāra biara o wāa idji quīrāca beadamārēā idjaba idjida biara cawadamārēā. ¹¹ Ācōrēba māwā o_Λa bērā idji quīrāpita griegora judio ume abaria. Cacua wēāgo beara cacua wēāgoē bea ume abaria. Drua āibemada, ne adua _Λ ēberāda, nezocada, nezocaē sīda abaria. Critoda dji biara _Λa. Idjira jūmarā so_Λe _Λa.

¹² Ācōrēba bārāra quīrāneba edasia idji itea bia beadamārēā. Ma_Λ bērā djārāra quīrā djuburia beadada. Ēberā biada beadada. Bārāra djārā cāyābara biara beada crīcharānada. Jūmarā ume crīcha biadeba

* 3:4 Bārāba. Griego be_Λeade _Λca_Λra cartade _Λā _Λa: “Dadjirāba.” † 3:6 Idji ījāē beara. Griego be_Λeade _Λca_Λra cartade ma_Λra neā.

beadedua. Ne jūmane droadadua. ¹³ Jūmarā ume droa cawa beadedua. Aba_Λba biē osira ma_Λ biē odara quīrādoadadua. Bārāba biē opedadara dadjirā Boroba quīrādoada quīrāca bārā bida quīrādoadadua. ¹⁴ Ma_Λ awara biara jūmarā ume dji quīrīā duananadua. Māwā bārāra jūmarā ume ābaa bia duanania. ¹⁵ Bārāra cacua aba b_Λ quīrāca pan_Λ bērā Ācōrēba bārāra tr_Λsia ābaa necai duananamārēā. Critoba necai baira bārā sode dia b_Λa.† Ma_Λba cawabiya cārēda odida pan_Λda. Ma_Λneba beadedua. Idjaba Ācōrēa bia b_Λada adadua.

¹⁶ Bedea Critodebemara bārā sode erobeadadua. Jūma Ācōrē necawaadeba dji jaradiadadua idjaba dji carebadadua biara i_Λāni carea. Ācōrē Bedeade b_Λ tr_Λābida, djabarāba tr_Λābadada, Ācōrē Jaureba tr_Λābi b_Λ sida Ācōrēa tr_Λānadua. Sodeba bia jara pan_Λneba tr_Λānadua. ¹⁷ Bārā bedeadadade, ne ob_Λdade bida jūma odadua dadjirā Boro Jesuba quīrīā b_Λ quīrāca. Idjideba dadjirā Zeza Ācōrēa bia b_Λada adadua.

Djabarā ādji ēberārā ume sāwā beadida pan_Λ

¹⁸ Wērā quima bara bea, bārā quimaba jara b_Λara i_Λā odadua. Dadjirā Boro Jesu ume pan_Λ bērā māwā odida pan_Λa. ¹⁹ Umaquīrā quima bara bea, bārā quimada quīrīānadua. Ādjirā ume quīrū bearānadua.

²⁰ Warrarā, bārā djibarirā bedeara ne jūmane i_Λānadua. Ācōrēba ma_Λg_Λa bia unu b_Λa. ²¹ Zesarā, bārā warrarāra quīrūbirānadua so ārīrānamārēā.

²² Nezocarā, bārā boro na_Λ ējūānebemaba obib_Λg_Λa jūma i_Λā odadua. Ababe idjia ac_Λ b_Λde idji ume bia beadi carea orānadua. Āteb_Λg_Λ Ācōrēa waya pan_Λ bērā biadeba jūma odadua. ²³⁻²⁴ Jūma bārāba o pan_Λara zoqueadeba odadua dadjirā Boro itea o pan_Λ quīrāca. Ababe ēberārāba bia ununamārēā orānadua. Bārāra dadjirā Boro Crito nezocarā. Bārāba cawa pan_Λa idji itea bia o pan_Λbari idjia bārāa ne diaida. ²⁵ Barib_Λg_Λ dji biē o b_Λara Ācōrēba cawa oya. Ācōrēba jūmarāda aride cawa obaria.

4

¹ Nezoca bororā, bārā nezocarā ume jipa odadua. Bārā bida Boroda bajāne eropan_Λda cawa pan_Λa.

² Ewariza Ācōrēa iwidi pananadua. Iwidib_Λdade dau l_Λba beadedua idjaba bia b_Λada adadua. ³ Dai carea iwidiadadua Ācōrēba eda wābadara ewab_Λg_Λ quīrāca idu Critodebema naēna cawabiē badada jaradia-bimārēā. Ma_Λ jaradia b_Λ carea m_Λra preso b_Λa. ⁴ Iwididadua m_Λa ebu_Λda jaradiai carea m_Λa oida b_Λ quīrāca.

⁵ Crito i_Λāé bea tāēna crīcha cawaadeba nībadadua. Ewariza j_Λg_Λdadua idjidebemada ādjirāa cawabiē carea. ⁶ Bedea biadeba beadedadua jūmarāba bia ūrīnamārēā. Māwā Critodebema iwidi_Λdade bārāba cawa beadia sāwā panunida pan_Λda.

Pauloba na_Λ cartade jīrūare b_Λda

⁷⁻⁸ M_Λa quīrīā b_Λ djaba Tiquicoda bārāmaa diabueb_Λg_Λa m_Λnebemada cawadamārēā idjaba sobiadamārēā. Idjia m_Λ ume ābaa Ācōrē trajura ne jūmane bia o b_Λa. Idjia daidebemada bārāa jūma cawabiya. ⁹ Jāmabema djaba Onesimoda djaba Tiquico ume diabueb_Λg_Λa. Idjia ne jūmane jipa

† 3:15 Critoba. Griego bedeade _Λc_Λg_Λ cartade b_Λ b_Λa: “Ācōrēba.”

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BΛDA DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA ITEA

Paulo naãrã Tesalonica purudaa wãnanebemada bλ bλα Hecho 17:1-10de. Tesalonicađeba Bereadaa wãsia. Mamaλba Atena purudaa wãsia. Mama bλde Timoteora jēda Tesalonicađaa diabuesia. Maλne Paulora Corintodaa wãsia. Tesalonicađeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wãsidaa. Djabarã Tesalonicađebemada nēbλrλpedada bērã Pauloba nabema carta djabarã Tesalonicađebema itea bλsia. Poa 51ne Corintodeba diabuesia.

Maλ nabema cartade Pauloba djabarã carea Ācōrēa bia bλada asia (1:1-10). Maλare quĩrãnebabisia ādjirã tāēna bia nĩbađadebemada (2:1-16). Maλare bλsia ādjirãda crĩcha bλ bērã acλde wã quĩrĩ bλda (2:17deba aba 3:5đaa). Maλare bλsia Timoteoba ādjirã bia jaradadebemada (3:6-13). Maλare bλsia sãwã djabarãra nĩbađida panλda (4:1-12). Maλare bλsia Crito zeidebemada (4:13deba aba 5:11đaa). Pauloba djabarã itea jĩrũare bλdada 5:12-28de bλα.

Naλ cartade Pauloba naãrã bλada

¹ Mλra Pauloa. Naλ cartara bλbλrλa djabarã Tesalonica purudebemarã itea. Bãrãra dadjirã Zeza Ācōrēnea, dadjirã Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mλ ume panλa. Daiba quĩrĩ panλa dadjirã Zeza Ācōrēba, dadjirã Boro Jesucrito bida ādji biadeba bãrãra careba pananida, necai bai sida bãrãa dia pananida.

Djabarãba bia opedada

² Daiba ewariza Ācōrēa iwidibλdade bãrã carea bia bλada abadaa. ³ Daiba dadjirã Zeza Ācōrē quĩrãpita ewariza quĩrãneba panλa bãrãba Ācōrē ijã panλneba biada o panλda, quĩrãneba dji careba panλda, idjaba bia mĩga panλmĩna dadjirã Boro Jesucritoba nebia diamãrēã jãλ panλra quenatλđae panλda.

⁴ Djabarã, Ācōrēba bãrãra bio quĩrĩ bλα. Daiba cawa panλa idjia bãrãra edasida. ⁵ Daiba bedea bia Critodebema bãrãa jaradiasidade ara jãwã bedeadaē basía. Ātebλrλ maλ bedeara wãrã arada cawa panλ bērã Ācōrē Jaure λbλadeba bedeasidaa. Bãrãba cawa panλa दौरa sãwã bãrã tāēna nĩbasidada bia pananamãrēã. ⁶ Ara maλ quĩrãca bãrãba ēpēsidaa. Dadjirã Boro nĩbada quĩrãca ēpēsidaa. Bãrãra bio bia mĩga panλmĩna Ācōrē Jaureba bλsrída dia bλdeba bedea Critodebemara ijãsidaa.* ⁷ Mãwã jũma Crito ijã ðea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebema bida bãrãneba unusidaa sãwã nĩbađida panλda. ⁸ Ādjirã awa bãrãneba dadjirã Boro bedeara ũrĩnaē basía, ātebλrλ druazabemaba cawasidaa bãrãba Ācōrēra ijã panλda. Maλ bērã ¿daiba bãrãnebemada cãrēda jaradí? ⁹ Ādjirãbλrλ jara panλa sãwã bãrãba दौरa bia edasidade, idjaba jλwaba oda ācōrē ðeara igarasidada Ācōrē wãrãda zocai bλ ijãni carea. ¹⁰ Ādjirãba jara panλa sãwã bãrãba Ācōrē Warra Jesu bajãneba zeida

* 1:6 Hecho 17:1-10.

jã panãda. Ara maã Jesuda Æcõrẽba ãrẽbabisia. Idjia dadjirãra Æcõrẽba cawa ode zeidebemada êdra edasia.

2

Pauloba Tesalonica purude oda

¹ Djabarã, bãrãba cawa panã dai bãrãma panasidade dadji quĩrãbe pananaẽ basida. ² Cawa panã bãrãmaa wãni naẽna Pilipodebemarãba दौरã biẽ jarasidada idjaba biẽ osidada.* Maã awara bãrãma jũesidade zocãrãba quĩrãnaẽ basía daiba jaradiadida. Baribãrã Æcõrẽba carebasia idji bedeã biada bãrãa ne wayaa neẽ jaradiadamãrẽã. ³ Daiba crĩcha biaẽneba wa sewadeba bãrãa jaradiadaẽ basía. Idjaba bãrãa cũrũgadida crĩchadaẽ basía. ⁴ Ætebãrã Æcõrẽba bia ununa bãrã दौरã bãsia idji bedeã bia Critodebemada jaradiadamãrẽã. Maã bãrã daiba jaradia panã. Daiba jarãdaẽ panãa eberãrãba bia ununamãrẽã Ætebãrã quĩrã panã dadji so acã Æcõrẽba bia ununãrẽã. ⁵ Bãrãba cawa panã daiba bedeã bia quĩrudeba jaradiadaẽ panasidada. Idjaba parata edadi careã sewadeba jaradiadaẽ basía. Maãra Æcõrẽba cawa Æã. ⁶⁻⁷ Daiba jarãdaẽ panasidaã bãrãba, dewararã bida daida bia jaradamãrẽã. Maã awara दौरã Critoba diabuedarã bãrã iwididida panasidaã bãrãba ne diadamãrẽã. Baribãrã iwididaẽ basía. Ætebãrã quĩrãneba daiba bãrãra careba panasidaã dji papaba warra zaquerã wagabari quĩrãca. ⁸ Daiba bãrãra bio quĩrã panã bãrã ababe bedeã bia Æcõrẽnebemada bãrãa jaradiadaẽ basía, Ætebãrã ne jũmaneba carebadi careã panasidaã. ⁹ Djabarã, bãrãba cawa panã daiba bedeã bia Æcõrẽnebemada bãrãa jaradia panasidade ãsa diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida obadjidada parata edadi careã. Quĩrãnaẽ basía bãrãba daia õgo ne dia panãneba bia mĩgadida.

¹⁰ Bãrãba cawa panã, Æcõrẽ bida cawa Æã दौरã bãrã dji Crito ãjã Æã tãna biya, jipa, biẽ jaradi neẽ nĩbasidada. ¹¹ Maã awara cawa panã zezaba idji warrarã ume obari quĩrãca daiba bãdjiza sobiabisidada idjaba jipa nĩbadamãrẽã jara panasidada. ¹² Daiba jarasidaã bãrãra Æcõrẽba quĩrã Æã quĩrãca nĩbadamãrẽã. Idjia bãrãra trãsia pe erobai careã idjaba idji biya quĩrudebemada erobeadamãrẽã.

¹³ Daiba ewariza bãrã careã Æcõrẽa bia Æãda abadaã. Bãrãba Æcõrẽ bedeada daideba ãrĩsidade eberã crĩcha quĩrãca ãjãnaẽ basía. Ætebãrã maã bedeãra wãrãda Æcõrẽ bedeada cawapedada bãrã ãjãsidaã. Ara maã bedeãba bãrã dji Crito ãjã Æã crĩchara biara o wãa. ¹⁴ Djabarã, bãrãba ãjã panã careã ara bãdji druadebemarãba biẽ o panasidaã Æcõrẽ eberãrã judiorã druade mãwãna quĩrãca. Mama Jesucrito ãjã Æã judiorãra dji ãjã Æã beaba biẽ o panasidaã. ¹⁵ Dadjirã Boro Jesura, Æcõrẽneba bedeabadarã sida beasidaã. Maã awara दौरã ãyã jaretasidaã. Ædjirãra Æcõrẽba bia unucã. Ædjira jũmarã ume dji quĩrã. ¹⁶ Æcõrẽba êdra edamãrẽã daiba judiorãã jaradia quĩrã panã Ædjirãba iduaribidacaã. Mãwã cadjiruara waibãda o panã. Maã careã Æcõrẽba idji quĩrũideba Ædjirãra cawa oya.

Paulo Tesalonica debema djabarã acãde wã quĩrã bada

* 2:2 Hecho 16:11-40.

17-18 Djabarā, dārāé ɓaɓa दौरا bārā ume pananada āyā wāpedadada. Ara nawena daiba bārāra ununaē panamīna crīchadeba bārā ume panla. Daiba wārāda bārā acɓe wā quīrīā panasidaa baribɓɓɓ diauruba mīā sē basia wārānamārēā. Māra wārāda barima zocārā bārāmaa wāi carea basia. 19 Bārā carea ɓasrida panl bērā māwā panla. Maɓ awara cawa panla dadjirā Boro Jesucrito zebɓɓɓɓɓ daiba bārāra jipa panla idjia unubidida. Maɓne idji quīrāpita bārāda dai ɓasridaa baya.† 20 Wārāda bārā carea ɓasrida panla. Bārāra dai ɓasridaa.

3

1-2 Daiba waa poya droadaē bērā crīchasidea daduba Atena purde panamisa djaba Timoteoda bārāmaa wāida. Ara maɓda idjira diabuesidaa Crito biara ijā pananeba zarea beadamārēā. Ācōrē nezoca Timoteoba dai ume abari bedeā bia Critodebema jaradiabaria.* 3 Maɓ awara idjira diabuesidaa bārā bia mīga panane jūmawāyā crīcharānamārēā. Bārāba cawa panla Crito ijā panl carea dadjirāra bia mīgadida panla. 4 Bārā ume panasidade daiba jarabadjidaa ēberārāba dadjirāra bia mīgabidida. Bārāba cawa panla maɓgara wārāda māwāsida. 5 Maɓ carea māa waa poya droaē bērā Timoteora bārāmaa diabuesia wadi Critora ijā panl cawaya. Māa crīchasia āibērā diauruba bārāa Critora igarabisida. Māwānabara daiba bārāa Critodebema jaradiapedadara ara jāwā becasia.

6 Baribɓɓɓ Timoteora bārāma badada daima jūesia. Bārāba Crito ijā pananebemada, bārā quīrīānebema sida idjia mīā biya jaraēde zesia. Idjia jarasia bārāba quīrīāneba wadibida दौरا quīrīānebadada idjaba unu quīrīā panla daiba bārā unu quīrīā panl quīrāca. 7 Maɓba djabarā, daiba cawasidea bārāba Jesura wadi ijā panla. Maɓ bērā दौरا bia mīga panamīna sobiasidaa. 8 Idibɓɓɓ दौरا wārāda so aduā panesidaa, cawa panl bērā bārāba wadibida dadjirā Borora ijā panla. 9 Bārā carea दौरا Ācōrē quīrāpita bio ɓasrida panla. Jācua ɓasrida panl bērā Ācōrēa bia ɓada abɓɓɓɓɓ wadibida māra carebae ɓa. 10 Āsa, diamasi bida daiba Ācōrēa iwidi badaa bārā acɓe wāni carea. Māwā bārāba Critodebema wadi adua panla daiba poya jaradiaia jūma daucha ijānamārēā.

11 Daiba dadjirā Zeza Ācōrēa, dadjirā Boro Jesua iwidi panla bārāmaa wayacusa wābidamārēā. 12 Daiba quīrīā panla dadjirā Boroba bārāra careba baida jūmarā ume biara dji quīrīā beadamārēā daiba bārā bio quīrīā panl quīrāca. 13 Idjaba iwidi panla Critoba bārāra careba baida soɓeɓa bio ijānamārēā. Māwā dadjirā Boro Jesura jūma idjiderā ume zebɓɓɓɓɓ bārāra dadjirā Zeza Ācōrē quīrāpita biya beadia biē jaradi neē.

4

Sāwā nībadida panl Ācōrēba bia unumārēā

1 Maɓ awara djabarā, daiba bārāa jaradiasidaa sāwā Ācōrē quīrāpita nībadida panla idjia bia unumārēā. Dadjirā Boro Jesudeba daiba bārāa bedeā djuburiaia ara maɓ quīrāca nībadamārēā. Wārāda bārāba māwā o panla, baribɓɓɓ biara oɓadua.

† 2:19 Bārāda dai ɓasridaa baya. Griego bedeade nāwā ɓɓɓɓɓ: “Bārāda dai borobaria.” Pauloɓa jara basia borobari jɓ ɓa quīrāca idjira djabarā carea ɓasrida baida. * 3:1-2 Ācōrē nezoca. Griego bedeade ɓɓɓɓɓ cartade ɓɓɓɓɓ “Ācōrē ume trajabari.”

² Dadjirā Boro Jesudeba daiba jaradiapedadada bārāba cawa panΛa.
³ Ācōrēba quīrīā bΛa bārāra idji itea bia beadida. Mañ bērā auđuada orānadua.
⁴ Bārā cacuara jipa cawa erobeadedua Ācōrē quīrāpita, ēberārā quīrāpita biđa bia beadamārēā.
⁵ Nañ djaraba cadjirua o awua bΛara orānadua Ācōrē adua beaba obada quīrāca.*
⁶ MañgΛdeba djabarāda biē orānadua idjaba cūrūgarānadua. Jūma mañgΛra dadjirā Boroba cawa oya daiba bārāa jarapedada quīrāca.
⁷ Ācōrēba dadjirāra edaē basia cadjiruade beadamārēā, ātebΛΓΛ edasia idji itea bia beadamārēā.
⁸ Mañ igara bΛaba ēberāba jaradada igaraē bΛa, ātebΛΓΛ Ācōrēba jara bΛada igara bΛa. Ara mañ Ācōrēba idji Jaureda bārāa diasia cadjirua neē beadamārēā.
⁹ Mañ awara bārāra sāvā djabarā ume dji quīrīānida panΛda mΛa nañ cartade ħcārēā bΛi? ĀcōrēbΛΓΛ bārāa mañra jaradisia.
¹⁰ Bārāba jūma djabarā Macedonia druadebemara māvā quīrīā panΛa. BaribΛΓΛ djabarā, daiba bārāa beđea djuburiadia biara dji quīrīā beadamārēā.
¹¹ Idjaba jΛΓΛadua jūmarā ume necai duanani carea. Djārā nēbΛrade bearānadua. Bārā jΛwaba trajadadua daiba jarapedada quīrāca.
¹² MāvābΛΓΛ bārāba ne erobeadia idjaba Jesu ĩjāē beaba bārāra bia ununia.

Jesu ume ābaa dji jΛredidebema

¹³ Djabarā, daiba quīrīā panΛa bārāba Jesu ĩjā bea jaidapedadadebemada cawadida. Māvā bārāra sopuadaēa Ācōrē ĩjāē bea sopuabada quīrāca. Ādjirāra sopuabadaa dji beupedadara sāvābΛΓΛ duanania cawadaē bērā.
¹⁴ BaribΛΓΛ dadjirāba Jesura beu badada ĩrēbasida ĩjā panΛa. Mañ bērā cawa panΛa Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma ĩrēbabida idji ume beadamārēā.†

¹⁵ Mañ carea dadjirā Boroba jaradara daiba bārāa jarabΛdaa: dadjirā Boro zebΛΓΛde dadjirā, dji wađi zocai beara dji jaidapedada na idjimaa wānaēa.
¹⁶ Bajānaa dadjirā Borora beđeabΛΓΛada jĭgua ũrīnia, bajānebema nezoca dji droma sida beđeabΛΓΛada ũrīnia, idjaba Ācōrē cachiru jĭgua sida ũrīnia. Mañne dadjirā Borora bajāneba zeya. Idji ĩjā bea jaidapedadada naārā ĩrēbadia.
¹⁷ Ara mañda dadjirā, dji zocai beara, ādjirā ume ābaa ĩtaa wānia dadjirā Boro ume jārārāne dji ununi carea. Mañbe dadjirā Boro ume ewariza duanania.
¹⁸ Mañ beđeaba bārāra dji sobiabidada.

5

Dadjirā Boroba cawa oi ewari

¹ Djabarā, mΛa nañ cartade bΛēa sālbe dadjirā Borora zeida.
² Bārāba bio cawa panΛa dadjirā Boroba cawa oi ewarira cawaēne zeida diamasi ne drΛabari zebari quīrāca.
³ Ēberārāba nāvā jara panania: “Jūma necai nūmΛa, dauperadira neēa.” Māvā panΛne cawaēne ādjirā jūma ārī ewarira zeya wērā biogoa bΛ cawaēne puabari quīrāca. Mañne ādjirāra ni abaΛda ēdrΛdaēa.

* 4:5 Bārā cacua. Griego beđeade bΛ bΛa “bārā zoco.” ΛcΛΓΛmaarā mañ beđeaba jara bΛa “bārā quima.” † 4:14 Jesu ĩjā bea jaidapedadara Ācōrēba jūma ĩrēbabida idji ume beadamārēā. Griego beđeade nāvā bΛ bΛa: “Ācōrēba Jesu ĩjā bea jaidapedadara idji ume eneya.”

4 Barib_{ΛΓΛ} djabarā, bārāra pāimane beaēa. Maλ bērā dadjirā Boroba cawa ode zeb_{ΛΓΛ}de ewaride bārāra dauperadaēa ne dr_Λbari zeb_{ΛΓΛ}de dauperabada quīrāca. 5 Jūma bārāra λnaanebema, āsabema. Dadjirāra diamasibemaēa, pāimanebemaēa. 6 Maλ bērā dadjirāra cāi beadaēa dewararā cāi bea quīrāca, āteb_{ΛΓΛ} dau _Λba beadia, quīrācuīta jipa beadia. 7 Cāi beara diamasi cāi beaa, beu nīmira diamasi beu nīa. 8 Barib_{ΛΓΛ} dadjirāra āsabema bērā quīrācuīta jipa beadida pan_Λ. Critora ijā pananida pan_Λ, dji quīrīā beadida pan_Λ, idjaba Ācōrēba cawa oidebema ēdr_Λdīra j_Λā pananida pan_Λ. Māwā ara dadjida cadjiruadebemada jūātr_Λ beadia sordaoba idji jāare ne zareaba jūātr_Λbari quīrāca, idji boro sida ne zareaba jūātr_Λbari quīrāca. 9 Ācōrēba dadjirāra tr_Λlē basía cawa oi carea, āteb_{ΛΓΛ} tr_Λsia dadjirā Boro Jesucritodeba ēdr_Λdamārēā. 10 Idjira dadjirā carea beusia. Maλ bērā dadjirāda zocai beadib_{ΛΓΛ} wa beudib_{ΛΓΛ}, idji zeb_{ΛΓΛ}de idji ume ābaa zocai panania. 11 Maλ carea dji sobiabidada. Idjaba dji carebadada biara ijāni carea bārāba o pan_Λ quīrāca.

Pauloba djabarāa jirūare jaradiada

12 Maλ awara djabarā, daiba bea djuburiadia djabarā bārā tāēna Ācōrē traju o pan_Λda bio wayadamārēā. Ādjirāra dadjirā Boro Jesucritodeba bārā bororāa. Bārāra sāwā nībaēida pan_Λda jaradiabadaa. 13 Ādjidebemada bia crīchadada. Ādjia o pan_Λ carea bio quīrīānada. Jūmarā ume bia duananada.

14 Djabarā, daiba jaradia bārā tāēna djuburia beara quēānamārēā. Sode b_Λsridaē beara sobiabidada. Sode _Λbaē beara carebadada. Jūmarā ume droadada. 15 jūrīnada! Ab_Λba bārāda biē osira idjida abarica biē orānada. Āteb_{ΛΓΛ} ewariza bādjiza biadr_Λ odada. Jūmarā ume bia odada.

16 Ne jūmane b_Λsrida beadada. 17 Anāūnaē Ācōrēa iwidi pananada. 18 Ne jūma carea Ācōrēa bia b_Λada adada. Maλdr_Λ Ācōrēba quīrīā b_Λa, bārāra Jesucrito ijā bea bēra.

19 Ācōrē Jaureba o b_Λra idu obi ama bearānada.* 20 Ācōrēneba bedeabariba jara b_Λra igararānada. 21 Jūma maλra quīrācuīta ūrīnada, maλbe ababe dji wārādr_Λ ijānada. 22 Ni maārī bida cadjiruara orānada.

23 M_Λa quīrīā b_Λa dadji necai bai diabari Ācōrēba bārāra biara o wāida ne jūmane idji itea bia beadamārēā. M_Λa quīrīā b_Λa Ācōrēba bārā jaureda, bārā crīchada, bārā cacua sida jūma wagaida. Māwā dadjirā Boro Jesucrito zeb_{ΛΓΛ}de bārāra ni maārī bida biē jaradi neē beadia. 24 Bārā Tr_Λnara beaēa aba b_Λ bērā jūma maλgara oya.

Pauloba jirūare b_Λda

25 Djabarā, dai carea Ācōrēa iwidadada.

26 Wārā quīrīāneba jūma djabarāa nāwā jaradada: daiba quīrīā pan_Λ bārāra bia duananida.†

27 M_Λa dadjirā Borodeba jaraya: naλ cartara jūma djabarā quīrāpita ledada.

28 M_Λa quīrīā b_Λa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārāra careba baida.

* 5:19 Griego beadeēa maλ versículoda nāwā b_Λ b_Λa: “Ācōrē Jaure uruada quīarānada.” † 5:26 Wārā quīrīāneba. Griego beadeēa b_Λ b_Λa: “Isō bia quīrudeba.”

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛDA DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta bΛdacarea Pauloba ūrīstica bΛa djabarāra bia mīga panΛda, sewa jaradiabadarāda ādji tāēna zesidada, idjaba λCARΛ djabarāra coaida beada. Maλ carea umébema cartara bΛsia. Djabarā carea Ācōrēa bia bΛada apeda iwīdisia ādjia biara ĭĭānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Maλ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara bΛsia λCARΛba sewa ebaba jaradia pananada ĭĭārānamārēā (2:1-12). Maλare bΛsia ādjirāba Ācōrēa iwīdi pananida panΛda idjaba dji coaida beara trajadida panΛda (3:1-15). Idjia djabarā itea ĭrūare bΛdada 3:16-18de bΛa.

Pauloba naλ cartade naārē bΛda

¹ Mλra Pauloa. Naλ cartara bΛBARΛA djabarā Tesalonica puruðebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mλ ume panΛa. ² Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida, necai bai sida bārāa dia pananida.

Ācōrēba idji bedea ĭĭānaca cawa oiðebema

³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia bΛada abadaa. Daiba māwā obadara bia bΛa. Bārāba ewariza Critora biara ĭĭā panΛa idjaba biara dji quīrīā panΛa. ⁴ Maλ carea daiba Ācōrē ēberārā duanΛza bārānebemada bΛsrida nēBARΛbadaa. Jarabadaa ēberārāba biē oði carea ēpē panΛmīna bārāba Critora waði ĭĭā panΛda idjaba bia mīga panΛmīna jūma droa panΛda. ⁵ Maλba cawabi bΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu bΛa pe erobai carea. Maλ carea ara nawena bia mīga panΛa.

⁶ Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mīgabi panΛra idjia bia mīgabiya. ⁷⁻⁸ BaribarΛ bārā, dji bia mīga beara λnāūbiya dai λnāūbi quīrāca. MaλgΛra māwāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsra bea ume urua eradra nūmΛne bajāneba zebARΛde. Maλne jūma Ācōrē ĭĭāē beada, bedea bia dadjirā Boro Jesuðebema ĭĭānacada cawa oya. ⁹ Ādjirāra tΛbΛ uruade ewariza bia mīgabiya. Dadjirā Boro quīrāpitabemada, idji λbΛa dromanabema sida tΛmΛ beadia. ¹⁰ Maλ ewaride idjiderāba idjia bia bedeadia. Ādjirā ume bia oða carea jūma idji ĭĭā beaba idjira bio bia ununia. Daiba idjidebema jaradiapedadara bārāba ĭĭāpedada bēra bārā sida maλ ēberārānebema.

¹¹ Maλ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwīðibadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra maλ carea trāsia. Daiba iwīdi panΛa Ācōrēba idji λbΛadeba bārāra ne jūmane carebamārēā. Māwā idji ĭĭā panΛneba bia o quīrīā panΛra bārāba jūma oðia. ¹² Māwāra bārāneba jūmarāba dadjirā Boro Jesucritora bia jaradia idjaba idjideba bārāda bia jaradia. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba careba panΛ bēra māwā bia jaradia.

2

Cadjiruadebema ēberā zeida bΛ

1-2 Mañ awara djabarã, daiba bārãa bedeã djuburiadia dadjirã Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirã idji ume äbaa dji Jaredidebemada äi crîcharãnamãrëã. Abaaba dadjirã Boroba cawa oi ewarira jüësiada aibaɾɿ, dauperarãnadua. Bariduaba Äcörëneba bedeã ɿa quïrãca mãwã jaraibaɿɿ, wa mãwã jaradiaibaɿɿ, wa daiba cartade mãwã ɿasidaada aibaɿɿ, ïjãrãnadua. ³ Ni mãrï biãa abaaba idu cürügabirãnadua. Dadjirã Boroba cawa oi ewari zeï naëna zocãrã ëberãrãba Äcörëra igaradia. Mañne cadjiruadebema ëberãda odjaya. Mañ ëberãra Äcörëba taɿɿ uruade ɿatabueya. ⁴ Idjia Äcörëra idjaba ne jüma ëberãrãba äcörë abada sida quïrãca baya. Idjida jüma mãɿɿ cãyãbara dji dromaara ɿaãda aya. Mañ bërã Äcörë de dromane chümepeãa jaraya idjidra Äcörëda.

⁵ Bãrãma ɿaside mãa çmaɿɿara jaraë basicã? çQuïrãnebaãeãca? ⁶ Mañ bërã cawa paɿɿã cãrëba mãñ ëberãra idu odjabië ɿada. Baribaɿɿ idji ewari jüëbaɿɿde odjaya. ⁷ Nawena cadjiruara mërã o nïnaa, baribaɿɿ dji iduaribië ɿaba mãñ cadjiruadebema ëberãra idu odjabië ɿaa. Mãwã ɿaya aba Äcörëba dji iduaribië ɿara äyã edebaɿɿdaa. ⁸ Mãɿbebaɿɿ cadjiruadebema ëberãra odjaya. Baribaɿɿ dadjirã Boro Jesu quïrãwãrëã dorrodorroa zebaɿɿde ara bedeabaɿɿba mãñ ëberãra beaya.

⁹ Cadjiruadebema ëberãra diauruba zebiya. Diauru ɿabaaba ne ununacada quïrãtanoa ocuaya ëberãrãba Äcörëba mãwã o ɿada crîchãdamãrëã. ¹⁰ Ne quïrãtanoa cadjirua o ɿaãdeba ëberãrã taɿɿ uruade bia mïgadida paɿɿã cürügaya. Ädjirãba wãrã bedeada quïrãnaca bërã Äcörëba ëdra edaãa. ¹¹ Ätebaɿɿ idu sewada ïjãbiya. Mãwã ara äjdiduba bio cürüga beadia. ¹² Mañ ëberãrã wãrã bedeã ïjãë ɿeaba cadjiruada ɿasridaa obada bërã Äcörëba bië ɿaya.

Äcörëba idji ïjã beã ëdra edaãa

¹³ Djabarã, daiba ewariza bãrã carea Äcörëba bia ɿaãda abadaa. Dadjirã Boroba bãrãra quïrã ɿaa. Idjia bãrãra ëdra edai carea naënaeda edasia. Bãrãba idji wãrã bedeã ïjã paɿɿã bërã idjaba idji Jaureba bãrãra idji itea bia ɿada bërã ëdra edaya. ¹⁴ Daiba bedeã bia Critodebema jaradia paɿɿneba Äcörëba bãrãra trãsia dadjirã Boro Jesucrito bia quïrudebemada edãdamãrëã. ¹⁵ Mañ bërã djabarã, zarea beãdadua. Daiba jaradiapedãara, cartade ɿapeãada sida quïrãdoarãnadua.

¹⁶⁻¹⁷ Äcörëba dadjirãra quïrãsia. Idji biãdeba sobiabicuasã ewariza mãwã beãdamãrëã. Idjaba cawabisia wãrãda idjideba nebiada edãdida. Daiba quïrã paɿɿã dadjirã Boro Jesucritoba, dadjirã Zeza Äcörë biãa bãrãra sobiãdida idjaba zarea ɿãdida. Mãwã bãrãba bedeã paɿɿã, o paɿɿã sida jüma bia ɿaya.

3

Djabarãba Äcörëba iwididãmãrëã Pauloba jarada

¹ Mañ awara djabarã, dai carea Äcörëba iwididãdua dadjirã Boro beãeara druaza isabe jüëmãrëã idjaba ëberãrãba mãñnebemada bia jaraãdamãrëã bãrã täëna mãwãna quïrãca. ² Äcörëba iwididãdua दौरã ëberã cadjiruãrãba bië o quïrã paɿɿãnebemada wagamãrëã. Äcörë ïjã quïrãë beãda baraa. ³ Baribaɿɿ dadjirã Borora bedeã aba ɿaa. Idjia bãrãra careba ɿaya zarea beãdamãrëã idjaba cadjiruadebemada waga ɿaya.

⁴ Dadjirã Borodeba cawa panΛa daiba jaradiapedadara bārãba wārãda o panΛda idjaba o pananida. ⁵ Quĩrĩã panΛa dadjirã Boro Ācõrẽba cawabida bārãra bio quĩrĩã bΛda. Idjaba quĩrĩã panΛa idjia carebaida Critoba droada quĩrãca droadamãrẽã.

Coa neẽ trajadida panΛ

⁶ Djabarã, dadjirã Boro Jesucrito trãneba daiba bārãa jaradia djabarã coaida bea ume ābaa bearãnamãrẽã. Daiba jaradiapedada quĩrãca odacaa. ⁷ Bārãba cawa panΛa dai nĩbapedada quĩrãca bārãra nĩbaẽida panΛda. Bārã tãẽna panasidade दौरa bari pananaca basía. ⁸ Daiba bārãnedã bari codãẽ basía, ātebΛrΛ āsa, diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida o panasidaa bārãba daia õgo ne diarãnamãrẽã. ⁹ Wārãda bārãba carebadamãrẽã iwididida pananamĩna iwididaẽ basía. ĀtebΛrΛ दौरa trajasidaa cawabidi carea bārãba abari quĩrãca odida panΛda. ¹⁰ Bārã tãẽna panasidade daiba naãda jarasidaa: dji traja quĩrĩãẽ bΛra ne cobirãnadua. ¹¹ Daiba ũrĩ panΛa ãcΛrΛ bārãnebemada coaida beada. Ādjirãra trajadacaa ātebΛrΛ djãrã nẽbΛrade panabadaa. ¹² Maã djabarãa daiba dadjirã Boro Jesucritodeba bedeã djuburiadia necai trajadamãrẽã codira erobeadamãrẽã.

¹³ BaribΛrΛ djabarã, bia o panΛneba sērãnadua. ¹⁴ Daiba naã cartade jaradiapedadada abalba ãjãẽbΛrΛ, jũmarãa cawabidadua biẽ o bΛda. Idji ume ābaa bearãnadua peramãrẽã. ¹⁵ BaribΛrΛ idjira bārã ume dji quĩrũ quĩrãca erobearãnadua, ātebΛrΛ bārã djaba bẽrã jaradadua jipa omãrẽã.

Pauloba jĩrũare bΛda

¹⁶ Daiba quĩrĩã panΛa dadjirã Boro necai bai diabariba idji necai baira bārãa ewariza ne jũmane dia baida. Quĩrĩã panΛa dadjirã Borora bārã ume baida. ¹⁷ Mãra Pauloã. NaãgΛ bedeada mã jΛwaba bΛbΛrΛa. Jũma mã cartade nãwã bΛbaria cawabi carea mãabΛrΛ bΛbΛrΛda. Nãwã bΛ bΛbaria. ¹⁸ Mãa quĩrĩã bΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bārãra careba baida.

1 TIMOTEO NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛPA

Pauloba nañ cartara Timoteo itea bΛsia. Timoteora Listra purudebema basía. Paulora nañrã mañ purudaa wãnanebemada bΛ bΛa Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wãmãrẽã edadadebemada bΛ bΛa Hecho 16:1-3de. ãdjia bedeã bia Jesucritodebemada zocãrã puru beade ãbaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso badada poa 62de êdrasica bΛa. Mañbe jẽda Epeso purudaa wãsia. Timoteoda mama amesia djabarã nẽbãrade beada carebamãrẽã. Mañbe Macedonia druadaa wãsia. Nañ nabema cartara mamaaba diabuesia Timoteoa crĩcha biada diai carea.

Epesođe λCAGΛba drõãenabema crĩchada jaradia panasidaa. BaribΛΓΛ Pauloba bΛsia ababe bedeã bia Critodebema ñjã pananeba dadjirãra cad-jiruadebemada êdrãdida (1:1-20). Mañare bΛsia sãwã djabarãba ãcõrẽã iwidiidida panada (2:1-8), djabawẽrãra sãwã beadida panada (2:9-15), idjaba djabarã bororãda sãwã beadida panada (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba bΛsia sewa jaradia beadebemada idjaba sãwã Jesucrito nezocara nĩbaida bΛdebemada. Mañare bΛsia djabarã boroba sãwã djabarãra wagaida bΛda (5:1neba aba 6:2daa). Jjũare bΛsia Crito ñjã bΛba sewada ñgarapeđa wãrã bedeada ñjãida bΛda. Mañ awara bΛsia paratada awua baiẽ bΛda ãtebΛΓΛ ne biada o baida bΛa bajãne ne biada erobai carea (6:3-21).

Pauloba nañ cartade nañrã bΛda

¹ MΛra Pauloa, Jesucritoba diabueãda. ãcõrẽ dadji ÊdrΛ Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mΛra mãwã bΛsidaa. Ara mañ Jesucritodeba dadjira wãrãda bia beadida cawa panΛa. ² Timoteo, mãna nañ cartara bΛ itea bΛbΛΓΛa. MΛneba Critora ñjãna bẽrã bΛra wãrãda mã warraca bΛa. Mãna quĩrã bΛa dadji Zeza ãcõrẽba dadji Boro Jesucrito bida quĩrã djuburia pananida, ãdji biadeba careba pananida, idjaba necai bai sida dia pananida.

Ãñ jaradia beaa idu jaradiabirãdua

³ Macedonia druadaa wãna naẽna mãna bΛa bedeã djuburiasia Epesođe bemãrẽã. Mãwã osia bΛa quĩrã awara jaradia beaa waa idu jaradiabirãmãrẽã. ⁴ ãdjirãna jaradua drõã naẽnabema nẽbΛΓΛbadara, dadji drõã naẽnabemarã trã zocãrã jaradiabada sida waa jaradiarãnamãrẽã. Mañba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirãra carebaãa ãcõrẽba obi bΛda odamãrẽã. Ababe idji bedeã ñjã pananeba poya odia. ⁵ Mãna mãwã jara bΛa djabarãba crĩcha biadeba, sobiadeba, wãrãda ãcõrẽ ñjã pananeba dji quĩrã duananamãrẽã. ⁶ BaribΛΓΛ λCAGΛra mañnebemada ãñ wãsidaa. Mañbe baridua bedeã dadji carebacada êpẽsidaa. ⁷ ãdjirãra ãcõrẽba Moisea diada jeyaradiabadada ba quĩrã panΛa, baribΛΓΛ bio cawa panΛa quĩrãca jaradiabadamĩna adua panΛa cãrẽda jaradia panada.

⁸ Dadjirãba cawa panΛa mañ leyra biada. BaribΛΓΛ aride jaradiadida panΛa. ⁹ Mañ bẽrã cawãdida panΛa ãcõrẽba mañ leyra diaẽ basida dji jipa o bea carea, ãtebΛΓΛ diasia dji ñjã odaca carea, cΛwΛΓΛ zarea bea carea, ãcõrẽ neẽ bea carea, cadjirua o bea carea, ãcõrẽ wayadaca

carea, Ācōrē igarabada carea, ādji djibarirā beabada carea, mīā beabada carea, ¹⁰ daunemabada carea, ara ādji abaricarā ume mīā perada obada carea, djārā nēdobuebada carea, sewaida bea carea, sewadeba djārā biē jarabada carea, idjaba wārā bedeaba jara bΛra odaca carea. ¹¹ Bedea bia quiru Ācōrēnebemaba maλ wārā bedeara cawabi bΛa. Dadji Ācōrē bia quiruba maλra mλa diasia jaradia hamārēā.

Ācōrēba Paulo quīrā djuburiada

¹² Dadjirā Boro Jesucritoba mλa ΛbΛada diasia idji bedea jaradia hamārēā. Idjia cawasia mλa ne jūmada jipa oida. Maλ bērā mλra bΛsia idjia quīrā bΛda o hamārēā. Maλ carea mλa idjia bia bΛada aya. ¹³ Naēna mλa idjidebemada biē bedeadadjia idjaba idjiderāda biē oi carea ēpēbadjia. Djārāa biē bedeadadjia. BaribΛrΛ idjia mλra quīrā djuburiasia. Idjida wadi ījāē bada bērā adua bΛdeba māwā biē obadjia. ¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba mλra bio carebasia idjida ījāmārēā idjaba idji quīrāda erobamārēā.

¹⁵ Naλ bedeara wārā ara bērā jūmarāba ījānida panΛa: Jesucritora naλ ējūānaa zesia cadjirua obadarā ēdrΛ edai carea. Cadjirua obadarānebemada mλdrΛ dji cadjiruaara basia. ¹⁶ BaribΛrΛ Ācōrēba mλra quīrā djuburiasia. Māwā Jesucritoba mλ, dji cadjiruaara badebeba unubisia idjia jūma bia droa bΛda. Mλneba dji wadi ījāē beaa cawabisia sāwā ēberā cadjiruara quīrā djuburiabarida zocai bai jōcada erobeadamārēā. ¹⁷ Ācōrēda ewariza jūmarā Boroa. Idjira beucaa. Dadjirāba ununacaa. Ababe idjidrΛ bΛa.* IdjibΛrΛ dadjirāba ewariza bia bedeadida panΛa idjaba wayadida panΛa. Bia bΛa māwā baida.

¹⁸⁻¹⁹ Mλ warra Timoteo, bΛa oida bΛra mλa jara bΛbΛrΛa. Ācōrēneba bΛdebeba jarapedadara quīrānebadua. Māwā Crito ījā bΛdeba, crīcha biadeba bΛa wārā bedeara waga erobaya bia djō bΛ quīrāca. ΛcΛrΛba crīcha bia erobeadada igaradapeda ādjia Crito ījā panΛra idu bΛsidaa. ²⁰ MaλgΛ ēberārānebemarā aba Himeneo basia. Abara Alejandro basia. Ādjira mλa diauru jΛwade bΛsia cawadamārēā Ācōrēnebemada waa biē bedeadidē panΛda.

2

Sāwā Ācōrēa iwidiidida panΛ

¹ Naλda biara jaraya: jūma ēberārā carea djabarāba Ācōrēa bedea djuburiadida panΛa, carebamārēā iwidiidida panΛa, idjaba bia bΛada adida panΛa. ² Jūma naλ ējūānebema bororā carea, zarra bea carea bida Ācōrēa iwidiidida panΛa dadjirāra necai beadi carea, aduā beadi carea, Ācōrē waya beadi carea, idjaba ne jūmane jipa beadi carea. ³ Māwā iwidi pananida bia bΛa. Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba maλgΛra bia unu bΛa. ⁴ Idjia quīrā bΛa jūmarāba wārā bedeadada cawadapeda cadjiruadebemada ēdrΛadida. ⁵ Ācōrēra ababΛrΛ bΛa. Idjaba ēberārā Ācōrē ume bia bΛbarida ababΛrΛ bΛa. Maλ ēberāra Jesucrito. ⁶ Ara idjida idu beabisia jūma ēberārāda ēdrΛ bΛi carea. Ācōrēba bΛda ewaride Jesucritoba maλra cawabisia. ⁷ Maλ carea mλra idji bedea jarabarida bΛsia. Mλra

* **1:17** Ababe idjidrΛ bΛa. Griego bedeadē λcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Ababe idjidrΛ ne cawa bΛ Ācōrēa.”

idjia diabuedada b̄asia wārā bedea idji ijānida pan̄nebemada judiorāēa jaradiade wāmārēā. M̄ā wārā bedeada jara b̄aa.* Sewada oē b̄aa.

⁸ Djabarā ābaa dji j̄areb̄adaza m̄ā quīrīā b̄aa umaquīrārāba crīcha biadeba Ācōrēa iwīdīdida. Mālne quīrū beadiē pan̄aa, caicaya beadiē pan̄aa.† ⁹ M̄ā quīrīā b̄aa wērārāra quīrāipa, aride djiodida. Ādji budara jūmawāyā biya erudiē pan̄aa. Oroda wa neta nēb̄aa beada jūmawāyā pēūniē pan̄aa.‡ Djio nēb̄aa b̄a sida j̄āniē pan̄aa. ¹⁰ Āteb̄aγa Ācōrē waya bea b̄ērā wērārāba bia o pan̄neba bio djio pan̄ quīrāca beadida pan̄aa. ¹¹ Djabarā ābaa dji j̄are pan̄ne wērārāba chupea ūrīnida pan̄aa idjaba dji bororāda waya beadida pan̄aa. ¹² Ābaa dji j̄areb̄adade m̄ā iduaribicaa wērāba jaradia b̄aida wa umaquīrāda idji j̄awaeda erobaida. Āteb̄aγa wērāba chupea ūrī b̄aida b̄aa. ¹³ M̄awā b̄aida b̄aa Ācōrēba Adāda naārā oda b̄ērā. M̄awānacarea Eyada osia. ¹⁴ Māl awara diauruba Adāra cūrūgaē basia, āteb̄aγa wērāda cūrūgasia. Cūrūgaside wērāba cad-jiruada osia. ¹⁵ Barib̄aγa warra to pan̄neba wērārā edr̄adia Critoda ijā pananib̄aγa, wārā quīrīāda eropanib̄aγa, idjaba Ācōrē itea bia pananib̄aγa. Jūma māḡara quīrāipa ēpēnida pan̄aa.§

3

Djabarā wagabari s̄awā b̄aida b̄a

¹ Nāl bedeara wārā araa: abāada djabarā wagabarida b̄a quīrīā b̄ab̄aγa, biada o quīrīā b̄aa.* ² Māl b̄ērā djabarā wagabarira biē jaradi neē b̄aida b̄aa, quima aba erobaida b̄aa, jūmawāyā baiē b̄aa, crīcha biadeba b̄aida b̄aa, quīrāipa b̄aida b̄aa, idji dede jūēb̄adara bia edaida b̄aa, idjaba jaradia cawa b̄aida b̄aa. ³ Idjira beu nībaiē b̄aa. Quīrūbi j̄aγaya baiē b̄aa, āteb̄aγa aduā b̄aida b̄aa. Jūmarā ume necai b̄aida b̄aa. Paratada awua baiē b̄aa. ⁴ Idji dedebemarāra bio waga cawa b̄aida b̄aa, idji warrarāra c̄awaγa ijā erobaida b̄aa, idjaba ādjirāba idjira wayadida pan̄aa. ⁵ Ara idji dedebemarāda waga adua b̄ab̄aγa, ḡs̄awā Ācōrē ēberārāda bia wagai? ⁶⁻⁷ Crito ijāē bea bida idjidebemada bia crīchadida pan̄aa. M̄awā ēberārāba idjidebemada biē bedeadaēa idjaba diauruba idjira ēberārā quīrāpita biē b̄āēa. Ācōrē bedea ijāna djiwidi b̄ara djabarā wagabarida baiē b̄aa dji dromada crīcharāmārēā. M̄awā crīchasira Ācōrēba idjira cawa oya diauru cawa oda quīrāca.

Djabarā carebabari s̄awā b̄aida b̄a

⁸ Ara māl quīrāca djabarā carebabada sida jipa nībadida pan̄aa ēberārāba wayadamārēā.† Ādjirāba sewada o beadiē pan̄aa, beu nībadiē pan̄aa, idjaba paratada awua beadiē pan̄aa. ⁹ Dadjia ijā pan̄ bedea Ācōrēba cawabidara crīcha biadeba bio wagađida pan̄aa. ¹⁰ Djabarā

* **2:7** M̄ā wārā bedeada jara b̄aa. Griego bedeade ḡcaγa cartade nāwā b̄ā b̄aa: “M̄āra Critode b̄ērā wārā bedeada jara b̄aa.” † **2:8** Ācōrēa iwīdīdida. Griego bedeade b̄ā b̄aa: “Jawa ḡtaa wadida.” Māl ewaride ēberārāba jawa ḡtaa wabadjidāa Ācōrēa iwīdīb̄adade. Māl b̄ērā edaude Ācōrēa iwīdīdiada adi cāyābara jarabadjidāa: “Jawa ḡtaa wađia.” ‡ **2:9** Neta nēb̄aa bea. Griego bedeade b̄ā b̄aa “perla.” § **2:15** Māl versiculoba jara b̄ara ebuda b̄āēa. Ācōrē Bedea bio cawa beamaarā Pauloba cawabi basia wērārāda dji bororāēmīna bia beada. Idjia jaraē basia warrarāda tođida pan̄ada edr̄adi carea. * **3:1** Djabarā wagabari. Griego bedeade b̄ā b̄aa “dji ac̄bari.” Cāpūrīā bedeade biara “pastor” jarabadaa. † **3:8** Djabarā carebada. Griego bedeade b̄ā b̄aa “nezoca.” Cāpūrīā bedeade biara “diacono” jarabadaa.

carebabada b̄adi naēna bio quĩr̄acuita ac̄l̄eida pan̄la. Mālbe biē jaradĩ neē beab̄ar̄a, djabarā carebabadada bead̄ida pan̄la. ¹¹ Ab̄ari quĩr̄aca ād̄ji quima sida jipa n̄ibad̄ida pan̄la ēber̄ār̄aba wayadam̄ār̄ē.† Nēb̄ara o bead̄iē pan̄la. Jūmawāyā bead̄iē pan̄la āteb̄ar̄a ne jūmane jipa bead̄ida pan̄la. ¹² Djabarā carebabariba wēr̄ada aba erob̄aida b̄la. Id̄ji warrar̄ara, id̄ji dedebemār̄a sida bio waga cawa b̄aida b̄la. ¹³ Djabarā carebabadada od̄ida pan̄la jipa od̄ib̄ar̄a, jūmar̄aba ādjir̄ānebemada bia bed̄eada. Māwā ne wayaa neē ādjir̄āba Jesucrito ĩjā pan̄labemada poya bed̄eada.

Wārā bed̄ea Ācōrēba cawabida

¹⁴⁻¹⁵ M̄ara isabe b̄a ac̄l̄e wā quĩr̄ā b̄la. Māwām̄ina m̄ara dār̄aisicada. Māl b̄er̄a nāl cartara b̄a itea b̄ab̄ar̄a Ācōrē ēber̄ār̄ara s̄awā ābaa bead̄ida pan̄lada cawam̄ār̄ē. Dad̄jir̄ara Ācōrē zocai b̄a ēber̄ār̄a. Id̄ji wārā bed̄eara quĩr̄acuita jaradiabadaa ni ab̄al̄ba quĩr̄a awara jaradiar̄anam̄ār̄ē.§

¹⁶ Wārāda Ācōrēba nāl bed̄ea cawabidara bio bia b̄la: Critora nāl djarad̄e zes̄ia.

Ācōrē Jaureba cawabisia id̄jira jipa b̄ada.

Bajānebema nezocar̄aba id̄jira unusid̄aa.

Djabar̄aba id̄jidebemada judior̄ēma jaradiasid̄aa.

Zocār̄aba nāl ējūāne id̄jira ĩjās̄id̄aa.

Ācōrēba id̄jira bajā bia quirud̄e wayacusa edasia.

4

Āi jaradiabadarā

¹ Ācōrē Jaureba ebuda jara b̄la nāl j̄ir̄ūarebema ewarid̄e ĩc̄ar̄aba Crito ĩjā pananara igarad̄ep̄da jai cūr̄ūgaya beada, ādjia jaradiabi pan̄l sida ēp̄enida. ² Māl jair̄aba jaradiabi pan̄lara ēber̄ār̄a d̄ji biaca bea sewaida beaba jaradiabadaa. Cad̄jirua obad̄ad̄eba māl ēber̄ār̄a cr̄ichara jūma ār̄i beaa. ³ Ādjir̄āba idu quima edab̄id̄acaa. Ne jūma cod̄i sida idu cob̄id̄acaa. Barib̄ar̄a Ācōrēba jūma diasia id̄ji ĩjā beaba, wārā bed̄ea cawa beaba id̄jia bia b̄lada ad̄ap̄eda codam̄ār̄ē. ⁴ Ne jūma Ācōrēba ocuadara bia b̄la. Māl b̄er̄ā Ācōrēba bia b̄lada asid̄ara ni ab̄al̄ cod̄idebemara igarad̄iē pan̄la. ⁵ Māl cod̄ira Ācōrē quĩr̄āpita bia b̄la Ācōrē bed̄eaba māwā jara b̄l b̄er̄ā id̄jaba id̄jia bia b̄lada abada b̄er̄ā.

Jesucrito nezoca bia

⁶ B̄la jūma māḡada djabarā jaradia baib̄ar̄a, Jesucrito nezoca biada b̄aya. Ācōrē wārā bed̄ea dad̄jia ĩjā pan̄l ēp̄ē b̄ad̄eba b̄l jaurera ab̄la wari b̄aya bia ne co b̄l quĩr̄aca.

⁷ Drōā naēnabema nēb̄ar̄abada biē beara igarad̄ua. Ācōrēba quĩr̄ā b̄l quĩr̄aca n̄ibai carea cawa wādua. ⁸ Wārāda nāl cacuara zarea o pananib̄ar̄a, ara dad̄ji cacuada carebad̄ia. Barib̄ar̄a Ācōrē ume n̄ibad̄i carea cawa wānib̄ar̄a, mālba dad̄jira ne jūmane carebaya. Id̄ibema ewarid̄e, tēābema ewarid̄e b̄ida carebaya. ⁹ Māl bed̄eara wārā araa. Jūmar̄aba mālra ĩjānida pan̄la. ¹⁰ Māl carea dad̄jira traja pan̄la id̄jaba

† 3:11 Ād̄ji quima. Griego bed̄eade b̄l̄ b̄la “wēr̄ār̄ā.” ĩc̄ar̄amaar̄a djabarā carebabada quimar̄ada jara b̄la id̄jaba ĩc̄ar̄amaar̄a djabarā carebabada d̄ji wēr̄ār̄ada jara b̄la. § 3:14-15 Wārā bed̄eara quĩr̄acuita jaradiabadaa. Griego bed̄eade n̄awā b̄l̄ b̄la: “Dad̄jir̄ara wārā bed̄ea de j̄ir̄ūa, de edrebemaa.”

bia mīga panΛa. Ācōrē zocai bΛba ēdrΛ edamārēã jλã panΛa. Idjia jūmarāda ēdrΛ edabaria. Biara jaraibΛrΛ, idji ijābΛdadrΛ ēdrΛ edabaria.

¹¹ Jūma maλgara jaradiadua idjaba ijā odamārēã jaradua. ¹² BΛra cūdrāmīna ni abΛa idu igarabirādua. ĀtebΛrΛ bΛa bedeabΛrΛdeba, ne o bΛdeba, wārã quīrīāneba, quīrāipa bΛdeba, idjaba Crito ijā bΛdeba djabarāa unubidua sāvã beadida panΛda. ¹³ Jūmarã quīrāpita Ācōrē Bedeara jīgua ledua, jaradia badua, idjaba djabarāa careba badua biara ijānamārēã aba mλ jūebΛrΛdaa. ¹⁴ Ācōrēba bΛa omārēã diadara quīrādoarādua. Djabarã wagabadaba ādji jΛwa bΛ rΛrΛ bΛsidade Ācōrēneba jarasidāa idjia maλra diabΛrΛda. ¹⁵ Jūma maλgara quīrāipa o badua jūmarāba cawadamārēã bΛa ewariza biara o wāda. ¹⁶ Ara bΛdjieebemada, bΛa jaradia bΛ sida quīrācuita badua. Jūma maλgara jipa o nībadua. Māwã o baibΛrΛ bΛra ēdrΛya. BΛa jaradia bΛ ūrī bea sida ēdrΛdia.

5

Djabarã ume sāvã baida bΛ

¹ Drōārāra quēārādua, ātebΛrΛ bΛ zeza ume bedeabari quīrāca ādji ume biadeba bedeadua ijānamārēã. Cūdrarāa bedeadua bΛ djabarã ume bedeabari quīrāca. ² Djararāa bedeadua bΛ papa ume bedeabari quīrāca. Awērārāa crīcha biadeba bedeadua bΛ djabawērã ume bedeabari quīrāca.

³ Pēdra wērārã dji carebadi neē beara carebadua. ⁴ BaribΛrΛ pēdra wērāba warrarāda erobΛbΛrΛ, wiuzaquerāda erobΛbΛrΛ, maλgarāba carebadida panΛa. Ādjirāba bio cawādida panΛa sāvã ādji ēberārāra carebadida panΛda. Ādji djibarirāa ne diadida panΛa djibarirāba ādjirāa dia panana quīrāca. Maλgara Ācōrē quīrāpita jipa bΛa. ⁵ Pēdra wērã wārāda iduba bΛba bio cawa bΛa jūma idjia erobaida bΛra ĀcōrēbΛrΛ diaida. Āsa, diamasi bida Ācōrēa iwidibaria carebamārēã. ⁶ BaribΛrΛ pēdra wērāba ababe bΛsrīdada jΛrΛ baibΛrΛ, zocai bΛmīna beudaca bΛa. Maλ pēdra wērāra djabarāba carebadiē panΛa. ⁷ Jūma maλgara djabarāa obidua pēdra wērārã carea biē jaradiē neē beadamārēã. ⁸ AbΛba ara idji ēberārāda, idji dedebemārã sida carebaca baibΛrΛ, Ācōrē bedeara igara bΛa. Idjia Crito ijāē bea cāyābara biēara o bΛa.

⁹ Djabarāba baridua pēdra wērã trāda cartade bΛdiē panΛa carebadi carea. ĀtebΛrΛ nāvã beadrΛ bΛdida panΛa: sesenta poa auđu beada, umaquīrã ababe erobeadada. ¹⁰ Ādjia bia opedada carea trλ bΛga beadida panΛa. Ādji warrarāda bia daupēbadjidabΛrΛ, ādji dede zepedadara bia edabadjidabΛrΛ, djabarã jīrūra sΛgΛbadjidabΛrΛ, bia mīga beara carebadjidabΛrΛ, idjaba ne jūma biada obadjidabΛrΛ, maλ pēdra wērã trλra cartade bΛdida panΛa.*

¹¹ BaribΛrΛ pēdra wērã wadi warrada bea trλra cartade bΛrānadua. Ādji cacuaba o quīrīã bΛdeba wayacusa quima eda quīrīābadaa. Māwã ādjia Crito traju odi carea waa quima edadaēana apedadara igarabadaa. ¹² Ādjia naārã bedea bΛpedada quīrāca beadaca bērã bedeadē panebaria. ¹³ Maλ awara ādjirāra deza nībabadaa idjaba coa panebadaa. Coa bea awara nēbΛrada o panebadaa, djārã nēbΛrade panebadaa, idjaba ne jaraiē beada bedea panebadaa. ¹⁴ Maλ carea mλa quīrīã bΛa pēdra wērã

* **5:10** Jīrūra sΛgΛbadjidabΛrΛ. Maλba jara bΛa nezoca quīrāca djabarāra carebadjidada.

wadi warra beara quima edadida, warra todida, idjaba adji de sida bia wagadida. Mawara dadjira dji quiruba poya biẽ bedeaẽa. ¹⁵ Mla maãda jara bla lclrla pẽdra wẽrãrãra ai wãnapeda diauruda epẽ panl bẽrã.

¹⁶ Crito iã bla wẽrãba pẽdra wẽrã idji eberãrã tãena beada carebaida bla.† Maã pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panla. Atebrãl pẽdra wẽrã eberãrã neẽ bãdrã carebadida panla.

Djabarã wagabadarã ume sãwã odida panl

¹⁷ Djabarã wagabadarãba bia o panl carea djabarãba cricha biadeba adjirãda carebadida panla ara jãwã bearãnamãrẽã. Biara Acõrẽ bedea jaradiabadara, dadji sãwã nĩbaidẽbema jaradiabada sida carebadida panla. ¹⁸ Acõrẽ Bedeaba nãwã jara bla: “Bla pacaa ne clradãgabi bãde idji itera jãrãdua.”‡ Idjaba nãwã jara bla: “Ne o bãba paratada edaida bla idjia o bãbari.”§

¹⁹ Ablaaba djabarã wagabarida biẽ jaraibrãl, baribrãl eberã umẽba wa ubeaba abarida jaraãẽbrãl, maã beãeara iãrãdua. ²⁰ Baribrãl djabarã wagabariba cadjiruada o baibrãl, jumarã quirãpita quẽãdua waabemarãba wayadamãrẽã. ²¹ Acõrẽ quirãpita, Crito quirãpita, bajãnebema nezocarã quirãpita bida mla bla jaraya: juma mla jaradara iã odua. Ni abalare barãdua, atẽbrãl jumarã ume quirãipa o badua. ²² Quirãcuita crichaẽne bl jawara ni abal lrlã brãrãdua djabarã wagabarida bamãrẽã. Bla mãwã oibrãl, idjia cadjiruada osira bl sida maã cadjirua carea beade baya. Juma cadjiruadebemada ai badua.

²³ Barã baridua cacua biẽ bãbari bẽrã ababe baidoda dorãdua. Atebrãl uva ba sida bl bi carea mããri dodua.

²⁴ Acõrẽba cawa oi naẽna lclrlaba cadjirua o panlra dadjia ebuda unubadaa baribrãl dewararãba cadjirua o panlra tẽãbe cawadia. ²⁵ Ara maã quirãca lclrlaba bia o panlra dadjia ebuda unubadaa, idjaba lclrlaba bia o panlra ebuda ununacamina mẽrã beãa.

6

Nezocarã sãwã beadida panl

¹ Crito iã panl nezocarãba adji borora waya beadida panla. Mawara dewararãba Acõrẽda, dadjia jaradia panl sida biẽ jaradaãa. ² Adjirã boroba Critoda iã bãbrãl, crichadiẽ panla djaba bẽrã wayadaẽda. Atebrãl idji itea biara trajadida panla. Adji trajudeba Crito iã bãba parata edabari bẽrã quirãneba idji itea trajadida panla. Maãgãra jaradia badua. Idjaba mãwã odamãrẽã adjirãa jaradua.

Parata awua bea

³⁻⁴ Ablaaba quirã awara jaradia baibrãl, dadjirã Boro Jesucritoba jipa jaradiadada ai bãada aibrãl, idjaba dadji jipa nĩbaidẽbema sida quirã awara jaradia baibrãl, juma cawa bãda cricha bãmĩna wãrãda adua bla. Sobiẽ bãdeba ijara bedea bebaria. Baridua bedea carea caicaya bebaria. Maãgãdeba zebaria djãrãba erobã carea biẽ baida, djãrã ume quirãbi jãrã baida, djãrã ecarraare biẽ bedea baida, idjaba djãrã ume biẽ cricha baida. ⁵ Maã eberã cricha ari beara, wãrã bedea adua bea sida baridua

† 5:16 Crito iã bla wẽrãba. Griego beade lclrla cartade bl bla: “Crito iã bla wẽrãba wa umaquirãba.” ‡ 5:18 Deuteronomio 25:4. § 5:18 Luca 10:7.

ijara bedeabadaa. Ādjirāba crīchabadaa Ācōrē ījā bΛdeba parata edadida.*
 6 Wārāda Ācōrē ījā bΛdeba nebīa wai bΛada eropanΛa. BaribΛrΛ ara dadjia naļ ējūāne eropanΛba necai beadida panΛa. 7 Tosidade dadjirāba naļ ējūānaa ni cārē sida enenaē basía. BeubΛdade ni cārē sida ededaēa. 8 Maļ bērā codida eropanΛbΛrΛ, cacuade jānida eropanΛbΛrΛ, ara maļba necai beadida panΛa. 9 BaribΛrΛ parata bara ba quīrīā beaba ne jūma awua panΛneba cadjiruade baebadaa. Maļne ne siriē bea awua panΛneba, dadji ārīda bea awua panΛneba bida cadjiruade panebadaa animarā jΛcaraba jidada quīrāca. Maļne ādjirāra bio ārīnapeda bio biē beabaria. 10 Ne jūma cadjiruara parata awua bΛdeba zebaria. Ara maļ awua panΛneba ΛcarΛba Crito ījā pananara igarasidaa. Māwā ādjira bio biēara panesidaa.

Pauloba Timoteoa obida

11 BaribΛrΛ bΛa Critora ījā bΛ bērā jūma maļgΛdebemada āi nībadua.† Jipa nībadua. Ācōrēra ēpēdua. Sođeba wārāda Critora ījā badua. Jūmarāda quīrīā badua. Jūma droadua. Jūmarā ume aduá badua. 12 Ne jūmane Critora ījā badua bia djō bΛ quīrāca. Māwā bΛra ewariza Ācōrē ume zocai baya. BΛa Crito ījā bΛda zocārā duanΛ quīrāpita jaraside Ācōrēba bΛra trāsia maļ zocai baira erobamārēā. 13-14 Jūma zocai beara Ācōrēneba zocai panΛa. Ara maļ Ācōrē quīrāpita mΛa bedeada jaraya bΛa ījā o bamārēā. Jesucrito quīrāpita bida abari bedeada jaraya idjia wārā bedeada Poncio Pilato quīrāpita jarada quīrāca. MΛa naļgΛda jaraya: mΛa jaradia bΛra quīrāipa ījā o badua biē jaradi neē aba dadjirā Boro Jesucrito zebΛrΛdaa. 15 Ācōrēba bΛda ewaride idjira unubiya.

Ācōrē biya quiruda jūmarā Boroa.

Idjira jūma bororā cāyābara dji dromaara bΛa idjaba jūma dji droma bea Boroa.

16 Ababe idjida beucāa. Idji bΛma dorrodorroa nūmΛ bērā ni abaΛda caita poya wānaēa.

Idjira ni abaΛba ununaē panΛa idjaba poya ununacāa.

MΛa quīrīā bΛa ewariza jūmarāba idjīa bia bedeā pananida idjaba jūmarāda poya erobaida.

Bia bΛa māwā baida.

Parata bara beaba sāwā odida panΛ

17 Naļ ējūāne parata bara beara jaradua dji dromarāda crīcharānamārēā. Ādjia ne eropanΛra dārā droaca bērā jaradua maļneba bia beadida crīcharānamārēā. Biara ĀcōrēdrΛ crīchadida panΛda.† IdjiabΛrΛ dadjirā ne jūmada aduba dia bΛa necai beadamārēā. 18 Dji ne bara bea jaradua jūmarā ume bia odamārēā. Idjaba jaradua ādjia eropanΛnebemada sobiadeba dewararā diadi carea beadida panΛda. 19 Māwā bia o panΛneba ne waga wābΛrΛ quīrāca o panΛa nocoarebema ewaride bia beadi carea. Maļne ādjia wārā zocai baira erobeadia.

Pauloba naļ cartade jīrūare bΛda

20 Timoteo, jūma Ācōrēba jaradara bio wagadua. Ācōrē quīrāpita biē bea nēbΛrΛbadara igaradua. Idjaba jūma crīcha Ācōrē bedeā ume quīrā awara

* 6:5 Griego bedeade ΛcarΛ cartade naļ sida bΛ bΛa: "Maļgarā ume ābaa barādua." † 6:11 Critora ījā bΛ. Griego bedeade "Ācōrē ēberā" bΛ bΛa. ‡ 6:17 Ācōrē. Griego bedeade ΛcarΛ cartade bΛ bΛa "Ācōrē zocai bΛ."

beara igaradua. ΛCΛΓΛba maĩ crĩcha beara necawaada abadaa. BaribΛΓΛ
 necawaãa. ²¹ ΛCΛΓΛba maĩ necawaara eropanΛana abadaa. Maĩ carea
 ãdjia Crito ãjã pananara igarasidaa. MΛa quĩĩã bΛa ãcõrẽba idji biadeba
 bΛra careba baida. §

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛDA

Pauloba umébema carta Timoteo itea bΛside wayacusa preso basia. Poa 67de bΛsica bΛa. Idji preso bΛdebemada ēdrΛēda crīcha bΛ bēřā naļ cartara bΛsia Timoteoba idji isabe acΛde zemārēā (4:6-13; 4:21).

Pauloba naāřā bΛsia Timoteo carea Ācōrēa bia bΛada abarida (1:1-7). Maļare bΛsia Timoteora peraiē bΛda Jesucrito carea ni idji preso bΛ carea (1:8-18). Maļare bΛsia Jesucrito ĩjā bΛdeba zarea bamārēā idjaba ne jūmane Ācōrē itea bia bamārēā (2:1-26). Maļare bΛsia ĩrūarebema ewaride minijichiada zeimīna Timoteoba Ācōrē bedeada jipa jaradia baida bΛda (3:1neba aba 4:5daa). Maļare bΛsia idji cawa obΛdadebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemārēā (4:6-22).

Dji crīcha dromada naļgΛa: “Ācōrē bedeara jaradia badua. Ēberārāba ũrī quĩrīā panane, ũrī quĩrīāē panane bida jaradai carea badua.” (2 Timoteo 4:2).

Pauloba naļ cartade naāřā bΛda

¹ Māra Pauloā. Ācōrēba quĩrīāna bēřā māra Jesucritoba diabuedaa. Idjia māra diabuesia Ācōrēba diai jarada zocai baidebemada jarade wāmārēā. Maļ zocai baira Jesucritodeba bΛa. ² Timoteo, naļ cartara bΛ itea bΛbΛgΛa. Māa bΛra bio quĩrīā bΛa mā warra quĩrāca. Quĩrīā bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida bΛra quĩrā djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Ācōrēa bia bΛada ada

³ Āsa, diamasi bida māa Ācōrēa iwidibΛgΛde bΛ carea bia bΛada abaria. Ācōrēba jara bΛra crīcha biadeba obaria mā drōā naēnabemarāba opedada quĩrāca. ⁴ Mā wābΛgΛ carea bΛra ĩjāsia. Maļ crīchabΛgΛde acΛde wā quĩrīā babaria bio bΛsrida bai carea. ⁵ Māa quĩrāneba babaria bΛa Critora wārāda ĩjā bΛda bΛ papadjora Loidaba, bΛ papa Eunice bida bΛ naēna ĩjā panana quĩrāca. Māa cawa bΛa bΛa bida abari quĩrāca Critora ĩjā bΛda. ⁶ Mā jΛwara bΛ ĩrĀ bΛside Ācōrēba bΛa diasia idji itea ne omārēā. Maļ carea māa jaraya: Ācōrēba diadara biara ēpē odua. ⁷ Ācōrēba dadjia ne waya bai soda diaē basia, ātebΛrΛ dadji sode diasia jūma poya odamārēā, quĩrīāda erobeadamārēā, idjaba dadji cacuara jipa erobeā cawadamārēā.

⁸ Maļ bēřā dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea perarādua. Māra Jesucrito carea preso bΛmīna perarādua. ĀtebΛrΛ bedeā bia Jesucritodebema jaradiabΛgΛde Ācōrē bΛadeba bΛ sida bia mīgai carea badua. ⁹ Ācōrēba dadjirāra ēdrΛ edasia idjaba trāsia idji itea bia beadamārēā. Dadjia bia o panΛ carea māwā oē basia, ātebΛrΛ idji biadeba oida crīcha bāda bēřā māwā osia. Wārāda naļ ējūā bai naēna Ācōrēba idji biadeba crīchasia Jesucritodeba dadjirāra carebaida. ¹⁰ Maļbe Jesucrito dadji ĒdrΛ Edabari zeside unubisia sāvā idji biadeba carebabarida. Dadji beuida bađara Jesucritoba jōbipeđa ewariza zocai baida diasia. Bedea bia idjidebemaba maļra ebuda cawabi bΛa.

11 Ācōrēba m̄lra b̄asia mañ beċea bia jarabarida b̄amārēā, Jesucritoba diabuedada b̄amārēā, idjaba judiorēā jaradiabarida b̄amārēā.* 12 Mañ carea m̄lra bia m̄iga b̄la. Barib̄lra peraē b̄la. M̄la cawa b̄la caida ĩjā b̄lda. Idjaba cawa b̄la m̄la idji j̄lwade wagamārēā b̄ldada idjia poya wagaida aba idjia cawa oi ewaridaa.†

13 M̄la jipa jaradia b̄ada quĩrāca jaradia b̄adua. Jesucrito ĩjā b̄ldeba, quĩrāneba n̄badua. 14 Ācōrē Jaure dadji soċe b̄lba wārā beċea Ācōrēba b̄la diadara bio waga b̄adua.

15 B̄la cawa b̄la berara j̄ma djabarā Asia druadebemaba m̄lra igarasidada. Djaba Pigeloba, Hermogene bida m̄wā osidaa. 16 Barib̄lra m̄la quĩrā b̄la dadji Boroba djaba Onesiporo ēberārā quĩrā djuburia b̄aida. Idjia m̄lra b̄arima zocārā carebasia. M̄lra carenaba j̄l b̄am̄ina m̄l carea quĩrā peraē basia. 17 Āteb̄lra Roma purude j̄ūpeċa m̄lra quĩrācuita j̄lra n̄ne unusia. 18 M̄la quĩrā b̄la dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quĩrā djuburiaida. B̄la cawa b̄la Onesiporoba Epesode bio carebasida.

2

Sāwā Jesucrito beċea jaradiaida b̄l

1 M̄l warra, Jesucrito biadeba zarea b̄adua. 2 M̄la zocārā ēberārā quĩrāpita jaradia b̄ldada b̄la ūrsia. Ara mañ jaradia b̄ldara b̄la bida djabarā jipa b̄ea jaradia b̄adua ādjirāba abari quĩrāca dewararā jaradiaamārēā.

3 B̄lra Jesucrito sordao bia b̄erā m̄l quĩrāca bia m̄gai carea b̄adua. 4 Sordaoba ne baridua oca, āteb̄lra idji boroba quĩrā b̄drl obaria bia unumārēā. 5 Idjaba dji jemenebarida idji jemeneida b̄l quĩrāca jemeneb̄lra, idjia poyab̄lra sida idjia edaida b̄ldara edaēa. 6 Ējūā o b̄lra bia m̄igabaria. Mañ b̄erā idjiab̄lra néu zaudadebemada naārā edaida b̄la. 7 M̄la jara b̄lra bio cr̄chadua. Dadji Boro Jesuba b̄la j̄ma maḡlra cawabiya.

8 Jesucritodebemada quĩrānebadua. Idjira Davideba zedaa. Idjira beu b̄ldada Ācōrēba ģrēbabisia. Mañ beċea bia idjidebemada m̄la jaradia b̄la. 9 Mañ carea m̄lra bia m̄iga b̄la. M̄lra ēberā cadjirua quĩrāca carenaba j̄l eropanāa. Barib̄lra Ācōrē beċeara j̄l eropanāēa. 10 Mañ carea m̄la j̄ma droa b̄la Ācōrēba edada ēberārā carebai carea. M̄wā Ācōrēba ādjirā sida Jesucritodeba ēdrl edaya ewariza idji bia quĩrudebemada erobeāamārēā.

11 Nañ beċeara wārā araa:

Dadjirāda Crito ume beusidab̄lra, idji ume zocai panania.

12 Dadjirā bia m̄iga panāda droad̄ib̄lra, idji ume dji bororāda beadia. Dadjirāba Critoda adua panāana adib̄lra, idjia bida dadjirāra adua b̄lāda aya.

13 Dadjirāda idji ume jipa n̄badaēb̄lra, idjida jipa b̄baria ara idjia jaradara o ama b̄aca b̄erā.

Ācōrē nezoca sāwā b̄aida b̄l

14 J̄ma maḡlra djabarā quĩrānebabi b̄adua. Dadjirā Boro quĩrāpita jaradua ādjirāra baridua beċea carea caicaya beadiē panāda. Mañ caicayaba biada diacaa, āteb̄lra dji ūrī b̄ea cr̄chara ār̄baria. 15 Ācōrē wārā

* 1:11 Judiorēā. Griego beċeade ḡcrl cartade mañra neā. † 1:12 Idji j̄lwade wagamārēā b̄ldada. ḡcrlmaarā mañ beċeaba jara b̄la: "Idjia m̄l j̄lwade b̄ldada."

bedeara jipa jaradia b̄ada unubi b̄adua. Ne obari bia quĩr̄aca quĩr̄acuita o b̄adua Ācōrēba b̄ara quĩr̄a pera neē bia unumārēã. ¹⁶ Ācōrē quĩr̄apita biē bea nēb̄ar̄ab̄adara igaradua. Maļ ēpē beara Ācōrēnebemada t̄am̄lara wābadaa. ¹⁷ Ādjia jaradia pan̄aba ēberārāra ārī wābaria aidaba pea co wābari quĩr̄aca. Māwā jaradiabadarā tāēna Himeneoda, Pileto sida pan̄aa. ¹⁸ Ādjira wārā bedeadebemada āi wāsidaa. Ādjia jaradiabadaa ēberārā jaidapedadara l̄rēbacuasidada. Maļḡadeba āc̄ar̄aba Crito ĩjā pan̄ara ādjia ārīb̄adaa. ¹⁹ Barib̄ar̄a Ācōrē ēberārāba Critora bio ĩjā pan̄aa de ĩr̄ūba dera zarea erobabari quĩr̄aca. Ācōrēba idjiderāda cawabi carea nāwā jarasia: “Dadjirā Boroba jūma idjiderāra cawa b̄aa.” Idjaba jarasia: “Dadjirā Boro ĩjā pan̄ana a beaba jūma cadjiruara igaradida pan̄aa.”

²⁰ De waib̄ade ababe oro odada, parata oda sida beaēa, āteb̄ar̄a bacuru odada, egoro cada sida beaa. Āc̄ar̄a dji biara bea bērā baridua ewari carea beaēa, barib̄ar̄a waabemara baridua ewari carea beaa. ²¹ Dadjirā sida ara maļ quĩr̄aca pan̄aa. Dadjirāba cadjiruara igaradib̄ar̄a, dadjirā Boro itea dji biara beada panania. Māwā dadjirāneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarāba cadjirua awua pan̄anebemada āi b̄adua. Jipa oida ēpē b̄adua. Jesura ĩjā b̄adua. Jūmarāda quĩr̄ā b̄adua. Jūmarā ume necai b̄adua. Dadjirā Boro Ācōrēa iwidibadarā ume so jipa b̄adeba jūma maļḡara ēpē b̄adua. ²³ Ēberārāba crīcha siriē bea bedea pan̄ane eda bedearādua. B̄aa cawa b̄aa maļḡadeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirā Boro nezocara ijara b̄aiē b̄aa, āteb̄ar̄a jūmarā ume aduá b̄aida b̄aa. Jaradia cawa b̄aida b̄aa. Jūmarā ume droa b̄aida b̄aa. ²⁵ Idjia jaradia b̄a quĩr̄ānaca ēberārā bea biadeba Ācōrē bedeara cawabida b̄aa. Māwāra Ācōrēba ādjirāra carebaicada idjima jēda zedapeda wārā bedeadada cawadamārēã. ²⁶ Quĩr̄āipa crīchasiđara ādjirāra diauruba jida erob̄adebemada ēdr̄adia. Ara nawena diauruba jida pe erob̄aa idjia quĩr̄ā b̄ara odamārēã.

3

Jirūarebema ewaride ēberārā sāwā beadi

¹ B̄aa naļḡada cawa b̄aida b̄aa. Jirūarebema ewaride minijichiada zeya. ² Ēberārāba ne jūmada ādji itea quĩr̄ānia, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crīchadia, djārāda biē jaradia, ādji djibarirā bedeara ĩjānaca baya, ādji carebab̄ar̄a ēberāa bia b̄ada adaca baya, idjaba Ācōrēra wayadaca baya. ³ Ādjirāba djārāda quĩr̄ānaca baya, quĩr̄a djuburiadaca baya, nēb̄ara oya beadia, cadjirua odira poya igaradaca baya, j̄awaichia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quĩr̄aca eropan̄ara cūrūga b̄adeba biē odia. Bio crīchadaēne ne bariduada o beadia. Jūmarā cāyābara ne cawaara beada adia. Ācōrē cāyābara b̄asridada biara quĩr̄ā beadia. ⁵ Ācōrē ĩjā beaca beadia barib̄ar̄a iduaribidaēa Ācōrēba idji l̄b̄adeba ādjira jipa b̄amārēã. Maļḡarā ume ābaa barādua.

⁶ Māwā beara djārā deza wābadaa wērā crīcha neē bea, cadjiruaba bira beada cūrūgadi carea. Maļḡa wērārāba ne jūma cadjirua o quĩr̄ā b̄adeba bariduada ĩjābadaa. ⁷ Ādjirāra ewariza ne cawa wānaa, barib̄ar̄a wārā bedeara poya cawadacaa. ⁸ Janēba, Jambre bida Moise bedea

igarapedada quĩrãca ãi jaradia bea bida wãrã bedeara igarabadaa.* ãdji crĩchara cadjiruaba jũma ãrĩ beaa. Wãrã bedeara cawadacaa. ⁹ Baribãrã ãdjia o panãra bia odjaẽa. Jũmarãba ãdjira crĩcha neẽ beada ebuda cawadia Moise ewaride Jané, Jambre mãwãpedada quĩrãca.†

Pauloba Timoteoa obida

¹⁰⁻¹¹ Baribãrã bãabãrã jũma mãã jaradia bãra bio cawa bãa. Mã ñibada, mã o quĩrãã bãda, mãã Crito ãjã bãda, mãã jũmarã ume droa bãda, mãã quĩrãã erobãda, mã biẽ odĩ carea ëpëbãda jũma droa bãda, mãã bia mãã bã sãda bãa cawa bãa. Antioquiaẽ, Iconione, Listrade bida mã biẽ odĩ carea ëpëpedadada bãa bio cawa bãa.† Mããra bio bia mããgasia. Baribãrã dadji Boroba jũma mããgãdebemada ëdrã bãsia. ¹² Wãrãda jũma Jesucrito ãjã bea ãcõrẽ quĩrãpita bia ñĩnada ëberãrãba biẽ odĩ carea ëpënia. ¹³ Baribãrã ëberã cadjruarãba, djãrã cũrũgabada bida wetara cadjruara o wãnia. Djãrãra cũrũga beadia idjaba dewararãba ãdjira cũrũgadia.

¹⁴ Baribãrã bãa cawadara wãrã arada cawa bã bẽrã mããra ëpë wãdua. Bãa cawa bãa bãã jaradiapedadaba jipa jaradiasãdada. ¹⁵ Caibe eã ãcõrẽ Bedeara cawasia. Mãã bedeaba bãã cawabi baya abããba Critoda ãjãsira ãcõrẽba ëdrã edaida. ¹⁶ ãcõrëbãrã jũma Idji Bedeara bãbisã. Jũma mããgãra bia bãã jaradãi carea, cadjirua o beara quẽãĩ carea, ãĩ o beara jipa o cawabi carea, idjaba sãwã quĩrãipa ñĩbadãda cawabi carea. ¹⁷ Mãwã ãcõrẽ ëberãrãba ne jũma biada o cawadapeda poya o panãnia.

4

¹ Jesucritora zeya jũmarã Boroda bãi carea. Mããne ëberãrã zocãi beara, beupedada sãda cawa oya. Mãã bẽrã Jesucrito quĩrãpita, ãcõrẽ quĩrãpita bida mãã naã bedeada jaraya bãã omãrẽã. ² ãcõrẽ bedeara jaradia badua. Ëberãrãba ùrĩ quĩrãã panãne, ùrĩ quĩrããẽ panãne bida jaradãi carea badua. ãĩ o beara jipa o cawabidua. Cadjirua o beara quẽãdua. Idjaba djabarãra carebadua biara ãjãnamãrẽã. Jũma droa bãdëba, quĩrãcũita jaradia bãdëba mãwã odua. ³ Ewari abã ëberãrãba wãrã bedeara ùrĩ quĩrããẽ panãnia. ãtebãrã ãdjia quĩrãã panãda ëpënia. Mãã bẽrã jaradiabadada zocãrã jãrãdia ãdjia ùrĩ quĩrãã panãra jaradiãdamãrẽã. ⁴ ãdjirãba wãrã bedeara ùrĩ ama beadã, mããne naã dudabemaba ñëbãrãbadada ëpënia. ⁵ Baribãrã bãra ne jũmane quĩrãipa badua. Bia mããgã bãdë droa badua. Bedea bia Critodëbemada jaradia badua. Jũma bãã ãcõrẽ itea oida bãra jipa o badua.

⁶ Dãrãẽne mããra beadã.* Mãã beui ewarira caita bãã. ⁷ Mãã ãcõrẽ itea oida badãra jũma osã. Jũma jipa osã bia djõna quĩrãca. Mãã Critora igarãẽ bãã. ⁸ Mãã jipa o bãã carea dadji Boroba mãã itea nepeda waga erobãã. Idjia jipa cawa obari bẽrã mãã nepera mããã diaya idjia cawa obãããde. Baribãrã ababe mããã diaẽa, ãtebãrã jũma idji zeĩ ewari unu quĩrãã bearãã diaya.

Timoteo zemãrẽã Pauloba jarada

* **3:8** Exodo 7:10-12. Janéra, Jambre sãda Egiptodëbema ne cawa bea basã. † **3:9** Exodo 8:16-19. Janëba, Jambre bida jũma poya odaẽ basã Moiseba ãcõrëneba oda quĩrãca. Mãwã jũmarãba cawasiãã ãdjira sewãida beadã. † **3:10-11** Hecho 13:44deba abã 14:21naa. * **4:6** Dãrãẽne mããra beadã. Griego bedeade ñãwã bãã bãã: “Mããra uva bã ãcõrëã wea diabãda quĩrãca bãã.” Mãã bedeadeba Pauloba cawabi basã dãrãẽne ëberãrãba idjira Crito carea beadãda.

⁹ Isabe m̄ ac̄de zedua. ¹⁰ Djaba Cresentera Galacia druadaa wā b̄la. Titora Dalmacia druadaa wā b̄la. Mā awara djaba Demába nā ējũānebemada biara quĩrĩana b̄rā m̄ra igarapeda Tesalonica purudaa wāsia. ¹¹ Ababe djaba Lucada m̄ ume b̄la. B̄ zeb̄r̄de djaba Marcoda jar̄de wāpeda enedua.† M̄a Ācōrē itea o b̄ra idjia carebaida b̄la. ¹² Djaba Tiquicora m̄a Epesodaa wābisia. ¹³ B̄ zeb̄r̄de m̄a j̄sua carea j̄barida enedua. Māda Troa purude, djaba Carpo dede besia. Idjaba m̄ carta beara enedua. M̄a biara quĩrĩā b̄la m̄ carta animarā ede b̄ beada.

¹⁴ Jiorrodeba ne obari Alejandropa m̄ biē oda carea dadjirā Boroba cawa oya. ¹⁵ Idji ume quĩr̄cuita badua. Dadjia jaradia pan̄nebemada idjia bio biē jara b̄la.

¹⁶ Ara m̄dji carea dji dromarā quĩr̄pita bedeaside ni ab̄ada m̄are bedeadaē basia. Āteb̄r̄ j̄umarāba m̄ra igarasidaa. M̄a quĩr̄āēa ādjira mā carea Ācōrē quĩr̄pita bedeade beadida. ¹⁷ Barib̄r̄ dadjia Borora m̄ ume basia. Idji ab̄ada m̄a diasia idji bedea jaramārēā. Māwā j̄ma judiorāē arima duan̄ba ūr̄sidaa. Māne dadjirā Boroba m̄ra imama itedebemada ēdr̄ edasia. ¹⁸ Mā awara dadjirā Boroba j̄ma m̄ biē ob̄adadebemada ēdr̄ edaya. Idjia m̄ra waga edeya idji ēberāra bajāne bia pe erob̄maa. Ewariza idjia bio bia bedeadida pan̄a. Bia b̄la māwā baida.

Pauloba j̄r̄ure b̄ada

¹⁹ Djaba Aquilaa, Priscaa bida jaradua m̄a quĩr̄ā b̄ada ādjira bia pananida. Ara mā quĩr̄ca djaba Onesiporo ēberārāa jaradua. ²⁰ Djaba Erastora Corinto purude besia. Djaba Tropimora cacua biē beda b̄rā idjira Mileto purude amesia. ²¹ Cue jara bai naēna isabe zedua. Djabarā Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, j̄ma djabarā bida quĩr̄ā pan̄a b̄ra bia baida.

²² M̄a quĩr̄ā b̄la dadjirā Boro Jesucritora b̄ ume baida idjaba Ācōrēba idji biadeba b̄rāra careba baida. Bia b̄la māwā baida.‡

† 4:11 Marco. Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40. ‡ 4:22 Bia b̄la māwā baida. Griego bedeade āc̄r̄ cartade m̄ra neā.

TITO CARTA PAULOBA TITO ITEA ԽԱՏԱ

Pauloba naļ cartada Tito itea ԽԱՏԱ. Maļ Titoba Paulodeba Jesucritora iյásia (1:4). MamaԽա լտա Paulo ume nիbabadjia. Paulo naārā Jerusaleճnaa djabarā bororā ume bedede wáside Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara ԽԱ Titoba djabarā Corintodebemarāa jaradia Խabadjida. 2 Timoteo 4:10de jara ԽԱ Titora Dalmacia druadāa wásida.

Romane preso Խada ēdrԽadacarea Pauloba wayacusa puruza djabarā acԽde wásia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wásidaa (1:5). ԱԽԽԽԽԽ iյāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia Խamārēā. Māwānacarea Pauloba naļ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli purudāa wāmārēā (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarāa jaradia Խamārēā. Poa 63de Pauloba naļ cartara Corintodeba diabuesica ԽԱ. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesidaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia ԽԱԽԽ apeԽa ԽԱՏԱ djabarā wagabadarāda sāwā Խeadida panԽԽ (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia Խea carea quīrԽcuitaida ԽԽԽ (1:10-16). Maļare ԽԱՏԱ drōārāda, djorarāda, cūdrarāda, nezocarā sida sāwā Խeadida panԽԽ (2:1-10). Maļare ԽԱՏԱ Ācōrēba ādjirā ēdrԽ edada Խērā jipa nիԽadida panԽԽ (2:11deba aba 3:10daa). Jīrūare ԽԱՏԱ Titora zemārēā (3:12-15).

Dji crīcha dromada 2:15de ԽԽ ԽԱ: “Jūma maļgԽԽ jaradia Խadua. Carebadua djabarāba maļ bedeara iյā odamārēā. Āi o Խeara quēādua, Ācōrēba ԽԽԽ ԽԽԽ Խmāwā omārēā. Djabarāa ԽԽԽ idu igarabirādua.”

Pauloba naļ cartade naārā ԽԽԽ

¹ MԽԽ Pauloa, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. MԽԽ diabuesia Ācōrēba edadarāba idjida iյānamārēā idjaba wārā bedea cawadapeda Ācōrēba quīrīā ԽԽ quīrāca Խeadamārēā. ² Ādjirāba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jԽā panԽԽ. Naļ ējūā oi naēna Ācōrē sewa ocaba maļ zocai Խaira diaida jarasia. ³ MaļԽe idjia ԽԽԽ ewaride mԽԽ jaradia ԽԽԽ idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Maļ bedeara Ācōrē dadji ĒdrԽ Edabariba mԽԽ jaradiabisia.

⁴ Tito, mԽԽ naļ cartara ԽԽ itea ԽԽԽԽԽԽԽ. Dadjia abari quīrāca Critora iյā panԽԽ Խērā ԽԽԽ wārāda mԽԽ warra quīrāca ԽԱ. MԽԽ quīrīā ԽԱԽ dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida ādji biadeba ԽԽԽ careba pananida, necai Խai sida dia pananida.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵ MԽԽ ԽԽԽ Creta morro dromane amesia ota o Խedara jūma omārēā. MԽԽ jarada quīrāca djabarā wagabadada puruza ԽԽԽԽԽԽԽ. ⁶ Djabarā wagabarira biē jaradi neē Խaida ԽԱ. Quima aba erobaida ԽԱ. Idji warrarāba Critora iյā Խeadida panԽԽ idjaba jipa nիԽadida panԽԽ. Māwāra ēberārāba jaradaēa cadjirua o panԽԽԽ wa ԽԽԽԽԽԽ zarea panԽԽԽ. ⁷ Djabarā wagabariba Ācōrē trajura obari Խērā biē jaradi neē Խaida ԽԱ. Idjira

* 1:5 Djabarā wagabada. Griego bedede ԽԽ ԽԱ “drōārā.” Cāpūrīā bedede maļba jara ԽԱ “pastores” o “ancianos.”

cawaara ɓa quĩrāca ɓaiē ɓaa, caicaya ɓaiē ɓaa, beu nĩbaiē ɓaa, jaɓwaichia ɓaiē ɓaa idjaba parata awua ɓaiē ɓaa. ⁸ Āteɓara idji dede jũɓɓadara jũma bia edaida ɓaa, ne jũma biada o quĩrā ɓaida ɓaa, crĩcha biadeba ɓaida ɓaa, jipa ɓaida ɓaa, Ācõrē itea ɓaida ɓaa, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓaa. ⁹ Wārā bedea idjia jaradiapedadara bio ijā ɓaida ɓaa. Māwā idjia wārā bedea jipa jaradia ɓadeba ēberārāra poya carebaya biara ijānamārēā, idjaba wārā bedea biē taɓada abadarāa poya cawabiya āi crĩcha panada.

¹⁰ Māa māwā jara ɓaa wārā bedea quĩrānacada, dadji carebaca bedea jaradiabadada, djārā cūrūgabada sida bara bērā. Dadji umaquĩrā cacua wēāgodida panana abadara maɓ ēberārānebemaa. ¹¹ Ādjia jaradiaiē beada jaradia pananeba deza ēberārā crĩchara jũma ārĩbadaa. Ababe parata carea jaradiabadaa. Maɓara idu jaradiabirādua.

¹² Cretadebema drōā naēnabema dji dromaba nāwā jarasia: “Cretadebemarāra sewaida beaa, animarā cadrāa quĩrāca beaa, ne coya beaa, djuburia beaa.”† ¹³⁻¹⁴ Maɓba jaradara wārāa. Maɓ carea maɓ ēberārāra quēā badua wārā beadeada ijānamārēā, judiorāba drōā naēna nēɓara badara igaradamārēā, idjaba wārā bedea ijānacaba jaradia panada ijārānamārēā.

¹⁵ Ācõrē quĩrāpita bia beamaarā ne jũmada Ācõrē quĩrāpita bia ɓaa. Baribara Ācõrē ijāē beamaarā ni cārē sida bia ɓaēa. Ādji crĩchara, ādji so sida cadjiruaba jũma ārĩ beaa. ¹⁶ Ādjia jarabadaa Ācõrēra cawa panada, baribara ādjia o pananeba unubibadaa idjira igara panada. Ādjirāra calwara zarea beaa idjaba ne bia odi carea beadacaa. Ādjia obadara Ācõrēba quĩrāca.

2

Pauloba Titoa jaradiabida

¹ Baribara ɓaɓara wārā bedeara jipa jaradia ɓaida ɓaa. ² Drōārāa jaradiadua ādji cacuara jipa erobadamārēā, quĩrāpa beadamārēā, crĩcha biadeba nĩbadamārēā, Critora bio ijā beadamārēā, wārā quĩrāneba beadamārēā, idjaba jũma droadamārēā. ³ Idjaba djorarāa jaradiadua Ācõrē quĩrāpita jipa beadamārēā, nēɓara orānamārēā idjaba beu nĩbarānamārēā. Āteɓara ne jũma biada jaradiadida panaa. ⁴⁻⁵ Ādjirāba awērārāa jaradiadida panaa ādji quimara, ādji warrarāa sida quĩrānamārēā, crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēā, wērā biada beadamārēā, ādji dera bia wagadamārēā, sobia beadamārēā, idjaba ādji quimaba jara ɓara ijā odamārēā. Māwāra ni abaɓba Ācõrē bedeara biē jaradaēa.

⁶ Cūdrarāa jaradiadua crĩcha biadeba jipa nĩbadamārēā. ⁷ Jũma bia o ɓadeba jumarāa unubi badua sāwā nĩbadida panada. Crĩcha biadeba jipa jaradia badua. ⁸ Wārā beadeada jaradia badua ni abaɓba ɓara biē jararānamārēā. Māwā jaradia ɓaibara, ɓa ume dji quĩrāra peradia. Ādjia ni maārĩ bida dadjirāra poya biē jaradaēa.

⁹ Nezocarāa jaradiadua ādji boroba jara ɓara jũma ijā odamārēā. Ne jũmada bia oēida panaa ādji boroba bia unumārēā. Ādji boroba

† 1:12 Drōā naēnabema dji droma. Griego beedeade ɓa ɓaa “Ācõrēneba beadeabari.”

jarabΛΓΑ daucha panuniē panΛa. ¹⁰ Ādji borodeda drΛadiē panΛa, ātebΛΓΛ unubidida panΛa ādjia ne jūmada jipa o panΛda. Māwāra ēberārāba cawadia Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabari bedeara bio bia bΛda.

¹¹ Ācōrēba jūmarāa unubisia idji biadeba ēberārāra ēdrΛ edabarida. ¹² MaλgΛba dadjirāa cawabi bΛa ne jūma cadjiruara, naλ ējūānebemarāba quīrīābada sida igaradida panΛda. Idjaba cawabi bΛa dadjirā naλ ējūāne panΛne crīcha biadeba jipa nībadida panΛda Ācōrēba quīrīā bΛ quīrāca. ¹³ Dadjirā bia panani ewari jλā panΛmisa māwā pananida panΛa. Maλ ewaride dadjirā ĒdrΛ Edabari Jesucritora zeya. Maλne idji quīrāwārēāra ununia. Idjira dadjirā Ācōrē dji dromaa. ¹⁴ Dadjirā carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jūma cadjiruadebemada ēdrΛ edai carea. Dadjirāra ara idji itea bia bΛsia idji puruda beadamārēā idjaba ne jūma biada o quīrīā pananamārēā.

¹⁵ Jūma maλgΛra jaradia badua. Carebadua djabarāba maλ bedeara ījā odamārēā. Āī o beara quēādua, Ācōrēba bΛra bΛda bērā māwā omārēā. Djabarāa bΛra idu igarabirādua.

3

Ācōrēba idji biadeba dadjirā ēdrΛ edada

¹ Djabarāa quīrānebabidua naλ ējūānebema bororā jΛwaeda pananamārēā. Ādjia jarabΛdara ījā odida panΛa idjaba ne jūma biada odi carea beadida panΛa. ² Djabarāa jaradua: ni abΛdebemada biē bedeadie panΛa, caicaya beadie panΛa, ātebΛΓΛ sobia beadida panΛa, jūmarā ume aduā beadida panΛa.

³ Wārāda naēna dadjirā bida crīcha biada neē panasidaa, Ācōrēra ījānaē panasidaa, āī crīcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua beara, bΛsrida o quīrīā bea sida nezoca quīrāca jūma obadjidaa. Baridua cadjiruade nībabadjidaa, djārāba erobΛ carea sode biē panebadjidaa, djārāba dadjirāra quīrāmabadjidaa, idjaba dadjirāba djārāda quīrāmabadjidaa.

⁴ BaribΛΓΛ dadjirā ĒdrΛ Edabari Ācōrēba idji biada, idji quīrīā sida jūmarāa cawabisia. ⁵ Maλba dadjirāra ēdrΛ edasia. Dadjia bia opedada carea ēdrΛ edaē basia, ātebΛΓΛ idji quīrā djuburiadeba ēdrΛ edasia. Dadjirā cadjiruara sΛgΛsia djiwidi toda quīrāca beadamārēā idjaba Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai bai djiwidida diasia. ⁶ Dadji ĒdrΛ Edabari Jesucritodeba Ācōrēba idji Jaurera dadjirāa wāgaē diasia. ⁷ Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu bΛ bērā ewariza idji ume zocai panania. Maλda jλā panΛa.

⁸ Maλ bedeara wārā araa. Mλa quīrīā bΛa bΛa maλgΛra bio jaradia baida Ācōrē ījā beaba ne jūma biada o wānamārēā. Maλ bedeara bio bia bΛa. Jūmarāda carebabaria. ⁹ BaribΛΓΛ baridua bedea siriē bΛ carea caicayarādua. Ācōrēba Moisea diada ley carea bida caicayarādua. Idjaba dadji drōā naēnabemarā trΛ jaradiabadara igaradua. Jūma maλgΛra biē bΛ bērā carebacaa.

¹⁰ AbΛaba djabarāda ijarabibΛΓΛ, idjira quēādua waa māwā orāmārēā. Idjia ījāébΛΓΛ, wayacusa quēādua. Maλne wadibida ījāébΛΓΛ, idji ume bārādua. ¹¹ BΛa bio cawa bΛa maλ ēberāba wārā bedeara igarapeda biē o bΛda. Cadjirua o bΛdeba unubi bΛa ara idjida Ācōrē quīrāpita bedeadē bΛda.

Naλ cartade Pauloba jīrūare bΛda

¹² M̄a djaba Artemada wa djaba Tiquicoda bΛmaa wābiya. Jāma jūēnacarea isabe Nicopoli puruḁaa m̄ acΛḁe zedua. M̄a za uru cue jara mama ɓaida crīcha ɓΛa. ¹³ Ēberāare bedeabari Zenada, Apolo siḁa bΛmaΛba wābΛḁade ne jūmaneba carebadua bia wānamārēā. ¹⁴ Dadjirā dji Crito ĩjā ɓeaba biada o cawa wānida panΛa ne neē quedea carebadi carea. Māwāra ara dadji quĩrĩābe ɓeadaēa.

¹⁵ Jūma m̄ ume duanΛba quĩrĩā panΛa ɓara bia ɓaida. Dai quĩrĩā panΛ Crito ĩjā ɓeaa jaradua daiba quĩrĩā panΛda ādjirāra bia duananida. M̄a quĩrĩā ɓΛa Ācōrēba idji biadeba jūma ɓārāra careba ɓaida.

PILEMOA CARTA PAULOBA PILEMOA ITEA BADA

Pauloba naļ cartada Pilemoā itea Ḅasia. Poa 60are Romane preso Ḅaside Ḅasia. Carta djabarā Colosadebema itea diabueside naļ carta sida diabuesica Ḅaa (Colosa 4:11).

Maļ Pilemoāra Colosade Ḅabadjia idjaba ne bara Ḅasia. Paulodeba Jesucritoda iḄasia (v. 19). Djabarāda idji dede dji jaḄbadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada eroḄasia. BaribaḄa maļ Onesimora ne drāsica Ḅa bēra mīrū wāsia (vv. 18-19). Paulo preso Ḅamaa wāpeḄa careba Ḅesia.

Onesimoba Crito iḄānacarea Pauloba naļ cartara Ḅasia. Critodeba djabarā bēra Pauloba Pilemoāa beḄea dḄuburiasia Onesimora wayacusa bia edamārēā (vv. 10-12, 15-20). Pauloba Ḅasia Onesimoba draḄara idjiabaḄa jēda diaida.

Naļ carta Ḅaside Pauloba ēdrāida crīcha Ḅasia. Ara ēdrāpeḄa Pilemoāmaa wāida crīcha Ḅasia (v. 22).

Pauloba naļ cartade naāra Ḅada

¹ Māra Pauloā. Jesucrito carea preso Ḅaa. Dadji djaba Timoteoda nama Ḅaa. Djaba Pilemoā, daiba Ḅara quīrā panāa. Baa dai quīrāca Ācōrē trajura o Ḅa bēra māa naļ cartara Ḅa itea ḄabaḄaa. ² Idjaba ḄabaḄaa jūma djabarā Ḅa dede ābaa dji jaḄbadarā itea, dadji djabawērā Apia itea, dadji djaba Arquipo itea biā. Arquipoba Ācōrē beḄeara dai careba jaradiabaria. ³ Māa quīrā Ḅaa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biā ādji biādeba bārāra careba pananida idjaba necai bai sida bārāa dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba beḄea dḄuburiada

⁴ Māa Ācōrēa iwidiḄabaḄa Ḅa carea bia Ḅada abaria. ⁵ Māa ūrīsia Ḅaa dadjirā Boro Jesura bio iḄa Ḅada idjaba jūma Ācōrē ēberārāra quīrā Ḅada. ⁶ Māa Ācōrēa iwidi Ḅaa Crito iḄa bea ume Ḅara bio bia Ḅamārēā.* Māwā jūma ne bia dadjia Jesucritodeba eropanāda Ḅaa bio cawaya. ⁷ Djaba, Ḅaa Ācōrē ēberārāra quīrāneba sobiabida bēra mā sida sobiabisia idjaba bio Ḅasridabisia.

⁸ Maļ carea Ḅāa iwidiya māa jarabaḄa quīrāca omārēā. Critodeba māa obida Ḅamīna obiēa. ⁹ ĀtebaḄa māa beḄea dḄuburiaya quīrāneba māwā omārēā. Māra drōā Pauloā. Jesucrito carea preso Ḅaa. ¹⁰ Bā nezoca Onesimo carea māa beḄea dḄuburiaya. Idjira mā warra quīrāca Ḅaa. Mā nama preso ḄaḄe idjia māneba Critora iḄāna bēra mā warra quīrāca Ḅesia. ¹¹ Naēna Ḅa nezoca dji biaē basīa, baribaḄa idira nezoca biāda Ḅesia. Māwā idjia Ḅa itea bia trajaya idjaba māra bia carebaya.

¹² Idjira Ḅamaa jēda diabuebaḄa. Māa idjira bio quīrā Ḅaa. Mā quīrā dḄuburia idjira bia edadua mā edabaḄa quīrāca.† ¹³ BeḄea bia Critodebema carea mā preso ḄaḄe idjira mā ume eroḄa quīrā Ḅasia jūma Ḅaa mā carea jāmaḄa poya oē Ḅada omārēā. ¹⁴ BaribaḄa Ḅaa bia Ḅada

* **1:6** Crito iḄa bea ume Ḅara bio bia Ḅamārēā. ḄabaḄa māba jara Ḅaa: “Crito iḄa ḄaḄeba Ḅara idji ēberārā ume bio bia Ḅamārēā.” † **1:12** Griego beḄeade maļ versīculora ebuda Ḅaēa.

aēne māwā o quĩrĩāé basía. Māa quĩrā djuburia iwidi ħara b́a ogo obiēa āteb́a quĩrĩā ħaa b́ab́a māwā o quĩrĩā ħaida.

¹⁵ Dā́āé ħaa b́a nezoca Onesimora b́a ume ħadada mĩrũ wānada. Āĩbḗā māwāsia idji jēda wāb́aēde ħaa ewariza erobāmārēā. ¹⁶ Barib́a idjira nezoca quĩrĩāca erobaiē ħaa, āteb́a nezoca cāyābara biara erobaida ħaa. Critodeba b́a djaba bḗā quĩrĩāneba erobaida ħaa. Māa idjira bio quĩrĩā ħaa, barib́a mā cāyābara ħaa idjira biara quĩrĩāida ħaa, b́a nezoca bḗā idjaba dadjirā Borođeba b́a djaba bḗā.

¹⁷ B́amaarā dadjia Ācōrē itea abarida o pańa, Onesimora bia edadua ḿ edab́a quĩrĩāca. ¹⁸ Idjia bariduadeba b́ada biē osib́a wa b́a jēda diai bara ħab́a, ḿa iwidiidua. ¹⁹ Ara ḿ j́awaba nāwā ħab́a: idjia jēda diaida ħara ḿa diaya. Quĩrānebadua ḿneba Crito ĩjāna bḗā ħaa ḿa diai bara b́ada. ²⁰ Djaba, dadji Boro carea ḿ quĩrā djuburia iwidi ħara odua. Dadjira Critodeba djabarā bḗā ḿ sora ħasridabidua.

²¹ Māa māwā ħab́a cawa ħa bḗā ħaa ḿ bedeara ĩjāida. Cawa ħaa ḿa jara ħa cāyābara ħaa biara oida. ²² Maā awara ḿa cr̄cha ħaa bārāba Ācōrēa iwidi pańneba ḿra ēdr̄ida. Māwā ḿra bārāmaa poya wāya. Maā bḗā ḿ cāi sida waga erobadua.

Pauloba naā cartade ĩr̄ure b́ada

²³ Djaba Epaproda Jesucrito carea ḿ ume preso ħaa. Idjia quĩrĩā ħaa ħara bia ħaida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demába, Luca biđa quĩrĩā pańa ħara bia ħaida. Ādjirāba ḿ ume Ācōrē trajura o pańa.

²⁵ Māa quĩrĩā ħaa dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba bārā careba ħaida.†

† 1:25 Bārāra. Griego bedeadē b́a ħaa “bārā jaurera.”

HEBREO CARTA HEBREORĀ ITEA

Naļ cartada hebreorā itea bāda basia. Cawadaē panāa caiba bāsida. ΛCΛΓAmaarā Bernabeba, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebema wa dewaraba bāsida. Naēna zocārāba crīcha panasidaa Pauloba bāddada. Ababe cawa panāa Hebreo carta bāddara judio basida. (Judiorāra hebreo bedeade bedeabada bērā hebreorā abadaa.) Naļ carta bāddaba, dji carta edadarā biđa Timoteora unubadjiđaa (13:23). Maļ awara djabarā Italia druadebemarā ume dji bia basia (13:24-25). Poa 70 bai naēna bāsia.

Naļ cartara djabarā judiorā bia mīga bea itea bāsia Jesucrito igararānamārēā. Jesucrito iĵā panā carea ādjia erobeara λCΛΓAba jārīsidaa (10:32-34). Jūma naļ cartade dji bāddaba jara bāa Critora dji dromaara bāda.

Critora bajānebema nezocarā cāyābara biara bāa (1:1neba aba 2:18đaa). Critora Moise cāyābara biara bāa (3:1neba aba 4:13đaa). Critora dadjirā Sacerdote dji Dromaara bāa (4:14đeba aba 7:28đaa). Critoba cadjirua carea odara sacerdoterāba obada cāyābara biara bāa (8:1neba aba 10:39đaa).

Jirūare dji carta bāddaba jara bāa Ācōrēba dadjirā bia unumārēā idjida iĵānida panāda (11:1neba aba 13:25đaa). Dji crīcha dromara 12:1ne bāa: “Maļ ēberārā zocārāba unubisidaa Ācōrēra wārāda iĵāsidadada. Maļda cawa panā bērā dadjirā biđa ara maļ quīrāca iĵā pananida panāa. Dadjirāa idu iĵābicara, cadjiruaba dadjirā bārā edabari sida āyā bāddapeđa jūma droa panāneba nocodaa wānadra dadjirā jūenida panāmaa.”

Ācōrē Warrara dji dromaara bāa

¹ Naēnaeda Ācōrēba dadji drōā naēnabemarāa bārīma zocārā quīrātanoaneba bedebadji. Idjideba bedebadarāneba māwā osia.

² BarībAΓA naļ jirūarebema ewarīde idji Warradeba dadjirāa bedeasia. Idji Warradeba Ācōrēba ne jūmada osia idjaba idjida bāsia ne jūma erobamārēā.

³ Idji Warraba Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroada unubibaria. IdjiabAΓA Ācōrēra sāwā bāda cawabibaria. Idji bedea λbāa bāđeba ne jūma odara ara māwā bāa. Idjia dadjirā cadjiruara sAΓApeđa Ācōrē dji droma bA jAWA araare bajāne chūmesia.

⁴ Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara dji dromaara bāsia. Ācōrēba idjira trā bāsia “mā Warra,” maļne ādjirāra trā bāsia “mā nezocarā.” Māwā Ācōrēba idji trā bāddara ādjirā trā bāda cāyābara biara bāa.

⁵ Ācōrēba ni abāa bajānebema nezocaa nāwā jaraē basia:

Bāra mā Warraa. Idi bāra mā Warraada abAΓA.*

Idjaba ādjidebemada nāwā jaraē basia:

Māra idji zeza baya, idjaba idjira mā warra baya.†

⁶ Ācōrēba idji Warra iwina naļ ējūānaa diabuebAΓAde nāwā jarasia:

Jūma Ācōrē bajānebema nezocarāba idjīa bia bedeadida panāa.

⁷ Bajānebema nezocarānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

* 1:5 Salmo 2:7. Idi bāra mā Warraada abAΓA. Griego bedeade bā bāa: “Idi mā bāda unusia” wa “idi māra bA zeza basia.” † 1:5 2 Samuel 7:14.

Bajānebema nezocarāda osia nāūrā quīrāca beadamārēā.†

Ādjirāra osia tabΛ urua quīrāca beadamārēā.§

⁸ BaribΛΓΛ idji Warradebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Ācōrē, bΛra ewariza jūmarā boroda baya. BΛ purura jipa pe erobaya.

⁹ BΛa biadrΛ quīrīāsia. Cadjiruara quīrāmasia.

MaΛ carea Ācōrē, bΛ Ācōrēba jūma bΛ ume panΛ cāyābara bΛdrΛ dji dro-
maara bΛsia. Māwā bΛra bio bΛsridabisia.*

¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:

Jūmarā Boro, naārāeda bΛa naΛ ējūāda, bajā sida osia.

¹¹ Jūma maλΓARA jōya baribΛΓΛ bΛra ara māwā baya. Jūma maλΓARA dji sore
baya wua dji sore babari quīrāca.

¹² Wua sore ērāpeda djiwidi jΛbΛΓΛ quīrāca bΛa jūma maλΓARA āyā bΛpeda
djiwidida oya.

BaribΛΓΛ bΛra ara bΛdji bΛda baya. BΛra beucaa.†

¹³ Ācōrēba ni abΛΛ bajānebema nezocaa jaraē basía:

MΛ jΛwa araare chūmedua aba bΛ dji quīrūra mΛa jūma bΛ jΛwaeda
bΛbΛΓΛdaa.†

¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba ādjirāra dia-
buebaria dji ēdrΛdirā carebadamārēā.

2

Quīrācuīta beadadua Crito igarada amaaba

¹ MaΛ bērā āi wāna amaaba dadjirāba wārā bedea ūrīpedadara
quīrācuīta biara ēpēnida panΛa. ² Ācōrēba naēna obi bāda bedeara
bajānebema nezocarāneba diasia. MaΛ bedeara ēberārāba jūma ijā odida
panasidaa. Jūma ijā oē beara, igara bea sida Ācōrēba aride cawa obad-
jia. ³⁻⁴ Ara maΛ quīrāca Ācōrēba ēdrΛ edaidebema bedeadada dadjirāba
igaradibΛΓΛ, ¿Ācōrēba cawa oidebemada sāwā ēdrΛdi? MaΛ bedea bio bia
bΛra dadjirā Boro Jesuba naārā jaradiasia. MaΛ ūrīpedadaba dadjirāa
jarasidaa maλΓARA wārāda. MaΛ awara Ācōrēba ne ununaca waibΛada
quīrātanoa obisia. Idjia quīrīā bāda quīrāca idji Jaureba obi bΛra id-
jiderāza diasia. Jūma maλΓΛdeba cawabisia maΛ bedeara wārāda. MaΛda
dadjirāba igaradibΛΓΛ, ¿sāwā ēdrΛdi?

Jesucrito dadji quīrāca bada

⁵ Ējūā djiwidi zeida bΛ daiba jara panΛra Ācōrēba bajānebema nezocarā
jΛwaeda bΛē basía. ⁶ ĀtebΛΓΛ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

MΛ Ācōrē, ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāma crīchabari?

Ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāda wagabari?

⁷ BΛa दौरa bajānebema nezocarā cāyābara edaara bΛsia.

Māwāmīna दौरa naΛ ējūāne bia bΛsia idjaba dji dromarāda bΛsia.*

⁸ BΛa ne jūmada dai jΛwaeda bΛsia.†

† **1:7** Griego bedeade “nāūrā” idjaba “jaure” abari bedeaa. MaΛ carea ΛCALA traducciołne maΛ
versículo de nāwā bΛ bΛa: “Idji bajānebema nezocarāda osia jaureda beadamārēā.” § **1:7** Salmo
104:4. * **1:9** Salmo 45:6-7. † **1:12** Salmo 102:25-27. † **1:13** Salmo 110:1. BΛ jΛwaeda
bΛbΛΓΛdaa. Griego bedeade bΛ bΛa: “BΛ jirū edre bΛbΛΓΛdaa.” * **2:7** Griego bedeade ΛCALA
cartade naΛ sida bΛ bΛa: “Daura bΛsia ne jūma bΛa oda bororāda beadamārēā.” † **2:8** Salmo
8:4-6. Dai jΛwaeda bΛsia. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Ne jūmada idji jirū edre bΛsia.”

Ācōrēba ne jūmada dadji jΛwaeda ʙΛsia. Dadji jΛwaeda ʙΛdaēra neēa. Māwāmīna wadibida ununaēa ne jūma dadji jΛwaeda ʙΛda. ⁹ BaribΛΓΛ Jesudebemada cawa panΛa. † Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara naļ ējūāne edaara ʙΛsia. Ācōrēba idji biadeba māwā osia Jesura jūmarā carea beumārēā. Bia mīga beuda bērā Ācōrēba idjira bia ʙΛsia idjaba dji dromada ʙΛsia.

¹⁰ Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba ne jūmada ʙea. Ācōrēmaarā bia ʙasia Jesura bia mīgaida. Māwā idjira ēberārā ĒdrΛ Edabarida aride ʙΛsia. Idjideba Ācōrēba idji warrarāda zocārā edasia idji biya quirudebemada edadamārēā. ¹¹ Jesuba ēberārāda Ācōrē itea bia ʙΛbaria. Idjia, maļ ēberārā bida abari Zezada eropanΛa. Maļ carea Jesura peracaa ādjirāra idji djabarā ai carea. ¹² Ācōrē Bedeade nāwā ʙΛ ʙΛa:

MΛa ʙΛdebemada mΛ djabarāa bedeaya. Jūmarā ābaa dji jΛΓe duanΛne mΛa ʙΛda bia jaraya. §

¹³ Idjaba nāwā ʙΛ ʙΛa:

MΛa idjidrΛ ĩjā ʙaya.*

Idjaba naļ sida ʙΛ ʙΛa:

MΛra nama ʙΛa, idjaba warrarā Ācōrēba mΛa diadara mΛ ume ābaa panΛa. †

¹⁴ Maļ warrarāba djarada, oa sida eropanΛ bērā Jesu bida abarida edasia idji beudadeba diauru poyai carea. Diaurura beu djibaria.

¹⁵ Jesuba diaurura poyada bērā, beudi carea waya ʙeadaara idjia jūma ēdrΛ ʙΛsia. Ewariza beudi waya panΛneba ādjirāra biē panasidaa nezoca quīrāca.

¹⁶ Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebade zeē ʙasia, ātebΛΓΛ Abrahaļ quīrāca Ācōrē ĩjā beadrΛ carebade zesia. † ¹⁷ Idji zeside ne jūmane dadji quīrāca ʙasia djārā quīrā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea. §

Wārāda Ācōrē quīrāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida ʙesia. Maļba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quīrādoamārēā.

¹⁸ Diauruba mīā sē ʙaside Jesura bia mīgasia. Maļ bērā diauruba mīā sē ʙeara careba cawa ʙΛa.

3

Moise cāyābara Jesura dji dromaara ʙΛa

¹ Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bērā idjaba Ācōrēba bārāra trΛna bērā, Jesucritodebemada bio quīrācuca crīchadadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuada jarabadaa idjidrΛ wārāda ĩjā panΛa.

² Ācōrēba obidara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oda quīrāca.*

³ Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedeabadaa. Ara maļ quīrāca dadjirāba Moisedebema cāyābara Jesudebemada biara bedeadaida panΛa.

⁴ Dera dji oda bara ʙea. BaribΛΓΛ Ācōrēba ne jūmada osia.

⁵ Moiserā Ācōrē nezoca bērā Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Maļne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema ewaride cārēda jaraida.

⁶ BaribΛΓΛ Ācōrē warra Critora

† 2:9 Jesudebemada cawa panΛa. Griego bedeade nāwā ʙΛ ʙΛa: “Dadjirāba Jesura unu panΛa.”

§ 2:12 Salmo 22:22. * 2:13 Isaia 8:17. † 2:13 Isaia 8:18. † 2:16 Griego bedeade nāwā ʙΛ

ʙΛa: “Abrahaļ ēberārāra carebade zesia.” § 2:17 Dadji quīrāca. Griego bedeade ʙΛ ʙΛa: “Idji

djabarā quīrāca.” * 3:2 Ācōrē ēberārā ume. Griego bedeade ʙΛ ʙΛa “Ācōrē dede.”

idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o בלא. Dadjirāba Critoda ĩjā pananibארא idjaba idjideba edadira בלסרידא jļā pananibארא, Ācōrē ēberārā.†

Critora igararānadua

7-8 Maļ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara בלא:

Idi Ācōrē bedea ũrībאדאde bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapeדאda quĩrāca.

Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga באde duanasidade Ācōrēba jaradara igarasidaa idjia sāvā oi cawaya.

9 Mama idjia odara cuarenta poa unusidamĩna ādjirāba ĩjānaē basía sāvā oi cawaya.

10 Maļ carea ādjirā ume quĩrūpeda Ācōrēba nāwā jarasia:

“Ādjirāba mļra sodeba wārāda ēpēnaca. Mļ ora cawa quĩrānacaa.”

11 Idjaba quĩrū באde wārāneba nāwā jarasia: “Mļa ļnāūbima ādjirāra jūēnaēa.”‡

12 Djabarā, quĩrācuita beadadua. So cadjiruaba Ācōrē ĩjānaē bearānadua. So cadjiruaba Ācōrē zocai בלא igarabaria. 13 Wadĩ ewari באde eda ewariza dji carebadadua biara ĩjāni carea. Māwā ni abאda cadjiruaba cūrūgapeda so zarea beadaēa. 14 Dadjirāba naārā ĩjāpedadadeba aba beubאדאda Critoda ĩjā pananibארא, idji ume panania. 15 Maļ carea Ācōrē Bedeade nāwā jara בלא:

Idi Ācōrē bedea ũrībאדאde bārā sora zarearānadua bārā drōā naēnabemarā so zareapeדאda quĩrāca.Š

16 Ācōrē bedea ũrĩpedadacarea ¿cairāda so zareasida? ¿jūma Moiseba Egiptođeba ēdrא edadarāda māwā so zareasidaēca? 17 ¿Ācōrēra cairā ume cuarenta poa quĩrū basi? ¿Cadjiruaba opedadarā ume quĩrū basiēca? ¿Maļ carea ādjirāra ējūā pōāsa ewaraga באde quinisidaēca? 18 ¿Ācōrēba cairā wārāneba jarasi idjia ļnāūbima jūēnaēda? ¿Idji bedea ĩjānaē beadārā māwā jarasiēca? 19 Maļgאdeba dadjirāba cawa panאā ādjirāba ĩjāpedadaē bēra Ācōrēba ļnāūbida badama poya jūēnaē basida.

4

1 Ācōrēba wārāda jara בלא dadjirāra wadibida idjia ļnāūbima poya jūēnida panאda. Baribארא quĩrācuita beadadua. Māwāēra אלארא bārānebemada mama jūēnaēa. 2-3 Bedea bia Ācōrēba ļnāūbidebemada dadjirāba ũrĩsidaa drōā naēnabemarāba ũrĩpedada quĩrāca. Dadjirāba sodeba ĩjā panא bēra Ācōrēba ļnāūbima jūēnia. Baribארא drōā naēnabemarāba ũrĩnapeda ĩjāpedadaē bēra maļ bedeaba carebaē basía. Ādjirānebemada Ācōrēba nāwā jarasia:

Quĩrū באde mļa wārāneba nāwā jarasia: “Mļa ļnāūbima ādjirāra jūēnaēa.”* Māwā jarasia naļ ējūā ođadeba ļtaa idjia oida badara jūma o erobאmĩna.†

4 Ācōrēba idji bedeade ļnāūbada ewaridebemada nāwā jarasia:‡

† 3:6 Griego bedeade אלארא cartade naļ sida בא בלא: “Aba naļ ewari jōbarאdaa.” ‡ 3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35. Š 3:15 Salmo 95:7-8. * 4:2-3 Salmo 95:11. † 4:2-3 Idjia oida badara. Maļba cawabi בלא Ācōrēba dadjĩ ļnāūni sida osida. ‡ 4:4 Ānāūbada ewari. Griego bedeade בא בלא “séptimo día.”

Sietebema ewaride Ācōrēba jūma pārā erobāsia. Maļ bērā sietebema ewaride ānāūsia. §

⁵ Idjaba Ācōrēba idji bedeade nāwā jara ɓaa:

Mā ānāūbima ādjirāra jūēnaēa.*

⁶ Bedea bia Ācōrēba ānāūbidebema naārā ūrīpedadaba ĩjānaē basía. Maļ bērā idjia ānāūbida baɗama jūēnaē basía. Baribara ħara ēberārāda wadibida Ācōrēba ānāūbima poya jūēnia. ⁷ Maļ carea Ācōrēba dewara ewarida ɓasia idjia ānāūbima jūēnamārēā. Maļ ewarira Ācōrēba trā ɓasia “idi.” Maļ ewari baɗacarea dārābada idjia Daviɗeba maānebemada bedeasia. Maļ bedeara mā naēna naļ cartade ɓasia. Nāwā ɓaa:

Idi Ācōrē beade ūrībadade bārā sora zarearānadu. †

⁸ Josueba israelerāra Ācōrēba wārāda ānāūbimaa ededabara Ācōrēba dewara ānāūbidebemada bedeaē bacasia. ⁹ Maļ bērā ānāūbada ewarida Ācōrē ēberārā itea wadibida ɓaa. ¹⁰ Abaada Ācōrēba ānāūbima ɓabara, idjia o badadebemada ānāūsia Ācōrēba ne jūma opeɗa ānāūna quĩrāca. ¹¹ Maļ bērā dadjirāba biara jaraɗida panāa Ācōrēba ānāūbima jūēni carea. Māwāra ni abaada baedaēa drōā naēnabemarā ĩjānaē panāneba baepedada quĩrāca.

¹² Wārāda Ācōrē beɗeara zocai ɓaa idjaba ɓaa ɓaa. Idji beɗeara djōbada neco quida umé era ɓa cāyābara peweɗeara ɓaa. Idji beɗeaba dadji crīchara, dadji soba o quĩrā ɓa sida jūma ebuda cawabibaria dadji crīcha, dadji jaure, dadji so sida eɗu cōbara quĩrāca. ¹³ Ācōrēba ne jūmada unubaria. Idjia unuē ɓara neēa. Idjia oɗara, dadjia mērā erobā sida ebuda unu ɓaa. Idjia cawa obaraɗe jūma dadjia oɗara idjia jaraɗida panāa.

Jesura dadjirā Sacerdote dji Droma

¹⁴ Ācōrē Warra Jesura bajānaa wāsia. Idjira dadjirā Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba idjira ĩjā panāana a panā bērā wārāda ĩjā pananida panāa. ¹⁵ Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba cawa ɓaa dadjirāra ɓaaē panāda. Diauruba idjira mīā sēsia dadjirā mīā sēbari quĩrāca. Baribara Jesuba dadjiruara oē basía. ¹⁶ Dadji ɓaaē baɗebemada cawa ɓa bērā dadjirā idji bugue caita wābada quĩrāca ne wayaa neē Ācōrēa iwididida panāa. Māwā idjia dadjirāra quĩrā djuburiaya idjaba idjia carebamārēā iwidibadaɗe idji biadeba carebaya.

5

¹ Ācōrēba sacerdote dji droma ɓabaraɗa ēberāda aba edapeda ɓabaria. Maļ bērā ēberārāba cadjirua opeɗada carea sacerdoteba Ācōrēa ne diabararia idjaba animarāda babue diabararia.* ² Ēberārāba adua panāneba āi opeɗadara sacerdote dji dromaba poya cawa quĩrā djuburiaya idjia bida abarica obari bērā. ³ Ēberārāba cadjirua opeɗada carea animarā babue diabarāɗe idjia oɗa carea bida animarā babue diada ɓaa. ⁴ Ni abaada ara idjiduba sacerdote dji dromada becaa, ātebāra Ācōrēbāra aba trāpeda ɓabaria Aaroħ baɗa quĩrāca. ⁵ Ara maļ quĩrāca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beē basía, ātebāra Ācōrēbāra idjira māwā ɓasia. Ācōrēba idjia nāwā jarasia:

§ 4:4 Genesi 2:2. * 4:5 Salmo 95:11. † 4:7 Salmo 95:7-8. * 5:1 Levitico 1:1ɗeba aba 6:7ɗaa.

Bara m̄l Warraa. Idi b̄ara m̄l Warraada abar̄aa.†

⁶ Idjaba nāwā jarasia:

Bara ewariza sacerdoteda baya Melquisedé bada quĩr̄aca.‡

⁷ Crito nāl djarade b̄aside j̄iā b̄aba Ācōrēa j̄igua bedea djuburiasia, Ācōrēba idji beuida b̄adebemada poya ēdr̄a b̄aida bada b̄ērā. Mālne Ācōrēba quĩr̄iā b̄a quĩr̄aca j̄iā oyada ada b̄ērā, Ācōrēba idji bedeara ūr̄isia.§

⁸ Critora Ācōrē Warram̄ina idji bia m̄iga b̄adeba j̄iā o cawasia. ⁹ Ne j̄ūmane daucha j̄iā oda b̄ērā, idjia jara b̄a j̄iā o b̄eara j̄ūma ēdr̄a edaya ewariza zocai beadamārēā. ¹⁰ Māl b̄ērā Ācōrēba idjira Sacerdote dji Dromada b̄asia Melquisedé bada quĩr̄aca.

Wārā bedeara igarar̄anadua

¹¹ Mālḡadebemada daiba zocārā jaradia quĩr̄iā pan̄aa. Barib̄ar̄a zarea b̄aa ebuda cawabidida, b̄ārāba isabe cawadaca b̄ērā. ¹² Bārāba Jesu j̄iāpedadara dār̄ab̄adaa. Māl b̄ērā idira bārāra Ācōrē bedea jaradiabadada beadida panasidaa. Māwām̄ina Ācōrē bedeara mācua adua pan̄a b̄ērā poya bia jaradiadacaa. Abāba bārāra Ācōrē bedeadebema cawaichaara b̄ada wayacusa jaradiada b̄aa juba dawabar̄a quĩr̄aca. Bārāra warra zaque quĩr̄aca b̄ea b̄ērā djico coēi cāyābara jubadr̄a doēida pan̄aa. ¹³ Juba do b̄eara wadi djuburi quedea b̄ērā s̄awā jipa oira adua b̄ea. ¹⁴ Barib̄ar̄a djico zareara dr̄ōārā iteaa. Ādjir̄aba Ācōrē bedea quĩr̄acuita cr̄icha pan̄neba cawa pan̄aa cārēda biada idjaba cārēda cadjiruada.

6

¹⁻² Māl b̄ērā nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea. Dadjir̄aba idjidebema naārā cawapedada awa jaradiadaēa. Wayacusa jaradiadaēa cadjirua o pan̄a carea beudida pan̄ada, cadjirua igaradapeđa Ācōrēmaa zedida pan̄ada, Ācōrē j̄inanebemada, borocuedidebemada, djabarā ar̄l j̄awa b̄adidebemada, beudarā ar̄ebadidebemada, idjaba Ācōrēba cawa odorā ewariza bia m̄igadidebema sida. ³ Ācōrēba quĩr̄iā b̄abar̄a, j̄ūma mālḡadebemada wayacusa jaradiadi cāyābara dadjir̄ara nocodaa wānia Critoda biara cawadi carea.

⁴ Ac̄ar̄aba wārā bedeara cawa panasidaa. Ācōrēba dia b̄a carea b̄asrida panasidaa. Idji Jauredeba ne edasidaa. ⁵ Idji bedea bio bia b̄ada, idji ab̄aa nocoarebema ewaride unubi sida cawa panasidaa. ⁶ Ādjir̄aba Critoda igarapedada b̄ērā wayacusa poya j̄ēda idjimaa zedaēa. Zesidara Ācōrē Warra wayacusa crude cachibada quĩr̄aca idjidebemada j̄ūmarāa biē bedebidida.

⁷ Cue zeb̄ar̄aza egoroba dobaria. Mālba egoro biade ne udara dji uda itea bia zaubaria. Ācōrēba māl ēj̄ūāra bia jarabaria. Crito igaraē b̄eara māl ēj̄ūā quĩr̄aca pan̄aa. ⁸ Barib̄ar̄a cue zedacarea ar̄ada, chirua cadjirua sida tunuib̄ar̄a, māl egorora biē b̄aa. Ācōrēba māl ēj̄ūāra biē jarapeđa j̄r̄ūare j̄ūma babueya. Crito igara b̄eara māl ēj̄ūā cadjirua quĩr̄aca pan̄aa.

⁹ Djabarā, दौरā māwā bedea pan̄am̄ina cawa pan̄aa Ācōrēba bārāra ēdr̄a edada b̄ērā o biade wāb̄adada. ¹⁰ Ācōrēra jipa b̄a b̄ērā bārāba bia o pan̄ara idjaba idji quĩr̄iā pan̄ara quĩr̄adoaēa. Idji ēberārā careba pan̄neba unubisidaa idjira quĩr̄iā pan̄ada. Idi bida careba pan̄aa. ¹¹ Daiba quĩr̄iā

† 5:5 Salmo 2:7. Idi b̄ara m̄l Warraada abar̄aa. Griego bedeadē b̄a b̄aa: “Idi māa bada osia” wa “idi māra b̄a zeza basia.” ‡ 5:6 Salmo 110:4. Genesi 14:18. § 5:7 Marco 14:32-36.

panla bādjiza māvā o pananida aba beubadaada. Māvābāra bārāba Ācōrēneba edadi carea jā panara jūma edadia. ¹² Daiba quīrānaēa bārāra coa beadida, ātebāra quīrā panla bārāra dewararā djabarā quīrāca beadida. Ādjirāba Critoda ijā panla bērā idjaba jūma droa panla bērā, Ācōrēba diai jaradara jūma edadia.

Ācōrēba bedeā bādara wārāda oya

¹³ Ācōrē cāyābara dji dromaara bāda neā. Maļ bērā Abrahaļ ume bedeā bāside ara idji trāneba wārāda carebayada asia. ¹⁴ Nāvā jarasia: “Wārāda mā bāra carebaya idjaba bādeba zocārā yōbiya.”* ¹⁵ Abrahaļba jūma droa bādeba jā bapeđa Ācōrēba warra diai jaradada unusia.

¹⁶ Ēberārāba wārāneba jarabadaē ādji cāyābara dji dromaara bā trāneba māvā jarabadaa. Maļne ni abāba poya sewaada adacaa. ¹⁷ Ara maļ quīrāca Ācōrēba ebuda cawabi quīrāsia idjia diai jarada edadi ēberārāba maļra wārāda edadida idjaba idjia crīcha bā quīrāca wārāda obarida. Maļ carea ara idji trāneba diayada asia. ¹⁸ Ācōrēra sewa oca bērā idjia diai jaradara wārāda diaya idjaba idji trāneba jaradara quīrā awara oēa. Maļ bērā Ācōrēba dadjirā waga bamārēā jarasidaa. Idjia jaradara wārāda oida cawa panla bērā dadjirāba poya sozarra ijā panania. Maļba Jesudeba edadi carea jā panara quenabaridaēa. ¹⁹⁻²⁰ Dadjia jā panara wārāda edadida cawa panla. Maļba dadjirāra careba bā bio ijā pananamārēā anlaba barco ero ūmabari quīrāca. Dadjia jā panara wārāda edadida cawa panla Jesura bajānaa dadjirā na wāna bērā. Idjira Ācōrē dede wuaba eatā jira bā edaare wāsia dadjirā carebai carea. Mama idjira dadjirā Sacerdote dji Dromada besia Melquisedé bađa quīrāca. Ewariza māvā bā.

7

Melquisedé

¹ Maļ Melquisedéra Saleļ purudebema boro basia idjaba Ācōrē dji Dromaara bā sacerdote basia.* Maļ ewaride Abrahaļra ācāra puru bororā ume djōpeđa jūma poyasia. Abrahaļ jēda zebāraēde Melquisedéba audiabariē wāpeđa idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. ² Maļbe Abrahaļba djō bapeđa jāriñanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabāraza aba diasia. Melquisedé trāba jara bā “ēberārā boro jipa bā.” Idjaba idjira Saleļnebema boro abadjidaa. Maļ trāba jara bā “necai baidebema boro.” ³ Ni abāba adua panla Melquisedé zezara, dji papa sida cairā basida. Adua panla idji ēberārā drōā naēnabemara cairā basida. Idji todadebemada, beudadebema sida adua panla.† Māvā idjira Ācōrē Warra quīrāca ewariza sacerdotēa.

⁴ jMelquisedéebemada bio crīchaadua! Idjira wārāda dji droma basia. Dadjirā drōā naēnabema dji droma bā Abrahaļba djō bapeđa jāriñanebemada idjia diasia. Die juachabāraza aba diasia. ⁵ Māvānacarea Ācōrēba Moisea diada leyde jarasia jūma israelerāba edabadaēebemada Leviēba yōpeđaada sacerdoterāa diadida panla. Die edabadaza aba diadida panla. Israelerāra maļ sacerdoterā

* **6:14** Genesi 22:17. * **7:1** Genesi 14:17-20. † **7:3** Griego bedeade maļ versícúloda nāvā bā bā: “Melquisedéra zeza neē bā, papa neē bā, ēberārā drōā naēnabema sida neē bā. Idji toda ewari neē bā, idji beuda ewari sida neē bā.”

djabarāmīna, abari Abrahāneba yōpedadamīna, māvā diadida panla. ⁶ Baribara Melquisedéra Levideba yōnaē basía. Māvāmīna Abrahāba jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabara abā diasia. Mañne Melquisedéba Abrahāra bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Māvā osia Ācōrēba Abrahā naēna wārāda carebayada adamīna.† ⁷ Jūmarāba cawa panla dji dromaara bāba dji edaara bāra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēā.

⁸ Israelerāba edabadaebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa diabadāa. Mañ sacerdoterā beudimīna die edabadaza ādjía abā diabadāa. Baribara Melquisedéra wadi zocai bāca bāa Ācōrēbedeaba idjira beusida jaraē bā bērā. Māvā Abrahāba jārīnanebemada mañ beuca sacerdotēa diasia. Die juachabara abā diasia. ⁹⁻¹⁰ Israelerāba die edabadaebemada Levideba yōpedada sacerdoterāa abā diabadāa. Baribara Melquisedéba Abrahā audiariside Abrahā wiuzaque Levira wadi neē basía. Mañ bērā dadjirāba nāvā jaradida panla: Abrahāba die juachabara Melquisedéa abā diaside idji wiuzaque Levideba yōnirā bida ara maḡada diasidaa.

¹¹ Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterāda bāsia israelerā mañ leydeba pe eronībadamārēā. Naārā Aarōda sacerdotē dji droma basía. Mañ sacerdoterāba o pananeba ēberārāda poya jipa beadibara, ḡcārē cārēā Aarō awara sacerdotē Melquisedé quīrāca bāda zeida basí? ¹² Mañ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterā cacuabari besia. Mañ bērā dji ley sida awara besia. ¹³ Jūma maḡāba dadjirā Boro Jesudebemada bedeā bāa. Idjira Levideba yōnaē basía, ātebāra Judadeba yōna basía. Mañ naēna ni abā Judadeba yōnada sacerdotē beadaē basía. ¹⁴ Moiseba jaraca basía sacerdoterāra mañ ēberārāneba zedida. Baribara jūmarāba cawa panla dadjirā Boro Jesura Judadeba yōna basida.

¹⁵ Jūma māa jaradara ebudaara bāa naāda cawadibara: Levideba yōpedadarā awara Jesuda sacerdotēda besia Melquisedé bada quīrāca. ¹⁶ Idjira sacerdotēda beē basía leyba bāda bērā. Leyba ababe Levideba yōpedadara bābaria. Jesura sacerdotēda besia idji abadeba beuca bērā. ¹⁷ Mañ carea Ācōrēbedeade nāvā bā bāa:

Bāra ewariza sacerdotēda bāa Melquisedé bada quīrāca.†

¹⁸ Naārā bada leyba ni abāda carebadaē bērā Ācōrēba āyā bāsia. ¹⁹ Mañ leyba ni abā bida jipa bāē basía. Mañ ley cāyābara Ācōrēba ne biara bāda diasia dadjirā carebai carea. Maḡādeba dadjirāra Ācōrēcaita wābadaa.

²⁰⁻²¹ Ācōrēba dji naārā panana sacerdoterā bāside ewariza beadida jaraē basía. Baribara Ācōrēba Jesura sacerdotēda bāside wārāneba jarasia ewariza māvā baida. Ācōrēbedeade nāvā bā bāa:

Dadjirā Boroba wārāneba jarasia bāra ewariza sacerdotēda baida Melquisedé bada quīrāca.* Idjia jaradara quīrā awara oēa.

²² Maḡāra Ācōrēba wārāneba jarada bērā dadjirāba cawa panla Ācōrēba Jesudeba dadjirā ume bedeā bādara wārāda oida. Mañ bedeā bādara idjia naārā diada ley cāyābara biara bāa.

²³ Naārā beada sacerdoterāra beubadjidaa. Abā jaidasira idjia o badara waa poya oē bērā idji cacuabari dewarada bebadjia. Māvā

† 7:6 Genesi 12:1-3. § 7:17 Salmo 110:4.

* 7:20-21 Melquisedé bada quīrāca. Griego

bedeade bāra cartade mañra neēa.

zocārāda sacerdote basidaa. ²⁴ Barib_{ΛΓΛ} Jesura beuca bērā ewariza sacerdote baya. ²⁵ Mañ bērā idjideba Ācōrēmaa zeb_Λdara jūma poya ēdr_Λ edaya ewariza zocai beadamārēã. Idjira beuca bērā ewariza dadjirā carea Ācōrēa bedea djuburiabaria.

²⁶ Dadji Sacerdote dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jūmane jipa b_ΛΛa. Ācōrēba idjira bia unu b_ΛΛa. Cadjirua obadarā tāēnabemada āyã b_ΛΛpeda bajāne dji dromada b_ΛΛasia. Mañ bērā ne jūmane dadjirāra poya carebaya. ²⁷ Idjia ocaa dewararā sacerdote dji dromarāba ewariza obada quĩrāca. Mañ sacerdoterāba ara ādjia cadjirua ope_Λdada carea naārã Ācōrēa animarāda babue diabadaa. Mañbe_ΛΓ_Λ dewara animarāda babue diabadaa ēberārāba cadjirua ope_Λdada carea. Barib_ΛΓ_Λ Jesuba animarā babue diab_ΛΓ_Λ quĩrāca ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obada carea. B_Λrima aba māwã odaba cadjiruara jūma s_Λg_Λsia. ²⁸ Ācōrēba Moisea diada leyba ēberārã ne jūmane jipaē beada b_ΛΛbaria sacerdote dji dromarāda beadamārēã. Barib_ΛΓ_Λ mañ ley diadacarea Ācōrēba wārāneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdote dji Dromada baida. Māwã idji Warrara b_ΛΛasia dadjirā carea sacerdote ariede b_ΛΛda bemārēã.

8

Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaa

¹ Dji crīcha droma daiba jara pan_Λra nañg_ΛΛa: dadjirā Sacerdote dji Dromada bajāne Ācōrē bugue biya quiru j_Λw_Λ araare chūm_ΛΛa. ² Bajāne Ācōrē de dji wārã arade idjira sacerdotea. Mañ dera ēberāba odaēa, āte_ΛΓ_Λ dadjirā Boro Ācōrēba o_Λdaa.

³ Sacerdote dji dromarāda Ācōrēba jūma b_ΛΛbaria idjia ne diadamārēã idjaba animarāda babue diadamārēã. Mañ bērã Jesucrito bida ne diaida b_ΛΛasia. ⁴ Idjida nañ ējūāne b_ΛΛbara sacerdote baē bacasia nañ ējūāne sacerdoterã bara bērã. Mañ sacerdoterāba Ācōrēa ne diabadaa idji leyde b_ΛΛ quĩrāca. ⁵ Sacerdoterāba o pan_Λneba unubibadaa bajāne sãwãb_ΛΓ_Λ b_ΛΛda. Mañ carea Moiseba Ācōrē wua de oi naēna Ācōrēba idjia nãwã jarasia: “Jūma daucha odadua m_ΛΛa nañ eyade unubida quĩrāca.”* ⁶ Barib_ΛΓ_Λ Jesu dadjirā Sacerdote dji Dromaba bajāne o b_ΛΛra sacerdoterāba nañ ējūāne o pan_Λ cãyãbara biara b_ΛΛa. Ara mañ quĩrāca Ācōrēba Jesudeba bedea b_ΛΛdara biara b_ΛΛa Moisedeba bedea b_ΛΛda cãyãbara. Māwã biara b_ΛΛa mañ bedea b_ΛΛside Ācōrēba ēberārāra biara carebayada ada bērã. ⁷ Ācōrēba Moisedeba naārã bedea b_ΛΛdaba wārãda carebadabara waya dewara bedeadã b_ΛΛē bacasia. ⁸ Barib_ΛΓ_Λ Ācōrēba Moisedeba bedea b_ΛΛdara ēberārāba jūma ope_Λdadaē bērã idjia bedeadẽ pan_Λda unusia. Mañ carea nãwã jarasia:

Jūmarã Boro_Λba nãwã jara b_ΛΛa: “Ewari aba m_ΛΛa israelerã ume, Judadebemarã ume bida bedea djiwidida b_ΛΛya.

⁹ Mañ bedea djiwidira bārã drõã naēnabemarã ume bedea b_ΛΛda quĩrāca b_ΛΛã.

Bārã drõã naēnabemarã ume bedea b_ΛΛsia Egiptodeba quĩrācu_Λta waga ēdr_ΛΛ eneside.†

* 8:5 Exodo 25:40. † 8:9 Quĩrācu_Λta waga ēdr_ΛΛ eneside. Griego bedeadẽ b_ΛΛ b_ΛΛa: “J_Λw_Λ jidapeda ēdr_ΛΛ eneside.”

BaribΛΓΛ wārāda ĩjāpedadaē bēřā mĀa ādjirāra igarasia.” Māwā jara bΛa jūmarā Boroba.

¹⁰ Idjaba jūmarā Boroba nāwā jara bΛa: “Nocoarebema ewaride mĀa bedea djiwidida israelerā ume nāwā bΛaya:

mĀ leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida bΛaya.

MĀra ādjirā Ācōrē baya, idjaba ādjirāra mĀ puru baya.

¹¹ MaĀne jūmarāba mĀra cawa panania. Dji edaara beaba, dji dromarā bida cawa panania.

MaĀ bēřā ni abababa idji druadebemarāa, idji ēberārāa bida waa jara-diadaēa mĀ jūmarā Boroda cawadamārēa.

¹² Ādjirāba biē opeđadara mĀa jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opeđadara mĀa waa crīcha baēa.”[†]

¹³ Ācōrēba bedea djiwidida bΛyada aside cawabisia idjia naārā bedea bΛđara dji drōāda. Dji drōā bēřā dārāéne āyā bΛaya.[§]

9

Ācōrē de naĀ ějūānebema idjaba bajānebema

¹ Ācōrē israelerā ume naārā bedea bΛside jarasia idji wua deda naĀ ějūāne odida panΛda, maĀ dede sāwā odida panΛ sida. ² MaĀ de odapeda dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea bΛ dejā” abadjidāa. MaĀ dejāne ĩbīrāda, mesa sida basia. PaĀ Ācōrē quīrāpita bΛda sida basia. ³ Dji edaara bΛ dejāne wuaba eatΛ jira basia. MaĀgΛ dejāra “Ācōrē itea biara bΛ dejā” abadjidāa. ⁴ Quera bá diabadada mama basia. MaĀra oroba jūma bΛrā basia. Ācōrē baurude sida basia. MaĀ sida oroba jūma bΛrā basia. Epedeco jūgurua oro odada manāba bira bΛda maĀ baurudede eda basia.* AaroĀ bacuru tununa sida eda basia.† Ācōrēba diada ley mōgara pewedeade bΛda sida eda basia.‡ ⁵ Baurude ĀrĀ bajānebema nezoca quīrāca i bara panΛda umé panasidāa. Ādji iba dji baurude ĀrĀ cobΛra jūātrΛ eropanasidāa.§ Ādji panΛmaa Ācōrē quīrāwārēa dorrodor-roada zebadjia. MaĀ baurude ĀrĀ cobΛmaa sacerdotēba oa jīāprobΛgΛde Ācōrēba ēberārāba cadjirua opeđadara quīrādoabadjia. MaĀgΛdebemada ara nawena daiba naĀ cartade jūma jaradiadaēa.

⁶ Jūma maĀgΛ pārāpedadacarea sacerdoterāra ewariza dji nocoarebema dejāne eda wābadjidāa ādjia Ācōrē itea odida panΛra jūma odi carea. ⁷ BaribΛΓΛ dji edaara bΛ dejāne ababe sacerdotē dji dromadrΛ poaza barima aba eda wābadjia. Eda wābΛrΛde idjia cadjirua oda carea idjaba ēberārāba adua panΛneba cadjirua opeđada carea bida animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia.* ⁸ MaĀneba Ācōrē Jaureba cawabi basia ēberārāra wađi Ācōrē de bajāne bΛde poya eda wānaēda. Sacerdoterāba wađi Ācōrē de naĀ ějūāne bΛde ne odida panΛmisa māwā basia. ⁹ NaĀ ewaride jūma maĀgΛba cawabi bΛa Ācōrēa ne dia panΛneba idjaba animarā babue dia panΛneba bida dji māwā o bea crīchara poya jipa bΛēda. ¹⁰ Ācōrēba Moisea diada leyba ababe cawabisia cārēda codida panΛda, cārēda dodida panΛda, idjaba Ācōrēba sΛgabi bΛra sāwā sΛgΛdida

[†] 8:12 Jeremia 31:31-34. § 8:13 Dārāéne āyā bΛaya. Griego bedeade bΛ bΛa: “Dārāéne nēbaya.”

* 9:4 Exodo 16:33. † 9:4 Numero 17:1-10. ‡ 9:4 Exodo 25:16. § 9:5 Exodo 25:17-22.

* 9:7 Levitico 16:1-34.

panΛda. Jūma maλgara naλ djarade obadjidaa aba Ācōrēba jūma quīrā awara obΛrΛdaa.

¹¹ BaribΛrΛ Critora zesia dadjirā Sacerdote dji Droma bai carea. Jūma ne bia naλ ewaride bΛda idjia dadjirā dia bΛa.† Idjira Ācōrē de bajāne bΛde dadjirā carea ne o bΛa. Maλ dera dji araa. Ācōrē de naλ ējūāne bΛ cāyābara biara bΛa. Ēberāba oēaēa; naλ ējūānebemaēa. ¹² Critora Ācōrē de bajāne bΛde dji edaara bΛ dejāne barima aba eda wāsia. Maλ dejāra “Ācōrē itea biara bΛ dejā” abadaa. Wāsie chiwatu oada, paca zaque oa sida Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeē basia. ĀtebΛrΛ ara idji oada edesia. Barima aba māwā odaba dadjirāra ēdrΛ bΛsia ewariza bedea neē beadamārēā. ¹³ Sacerdoteba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sida ēberārā λrλ jīāpobaria. Maλba ēberārā Ācōrē quīrāpita biē beadara naλ djarade bia bΛbaria. ¹⁴ Māwā baibΛrΛ, ζCrito oaba dadjirāra biara bΛēca? Critora cadjirua neē basia. Ācōrē Jaure beucaba carebaēa bērā ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēa babue diabΛrΛ quīrāca. Cadjirua o panΛ carea dadjirāra beudida panasidaa. BaribΛrΛ Critoba ara idjida idu beabida bērā dadjirāba cadjirua opeadara Ācōrēba quīrādoapeda dadjirā crīchara jipa bΛsia. Māwā Ācōrē zocai bΛra dadjirāba poya ījānia.

¹⁵ Ācōrēba naārā bedea bΛdadeba panasidade ēberārāba cadjiruada obadjidaa. BaribΛrΛ CritodrΛ beusia ādjia cadjirua obadadebemada ēdrΛ bΛi carea. Critora beuda bērā idjideba Ācōrēba bedea djiwidida bΛsia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaradara idjia trānarāba Critodeba poya edadia.

¹⁶ Naλ quīrāca bΛa: ēberāba cartade bΛbaria idji beudacarea caiba idjia eroθara edaida. BaribΛrΛ dji edaida bΛba dji bedea bΛdara wārāda beusida acΛbiēbΛrΛ, poya edaēa. ¹⁷ Dji bedea bΛda wadi zocai bΛmisa dji edaida bΛba maλ cartade bΛ bΛra poya edaēa. Ababe beudacareabΛrΛ poya edaya. ¹⁸ Ara maλ quīrāca Ācōrēba israelerā ume naārā bedea bΛside animarā oada erozoasia. Maλba cawabisia ādjirāba maλ bedea bΛdara ījā odida panasidada. ¹⁹ Maλra nāwā basia: Ācōrēba diada leyra Moiseba naārā ēberārā jūma jarasia. Maλbe paca zaque oada, chiwatu oa sida baidodaa puerasia. Hisopo bacuru jΛwatede oveja cara purea odada jΛpeda oade bēguea edasia. Maλ oaba idjia Ācōrēba diada ley cartara, ēberārā sida jīāposia. ²⁰ JīāpobΛrΛde nāwā jarasia: “Naλ oaba jara bΛa Ācōrē bārā ume bedea bΛdara jūma ījā odida panΛda.”‡ ²¹ Ara maλ quīrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma maλ dede eda bea sida oaba jīāposia. ²² Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba jara bΛa berara ne jūmada oaba jīāpoida bΛda Ācōrē quīrāpita bia bΛmārēā. Oada erozoaēbΛrΛ dadjia cadjirua opeadara Ācōrēba quīrādoaēa.

Crito oaba dadjia cadjirua odara jūma sΛgΛbaria

²³ Ācōrē wua dera, maλ dede eda bea sida Ācōrē de bajāne bΛ zaca basia. Jūma maλgara animarā oaba jīāpoida basia Ācōrē quīrāpita bia bΛmārēā. BaribΛrΛ Ācōrē de bajāne bΛra, maλ dede eda bea sida animarā oa cāyābara oa biara bΛba jīāpoida basia. ²⁴ Critoba idji oara Ācōrē de

† 9:11 Jūma ne bia naλ ewaride bΛda. Griego bedeaēa λcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Jūma ne bia zeida bΛda.” ‡ 9:20 Exodo 24:8.

ēberēba odade eda edeē basía, maḷgara ababe Ācōrē de ara bajāne ḅa zaca bada bēra. Critoba idji oara bajāneḅaḷ Ācōrē quīrāpita edesia. Idira mama dadjirā carea Ācōrēa quīrā djuburia iwidi ḅa. ²⁵ Idjira bajānaa wāē basía idji oada ḅarima zocārā jīpoi carea naḷ ējūānebema sacerdote dji dromaba poaza Ācōrē itea biara ḅa dejāne obari quīrāca. ²⁶ Māwā badabara naḷ ējūā odadeba ḷtaa Critora ḅarima zocārā beuida ḅacasia. Baribḷaḷ naḷ jīrūarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. ḅarima aba māwā odaba dadjirāba cadjirua opedadara jūma āyā ḅasia. ²⁷ Jūmarāda ḅarima aba beudia. Māwānacarea Ācōrēba cawa oya. ²⁸ Ara maḷ quīrāca Critoba ḅarima aba ara idjida idu beabisia zocārāba cadjirua opedadara āyā ḅa carea. Idjira wayacusa zeya, baribḷaḷ maḷne dadjirāba cadjirua obadara āyā ḅa carea zeēa. Āteḅaḷ zeya idji jāḅa beara ēdra edai carea.

10

¹ Ācōrēba Moisea diada leyba jūma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi ḅa. Maḷ ne biara leyba diaca. Maḷ bēra poaza Ācōrēa animarā babue diade wābadara leyba poya jipa ḅaca. ² Leyba ādjirāra wārāda jipa ḅadabara, waa animarāra babue diade wānaē bacasia. Animarā babue dia pananeba wārāda cadjirua neē panenabara, waa crīchadaē bacasia idji quīrāpita bedeade panada. ³⁻⁴ Baribḷaḷ paca dji umaquīrā oaba, chiwatu oa bida cadjiruara poya āyā ḅa bēra, poaza animarā babue dia pananeba quīrānebabi ḅa ādjia cadjirua obadada. ⁵ Maḷ carea Crito naḷ ējūānaa zeside idjia Ācōrēa nāwā jarasia:

ḅa animarāra ḅa babue diadida quīrāē ḅa. Ne diaēi sida quīrāē ḅa.

ḅa mā cacua diadadra quīrā ḅa.

⁶ Ādji cadjirua carea animarā babue diabdade, ne diabdade bida ḅa ḅasrida bacaa.

⁷ Maḷ bēra mā jarasia: Ācōrē, māra nama ḅa ḅa quīrā ḅada oi carea.

ḅa Bedeade mānebemada māwā ḅa ḅa.*

⁸ Critoba naārā jarasia Ācōrēba quīrāē ḅada ēberārāba ādji cadjirua carea animarāda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Ācōrēba Moisea diada leyba māwā obi ḅamīna, maḷneba Ācōrēra ḅasrida bacada asia. ⁹ Maḷbe Critoba Ācōrēa nāwā jarasia: “Māra nama ḅa ḅa quīrā ḅada oi carea.”

Maḷba cawabi ḅa naārā Ācōrēba animarā babue diabi badara Critoba āyā ḅasida. Maḷ cacuabari ara idjida idu beabida bēra idjidra besia.

¹⁰ Ācōrēba quīrā ḅa Jesucritoba jūma osia. Ara idjida idu beabisia. ḅarima aba māwā odaba dadjirāra ewariza Ācōrē itea bia ḅasia.

¹¹ Sacerdoterāba ewariza Ācōrē itea ne obadaa idjaba animarāra babue diabadaa. Māwāmīna maḷgaba cadjiruara āyā ḅaca. ¹² Baribḷaḷ Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. ḅarima aba māwā odaba jūma cadjiruara āyā ḅasia. Maḷbe Ācōrē jawa araare chūmesia. ¹³ Mama jāḅa ḅa aba Ācōrēba jūma idji ume dji quīrāra idji jawaeda ḅaḅaḷdaa.†

¹⁴ Critoba ara idjida idu beabisia. Māwā ḅarima aba odaba jūma Ācōrē itea beara jipa ḅasia. Maḷ jipa ḅadara ewariza ḅaya. ¹⁵ Ācōrē Jaure bida abarida dadjirā cawabi ḅa. Naārā jarasia:

* **10:7** Salmo 40:6-8. † **10:13** Idji jawaeda ḅaḅaḷdaa. Griego bedeade ḅa ḅa: “Idji jīrū edre ḅaḅaḷdaa.”

16 Jūmarā Boro Ācōrēba nāwā jara ʘΛΛ: “Nocoarebema ewaride m̄Λa bedea djiwidida israelerā ume nāwā ʘΛΛya: m̄Λ leyra ādjirā crīchade, ādjirā sođe bida ʘΛΛya.” †

17 Maḷare nāwā jarasia:

Ādjirāba biē opeḍadara m̄Λa jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opeḍadara m̄Λa waa crīcha ʘΛΛē. §

18 Critoḍeba Ācōrēba dadjirā cadjiruara jūma quīrādoada bērā, waa dadjirā cadjirua carea idjīa ne diaḍiē panΛΛ.

Jesucritoḍeba dadjirāra Ācōrē caita poya wānia

19 Maḷ bērā djabarā, Ācōrē itea biara ʘΛ dejāne eḍa wābΛda quīrāca naḷ ewaride Jesucrito oḍeba dadjirāra Ācōrē caita ne wayaa neē wānida panΛΛ. 20 Maḷ dejāne wua eatΛ jira ʘΛ cōābΛrΛ quīrāca Jesucritoba idji beuḍḍeba o djiwidida jarisia dadjirā Ācōrē caita poya wānamārēā. Maḷ ode wābΛrΛ ewariza Ācōrē ume zocai ʘΛya. 21 Dadjirāba Sacerdote dji Dromada bajāne eropanΛΛ. Idjia Ācōrē ēberārāra jūma carebaria.

22 Maḷ bērā Ācōrē caita wānadrΛ. Critoba dadjirā crīcha cadjirua ʘΛḍada jira ʘΛsia dadjirā so idji oaba jīāpobΛrΛ quīrāca. Ācōrē quīrāpita bia ʘΛsia dadjirā cacuara baido pāpārā quiruba sΛgΛḍa quīrāca. Maḷ bērā crīcha aba panΛneba idjaba wārāda iḷā panΛneba Ācōrē caita wānida panΛΛ.

23 Ācōrēra bedea aba ʘΛ bērā dadjirāba jḷā panΛra idjaba maḷnebema jūmarāa jara panΛ sida ni maārī bida quenabaridiē panΛΛ. 24 JΛrΛḍida panΛΛ sāwā dji carebaḍida biara dji quīrāni carea idjaba ne biada oḍi carea. 25 Ābaa dji jΛrebadara idu ʘΛḍiē panΛΛ ḷcΛrΛba idu ʘΛbada quīrāca. ĀtebΛrΛ dji carebaḍida panΛΛ biara iḷāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāēne zeida cawa panΛ bērā biara māwā oḍida panΛΛ.

26 Wārā bedea cawapeḍadacarea ara dadjireba cadjiruada o pananibΛrΛ, waa neēa Ācōrēa diaḍi carea maḷ cadjiruara quīrādoamārēā.

27 Māwā o ʘΛba ababe ne wayaḍeba jḷāida ʘΛΛa Ācōrēba cawa omārēā. Maḷ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra tΛbΛ uruga nūmΛne ʘatabueya ewariza bá nūmamārēā.

28 Naēna abaΛba Ācōrēba Moisea diaḍa leyda igarasira, maḷne ēberā umēba wa ūbeaba jarasidara wārāda māwā ʘΛḍa, idjira abeḍa quīrā djuburia neē beabadjidaa.* 29 Maḷba

ḷsāwā crīcha panΛ? ḷĀcōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oḍeba bedea djiwidida ʘΛsia dadjirāra idji itea bia

ʘΛi carea. Māwāra Ācōrē Warra oa erozoada siriē ʘΛḍa crīchabadara ḷidjia wetara cawa oēca? Maḷ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirāra careba ʘΛΛa.

Māwāra Ācōrē Jaure biē jarabadara ḷidjia wetara cawa oēca? 30 Dadjirāba cawa panΛΛ Ācōrēba nāwā jarasida: “M̄ΛabΛrΛ cawa oya. Jūmarāa diaya ādjirāba opeḍada quīrāca.” † Idjaba nāwā jarasia: “Jūmarā Boro Ācōrēba idji ēberārāra cawa oya.” † 31 Ācōrē zocai ʘΛba dadjida cawa oibΛrΛ wārāda bio minijīchia ʘΛΛa.

32 Quīrānebadadua bārāba naārā wārā bedea cawasidade sāwā panasidada. Maḷ ewaride bārā bia m̄ḷgapeḍadara jūma droasidaa.

33 Eḍauḍe jūmarā quīrāpita Crito carea biē jarasidaa idjaba biē osidaa.

† 10:16 Jeremia 31:33. § 10:17 Jeremia 31:34. * 10:28 Deuteronomio 17:2-6. † 10:30 Deuteronomio 32:35. † 10:30 Deuteronomio 32:36.

† 10:16 Jeremia 31:33. § 10:17 Jeremia 31:34. * 10:28 Deuteronomio 17:2-6. † 10:30

Deuteronomio 32:35. † 10:30 Deuteronomio 32:36.

Edaude djabarã Crito carea bia mĩga panΛ ume bia mĩgasidaa. ³⁴ Crito carea preso bΛpedadara bārãba quĩrã djuburiasidaa. Idjaba bārãba ne erobeadara bΛsrida idu jārĩbisidaa, cawa panΛ bērã mañ cāyābara ne biara bΛ jōcada bajāne eropanada. ³⁵ Mañ bērã bārãba Ācōrē ĩjã panΛra igararānada. ĩjã pananibΛrΛ, Ācōrēba bajāne ne biada waibΛa diaya. ³⁶ Bārãba jūma droadida panΛa. Māwã Ācōrēba quĩrĩã bΛda odapeda idjia diai jaradara jūma edadia. ³⁷ Ācōrē Bedeade nāwã bΛ bΛa:

Dji zeida bΛra dārãēne zeya. Idjira wārãda dārãēa.

³⁸ Ēberã jipa bΛra mΛ ĩjã bΛdeba zocai baya. BaribΛrΛ idjia ĩjã bΛda igaraibΛrΛ, mΛa idjira bia unuēa. §

³⁹ ΛcΛrΛba Ācōrē ĩjã panΛra igaradapeda aduadia. BaribΛrΛ dadjirãra mañ ēberãrã quĩrãca panΛēa, ātebΛrΛ Ācōrē ĩjã panΛneba ewariza zocai panania.

11

Ācōrē ĩjã bΛdebema

¹ Dadjirãba Ācōrēda ĩjã panΛ bērã cawa panΛa dadjia jΛã panΛra wārãda edadida idjaba ununaē panΛ sida wārãda. ² Dadji drōã naēnabemarãba Ācōrēra ĩjã panana bērã Ācōrēba bia unusia.

³ Dadjirãba Ācōrēda ĩjã panΛ bērã cawa panΛa Ācōrē bedeabΛrΛba nañ ējũãra, bajã sida jūma osida. Māwã dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrēda ĩjã bada bērã Caiłba diada cāyābara ne biara bΛda diasia. ĩjãna bērã idjia diadara Ācōrēba bia unupeda jarasia idjira jipa bΛda. Abelera beudamĩna idjia wārãda ĩjã badaba dadjirãa wadibida cawabi bΛa Ācōrēra ĩjãnida panΛda.*

⁵ Enocoba Ācōrēra ĩjã bada bērã beurãmārēã Ācōrēba zocai edesia. Ācōrēba ededa bērã idjira waa ununaē basia. Ācōrē Bedeade bΛ bΛa Enoco edei naēna Ācōrēba idjira bia unusida. † ⁶ BaribΛrΛ Ācōrē ĩjãē bΛra Ācōrēba bia unuca. Ācōrēma ze quĩrĩã bΛba ĩjãida bΛa Ācōrēra wārãda bΛda idjaba jūma idji jarΛbΛdara carebabarida.

⁷ Noéba wadĩ unuca zeidebemada Ācōrēba idjia jarasia. Małra Noéba ĩjãsia. Ara małda Ācōrēra waya bada bērã idji ēberãrãra ēdrΛ edai carea jãba dromada osia. Ācōrēda ĩjãna bērã Noéba cawabisia nañ ējũãne beara dji cadjiruarãda. Noéba ĩjãna bērã Ācōrēba jipa unusia. ‡

⁸ Ācōrēba Abrahała jarasia idjia diai jarada druadaa wãmārēã. Abrahałba Ācōrēra ĩjãna bērã sãma wãda adua bΛmĩna idji druara amepeda wãsia. § ⁹ Ācōrēra ĩjãna bērã idjira Ācōrēba diai jarada druade āibema quĩrãca wua dede babadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara mañ quĩrãca panabadjidaa, Ācōrēba ādjia bida mañ druara diai jarada bērã. ¹⁰ Abrahałra māwã babadjia, bajāne bΛ puru jōcadaa wã carea jΛã bada bērã. Mañ purura Ācōrēba bio crĩcha bapeda jūma osia.

¹¹ Abrahałra drōãda basia. Idji quima Sarara warra toca basia. BaribΛrΛ Abrahałba ĩjãsia Ācōrēba idjia warrara unubida. Ācōrēba diai

§ 10:38 Habacuc 2:3-4. * 11:4 Genesi 4:3-5. † 11:5 Genesi 5:22-24. ‡ 11:7 Genesi capítulo 6-8. § 11:8 Genesi 12:1-5.

jaradara ijāna bēra warrada unusia.* 12 Māwā Abrahāra beuyama badamīna idjideba ēberārāra zocārā yōsidaa chīdau zocārā ḅa quīrāca, pusa ība poya juachaiē ḅa quīrāca.

13 Jūma nama trā odjapedadara Ācōrē ijā panada beusidaa. Māwāmīna Ācōrēba diai jaradara ādjirāba naā ējūāne edadaē basia. Baribara cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida.† Maā carea ḅasridasidaa idjaba ebuda jarasidaa naā ējūāne ādjirāra drua āibemarāda, djārā druade para beada. 14 Māwā jara pananeba ebuda cawabisidaa ādji drua arada edadi carea jāā panada. 15 Ādji ēdrapedada druada jēda crīchapedadabara poya jēda wānida panacasidaa. 16 Baribara drua biara ḅa bajāne ḅada quīrā panasidaa. Maā carea Ācōrēra peracaa idjira ādjirā Ācōrē abadade. Idjia puruda ādjirā itea bajāne o erobaa.

17-18 Abrahāba wārāda ijā ḅa cawaya Ācōrēba jarasia idji warrada babue diamārēā. Abrahāba Ācōrēra ijā ḅada bēra idji warra Isara babue diade wāsia. Baribara maā naēna Ācōrēba idjia nāwā jaradoasia: “ḅa warra Isadeba ḅa warrārāra zocārā yōnia.”‡ Ācōrēba māwā jaradamīna Abrahāba idji warra ababe quiruda babue diai carea basia. 19 Abrahāba crīchasia idji warra Isa beadacarea Ācōrēba idjira poya ārēbabida. Wārāda Ācōrēba Isa ārēbabibara quīrāca idu beabiē basia. Māwā Abrahāba Isara zocai erobesia.§

20 Isaba Ācōrēda ijā ḅada bēra idji warra Jacobora, Esaú sida bia jarasia Ācōrēba nocoarebema ewaride carebamārēā.*

21 Jacobo beuyama baside Ācōrēda ijā ḅada bēra idjia Jose warrārāra aba aba bia jarasia Ācōrēba carebamārēā. Maābe idji bardonane jida nūmaba Ācōrēba bia bedeiasia.†

22 Jose beuyama baside Ācōrēda ijā ḅada bēra israelerāra Egipto druadeba ēdradiada asia. Ēdradade idji ḅawarara Canaaā druadaa joude ededaduada asia.‡

23 Moise tosa ewaride Egiptodebema boroba israelerā warra umaquīrā zaquerāda jūma quenabisia. Baribara Moise djibarirāba Ācōrēda ijā panana bēra dji boroba jaradara wayadaē basia. Moise todacarea unusidaa idjira warra quīrāwārēā ḅada. Maā bēra dji boroba bearāmārēā jedeco ūbea mērā eropanasidaa.§

24 Moiseba Ācōrēda ijā ḅada bēra drōā badacarea quīrāē basia ēberārāba idjira Egiptodebema boro cau warraada adida.* 25 Idjimaarā cadjirua o ḅadeba warrewarrea ḅasrida bai cāyābara biara basia Ācōrē ēberārā ume ābaa bia mīga baida. 26 Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara wārāda zeida ijāna bēra, idjia crīchasia Egiptodebema ne biada erobai cāyābara biara ḅada bia mīga baida.† Ācōrēba nocoarebema ewaride diai jaradada biara eda quīrāna bēra māwā crīcha basia.

* **11:11** Griego bedeadē maā versīcolora ebuda ḅaēa. Nāwā traducida ḅa: “Abrahā quima Sara bida Ācōrēra ijāna bēra biogoasia, warra tocamīna idjaba djorada ḅamīna. Ācōrēba diai jaradara wārāda diaida ijāna bēra warra tosia.” † **11:13** Cawasidaa nocoarebema ewaride idjia jūma diaida. Griego bedeadē ḅa ḅa: “Maāgara tmlaba unusidaa.” ‡ **11:17-18** Genesi 21:12. § **11:19** Genesi 22:1-14. * **11:20** Genesi 27:27-29; 39-40. † **11:21** Genesi 48:1-20. ‡ **11:22** Genesi 50:24-25. § **11:23** Exodo 1:22deba aba 2:2daa. * **11:24** Exodo 2:10-12. † **11:26** Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Griego bedeadē ḅa ḅa: “Crito.”

27 Moiseba Ācōrēda ĩjā bada bēřā Egiptodebema boro quĩrũbi wayaē ēdrasia. Ācōrē ununacara unu ʙa quĩrāca idjia ĩjā ʙara igaraē basía.

28 Moiseba Ācōrēda ĩjā bada bēřā israelerā Egiptodeba ēdradi ewarida obisia.† Małne deza dji eda wābada icawa oada ĩjāobisia dji beabariba ādji umaquĩrā warra dji nabemarāda bearāmārēā.§

29 Ācōrēda ĩjā panana bēřā israelerāra Ācōrēba Pusa Purru ēsi ewada ode pōāsa chāsidaa. Baribara Egiptodebemarā abari ode chābadađe jūma nābara quinisidaa.*

30 Ācōrēda ĩjā panana bēřā israelerāra siete ewari Jerico puru auđu parragabadađe mał puru auđu jūrā ca ʙara jūma todogozoasia.†

31 Israelerā umēba Jerico puru sāvā ʙa cawaya acade wāsidade wērā auđua Rahāba Ācōrēda ĩjā bada bēřā ādjira bia edasia. Mał carea israelerāba Ācōrē ĩjāē beara jūma quenasidade idjira beadaē basía.†

32 Ācōrē ĩjā beadadebemada māa cārēda wadi jarai? Sansoľnebemada, Gedeoľnebemada, Baracođebemada, Jeptebemada, Davidebemada, Samueldebemada, Ācōrēneba bedeabadarānebema sida bedeai carea ewariba araēa. 33 Ācōrēda ĩjā panana bēřā ľCARĽba drua beara poyasidaa, ľCARĽba ādji druara ĩpa erobeasia, idjaba ľCARĽba naľ ējũāne Ācōrēba diai jaradara edasidaa. Ācōrēda ĩjā panana bēřā ľCARĽra Ācōrēba imamaa idu cobie basía. 34 Ācōrēda ĩjā panana bēřā ľCARĽra taba uruga nũmaba baē basía, ľCARĽra necoba beadidebemada ēdrasidaa, ľCARĽ cacua ľʙaaē beadada cacua ľʙasidaa idjaba mēsrā beasia dji quĩrũ ume djōni carea. Maľba ādji dji quĩrũra poyasidaa.

35 ĽCARĽ wērārāba Ācōrēda ĩjā panana bēřā ādji ēberārā beupedadara ľrēbasidaa. Baribara ľCARĽda Ācōrē ĩjā panā carea ēberārāba bio puodapeda beasidaa. Ācōrēda igaradibara ēdrā ʙadiada asidade igaradaē basía. Ātebara idu beabisidaa ľrēbadapeda zocai bai biara ʙada edadi carea. 36 ĽCARĽda Ācōrē ĩjā panā carea ēberārāba ipida biē jarasidaa, soaba usidaa, idjaba carenaba ĩnapeda preso ʙasidaa. 37 ĽCARĽda mōgaraba tabari beasidaa. ĽCARĽda ēsidra ʙā ľrrasidaa. ĽCARĽda necoba beasidaa. ĽCARĽda de neē bea bēřā parra wāsidaa. Małne ādjia ĩľni carea neē beada bēřā oveja e odada, chiwatu e oda sida ľľbadjidāa. Ādjirāra abeda ne neē beasia. Ēberārāba ādjirāra bia mĩga eropanabadjidāa idjaba biē obadjidāa. 38 Mał ēberārāra Ācōrē quĩrāpita dji biara beasia. Mał bēřā naľ ējũāne beadiē panasidaa. Ādjirāra de neē bea bēřā ējũā pōāsa ewaraga ʙade, eyade bida parra nĩbabadjidāa. Eya uriade, egoro uriade bida panabadjidāa.

39 Jūma mał ēberārāba Ācōrēra ĩjā panana bēřā Ācōrēba ādjirāra bia unusia. Māwāmĩna idjia diai jaradara naľ ējũāne edadaē basía. 40 Ācōrēba dadjirā itea ne biara ʙada erōľ bēřā quĩrāsia ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

† 11:28 Egiptodeba ēdradi ewarida. Cāpũrĩā bedeađe ʙā ʙaa “Pascua.” § 11:28 Exodo 12:21-30. * 11:29 Exodo 14:21-31. † 11:30 Josue 6:1-21. ‡ 11:31 Josue 2:1-21; 6:22-25.

12

Jesucritoda crīcha pananadua

¹ Maļ ēberārā zocārāba unubisidāa Ācōrēra wārāda ījāsidadā. Maļda cawa pan_Λ bērā dadjirā bida ara maļ quīrāca ījā pananida pan_Λ. Dadjirāa idu ījābicara, cadjiruaba dadjirā b_Λrā edabari sīda āyā b_Λdapeda jūma droa pan_Λneba nocodāa wānadr_Λ dadjirā jūēnida pan_Λmaa. ² Jesudr_Λ biara crīchadida pan_Λ. Idjiab_Λr_Λ carebasia dadjirāba naārā ījānamārēā idjaba carebabaria ewariza ījā pananamārēā. Crīchadua sāvā idjira crude bia mīgasida. Maļ carea peraida bādamīna peraē basia. Idjia cawasia māwānacarea bio b_Λsrida baida. Idira Ācōrē bugue biya quīru j_Λwa araare chūm_Λa.

³ Bio crīchadua ēberā cadjiruarāba Jesu biē osidade sāvā droasida. Māwā bārāra sēnaēa idjaba bārāba ījā pan_Λra igaradida crīchadaēa. ⁴ Bārāra cadjirua ume djō pan_Λa. Barib_Λr_Λ wadibida bārāra beadaē pan_Λa Jesu beapedada quīrāca.* ⁵ Biara ījānamārēā Ācōrē Bedeade b_Λ b_Λra ħbārāba quīrādoasidaca? Idji warrarāa nāwā jarasia: M_Λ warra, Jūmarā Boroba quēāb_Λr_Λdē sopuarādua. Jīpa omārēā quēāb_Λr_Λdē biē crīcharādua.

⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba quīrā b_Λ ēberārāra quēābaria jīpa odamārēā. Idji warrarā beadamārēā edadarāba cadjirua osidara idjia ubaria.†

⁷ Bārā bia mīga pan_Λra droadadua Ācōrēba maļg_Λdēba jīpa obi b_Λ bērā. Bārāra idji warrarā bērā, Ācōrēba māwā idu bia mīgabi b_Λa cawa jīpa odamārēā. ħWarraba jīpa omārēā dji zezaba quēācaca? ⁸ Ācōrēba idji warrarāra jūma quēābaria jīpa odamārēā. Māwā oēb_Λr_Λ, bārāra idji warrarā araēa. ⁹ Dadjirāba naļ djarade zezada eropanasidāa. Ādjirāba dadjirāra quēābadjidāa jīpa odamārēā. Maļ carea ādjirāra wayabadjidāa. Maļba ħewariza zocai beadi carea dadjirā Zeza bajānebemara biara wayadiē pan_Λca? ¹⁰ Dadjirā zeza naļ ējūāne zocai panasidāe dadjirāra quēābadjidāa jīpa odamārēā ara ādjia crīcha panana quīrāca. Barib_Λr_Λ Ācōrēba māwā obaria idji quīrāca cadjirua neē bia beadamārēā. ¹¹ Jīpa odamārēā quēāb_Λdade dadjirāra b_Λsridadaca āteb_Λr_Λ sopuabadaa. Barib_Λr_Λ tēā badacarea dji ījāpedadaba jīpa obadaa idjaba necai beabadaa.

Ācōrēra ījā pananadua

¹² Maļ carea sē pan_Λmīna bārā j_Λwa norrabari beada, bārā chīrāboro ureurea bea sīda wayacusa b_Λabibada quīrāca biara ījā pananadua. ¹³ O jīpa b_Λdē nībadadua. Māwā dji sē pan_Λra āi wānaēa āteb_Λr_Λ biara ījā panania.‡

¹⁴ Jūmarā ume necai beadadua. Idjaba Ācōrē itea bia beadadua. Ācōrē itea bia beaēba idjira poya ununaēa. ¹⁵ Quīrācuīta beadadua Ācōrēba idji biadēba careba b_Λra ni aba_Λba igararānamārēā. Idjaba quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni aba_Λda ne carra asea quīrāca bearānamārēā. Maļba djabarāa biē crīchabipeda ārībaria. ¹⁶ Quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni aba_Λda auđua nībarānamārēā ni Esau quīrāca

* **12:4** Bārāra beadaē pan_Λa Jesu beapedada quīrāca. Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “Wadibida bārā oara erozoaē b_Λa.” † **12:6** Proverbio 3:11-12. ‡ **12:13** Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “O jīpa b_Λdē nībadadua dji jīrū biē beara āi taġarānamārēā āteb_Λr_Λ ādji jīrūra biadamārēā.”

Ācōrēnebemada crīchadaē bearānamārēā. Esaúra warra iwina bērā dji zezaba erobādebemada waibālara edaida basia. Māwāmīna idji djababa barima aba ne cobidabari idjia edaida badara jūma idji djabaa diasia. § 17 Bārāba cawa panā māwānacarea Esaúra quīrā basida dji zezaba idjira bia jaraida Ācōrēba carebamārēā. Māwāmīna dji zezaba idjira igarasia. Esaúra jīānamīna idjia naārā odara poya bia bālē basia.*

18 Bārā Ācōrēmaa zepedadara israelerā zepedada quīrāca bālēa. Israel-erāra Sinai eyadaa wāsidaa. Mañ eyara ādji dauba unusidaa.† Mañne eyara uruga nūmasia, ewarira pāisoso nūmesia, idjaba nāūrāda minijīchia pua nūmesia. 19 Ādjirāba cachiru jīgura, Ācōrēba jīgua bedebāra sida ūrīsidaa. Mañ ūrīsidade ne wayaaba bedea djuburiasidaa Ācōrēra waa bedearāmārēā. 20 Bio ne wayasidaa Ācōrēba nāwā jarada bērā: “Baridua ēberāda, animarā sida nañ eya caita zeibāra, mōgaraba tabari beadida panā wa chaba drā beadida panā.”‡ 21 Israelerāba unu panāra bio minijīchia bā bērā Moiseba nāwā jarasia: “Māra ne wayaaba ure nūmaa.”§

22 Baribāra bārāra Ācōrēmaa zesidade bajānebema Sioñ eyadaa, bajānebema Jerusaleānaa zesidaa. Mañ purura Ācōrē zocai bādea. Mama bajānebema nezocarāda mil zocārā ābaa bāsrīda dji jare duanā. 23 Bārāra Ācōrē warrarā dji jare duanāmaa zesidaa. Ācōrēmaarā jūmarāda warra iwinaa. Bajānebema bērā ādji trāra mama bā bā. Bārāra jūmarā Cawa Obari Ācōrēmaa zesidaa. Ēberārā jipa bea Ācōrēba bia bādamaa zesidaa. 24 Bārāra Jesumaa zesidaa. Idjideba Ācōrēra ēberārā ume bedea djiwidida bāsia. Bārāra idji oa jīāpodamaa zesidaa. Jesu oa erozoadaba cawabi bāra Abel oa erozoadaba cawabi bā cāyābara biara bā. Jesu oa erozoadaba cawabi bā Ācōrēba cadjiruara sāgarīda. Baribāra Abel oa erozoadaba cawabi bā Ācōrēba cadjiruara cawa obarīda.*

25 Mañ carea quīrācuīta beadadua Ācōrēba jara bāra igarāda amaaba. Idjia Sinai eyade jarada igarapedadara cawa oside ēdrādaē basia. Mañ bērā idjia bajāneba dadjirā sode jara bāda igaradibāra zēdrāda? Ēdrādaēa. 26 Sinai eyade Ācōrē bedeaside de uremiada wāsia. Baribāra nañ ewarīde idjia nāwā jara bā:

Wayacusa mā de uremiara wābiya. Mañne ababe nañ ējūāda urebiēa, ātebāra bajā sida urebiya.†

27 Wayacusa urebiyāda aside Ācōrēba cawabisia ne jūma idjia ocuāda urepeda jōbida. Mañne ababe jōcadra bēya.‡ 28 Dadjirāra Ācōrē puru jōcade panani bērā idjia bia bāda adīda panā. Bio waya panāneba idjia bia bedeadida panā idjia quīrā bā quīrāca. 29 Māwā wayadida panā dadji Ācōrēba idji ijāē beara cawa oi bērā tbbā uruaba jūma bābari quīrāca.

13

Djabarāra sāwā nībadīda panā

§ 12:16 Genesi 25:27-34. * 12:17 Genesi 27:1-41. † 12:18 Eyara ādji dauba unusidaa. Griego bedeadē nāwā bā bā: “Eya dadjia poya tāida bāmaa zesidaa.” ‡ 12:20 Exodo 19:12-13. Wa chaba drā beadida panā. Griego bedeadē ācāra cartade māra neēa. § 12:21 Deuteronomio 9:19. * 12:24 Genesi 4:10-11. † 12:26 Hageo 2:6. ‡ 12:27 Griego bedeadē nāwā bā bā: “Ne jūma idjia ocuāda ureida bāra urepeda jōbiya. Mañne ababe ne jūma urecada bēya.”

¹ Bārāra djabarā bēra abarica dji quĩrĩa beadadua. ² Quĩrĩdoarānadua bārā dede zebadara bia edadida panada. Αααα cawadaēne bajānebema nezocarāda ādji dede bia edasidaa. ³ Preso beara quĩrĩdoarānadua bārā sida ādjirā ume preso pan quĩrĩca. Ēberārāba biē o pananeba bia mĩga beara quĩrĩdoarānadua bārā sida ādjirā ume bia mĩga pan quĩrĩca.

⁴ Jūmarāba ādji quimara waya beadida panaa. Ācōrēba audua obadara, daunemabada sida cawa oi bēra ababe bārā quima ume cānida panaa.

⁵ Paratara awua bearānadua. Ātebαα bādjia erobeaba βαsrida beadadua Ācōrēba nāwā jarada bēra: “Māa βαra ameēa idjaba igaraēa.”*

⁶ Maā carea dadjirāba ne wayaa neē nāwā jaradida panaa:

Mā Boroba māra careba βaa. Maā bēra māra ne wayaē βaa. ¿Ēberāba māda sāwā biē oi?†

⁷ Bārā bororāda quĩrĩnebadadua. Ādjirāba Ācōrē bedeara bārāa jara-diasidaa. Crĩchadadua sāwā ādjira nĩbasidada idjaba maααba cārēda sāwāsida. Ādjia Crito ĩjā panana quĩrĩca bārā bida ĩjā pananadua.

⁸ Jesucritora quĩrā awara bacaa. Nuova bada quĩrĩca idi bida abarica βaa, idjaba ewariza māwā haya. ⁹ Baribαα αααα ne quĩrĩtanoa āi jaradiabadaa. Ādjirāa idu cūrūgabirānadua. Bārāba co pananeba wa codae pananeba Ācōrēba biara ĩjānaēa. Maāba ni abada carebacaa. Ātebαα Ācōrēba idji biadeba careba βaa bārāba biara sodeba ĩjānamārēa.

¹⁰ Dadjirāba Jesuda eropanāa animarā dajji cadjirua carea babue diapedada quĩrĩca. Baribαα Ācōrē dede wadibida ādji cadjirua carea animarā babue diabadarāba Jesura poya edadaēa.‡

¹¹ Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarā oara Ācōrē itea biara βa dejāne eda ĩjāpode wābaria. Baribαα dji animarāa puru ĩjga ededapeda babuebadada. ¹² Ara maā quĩrĩca Jesura puru ĩjga bia mĩgasia idji oaba ēberārāra Ācōrē itea bia βai carea. ¹³ Maā bēra puru ĩjga Jesumaa wāβada quĩrĩca idjira ēpēnida panada. Ēberārāba Jesu biē jarapedada quĩrĩca dadjirā sida biē jarabaddade droadida panaa. ¹⁴ Naā ējūāne dadjirāra puru jōcade panlēa, ātebαα jāā panā bajānebema puru jōcade panani carea. ¹⁵ Maā carea Jesucritodeba dadjirāba ewariza Ācōrēa bia bedeadida panaa. Dajji Ācōrē ĩjā panāana a panāba idjĩa bia bedeadadade animarā babue diabada quĩrĩca o panaa.

¹⁶ Quĩrĩdoarānadua bia odi carea idjaba bārāba eropananeba dji careba panani carea. Jūma maααα Ācōrēba bia unu βaa animarā babue diabada quĩrĩca.

¹⁷ Djabarā, bārā bororāba jara panāra ĩjā oadua. Bārāra waga panā bēra ādji jαwada beadadua. Ādjirāba cawa panā Ācōrēba cawa obααde jūma ādjia opedadara idjĩa ebuada jaradida. Maā bēra ādjia jara panāra ĩjā oadua. Māwā ādjirāba βαsrida, sopua neē jūma odia. Bārāba ĩjā odae pananeba ādjirāda sopuabidibαα, bārāra poya bia carebadaēa.

¹⁸ Dai carea Ācōrēa iwidiadua. Daira ne jūmane jipa nĩba quĩrĩā panāa. Cawa panā cadjiruara odae panada. ¹⁹ Mā djuburia, Ācōrēa iwidiadua wayacusa isabe bārāmaa wābimārēa.

* 13:5 Deuteronomio 31:6. † 13:6 Salmo 118:6. ‡ 13:10 Griego bedeadē maā versiculoda nāwā βa βaa: “Dadjirāba animarā babue diabadada eropanāa. Ācōrē dede ne o panāba maānebemada cocara panāa.”

20-21 Dadjirã Boro Jesucritora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai bai diabari Ñcõrẽba idjira beu baðada ãrẽbabisia. Jesucrito oadeba Ñcõrẽba ãberãrã ume beðea ðasia. Maãra ewariza bayu. Mãa quĩrĩã ðaa Ñcõrẽba ne jũma biada bãrãa o cawabida idjia quĩrĩã ða quĩrãca poya oðamãrẽã. Idjaba quĩrĩã ðaa Jesucritodeba idjia dadjirã soðe ne jũma oida idjia quĩrĩã ða quĩrãca beaðamãrẽã. Dadjirãba ewariza Jesucritoa bia beðeadida panaa. Bia ðaa mãwã baida.

²² Djabarã, mã naã carta zaqueda ðasia bãrãba biara ããnamãrẽã. Maã bãrã mã bãrãa beðea djuburiaya naã beðeara bia eðaðamãrẽã.

²³ Cawaðadua dadjirã djaba Timoteo preso baðara ãðrasida. Idjida isabe mãmaa zeibãrã, bãrã acãðe wãbãrãðe mã idjira eðeya.

²⁴ Djabarã, bãrã bororã, jũma Ñcõrẽ ãberãrãa bida jaraðadua mã quĩrĩã ðada ãdjirãra bia duananida. Djabarã Italia druaðebemarãba quĩrĩã panaa bãrãra bia duananida.

²⁵ Mãa quĩrĩã ðaa Ñcõrẽba idji biaðeba bãrãra jũma careba baida.

SANTIAGO CARTA SANTIAGOBA ƁAƁA

Jesu djaba Santiagoba naɓ cartada ƁASICA ƁAA. Maɓ Santiagoba naãrã Jesura ïjãé Ɓasia (Juaɓ 7:1-9). BaribAƁA idjira Jesu ïjã Ɓearã tãëna dji dromada Ɓesia. Hecho cartade maɓra ebuda ƁAA (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santiagora Jerusaleɓne Ɓabadjia. Poa 62de idjira Jesu ïjã ƁA carea Ɓeasidaa.

Santiagoba naɓ cartara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza Ɓea itea ƁASIA. AƁAƁAmaarã maɓba jara ƁAA djabarã judiorã itea ƁASIDA. Dewararãmaarã jara ƁAA jũma Jesu ïjã Ɓea itea ƁASIDA.

Santiagoba naɓ cartara ƁASIA cawabi carea sãwã naɓ ëjũãne nĩƁadida panAƁA. 1:1-18de ƁA ƁAA AƁCõrë necawaada, jũma droa Ɓai sida iwidida panAƁA. Maɓare AƁCõrë wãrãda ïjã ƁaideƁemada ƁA ƁAA (1:19deba aba 2:26daa). Maɓare ƁA ƁAA dadji quĩrãme quĩrãcuitadideƁemada idjaba naɓ ëjũã awuadië panAƁebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jĩrũare ƁA ƁAA dadjia jũma droa panAƁne djãrã bia odideƁemada (5:7-20).

Dji crĩcha dromada 2:8de ƁA ƁAA: “Bãrãba AƁCõrë leydeƁema dji dromaara ƁADA wãrãda ïjã o panAƁAƁA, bia o panAA. AƁCõrë Bedeade maɓ leyba nãwã jara ƁAA: djãrãra quĩrĩãdua ara ƁADji quĩrĩã ƁA quĩrãca.”

Bia mĩga ƁAde droa ƁaideƁema

¹ Mɓra Santiagoa, AƁCõrë nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesucrito nezocaa. Naɓ cartara ƁAƁAƁAƁA Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza Ɓea itea. Mɓa quĩrĩã ƁAA bãrãra bia pananida.

² Djabarã, bariduadeba bia mĩga panAƁne ƁASRIDA Ɓeadadua. ³ Bãrãba cawa panAA mãwã bia mĩga panAƁne AƁCõrëda ïjã pananibAƁA, biara droa cawadida. ⁴ Maɓ bërã jũma bia droa pananadua. Mãwã ne jũmane biya, jipa Ɓeadia. Ni maãrĩ bida bië Ɓeadaëa.

⁵ BãrãneƁemaba crĩcha cawaada neë ƁAƁAƁA, AƁCõrëa iwidida ƁAA. Maɓne AƁCõrëba diaya. Idjia iwidisidara quëãéne jũmarãa aduba diabarìa. ⁶ BaribAƁA wãrãda ïjã ƁAdeba iwidida ƁAA. Ni maãrĩ bida crĩchaië ƁAA AƁCõrëba diaëda. Mãwã crĩcha ƁARA nãurãba pusa bogozoa ayã edebari quĩrãca ƁAA. ⁷ Mãwã ƁAƁa crĩchaië ƁAA dadjirã Borodeba ne edaida. ⁸ Idjira crĩcha umé ƁA bërã abari crĩchade Ɓacaa.

⁹ Djaba mĩã djuburi ƁARA ƁASRIDA Ɓaida ƁAA AƁCõrë quĩrãpita dji droma bërã. ¹⁰ BaribAƁA parata bara ƁARA ƁASRIDA Ɓaida ƁAA AƁCõrëba idjira mĩã djuburi unu ƁA bërã. Parata bara ƁARA dãrã Ɓaëa nepõnõ dãrã Ɓaca quĩrãca. ¹¹ Amãdau odjadacarea jãwãrããba chiruara põpõnozoabarìa. Maɓbe dji põnõ jurrupeda idji biya quirura jõbarìa. Ara maɓ quĩrãca ne bara ƁARA ewariza parata edai carea ƁAde beuya.

¹² AƁAƁba bia mĩga ƁAde jũma droa ƁAƁAƁA, AƁCõrë quĩrãpita bio bia ƁAA.* Jũma droadacarea AƁCõrëba borobari diabarìa quĩrãca idjira ewariza zocai ƁAYA. AƁCõrëba jũma idji quĩrĩã Ɓearã wãrãneba mãwã zocai ƁAYAda asia.

¹³ Cadjirua oi crĩcha zebAƁAde ni aƁAƁba jaraië ƁAA AƁCõrëba maɓra dia ƁADA. Cadjirua oi crĩchara AƁCõrëmaa zeca bërã idjia ni aƁAƁa maɓra

* 1:12 Bia mĩga ƁAde. Griego bedeade maɓba idjaba jara ƁAA: “Cadjirua oi crĩcha zebAƁAde.”

diacaa. ¹⁴ ãtebarg cadjirua oi crîchara zebaria ara dadjia mãwã o quîrîã ßã bërã. ¹⁵ Cadjirua oi crîchara zepeda mãlda o bebaria. Mãwã o beda bërã beudacarea ãcõrënebemada ewariza jîga ßaya.

¹⁶ Djabarã, ara bãduba cûrûgarãnadua. ¹⁷ ãtaareba dadjirã Zeza ãcõrëba ne jûma bio biya quedeadrg dadjirãa diabarìa. Idjiabarg ne jûma bajãne uruabadara ocuasia. Mãra ewariza abarica uruadacaa. Baribarg ãcõrëra quîrã awara ßacaa idjaba quîrã awara ocaa. ¹⁸ Idjia quîrîãna bërã idji wãrã bedeadeba dadjirãra zocai ßasia. Mãwã néudebema naãrã ewada idjia diada quîrãca dadjirãra jûma idjia odadebemada idji itea biara panãa.

¹⁹ Mã bërã djabarã, jûmarãba quîrãcuita ùrîni carea beadida panãa, quîrãcuita bedeadida panãa, idjaba baridua carea isabe quîrûniẽ panãa. ²⁰ Dadji quîrûbãdade ãcõrëba jipa obi ßara odacaa. ²¹ Mã bërã ne jûma cadjiruara, ne jûma jipaẽ ßã sida igaradadua. Mãbe ãcõrëba idji bedea bãrã sođe ßãdada crîcha biadeba jîãnadua. Ara mãl bedeaba bãrãra ãcõrëba cawa oiðebemada poya êdrã edaya.

²² ãcõrë bedeara jîã o pananadua. Ababe ùrîbadada bearãnadua. Mãwã beadibarg, ara bãduba cûrûga beadìa. ²³ ãcõrë bedea ùrî ßãba jîã oẽbarg, êberãba quîrã acãbadaide idji quîrã acãbarg quîrãca ßãa. ²⁴ Acãbargide idjira sãwã ßãda unubarimîna, ãyã wãsira abeda quîrãdoabaria. ²⁵ Baribarg bariduaba ãcõrë bedeadã ùrîpedã quîrãdoãẽbarg, bio bia ßaya. Mãl bedea jipa ßã dadji êdrã ßãbarida ewariza quîrãcuita crîchapedã jîã o baibarg, idjia o ßãdeba bio bia ßaya.

²⁶ Abããba ãcõrëda jîã ßãda crîcha ßãbarg, baribarg idji quîrãmeda quîrãcuita wagaẽbarg, ara idjiduba cûrûga ßãa. Wãrãda jîãẽ ßãa. ²⁷ Wãrãda jîã ßãba nãwã oida ßãa dadji Zeza ãcõrëba idjia o ßara bia unumãrëã idjaba jipa unumãrëã: jërãmãrãda, pëdra wërãrã sida bia mîga panãne carebaida ßãa, idjaba naã êjûãne bea cadjiruada oiẽ ßãa.

2

Ni abãã ume quîrã awara odiẽ panã

¹ Djabarã, bãrãba dadjirã Boro biya quiru Jesucritoda jîã panã bërã ni abãã ume quîrã awara orãnadua. ² ãibërã ewari abã bãrã ãbaa dji jare panãne êberãba jãwade oro oda jã ßãda, djio nẽbãã jã ßãda eda zeisicada. Mãne idjaba êberã ne neẽ ßãba djio sore jã ßãda eda zeisicada. ³⁻⁴ Bãrãba bio djio nûmãda bia ununapedã idjia nama biara ßãma chûmeduadã adibarg, mãlne dji ne neẽ quîrã jãma ãta nûmeduadã adibarg, wa nama mã jîrû caita egode chûmeduadã adibarg, jara bãrã tãena quîrã awara o panãca? ¿Crîcha biẽ ßãdeba mãwã o panãca?

⁵ Djabarã, jûrînadua! ¿ãcõrëba naã êjûãne ne neẽ quedeara Jesucrito jîãnamãrëã edasiẽca? Mãwã ãdjirãra ne bara panã quîrãca beaa. ãcõrëba ãdjirãra bia pe erobaya idji quîrã bearãa wãrãneba mãwã jaraða bërã. ⁶ Mãwãmîna bãrãba ne neẽ quedeara biẽ obadaa. Parata bara beadrg bia obadaa. Baribarg ¿parata bara beabarg bãrãra biẽ odacaca? ¿ãdjiabarg bãrãra cawa obadamaa õgo ededacaca? ⁷ Bãrãra Jesucritodea. Baribarg ¿ãdjirãba idji trã biya quiruda biẽ jaraðacaca?

⁸ Bãrãba ãcõrë leydebema dji dromaara ßãda wãrãda jîã o panãbarg, bia o panãa. ãcõrë Bedeade mãl leyba nãwã jara ßãa: “Djãrãra quîrîãdua

ara bɔdji quĩrĩã ɔɔ quĩrãca.”* 9 Baribɔrɔɔ bārãba ɔcɔrɔɔda quĩrã awara o panɔɔɔɔ, cadjiruada o panɔɔ. Ǻcōrē leyba jara ɔɔa bārãra maɔ carea bedede panɔɔda. 10 Abaɔɔba Ǻcōrē leydebemada aba ɔɔã oēɔɔɔɔ, jũma ɔɔã oē ɔɔ carea bedede ɔɔa. 11 Naɔ quĩrãca ɔɔa. Ǻcōrēba jarasia “daunemarãdua” idjaba “mĩã bearãdua.” Daunemaēmĩna mĩã beaibɔrɔɔ, Ǻcōrē leyra ɔɔã oē ɔɔa. 12 Quĩrãcuita bedeadadua idjaba jipa odadua, Ǻcōrēba dadji ēdrɔɔ ɔɔbari leydeba cawa oi bēã. 13 Djãrã quĩrã djuburiacara Ǻcōrēba cawa obɔrɔɔde quĩrã djuburiaēã. Maɔne djãrã quĩrã djuburiabadara bia beadia.

Crito wãrãda ɔɔã baba biada obaria

14 Djabarã, abaɔɔba Jesucrito da wãrãda ɔɔã ɔɔada aibɔrɔɔ, baribɔrɔɔ biada oē ɔɔɔɔɔɔ, ɔmaɔba carebaica? ɔmaɔba idjira wãrãda ēdrɔɔica? 15 Naɔ quĩrãca ɔɔa. Djababa wa djabawērãba cacuade jɔi carea idjaba coi carea neē ɔɔasicada. 16 Maɔne aba bārãnebamaba idjia jaraibɔrɔɔ, “mãã quĩrã ɔɔa ɔɔra bia wãida, cacuade jɔi careabemara erobãida, idjaba bia ne co bãida,” baribɔrɔɔ ni cãrē sida diaēɔɔɔɔ, ɔmaɔ jaradaba carebasica? Carebaē basia. 17 Ara maɔ quĩrãca Jesucrito ɔɔã ɔɔada a ɔɔba biada oēɔɔɔɔ, wãrãda ɔɔã ɔɔa. Idjia ɔɔã ɔɔada a ɔɔra ēberã beuda quĩrãca ɔɔa.

18 Abaɔɔba jaraiscada: “Bãã Jesucritora ɔɔã ɔɔada abaria, maɔne mãã biada obaria.” Mãã naɔda jaraya: ɔɔa bia oēne acɔbiɔda Jesucritora wãrãda ɔɔã ɔɔda. Maɔne mãã bia o ɔɔdeba acɔbiya Jesucritora wãrãda ɔɔã ɔɔda. 19 Bãã ɔɔã ɔɔa Ǻcōrēra ababɔrɔɔ ɔɔda. ¡Bio bia ɔɔa! Jairã bida mãwã ɔɔã panɔɔ, baribɔrɔɔ Ǻcōrē wayaaba urebadaa.

20 Bãã crĩcha neē ɔɔa. ɔmãã bãã cawabida ɔɔca Jesucrito ɔɔã ɔɔada a ɔɔba biada oēɔɔɔɔ wãrãda ɔɔã ɔɔda?† 21 ɔDadji judiorã zeza Abrahaɔba oda carea Ǻcōrēba idjira jipa unuē basica? Ǻcōrēba Abrahaɔã idji warra Isara babue diaduada aside Abrahaɔba mãwã ode wãsia.‡ ɔǺcōrēba idjira maɔ carea jipa unuē basica? 22 Bãã cawaida ɔɔa Abrahaɔba wãrãda Ǻcōrēra ɔɔãna bēã mãwã osida. Idjaba mãwã oda bēã unubisia Ǻcōrēra wãrãda ɔɔã ɔɔda. 23 Abrahaɔba odaba cawabi ɔɔa Ǻcōrē Bedede bɔ ɔɔra wãrãda. Nãwã bɔ ɔɔa: “Abrahaɔba Ǻcōrēra ɔɔãsia. Maɔ carea Ǻcōrēba idjira jipa unusia.”§ Idjaba Abrahaɔra Ǻcōrē ume dji baaada abadjidaa.

24 Maɔgɔdeba bārãba cawa panɔɔa Ǻcōrēba dadjira jipa unuē ɔɔda ababe idjida ɔɔã panɔɔana a panɔ bēã, ãtebɔrɔɔ jipa unu ɔɔa idjira ɔɔãnapeda biada o panɔ bēã.

25 Ara maɔ quĩrãca wērã audua Rahãba oda carea Ǻcōrēba idjira jipa unusia. Josueba diabuedarãra idji dede bia edasia idjaba dewara óare jēda wãbisia.* 26 Beudara jaure neē ɔɔa. Ara maɔ quĩrãca Ǻcōrē ɔɔã ɔɔada a ɔɔba biada oēɔɔɔɔ, wãrãda ɔɔã ɔɔa. Idjia ɔɔã ɔɔada a ɔɔra ēberã beuda quĩrãca ɔɔa.

3

Quĩrãcuita bedeadida panɔɔa

* 2:8 Levitico 19:18. † 2:20 Griego bedede ɔcɔrɔɔ cartade maɔ versículoda mãwã bɔ ɔɔa: “ɔmãã bãã cawabida ɔɔca Jesucrito ɔɔã ɔɔada a ɔɔba biada oēɔɔɔɔ, idjia ɔɔã ɔɔada adara ēberã beuda quĩrãca ɔɔda?” ‡ 2:21 Genesi 22:1-18. § 2:23 Genesi 15:6. * 2:25 Josue 2:1-24.

¹ Djabarã, bãrãba cawa panla Ācõrẽba dji jaradiabadada biara cawa oida. Maļ bẽrã zocãrã bãrãnebemaba jlrãdiẽ panla Ācõrẽ bedea jaradiabadada beadi carea. ² Jũma dadjirãba ßarima zocãrã ãi obadaa. Abãba bedea ßãde dewara soda ãrĩcabãrã, ne jũmane jipa ßãa idjaba idji cacuara jũma jipa eroßãa.

³ Dadjirãba cawayo quẽbãra jãbadaa jã obidi carea. Mãwã cawayora dadji wã quĩrã panlamaa edebadaa. ⁴ Idjaba barcodebemada crĩchãadua. Barcora waißãa ßeamĩna, nãũrã dji cãbãyã pua nũmãba edebarimĩna, dji edebãrãba peratãbari maãrĩ quiruba idji wã quĩrã ßãmaa edebaria. ⁵ Ara maļ quĩrãca dadji quĩrãmera maãrĩ quirumĩna jũmawãyã bedebaria. Crĩchãadua sãwã urua maãrĩ quiruba oi waißãada jũma bãbibarida. ⁶ Dadji quĩrãmera tãbã urua quĩrãca ßã bẽrã jũmarãda ãrĩda ßãa. Ne jũma cadjiruada bedebaria. Ara dadji cacuade ßã bẽrã dadjira jũma ãrĩbaria abã beubãdadaa. Idjaba diauruba cadjiruada bedebibaria tãbã jidabibãrã quĩrãca.*

⁷ Quĩrãtanoa animarã ßeada, jãbana ßeada, ãdji jãne wãbada ßeada, pusade ßea sida ãberãrãba jidãdãpedã ãmãmãrããbibadaa. ⁸ Baribãrã dadji quĩrãmera ni abãba poyãdãca. Dadji quĩrãmeba cadjiruada baridua bedebaria. Nẽãrã cadjiruaba bira ßã quĩrãca ßãa. ⁹ Dadji quĩrãmeba dadji Zeza Ācõrẽa bia bedebadaa, idjaba abãri quĩrãmeba ãberãrãda biẽ jarabadaa Ācõrẽba ara idji quĩrãca oãamĩna. ¹⁰ Abãri iteba bedea biada, bedea cadjirua sida bedebaria. Djabarã, mãwã ßãiẽ ßãa. ¹¹ Egorõeba ãtaã bogadrã ßã baidõeba ¿baido cũãda idjaba baido cãyada zebarica? ¹² ¿Higojõ bacuruba olivoda zaubarica? ¿Uvaba higojõda zaubarica? Zaucaa. Ara maļ quĩrãca egorõeba ãtaã bogadrã ßã baidõeba baido cũãda idjaba baido cãyada zecaa.

Wãrã necawaa

¹³ Bãrãra crĩcha cawa ßeada, ne cawa ßeada crĩcha panãbãrã, bia nĩnãneba unubidãdua wãrãda mãwã ßeada. Dji dromada crĩchããdẽne necawaãdeba bia odida panla. ¹⁴ Baribãrã djãrãba eroßã carea wa o ßã carea sobiẽ beãdibãrã, idjaba djãrã cãyãbara biara beadi carea jlrãdibãrã, jararãnadua bãrãra ne cawa ßeada. Mãwã jarãdibãrã, wãrã bedeara igara panla. ¹⁵ Bãrã necawaãdeba mãwã crĩcha panãbãrã, maļ necawaara Ācõrẽneba zecaa, ãtebãrã naļ ãjũãnebema necawaa, ãberã necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶ Djãrãba eroßã carea wa o ßã carea sobiẽ beara, djãrã cãyãbara biara beadi carea jãrã bea sida baridua caicayabadaa idjaba ne jũma cadjiruada obadaa. ¹⁷ Baribãrã Ācõrẽba dia ßã necawaa eroßãba ne jũmane jipa obadaa, jũmarãda ãbaã necãi beãdamãrẽã jãrãbadaa, jũmarã ume bia panabadaa, dewaraba jara ßãra ãrĩni carea panabadaa, djãrãra quĩrã djuburiabadaa idjaba ne jũma biada obadaa. Ni abãã ume quĩrã awara oãaca. Idjia jarãdia ßã quĩrãca wãrãda obaria. ¹⁸ ãberãrã ãbaã necãi beãdamãrẽã jãrãbariba ãdjirãra ãbaã necãi ßãbaria necãi ßãi bedea ubãrã quĩrãca. Mãwã idjia unuya ãberãrãba jipa o panãda ne bia ewãbãrã quĩrãca.

4

Ācõrẽba jara ßãra jũma jã o panãndua

* 3:6 Diauruba. Griego bedeadẽ ßã ßãa: "Tãbã uruaba."

¹ ¿Bārāra cārē cārēã djōbada idjaba ijarabada? Bārāba o quĩrĩã pan_Λ cadjiruara bārā sođe djō b_{ΛΛ} māvā odamārēã. ² Bārāra ne eda quĩrĩãbadamĩna poya edadacaa. Mañ bēra mĩã beabadaa. Djārāneda eda quĩrĩãbadaa. Barib_{ΛΓΛ} poya edadaca bēra ijarabadaa idjaba djōbadaa. Bārāba quĩrĩã pan_{ΛΓ} edadacaa Ācōrēa iwĩdĩdaca bēra. ³ Idjaba bārāba Ācōrēa iwĩdĩbadae edadacaa crĩcha biē b_Λdeba iwĩdĩbada bēra. Bārāba ababe iwĩdĩbadaa edadapeda bādja quĩrĩã pan_Λ quĩrĩãca odi carea. ⁴ Daunemab_Λda quĩrĩãca bārāba Ācōrēra igarasĩdaa nañ ējũãnebemada ēpēni carea. ¿Bārāba wadĩbida adua pan_Λca nañ ējũãnebema quĩrĩã b_Λra Ācōrē ume dji quĩrũda? Wārāda barĩduaba nañ ējũãnebemada quĩrĩã b_Λb_ΛΓ_Λ, Ācōrē ume dji quĩrũa. ⁵ Ācōrēba dadjĩrã sođe b_Λda Jaureba quĩrĩã b_{ΛΛ} ababe Ācōrēd_{ΓΛ} quĩrĩã pananida. ¿Bārāba crĩcha pan_Λca Ācōrē Bedeade ara idji quĩrĩãbe māvā b_Λbĩsida? ⁶ Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēba idji biadeba dadjĩrãra bio careba b_{ΛΛ}. Mañ carea Idji Bedeade nāvā b_Λ b_{ΛΛ}:
Dji dromada crĩcha beara Ācōrēba idu bia wābĩcaa.

Barib_{ΛΓΛ} dji dromada crĩchaē beara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.*

⁷ Mañ carea Ācōrē j_Λwaeda beadadua. Diaurura ĩjārānadua. Māvā idjira bārāmabemada āyā wāya. ⁸ Ācōrē caita zedadua, māvāra idjira bārā caita zeya. Bārā dji cadjĩrua obadarã, j_Λwa s_Λg_Λb_Λda quĩrĩãca waa cadjĩruara orānadua! Bārā dji crĩcha umé eroḃea, j_{crĩcha} cadjĩrua igaradapeda ababe Ācōrēd_{ΓΛ} crĩchaadua! ⁹ Bārāba cadjĩrua opedada carea sopua beadadua, jĩānadua, aujĩānadua. Waa b_Λs_{ri}daba ipĩdarānadua, āteb_{ΛΓΛ} bārāba cadjĩrua opedada carea wārāda sopuadadua. ¹⁰ Crĩcha edaara b_Λdeba dadjĩrã Boro Ācōrē quĩrĩãpita zedadua. Māvā bārāra dji dromarāda b_Λya.

Djārāra biē jararānadua

¹¹ Djabarã, djārāra biē jararānadua. Aba_Λba idji djabada biē jaraib_{ΛΓΛ} wa cadjĩruade b_Λada aib_{ΛΓΛ}, Ācōrē leyda biē jara b_{ΛΛ}, idjaba mañ leyra biē b_Λda crĩcha b_{ΛΛ}.† Aba_Λba Ācōrē leyda biē b_Λda crĩcha b_Λb_ΛΓ_Λ, mañ leyba jara b_Λra ĩjã oē b_{ΛΛ}. Ācōrē leyba jara b_Λ cãyābara idjid_{ΓΛ} djārã cawa obarida besia. ¹² Barib_{ΛΓΛ} mañ leyra Ācōrēb_{ΛΓΛ} diasia. Idjiab_{ΛΓΛ} cawa obaria. Ababe idjiab_{ΛΓΛ} ēberārãra poya ēd_{ΓΛ} edaya idjaba poya biē b_Λya. Mañ bēra ¿b_Λra cai, b_Λ djaba cawa oi carea?

Bārānebemada arĩde crĩchaadua

¹³ j_{m_Λ} beḃeara ũrĩnadua! _Λc_Λr_Λb_Λ nāvā jarabadaa: “Nane wa nu dadjĩra dewara puruḃdaa wānia. Mama poa aba panania. Mañne ne odia parata edadi carea.” ¹⁴ Barib_{ΛΓΛ} bārāba adua pan_Λca nubema ewarĩde cārēda sāvāida. ¿Bārāba cawa pan_Λca nubema ewarĩde zocai beadida? Adua pan_Λ. Bārāra j_Λr_Λr_Λã towaa quĩrĩãca bea. J_Λr_Λr_Λã towaa odjapeda isabe nēbajari quĩrĩãca bārã sida dārã beadaēa. ¹⁵ Mañ bēra biara b_{ΛΛ} bārāba nāvā jaraēdida: “Dadji Boro Ācōrēba quĩrĩãib_{ΛΓΛ}, dadjĩrãra zocai beadia. Mañbe ne ocuadia.” ¹⁶ Barib_{ΛΓΛ} bārāba māvā odacaa. Āteb_{ΛΓΛ} dji dromada crĩcha pan_Λ bēra jarabadaa bādja o quĩrĩã pan_Λra poya odida. Wārāda mañ quĩrĩãca beḃeadĩra biē b_{ΛΛ}. ¹⁷ Barĩduaba biada o cawa b_Λmĩna oēb_{ΛΓΛ}, cadjĩruada o b_{ΛΛ}.

* 4:6 Proverbio 3:34. † 4:11 Ācōrē ley. Ebuda b_Λēa sāl_{ΓΛ} leyda jara b_Λda. _Λc_Λr_Λmaarã Ācōrēba Moisea diaḃa leyda jara b_{ΛΛ}. Dewararāmaarã djārã quĩrĩãida b_Λ leyda jara b_{ΛΛ}. Santiago 2:8.

5

Ācōrēba parata bara bea cawa oidebema

¹ Parata bara bea, iml bedeara ūrīnadua! jīānadua! Dārāéne bārāra biē beadi bēra aujīānadua. ² Jūma bārāba eropanara berawada quīrāca bla. Bārāba cacuađe jlabadara chimiaba ārīna quīrāca bla. ³ Naļ jīrūarebema ewaride bārāba paratara waibla waga panla. Baribara bārā oroda, parata sida menazau bla. Ācōrēba cawa obarađe bārā parata menazau bla cawabiya bārāba biē osidada. Maļ bēra tla uruađe bia mīga beadia. ⁴ Bārā néu ewapedadarāa paratada diadaē panla ādji trajubari. Maļ bēra ādjirāba Ācōrēa iwidi panla cawa omārēa. jūrīnadua! Ādjia iwidi panara dadjirā Boro Ācōrē jūma poya o bla ūrīsia. ⁵ Naļ ējūāne bārāba ne jūmada eropanla idjaba bārāba o quīrā panara obadaa. Māwā bārāra paca boreguea bla quīrāca panla. Baribara paca beabara quīrāca dārāéne Ācōrēba bārāra biē bla. ⁶ Bārāba ēberā jipa beara cawa odapeda beasidaa. Maļne bearānamārēa ādjia ni cārē sida odaē basia.

Jūma droadadua

⁷ Maļ bēra djabarā, jūma droadadua aba dadjirā Boro Jesucrito zebara. Ēberā pea o bla debemada crīchadadua. Idji néu udacarea cueda jābaria tunupeđa bia waragamārēa. Dārā jābaria zaumārēa. ⁸ Ara maļ quīrāca jūma droa pananeba jā pananadua idjaba sođeba ijā pananadua, dadjirā Boro Jesucrito zeira caita bla bēra. ⁹ Djabarā, Jesucritoba bārā cawa orāmārēa djārāra biē jararānadua. Jesucrito dadji cawa obarira dārāéne zeya.*

¹⁰ Djabarā, crīchadadua sāwā Ācōrēneba bedeabadarāba droasidada. Dadjirā Boro Ācōrē trāneba bede panla carea bia mīgapedadara jūma droasidaa. Ara maļ quīrāca bārā beđa jūma droadida panla. ¹¹ Dadjirāba crīchadaa bia mīga panane droa beara bio bia beđa. Bārāba ūrībadaa Joba idji dārā bia mīgadara jūma droasida. Dārā mīgadacarea cawa panla dadjirā Boro Ācōrēba idjira bia lasida. Dadjirā Boro Ācōrēra quīrā djuburiaida bla idjaba quīrāneba carebaya bla.

Ācōrēa iwidiadua

¹² Maļ awara djabarā, ni abala trāneba wārāda odiada arānadua. Bajānebema trāneba, naļ ējūānebema trāneba, ni bariduadeba wārāda odiada arānadua. Odiada adibara, wārāda odadua. Idjaba odačana adibara, wārāda orānadua. Māwā Ācōrēba cawa oča.

¹³ Bārānebemada aba bia mīga labara, Ācōrēa iwidida bla. Aba lasrida labara, trābideba Ācōrēa bia bedeaida bla. ¹⁴ Bārānebemada aba cacua biē labara, djabarā wagabadarāda trāda bla idji carea Ācōrēa iwidiāmārēa.† Ādjirāba iwidiadade dadjirā Boro Jesu trāneba ne-dragaba maļni parađida panla. ¹⁵ Idjaba ijā pananida panla Ācōrēba idjira biabida. Māwā iwidiadibara dadjirā Boroba biabiya. Dji cacua biē bađaba cadjiruada osibara, dadjirā Boroba maļgara quīrādoaya. ¹⁶ Maļ carea bārāba cadjirua opedadara dji jaradadua. Idjaba ābaa Ācōrēa iwidiadua bia duanani carea. Ēberā jipa bla Ācōrēa iwidisira Ācōrē

* 5:9 Jesucrito dadji cawa obarira dārāéne zeya. Griego bedeade nāwā bl bla: “Dadji cawa obarira deđe eda wābadama bla.” † 5:14 Djabarā wagabadarā. Čāpūrā bedeade jara bla “ancianos” o “pastores.”

Λβαδεβα ne waiβλada obaria. ¹⁷ Elíara dadjirã quĩrãca ēberã basía. Idjia sodeba ãcõrẽa iwidisia cue zerãmãrẽã. Maĩbe Israel druade poa ũbea ēsidra cue zeẽ basía. ¹⁸ Mãwãnacarea idjia ãcõrẽa iwidisia cuera zemãrẽã. Ara maĩda cue zesia. † Maĩba néura tunupeða zausia.

¹⁹⁻²⁰ Djabarã, naĩda cawadadua: wãrã bedeadebemada aba ãĩ wãibλγλ, maĩne abλba idjía cadjiruada igarabipeða jẽda zebibλγλ, maĩ ēberãba cadjirua zocãrã o βadara ãcõrẽa quĩrãdoabiya idjaba ewariza ãcõrẽ jĩga baidebemada ēdrλ βλγα. §

† 5:18 1 Reyne capítulo 17–18. § 5:19-20 ãcõrẽ jĩga baidebemada. Griego bedeade βλ βλα “beuidebemada.”

1 PEDRO NABEMA CARTA PEDROBA BΛDA

Pedroba naλ cartada bΛsia. Jesuba idji trλside beda beabari basia (Marco 1:16-18). BaribΛrΛ Jesuba diabuedadebemada Pedrora dji dromaara basia. IdjiabΛrΛ Jerusaleλne Ācōrē de dromane judiorāa Jesucritodebemada ebuda jaradisia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorāémaa bida Jesudebemada jarade wāsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorāba idjira quīrā edaa crude cachi beasidaa.

Poa 64de Roma puruda bá wāsia. Zocārāmaarā dji boro Neroλ abadaba bábisia de djiwidida ocuai carea. BaribΛrΛ nēbΛrade ba amaaba Neroλba jarasia Crito ĩjā beadrΛ bedeadē panΛda. Maλ bērā romanorāba drua beaza djabarāra biē odi carea ēpē panesidaa. Maλ carea Pedroba naλ cartada bΛsia. Romaneba djabarā drua beaza diabuesia bia mīga panΛmīna Critoda ĩjā pananamārēā (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crīcha dromada 2:21ne nāwā bΛ bΛa: “Citora bārā carea bia mīgada bērā Ācōrēba bārāra trλsia bia mīgadāmārēā. Crito bia mīgaside unubisia bārā mīgabΛdade sāvā nībadida panΛda.”

Naλ cartade Pedroba bΛsia Ācōrēba Jesucritodeba dadjirāra edasida idji puruda bāmārēā (1:1-11; 2:1-10). Maλ bērā dadjirāra ne jūmane jipa nībadida panΛa (1:1neba aba 3:7daa, 4:1-11; 5:1-11). Dadji druadebema leyda, dji bororā sida ĩjānida panΛa (2:13-17). BaribΛrΛ ne jūma cāyābara Jesucritoda ĩjānida panΛa (3:13-16).

Pedroba naλ cartade naārā bΛda

¹ Māra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Māa naλ cartara bΛbΛrΛa Ācōrēba edadarā Ponto druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade bida āibemarā quīrāca panabada itea. ² Dadjirā Zeza Ācōrēba bārāra edasia idjia naēnaeda crīcha baada quīrāca. Ācōrē Jaureba bārāra idji itea bΛsia Jesucritoda ĩjānamārēā idjaba idji oadeba Ācōrē quīrāpita cadjirua neē beadamārēā. Māa quīrā bΛa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baida, necai bai sida bārāa dia baida.

Pedroba Ācōrēa bia bedeada

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa bia bedeadida panΛa. Idjia dadjirāra bio quīrā djuburiada bērā Jesucrito beu baada ĩrēbadadeba zocai bai djiwidida diasia. Maλ bērā idji ume bajāne pananida jλā panΛa. ⁴ Ācōrēba zocai bai djiwidida diada bērā idjia dadjirā itea bajāne waga erobΛra jūma edadia. MaλgΛra ārīcaa, jōcaa, idjaba cadjirua neē bΛa. ⁵ Jesucritoda ĩjā panΛ bērā Ācōrēba idji bΛadeba bārāra waga erobaya aba jirūarebema ewaride ēdrΛ edabΛrΛdaa.

⁶ Maλ carea ara nawena ne quīrātanoaneba bārāra bia mīga panΛmīna bio bΛsriēda panΛa. ⁷ Māwā bia mīgadida panΛa maλ droa panΛneba unubidi carea Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. Bārāba ĩjā panΛra oro quīrāca bΛa. Orora jλwλrλāba dorrabaribibadaa idji awa bēmārēā. Ara maλ quīrāca bārā bia mīga panΛ droa panΛneba unubi panΛa Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. MaλgΛra oro cāyābara biara bΛa orora ārībari bērā. Bārāba Jesucritora wārāda ĩjā panΛda unubi panΛ bērā, idji unubΛdade Ācōrēba bārāra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarāda bΛya.

8 Bārāba ununacamīna Jesucritora quīrīā panāa. Nawena ununaē panamīna idjida ijā panāa. Idji carea bio ḅasrida panāa. Jācua ḅasrida panāa bērā maḅ ḅasridara sāwāḅarḅa ḅada poya cawa jaradaēa. 9 Māwā ḅasrida panāa Jesucrito ijā pananeba Ācōrēba ēdra edai bērā.

10 Ācōrēneba bedeabadarāba naēnaeda jarabadjidaa Ācōrēba idji biadeba bārā ēdra edaida. Maḅḅadebema cawadi carea ādjirāba quīrācuīta crīchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. 11 Crito Jaure ādji sode ḅaba bedeabibadjia Crito bia mīgapeda Ācōrēba bia ḅaīdebemada. Bedeapedadacarea cawa quīrīā panasidaa caidebemada Crito Jaureba ādjirāa bedeabisida idjaba sāḅbe jūma maḅḅara māwāida. 12 Baribarḅa Ācōrēba cawabisia ādjia bedeapedadara ādji ewaride māwāēda, ātebarḅa nocoarebema ewaride māwāida jūma dadjirā carebai carea. Ādjia bedeapedadara idira bedea bia Critodebema jaradia panāba dadjirāa ebuda cawabi panāa Ācōrē Jaure bajāneba diabuedadeba. Maḅḅara bajānebema nezocarā bida cawa quīrīā panāa.

Ācōrē itea bia beadadua

13 Maḅ bērā bia odi carea crīcha cawaadeba beadadua. Quīrāipa beadadua. Sēnaē jāā pananadua Jesucrito unubada ewaride Ācōrēba idji biadeba bārāra bia edamārēā. 14 Warra cawarḅa ijā ḅa quīrāca beadadua. Naḅ cacuaba cadjirua o quīrīā ḅara waa orānadua Ācōrē adua ḅeside obadapedada quīrāca. 15 Ācōrēba bārāra trāsia. Idjira ne jūmane jipa ḅaa. Maḅ bērā bādjia obadaza jipa beadadua. 16 Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅaa: “Jipa beadadua māra jipa ḅa bērā.”*

17 Bārāba Ācōrēa bedeabādade bārā Zeza abadaa. Dadjia opedada quīrāca idjia jūmarāda cawa oya. Maḅ bērā wadi naḅ ējūāne āībemarā quīrāca panamisa ewariza idji waya pananeba jipa nībadadua. 18-19 Bārāra naēna siriē ḅea crīchadeba nībadadjidaa bārā droā naēnabemarāba māwā jaradiabadjida bērā. Baribarḅa cawa panāa Ācōrēba bārāra maḅnebemada ēdra edasida. Idjia bārāra nēdoē basia oro ārīda ḅaba wa parata ārīda ḅaba, ātebarḅa Crito oaba nēḅaa nēdosia. Critora dji biara ḅa oveja zaque Ācōrēa babue diada quīrāca basia. 20 Naḅ ējūā oi naēna Ācōrēba Critora edapeda naḅ jirūarebema ewaride diabuesia bārāra bia beadamārēā. 21 Critodeba bārāba Ācōrēra ijā panāa. Ācōrēba idjira beu badada lrēbabipeda dji dromada ḅasia. Maḅ bērā bārāba Ācōrēra wārāda ijā panāa idjaba jāā panāa Ācōrēba jaradara jūma omārēā.

22 Wārā bedeada ijā o panā bērā bārāra cadjirua neē panesidaa. Maḅ bērā djabarāra wārāda quīrīā panāa. Sodeba wārāda bio dji quīrīā beadadua. 23 Naḅ djara beuida ḅadeba bārāra djiwidida todaē basia, ātebarḅa Ācōrē beucadeba djiwidida tosidāa. Ācōrē bedea jōcaba zocai baida diabarāa. Maḅ bedeadeba bārāra djiwidida tosidāa. 24 Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅaa:

Jūmarāda chirua quīrāca beaa. Ādji quīrāwārēāra nepōnō quīrāca ḅaa. Chiruara purrubapeda dji pōnōra jurrubaria. 25 Baribarḅa dadjirā Boro bedeara jōcaa.†

Maḅ bedea jōcara bedea bia Critodebema. Maḅḅara djabarāba bārāa jarasidaa.

* 1:16 Levitico 11:45; 19:2. † 1:25 Isaia 40:6-8.

2

Ācōrēba edada ēberārā

¹ Djārā biē odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. ΛCΛΓΛba ara ādjia jarabada quīrāca odacaa. Maļ ēberārā quīrāca bearānadua. Djārāba erobΛ carea biē crīcharānadua. Djārāra biē jararānadua. ²⁻³ Dadjirā Boroba biadeba bārāra carebabarida cawasidaa. Maļ bērā warra zaque djiwidi todaba ju do quīrīā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrīānadua.* Idji bedeara juba idji awa quiru quīrāca bΛa. Idji bedeada cawa wānibΛΓΛ waridīa aba idjia bārā ēdΓΛ edabΛΓΛdaa.

⁴ Dadjirā Boro Jesucritomaa zedadua. Idjira zocai bΛa, de oi careabema mōgara quīrāca bΛa.† Ēberārāba idjira igarasidaa, baribΛΓΛ Ācōrēba edasia mōgara biya quiru nēbΛa bΛ quīrāca. ⁵ Bārāra idjideba zocai bea bērā de oi careabema mōgara quīrāca beaa. Bārāneba Ācōrēba idji deda obΛΓΛa. Idjaba bārāra sacerdoterā idji itea bΛdaa. Bārāba Jesucritodeba Ācōrē itea ne o panΛne idjīa animarā babue diabada quīrāca o panΛa. Māwā o panΛra idjia bia unu bΛa. ⁶ Ācōrē Bedeade Jesucritodebemada nāwā bΛ bΛa:

Ūrīnadua, Sioļ purude mΛa de oi careabema mōgara dji biara bΛda bΛbΛΓΛa.‡
Maļ mōgara biya quiru nēbΛa bΛda mΛa edasia. Maļ bērā idji ījā bΛba idji quīrīābe ījā bΛēa.§

⁷ Bārā dji Crito ījā beamaarā idjira bio bia bΛa. BaribΛΓΛ idji ījāē beamaarā biē bΛa. Ādjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:
De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bΛda bēsia.*

⁸ Idjaba nāwā bΛ bΛa:

Maļ mōgarade ēberārāra tenedrΛdapeda baedia.†
Ādjirāba Ācōrē bedeara ījānaē panΛ bērā mōgarade tenedrΛbΛda quīrāca panΛa. Ācōrēba ādjirāra bΛsia māwā beadamārēā.

⁹ BaribΛΓΛ bārāra Ācōrēba edadarāa, jūmarā Boro Ācōrē sacerdoterāa, idji itea bΛda ēberārāa, idji purua. Māwā Ācōrēba bio biya odadebemada bārāba bedebadaa. Ācōrēba bārāra pāimanebemada trΛsia idji lnaa bio biya quirude beadamārēā. ¹⁰ Naēna bārāra Ācōrē puruē basīa, baribΛΓΛ idira Ācōrē purua. Naēna Ācōrēba bārāra quīrā djuburiaē basia, baribΛΓΛ idira quīrā djuburia bΛa.

Naļ ējūānebema bororā bedeara ījānadua

¹¹ MΛ djabarā, naļ ējūāne bārāra drua āibemarāa. Maļ bērā mΛa bārāa bedea djuburiaya naļ cacuaba cadjirua o quīrīā bΛda igaradamārēā. MaļΓΛra dadji jaure ume djō bΛa. ¹² Ācōrē adua bea tāēna jipa nībadadua. Ara nawena ādjirāba bārāra cadjirua obadarāana a panΛmīna, bārāba bia o panΛra unu panΛa. Maļbe Ācōrē zebΛΓΛde bārā carea idjia bia bedeadia.

¹³ Dadjirā Boro Jesucrito carea jūma naļ ējūānebema bororā bedeara ījānadua. Naļ druadebema boroba jarabΛΓΛra ījānadua idjira dji dro-maara bΛ bērā. ¹⁴ Idjiarebemarāba jarabΛda sida ījānadua. Dji boroba

* **2:2-3** Ju do quīrīā babari quīrāca Ācōrē bedeara biara cawa quīrīānadua. Griego bedeade bΛ bΛa: “Ācōrē Jaureba dia bΛ jubara do quīrīānadua.” † **2:4** Idjira zocai bΛa, de oi careabema mōgara quīrāca bΛa. Griego bedeade bΛ bΛa: “Idjira zocai bΛ mōgaraa.” ‡ **2:6** Sioļ purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **2:6** Isaía 28:16. * **2:7** Salmo 118:22. † **2:8** Isaía 8:14.

ãdjirãra ðasia cadjirua obadarãda cawa oðamãrẽã idjaba bia obadarãda bia jaradamãrẽã. ¹⁵ Æcõrẽba quĩrĩã ðla bãrãba biada o pananida. Mãwã bãrãba crĩcha neẽ beada chupeabidida adua pananeba bãrãra biẽ jarabada bẽrã.

¹⁶ Critoba bãrãra ãdra ðada bẽrã, mã ãdra ðadade nĩbadadua. Baribãra ãdra ðada bẽrã crĩcharãnadua cadjiruara odida panada. Ætebãra Æcõrẽ nezocarãda beadadua. ¹⁷ Jũmarãda wayadadua. Djabarãra bio quĩrĩãnadua. Æcõrẽra wayadadua. Naã druadebema boro dji droma sida wayadadua.

¹⁸ Nezocarã, bãrã borora waya pananadua. Idji bedeara ãã odadua. Ababe bãrã boro dji quĩrã djuburiabari ume mãwã ðearãnadua, ãtebãra dji cadrã ume bida mãwã beadadua. ¹⁹ Edaude bia o ða carea dadjira bia mĩgabarã. Baribãra Æcõrẽba idu mĩgabi ðada cawapeda jũma droaibãra, Æcõrẽba bia unuya. ²⁰ Bãrãba biẽ o panã carea dji boroba uibãra, bãrãba droadimĩna çcaiba bãrãnebemada bia bedei? Baribãra bia o panã carea mĩga panãne droadibãra, Æcõrẽba bia unuya. ²¹ Critora bãrã carea bia mĩgada bẽrã Æcõrẽba bãrãra trãsia bia mĩgadamãrẽã. Crito bia mĩgaside unubisia bãrã mĩgabãdade sãwã nĩbadida panada. ²² Critoba cadjiruara oca basia idjaba sewa oca basia.† ²³ Æberãrãba idji biẽ jarasidãde ãdjirãra biẽ jaraẽ basia. Idji biẽ osidãde ãdjirãra waragaẽ basia. Ætebãra Æcõrẽba jipa cawa obari bẽrã idji biẽ o panãra Æcõrẽ jãwãde ðãbadjia. ²⁴ Critoba dadjirã cadjiruara idji ãrã crude edesia dadjirãra cadjiruadebemada beudapeda jipa beadamãrẽã. Idji djara cõãdra cuapedadãdeba bãrãra bia panesidã. ²⁵ Bãrãra naẽna oveja adua nĩna quĩrãca nĩbasidã, baribãra idira Critomã jẽda zesidã. Idjia bãrãra waga ða oveja wagabariba idji oveja wagabari quĩrãca.

3

Quima bara ðea sãwã beadidebema

¹⁻² Wẽrã quima bara ðea, bãrã quima bedeara ãã odadua. Mãwã ãcãra Æcõrẽ bedea ããnaẽ panãmĩna bãrãra quĩrãipa beada, Æcõrẽ waya beada ununapeda ããnia. Bãrãba ãdjia ããnamãrẽã jaradãemĩna bia o panã carea ããbidida. ³ Bãrã quĩrãwãrẽãra ababe ãrãbemada ðaie ða; buã biya erupeda ne jũma pẽũ jã ðãdeba ðaie ða, djio oro oda jã ðãdeba ðaie ða, wua biya quiru jã ðãdeba ðaie ða. ⁴ Ætebãra bãrã quĩrãwãrẽãra sodebãra ðaia ða; biya, necai ðãdeba ðaia ða. Mã quĩrãwãrẽãra ãrĩca idjaba Æcõrẽba bia unu ða. ⁵ Ara mã quĩrãca drõã naẽnabema wẽrãrã Æcõrẽ itea beadara quĩrãwãrẽã ðesia. Æcõrẽba jaradãra ãdjirãba sodeba wãrãda ãã panasidã idjaba ãdjia quima bedeara ãã obadjidã. ⁶ Saraba Abrahã ðeãra ãã obadjia idjaba mã boroada abadjia. Ne wayã neẽ bãrãba ne jũma biada o pananibãra, Sara cauda beadã.

⁷ Umaquĩrãrã quima bara ðea, crĩcha biãdeba bãrã quima ume bia beadadua. Bãrã quima waya panãneba ãdjira bia wãgadãdua, wẽrãra umaquĩrã cãyãbara ðãã ðã bẽrã idjaba bãrã ume ãbaa Æcõrẽ biãdeba bajãne zocai beadã bẽrã. Mãwã odaẽbãra, bãrãba iwidibãdãra Æcõrẽba bia ãrĩã.

Bia o panã carea mĩgadidebema

† 2:22 Isaia 53:9.

⁸ Mañ awara djabarā, abari crīchadeba jūma bārāra ābaa bia du-ananadua. Djārā carebai crīchadeba beadadua. Djabarā bērā dji quīrīānadua. Dji quīrā djuburiadadua idjaba djārā cāyābara biara beada crīcharānadua. ⁹ Abaaba bārāda biē osira abari quīrāca orānadua. Biē jarasira abari quīrāca biē jararānadua. Āteb_{ΛΓΛ} iwīdidadua Ācōrēba idjira carebamārēā. Cawa pan_Λ Ācōrēba bārāra edasida māvā beadamārēā. Māvā beadib_{ΛΓΛ}, Ācōrēba bārā sida carebaya. ¹⁰ Ācōrē Bedeade nāvā b_Λ b_Λ:

Bariduada b_Λsrida ba quīrīā b_Λb_ΛΓ_Λ, cadjirua beade amaaba idji quīrāmera wagaida b_ΛΛ.

Dārā bia ba quīrīā b_Λb_ΛΓ_Λ, sewa o amaaba idji itera wagaida b_ΛΛ.

¹¹ Idjia ne jūma cadjiruada igarapeda biada o baida b_ΛΛ.

Djārā ume necai bai carea j_ΛΓ_Λpeda māvā baida b_ΛΛ.

¹² Jūmarā Boro Ācōrēba ēberā jipa beara waga b_ΛΛ. Ādjirāba iwīdidadara bia ūrī b_ΛΛ.

Barib_{ΛΓΛ} cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

¹³ Bārāba biada o pananib_{ΛΓΛ}, ζcaiba bārāda biē oi? ¹⁴ Barib_{ΛΓΛ} bārāba bia o pan_Λ carea bia mīgāib_{ΛΓΛ}, Ācōrē quīrāpita bio bia beaa. Bārā biē obadara wayarānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ¹⁵ Critora bārā Boro bērā sođeba idjidr_Λ wayadadua. Bārāba Critodeba edadi carea j_Λā pan_Λnebemada abaaba iwīdisira aride panuni carea beadadua. Wayaadeba ijaradaē panunadua. ¹⁶ Ara bādūba cawa pananadua cadjiruada oēāē pan_Λda. Māvāra bārā Critodeba bia nīnanebema biē bedeabadara peradia.

¹⁷ Ācōrēba bārāda idu bia mīgabib_{ΛΓΛ}, biara b_ΛΛ bia o pan_Λ carea bia mīgādida biē o pan_Λ carea bia mīgādi cāyābara. ¹⁸ Critora jipa b_Λmīna cadjirua carea b_Λrima aba beusia. Mañba dadjirā dji jipaē beara Ācōrē ume bia b_Λsia. Idjira nañ djarade beusia, barib_{ΛΓΛ} Ācōrē Jauredeba ĩrēbasia.

¹⁹ Idjaba Ācōrē Jauredeba idjira jaure preso beamaa wāsia. Wāpeda jarasia jūma cadjiruara poyasida. ²⁰ Mañgarā jaureba Noé ewaride Ācōrē bedeara ĩjānaē basia. Mañne Noéba jāba dromada o b_Λmisa Ācōrēba jūma droa b_Λdeba j_Λā b_Λsia ādjirāba ĩjānamārēā. Barib_{ΛΓΛ} ēberā zocārāēbe dopapadebemada ēdr_Λsidaa. Jipa jaraib_{ΛΓΛ}, ochobe ēdr_Λsidaa. ²¹ Mañ dopapaba borocuebadadebemada jara b_ΛΛ. Borocueb_Λdaē Jesucrito ĩrēbadadeba dadjirāra ēdr_Λbadaa. Borocueb_ΛΓ_Λba dadji cacua mititiara s_Λg_Λcaa āteb_ΛΓ_Λ māvā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedeade pan_Λēda cawa pan_Λ bērā.† ²² Jesucritora bajānaa wāpeda Ācōrē j_Λwa araare b_ΛΛ. Jūma bajānebema nezocarāra, jūma jairā dji dromarāra, dji b_Λba bea sida idji j_Λwaeda erob_ΛΛ.

4

Crito nībada quīrāca nībadadua

¹ Critora nañ djarade bia mīgada bērā bārā bida abari crīchada erobeadadua. Nañ djarade bia mīga b_Λba cadjiruada igarasia. ² Mañba wađi nañ ējūāne b_Λde nañ cacuaba cadjirua o quīrīā b_Λra o baēa, āteb_ΛΓ_Λ Ācōrēba quīrīā b_Λdr_Λ o baya. ³ Naēna bārāba cadjiruara o beasia Ācōrē

* 3:12 Salmo 34:12-16. † 3:21 Āteb_ΛΓ_Λ māvā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa bedeade pan_Λēda cawa pan_Λ bērā. _Λc_ΛΓ_Λmaarā mañ bedeaba nāvā jara b_ΛΛ: “Borocuebadade dadjirāba Ācōrēa iwīdidadaa dadji cadjiruara quīrādoamārēā.”

adua beaba obada quĩrãca. ¡Besia! ¡Waa mãwã orãnadua! Jũmawãyã auđuada obadjidaa, naĩ cacuaba cadjirua o quĩrã ßada obadjidaa, beu nĩbabadjidaa, ßasrida obadade jũmawãyã cadjiruada obadjidaa, itua do awua beasia, idjaba jawaba oda ãcõrẽda epẽbadjidaa. Maĩra ãcõrẽba quĩrãcaa. ⁴ Idira bãrãba waa ãcõrẽ adua bea ume cadjiruada odaca bãrã ãdjirãba cawa crĩchadacaa. Maĩ carea bãrãnebemada biẽ bedeadadaa. ⁵ Baribãrã ãcõrẽba cawa obãrãde ãdjia opedadara idjia jũma jaradia. Idjia zocai beara, beudarã sida cawa oi carea ßaa. ⁶ Maĩ bãrã bedea bia Critodebemada beudarãa jaradiasidaa ãdji jaurera zocai beadamãrẽã ãcõrẽ zocai ßa quĩrãca.* Mãwãmĩna ãdjirãra naĩ djarade beusidaa ãcõrẽba jũmarãda beudida panãana ada bãrã.

⁷ Ne jũma jõi ewarira caita ßaa. Maĩ bãrã jipa crĩcha beadadua idjaba quĩrãcuíta beadadua. Mãwã ãcõrẽa poya iwidiidia. ⁸ Bio dji quĩrã beadadua. Maĩgara ne jũma cãyãbara biara ßaa. Quĩrã erobãba cadjiruara ßarima zocãrã quĩrãdoabaria. ⁹ Bãdji diguida biẽ crĩchadaẽ dji bia edadadua. ¹⁰ ãcõrẽba idji biadeba dadjirãza djãrã carebadamãrẽã awara awara diasia. ãcõrẽ nezoca biarã bãrã idjia bãdjiza diadadeba djãrãra carebadadua. ¹¹ Abãlba jaradiaibãrã, ãcõrẽ bedeadada jaradia ßa bãrã quĩrãcuíta jaradiaida ßaa. Abãlba djãrãda carebaibãrã, ãcõrẽba dia ßa ßãadeba carebaida ßaa. Ne jũma odadua jũmarãba Jesucritodeba ãcõrẽa bia bedeadamãrẽã. Idjiabãrã ewariza bia bedeadida panãa. Bia ßaa ne jũmada idji jawaedã erobaida. Bio bia ßaa mãwã baida.†

Crito ãjã ßa carea bia mĩgaida ßadebema

¹² Djabarã, bãrã bia mĩga panã carea jũmawãyã crĩcharãnadua. Mãwã panãa Critoda biara ãjãni carea. Maĩ bãrã bia mĩgadiẽ panãda crĩcharãnadua. ¹³ ãtebãrã Crito quĩrãca bia mĩga panã bãrã ßasrida beadadua. Mãwã ãcõrẽba Critora dji dromaara ßada unubibãrãde bãrãra bio ßasridadia. ¹⁴ Bãrãda Crito ãjã panã carea biẽ jaradibãrã, ãcõrẽ quĩrãpita bio bia beaa. ãcõrẽ Jaure quĩrãwãrẽã quirura bãrã ume ßaa. ¹⁵ Bãrãra bia mĩgadimĩna ni abãda mã beada carea, ne drãda carea, djãrã nõbrade eda beada carea, dewara cadjirua oda carea bida mĩgaiẽ ßaa. ¹⁶ Baribãrã abãda Crito ãjã ßa carea bia mĩgaibãrã, peraiẽ ßaa. ãtebãrã Critode bãrã ãcõrẽa bia bedeaida ßaa. ¹⁷ Ewarira jũesia ãcõrẽba idjiderãda cawa omãrẽã. ãcõrẽba dadjirãda naãrã cawa oibãrã, ¿bedea bia ãcõrẽnebema ãjãẽ beara sãwã panani?

¹⁸ Eberã jipa ßada edrãi carea zarea ßabãrã, ¿ãcõrẽ igarapeda cadjirua obarira sãwã edrãi?‡

¹⁹ Maĩ carea ãcõrẽba quĩrã ßa quĩrãca bia mĩga panãba ara ãdjida idji jawade ßadapeda ne biada odida panãa. Dãdji Odara bedea aba ßaa.

5

Pedroba djabarã wagabadarãa jarada

¹ Bãrã wagabadarãa mãa bedea djuburiaya, mã sida djabarã wagabari bãrã. Crito bia mĩgadara mãa unusia. Idjaba ãcõrẽba Crito dji dromaara

* **4:6** Beudarãa. Ñcarãmaarã jara ßaa djabarã zocai beasidade mã bedeara ãrisidada. Dewarãrãmaarã jara ßaa Crito zeĩ naẽnabemarãba ãrisidada. † **4:11** Griego bedeadã ßã ßaa: "Amén." Amén bedeeba edaude jara ßaa "wãrã" idjaba edaude jara ßaa "bia ßaa mãwã baida."

‡ **4:18** Proverbio 11:31.

ɓada unubibɓaɓe mɓ sɩda idji ume ɓaya. Maɓ b̃erã nãwã beɗe djuburi-aya: ² Ācōrēba djabarã b̃arã jɓwade ɓaɗara bio wagadadua. Mãwã orãnadua dewararãba ōgo obi panɓ b̃erã. Āteɓɓaɓa waga quĩrã panɓ b̃erã mãwã oɗadua.* Parata awua panɓneba wagarãnadua, āteɓɓaɓa soɗeɓa waga quĩrã panɓ b̃erã mãwã oɗadua. ³ B̃arãba waga panɓra nezocarã quĩrãca erobearãnadua, āteɓɓaɓa b̃adji nĩɓaɗeɓa unubiɗadua sãwã nĩɓaɗida panɓda. ⁴ Maɓbe Crito dadjirã Wagabari dji Droma zebɓaɓe b̃arãra dji dromarãda ɓaya borobari ārĩcada diabɓaɓa quĩrãca.

⁵ Cũdrarã, drõarãba jarabɓara ĩjã oɗadua. Jũmarãda dji careba beaɗida panɓa djãrã cãyãbara dji dromaara ɓaɗa crĩchadaẽ. Ācōrē Bedeade nãwã ɓɓ ɓa:

Dji dromada crĩcha ɓeara Ācōrēba idu bia wãbicaa.

Baribɓaɓa dji dromada crĩchaẽ ɓeara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.†

⁶ Maɓ b̃erã ne jũma poya o ɓ Ācōrē quĩrãpita dji droma quĩrãca ɓearãnadua. Mãwãɓɓaɓa idjia quĩrã ɓa ewaride b̃arãra dji dromarãda ɓaya.

⁷ B̃arãba jũmawãyã crĩcha panɓra Ācōrēba jũma jaradadua, idjia b̃arãra waga ɓa b̃erã.

⁸ Quĩrãcuɗa beaɗadua idjaba dau ɓaɓa beaɗadua. Diauru b̃arã ume dji quĩrãra imama quĩrãca ɓɓɓa nã caia Ācōrēda poya igarabi cawaya.‡

⁹ Baribɓaɓa diaurura ĩjãrãnadua. Critodrɓ bio ĩjã pananadua, cawa panɓ b̃erã b̃arã djabarã jũma druaza ɓeara aɓari quĩrãca bia mĩga panɓda.

¹⁰ Baribɓaɓa b̃arãra d̃arã mĩgaaɗe. Mãwãnacarea Ācōrēba ne jũmane bia ɓaya. Idjia b̃arãra carebaya biara ĩjãnamãrẽã, jũma droaɗamãrẽã idjaba zarea beaɗamãrẽã. Ācōrēba idji biadeba ne jũmane carebabaria. Idjia b̃arãra Jesucritoɗeɓa trãsia idji ume ewariza bajãne dji dromada beaɗamãrẽã. ¹¹ Bia ɓaɓa ewariza ne jũmada idji jɓwaeɗa erobaida.§ Bia ɓaɓa mãwã baɗa.

Pedroba naɓ cartade ĩrũare ɓaɗa

¹² Djaba Silvanoba naɓ carta zaɓeɗa careba ɓasia. Mãa cawa ɓaɓa idjia ne jũmane jipa obarida. Naɓ cartadeɓa mãa b̃arãra careba quĩrã ɓaɓa biara ĩjãnamãrẽã. Idjaba cawabi quĩrã ɓaɓa wãrãda Ācōrēba idji biadeba careba ɓaɗa. Maɓɓaɓa ĩjã pananadua.

¹³ Djabarã Babilonianebemaba quĩrã panɓa b̃arãra bia pananida.* B̃arã edada quĩrãca ādjirã sɩda Ācōrēba edasia. Mɓ warraca ɓa Marco biɗa quĩrã ɓaɓa b̃arãra bia pananida. ¹⁴ Wãrã quĩrãneɓa dji bia edaɗadua.† Mãa quĩrã ɓaɓa jũma b̃arã, Jesucrito ume ɓeara necai beaɗida.‡

* **5:2** Griego beɗeade ɓaɓaɓa cartade naɓ sɩda ɓɓ ɓa: “Ācōrēba quĩrã ɓa quĩrãca.” † **5:5**

Proverbio 3:34. ‡ **5:8** Caia Ācōrēda poya igarabi cawaya. Griego beɗeade ɓɓ ɓa: “Caida poya cobuei cawaya.” § **5:11** Griego beɗeade ɓaɓaɓa cartade naɓ sɩda ɓɓ ɓa: “Ēberãrãba idjibɓaɓa bia beɗeadiɗa panɓa.”

* **5:13** Babilonianebema. Pedro ewaride djabarãba Roma purura Babilonia abadjidaa. † **5:14** Wãrã quĩrãneɓa dji bia edaɗadua. Griego beɗeade nãwã ɓɓ ɓa: “Quĩrãneɓa isõnadua dji bia edaɗi carea.” ‡ **5:14** Griego beɗeade ɓaɓaɓa cartade naɓ sɩda ɓɓ ɓa: “Bia ɓaɓa mãwã baɗa.”

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA BΛΔA

Pedroba naλ carta sida BΛasia. Maλ bēřā Umébema Pedro abadaa. Poa 66are BΛsica BΛa. BΛdacarea dārāéne romanorāba idjira crude cachi beasidaa.

Pedroba naλ cartara biara BΛasia Crito ĩjā beaba sewa jaradiabadarā carea quĩrācuítadamarēã. Capítulo 2de maλnebemada BΛ BΛa. Capítulo 1ne BΛ BΛa dadjia wārā bedeada cawa panΛ bēřā maλdřΛ ĩjānida panΛda. Capítulo 3de BΛ BΛa dadjia Crito zeira jλānida panΛda.

Dji crĩcha dromada 3:14-15de nāwā BΛ BΛa: “Djabarā, bārāba jūma maλra jλā panΛ bēřā ne jūmane quĩrāipa nĩbadadua Ācōrēba bārā biya, cadjirua neē, idji ume necai panΛda unumārēã. Quĩrānebadadua dadjirā Boroba ēberārā ēdřΛ edai carea jūma droa BΛda.”

Pedroba naλ cartade nārā BΛda

¹ Mλra Simoλ Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia diabuedaa. Mλa naλ cartara BΛBΛřΛa dai quĩrāca Jesucrito ĩjā bearā itea. Dadjirāba ĩjā panΛra bio biya quĩrua. Jesucritora dadjirā Ācōrēa idjaba ĒdřΛ Edabaribia. Idjira jipa BΛ bēřā dadjirāra carebasia ĩjānamārēã. ² Bārāba Ācōrēra, dadjirā Boro Jesu sida cawa panΛ bēřā, mλa quĩrā BΛa ādji biadeba bārāra bio careba pananida idjaba necai bai sida aduba dia pananida.

Ācōrēba trλnarā sāvā beadida panΛ

³⁻⁴ Ācōrēda cawa panΛ bēřā, idji BΛadeba dadjirāa ne jūma diasia idjia quĩrā BΛ quĩrāca nĩbadamārēã idjaba ewariza idji ume zocai beadamārēã. Idjira dji droma bēřā idjaba jipa BΛ bēřā dadjirāra trλpeda ne waiBΛa bio bia BΛda dadjirā itea oyada asia. Māvā o BΛ bēřā naλ ējūānebemarāba cadjirua o quĩrā panΛra bārāba igaradapeda poya idji quĩrāca jipa beadia. ⁵ Maλba bārāba nāwā odida panΛa: Critoda ĩjā panΛ bēřā bio jΛřΛadua jipa nĩbadi carea; jipa nĩnane jΛřΛadua crĩcha cawaada erobeadia carea; ⁶ crĩcha cawaa eropanΛne jΛřΛadua bārā cacuara jipa erobeadia carea; bārā cacua jipa eropanΛne jΛřΛadua jūma droadi carea; jūma droa panΛne jΛřΛadua Ācōrēba quĩrā BΛ quĩrāca beadia carea; ⁷ Ācōrēba quĩrā BΛ quĩrāca panΛne jΛřΛadua djabarā cλāgadi carea; djabarā cλāga panΛne jΛřΛadua jūmarāda quĩrāni carea.

⁸ Bārāba maλda jūma biara o wānibΛřΛ, dadjirā Boro Jesucritoda cawa panΛ bēřā ne bia oēi carea zoquea beadia. ⁹ BaribΛřΛ māvā oē BΛra dau towa BΛ quĩrāca BΛa, dauberrea BΛ quĩrāca BΛa. Idjia quĩrādoasia naēna cadjirua o badara Ācōrēba jūma sΛřΛsida. ¹⁰ Djabarā, Ācōrēba bārāra trλpeda edasia. Wārāda māvā beada unubidi carea zoquea beadadua. Māvā odibΛřΛ baedaēa. ¹¹ Maλbe Ācōrēba bārāra dadjirā Boro Jesucrito purude bio bia edaya. Mama dadjirā ĒdřΛ Edabariba ewariza bia pe erobaya.

¹² Jūma maλřara cawa panΛmĩna idjaba wārā bedeada bārāa jaradiapedadara bio ĩjā panΛmĩna, mλa jūma maλřara bārāa quĩrānebabi baya.

¹³ Mλmaarā jipa BΛa wadi zocai BΛmisa maλra quĩrānebabi baida.

¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba mλa ebuda cawabisia dārāéne mλra beuida.

15 Mañ bẽrã mña jũma oya mñ beudacarea bãrãba jũma małgara ewariza quĩrãnebadamãrẽã.

Jesudebema jarapedadara wãrãa

16 Dadjirã Boro Jesucrito ãbãadebemada, idji waya zeidebema sida daiba bãrãa jaradiasidade ãberãba ara ãdji crĩchadeba jarapedadada jaradiadaẽ basía. Ætebãrã dadjirã Boro Jesu quĩrãwãrẽã dorroddorroadada unupedada bẽrã mãwã jaradiasidaa. 17 Dadjirã Zeza Æcõrẽba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside दौरa aria panasidaa. Mãne Æcõrẽ dji droma bio quĩrãwãrẽã ãbãa nãwã jarasia: “Naãdrã mñ Warraa. Mña idjira bio quĩrã ãbã. Mãra idji carea ãsrida ãbã.”* 18 Daiba mañ bedeara wãrãda bajãnaa ãrĩsidaa Jesu ume Æcõrẽ eyade panasidade.

19 Mañ awara cawa panã Æcõrẽneba bedeabadarãba jarapedadara wãrãda. Mañ bedeara ãbãrã pãĩmane urua ã quĩrãca ã bẽrã bãrãba bio quĩrãcũta ãrĩnida panã. Æbãrã urua ãbãbaria ãba ãnadrãbãrãdaa, ãba ãiapedabema chĩdaa odjabãrãdaa. Ara mañ quĩrãca dadjirã nañ ãjũã cadjiruade panãmisa mañ bedeaba dadjirã soe cawabi ãbã sãwã nĩbadida panãda ãba Crito zebãrãdaa. 20 Naãda bio cawadada: Æcõrẽneba bedeabadarãba Idji Bedeade ãapedadara ara ãdji crĩchadeba ni mããrĩ bida ãbãdaẽ basía. 21 Jũma ãdjia jarapedadara ãberã crĩchadeba zeẽ basía. Ætebãrã Æcõrẽ Jauredeba bedeasidaa.†

2

Sewa jaradiabadarã

1 Israelerã tãena ãcãrãba sewadeba jarabadjidaa Æcõrẽneba bedeabadada. Bãrã tãena bida sewa jaradiabadarãda baraya. Sewadeba ãdjirãba dadji ãrĩbari crĩchada Æcõrẽ bedeã quĩrãca jaradiadia. Dadjirã Boro Jesuba ãdjirã ãdrã ãbãda igaradia. Mañ carea Æcõrẽba isabe cawa oya. 2 Ædjia mãã pera obadara zocãrãba bio ãpẽnia. Ædjirã carea ãberãrãba wãrã bedeã ãpẽbadadebemada biẽ bedeadia. 3 Ædjirãba paratada awua panã bẽrã, bãrã parata edadi carea ara ãdji crĩchadeba sewada jaradiadia. Mañ carea dãrãene Æcõrẽba wãrãda cawa oya. Dãrãbãrã Æcõrẽba ãdjirã cawa oi carea ãbã.

4 Bajãnebema nezocarãba cadjirua osidade Æcõrẽba quĩrã djuburiaẽ basía. Ætebãrã preso ãbãbada uria pãĩsosoã ãbãde ãatacuasia.* Mama carenaba jã beã ãba Æcõrẽba cawa oi ewaridaa. 5 Idjaba drõã naẽnabemarãba Æcõrẽ igarasidade idjia quĩrã djuburiaẽ basía. Ætebãrã dopapada zebisia mañ ãberãrã jũma nãbãrã quininaãmãrẽã. Baribãrã Noẽba dadji jipa nĩbaidebemada jaradiabadjia. Idjida, idji ãberãrã siete panã sida Æcõrẽba ãdrã edasia.† 6 Idjaba Æcõrẽba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jũma babuesia. Æbãda jũma pora babisia. Mãgãdeba idjia cawabisia idji quĩrãnacara sãwãnida. 7 Baribãrã ãberã jipa ã Lo abadara Æcõrẽba Sodoma babueidebemada ãdrã edasia.†

* 1:17 Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35. † 1:21 Versículo 20-21 idjaba nãwã traducida ãbã: “Baribãrã naãda bio cawadada: Æcõrẽneba bedeabadarãba Idji Bedeade ãapedadara ni ãbãbã ara idji crĩchadeba poya cawadaẽa, mãgãra ãberã crĩchadeba zeẽ basi bẽrã. Ætebãrã Æcõrẽ Jauredeba bedeasidaa.”* 2:4 Preso ãbãbada uria pãĩsosoã ãbã. Griego bedeade ãã ãbã “Tãrtaro.”

† 2:5 Genesi capítulo 6-8. ‡ 2:7 Genesi 19:1-29.

Lora sopua ðabadjia mañ purudebemarāba ne jūma cadjirua o panΛ carea. ⁸ Mañ ēberā jipa ÐARA Sodomanebemarā tāēna ðabadjia. Jipa ÐA bērā ādjia cadjirua o panΛ unubΛΓΛde idjaba ūrībΛΓΛde ewariza sopua ðabadjia. ⁹ Mañba ebuda ÐAA jipa o beara dadjirā Boro Ācōrēba bia mīga panΛnebemada ēdΛΓΛ cawa Ðada. Idjaba jipa oē beara sāwā erobaida cawa ÐAA aba idjia cawa oi ewarīdaa. ¹⁰ Nañ cacuaba cadjirua o quīrīā ÐA obadara idjaba Ācōrē ādji Boro bai quīrīānaca sida wetara cawa oya.

Sewa jaradiabadara cadjirua ođi carea peradacaa. Cawaara bea quīrāca panabadaa. Jairā dji droma bea biē jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajānebema nezocarāda ādji cāyābara ΛÐARA beamīna idjaba ne waiÐARA obadamīna, dadjirā Boro Ācōrē quīrāpita jairā dji droma beara biē jaradacaa. ¹² BaribΛΓΛ sewa jaradiabadaba ādjia adua panΛnebemada biē bedeabadaa. Animarā quīrāca crīcha neē beaa. Ababe ādji cacuaba quīrīā ÐADRΛ obadaa. Animarāda tobaria ēberāba jidadapeda beadamārēā. Ara mañ quīrāca sewa jaradiabadara jūma beudia. ¹³ Ācōrēba ādjirāra bio biē ÐAYA ara ādjia opedada quīrāca. Ādjirāra ne co awua beaa idjaba itua awua beaa. MañdΛΓΛ ādji ÐASrīdaa. Diamasi, āsa bīda māwā obadaa. Djabarā ume ābaa ne co panΛne bīda māwā obadaa. Māwā bārā tāēna wua jaigua mititia quīrāca beaa. ¹⁴ Ādjirāra daunemaya beaa. Ne jūma cadjirua o panΛba sēnacaa. Bio ījāé beada cūrūgabadaa. Ne jūmada awuabadaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra biē ÐAYA. ¹⁵ Ācōrē o jipa ÐADA igaradapeda āi wāsīdaa. Beor warra Balaaλba oda quīrāca obadaa. § Balaaλra parata awua Ðada bērā parata carea cadjiruada oida crīchasia. ¹⁶ BaribΛΓΛ cadjirua ode wābΛΓΛde burroba idjira quēāsia. Mañ animarā bedeacada ēberā quīrāca bedeasia. Ācōrēneba bedeabari Balaaλba crīcha neē ÐA quīrāca biē ode wāida crīcha ÐAMīna burroba idu wābiē basía.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neē ÐA quīrāca beaa.* Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edeΛΓΛ quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edeΛΓΛde cue zecaa. Ara mañ quīrāca ādjia jaradia panΛba carebacaa. Ācōrēba uria bio pāīsosoa ÐADA o ÐASIA ādjirā biē ÐAI carea. ¹⁸ Ādjirāba beada biya quirudeba jaradiabadaa. BaribΛΓΛ mañba carebacaa. Ādjirāba jaradiabadaa nañ cacuaba cadjirua o quīrīā ÐARA odida panΛda. Māwā cadjiruadeba ēdΛpedada dārāé beara ādjirāba cūrūgabadaa wayacusa cadjiruada odamārēā. ¹⁹ Jarabadaa ādjida ēpēnibΛΓΛ, nezoca ēdΛ ÐΛpedada quīrāca biara beadida. Māwāmīna cadjiruada poya igaradaca bērā biara beaēa. Mañba ādjirāda cadjirua nezocarāa. Wārāda baridua cadjiruada poya igaradaēbΛΓΛ, dadjirāra mañgΛ nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirā Boro, dadji ĒDΛ Edabarira cawasīda bērā nañ ējūāne ÐA cadjiruadebemada ēdΛSīdaa. BaribΛΓΛ jācarade ÐARÁ panebada quīrāca wayacusa cadjiruada odibΛΓΛ, naārā panana cāyābara biēara panenia. ²¹ Mañ bērā Ācōrē beada cawapedada igaradi cāyābara biara bacasia Ācōrē o jipa ÐAdebemada adua beadida. ²² Ādjirāra ēberāba jarabada quīrāca beaa. Nāwā jarabadaa: “Usaba wedara wayacusa cobaria.”† Idjaba nāwā jarabadaa: “Chinara cuipeada wayacusa egoro ba susuade tabebaria.”

§ 2:15 Numero 22:1-41. * 2:17 Do zaque baido neē ÐA quīrāca beaa. Griego bedeade nāwā ÐA ÐAA: “Baido egoroðeba λtaa bogadrΛ Ðada jōna quīrāca beaa.” † 2:22 Proverbio 26:11.

3

Dadjirã Boroba cawa ode zeidebema

¹ Djabarã, nałba cartara b̄arima umé m̄la b̄arã itea b̄abara. Carta umerãne m̄la w̄arã bedeara quĩrãnebabi b̄la jipa cr̄ichadamãrẽã. ² M̄la quĩrã b̄la Ācõrẽneba bedeabadarãba naẽna jarapedadara b̄arãba quĩrãnebadida. Idjaba quĩrã b̄la Jesucrito dadjirã Boro, dadji Ēdra Ēdabariba jaradada quĩrãnebadida. Małra idjia diabuedarãba b̄arãa jaradiasidaa.

³ Nałda bio cawadada: jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrã b̄lada o beadia. ⁴ Nãwã ipida jaradia: “Crito zei jaradara ¿sãwãsi? Dadji drõã naẽnabemarãra jũma beusidaa. Baribara nał ějũã odadeba jũma ara mãwã b̄la.” ⁵ Mał ěberãrãba ĩã quĩrãnaẽna naẽnaeda Ācõrẽ bedeabara bajãda osida, ějũãda pusade odjabisida, idjaba baidodeba mãwã osida.* ⁶ Ara mał baidoba jũma nał ějũãne naẽna beadara ũpeda nãbara quinibisia. ⁷ Ara mał quĩrãca Ācõrẽ bedeabara nał ějũãda, bajã sida waga erobla idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Mał ewaride idji quĩrãnacara cawa opeda jũma biẽ b̄laya.

⁸ Baribara djabarã, nałda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boromaarã ewari abara mil poa quĩrãca b̄la idjaba mil poara ewari aba quĩrãca b̄la. ⁹ Dadjirã Boro zeyada adara dãrãbara bẽrã łcãrãba cr̄icha panla zeẽda. Baribara mãwãẽa. Ātebara b̄arã carea jũma droa b̄la bẽrã dãrãbara. Idjia quĩrãẽ b̄la ni abada aduaidã. Quĩrã b̄la jũmarãba cadjiruada igaradapeda idjimaa zedida. ¹⁰ Dadjirã Boroba cawa oi ewarira cawaẽne zeya ne dr̄abari zebari quĩrãca.† Mał ewaride minijichia jururuapeda bajãra nẽbaya. Ne jũma dadjia bajãne unubadara bá wãya. Idjaba nał ějũãra, ne jũma nał ějũãne bea sida bá wãya.‡

¹¹ Ne jũmada jõi bẽrã b̄arãra Ācõrẽba quĩrã b̄la quĩrãca jipa, cadjirua neẽ nĩbadida panla. ¹² Ācõrẽba cawa oi ewarira jãã pananida panla. Małmisa Ācõrẽba quĩrã b̄lara o pananadua mał ewarira isabeara zemãrẽã.§ Mał ewaride Ācõrẽba bajãra babueya. Małne ne jũma dadjia bajãne unubadara, nał ějũãne unubada sida jãwãrãba dorrabariya. ¹³ Baribara Ācõrẽba bajã djiwidida, ějũã djiwidida sida oyada asia. Małda dadjirãba jãã panla. Mama jũmarãba jipa o beadia.

¹⁴ Djabarã, b̄arãba jũma małra jãã panla bẽrã ne jũmane quĩrãipa nĩbadada Ācõrẽba b̄arã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panlada unumãrẽã. ¹⁵ Quĩrãnebadada dadjirã Boroba ěberãrã Ēdra edai carea jũma droa b̄lada. Dadji djaba Paulo bida abarida cartade b̄arãa b̄la diabuesia Ācõrẽba idjia diada necawaadeba. ¹⁶ Cartaza małgãdebemada b̄lasia. Łcãrã cr̄icha idjia b̄ladara cawadi carea zarea b̄la. Wãrã bedeã cawadacaba, bio ĩãẽ beaba idjia b̄ladara ã jaradiabadaa jũma Ācõrẽ Bedeã ã jaradiabada quĩrãca. Mał carea Ācõrẽba ãdjirãra biẽ b̄laya.

* 3:5 Baidodeba mãwã osida. Griego bedeade małra ebuda b̄laẽa. † 3:10 Zebari quĩrãca.

Griego bedeade łcãrã cartade “diamasi zebari quĩrãca” b̄la b̄la. ‡ 3:10 Ne jũma nał ějũãne b̄la sida bá wãya. Griego bedeade małra ebuda b̄laẽa. Łcãrãmaarã nãwã jara b̄la: “Idjaba Ācõrẽba cawa obara ne jũma ěberãrãba nał ějũãne opedadara unubiya.” § 3:12 Ācõrẽba quĩrã b̄lara o pananadua mał ewarira isabeara zemãrẽã. Mał bedeãra idjaba nãwã traducida b̄la: “Mał ewarira isabe zeida quĩrãnida panla.”

¹⁷ Djabarã, bãrãba maãda cawa pan Δ bãrã quiãrãcuíta beaðadua ëberã cadjiruarãba ãi jaradia pan Δ neba cõrõgarãnamãrẽã. Mãwã bãrãba bio ijã pan Δ ra igaradaãa. ¹⁸ Jesucrito dadjirã Boro, dadjì Êdr Δ Edabarira biara cawa wãnadua. Idji biadeba waridadua. Idi idjaba ewariza idjía bia beðeadida pan Δ a. Bia b Δ a mãwã baida.

1 JUAΛ NABEMA CARTA JUAΛBA ΒΛΔΑ

Jesu ume nībada Juaλba naλ cartada βλsia. BaribλΓΛ cartade jaraē βλa idjia βλδada. Poa 90are βλsica βλa.

Naλ cartara jūma djabarā itea βλsia sewada ījārānamārēā. Juaλ drōā baside λcλΓλba dewara crīcha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidaa Jesu naλ ējūāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewararāba jarabadjidaa Jesura ēberā basida baribλΓΛ borocueside Critoda idji ume ābaa besida. Idjaba dewararāba jarabadjidaa naλ djarara abeda cadjirua βλda. Maλ bērā jaradiabadjidaa necawaada edadida panλda naλ djaradebemada ēdΓλdi carea. BaribλΓΛ maλ necawaa edapedadaba jarabadjidaa naλ djaraba cadjirua oida bia βλda.

Maλ carea Juaλba naλ cartara βλsia. Dji crīcha dromada naλΓλa: Ācōrē Warrara ζcai? Idjaba Ācōrē warrarāra ζcairā? Juaλba naārā βλsia dadjirāra Ācōrē λnaane nībabadaēbemada (1:1ne aba 2:17daa). Maλare βλsia diauru warrarāra sāwā beada idjaba Ācōrē warrarāra sāwā beada (2:18deba aba 3:11daa). Maλare βλsia wārā quīrīā Ācōrēneba ze βλdebemada (3:12deba aba 4:21naa). Jīrūare βλsia Jesu ījā panλneba naλ ējūānebema cadjiruara poyadida (5:1-21).

Dji Zocai Bai Diabari Bedea

¹ Naārēda basia Zocai Bai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida βλa. Idjia jaradia βλda daiba ūrīsidaa. Idjira dai dauba unusidaa idjaba jλwaba tāsidaa. Idjia o βλra quīrācuita acλsidaa. Idjidebemada mλa naλ cartade βλbλΓλa. ² Maλ zocai bai diabarira Ācōrēba naλ ējūāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panλa. Daiba bārāa jara panλa maλ zocai bai diabarira ewariza bābarida. Naārēda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne bābadjia. Idji bajāne βadada Ācōrēba daia naλ ējūāne unubisia. ³ Daiba unupedadada, ūrīpedada sida bārāa jara panλa bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārēā. ⁴ Jūma maλΓλa mλa βλbλΓλa dadjirāra bio βλsridaēdi carea.*

Ācōrēra cadjirua neē βλa

⁵ Daiba Jesucritodeba ūrīpedada bārāa jara panλra naλΓλa: Ācōrēra λnaa quīrāca βλa ne jūmane jīpa βλ bērā. Maλba idjima pāimara ni maārī bida neēa. ⁶ Dadjirāda idji ume ābaa bia panλana a panλbλΓλ, baribλΓΛ pāimane nīnabλΓΛ, sewa o panλa. Wārā bedeara ēpēnaē panλa. ⁷ BaribλΓΛ idji λnaane βλ quīrāca dadjirāda λnaane nībāēibλΓΛ, dadjirā djabarā ume ābaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoadaba dadjirā cadjiruara jūma sagλbaria.

⁸ Dadjirāda cadjirua neē panλana a panλbλΓΛ, ara dadjiduba cūrūga panλa idjaba wārā bedeara adua panλa. ⁹ BaribλΓΛ Ācōrēra bedea aba βλ bērā idjaba jīpa obari bērā, dadjirāba cadjirua opedadada idjia jaraēibλΓΛ, maλ cadjiruara idjia quīrādoaya. Abeda jūma dadjirāba biē

* 1:4 Dadjirāra. Griego bedeadē λcλΓλ cartade “bārāra” βλ βλa.

opedadara saɣaya. ¹⁰ Baribɔɣɔɔ dadjirāba cadjiruada odacaada adibɔɣɔɔ, Ācōrēra sewaida ɓɔɔda a panɔɔ idjaba idji bedeara ijānaē panɔɔ.†

2

Dadjirā carea Ācōrēra bedea djuburiabari

¹ Djabarā, bārāra mɔ warrarā quīrāca ɓeaa. Mɔa naɣɣara ɓɔɓɔɣɔɔ bārāba cadjiruara orānamārēā. Baribɔɣɔɔ abaɓba cadjiruada oibɔɣɔɔ, aba eropanɔɔ dadji Zeza Ācōrēra dadjirā carea bedea djuburiabarida. Maɔ bedea djuburiabarira Jesucrito. Idjira ne jūmane jipa ɓɔɔ. ² Idjira beusia Ācōrēba dadjirā cadjiruada quīrādoamārēā. Ababe dadjirā cadjirua carea beuē basia, āteɓɔɣɔɔ beusia jūma naɔ ējūāne duanɔɔ cadjirua carea bida.

³ Ācōrēba obi ɓɔɔda dadjirāba ijā o panɔɓɔɣɔɔ, ebuɔa ɓɔɔ idjira wārāda cawa panɔɔ. ⁴ Baribɔɣɔɔ abaɓba jaraibɔɣɔɔ: “Mɔa idjira cawa ɓɔɔ,” maɔne idjia obi ɓɔɔda ijā oē ɓɔɓɔɣɔɔ, maɔ ēberāra sewaida ɓɔɔ. Idjia wārā bedeara adua ɓɔɔ. ⁵⁻⁶ Baribɔɣɔɔ Ācōrē bedea ijā o ɓɔɓba Ācōrēra wārāda quīrā ɓɔɔ. Ācōrē ume ābaa ɓɔɔda a ɓɔɔra nībaida ɓɔɔ Jesucrito nībada quīrāca. Dadjirāda māwā nībadibɔɣɔɔ, cawa panɔɔ wārāda idji ume ābaa panɔɔ.

Ācōrēba obi ɓɔɔ djiwidi

⁷ Djabarā, mɔa bārāra ɓɔɔ ɓɔɔ Ācōrēba obi ɓɔɔ bedea djiwidida, āteɓɔɣɔɔ ɓɔɔ ɓɔɔ idjia naēna obi jaradada.* Maɔ obi jaradara bārāba Crito ijāpedadadeba ɔta cawa panɔɔ. Wārāda bārāba ūrpedadara Ācōrēba naēna obi jarada basia. ⁸ Māwāmīna mɔa ɓɔɓɔɣɔɔ Ācōrēba obi ɓɔɔ bedea djiwidi quīrāca ɓɔɔ. Maɔ bedeara djiwidi quīrāca ɓɔɔ Critoba ijā oda bēra idjaba bārā bida wārāda ijā o panɔ bēra. Djiwidi quīrāca ɓɔɔ pāima jāradrɔɓɔɣɔɔ quīrāca bārāba cadjiruara igara wāɓɔda bēra. Idjaba djiwidi quīrāca ɓɔɔ wārā ɔnaa odjabɔɣɔɔ quīrāca bārāba quīrāneba jipa o wāɓɔda bēra.

⁹ Bariduaba ɔnaane ɓɔɔda aibɔɣɔɔ, baribɔɣɔɔ idji djabada quīrāma ɓaibɔɣɔɔ, wadibida pāimane ɓɔɔ. ¹⁰ Idji djaba quīrā ɓɔɔra ɔnaane ɓɔɔ. Idji sode neča cārēba cadjiruade ɓaebida. ¹¹ Baribɔɣɔɔ idji djaba quīrāma ɓɔɔra pāimane ɓɔɔ. Pāimane nī bēra adua ɓɔɔ sāmaa wāda, pāimaba idjira dauberrea eroɓɔ bēra.

¹² Warrarā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ Ācōrēba Critodeba bārā cadjiruara quīrādoada bēra.

¹³ Drōārā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ naārēda ɓadada wadibida ɓɔɔda cawa panɔ bēra.

Cūdrarā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ diaurura poyapedada bēra.

Warrarā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ dadji Zeza Ācōrēra cawasida bēra.

¹⁴ Drōārā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ naārēda ɓadada wadibida ɓɔɔda cawasida bēra.

Cūdrarā, mɔa naɔ cartara bārāra ɓɔɓɔɣɔɔ bio ijā panɔ bēra, Ācōrē bedeara bārā sode ɓɔ bēra, idjaba diaurura poyapedada bēra.

¹⁵ Naɔ ējūānebema crīchara, ne jūma cadjirua naɔ ējūāne ɓɔ sida quīrānāduada. Naɔ ējūānebema cadjirua quīrā ɓɔɓba dadji Zeza Ācōrēra quīrāē ɓɔɔ. ¹⁶ Naɔ ējūānebema cadjiruara naɣɣa: naɔ cacuaba awua ɓɔ

† **1:10** Ācōrēba jarasia jūmarāda cadjirua obadada. Romano 3:23. Maɔ carea cadjirua neē ɓɔɔda a ɓɔɓba Ācōrēra sewaida ɓɔɔda a ɓɔɔ. * **2:7** Juaɔ 13:34-35.

cadjirua o ɓaida, dadji dauba unu ɓΛ awua ɓaida, idjaba dadjia eroɓΛ carea wa o ɓΛ carea ara dadjida dji biara ɓada crīcha ɓai sida. Jūma maλgara dadjirā Zeza Ācōrēneba zeē ɓΛa, āteɓaɾa naλ ējūā cadjiruadeba ze ɓΛa. ¹⁷ Naλ ējūā cadjiruara idjaba jūma cadjirua ēberārāba o awua panΛ sida jōya. Baribara Ācōrēba jara ɓΛ ijā o ɓara ewariza idji ume zocai ɓaya.

Crito ume dji quīrū

¹⁸ Djabarā mλ warrarāca ɓea, naλ ewarira jōbodoa. Bārāba ūrīsidaa Crito ume dji quīrūda zeida.† Crito ume dji quīrūrā idira baraa. Maλ bērā dadjirāba cawa panΛa naλ ewarira jōbodoa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā ume pananada ēdrāsidaa, baribara wārāda dadjirānebemaē basia. Ādjirāda wārāda dadjirānebema baɗabara, dadjirā ume ābaa wadi panacasidaa. Baribara maλgara māwāsia ebuda ɓamārēā jūmarāda dadjirānebemaēda.

²⁰ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diaɗada eropanΛa. Idjideba jūma bārāba wārā beɗeara cawa panΛa. ²¹ Mλa naλ cartara ɓΛē ɓΛa bārāba wārā beɗeada adua panΛ bērā āteɓara ɓaɓara cawa panΛ bērā. Idjaba bārāba cawa panΛa sewara wārāneba zecada. ²² ¿Caida sewaida ɓΛ? Jesura Ācōrēba diai jaraɗa ēdra edabariēana a ɓada sewaida ɓΛ.‡ Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara ɓΛa. ²³ Ācōrē Warra igara ɓaba dadji Zeza Ācōrēra neē ɓΛa. Jesura Ācōrē Warraada a ɓaba dadji Zeza Ācōrē sida eroɓΛa. ²⁴ Maλ bērā bārāba ijāpeɗadeba λtaa Critoɗebema ūrī panara bārā soɗe bio waga eroɗeada. Maλda bio waga panΛara, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume bida ābaa panΛa. ²⁵ Māwā ābaa panΛara, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

²⁶ Mλa maλra ɓasia λcara bārāra cūrūga quīrīa panΛ bērā. ²⁷ Baribara bārāba Ācōrē Jaure Critoba diaɗara eropanΛa. Maλ bērā jaradiē panΛa dewararāba bārāa jaradiamārēā. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia ɓΛa. Idjia jaradia ɓara sewaēa, āteɓara wārā araa. Maλ carea Crito ume ābaa beɗadua Ācōrē Jaureba bārāa jaradiada quīrāca.

²⁸ Djabarā mλ warrarāca ɓea, Crito ume ābaa beɗadua. Māwā idji zebaraɗe dadjirāra ne wayaa neē, quīrā pera neē idji quīrāpita beɗaɗi. ²⁹ Bārāba cawa panΛa Jesucritora jipa ɓada. Idjaba cawa panΛa jūma jipa o ɓeara Ācōrē warrarāda.

3

Ācōrē warrarā

¹ Crīchaɗadua sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīa ɓada. Jācua quīrīa ɓΛ bērā dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. Naλ ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panΛa, Ācōrēra adua panΛ bērā. ² Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba wadibida cawabiē ɓΛa dadjirāra sāwā beɗaɗi. Baribara dadjirāba cawa panΛa Crito zebaraɗe idji quīrāca beɗaɗi, maλ ewarīde idjira sāwāɓara ɓada ununi bērā. ³ Crito quīrāca bai carea jā ɓara cadjirua neē babaria Crito cadjirua neē ɓΛ quīrāca.

† 2:18 Crito ume dji quīrū. Griego beɗeade “Anticrito” ɓΛ ɓΛa. ‡ 2:22 Ācōrēba diai jaraɗa ēdra edabari. Griego beɗeade “Crito” ɓΛ ɓΛa.

⁴ Cadjirua o ɓɓa Ācōrē beɗeara ijā ocaa. Idjia maɓ beɗeara abeɗa igara ɓaa. ⁵ Baribaɓ bārāba cawa panɓa Jesucritora naɓ ɛjūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā ɓai carea. Ni maārī biɗa idjira cadjirua neē ɓaa. ⁶ Idji ume ābaa ɓaba cadjiruara ocaa. Baribaɓ cadjirua o ɓaba Jesucritora adua ɓaa idjaba sāwāɓaɓ ɓada cawacaa.

⁷ Djabarā mɓ warrarāca bea, ni abaɓa idu cūrūgabirānada. Jipa o ɓara Ācōrē quīrāpita jipa ɓa Crito jipa ɓa quīrāca. ⁸ Baribaɓ cadjirua o ɓara diauruɗeɗa, diaurura naārāɗeɗa cadjirua obari bērā. Ācōrē Warrara naɓ ɛjūānaa zesida diauruba o ɓa poyai carea.

⁹ Ācōrēneba toɗaba cadjiruara o ɓacaa, idji Zeza Ācōrēba obari quīrāca o ɓa bērā. Ācōrēneba toɗa bērā cadjiruara o ɓaɗa. ¹⁰ Naɓgɗeɗa dadjirāba cawa panɓa cairāda Ācōrē warrarāda idjaba cairāda diauru warrarāda. Jipa oē ɓara Ācōrē warraɗa. Idjaba idji djaba quīrāɗe ɓara Ācōrē warraɗa.

Dji quīrā beaɗida panɓa

¹¹ Bārāba ijāpedadadeɗa ɓtaɓ ūrī panɓ beɗeara naɓgɗa: dadjirāra dji quīrā beaɗida panɓa. ¹² Caiɓ quīrāca beaɗiɗe panɓa.* Idjira diauruɗe basia. Maɓ bērā idji djabara beasia. ¿Cārē cārēɗa idji djabara beasi? Beasia idji djababa o ɓadara Ācōrē quīrāpita bia ɓada bērā baribaɓ idjia odara biē ɓada bērā.

¹³ Djabarā, naɓ ɛjūāneɓemaɗa bārāda quīrāmanibaɓ, jūmawāyā crīcharānada. ¹⁴ Dadjirāba djabarāra quīrā panɓ bērā cawa panɓa dadjirāra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quīrāɗe ɓara waɗibida beu ɓaa. ¹⁵ Idji djaba quīrāma ɓara Ācōrē quīrāpita mīa beabaria. Bārāba cawa panɓa mīa beabarira ewariza Ācōrē ume zocai ɓaɗeɗa. ¹⁶ Wārā quīrāra sāwāɓaɓ ɓada dadjirāba cawa panɓa naɓgɗeɗa: Jesucritora dadjirā carea beusia. Ara maɓ quīrāca dadjirā sida quīrāneba djabarā carea beuɗi carea beaɗida panɓa. ¹⁷ Naɓ ɛjūāne ne bara ɓa djababa ne neē ɓa djabada unu ɓada carebaɗeɗa, ¿Ācōrē quīrāra idji soɗe erobaca? Neē ɓaa. ¹⁸ Djabarā mɓ warrarāca bea, dadjirā quīrāra ababe beɗeɗeɗa baiē ɓaa, aɗeɗaɗa dadjia o panɓneba wārāda quīrā bara panɓa unubiɗida panɓa.

¹⁹⁻²⁰ Maɓneba cawa panɓa dadjirāra wārāda Ācōrēneda. Idjaba ara dadjirāda soɗe dji biaɗeɗa crīchaɗibaɓ, Ācōrē quīrāpita poya necai panania. Ācōrēba dadjirāneɓemaɗa biara cawa ɓaa dadjirā soɗe crīcha panɓ cāyābara. Idjia abeɗa jūma cawa ɓaa. ²¹ Djabarā, dadjirā soɗe cawa panɓa cadjiruade panɗeɗa, ne wayaa neē Ācōrēa poya iwidiɗa. ²² Maɓne dadjirāba Ācōrēa iwidiɗaɗa idjia diaya, idjia obi ɓada idjaba bia unu ɓada ijā o panɓ bērā. ²³ Idjia obi ɓara naɓgɗa: idji Warra Jesucritora ijānida idjaba dji quīrā beaɗida idjia dadjirāra jaraɗa quīrāca. ²⁴ Ācōrēba obi ɓa beɗeɗa ijā o ɓara Ācōrē ume ɓaa, idjaba Ācōrēra idji ume ɓaa. Dadjirāba cawa panɓa Ācōrēra dadjirā ume ɓada, idji jaureɗa dadjirā diaɗa bērā.

4

Sewa jaradia bea sāwā cawadi

* 3:12 Genesis 4:1-15.

¹ Djabarã, Ācōrē Jauredēba bedēa panłana abadara jūma ĩjārānadua, ātebłłŁ quĩrācuíta acłđadua ādjia wārāda Ācōrē Jauredēba wa dewaradēba bedēa panł cawaya. Māwā odadua zocārāba nał ějūāne sewadēba ādjia Ācōrē Jauredēba bedēa panłana abada bērã. ² NāwābłłŁ bārāba cawadía caida Ācōrē Jauredēba bedēa błda: abalłba Jesucritora nał djaradē wārāda zesiada aibłłŁ, Ācōrē Jauredēba bedēa błŁ. ³ BaribłłŁ abalłba Jesucritora nał djaradē zeē basiada aibłłŁ, Ācōrē Jauredēba bedēa błŁ. Crito ume dji quĩrūneba bedēa błŁ.* Bārāba ũrĩsidaa Crito ume dji quĩrūra zeida błda. Wārāda idjira ara nawena nał ějūāne błŁ.

⁴ Djabarã mł warrarāca bea, bārāra Ācōrēnea. Bārāba mał sewaida beaa idu cūrūgabidaē basía bārã sode błra nał ějūāne bea sode bł cāyābara łbłara bł bērã. ⁵ Mał sewaida beara nał ějūā cadjiruadēbema. Mał bērã ādjirāba nał ějūānebema crĩchada jaradiabadaa idjaba ādjia jaradía panłra nał ějūāne Ācōrē adua beaba ĩjābadaa. ⁶ BaribłłŁ dadjirāra Ācōrēnea. Ācōrē cawa błba dadjia jaradía panłra ĩjābaria. BaribłłŁ Ācōrē adua błba dadjia jaradía panłra ĩjācaa. Małneba dadjirāba cawa panł caiba Ācōrē Jauredēba wārã bedēara jaradía błda idjaba caiba dewara jauredēba sewara jaradía błda.

Ācōrēba ěberārã quĩrĩ błdebema

⁷ Djabarã, dadjirāra dji quĩrĩ beadida panłŁ, wārã quĩrĩāra Ācōrēneba ze bł bērã. Jūma dji quĩrĩā erobēara Ācōrē warrarāa idjaba Ācōrēra cawa panłŁ. ⁸ Ācōrēra ne jūmane quĩrĩā bara bł bērã quĩrĩā neē błba Ācōrēra adua błŁ. ⁹ Ācōrēba dadjirāra quĩrĩā błda unubisia idji Warra aba błda nał ějūānaa diabueside idjideba ewariza zocai beadamārēã. ¹⁰ Wārã quĩrĩāra nāwābłłŁ błŁ: quĩrĩāneba Ācōrēba idji Warrara diabuesia beumārēã dadjirā cadjirua poya quĩrādoai carea. Ācōrēba māwā oē basía dadjirāba idjira quĩrĩā panana bērã, ātebłłŁ māwā osia idjia dadjirāra quĩrĩāna bērã.

¹¹ Djabarã, Ācōrēba dadjirāra māwā quĩrĩāna bērã dadjirā sida dji quĩrĩā beadida panłŁ. ¹² Ni abalłba Ācōrēra ununacaa. BaribłłŁ dadjirāda dji quĩrĩā panłbłłŁ, Ācōrēra dadjirā ume błŁ idjaba idji quĩrĩāneba dadjirāba wārāda jūmarāda quĩrĩā panłŁ. ¹³ Ācōrēba idji Jaureda dadjirāa diada bērã cawa panłŁ dadjirāra Ācōrē ume panłda idjaba idjira dadjirā ume błda. ¹⁴ Daiba unusidaa idjaba jara panłŁ dadjirā Zeza Ācōrēba idji Warrara wārāda diabuesida nał ějūānebemarã ēdrl edamārēã. ¹⁵ Bariduaba Jesura wārāda Ācōrē Warraada aibłłŁ, Ācōrēra idji ume błŁ idjaba idjira Ācōrē ume błŁ.

¹⁶ Dadjirāba cawa panłŁ idjaba ĩjā panłŁ Ācōrēba dadjirāra quĩrĩā błda. Ācōrēba ne jūmane quĩrĩā błŁ. Wārã quĩrĩā erobłŁra Ācōrē ume błŁ idjaba Ācōrēra idji ume błŁ. ¹⁷ Māwā dadjirāba Ācōrēra, jūma ěberārã sida wārāda quĩrĩā panłŁ. Ācōrēba cawa oi ewaride dadjirāra ne wayaa neē beadía, nał ějūāne Jesucrito nĩbada quĩrāca nĩbapedada bērã. ¹⁸ Dadjirāba Ācōrēda, jūma ěberārã sida quĩrĩā panłbłłŁ, Ācōrēba cawa oidebemada wayadaē panłŁ, wārã quĩrĩāba mał wayadira jōbibari bērã. Ācōrēba cawa oi waya

* 4:3 Crito ume dji quĩrū. Griego bedēade “Anticrito” bł błŁ.

ɁΛba cawa ɁΛa Ācōrēba idjira cawa oida. Idjia Ācōrēra, jūma ēberārā sida waɁibida wārāda quĩrĩā ɁΛēa.

¹⁹ Dadjirāba Ācōrēra quĩrĩā panΛa idjia dadjirāra naārā quĩrĩāna bērā. ²⁰ AɁaΛba Ācōrēda quĩrĩā ɁΛada aibΛΓΛ, maΛne idji djabada quĩrāma ɁaibΛΓΛ, idjira sewaida ɁΛa. Idji djaba unu ɁΛada quĩrĩāé ɁaibΛΓΛ, ¿sāwā Ācōrē unuē ɁΛada quĩrĩā bai? ²¹ Jesucritoba dadjirāa obi ɁΛara naΛgΛa: Ācōrē quĩrĩā ɁΛba idji djabara quĩrĩā baida ɁΛa.

5

Ācōrē Warra ĩĵānida panΛnebema

¹ Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraɁada aɁaΛba ĩĵāibΛΓΛ, maΛ ēberāra Ācōrē warraa.* Dadji Zeza Ācōrē quĩrĩā ɁΛba idji warrarā sida quĩrĩā ɁΛa. ² Dadjirāba Ācōrēda quĩrĩā panΛbΛΓΛ idjaba idjia obi ɁΛada ĩĵā o panΛbΛΓΛ, cawa panΛa idji warrarā sida quĩrĩā panΛda. ³ Dadjirāba Ācōrēda wārāda quĩrĩā panΛbΛΓΛ, idjia obi ɁΛara jūma ĩĵā odia. Idjia obi ɁΛara zareaē ɁΛa. ⁴ Jūma Ācōrē warrarāba naΛ ēĵūānebema cadjiruara igarabadaa. Wārāda dadjia Jesucritoda ĩĵā panΛ bērā naΛ ēĵūānebema cadjiruara poya igaradia. ⁵ ¿Caiba naΛ ēĵūānebema cadjiruara poya igarai? AɁaΛba Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩĵā ɁΛbΛΓΛ, maΛ ēberāba naΛ ēĵūānebema cadjiruara poya igaraya.

Ācōrē Jaureba Jesura wārāda Ācōrē Warra cawabida

⁶ Jesucritora naΛ ēĵūānaa zepeda baidode borocuesia idjaba idji oara crude erozoasia. NaΛ ēĵūānaa zepeda ababe baidode borocueé basía, ātebΛΓΛ idji oa sida crude erozoasia. Ācōrē Jaureba cawabi ɁΛa maΛgΛara wārāda, idjia wārā bedeara cawabibari bērā. [⁷ Idjaba bajāne ũbea panΛba maΛgΛara wārā arada jara panΛa; dadji Zeza Ācōrēba māwā jara ɁΛa, “Bedeā” abadaba māwā jara ɁΛa, idji Jaure bida māwā jara ɁΛa. MaΛ ũbeara aɁa ɁΛada māwā ɁΛa.†] ⁸ NaΛ sēyā ũbea panΛba cawabibadaa Jesudebema bedeara wārāda: Jesura borocueda bērā, idji oara crude erozoada bērā, idjaba Ācōrē Jaureba cawabi ɁΛ bērā. MaΛ ũbea panΛba abarida cawabi panΛa. ⁹ Ēberāba ununara wārāana aibΛΓΛ dadjirāba ĩĵābadaa. BaribΛΓΛ Ācōrēba jara ɁΛara biara ĩĵānida panΛa, idji Warradebemada wārāda jara ɁΛ bērā. ¹⁰ Ācōrē Warra ĩĵā ɁΛba idji soɁe cawa ɁΛa Ācōrēba jara ɁΛara wārāda. BaribΛΓΛ Ācōrēba jara ɁΛ ĩĵāé ɁΛba Ācōrēra sewaida ɁΛada crĩcha ɁΛa, Ācōrēba idji Warradebema jara ɁΛara ĩĵāé ɁΛ bērā. ¹¹ Ācōrēba jara ɁΛara naΛgΛa: idji Warradeba dadjirāa diasia ewariza idji ume zocai beadida. ¹² Wārāda Ācōrē Warra ĩĵā ɁΛara idji ume ewariza zocai baya. BaribΛΓΛ Ācōrē Warra ĩĵāé ɁΛba idji ume ewariza zocai baida neē ɁΛa.

JuaΛba naΛ cartade ĩrĩūare ɁΛada

¹³ MΛa naΛ cartara bārā dji Ācōrē Warra ĩĵā Ɂea itea ɁΛbΛΓΛa cawaɁamārēā ewariza Ācōrē ume zocai beadida.

¹⁴ Ācōrēba quĩrĩā ɁΛ quĩrāca dadjirāba iwidiɁibΛΓΛ, cawa panΛa idjia bia ũrĩbarida. MaΛ bērā poya ne wayaa neē idjia iwidiɁida panΛa.

* 5:1 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraɁada. Griego bedeaɁe “Crito” ɁΛ ɁΛa. † 5:7 Griego bedeaɁe ɁΛaΓΛ cartade versículo 7 neēa.

¹⁵ Dadjia iwidiβΛdara ũrībarida cawa panΛ bēřã, idjaba cawa panΛa maļ iwidiβΛdara idjia diaida.

¹⁶ Cadjiruada βΛa Ācōrēba quĩrãdoacada. Abaλba maļ cadjiruada osira beuya. Maļ bēřã mĀa jaraē βΛa ēberã maļ cadjirua oĊa carea iwidiĊamãrēã. BaribΛrΛ cadjiruada βΛa Ācōrēba quĩrãdoabarida. Abaλba maļ cadjiruada osira waĊibida poya ēĊrΛya ewariza Ācōrē neē baidebemada.† Maļ bēřã abaλba idji djababa maļ cadjiruada o βΛda unuibΛrΛ, idji carea Ācōrēa iwidiĊa βΛa. Maļne Ācōrēba dji ēberã cadjirua oĊaa idji ume ewariza zocai βaida diaya. ¹⁷ Jũma Ācōrē quĩrãpita biē o βΛra cadjiruua. BaribΛrΛ cadjiruada βΛa Ācōrēba quĩrãdoabarida. Abaλba maļ cadjiruada osira waĊibida beudebemada poya ēĊrΛya.

¹⁸ Dadjirãba cawa panΛa Ācōrē warrarãba cadjiruara o pananacada, Ācōrē Warra Jesucritoba ādjirãra waga βΛ bēřã. Maļba diauruba ādjirãra poya biē oĊa. ¹⁹ Dadjirãba cawa panΛa dadjirãra Ācōrēneda. Idjaba cawa panΛa jũma naļ ējũãne Ācōrē adua beara diauru jΛwaeda panΛda.

²⁰ Dadjirãba cawa panΛa Ācōrē Warrara zesida idjaba crīcha cawaada dadjirãa diasida wãrã Ācōrēda cawaĊamãrēã. Idji Warra Jesucrito ume panΛ bēřã dadjirãra wãrã Ācōrē ume panΛa. ĀcōrēĊrΛ dji wãrã Ācōrēa. IdjiabΛrΛ ēberãrãa diabaria idji ume ewariza zocai beaĊida. ²¹ Djabarã mĀ warrarãca bea, jΛwaba oĊa ācōrē beara ēpērãnada.

† 5:16 Ewariza Ācōrē neē baidebemada. Griego bedeaĊe βΛ βΛa “beuidebemada.”

2 JUAΛ

UMÉBEMA CARTA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bλsia. Poa 90are Epeso purude baside bλsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāana asia. Cartara bλsia “wērā Ācōrēba ēdrλ edada itea, idji warrarā itea bida.” ΛCΛΓΛmaarā maλba jara bλa djabarā abaa purudebemada.

Naλ cartade Juaλba naārā bλsia idjira bλsrida bλda wārā bedeeda ijā panλ bērā idjaba wārā quĩrĩara eropanλ bērā (vv. 1-6). Maλbe ādjirāa jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). Juaλ drōā baside λCΛΓΛba jara panasidaa Jesu naλ ējũāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Juaλba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jĩũare bλsia dārāēne dji ununida idjaba λCΛΓΛ djabarāba quĩrĩā panλda ādjira bia pananida (vv. 12-13).

Naλ cartade Juaλba naārā bλda

¹ Mλra djabarā wagabari drōāa.* Mλa naλ cartara bλbΛΓΛa wērā Ācōrēba ēdrλ edada itea, idji warrarā itea bida. Mλa bārāra wārāda quĩrĩā bλa. BaribΛΓΛ ababe mλabΛΓΛ bārāra quĩrĩā bλēa, ātebΛΓΛ jũma wārā bedea cawa beaba bārāra quĩrĩā panλa. ² Mλa bārāra quĩrĩā bλa, wārā bedeara dadjirā sode bλ bērā. Wārā bedeara dadjirā sode ewariza baya. ³ Dadjirāba wārā bedeeda ēpē panλ bērā idjaba dji quĩrĩā panλ bērā, mλa quĩrĩā bλa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida, quĩrā djuburia pananida, ādji necai bai sida bārā sode baida.†

Wārā bedea idjaba quĩrĩā

⁴ Mλa λCΛΓΛ bλ warrarānebemada ūrĩsia. Mλra bλsridasia ādjirāra wārāneba nĩna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara bλ quĩrāca. ⁵ Djabawērā, mλa bedea djuburiaya dadjirāra dji quĩrĩānamārēā. MaλgΛra Ācōrēba obi bλ bedea djiwidiēa, ātebΛΓΛ maλ bedeara dadjirāba naārāeda ūrĩsidaa.‡ ⁶ Maλ wārā quĩrĩāra naλgΛa: Ācōrēba obi bλ bedeara ijā o pananida. Maλ obi bλ bedeara bārāba naārāeda ūrĩsidaa. Maλ bedeeba jara bλa quĩrĩāneba nĩbadida panλda.

Djārā cūrũgabada

⁷ Djārā cūrũgabadara naλ ējũāne zocārā nĩnaa. Ādjirāba ijānacaa Jesucritora naλ djarade dadjirā quĩrāca zesida. Dji māwā bΛra djārā cūrũgabararia idjaba Crito ume dji quĩrũa. ⁸ Quĩrācuita beadadua maλgΛrāba cūrũgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panλbari idjia diaira aduadaēa, ātebΛΓΛ jũma daucha edadia.§

⁹ Bariduaba idji crĩchada Critoba jaradiada auđu jaradia nĩbaibΛΓΛ, idjaba Critoba jaradiadada ijā ama baibΛΓΛ, maλba Ācōrēra neē bλa. BaribΛΓΛ bariduaba Critoba jaradiadada ijā baibΛΓΛ, dji Zezara, dji Warra sida erobΛa. ¹⁰ Bariduada bārāmaa wābΛΓΛde Critoba jaradiada quĩrāca

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeeba jara bλa djabarā boroda. Cāpũrĩā bedeede jara bλa “anciano” wa “pastor.” † **1:3** Juaλ 1:14-18. ‡ **1:5** Juaλ 13:34. § **1:8** Bārāba Ācōrē itea o panλbari. Griego bedeede λCΛΓΛ cartade bλ bλa: “Daiba Ācōrē itea o panλbari.”

jaradiaēbΛΓΛ, maļgΛra bārã dede edarãnadua idjaba “bia bΛa bΛra zesida” arãnadua. ¹¹ “Bia bΛa bΛra zesida” a bΛba maļ ēberãba cadjirua o bΛra idji ume ābaa o bΛa.

Juaļba naļ cartade jĩũare bΛda

¹² Mļa ne quĩrãtanoa bārãa jara quĩrĩã bΛa. BaribΛΓΛ naļ cartade jũma bΛãa. Mļa bārãra acΛde wã quĩrĩã bΛa. Maļne bārã ume ābaa bedeadia bio bΛsrĩdadi carea.

¹³ BΛ djabawērã warrarã Ācõrēba ēdrΛ edađaba quĩrĩã panΛa bārãra bia duananida.*

* **1:13** Griego bedeadē āCΛΓΛ cartade idjaba bΛ bΛa: “Amén.” Maļba jara bΛa “bia bΛa māwã baida.”

3 JUAΛ

ŪBEABEMA CARTA JUAΛBA BΛPA

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude baside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara djaba Gayo itea bΛsia.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda Gayoba wārā bedeeda ĩjā bΛ bērā idjaba wārā quĩrĩāda erobΛ bērā (vv. 1-4). Maλare bΛsia idjia djabarā diabuedadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeda careba bΛ carea Juaλba idjira bia jarasia (vv. 5-8). BaribΛΓΛ Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirā idu jaradiabica basía. Maλ awara ādjirā bia edabΛdara āyā jΛretabadjia idjaba Juaλra biē jarabadjia (vv. 9-10). BaribΛΓΛ Juaλba Gayoa jarasia Diotrepe quĩrāca nĩbarāmārēā, ātebΛΓΛ djārā bia o bΛmārēā (vv. 11-12). Jĩrūare bΛsia dārāéne dji ununida idjaba djabarāba quĩrĩā panΛda idjira bia bΛida (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oda

¹ MΛra djabarā wagabari drōāa.* MΛa naλ cartara bΛbΛΓΛΛ mΛ djaba Gayo itea. MΛa bΛra wārāda quĩrĩā bΛa. ² Djaba, mΛa Ācōrēa iwidi bΛa bΛra idji ume bia bΛ bērā ne jūmane bia bΛmārēā idjaba cacua bia bΛmārēā. ³ MΛra bio bΛsridasia, ΛCΛΓΛ djabarā mΛma jūēpedadaba nēbΛΓΛSida bērā bΛa wārā bedeeda ēpē bΛda. ⁴ MΛ djabarāba wārā bedeara ēpē panΛda ũrĩbΛΓΛde mΛra biara bΛsrida bΛbaria.†

⁵ Djaba, bΛa djabarā careba bΛdeba bia o bΛa. BΛa unuca djabarā sida carebabari bērā wārāda bio bia o bΛa. ⁶ MaλgΛrāba bΛ quĩrĩānebemada namabema djabarāa nēbΛΓΛSidaa ābaa dji jΛre panasidade. MΛ quĩrā djuburia, ādjirā carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o bΛa carebabibari quĩrāca. ⁷ Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nĩnaa. Maλne ādjia Ācōrē adua bΛa iwidiidacaa carebadamārēā. ⁸ Maλ carea dadjirāba maλ djabarāra bia edadida panΛa. Māwā ādjirā ume ābaa traja panΛa Ācōrē wārā bedeeda cawabidi carea.

Djaba Diotrepeba biē oda

⁹ MΛa cartada jūma djabarā jāmabema itea naēna bΛsia. BaribΛΓΛ djaba Diotrepeba dai bedeara ĩjāé bΛa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara bΛ quĩrĩā bΛa. ¹⁰ Maλ carea jāmaa wābΛΓΛde mΛa jūmarāa cawabiya idjia biē o bΛda. Idjia daida sewadeba biē jarabaribia. Maλ awara djabarā jāmaa wābΛdara idjia bia edacaa idjaba djabarāba ādji dede eda quĩrĩā panΛne iduaribicaa. Bia edasidara maλ djabarāra āyā jΛretabaribia.

Djaba Demetriodebema bia bedepedada

¹¹ Djaba, cadjiruara ēpērādua ātebΛΓΛ biadrΛ ēpēdua. Bia obarira Ācōrēnea, baribΛΓΛ cadjirua obariba Ācōrēra adua bΛa.

¹² Djaba Demetriodebemada jūmarāba bia bedea panΛa. Wārā bedea ēpē bΛdeba unubi bΛa idjira jipa bΛda. Dai bida idjidebemada bia bedea panΛa. Bārāba cawa panΛa daiba jara panΛra wārāda.

* 1:1 Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeeba jara bΛa djabarā boroda. Cāpūrĩā bedeede jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † 1:4 MΛ djabarā. Griego bedeede bΛ bΛa “mΛ warrarā.”

Juaĩba naĩ cartade jĩũare b̃ada

¹³ M̃a ne quĩrãtanoa b̃a jara quĩrã b̃a barib̃a cartade b̃a. ¹⁴ Dãrãẽne b̃a ac̃de wã quĩrã b̃a. Maĩbe ãbaa bedeadia. ¹⁵ M̃a quĩrã b̃a ãcõrẽba idji necai b̃aira b̃a sode dia b̃aida. Namabema djabarãba quĩrã pãa b̃a bia b̃aida. Jãmabema djabarãza jaradua m̃a quĩrã b̃ada ãdjirãra bia duananida.

JUDA CARTA JUDABA BADA

Jesu djaba Judaba naļ cartada bāsisca bāa. Dji bādaba jara bāa idjira Santiago djabada (1:1). ΛCΛΓΛmaarā naļ cartara djabarā judiorā itea bāsia. Poa 65are bāsisca bāa.

Judaba naļ cartara bāsia λCΛΓΛba sewada jaradia panana bērā. Maļ ēberārāba jara panasidaa Ācōrēba idji biadeba ēdrl edada bērā baridua cadjiruada odida panada (1:4, 18-19). Maļ carea Judaba djabarāa jarasia ādjia ījā panara ni abāala idu quīrā awara jaradiabidiē panada (1:3). Maļ awara bāsia djabarāra dji carebadida panada Jesucrito biara ījāni carea idjaba Ācōrē ījāē beada quīrā djuburiadida panada (1:20-23).

Naļ cartade Judaba naārā bāda

¹ Māra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.* Naļ cartara bābΛΓΛ jūma dadjirā Zeza Ācōrēba trānarā itea. Idjia bārāra quīrā bāa idjaba Jesucritodeba waga erobāa. ² Māa quīrā bāa idjia bārāra bio quīrā djuburia baida, necai baira aduba dia baida, idjaba bārāra bio quīrā baida.

Sewa jaradia bea

³ Djabarā, māa naļ cartade Ācōrēba dadjirā ēdrl edadadebemada bā quīrā basia. BaribΛΓΛ māmaarā biara bāa ara nawena bāida quīrācūita beadamārēā. Bārāba ījā panara ni abāala idu quīrā awara jaradia-birānadua. Ācōrēba wārā bedeara jūma idji ēberārāa bārima aba diasia. Quīrā awara diacaa. ⁴ Māwā bā bāa λCΛΓΛda djabarā quīrāca zedapeda bārā tāēna panā bērā. Maļ ēberārāba sewadeba jaradiabadaa Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ēdrl edada bērā dadji cacuaba cadjirua o quīrā bāda odida panada. Ādjirāba dadjirā Boro aba bā Jesucritora igarabadaa. Naārēedaλba bā basia Ācōrēba ādjirāra cawa oida.

⁵ Bārāba cawa panāmīna māa quīrānebabiya dadjirā Boroba idji purura Egiptodeba ēdrl edasida. BaribΛΓΛ ēdrl edadacarea idji ījāpedadaēra quīnibisia. ⁶ Idjaba quīrānebadadua λCΛΓΛ bajānebema nezocarāda Ācōrēba bāda quīrāca beadaē basida. ĀtebΛΓΛ ādji pananara igarasidaa. Maļ carea Ācōrēba uria pāisosoā bāde preso bācārāa aba idjia cawa oi ewaridaa. ⁷ Ara maļ quīrāca Ācōrēba Sodomanebemarāda, Gomoradebemarāda, ādji caita bea purudebemarā sida cawa osia. Maļ ēberārāba auđuada obadjidaa. Abeda ne jūma cadjirua dadji cacuaba oiē bāda obadjidaa. Maļ carea Ācōrēba ādjirāra tλbΛ urua quicade ewariza bia mīga erobāa. Maλba cawabi bāa jūma cadjirua obadara māwā bia mīga pananida.

⁸ Bārā tāēna zepedadara maļ ēberārā quīrāca panāa. Ādjirāba cāimocaradada ēpēbadaa. Ādji cacuaba cadjirua o quīrā bāda obadaa, dadjirā Borora igarabadaa, idjaba jairā dji droma beada biē jarabadaa. ⁹ BaribΛΓΛ bajānebema nezoca dji droma Miguelba māwā oca basia. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Māwāmīna diaurura biē jaraida crīchaē basia, ātebΛΓΛ jarasia: “Dadji

* 1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

Boroba b̄ara quēāya.”¹⁰ Barib_{ΛΓΛ} maļ ēberārā bārā tāēna zepedadaba ādjia adua pan_Λnebemada biē bedeabadaa. Ādjia cawa pan_Λra animarā crīcha quīrāca b̄a. Animarā quīrāca ababe ādji cacuaba quīrā b̄ada obadaa. Maļ carea Ācōrēba biē b̄aya.

¹¹ Ādjira mīā djuburi beaa. Cai_lba oda quīrāca obadaa.† Parata awua pan_Λneba Balaa_lba oda quīrāca āi o nīnaa. Coreba Moise igarada quīrāca Ācōrēda igara pan_Λ bērā ādjirā sida biē b̄aya. ¹² Quīrāneba bārā ābaa ne co pan_Λne ādjirā sida ne wayaa neē b̄asrida ne cobadaa. Māwā bārāba o pan_Λra ārībadaa. Ababe ādjir_Λ crīchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edeb_Λra_{de} cue zecaa. Ara maļ quīrāca ādjia jaradia pan_Λba carebacaa. Ādjirāra bacuru zauca quīrāca beaa. Nejō zauca cora wāna quīrāca beaa. Māwā barima ume beuda quīrāca beaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quīrāca beaa. Pusa bogozooba cōpepea do icawa batabuebari quīrāca ādjirāba mīā perada baridia obadaa. Āi wāpedada bērā chīdau bae_b_Λ_Γ_Λ quīrāca beaa. Ācōrēba uria bio pāisosoa b̄ada o b̄asia ādjirā ewariza biē b̄a carea.

¹⁴⁻¹⁵ Maļ ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Ada_lneba aba Enocodaa siete drōāenabemarā panasidaa.) Enocora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “iŪrīnadua! Dadjirā Boroba jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā pan_Λ ume zeb_Λ_Γ_Λ. Ma_lne jūma idji quīrānacara biē b̄aya. Idji quīrānacadeba cadjirua opedada bērā idjaba idjidebemada bio biē bedeapedada bērā māwā oya.” ¹⁶ Maļ ēberārāra baridua carea biē duanebaria, idjaba baridua carea djārāra biē jarabadaa. Ababe ādjia quīrā bēadr_Λ j_Λ_Γ_Λbadaa. Dji droma quīrāca bedeabadaa. Ādji ēpēnamārēā djārāa bia bedeabadaa.

Djabarāba sāwā odida pan_Λ

¹⁷ Barib_Λ_Γ_Λ djabarā, dadjirā Boro Jesucritoba diabue_Λdarāba naēna jarapedadara quīrānebadadua. ¹⁸ Bārāa nāwā jarasidaa: “Jirūarebema ewaride Ācōrē ipida biē jarabadara baraya. Ācōrēda quīrānaca bērā ādji cacuaba o quīrā b̄ada o beadia.” ¹⁹ Ādjirāba djabarāa awara awara crīchabibadaa, baridua ādjia quīrā pan_Λda obadaa, Ācōrē Jaureda neē beaa.

²⁰ Barib_Λ_Γ_Λ djabarā, biara Critoda i_lāni carea dji carebadadua. Ācōrēa idji Jauredeba iwidadadua. ²¹ Ācōrē quīrāneba nībadadua. Dadjirā Boro Jesucritoba quīrā djuburiadeba zocai bai jōcada diamārēā jānadaa.

²² Djabarā bio i_lāē beara quīrā djuburiadadua. ²³ T_Λ_Λ uruadāa wāb_Λdarā ēdr_Λdamārēā carebadadua. Djārāra quīrā djuburiadadua, barib_Λ_Γ_Λ quīrācuita beadadua. Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua.‡

Judaba Ācōrēa bia bedeada

²⁴ Ācōrēba bārāra poya wagaya cadjiruade b̄aerānamārēā. Idji quīrāwārēā quīrāpita cadjirua neē poya bia b̄aya. Mama bārāra b̄asrida beadia. ²⁵ Ācōrēra abab_Λ_Γ_Λ b̄a. Idjira dadjirā Ēdr_Λ Edabaria. Idjidr_Λ dji dromaa, ne jūma poya o b̄a. Idjira jūmarā Boroa. Naēnaeda māwā basia,

† 1:11 Cai_l. Genesi 4:3-8. Balaa_l. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35. ‡ 1:23 Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua. Griego bedeade b̄a b̄a: “Ādjia j_l pan_Λra quīrāmanadua cadjirua o pan_Λneba jaigua b̄a bērā.”

idi māwã ðla, idjaba ewariza māwã ðaya. Dadjirã Boro Jesucritodeba
idjíaβlɾl bia bedeadida paŋla. Bia ðla māwã ðaida.

APOCALIPSI JESUCRITŌBA JUAĀA CAWABIDA

Jesu ume nĩbada JuaĀba naĀ cartada ħasia. Poa 95are ħasia. Griego bedede apocalipsiba jara ħaa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96daa Romanebema boro basia. MaĀ ewaride leyda ħasidaa jũmarāba Ācōrēa bia bedeabĀda quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panĀda. Māwā oē ħa carea JuaĀra preso basia.

MaĀne Jesucritoba JuaĀa naĀ cartara ħabisia djabarā siete purude bearā itea. Jesuba ħabidada JuaĀba jũma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĀba Jesu ĩjā bearāa cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume ħĀda idjaba dārāéne dji quĩrũda jũma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācōrēba diauruda, jũma idjiare bea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabĀĀ sida ewariza Ācōrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĀ crīcha droma 2:10de ħĀ ħara quĩrānebaēida panĀa: “Bārā dārāéne bia mĩgadira wayarānada. ĩŪrĩnada! Diauruba ĀCAĀĀ bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgadīa. BaribĀĀ bārā beabĀda sida ĩjā pananada. MaĀbe māa bārāra ewariza zocai ħaya.”

NaĀ cartade JuaĀba naĀrā ħĀda

¹ MĀra Jesucrito nezoca JuaĀa. NaĀ cartade ħĀ ħaa Jesucritoba bajāneba mĀa cawabidada. MaĀ cawabidara Ācōrēba Jesucrito a cawabisia idji ĩjā beaa cawabimārēā dārāéne cārēda sāwāida.* Jesucritoba bajānebema nezocada mĀmaa diabuesia maĀra cawabimārēā. ² Jũma māa ununara wārāda jara ħaa. MĀa jaraya naĀ bedeara Ācōrēneba ze ħĀda idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³ MaĀ sāwāinebema bea djabarā quĩrāpita lebĀĀra bio bia ħaya. Idjaba naĀ bea ũrĩnapeda ĩjā o beara bio bia beaēda, naĀ bedeara dārāéne māwāi bērā.

Djabarā Asia druadebema itea JuaĀba ħĀda

⁴ MĀra JuaĀa. NaĀ cartara ħĀĤĀĀ djabarā Asia druadebemarā itea. Siete purudaa diabueĤĀĀ. MĀa quĩrā ħaa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba ħaida idjaba necai ħaira bārāa dia ħaida. Idjira ħaa, naēna basia, idjaba ewariza ħaya. Idjaba māa quĩrā ħaa Ācōrē bugue biya quiru quĩrāpita siete jaure panĀba māwā o pananida.† ⁵ MaĀ awara quĩrā ħaa Jesucritoba māwā o ħaida. Idjia Ācōrēnebemada wārāda jarabaria. Beu ħadada naĀrā Ārēbasia ewariza zocai ħai carea. Jũma naĀ ējũānebema bororā cāyābara dji dromaara ħaa. Idjia dadjirāra quĩrā ħaa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdĀ ħasia. ⁶ Dadjirāra ħasia Ācōrē purude sacerdoteda beadamārēā. Māwā idji Zeza Ācōrēba quĩrā ħara o panania. Idjia bia bedeadida panĀa. Bia ħaa idjidĀ ewariza jũmarā Boroda ħaida. Wārāda bia ħaa māwā ħaida.‡

* **1:1** Idji ĩjā beaa. Griego bedede ħĀ ħaa “nezocarāa.” † **1:4** Siete jaure panĀba. ĀCAĀĀmaarā maĀ siete jaure panĀra Ācōrē Jaureda māwā ħaa. Idjaba ĀCAĀĀmaarā maĀ jaure siete panĀra bajānebema nezocarā dji dromada māwā beaa. ‡ **1:6** Wārāda bia ħaa māwā ħaida. Griego bedede ħĀ ħaa: “Amén.”

7 Ūrīnadua. Critora jārārāne zeya. Maļne jūmarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

Idji unubadade jūma naļ ējūñebemara jīānia. § Wārāda māwā baya.

8 Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ɓa Ācōrēa. Māra dji Alpa idjaba dji Omegaa.* Maļba jara ɓa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Māra ɓa, naēna basia, idjaba ewariza baya.”

Juaļba Crito ununa

9 Māra bārā djaba Juaļa. Dadjirāra Jesucrito ume pan ɓa bērā māra bārā ume Ācōrē purudebemaa, bārā ume bia mīga ɓa, idjaba bārā ume jūma droa ɓa. Ācōrē bedea jaradia ɓa carea idjaba Jesudebema wārāana a ɓa carea māra morro droma Patmo abadade ɓasidaa. 10 Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jauredeba basia. † Maļne m ɓa ēcarraare abaaba bedea ɓada ūrīsia. Idji bedeara cachiru jīgua quīrāca basia. 11 Maļba jarasia: “ɓa unubadada cartade ɓapeda djabarā siete puru beade panmaa diabuedua: Epesodaa, Esmirnaana, Pergamona, Tiatiradaa, Sardidaa, Piladelpiadaa, idjaba Laodiceadaa.” ‡

12 Maļne mā jēda acasia caida bedea ɓa cawaya. Acabara ɓa siete ībīrā oro odada unusia. 13 Maļ siete ībīrā ēsi ēberā zaca ɓada unusia. § Idjia cacuade j ɓa edu jīrū daucha jūē basia. Idji ju caita oro odada trāj ɓasia. 14 Idji budara totroa querasia oveja cara quīrāca wa nieve quīrāca. Idji daura taba urua quīrāca basia. 15 Idji jīrūra bronca tabade dorrabaripeda arada quīrāca urua basia. Idji bedeara do jururua ɓa quīrāca jīguasia. 16 Idji jawa araare chīdauda siete erobasia. Idji itedeba djōbada neco quida umena pewedeera era ɓada odja nūmasia. Idji quīrāra amāda dorrodroa quīrāca basia.

17 Idji unuside ne wayaaba māra idji jīrū caita beuda quīrāca egode tabesia. Baribara idji jawa araarebemada m ɓa ɓapeda jarasia: “Ne wayarādua. Māra dji naārābemaa idjaba dji jīrūarebemaa. 18 Māra dji Zocai ɓa. Māra beudamīna acdua zocai ɓada, idjaba ewariza zocai baya. Mābara beudarāra lrēbabida ɓa.* 19 ɓa unu ɓada cartade ɓada. Idi sāwā nūmada idjaba jīrūare sāwā nūmainebema sida ɓada. 20 Mā cawabiya ɓa ununa siete chīdauda m ɓa araarebemane erobaba cārēda jara ɓada idjaba maļ siete ībīrā oro odaba cārēda jara ɓada. Maļ siete chīdauba jara ɓa bajānebema nezocarā siete panāda. Maļ siete panaba djabarā siete puru beade panāda wagabadaa. Ādjiza djabarā puru abaade panāda wagabadaa. Dji ībīrā siete panaba jara ɓa djabarā siete puru beade panābemada.”

2

Critoba djabarā Epeso purudebemarā itea ɓabida

§ 1:7 Mateo 24:30; Juaļ 19:34-37. * 1:8 Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. † 1:10 Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu lrēbadacarea domiaza djabarāba idji lrēbadara quīrānebabadidaa. Idira domingoza māwā obadaa. ‡ 1:11 Griego bedea ɓa carta ɓa m ɓa sida ɓa ɓa: “Māra dji Alpa idjaba dji Omegaa. Maļba jara ɓa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.” § 1:13 Ēberā zaca ɓada. Griego bedea nāwā ɓa ɓa: “Naļ djara edadaca ɓada unusia.” Abari quīrāca jara ɓa Daniel 7:13de. * 1:18 Mābara beudarāra lrēbabida ɓa. Griego bedea nāwā ɓa ɓa: “Mābara ēberāra beudidebema yavera erobaa. Beupedada duanābema yavera erobaa.”

1 Idjia mĭa nāwā jarasia: “Djabarā Epeso purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ḅλdua:

Idji jλwa araarebemane chīdau siete erobλba, siete ĩbīrā oro oda tāēna nība nāwā jara ḅλa:

2 Bārāba o panλra mĭa cawa ḅλa. Mλ itea bio traja panλda idjaba bia mīga panλne jūma droa panλda cawa ḅλa. Bārāba dji cadjirua obadarāa iduaribidacada cawa ḅλa. λCλΓλ bārāmaa wānapeda Jesucritoba diabuesiada abadjīdaa.* BaribλΓλ bārāba quīrācuīta acλ panλneba cawasīdaa ādjirāra sewaida beada. 3 Bārā mλ carea bia mīga panλne jūma droa panλa idjaba sēnaē mλ itea bia traja panλa. 4 BaribλΓλ naλgλda mĭa biē unu ḅλa: bārāba naārā quīrīā erobeada idira mācua neē panλa. 5 Maλ bērā quīrānebadadua bārāba naārā quīrīā eropanada.† Wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Odadua bārāba naārā bia o panana quīrāca. Bārāda wayacusa Ācōrēmaa zedaēbλΓλ, mĭa bārā cawa ode wāya.‡ Maλne bārā ĩbīrāra āyā ḅλaya. 6 BaribλΓλ naλgλda bia o panλa: Nicolás ēpē beaba biē obadara bārāba quīrīānāca. Mĭa biēda quīrīāca. 7 Dji cλwλΓλ bara ḅλba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ḅλra. Cadjirua poyapedadarāa mĭa bacuru zocai bai diabaridebema nejōda idu jōbiya. Maλ bacurura Ācōrē ējūā biya quirude ḅλa.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea ḅλbida

8 “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ḅλdua:

Dji beupeda wayacusa zocai ḅλra dji naārābēmaa idjaba jīrūarebēmaa. Idjia nāwā jara ḅλa:

9 Bārāba o panλra mĭa cawa ḅλa.§ Bia mīga panλda idjaba ne neē beada cawa ḅλa. Māwāmīna Ācōrēneba bārāra ne bara beaa. Mĭa cawa ḅλa λCλΓλ judiorāba bārānebemada biē bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāana abadamīna māwāēa.* ĀtebλΓλ diauru ēberārā.† 10 Bārā dārāēne bia mīgadīra wayarānadua. ¡Ūrīnadua! Diauruba λCλΓλ bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mīgadīa.‡ BaribλΓλ bārā beabada sīda ĩjā pananadua. Maλbe mĭa bārāra ewariza zocai ḅλaya.§ 11 Dji cλwλΓλ bara ḅλba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara ḅλra. Cadjirua poyapedadara ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaēa.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea ḅλbida

12 “Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ḅλdua:

Djōbada neco quīda umena pewedeā era erobλba nāwā jara ḅλa:

* 2:2 Jesucritoba diabuesiada abadjīdaa. Griego bedeade ḅλ ḅλa “apóstoles.” † 2:5 Griego bedeade nāwā ḅλ ḅλa: “Quīrānebadadua sāmaλba ḅaesīdada.” ‡ 2:5 Bārā cawa ode wāya. Griego bedeade λCλΓλ cartade nāwā ḅλ ḅλa: “Dārāēne mĭa bārā cawa ode wāya.” § 2:9 Bārāba o panλra mĭa cawa ḅλa. Griego bedeade λCλΓλ cartade maλra neēa. * 2:9 Ācōrē ēberārā. Griego bedeade ḅλ ḅλa “judiorā.” † 2:9 Diauru ēberārā. Griego bedeade ḅλ ḅλa: “Diauru ume dji jalrebada dedebemārāa.” ‡ 2:10 Dārānaē. Griego bedeade “die ewari” ḅλ ḅλa. § 2:10 Ewariza zocai ḅλaya. Griego bedeade nāwā ḅλ ḅλa: “Mĭa borobari zocai baidebemada bārāa diaya.” * 2:11 Ewariza Ācōrēnebemada jīga beadaēa. Griego bedeade ḅλ ḅλa: “ḅarima umē beudaēa.”

13 Bārāba o panara mla cawa bla.† Idjaba cawa bla bārā panabadama diaurura dji droma chūmebada buguede chūmada. Māwāmīna bārāba mla dadiwibida ēpē panla. Bārā purude diauru babarima djaba Antipa ml carea beasidade bārāba ml ijā panara igaradaē basia. Djaba Antipaba ne jūmane mlnebemada bedeabadjia. 14 Baribara naḡada mla biē unu bla. Acara bārā tāenabemaba Balaaḡba jaradiadara ēpē panla.‡ Balaaḡba Balāa jaradisia sāwā israelerāra cadjiruade baebida. Jawaba oda ācōrēa nedjara diadada cobibadjia idjaba auḡada obibadjia. 15 Idjaba acara bārā tāenabemaba Nicolā ēpē beaba jaradiabadara ēpē panla. Maḡ jaradiabadara mla quīrīca.§ 16 Maḡ bēra wayacusa Ācōrēma zedada. Māwā odaēbara, mla dārāēne bārā cawa ode wāya. Maḡne neco ml itedeba odja nūmba maḡ ēberāra ume djōya. 17 Dji cawara bara bla urīdua Ācōrē Jaureba djabarā jara bara. Cadjirua poyapedadarā mla manā mēra badara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.* Maḡ mōgara zaquede trā djiwidida ba bla. Ni abaḡba maḡ trāra adua bla. Baribara dji edabaraba cawaya.”

Critoba djabarā Tiatira purudebema itea bābida

18 “Djabarā Tiatira purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bādua:

Ācōrē Warra daura taba urua quīrāca bla, idji jīrūra bronze araḡa uruabari quīrāca bla. Idjia nāwā jara bla:

19 Bārāba o panara mla cawa bla. Bārā quīrīnebemada, ml ijā pannebemada, ml itea o pannebemada, idjaba jūma droa pannebema sida cawa bla. Bārāba nārā o panana cāyābara idi biara o panada cawa bla. 20 Baribara naḡada mla biē unu bla. Wēra Jezabel abadaba sewa jaradia bara bārāba iduaribi panla.† Idjira Ācōrēneba bedeabariada abaria. Maḡne idjia jaradia bādeba ml nezocarāra cūrūgabarā auḡa nībadamārēā idjaba nedjara jawaba oda ācōrēa diadada codamārēā. 21 Mla jā basia idjia cadjiruara igarapēda Ācōrēma zemārēā baribara idji auḡa nīra igara quīrīcāē basia. 22 Maḡ bēra mla idjira cacua piraba cādade bāya. Maḡbe jūma idji ume daunemabadaba idji quīrāca cadjirua o panada igaradaēbara, mla bia mīgabiya. 23 Idji warrarāra mla quinibiya. Māwā djabarā duanaza cawadi mla jūmarā crīchara, jūmarāba sodeba o quīrīca panla sida cawa bāda. Bādjiza opeḡada quīrāca mla cawa oya. 24-25 Baribara acara bārā Tiatiradebemaba maḡ wēraḡba jaradia bara ēpēnaē panla. Maḡ awara diauruba idjiderā cawabida mēra erobara jaradaē panla cawadi carea. Mla ababe jaraya bārāba naḡ ewaride ijā panla quīrāca ijā panamārēā aba ml zebara. Dewara bedeada ijā obiēa. 26-27 Cadjirua poyapedadara idjaba mla quīrīca bla ewariza opeḡadara mla brazabema borōrāda beadamārēā bācuaya ml Zezaba mlra jūmarā boroda bāda quīrāca. Maḡbe ādjirāba quīrā djuburia neē

† 2:13 Bārāba o panara mla cawa bla. Griego bedeade acara cartade maḡra neēa. ‡ 2:14 Numero 22:1deba aba 25:3daa; 31:16. § 2:15 Maḡ jaradiabadara mla quīrīca. Griego bedeade acara cartade maḡra neēa. * 2:17 Manāra Ācōrēba diabueḡa paḡ basia. Exodo 16:31-34.

† 2:20 Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22.

jūmarāa ījā obidia.† Zoco todozoabibada quīrāca jūmarāda poyadia. §
28 Māa diapedabema chīdauda ādjirāa diaya.* 29 Dji cawara bara baba
ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bāra.”

3

Critoba djabarā Sardi purudebema itea babida

1 “Djabarā Sardi purudebema wagabari bajānebema nezoca itea car-
tade nāwā bādua:

Ācōrē quīrāpita jaureda siete panā.* Ādji zocabariba chīdauda idji
jāwade siete erobāa. Idjia nāwā jara bāa:

Bārāba o panāra māa cawa bāa. Ēberārāba jara panā bārāba Ācōrēra
bio ījā panā bērā zocai beada. Baribara wārā arada bārāba Ācōrēra
ījānaē panā bērā dji beudarāa. 2 Quīrācuitadada! Māa unu bāa bārāba
o panāra Ācōrē quīrāpita jipa bāēda. Bārāba bia o panāra jūma idu
bābodada. Baribara māgara wayacusa bia ēpēnada. 3 Wārā bedea
bārāba ūrīpedadara quīrānebadada. Māgara bio ījānada. Cadjiruada
igaradapada Ācōrēmaa zedada. Bārāra quīrācui bēdaēbāra, ne
drabarī quīrāca māra cawaēne zeya bārā cawa oi carea. 4 Baribara
bārā Sardidebemarā zocārāēbe cadjiruade nīnaēa bārāba cacuade jā
panāra mititiabidaē panā quīrāca. Bārādra mā ume ābaa nībadi carea
bia panā bērā totroa quīru jā panāda mā ume ābaa nībadi. 5 Cadjirua
poyapedadaba ara mā quīrāca totroa quīruda jānia. Ādji trāra
ewariza zocai beadi cartade eda bā bea bērā mā āyā bāēa. Ātebāra
mā Zeza quīrāpita, idji nezocarā bajānebema quīrāpita bida ādjirāra
māreana aya. 6 Dji cawara bara baba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa
jara bāra.”

Critoba djabarā Piladelpia purudebema itea babida

7 “Djabarā Piladelpia purudebema wagabari bajānebema nezoca itea
cartade nāwā bādua:

Ācōrē quīrāpita Bio Biya Quirura, Wārāda Bedea Aba Bāra Davi puru
boroa.† Idjia ewabara ni abāba poya jūātra bādaēa. Idjia jūātra
bābāra ni abāba poya ewadaēa. 8 Idjia nāwā jara bāa:

Bārāba o panāra māa cawa bāa. ūrīnada! Eda wābadada māa bārā
na ewa nūmasia. Māgara ni abāba poya jūātra bādaēa. Bārāra
mācua bāaē panāmīna mā bedeara bio ījā panā. Māra igaradaē
panā. 9 ūrīnada! Bārā jīrū caita māa diauru ēberārāda chīrāborode
copanebiya.† Māne ādjirāba cawadia māa bārāra quīrā bāda. Ādjirāra
Ācōrē ēberārāana abadamīna wārāēa. § Ādjirāra sewaida bea. 10 Bārā
mā carea bia mīga panāra jūma droa panā māa jaraēda quīrāca. Mā
bērā nā ējūānebemarā bia mīgadi ewari zebāraēda māa bārāra wa-
gaya. Mā ewaride māa jūma nā ējūāne beara bia mīgabiya sāwā oēi

† 2:26-27 Quīrā djuburia neē jūmarāa ījā obidia. Griego bedeaēda bā bāa: “Jiorroba ījā obiya.”

§ 2:26-27 Salmo 2:9. * 2:28 Diapedadabema chīdauba jara bāa Critoda. Apocalipsi 22:16.

* 3:1 Acaramarā mā siete jaure panāba jara bāa Ācōrē Jaureda. Idjāba acaramarā jara bāa
bajānebema nezocarā dji dromada. † 3:7 Davi puru. Māba jara bāa “Ācōrē puru.” Puru boroa.
Griego bedeaēda nāwā bā bāa: “Idjia Davi yavera erobāa.” Ādji tāēna dji yave erobāra puru boroa.

† 3:9 Diauru ēberārā. Griego bedeaēda bā bāa: “Diauru ume dji jārebada dedebemarāa.” § 3:9
Ācōrē ēberārā. Griego bedeaēda bā bāa “judiorā.”

cawaya. ¹¹ Māra dārāēne zeya. Maļ bēra bārāba idi ījā panla quīrāca ījā pananadua. Māwā ni abaλba bārā nepeda jāriṅaēa. ¹² Cadjirua poyapedadara mļ Ācōrē dedebema de jīrū quīrāca λaya. Māwā idji dedebemada āyā wānaca baya. Ādji dratude mļ Ācōrē trāda λaya idjiderāda cawabi carea. Idjaba mļ Ācōrē puru trā Jerusaleā Djiwidi abada sida ādji dratude λaya maļ purudebemada cawabi carea. Maļ purura bajāneba mļ Ācōrē λamaλba zeya. Idjaba ādji dratude mļ trā djiwidida λaya māreda cawabi carea. ¹³ Dji cawara bara λaba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara λara.”

Critoba djabarā Laodicea purudebema itea bābida

¹⁴ “Djabarā Laodicea purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā λada:

Wārā Bedea trā jarabadaba Ācōrēnebemada wārāda jūma aride jarabaria.* Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia.† Idjia nāwā jara λa:

¹⁵ Bārāba o panara mļa cawa λa. Māra igaradaē panla baribara sođeba ēpēnaē panla. Māwā bārāra baido cūrāsa quīrāca panlēa ni baido jλwλrā quīrāca panlēa. Sođeba wārāda ēpēnaēbala, mλmaarā biara bacasia mļa abeda ēpēnaēda. ¹⁶ Baribara baido jλwλrājλwλrā λa quīrāca panla; mļa igaradaē panlmīna sođeba wārāda ēpēnaē panla. Maļ bēra mļa bārāra igaraya baido jλwλrājλwλrā λa mļ itedeba webara quīrāca. ¹⁷ Bārāba jara panla ne jūma eropanada, ne jūmada edasidada. Bārāba edadida panara waa neēana a panla. Baribara adua panla mīa djuburi panada, biē panada, ne neē panada, dauberrea panada, idjaba ācada panada. ¹⁸ Maļ bēra mļa bārā crīcha biada diaya: oro tλade dorraarida idji awa quiruda mλneba nēdoadua. Māwā bārāra wārā arada ne bara beadīa. Idjaba wua totroa quiruda mλneba nēdoadua jāni carea. Māwā bārā ācada panana carea quīrā peradaēa. Idjaba dau tada mλneba nēdoadua bārā daude tadapeda bia ununi carea. ¹⁹ Mļa quīrā λa ēberārā quēābaria idjaba ubaria mļ bedea ījā odamārēa. Maļ bēra wayacusa mλmaa zedapeda sođeba wārāda ēpē pananadua. ²⁰ ūrīnadua! Mļa dede eda wābadama λa. Dajadaareba trā λa bārāba ewadapeda mļa idu eda wābidamārēa. Bariduaba mļ bedeada ūrīpeda dji eda wābadara ewaibara, mļa eda wāpeda idji ume ne coya. ²¹ Mļa cadjiruara poyada bēra mļ Zeza ume idji bugue biya quirude chūmesia. Ara maļ quīrāca cadjirua poyapedadara mļ bugue biya quirude mļ ume chūmebiya. ²² Dji cawara bara λaba ūrīdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara λara.”

4

Bajānebemarāba Ācōrēa bia bedepedada

¹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca mļa unusia bajāne eda wābadada ewa nūmāda. Maļne mļa naārā ūrīna cachiru jīgua quīrāca bedea λaba jarasia: “Nama λtaa zedua. Mļa cawabiya nocoarebema ewaride cārēda sāwāida.”

² Ara maļda mļa Ācōrē Jauredēba besia. Maļne mļa unusia bugue biya quiru bajāne λada. Maļ buguede aba chūmasia. ³ Maļ buguede chūmāra urua basia jaspe mōgara quīrāca idjaba cornalina mōgara urua

* 3:14 Wārā bedea. Griego bedeadē bā λa: “Amén.” † 3:14 Griego bedeadē maλba idjaba nāwā jara λa: “Idjira ne jūma Ācōrēba oda Boroa.”

ħabari quĩrãca. Eumada maħ bugue biya quĩru auđu jũrã ħasia. Maħ eumara esmeralda mōgara quĩrãca urua ħasia. ⁴ Bugue biya quĩru auđu veinticuatro bugue biya quedeaba jũrã ħasia. Maħ bugue biya quedeade veinticuatro drõarãda chũpanasidaa. Ādjia cacuade jħ panara totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda jħ panasidaa. ⁵ Maħne Ācõrẽ bugue biya quĩru ěsi ħaċeba baada purewa eda nũmabadjia, jururua nũmabadjia, dji cãbãyã ħae nũmabadjia. Maħ bugue quĩrãpita ĩbĩrãda siete urua nũpanasidaa. Siete jaure Ācõrẽ quĩrãpita ħeada mãwã panara. ⁶ Maħ bugue quĩrãpe pusa pãpãrã ħa quĩrãca ħasia. Maħra vidrio ěsã quĩru quĩrãca ħasia. Bugue jħwa araare, jħwa acłare, jħdaare, nocoare bida animarã zaca zocai ħeada quĩmãrẽ panasidaa. Ādjirãra jãare, ěcarraare bida dauba bira panasidaa. ⁷ Āba imama zaca ħasia. Āba paca zaca ħasia. Āba dji quĩrãdarrara ěberã quĩrãca ħasia. Idjaba aba nejõbħ waĩħa wãħari ħa zaca ħasia. ⁸ Maħ quĩmãrẽbema zocai panarba ida sei eropanasidaa. Ādji cacuara jũma dauba bira panasidaa. ĩ edre bida dauba bira panasidaa. Āsa, diamasi bida Ādjirãba ĩnãũnaẽ nãwã jarabadaa:

Bio bia quĩrua, bio bia quĩrua, bio bia quĩrua dadjirã Boro Ācõrẽra. Idjia jũma poya o ħaa. Idjira ħasia, idi ħaa, idjaba ewariza ħaya.

⁹⁻¹⁰ Ācõrẽ ewariza zocai ħara idji bugue biya quĩru de chũmabaria. Maħne dji animarã zaca zocai ħeaba idjia bio bia quĩruada abadaa, bia beċeabadaa, idjaba bia ħaċa abadaa. Mãwã jarabadaza veinticuatro drõarãda Ācõrẽ ewariza zocai ħa quĩrãpita chĩrãborõde copanenapeċa bia beċeabadaa. Maħbe Ādji nepeda dji bugue de chũma quĩrãpita ħaċapeċa nãwã jarabadaa:

¹¹ Dairã Boro Ācõrẽ, ħadra bia ħaa jũmarãba bio biya quĩruada adida, wayaċida, idjaba ħaa jũma poya erõbaida bia ħaċa adida. ħaa ne jũmada oċa ħẽrã bia ħaa jũmarãba mãwã jaradida. Wãrãda ħaa quĩrãna ħẽrã ne jũmada osia idjaba ne jũmada ħaċeba ħaa.

5

Juaħba Oveja Zaque ununa

¹ Maħbe mħa unusia bugue biya quĩru de chũmarba carta tuyadada jħwa araare erõħada. Maħ cartara quĩrã umena ħa ħasia. Dji quĩrã tẽũne siete ceraba cara panasidaa ni abarba ewararãnamãrẽã. ² Maħne mħa bajãnebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jĩgua iwĩċisia: “¿Caida bia ħa naħ cartade cara ħeara oguecuapeċa ewarai carea?” ³ Baribarar ni abarba bia ħaẽ basia maħ carta ewarapeċa acłi carea. Bajãne, naħ ějũãne, beudarã panabadama bida neẽ basia.* ⁴ Maħne mħra dji quĩãne jĩã ħesia ěberã biada neẽ bada ħẽrã maħ carta ewarapeċa acłi carea. ⁵ Baribarar veinticuatro drõarãnebema abarba mħa nãwã jarasia: “Waa jĩarãdua. Acłdua, juda ěberãrãnebema Imama abadaba idji ume dji quĩrãda poyasia. Idjira Davideba zedaa. Idjiabarar naħ cartade siete cara ħeara oguecuapeċa ewaraida ħaa.”

⁶ Maħne Ācõrẽ bugue biya quĩru caita, animarã zaca zocai ħea quĩmãrẽ panar caita, idjaba veinticuatro drõarã panar ěsi mħa Oveja Zaqueda ĩta nũmarba unusia. Idjira beapeċada quĩrãca ħasia. Idjia cachuda siete erõħasia. Dau sida siete erõħasia. Maħ siete dauba jara ħaa

* 5:3 Beudarã panabadama. Griego beċeade ħa ħaa: “Naħ ějũã edre.”

Ācōrē quīrāpita siete jaure panada. Maḡarāra Ācōrēba jūma naḷ ējūāne diabuebaria. ⁷ Maḷne Oveja Zaquera bugue biya quirude chūmlama wāpeda carta idji ḡawa araare eroḡara edasia. ⁸ Maḷ carta edadacarea animarā zaca zocai ɓea quīmārē panara idjaba veinticuatro drōārā sida idji quīrāpita chīrāborode copanesidaa. Jūma ādjirāba arpada, epedeco jūgurua sida eropanasidaa. Maḷ epedeco jūguruaara incienso queraba bira ɓeasia. Maḷ incienso queraba jara ɓala Ācōrē ēberārāba idjía iwidibadada. ⁹ Veinticuatro drōārāba, animarā zaca zocai ɓea quīmārē panḷ bida naḷ trḷābi djiwidida trḷāsidaa:

ɓara beapedada bēra ɓadḡḷa bia ɓala maḷ carta edapeda dji cara ɓeara oguecuada.

ɓa oa erozoadaba ēberārāda Ācōrē itea nēdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jūma druazabema sida ḷcaḡḷa nēdosia.

¹⁰ ɓala ādjirāra ɓasia dadji Ācōrē purude sacerdoterāda beadamārēa.

Idjaba naḷ ējūāne dji bororāda beadia.

¹¹ Maḷbe mḷa acḷaḡḷaḷde bajānebema nezocarāda trḷā duanada unusia.

Maḡarāra zocārā panḷ bēra mḷa poya juachaē basía.† Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru, dji animarā zaca zocai ɓea, idjaba veinticuatro drōārā auḡu jūrā panasidaa. ¹² Nāwā jḡua trḷā panasidaa:

¡Oveja Zaque beapedada bio bia ɓala!

Jūmarāba idjía bia bedeadida panḷa ne jūma poya eroḡa bēra, ne jūmada eroḡa bēra, jūma cawa ɓa bēra idjaba bio ɓala ɓa bēra.

Idjidḡḷa dji dromaara ɓaada adida panḷa idjaba bio bia quiruada adida panḷa.

¹³ Maḷne mḷa ūrīsia jūma Ācōrēba oda bajāne ɓeaba, naḷ ējūāne ɓeaba, beudarā jaureba, pusade ɓea bida nāwā trḷā duanada:‡

Jūmarāba dji bugue biya quirude chūmla, Oveja Zaquea bida ewariza bia bedeadida panḷa.

Ādjida dji dromaana adida panḷa, bio bia quiruada adida panḷa, idjaba ādjia jūma poya eropananida bia ɓaada adida panḷa.

¹⁴ Maḷbe animarā zaca zocai ɓea quīmārē panḷa nāwā jarasidaa: “Bia ɓala māwā ɓaida.” Ara maḷda veinticuatro drōārāda chīrāborode copanepeda dji ewariza zocai ɓala bia bedeasidaa.§

6

Cartade cara beada sei oguecuada

¹ Maḷbe mḷa unusia Oveja Zaqueba cartade cara beada ɓa ogabḷaḷda. Idjaba ūrīsia animarā zaca zocai ɓea quīmārē panḷnebema ɓaḷba nāwā jara ɓada: “Acḷde zedua.” Idji bedeara ɓa jḡuabḷaḷ quīrāca basia. ² Araa acḷde wāside cawayo torroda unusia. Maḷ cawayo ḷrḷ chūmla idji ḡawaḷde enedḡḷmada eroḡasia. ɓaḷba idjía nepeda diasia. Ara maḷda ḷcaḡḷa poyapeda dewararā poyai carea wāsia.

³ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada ɓa ogabḷaḷde mḷa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai ɓaḷba nāwā jara ɓada: “Acḷde zedua.” ⁴ Araa acḷde wāside cawaēne cawayo purea ɓada odjasia. ɓaḷba maḷ cawayo ḷrḷ chūmla djōbada neco waiḷaada diasia.

† 5:11 Zocārā. Griego bedeadē ɓa ɓala “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cāpūrīā bedeadē jara ɓala “millones de millones.” ‡ 5:13 Beudarā jaureba. Griego bedeadē ɓa ɓala: “Naḷ ējūā edrecare ɓeaba.” § 5:14 Dji ewariza zocai ɓala. Griego bedeadē ḷcaḡḷa cartade maḷra neēa.

Ācōrēba idjía idu ārībisía ēberārā naļ ējūāne ābaa necai duanada, māwā djō duanaba dji quena duananārēā.

⁵ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade māa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai baba nāwā jara bada: “Acade zedua.” Araa acade wāsīde māa cawayo pāimada unusia. Maļ cawayo lrā chūmla ne zaga zabadada idji jawade erobasia.

⁶ Maļne māa ūrīsia animarā zaca zocai bea ēsi aba beada bada. Maļba dji cawayo lrā chūmla nāwā jarasia: “Trigoda idu bia zaubirādua. Māwā trigo libra ume nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida ba. Cebada sida idu bia zaubirādua. Māwā cebada sei libra nēdoi carea ēberāda ewari aba trajaida ba. Baribara nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ba sida baramārēā.”

⁷ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade māa ūrīsia dewarabema animarā zaca zocai baba nāwā jara bada: “Acade zedua.” ⁸ Araa acade wāsīde māa unusia cawayo cuaracuara bada. Maļ cawayo lrā chūmla trāra “Beuidebema” abadaa. Idji caidu aba nībabadjia “Beudarā panabada ējūā” abadada.* Jūma naļ ējūāne ēberārā quīmārē beaza Ācōrēba ādjía aba idu beabisia. Maļ ēberārāra beasīdaa djō duanaba, jarrababa, cacua biē duanaba, idjaba animarā naļ ējūānebema minijīchia bea bida.

⁹ Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarade māa unusia Ācōrē beada jaradia panā carea beapedarā jaureda. Ādjirāra bajāne Ācōrēba ne babue diabada edrecare duanasīdaa.

¹⁰ Nāwā jīgua jarasīdaa: “Jūmarā Boro, bara bio bia quirua idjaba wārāda beada aba ba. Ba sālbe dudabemarāra cawa oi dairā beapedada carea?” ¹¹ Ācōrēba ādjiza wua torroda jnamārēā diasia. Maļbe nāwā panusia: “Wadi necai jānadua aba ēberārāba bārā beapedada quīrāca bārā djabarā Crito nezocarāda jūma daucha beabadada.”

¹² Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogabarada māa acā basia. Maļne de uremiada dji cābāyā uresia. Sopua carea jābada pāima ba quīrāca āmādaura pāimasia. Jedecora oa quīrāca jūma pureasia. ¹³ Nāūrā dji cābāyā puābarade neļō dji ca jurrubari quīrāca chīdaura bajāneba egorōdaa jursusia. ¹⁴ Bajāra carta baratāba quīrāca nēbasia. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārā beadama panenaē basia. ¹⁵ Maļbe naļ ējūānebema bororāda, ādjirebemada, zarrarā bororāda, ne bara beada, naļ ējūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaē bea sida eya uriade idjaba eyade mōgara cobeade mīrūcuasīdaa.

¹⁶ Ādjirāba nāwā jarasīdaa: “Eya, mōgara, dai lrā baedada. Daida mērānadua jāļ bugue biya quirude chūmla quīrāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. ¹⁷ Ādjia cawa odi ewari dromada jūesia. Caiba maļgara droai?”

7

Sēyā Ācōrē nezocarā dratude bada

¹ Māwānacarea māa bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Ādjira naļ ējūā iquidaza nūmeasia. Ādjia nāūrāda ni abaaareba naļ ējūāne, pusade, ni abaa bacurumaa bida idu puabīdaē basia. ²⁻³ Maļne māa unusia dewara nezoca bajānebemada āmādaud odjabariareba zebarda. Maļgaba dji zocai

* **6:8** Beudarā panabada ējūā. Griego beadeade ba ba “Hades.”

ḅΛ Ἄcōrē sēyā ḅΛbarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē panλa nāwā jġua jarasia: “Naλ ējūāra, pusara, bacuru sida ārīrānada aba daiba Ἄcōrē sēyāra idji nezocarā dratude jūma ḅΛḅλdadaa.” Māwā jarasia Ἄcōrēba λḅλada bajānebema nezocarā quīmārē panλa diada bērā naλ ējūāra, pusa sida ārīnamārēā.

⁴ Maλne mλa ūrīsia Ἄcōrē sēyā erobeara jūmasāwā panλada. 144 mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basía. ⁵ Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rubeλneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gaḅeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁶ Aserḅeba yōpedadada doce mil panasidaa. Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁷ Simeoλneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacarḅeba yōpedadada doce mil panasidaa. ⁸ Zabuloλneba yōpedadada doce mil panasidaa. Joseḅeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjamiλneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārā zocārā Ἄcōrē quīrāpita bea

⁹ Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca mλa ēberārāda zocārā unusia. Ni abalḅa ādjirāra poya juachadaē basía. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida λcλrλ duanasidaa. Jūmarāba cacuade jλbada torroada jλ beasia idjaba ḅλsrīda panλ bērā uruta queduaca beada ādji jλwade erobeasia. Ādjirāra Ἄcōrē bugue biya quiru quīrāpita idjaba Oveja Zaque quīrāpita bida λta duanasidaa. ¹⁰ Maλne jūmarāba nāwā jġua jarasidaa: “¡Dai Ἄcōrē naλ bugue biya quirude chūmλba, Oveja Zaque bīda dairāra ēdrrλ edasidaa!”

¹¹ Maλne animarā zaca bea quīmārē panλara, veinticuatro drōārā sida Ἄcōrē bugue biya quiru caita panasidaa. Jūma bajānebema nezocarāda ādjirā audu jūrā λta duanasidaa. Maλne bugue biya quiru quīrāpita māλ bajānebema nezocarāra chīrāborode quīrā edaa barru copanenapeda Ἄcōrēa bia bedeasidaa. ¹² Nāwā jarasidaa:

jBārāba jara panλ quīrāca wārāa!*

Ewariza jūmarāba dairā Ἄcōrēa bia bedeadida panλa dji dramaara ḅΛ bērā,

ne cawaara ḅΛ bērā, ne jūma poya erobλ bērā idjaba bio λḅλa ḅΛ bērā.

Idjia bia ḅλada adida panλa idjaba bio biya quiruada adida panλa.

jWārāda bia ḅλa māwā baida!†

¹³ Maλbe veinticuatro drōārānebema abalḅa mλa iwīdisia: “¿ḅλa cawa ḅλca za cacuade jλbada torroa jλ beara cairāda jāwā beada? ¿Cawa ḅλca sāmaλba zesidada?”

¹⁴ Mλa panusia: “ḅΛabλrλ cawa ḅλa.”

Maλne idjia jarasia: “Naλ ēberārāra jīrūarebema ewari bio minijīchia ḅλḅebema ēdrrλpedadarā. Oveja Zaque oaba ādjia cacuade jλbadara totroa tātosidaa. ¹⁵ Maλ bērā Ἄcōrē bugue biya quiru quīrāpita duanaa. Idji dede āsa, diamasi bīda idji itea ne o panλa. Maλ bugue biya quirude chūmλba ādjirāra waga ḅaya.† ¹⁶ Waa jarra beadaēa ni opichia beadaēa. Beseaba waa baē beadia idjaba jλwλrλāba mīā sēā. ¹⁷ Oveja Zaqueba ādjirāra Ἄcōrē bugue biya quiruma waga ḅaya. Ādjirāra edeya zocai

* 7:12 Wārāa. Griego bedeadē bλ ḅλa: “Amén.” † 7:12 Wārāda bia ḅλa māwā baida. Griego bedeadē bλ ḅλa: “Amén.” ‡ 7:15 Ādjirāra waga ḅaya. Griego bedeadē bλ ḅλa: “Ἄcōrēba idji wua dera ādjirā rλλ ḅaya.”

bai dia ʘΛ baido bogadrΛ nūmeamaa dodamārēã. Maʘne Ācōrēba ādjirã daubara jūma jareya.”

8

Cartade cara beada jirūarebema ogada

¹ Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jirūarebema ogaside bajāne dārã chupea nūmesia.* ² Māwānacarea mʘa unusia bajānebema nezocarāda Ācōrē quirāpita siete ʘta duanʘda. Siete cachiruda ādjirāa diasia. ³ Maʘbe dewara nezoca bajānebemada zepeda Ācōrēa quera babadama ʘta nūmesia. Maʘ quera babada oro odara Ācōrē bugue quirāpita ʘʘa. Bajānebema nezocaba idji jʘwade quera babada epedecoda erobasia. Maʘ epedecora oro oda basia. Aʘaʘba idjia incienso querada waiʘʘa diasia jūma Ācōrē ēberārāba iwidipedada ume ābaa bá diamārēã. Ara maʘda quera babada ʘrʘ incienso querara bá nūmʘasia. ⁴ Ācōrē ēberārāba iwidipedadara maʘ bajānebema nezocaba incienso quera bá nūmʘ cowaa ume ābaa Ācōrēmaa tūāpa cowasia. ⁵ Maʘbe bajānebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada ʘrʘ tʘʘadau urua ʘʘa birasia. Maʘ tʘʘadau uruara naʘ ējūānaa peatasia. Maʘba baada jururuasia, dji cābāyā jīgua ʘae nūmesia, purewa eda nūmesia, idjaba naʘ ējūāra ure nūmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapadada

⁶ Maʘbe bajānebema nezocarā siete panʘba ādji siete cachiru edapedadara zadi carea eronūpanesidaa.

⁷ Aʘaʘba idji cachiruda zāsia. Ara maʘda hieloda cue quirāca naʘ ējūānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera ʘʘda naʘ ējūānaa jurrusia. Maʘba naʘ ējūāra, bacuru sida berara ēsidra bá wāsia.† Mama chiruara jūma bá wāsia.

⁸ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Ara maʘda eya waiʘʘa quirāca ʘʘda purega jida nūmʘda aʘaʘba pusade ʘatabuesia. Maʘba pusara berara ēsidra oa babisia. ⁹ Maʘne pusadebema animarāda berara ēsidra quinisidaa idjaba barcora berara ēsidra jūma ārīsidaa.

¹⁰ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zāsia. Ara maʘne chīdau waiʘʘa uruga jida nūmʘda bajāneba ʘaesia.‡ Berara ēsidra naʘ ējūāne ʘea dode, baido bogadrΛ ʘeade bida ʘaesia. ¹¹ Maʘ chīdau trʘra Asea abadaa. Idji ʘaedama baidora jūma aseasia. Maʘ baidoba ēberārāra zocārã quinisidaa.

¹² Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zāsia. Ara maʘda ʘmādaura, jedeco sida berara ēsidra pāima nūmesia. Chīdau ʘea sida berara ēsidra pāimacuasidaa. Maʘ bērã āsa ʘaida ʘadada berara ēsidra pāima nūmasia. Diamasi bida jedecora, chīdau ʘea sida ʘna ʘaida ʘadada berara ēsidra ʘnaē basia.

¹³ Mʘa ʘtaa aʘʘʘʘʘade ũrīsia nejōʘa ʘta wāʘari ʘʘba jīgua jara ʘʘda:§ “jMīã djuburi ʘeadia! jMīã djuburi ʘeadia! jMīã djuburi ʘeadia naʘ ējūāne ʘeara dewarabema nezoca ũbea panʘba ādji cachiru zabʘdade!”

* **8:1** Dārã. Griego bedeade ʘʘ ʘʘa “media hora.” † **8:7** Naʘ ējūāra. Griego bedeade ʘʘʘʘ cartade maʘra neã. Berara ēsidra. Griego bedeade ʘʘ ʘʘa “la tercera parte.” Maʘ bedeara versículo 7deba aʘa 12daa odja ʘʘa. ‡ **8:10** Uruga jida nūmʘda. Griego bedeade ʘʘ ʘʘa: “Ībīrã quirāca uruga jida nūmʘda.” § **8:13** Nejōʘa. Griego bedeade ʘʘʘʘ cartade ʘʘ ʘʘa “bajānebema nezoca.”

9

¹ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Małne młā chīdau bajāneba nał ějūānaa baedada unusia. Abāłba uria dau cłre bł jūātrł bł ewabarida mał chīdaúa diasia. ² Mał uria jūātrł bł ewaside uriadeba nārīda łtaa cowasia pea bá wābłrł cowabari quīrāca.* Mał cowaaba łmādaura, bajā pāwārā bł sīda jūma pāima nūmesia. ³ Małne adichichi waiłłada mał cowaadeba nał ějūānaa wāwāzoasia. Ācōrēba mał adichichia łbłada diasia ěberārā cadamārēā drusōrēba cabłrł quīrāca. ⁴ Idjia adichichia jarasia nał ějūānebema chiruara, bacuru sīda ārīrānamārēā. Ātebłrł ababe ěberārā Ācōrē sēyā ādji dratude neē beada cabisia. ⁵ Ācōrēba adichichia ěberārā idu beabiē basia, ātebłrł jedeco juesumabe idu puabisia. Mał puara drusōrēba cada pua quīrāca basia. ⁶ Mał ewaride ěberārā beu jłrłdia baribłrł beudaēa. Wārāda beu quīrīā pananimīna beudaēa.

⁷ Mał adichichira cawayo sordaoba djōne edebari quīrāca beasia. Ādji borode nepe oro ođa quīrāca błada jł beasia. Ādji quīrādarrara ěberā quīrāca beasia. ⁸ Ādji buđara wērā buđaca beasia. Ādji quīdara imama quīdaca beasia. ⁹ Ādji cacuara jiorro ođaba jūātrł beasia. Ādji i jīguara jururuga nūmasia cawayo zocārā ādji carreta bara ěberārā djō panłmaa pira wābłada quīrāca. ¹⁰ Ādji drura drusōrēne quīrāca quīda cūmia beasia. Jedeco juesuma ādji druba ěberārā poya biē o panania. ¹¹ Mał adichichī borora uria dau cłre bł wagabaria.† Idji trłra hebreo bedeade Abadoł abadaa. Griego bedeade Apolioł abadaa.‡

¹² Nabema mīā djuburi beadi jaradara jōsia, baribłrł wadibida umé panła.§

¹³ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Małne Ācōrē quīrāpita quera babada oro ođa cachu quīmārē panłareba aba beđea błada młā ūrīsia. ¹⁴ Dji beđea błba bajānebema nezoca cachiru zadaa nāwā jarasia: “Do waiłłā Euprate abadama bajānebema nezoca quīmārē jł panłda ěrā błdua.” ¹⁵ Ara małda idjia mał quīmārē panłra ěrā błsia nał ějūāne beara berara ěsidra quenanamārēā.* Ācōrēba ādjira erobasia ara mał poade, ara mał jedecode, ara mał ewaride māwā quenanamārēā. ¹⁶ Małne młā ūrīsia abāłba jarabłrłada cawayode wābada sordaorāda jūmasāwā enebłdada. Dosciento miyoł enebłdaada asia.

¹⁷ Młā cāimocara quīrāca ununa cawayora nāwā beasia: ādji borora imama boro quīrāca beasia. Ādji iteđeba uruada, azupreda, idjaba nārīda cowabadjia. Dji łrł chūmeaba ādji jāare jūātrłbarīda jł beasia. Mał jūātrłbarira purega basia, zapiro mōgara quīrāca pāwārā basia idjaba azupre quīrāca cuara basia.† ¹⁸ Cawayo iteđeba cowa bł nārība, uruaba, azupre bīda nał ějūāne beara berara ěsidra quenasīdaa. ¹⁹ Małgrā cawayoba ādji iteđeba cowa błba, ādji dru bīda ěberārā beabadjīdaa. Ādji drura dama quīrāca basia. Małba ěberārā cadapeda beabadjīdaa.

* **9:2** Pea bá wābłrł cowabari quīrāca. Griego bedeade bł błā: “Jiorro dorrabaribada cowabari quīrāca.” † **9:11** Uria dau cłre bł wagabaria. Cāpūrīā bedeade bł błā “ángel del abismo.”

‡ **9:11** Abadoł, Apolioł. Mał trłba jara panłā: “Ne jūma ārībari.” § **9:12** Mał mīā djuburi beadi jaradara dadjirāba Apocalipsi 8:13de unubadaa. * **9:15** Berara ěsidra. Griego bedeade bł błā “la tercera parte.” Ara mał quīrāca jara błā versículo 18de. † **9:17** Zapiro mōgara. Griego bedeade bł błā “jacinto nepōnō.”

²⁰ Māwāmīna ēberārā quininaē badaba wadibida ādjia cadjirua obadara igaradaē basía. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē basía. JΛwaba oda ācōrēra igaradaē basía: dji oro odada, parata odada, bronze odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaē basía. Maļ jΛwaba oda ācōrēba un-unacamīna, ūrīnacamīna, idjaba nībadacamīna, ēberārāba maļra igaradaē basía. ²¹ Idjaba mīa beabadara, djārā nġgΛbadara, auđua nīabadara, ne drΛbada sida ēberārāba igaradaē basía.

10

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

¹ Māwānacarea cāimocara quīrāca mġa unusia bajānebema nezoca dji dromada edaa zebΛrΛda. Idjia cacuade jġ bΛra jġrārā basía. Idji boro ġrġ eumada basía. Idji quīrāra ġmāda quīrāca urua basía. Idji jīrūra tΛbΛ eradrΛ nūmΛ quīrāca basía. ² Idji jΛwade carta zaqueda ewara erobasía. Idji jīrū araarebemara pusade tΛga nūmasía. Jīrū acΛarebemara drua tΛga nūmasía. ³ Maļbe idjira imama jarragabari quīrāca jīgua biasía. Māwā biabΛrΛde baara bΛrima siete jururuasía. ⁴ Baa bΛrima siete jururuadacarea maļ jururuaba jarađara mġa cartade bΛi basía. Maļne bajānaa mġa bedeada ūrīsía nāwā jarabΛrΛda: “Baaba bΛrima siete jururua jarađara mērā erobadua. Cartade bΛrādua.”

⁵ Maļbe mġa ununa bajānebema nezoca pusade idjaba drua tΛga nūmΛba idji jΛwa araarebemada ġtaa bajānaa wasía. ⁶ Māwā bΛde idjira naļ ējūānebema, bajānebema, pusadebema jūma oda Ācōrē trġneba bedeasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai bΛ trġneba: “Ācōrēba jarađara dārāēne jūma māwāya. ⁷ Idjideba bedeabadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē bΛda jīrūare jūma māwāida. Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba cachiru zabΛrΛde wārāda jūma māwāya.”

⁸ Maļbe bajānaa bedeā mġa naēna ūrīnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jīrū aba pusade jīrū aba drua tΛga nūmΛba carta zaque idji jΛwade ewara erobΛda edade wādua.”

⁹ Ara maļda bajānebema nezocamaa wāpeđa mġa iwidisia carta zaquera diamārēā. Idjia panusia: “Edadua. Codua. BΛ iteđera urrajō quīrāca cūā baya, baribΛrΛ bΛ biteda asea nūmeya.”

¹⁰ Maļ carta zaquera bajānebema nezoca jΛwadebemada edapeđa cosía. Mġ itede urrajō quīrāca cūā basía baribΛrΛ codacarea mġ biteda asea nūmesía. ¹¹ Maļbe idjia mġa jarasia: “BΛa wayacusa Ācōrēneba bedeaida bΛa zocārā puru sāwānīnemada, zocārā drua sāwānīnemada, bedeaza sāwānīnemada, idjaba ēberārā bororā sāwānīnebema sida.”

11

Ācōrēnebema bedeabadarā umé panΛ

¹ Māwānacarea abΛbΛ de zabada bacuru quīrāca bΛda mġa diasía. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zade wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia bedeā panΛ sida jūma juachadua. ² BaribΛrΛ Ācōrē de droma mōgaraba auđu jūrā ca bΛ edaarebema ējūāda zarādua, maļgΛra Ācōrē ġjāē beaa diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru

Jerusalelra 42 jedeco poya eropanania.* 3 Mañ ewaride mña ëberãda umé diabueya mñnebemada ebuda bedeadamãrẽã. Ædjia sopua carea jlbada jã panane 1,260 ewari Æcõrẽneba bedeadia.”

4 Æcõrẽ nañ ëjũãnebema boro quĩrãpita olivo bacuruda umé panla, ïbĩrã sida umé panla. Mañba idjidebema bedeadada umé panlada jara bla.† 5 Bariduaba Ædjida biẽ o quĩrĩãnibarla, Ædji itedeba urua eradrlabarlaba Ædji ume dji quĩrũra bá beadia. Jũma Ædji biẽ o quĩrĩãbdara ara mañ quĩrãca beadia. 6 Mañ ëberã umé panlaba Æcõrẽneba bedea panane bajãra poya jũãtrãdia cue zerãmãrẽã. Baido sida Ædjia poya oa babidia idjaba nañ ëjũã Ærĩnira quĩrãtanoa poya zebidia Ædjia o quĩrĩã panl quĩrãca.

7 Baribarla Æcõrẽnebema jũma bedeadadacarea animarã cadjirua uria dau clre badeba zebarlaba Ædjira orraya. Mañba Ædjira poyapeda beaya.

8 Dji bewãra Jerusalel puru dromane tapanania. (Jerusalel purude dadjirã Boro Jesura crude cachi beasidaa. lclalaba mañ purura trã jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, Jerusalelnebemaba cadjiruara abarica obada bẽrã.) 9 Puruzabemaba, bedezabemaba, druazabema bida bẽwãrã mama tapanlada ewari ùbea ësidra acl panania. Mañ bewãrãra idu joubidaã. 10 Ædji beupedada carea nañ ëjũãne beara bslridadia. Bslrida panlaba Ædjiza nebiada diadruadia mañ Æcõrẽneba bedeadada umé pananaba Ædjirãra bia mĩga eropanana bẽrã. 11 Baribarla ewari ùbea ësidra badacarea Æcõrẽba Ædjira lrẽbabisia. Ædji piradrlabda unupedadara bio dauperasidaa. 12 Mañbe dji Æcõrẽneba bedeadadaba bedeadada bajãnaa jĩgua ùrĩsidaa. Nãwã jarasia: “Nama ltaa zedadua.” Ara mañda Ædji ume dji quĩrũba acl panane jlrãrãne bajãnaa wãsidaa.

13 Mañbe de uremiada dji cãbãyã uresia. Mañba Jerusalel purude deda zocãrã coracuasía.‡ Èberãrãda siete mil quinisidaa. Mañne dji zocai beara bio daupera duanlaba Æcõrẽ bajãne bla bia bedeasidaa.

14 Mañ miã djuburi beadi jaradara jõsia. Baribarla jĩrũarebema miã djuburi beadi jaradara dãrãéne zeya.§

Jĩrũarebema cachiru zada

15 Bajãnebema nezoca dji jĩrũarebemaba idji cachirura zãsia.* Mañne bajãne zocãrã nãwã jĩgua bedeasidaa:

Dadjirã Boro Æcõrẽda, idjia ëdrl edabari diai jarada ume nañ ëjũãnebema boroda panesidaa.†

Idiba ltaa Æcõrẽra ewariza jũmarã Boroda baya.

16 Mañbe veinticuatro drõarãda Ædji bugue biya quirude Æcõrẽ quĩrãpita chũmeanada chirãborode barru copanapeda Æcõrẽa bia bedeasidaa.

17 Nãwã jarasidaa:

Dairã Boro Æcõrẽ jũma poya bla, blara naãrãeda basia idjaba wadibida bla.‡

Bla bla waibla blada unubi bla bẽrã idjaba jũmarã Boroda beda bẽrã daiba bia blada a panla.

* 11:2 Griego bedeadé nãwã bl bla: “Ædjirãra Æcõrẽ itea bla purura 42 jedeco biwadlãgadia.”

† 11:4 Zacaria 4:1-14. ‡ 11:13 Zocãrã. Griego bedeadé bl bla “la décima parte.” § 11:14

Miã djuburi beadi jaradara ùbea panla. Apocalipsi 8:13. * 11:15 Bajãnebema nezoca dji

jĩrũarebemaba. Cãpũrã bedeadé bl bla “séptimo ángel.” † 11:15 Idjia ëdrl edabari diai jarada.

Griego bedeadé “idji Crito” bl bla. ‡ 11:17 Griego bedeadé lclal cartade idjaba bl bla: “Idjaba

zeida bla.”

18 Druazabemarāra bΛ ume quīrūbucasiḏaa. BaribΛrΛ bΛa cawa oi ewarira jūēsia. § IdibΛrΛ bΛa beudarāra cawa oya.

Maλne bΛ nezocarā bΛdeba bedeapedadarāa, bΛ ēberārāa, bΛ waya bea dji dromarāa, edaara bearāa bida bΛa ne biada diaya ādjia opedada quīrāca.

BaribΛrΛ naλ ējūāne cadjirua opedadara bΛa biē bΛaya.

19 Maλbe Ācōrē de droma bajāne bΛara ewasia. Maλ dede eda Ācōrē ley wagabada baurudeda mΛa unusia. Maλne baada purewa eda nūmesia, jururua nūmesia, idjaba dji cābāyā bae nūmesia. Naλ ējūāra ure nūmesia idjaba hieloda cue quīrāca jurru nūmesia.

12

Wērā Juaλba ununa

¹ Ne jarai waibΛada bajāne odjasia. MΛa unusia wērāba λmādauda wua quīrāca jΛ bΛada.* Idji jīrūra jedeco λrΛ basia. Doce chīdauda borobari quīrāca jΛ basia. ² Maλ wērāra biogoa basia. Warra toide nūmΛ bērā puaba biabadjia.

³ Maλbe dewara ne jaraida bajāne odjasia. MΛa je droma purega bΛda unusia. Maλ jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jΛ beasia. ⁴ Idji druba jārāwēbΛrΛba chīdauda berara ēsidra bajāneba naλ ējūānaa jurrubisia.† Maλ jera wērā warra toi carea bΛma nūmesia warra zaque ara tobΛrΛda mī carea. ⁵ Maλne wērāba umaquīrā warrada tosia. (Maλ warraba quīrā djuburia neē jūma naλ ējūāne beaa idji bedeada ijā obiya.)‡ BaribΛrΛ jeba mī naēna Ācōrēba maλ warrara λtaa edesia idji bugue biya quirude chūmΛmaa. ⁶ Maλbe wērāra ējūā pōāsa ewaraga bΛmaa mīrū wāsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Ācōrēba jūma o erobasia.

⁷ Māwānacarea bajānebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panΛ nezocarā sīda je ume bajāne djōbucasiḏaa. Maλne jera idjiare panΛ sīda djōbucasiḏaa. ⁸ BaribΛrΛ jeba, idjiare panΛ bida poyadaē basia. Maλ bērā ādjira bajāne waa poya pananaē basia. ⁹ Maλne je dromara, jūma idjiare panΛ sīda naλ ējūānaa batabuesiḏaa. Maλ jera naēnaeda bada dama basia. Idji trΛra Diauru idjaba Satana abadaa. § Idjia naλ ējūāne beara jūma cūrūga erobΛa.

¹⁰ Maλbe mΛa ūrīsia abΛada bajāne jīgua bedeā bΛda. Maλba nāwā jarasia:

IdibΛrΛ dadji Ācōrēba idji ēberārāra ēdrΛ edabΛrΛa.

IdibΛrΛ idji ΛbΛadeba jūmarā boroda baya.

Crito idjia ēdrΛ edabari diai jaradaba jūma poya erobaya.

Dadji djabarā biē jarabarida bajāneba uḏaa batabuesiḏaa.

Idjia āsa, diamasi bida dadji Ācōrē quīrāpita djabarāra biē jarabadjia.

¹¹ Dadji djabarāba Oveja Zaque oa erozoadaba idjaba idji bedeā jara panΛneba poyasiḏaa.

Ādjirā Crito carea beadira wayadaē basia, ātebΛrΛ beuḏi carea panasidaa.

§ 11:18 BΛa cawa oi ewarira jūēsia. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “BΛ quīrūbi ewarira jūēsia.”

* 12:1 Maλ wērāba judiorānebemada jara bΛa. † 12:4 Berara ēsidra. Griego bedeade bΛ bΛa “la tercera parte.” ‡ 12:5 Quīrā djuburia neē. Griego bedeade bΛ bΛa: “Jiorroba ijā obiya.” Salmo 2:7-9. § 12:9 Griegode bedeā diauruba jara bΛa: “Djārā biē jarabari.” Satana trΛba jara bΛa: “Dji quīrū.”

12 Mañ bĕrā jūma bajāne beara b̄sridadadua!
 Barib̄r̄ naļ ějūāne beara, pusade bea sida mīā djuburi beadia diaurura
 bārāmaa zeda bĕrā.
 Idjira dārā baēda cawa b̄ bĕrā bio quīrū b̄.
 13 Jeba cawasia idjira naļ ějūānaa batabuesidada. Mañ carea wĕrā warra
 todara biĕ oi carea ěpĕsia. 14 Barib̄r̄ jeba biĕ orāmārēā Ācōrēba wĕrāa
 nejōb̄ droma ida diasia ějūā pōāsa ewaraga b̄maa wābari wāmārēā.
 Mama Ācōrēba idjira poa ūbea ěsidra waga erobai carea jūma o erobasia.
 15 Mañ bĕrā jeba idji itedebea baidoda do quīrāca cumabuesia wĕrāra
 do b̄rrea edemārēā. 16 Barib̄r̄ egoroba wĕrāra carebasia. Egorora
 yā dogopeda jeba itedebea do quīrāca cumabuedara jūma dosia. 17 Mañ
 carea jera wĕrā ume bio quīrūsia. Ara maļda idjira wĕrāneba yōpedada
 waabemarā ume djōne wāsia. Mañ yōpedadara Ācōrē bedea ĩjā o bearaā,
 Jesucritoba jaradiada ĩjā bearaā.

13

Animarā minijĭchia b̄ pusadeba odjada

1 Māwānacarea jera pusa ĩb̄de nūmesia.* Mañne m̄la unusia animarā
 minijĭchia b̄da pusadeba odjab̄r̄da. Mañ animarāra siete boroda
 idjaba die cachuda erobasia. Cachuzana nepeda j̄ b̄easia. Boroza Ācōrē biĕ
 jara b̄a beĕeada tr̄ quīrāca b̄ erobēasia. 2 Mañ animarā m̄la ununara
 imama gorogoroa quīrāca basia. Idji jīrūra wi jīrū quīrāca basia. Idji itera
 imama ite quīrāca basia. Jeba mañ animarāa idji l̄b̄ada diasia. Idjaba
 idji bugue biya quirude chūmebisia naļ ějūāne beara poya erobamārēā.
 3 Mañ animarā boro aba cōnara anina bara basia. Mañ cōnaba idjira
 wārāda beuida basia barib̄r̄ dji cōnara ani basia. Mañ carea jūma naļ
 ějūāne beaba cawa crīchadaē basia. Mañ bĕrā idjira ěpĕsidaa. 4 Ādjirāba
 jea bia beĕeabadjidaa, idji l̄b̄ara mañ animarāa diada bĕrā. Idjaba
 dji animarāa bida bia beĕeabadjidaa. Nāwā jarabadjidaa: “¿Caida naļ
 animarā quīrāca b̄? ¿Caida idji ume poya djōi?”

5 Ācōrēba mañ animarāa idu jarabisia ara idjidr̄ dji dromada idjaba
 Ācōrēra biĕ tab̄da. 42 jedeco naļ ějūāne beada idu poyabisia. 6 Mañne
 idjia Ācōrēda, Ācōrē tr̄da, Ācōrē b̄mabemada, jūma bajāne bea sida biĕ
 jarabadjia. 7 Idjaba Ācōrēba iduaribisia mañ animarāra idji ěberārā ume
 djōnapeda poyamārēā. Iduaribisia puruzabemada, beĕeazabemada,
 druazabema sida poya erobamārēā. 8 Mañne jūma naļ ějūāne beaba mañ
 animarāa bia beĕeabadjidaa. Naļ ějūā oi naēna ādji tr̄ra Oveja Zaqueba
 erob̄ cartade b̄lĕ b̄easia. Mañ cartade ěberārā ewariza zocai beadi tr̄da
 jūma b̄l b̄a. 9 Dji c̄w̄r̄ bara b̄ba ūr̄dua:

10 Ab̄da preso beida Ācōrēba quīrā b̄b̄r̄, preso b̄eya.

Ab̄da necoba beuida quīrā b̄b̄r̄, necoba beuya.†

Mañ carea Ācōrē ěberārāba bio droadida pan̄a idjaba bio ĩjā pananida
 pan̄a.

Animarā minijĭchia b̄ egorodeba odjada

11 Māwānacarea m̄la dewara animarā minijĭchia b̄da egorodeba od-
 jab̄r̄da unusia. Mañ animarāba cachu zaqueda umĕ erobasia oveja

* **13:1** Jera pusa ĩb̄de nūmesia. Griego beĕeade ḗc̄l̄ cartade b̄l b̄a: “Māra pusa ĩb̄de nūmesia.”

ḗc̄l̄ Bibliade mañ beĕeara 12:18de b̄l b̄a. † **13:10** Jeremia 15:2; 43:11.

zaque cachu quĩrãca. Barib_{ΛΓΛ} je bedeab_{ΛΓΛ} quĩrãca bedeabadjia. ¹² Idjira pusadeba odjada animarãare basia. Mañne animarã pusadeba odjadaba jarab_{ΛΓΛΓΛ} idjia eberãra jũma ñjã obibadjia. Mañ bẽrã jarasia jũma nañ eñũãne beaba animarã pusadeba odjadãa bia bedeadamãrẽã. Mañ animarã boro cõna aninara beuida badamĩna wadi zocai basia. ¹³ Animarã egorodeba odjadaba ne ununaca wai_{ΒΛΛ} beada ocuabadjia. Eberãrãba ac_Λ pan_Λne urua sida bajãneba nañ eñũãnaa bæebisia. ¹⁴ Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã.† Mãwã egorodeba odjada animarãba nañ eñũãne beara cũrũgasia. Djõbada necoba animarã cõna wadi zocai _{ΒΛ} za quĩrãca _{ΒΛ}da idjia obisia.‡ Mãwã odacarea idjia jarasia jũmarãba mañg_ΛΛ bia bedeadamãrẽã. ¹⁵ Ācõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã j_Λwaba odaa zocai baira diaida.* Mañbe animarã j_Λwaba odara bedeasia. Mañ j_Λwaba oda animarãba idjia bia bedeadaera jũma quenabisia. ¹⁶ Mañ awara egorodeba odjada animarãba jũmarãa sãyãda ãdji j_Λwa arade wa dratude _{ΒΛ}bisia. Dji dromarãa, dji edaara quedeaa, ne bara beaa, ne neẽ quedeaa, nezocarãa, nezocarãẽa bida mañ sãyãda _{ΒΛ}bisia. ¹⁷ Ababe mañ sãyã erobeaba poya ne nõdoẽda panasidaa idjaba poya nõdobueẽda panasidaa. Mañ sãyãra pusadeba odjada animarã trãa wa idji trãnebema numeroa. ¹⁸ Mañ numeroba caida jara _{ΒΛ} cawai careara ne cawa baida _{ΒΛΛ}. Cřicha cawa _{ΒΛ}ba poya cawaya caida jara _{ΒΛ}da. Mañ numerora eberã trãda mãwã _{ΒΛΛ}. Idji numerora nañg_{ΛΛ}: 666.

14

144 mil eberãrã trããpedada

¹ Mãwãnacarea m_Λã unusia Oveja Zaquera Sioñ eya borode nũm_Λda. Idji ume eberãrãda 144 mil panasidaa. Ādjirã dratude Oveja Zaque trãda, dji Zeza trã sida _{ΒΛ} erobeasia. ² Mañne bajãnaa m_Λã ùrĩsia do bũga nũm_Λ quĩrãca, baa jururua nũm_Λ quĩrãca. M_Λã ùrĩnara arpa zabadarãba biya zá duan_Λ quĩrãca basia. ³ Mañne Ācõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita, animarã zaca zocai bea quimãrẽ pan_Λ quĩrãpita, veinticuatro drõãrã quĩrãpita bida trããbi djiwidida trãã duanasidaa. Ni aba_Λba mañ trããbira poya trãã cawadaẽ basia. Ababe mañ 144 mil eberãrã Ācõrẽba nañ eñũãnebema edr_Λ edadaba trãã cawasidaa. ⁴ Mañ eberãrãra wẽrã adua beasia. Ācõrẽ itea ni maãrĩ bida biẽ beadaẽ basia. Oveja Zaque wãb_{ΛΓΛ}za epebadaa. Ācõrẽba ãdjirãra idji itea, Oveja Zaque itea bida bedeadamãrẽã nañ eñũãnebemada edr_Λ edasia. Nẽudebema naãrã ewada Ācõrẽa diaãda quĩrãca pan_{ΛΛ}. ⁵ Sewara ni aba bida odacaa. Abeãda cadjirua neẽ beaa.

Bajãnebema nezoca ùbea pan_Λba jarapedada

† **13:14** Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjada animarãba mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida _{ΒΛΛ}: “Diauruba egorodeba odjada animarãa _{ΛΒΛ}da diasia mañ ne ununacara pusadeba odjada animarã trãneba poya o bamãrẽã.” § **13:14** Djõbada necoba animarã cõna wadi zocai _{ΒΛ} za quĩrãca _{ΒΛ}da idjia obisia. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida _{ΒΛΛ}: “Djõbada necoba cõna waya zocai beã animarã quĩrãca _{ΒΛ}da idjia obisia.” * **13:15** Ācõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã j_Λwaba odaa zocai baira diaida. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida _{ΒΛΛ}: “Diauruba idjia _{ΛΒΛ}da diasia pusadeba odjada animarã zaca _{ΒΛ} zocai babimãrẽã.”

⁶ Māwānacarea mĭa bajānebema nezocada unusia bajāne wābaribusida. Idjia bedeā biada erobasia jūma naĭ ējūānebemarāa, druazabemarāa, bedeazabemarāa, puruzabemarāa bida jarai carea. Maĭ bedeara ewariza māwā baya. ⁷ Idjia nāwā jĭgua jarasia: “ĭĀcōrēra wayadadua! Idjia cawa oi ewarira jūēna bērā idjīdᵛ dji dromaana adadua. Bajāda, egoroda, pusada, baido bogadrᵛ bea sida oḁa bērā idjīa bia bedeadadua.”

⁸ Maĭ bajānebema nezoca caidu dewarada zepeda nāwā jarasia: “Babilonia puru dromara jūma ārĭsia. Wārāda jūma ārĭsia. Maĭ purudebemarāba auḁua o duanᵛba druazabemarāa abarica cadjiruada obisidaa itua oḁo diabᵛda quīrāca.”

⁹⁻¹⁰ Maĭ bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jĭgua jarasia: “Bariduaba animarā minijĭchia bĭa, jᵛwaba oḁa idji za quīrāca bĭa bida bia bedeaiᵛᵛᵛ, idjaba dratude wa jᵛwade maĭ animarā sēyāda idu bᵛbibᵛᵛᵛ, Ācōrēba quīrūbideba maĭ ēberāra bio biē bĭaya uva ba asega bᵛ dawabᵛᵛᵛ quīrāca. Maĭ ēberāra jūma bajānebema nezocarā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida azuprē uruaba bio bia mĭga baya. ¹¹ Maĭ ēberā bia mĭga bᵛma tᵛbᵛ uruara quica baya. Ewariza cowa nūmaya. Bariduaba animarā minijĭchia bĭa, jᵛwaba oḁa idji za quīrāca bĭa bida bia bedeaiᵛᵛᵛ, ᵛnāūnira neē baya. Maĭ animarā trᵛ idu bᵛbipedadaba āsa, diamasi bida ᵛnāūnira neē panania.” ¹² Maĭ carea Ācōrē ēberārāba naĭ ējūāne bio droadida panᵛa. Idjia ĭjā obi bᵛ bedeada ĭjā o beadida panᵛa idjaba Jesura bio ĭjā pananida panᵛa.

¹³ Māwānacarea mĭa bajānaa ūrĭsia aba nāwā bedeabᵛᵛᵛᵛᵛ: “Cartade nāwā bᵛdua: idiba ᵛtaa bia beadia dadjirā Boro Jesu ĭjā panᵛne beubᵛᵛᵛᵛᵛ.”

Maĭne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia beadia. Ādjirāra bia mĭga panananebemada ᵛnāūnia. Ādjia bia opeḁada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba naĭ ējūāne bea cawa oidebema

¹⁴ Māwānacarea mĭa ᵛtaa acᵛbᵛᵛᵛᵛᵛ de jᵛrārā torroda unusia. Ēberā zaca bᵛda maĭ jᵛrārā ᵛrᵛ chūmᵛᵛᵛᵛ unusia.* Nepe oro oḁada jᵛ basia. Idji jᵛwade neco pewedeā era bᵛda erobasia. ¹⁵ Māwā bᵛde Ācōrē de droma bajāne bᵛdeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jᵛrārā ᵛrᵛ chūmᵛᵛᵛᵛ nāwā jĭgua jarasia: “Ējūānebema néura jūma purea tabᵛa. Ewai jara nūmᵛ bērā bᵛ necoba ewadua.” ¹⁶ Ara maᵛda jᵛrārā ᵛrᵛ chūmᵛᵛᵛᵛ idji necoba naĭ ējūānebema néura bᵛrima ababe orrawe tubᵛᵛᵛᵛᵛba jūma ewasia.

¹⁷ Maĭbe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne bᵛdeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewedeā era bᵛda erobasia. ¹⁸ Maĭne quera babada bajāne bᵛmaᵛba dewara nezocada zesia. Maĭ nezocaba quera babada uruada urua erobabaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewedeā era erobᵛᵛᵛ nāwā jĭgua jarasia: “Ējūānebema uvara jūma purea nūmᵛ bērā bᵛ neco pewedeā era bᵛba uvara dji cᵛmᵛᵛᵛᵛ ewadua.” ¹⁹ Ara maᵛda bajānebema nezocaba idji necoba naĭ ējūānebema néura bᵛrima ababe orrawe tubᵛᵛᵛᵛᵛba uvara cᵛmᵛᵛᵛᵛᵛ jūma ewasia. Maĭbe uvara dji biwadᵛᵛᵛᵛᵛᵛ cuabuesia dji ba piai carea. Maᵛba jara bᵛa Ācōrēba cawa oidebemada. ²⁰ Uvara Jerusaleᵛ puru dajada biwadᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ. Maĭne

* **14:14** Ēberā zaca bᵛda. Griego bedeade bᵛ bᵛa: “Naĭ djara edadaca bᵛda.” Abari quīrāca jara bᵛa Daniel 7:13.

oada mamaλba mīga weabari wāsia.† Dji nābuada cawayo ite jλbada λtaade jūesia.

15

Bajānebema nezoca siete panλba bia mīgabididebema

¹ Wayacusa ne jarai waiλlada mλa bajāne unusia. Maλ ne jarai carea mλa cawa crīchaē besia. Bajānebema nezocarāda siete panasidaa. Ādjirāza jīrūarebema bia mīgabidira aba eropanasidaa. Maλ bia mīgabi siete panλ jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbideba cawa oira jōya.

² Maλ awara mλa pusa quīrāca unusia vidrio quīrāca esā quiruda idjaba urua nūmλda. Maλ icawa jūma dji animarā minijīchia λλ ijāpedadaēra duanasidaa. Ādjirāba maλ animarāa, jλwaba oda idji za quīrāca bλa bida bia bedeadaē basia idjaba idji trλnebema numeroda ādji dratude, jλwade bida idu λλbidaē basia. Ācōrēba arpa diadada ādjirāba eropanasidaa.

³ Arpa zabadaē Ācōrē nezoca Moise trλābida, Oveja Zaque trλābi sida nāwā trλā panasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya λλ, bλa o bλara waiλba λλa.

Bλa o bλ carea ēberārāba cawa crīchadaē panabadaa.

Jūmarā Boro, bλa o bλara jipa bλa idjaba aride bλa.*

⁴ Dairā Boro, ¿caiba bλara wayaē bai?

¿Caiba bλara dji dromaana aē? Bλdrλ dji wārā Ācōrēa.

Druazabemarāda zedapeda bλa bia bedeadia bλa jipa o bλara unubida bēra.

⁵ Māwānacarea λtaa acλbλrλde mλa Ācōrē deda bajāne unusia. Dji edaara λλ dejāne wua eatλ jira bλara ewa nūmasia. ⁶ Maλ dedeba bajānebema nezoca siete panλra dajadaa zesidaa. Bia mīgabidi siete panλra eropanasidaa. Lino wua oda totroa dorrodorroa quiruda jλ panasidaa. Ādji ju caita oro odaba trājλ beasia. ⁷ Maλbe animarā zaca zocai bea quīmārē panλnebema abaλba ādjirāa epedeco jūgurua oro odada aba aba diasia. Maλ epedecora ewariza zocai bλ Ācōrē quīrūbiba bira beasia.† ⁸ Maλbe Ācōrē dorrodorroaba, λbλa bida idji dede eda cowaga nūmesia. Maλba ni abaλda maλ dede eda poya wānaē basia aba bajānebema nezocarā siete panλba bia mīgabidi siete panλ jōbλrλdaa.

16

Ācōrēba jīrūarebema bia mīgabi siete panλ

¹ Maλbe mλa ūrīsia abaλda Ācōrē de bajāne bλdeba jīgua bedeabλrλda. Maλba bajānebema nezocarā siete panλa nāwā jarasia: “Jāl siete epedeco jūgurua Ācōrē quīrūbiba bira beara ējūānaa weabuede wānada.” ² Ara maλda aba wāpeda idji epedecode bλda naλ ējūānaa weabuesia. Maλba animarā minijīchia λλ trλ dratude wa jλwade bλ erobeara, maλ animarā za quīrāca λλ jλwaba oada bia bedeabada sida aida cadjirua minijīchia bλba jūma birasia.

† **14:20** Mīga weabari wāsia. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrīā bedeade jara bλa “300 kilómetro weabari wāsia.” * **15:3** Jūmarā Boro. Griego bedeade λcλrλ cartade bλ bλa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza bλ boro.” † **15:7** Epedeco Ācōrē quīrūbiba bira bλba jara bλa Ācōrēba cawa oidebemada.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda pusade weabuesia. Małba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quīrāca ūmesia. Małne jūma pusade zocai beara quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda doza idjaba baido bogadrā beaza weabuesia. Małba baidora jūma oa bacuasia.

⁵ Małne mla ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabārāda:

ıBadrā dji wārā Ācōrēa! Bārā idi bāa idjaba naēna basia. Bāa ēberārā jipa cawa osia.

⁶ Ādjirāba bā ēberārā oada, bādeba bedeabadarā oa sida erozoabisidaa. Mał carea bāa ādjirāa oada dobibrāda ādjia biē opedada quīrāca.

⁷ Małbe mla ūrīsia abaaba bajāne bā quera babadamaaba nāwā jarabārāda: “Dai Boro Ācōrē jūma poya bā, wārāda bāa jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda łmādau łrł weabuesia. Małba łmādaura wetara uruabisia ēberārāda bāmārēa. ⁹ Łmādau jālārāba ādjirā bio babada carea Ācōrēda biē jarabadjidaa, idjiabārā māwā bia mīgabi bā bēra. Baribrā ādjia cadjirua obadara igaradaē basia idjaba Ācōrēdrā dji dromaana adaē basia.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda animarā minijīchia bā bugue łrł weabuesia. Ara małda mał animarāba poya bā druade ewarira pāima nūmesia. Małne puaba ēberārāba ādji quīrāmera cabadjidaa. ¹¹ Ādji pua carea, ādji aida carea Ācōrē bajāne bāda biē jarabadjidaa. Baribrā ādjia cadjirua obadara igaradaē basia.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bāda Euprate do waibāde weabuesia. Ara małda dora poasia łmādau odjabariareba druazabema bororā djōne zebādaē bia chānamārēa.

¹³ Idjaba mla jai cadjirua baujīā quīrāca beada ūbea unusia. Aba je itedeba ēdrāsia. Aba animarā minijīchia bā itedeba ēdrāsia. Idjaba Ācōrēneba bedeabari dji wārāē bā itedeba aba ēdrāsia.* ¹⁴ Mał jairāba ne ununaca waibāda quīrātaoa obadjidaa. Idjaba jūma druazabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēa. Ācōrē dji droma bāba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Mał bororāra ējūā Armagedoā abadamaa djōne edesidaa. Mał trāra hebreo bedeaa.

(Jesuba nāwā jarasia:) “ıŪrīnadua! Ne drābari quīrāca mla cawaēne zeya. Bio bia beadia dau abāa beara idjaba cacuade jābada jā beara. Māwā mł zebārāde ādjira ācada beadaēa ni quīrā peradaēa.”

¹⁷ Māwānacarea jīrūarebema nezocaba idji epedecode bāda nał dedaade weabuesia. Małne Ācōrē de bajāne bādeba idji bugue biya quirumaaba bedeaba nāwā jīgua jarasia: “Ya jōsia. Waaēa.” ¹⁸ Ara małda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā bae nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba mał de uremia quīrāca wadi urecaa. ¹⁹ Mał de uremiaba egorora drapeda puru dromā badada puru ūbea panā quīrāca tabesia. Idjaba jūma nał ējūānebema purura ārīsidāa. Ācōrēba quīrādoāē basia Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūideba mał purura bio cawa osia uva ba bio asega bā dawabrā quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro beara,

* **16:13** Ācōrēneba bedeabari dji wārāē. Ācōrēneba bedeabari dji wārāēra Juaaba naārā unusia animarā minijīchia bā quīrāca egorodeba odjabārāda. Apocalipsi 13:11-18.

eya bea sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waiβΛΛa quīrāca ēberārā λrλ jurrusia. Maλ hielō zλgΛARA berara cien libra beasia.† Maλ hielō jurru nūmΛba bio mīga panΛ bērā ēberārāba Ācōrēda biē jarasidaa.

17

Juaλba wērā auđuua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba mλmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Mλa acλbiya sāwā Ācōrēba wērā auđuua trλ βΛga βΛda cawa oida. Maλ wērāra do zocārā λrλ chūmabaria. ² Naλ ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maλ wērāba auđuua o βΛda unu panΛ bērā naλ ējūānebemarāba auđuada obadjidaa ituaba beu duanΛ quīrāca.”

³ Ara maλda Ācōrē Jauredēba βΛde bajānebema nezocaba mλra ējūā pōāsa ewaraga βΛdaa edesia. Mama mλa unusia wērāda animarā minijīchia βΛ λrλ chūmΛda. Maλ animarāra purea basia idjaba trλ zocārā Ācōrē biē jara βΛda idji cacuade βΛ erobasia. Maλ animarāba siete boroda idjaba die cachuda erobasia. ⁴ Maλ wērāba wua pursupursua βΛda idjaba purea βΛda jλ basia. Oroba, mōgara nēbΛaba, neta nēbΛa βΛ bida djio basia.* Taza oro odada idji jΛwade erobasia. Maλ tazara ne jūma Ācōrēba quīrācaba idjaba jūma maλ wērāba auđuua o βΛba bira basia. ⁵ Ēberāba cawaiē βΛ trāda idji dratude erobasia. Nāwā βΛ basia:

Mλra Babilonia puru dromaa. Mλra wērā auđuuarā papaa, idjaba ne jūma naλ ējūāne Ācōrēba quīrāca papaa.

⁶ AcλβΛrΛde mλa cawasia maλ wērāra Ācōrē ēberārā oaba, Jesudebema jaradia panΛ carea beapedada oaba beu chūmΛda.

Maλ wērā ununa carea mλa cawa crīchaē besia. ⁷ Maλbe bajānebema nezocaba mλa nāwā iwidisia: “¿Sāwāērā cawa crīchaē βΛ? Maλ wērānebemada, idji edebΛrΛ animarā minijīchia βΛdebema sida mλa cawabiya. Animarā siete boro erobΛdebemada, die cachu erobΛdebemada sida cawabiya. ⁸ ΒΛa ununa animarā minijīchia βΛra naēna zocai basia, idira neēa, baribΛrΛ ewari aba uria dau cΛre βΛdeba ēdrΛya. Māwānacarea Critoba idjira ewariza biē βΛya. Naλ ējūāne beaba idji unubΛdade cawa crīchadaē panenia. Naλ ējūā oi naēna ādjirā trλra ewariza zocai beadi cartade βΛē beasia.

⁹ ΒΛa ununaba ne jara quīrā βΛ cawai careara ne cawa baida βΛa. Siete bororāba jara βΛa siete eyada. Maλ siete eya λrλ dji wērā auđuada chūmΛa. ¹⁰ Idjaba maλ siete bororāba jara βΛa ēberārā bororāda siete panΛda. Maλ siete bororānebemada juesuma beusidaa. Abaaba wadi ēberārāra poya erobΛa. Idjaba ababemada wadi odjaē βΛa. BaribΛrΛ idji zebΛrΛde ēberārā boroda beimīna dārā baēa. ¹¹ Animarā minijīchia βΛ naēna bada idi neēba jara βΛa ēberārā boro dewara zeidebemada. Idjira maλ siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza biē βΛya.

¹² ΒΛa die cachu ununaba jara βΛa ēberārā bororā die pananinebemada. Ādjirāra wadibida ēberārā bororāēa. BaribΛrΛ animarā minijīchia βΛra ēberārā boroda bebΛrΛde ādjirā sida ēberārā bororāda beadia. Māwāmīna dārānaēa.† ¹³ Maλ die bororāba abari crīchada edadia. Ādji

† **16:21** Griego bedeadē βΛ βΛa “talento aba.” Cāpūrīā bedeadē βΛ βΛa “cuarenta kilos.” * **17:4** Neta nēbΛa βΛa. Griego bedeadē βΛ βΛa “perla.” † **17:12** Dārānaēa. Griego bedeadē nāwā βΛ βΛa: “Hora ababe ēberārā bororāda beadia.”

druara animarã minijichia ßa jawaeda ßadia. ¹⁴ Mañne ãdjirãra Oveja Zaque ume djõnia. Baribara Oveja Zaqueba ãdjirãra poyaya idjida jũma dji droma ßea Boro bẽrã idjaba jũma bororã cãyãbara dji dromaara ßa bẽrã. Poyabara ãde idji bio ijã panara idji ume panania. ãdjirãra trãsia idjaba edasia.”

¹⁵ Mañbe bajãnebema nezocaba mãa nãwã jarasia: “Wẽrã audua chũmama ßaa doda zocãrã unusia. Mañ do zocãrãba jara ßaa puruzabemada, bedezabemada, druazabema sida. ¹⁶ ßaa die cachu ununaba, animarã minijichia ßa bida mañ wẽrã audua ßara igaradapeda quĩrãmania. Mañ bẽrã jũma idjia erobara jãrãnia. Abeda ãcada ßadia. ãdjirãba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷ ãcõrẽba mañ die bororã sode ßasia idjia quĩrã ßa quĩrãca odamãrẽã. Mañ carea abari crichada edadapeda ãdji druara animarã minijichia ßa jawaeda ßadia aba ãcõrẽba jaradara jũma mãwãbarãdaa. ¹⁸ ßaa ununa wẽrã auduaba puru dromada jara ßaa. Mañ purudebema boroba druazabema bororãda idji jawaeda erobara.”

18

ãcõrẽba Babilonia puru cawa oda

¹ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada unusia bajãneba edaa zebara. Mañra dji droma basia. Idji dorrodorroaba nañ ãjũãra ãnaga nũmesia. ² Idjia nãwã jigua jarasia:

¡Babilonia puru dromara ãrãsia! ¡Wãrãda jũma ãrãsia! Ëberãrã neãa, ãtebarã jairãda mama panabadaa.

Jũma jai cadjirua ßeara mama panabadaa. Jũma ãbana ãcõrẽ quĩrãpita mititia ßeara mama panabadaa.*

³ Mañ purudebemarãba audua o duanaba druazabemarãa abarica cadjiruada obisidãa itua õgo diabãda quĩrãca.

Druazabema bororãba abari quĩrãca obadjidãa wẽrã audua ume daunemabãda quĩrãca.

Mañ carea Babilonia purura jũma ãrãsia.

Mañ puruba ne bia waiãlada jũmawãyã eda quĩrã ßada bẽrã nañ ãjũãnebema ne nẽdobuebadarãda ne barasidãa.

⁴ Mañbe mãa ãrãsia abãba bajãneba nãwã jarabara:

Mã ãberãrã, Babilonia purudebemada ãyã wãbarãadua jãñ puruba cadjirua o ßa quĩrãca orãnamãrẽã.

Mãwãra ãcõrẽba jãñ puru cawa obara ãde bãrãra cawa oãa.

⁵ Jãñ puruba jũmawãyã cadjiruada o ßaa. ãdji cadjiruara mõgara pã bueãda quĩrãca bajãnaa jũesia.

Jũma ãdjia cadjirua opedãdara ãcõrẽba quĩrãdoã ßaa.

⁶ Jãñ purura biẽ odãdua djãrã biẽ oda quĩrãca.

Idjia djãrã biẽ oda cãyãbara ßarima umẽ biẽara odãdua.

Idjia djãrãra biẽ osia uva ßa asega ßa õgo diabara quĩrãca.

Mañ bẽrã idjira ßarima umẽ biẽara odãdua uva ßa asega ßa ßarima umẽ õgo diabãda quĩrãca.

⁷ Jãñ purura bio bia miãgabidãdua idjaba bio sopuabidãdua ãdji

purura dji dromaana a panã bẽrã idjaba ne biada aduba eropanãana a panã bẽrã.

* **18:2** Griego bedeadẽ ãcara cartade nañ sida ßã ßaa: “Jũma animarã ãcõrẽ quĩrãpita mititia ßeara mama panabadaa.”

Jāl puruba nāwā crīcha ʙΛA: “Māra wērā dji droma idji buguede chūma quīrāca ʙΛA.

Māra pēdra wērā quīrāca ʙΛēa. Māra sopua baēa.”

⁸ Māwā crīcha ʙΛ bērā dārāéne jāl purudebemarāra quininia, sopuaba jīānia, idjaba jarrababa biē duanania.†

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ʙΛba cawa obΛrΛde jāl purura babueya.

⁹ Jāl puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa daunemabΛda quīrāca. Idjaba jāl puruba ne bia aduba erobΛdebemada edapedada bērā ne barasidaa. Maļ carea jāl puru bá nūmΛ cowaa unubΛdade jīānia. ¹⁰ Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Maļ carea tΛmΛba acΛ panΛne nāwā jaradia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari baðara! Ācōrēba jāl purura isabe cawa osia.

¹¹ Naļ ējūānebema ne nēdobuebadara maļ puru carea aujīānia ādjia nēdobue panΛ nēdodira neē bai bērā. ¹² Maļ purude ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēbΛa beada, neta nēbΛa beada, dji biara ʙΛ lino wuada, seda wuada, wua pursupursua ʙΛda, wua purea ʙΛda, bacuru tūā quedeada, elepante quida odada, bacuru nēbΛa ʙΛ odada, bronce odada, jiorro odada, marmol mōgara oda sida nēdobuebadjidaa.‡ ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa quedeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva ʙada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa. Ēberāra sida nēdobuebadjidaa nezocada beadamārēā. ¹⁴ Jūma maļ nēdobuebadarāba nāwā jaradia: “Ne jūma jāl puruba awua baðara neē ʙesia. Jāl puruba parata waibΛa erobadara, ne biya quedea aduba erobada sida jūma jōsia. Waa edadaēa.” ¹⁵ Wārāda maļ purudaa ne jūma nēdobuede wābadapedadara bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba maļ puru cawa oda quīrāca ādjirā sida cawa oida. Maļ carea tΛmΛba acΛ panΛne nāwā aujīānia:

¹⁶ ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāl puru droma baðara!

Jāl purura wērā lino wua dji biara ʙΛba djio ʙΛ quīrāca ʙasia.

Wua pursupursua ʙΛba idjaba purea ʙΛba djio ʙΛ quīrāca ʙasia.

Oro odaba, neta nēbΛa ʙΛba, mōgara nēbΛa quedeaba djio ʙΛ quīrāca ʙasia.§

¹⁷ BaribΛrΛ jāl puruba ne bara baðara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada biða tΛmΛba acΛ duanania. ¹⁸ Maļ puru bá nūmΛ cowaa unubΛdade nāwā jīgua jaradia: “¿SāāgΛ puruda jāl puru quīrāca ʙΛ?” ¹⁹ Maļbe sopuaba ādji boro ārΛ egoro porada jāmāpodapeda nāwā jīgua aujīānia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāl puru droma baðara! Jāl purura ne bara bada bērā, barco erobeara

jāma ne barasidaa. BaribΛrΛ jāl purura isabe jūma ārīsia.

²⁰ ¡Jūma bajāne ʙeara ʙΛsridadadua jāl purura ārīna bērā!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedeabadarā sida ʙΛsridadadua.

† 18:8 Dārāéne. Griego bedeeade ʙΛ ʙΛA: “Ewaride abaΛde.” ‡ 18:12 Elepante quida. Cāpūrīā bedeeade ʙΛ ʙΛA “marfil.” § 18:16 Neta nēbΛa ʙΛ. Cāpūrīā bedeeade ʙΛ ʙΛA “perla.”

Jãλ puruba bārã biē oda carea Ācōrēba cawa osia.

²¹ Maλbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waiβada yu droma quĩrãca βada edapeda batabuesia. Māwã obaγde nãwã jarasia:

Maλ mōgara juerza pusadaa batabueda quĩrãca Babilonia puru dromara isabe jūma ārĩa. Maλ purura waa ununaēa.

²² Maλ purude arpa, chiru, cachiru zá duanλ sida waa ũrĩnaēa. Ēberārã trã duanλ sida waa ũrĩnaēa.

Maλ purude ne obadara waa ununaēa. Yude ne βa duanλ jĩguada waa ũrĩnaēa.

²³ Maλ purude ĩbirã uruara waa ununaēa. Quima edabadae βasrida βaga nūmλra waa ũrĩnaēa.

Mamabema ne nēdobuebadara naλ ějũāne dji dromada βesia.

Mamabema jāībanarãba druazabemarãda jūma cūrũgabadjidaa. Maλ carea purura jūma ārĩa.

²⁴ Ācōrēneba bedeabadarã beapedada carea, Ācōrē ēberārã beapedada carea, idjaba jūma naλ ějũāne beapedada carea bida maλ purura bedede βa.

19

Bajānebemarãba Ācōrēa bia bedeapedada

¹ Māwānacarea mλa bajānaa zocārã nãwã bedea duanλda ũrĩsia.

¡Biya quirua dadjirã Boro Ācōrēra! Idjiabaγē ēberārã edra edasia. Idjidra dji dromaara βaλ idjaba dji λβara βa.

² Idjia jipa aride cawa obaria. Wērã auēua trã βaga βadara cawa osia maλ wērãba cadjirua o βadēba jūma naλ ějũānebemarãa abarica cadjiruada obida bērã.

Ācōrēba maλ wērãra biē βasia idji nezocarãda quenana bērã.

³ Wayacusa nãwã jĩgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ācōrēra! Jãλ puru bá nūmλ cowaara ewariza cowa nūmaya.

⁴ Maλne veinticuatro drōārãda, animarã zaca zocai βea quĩmārē panλ sida chĩrãne barru copanesidaa Ācōrēa bia bedeadã carea. Ācōrē idji bugue biya quirude chūmλne ādjirãba nãwã bia bedeasidaa:

¡Maλgara wãrã!* ¡Dadjirã Boro Ācōrēra biya quirua!

⁵ Idjaba mλa ũrĩsia Ācōrē bugue biya quirumaλba aba nãwã bedeabγada:

¡Jūma Ācōrē nezocarã, dadjirã Ācōrēa bia bedeadadua!

¡Ācōrē waya βearã, idjia bia bedeadadua! ¡Dji droma βeaba, dji edaara βea bida bia bedeadadua!

Oveja Zaque quima edai ewari

⁶ Maλbe zocārã jĩgua bedea duanλda mλa ũrĩsia. Maλra do jururuga nūmλ quĩrãca βasia, baa dji cãbãyã baebγa quĩrãca βasia. Ādjirãba nãwã jara duanasidaa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Ācōrēra!

¡Dadjirã Boro Ācōrēba jūma poya o βaλ! ¡Idjidra jūmarã Boro!

⁷ ¡βasridaēia! ¡Capiriaēia! Idjidra dji Dromaana aēia, Oveja Zaque quima edai ewarira jũēna bērã. Idji quima baira djiosia.

* 19:4 Wãrã. Griego bedede βá βa: "Amén."

8 Ācōrēba idjira dji biara ʘΛ lino wua totroa dorrodorroa quiruba djio-bisia.

(Maʘ biara ʘΛ lino wuaba jara ʘΛΛ Ācōrē ēberārāba jipa obadadebemada.)

9 Bajānebema nezocaba mʘa jarasia: “Cartade nāwā ʘΛdua: Oveja Zaque quima edabΛΛ carea ne cobΛdamaa jΛredarāda bio bia beaa.” Idjaba jarasia: “MaʘΛΛra wārā bedeā Ācōrēba jaradaa.”

10 Ara maʘda mʘra bajānebema nezoca jīrū caita chīrāne ʘarru cobesia idjia bia bedeai carea. BaribΛΛ idjia mʘa jarasia: “Jāwā orādua, ātebΛΛ ĀcōrēabΛΛ bia bedeādua. Mʘra Ācōrē nezocada jāwā quirua ʘΛ quīrāca idjaba djabarā Jesuba jaradiada ijā bea quīrāca.”

Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa bedeabibaria.†

Cawayo torro ʘrʘ zeda

11 Māwānacarea mʘa unusia bajāne eda wābadada ewa nūmΛda. Cawaēne cawayo torroda odjasia. Maʘ cawayo ʘrʘ chūmΛra “Bedeā Aba ʘΛ” idjaba “Wārā Ara” abadaa. Idjia ēberārāra jipa cawa obaria idjaba jipa o ʘΛdeba dji quīrū ume djōbaria. 12 Idji daura tΛʘΛ quīrāca urua basia. Nepeda zocārā jʘ basia. Idji borode trʘda ʘΛ eroʘasia baribΛΛ ababe idjiabΛΛ maʘ trʘra cawa basia. 13 Idjia cacuade jʘ ʘΛra oade tΛ edada basia. Idji trʘra Ācōrē Bedeā abadaa.‡ 14 Idji caidu bajānebema sordaorāda cawayo torro bea ʘrʘ zesidaa. Ādjia cacuade jʘ beara dji biara ʘΛ lino wua totroa quiru basia. Ni maʘrī bida mititiaē beasia. 15 Ācōrē Bedeā abada itedeba djōbada neco pewedeā ʘΛda odja basia druazabemarā poyai carea. Idji jΛwade eroʘΛ jiorro odaba ādjirāa ijā obiya.§ Uva biwadΛgabΛΛ quīrāca ādjirāra cawa oya Ācōrē jūma poya ʘΛba quīrūbideba māwā cawa obi bērā. 16 Idjia ʘrʘ jʘ ʘΛde idji bacara ʘrʘ naʘ trʘda ʘΛ eroʘΛ: “Jūmarā bororā cāyābara dji dromaara ʘΛ, idjaba jūma dji droma bea Boro.”

17 Maʘbe mʘa unusia bajānebema nezocada ʘmādau ʘrʘ nūmΛda. Idjia jūma ne mīguia cobada ʘtΛ wābaribadarā nāwā jīgua jarasia: “Zedadua. Ābaa dji jΛredadua ne codi waiʘΛΛ Ācōrēba o ʘΛma. 18 Mama ēberārā boro djarada, sordaorā boro djarada, mēsra bea djarada, cawayo djarada, cawayo ʘrʘ wābada djara sida codia. Jūma ēberārā djarada codia: nezocaē djarada, nezoca djarada, dji edaara quedeā djarada, idjaba dji dromarā bea djara sida codia.”

19 Maʘbe mʘa unusia animarā minijichia ʘΛda, naʘ ējūānebema bororāda, jūma ādji sordaorā sida ābaa dji jΛre duanΛda. Cawayo ʘrʘ chūmΛ ume, idjiare panΛ sordaorā ume djōni carea duanasidaa.

20 Djōbadade cawayo ʘrʘ chūmΛba animarā minijichia ʘΛra, Ācōrēneba bedeabari dji wārāē sida jidasia. Maʘ Ācōrēneba bedeabari dji wārāēba animarā minijichia ʘΛ trʘneba ne ununaca waiʘΛΛ beada obadjia. Māwā animarā minijichia ʘΛ sēyā idu ʘΛbipedadara jūma cūrūgabadjia. Maʘ animarā za quīrāca ʘΛ jΛwaba odaa bia bedeapedadara cūrūgabadjia. Cawayo ʘrʘ chūmΛba maʘ animarā minijichia ʘΛra, Ācōrēneba bedeabari dji wārāē sida zocai panΛda tΛʘΛ urua azupre bara uruga nūmΛne batabuesia. 21 Djōbada neco idji itedeba odja ʘΛba dewararāda jūma

† 19:10 Jesuba jaradiadara Ācōrē Jaureba idji nezocarāa bedeabibaria. Griego bedeade maʘra ebuā ʘΛēa. ‡ 19:13 Juaʘ 1:1. § 19:15 Salmo 2:9.

quenasia. Mañbe jūma ne mīguia cobada λτλ wābaribadara mañ djara co duanλba jāwūāsidaa.

20

Mil poa

¹ Māwānacarea mļa bajānebema nezocada edaa zebλτλada unusia. Idjia uria dau clre βλ jūāτλ βλ ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chūmλda idji jλwade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa jλ βλsia. Mañ jera drōā naēnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajānebema nezocaba idjira uria dau clre βλde edaa batabuepeda jūāτλ nūmasia ni abalba poya ewarānamārēā. Mañba diauruba druazabemarāda waa cūrūgaēa aba mil poa jōbλτλdaa. Mil poa bađacarea idjira ērā βλya nañ ējūāne dārēē bamārēā.

⁴ Mañbe mļa bugueda zocārā unusia. Mañ λrλ chūmeara Ācōrēba βλsia Crito ume dji bororāda beadamārēā. Idjaba mļa ēberārā obλá τλpedada jaureda unusia. Māwā obλá τλsidaa Jesuba jaradiada ijā panλ carea idjaba Ācōrē beđea jaradia panλ carea. Ādjirāba animarā minijīchia βλa, idji za quīrāca βλ jλwaba ođaa bida bia beđeadaē basía. Idji sēyāra ādji dratude, jλwade bida idu βλbidaē basía. Ādjirāra λrēbadapeda Crito ume dji bororāda mil poa panesidaa. ⁵ Mañ λrēbapedadara Ācōrēba naārā λrēbabida basía. Dewara beudarāra λrēbadaē basía aba mil poa jōnacarea. ⁶ Ācōrēba naārā λrēbabi ēberārāra bio bia beđia. Ādjirāra waa beudaēa, ātebλrλ Ācōrē sacerdoterāda, Crito sacerdoterā sida beđia.* Idjaba mil poa Crito ume dji bororāda beđia.

Ācōrēba diauru tabλ uruade batabueda

⁷ Mil poa jōnacarea diaurura jλ bađada ērā βλya. ⁸ Mañne idjia jūma druaza cūrūgade wāya. Gog druadebemarāda, Magog druadebemarā sida cūrūgaya. Mañ druadebema sordaorāda pusa ībλ quīrāca zocārā panλda edeya Ācōrē ēberārā ume djōnamārēā. ⁹ Jūma nañ ējūāra ādjirāba biraya. Mañne Ācōrēba quīrā βλ puruda, idji ēberārā duanλmaa auđu jūrā edađia. Baribλrλ Ācōrēba uruada bajāneba baebiya. Mañba ādjirāra jūma bá quenaya. ¹⁰ Māwānacarea Ācōrēba diaurura ēberārā cūrūga erobadada tλbλ urua azupre bara uruga nūmλne batabueya. Naēna Ācōrēba animarā minijīchia βλda, Ācōrēneba beđeabari dji wārāē sida mañ tabλ uruade batabuesia. Mama ādjira, diauru sida ewariza āsa, diamasi bida bio bia mīga panania.

Ācōrēba bugue waibλa torroa bađeba cawa oi

¹¹ Māwānacarea mļa bugue waibλa torroa βλda unusia. Mañ buguede chūmλ sida unusia. Idji quīrāpita jūma nañ ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni abalba waa ununaē basía. ¹² Idjaba mļa unusia beupedadarā dji dromarāda, dji edaara queđea sida Ācōrē quīrāpita duanλda. Mañne cartada ewaracuasia. Mañ cartade jūma ēberārāba opedadada βλ beasia. Dewara carta sida ewarasia. Mañ cartade ewariza zocai beđi ēberārā τrλda βλ beasia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opedada

* **20:6** Waa beudaēa. Griego beđeade nāwā βλ βλa: “Barima umé beudaēa.” Barima umé beudiba jara βλa Ācōrē neē tλbλ uruade bia mīgađida. Apocalipsi 20:14.

quĩrāca. Jūma ādjia opedadara cartade b́l basia. ¹³ Jūma pusade beupedadara Ācōrē quĩrāpita zesidaa. Abēda jūma beupedada jaurera ādji panabadama lba Ācōrē quĩrāpita zesidaa.† Małbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opedada quĩrāca. ¹⁴ Beudira Ācōrēba jōbisia t lba uruade batabue lba quĩrāca. Beupedada panabada ējūā sida t lba uruade batabuesia. Ācōrēba bariduada t lba uruade batabuei lba, b̄arima umé beusiada abadaa. ¹⁵ Ēberārā ewariza zocai beadi cartade tr l b̄lē beara Ācōrēba t lba uruade batabuesia.

21

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

¹ Māwānacarea m lba bajā djiwidi, ējūā djiwidi sida unusia. Małne nał ējūāra, bajā sida neē basia. Pusa sida neē basia. ² Idjaba m lba unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusale l abadada idji b lma lba bajāneba edaa zeb lba.* Mał purura biya querasia wērā quima edab lba de bio djiio b l quĩrāca. ³ Małbe m lba ūr̄isia abalda Ācōrē bugue biya quiruma lba nāwā j̄gua bedeb lba:† “j̄r̄inadua! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna b lba. ‡ Idjira ādjirā ume baya. Małne ādjirāra idji ēberārāda beadia. Wārāda idjir lba ādjirā ume baya idjaba ādjirā Ācōrē baya. ⁴ Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna badara jōna bērā waa beudaēa, j̄ānaēa, auj̄ānaēa, idjaba puara neē baya.”

⁵ Małbe dji bugue biya quirude chūm lba nāwā jarasia: “M lba ne jūma djiwidi o b lba.”

Idjaba nāwā jarasia: “Nał bedeara cartade b ldua wārā bedea bērā idjaba wārāda māwāi bērā.”

⁶ Māwānacarea idjia m lba nāwā jarasia: “M lba oida badara jūma osia. M lra dji Alpa idjaba dji Omega. § Małba jara b lba m lra dji naārābemada idjaba dji j̄r̄ūarebemada. Bariduada opichia b lba lba, m lba baido bogad lba b lba bari dobiya. Mał baidoba zocai baida diabararia. ⁷ Cadjirua poyapedadarāba jūma małgara edadia warraba dji zezadeba ne edabari quĩrāca. M lra ādji Ācōrē baya idjaba m l warrarāda beadia. ⁸ Barib lba Crito ēpēni carea waya beara, m l bedea j̄ānaē beara, m lba quĩrāca o beara, m̄iā beabadara, auđua obadara, j̄ābanara, j l waba oda ācōrē j̄jā beara, sewaida bea sida t lba urua azupre bara uruga nūm lne bia m̄ga beadia. Ācōrēba bariduada t lba uruade batabuei lba, b̄arima umé beusiada abadaa.”*

Jerusale l djiwidi

⁹ Małbe bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aba m lmaa zesia. Mał bajānebema nezocarāba ādji epedecode siete eropananaba nał ējūāne beara j̄r̄ūare bia m̄gabisiada.† Dji m lmaa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. M lba ac lbiya Oveja Zaqueba quima edab lba.”

¹⁰ Ara małda Ācōrē Jauredēba b lde idjia m lra eya wai b lba lta b lmaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidi Jerusale l abadada Ācōrē

† 20:13 Beupedada pananabada. Griego bedede b l b lba “Hades.” * 21:2 M l. Griego bedede lba lba cartade b l b lba: “M l, Jua lba unusia.” † 21:3 Ācōrē bugue biya quiruma lba. Griego bedede lba lba cartade b l b lba: “Bajāneba.” ‡ 21:3 Ācōrē. Griego bedede b l b lba: “Ācōrē wua de.” § 21:6 Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji j̄r̄ūarebema letraa.

* 21:8 Apocalipsi 20:6,14. † 21:9 Apocalipsi capítulo 16.

ḅamaḅa bajāneba edaa zebḅḅada. ¹¹ Ācōrē dorrodoḅroaba maḅ purura dorrodoḅroa ḅasia. Urua ḅasia mōgara biya quiru nēḅḅa ḅḅa quīrāca, jaspe mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. ¹² Maḅ purura ḅḅa mōgaraba auḅu jūrā ca ḅasia. Eda wābadara doce panasidaa. Eda wābadaza bajānebema nezocada aba ḅasia. Maḅ awara Israel warrarā doce panana trḅda eda wābadaza aba ḅḅa ḅasia. ¹³ Eda wābadara ḅmāḅau odjabariare ūbea panasidaa, ḅmāḅau ḅaebariare ūbea panasidaa, orro abaare ūbea panasidaa, idjaba dewarabema orroare ūbea panasidaa.† ¹⁴ Maḅ puru auḅu jūrā ca ḅḅa doce mōgara ḅḅa ḅasia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarā trḅda aba ḅḅa ḅasia.

¹⁵ Bajānebema nezoca mḅ ume bedea ḅadaba ējūā zabada oro odada erobasia. Puru, dji eda wābada, puru auḅu jūrā ca ḅḅa sida zai carea erobasia. ¹⁶ Maḅ ējūā zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena abarica ḅasia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica ḅasia. Dji zadara 2,200 kilómetro ḅasia.§ Dji drasoada, dji ḅḅa, dji jedea sida jūmaena abarica ḅasia. ¹⁷ Maḅbe puru auḅu jūrā ca ḅḅa sida zasía. Dji zadara bicaca 144 ḅasia.* Naḅ ējūānebemarāba zabada quīrāca bajānebema nezocaba zasía.

¹⁸ Maḅ purura jūmaena oro idji awa quiru oḅa ḅasia. Maḅra vidrio ēsā quiru quīrāca ḅasia. Dji puru auḅu jūrā ca ḅḅa jaspe mōgaraba cada ḅasia. ¹⁹ Maḅ auḅu jūrā ca ḅḅa doce mōgara ḅḅa ḅasia. Maḅ mōgarara jūmaena biya quedeasia. Naḅrābemada jaspe mōgara ḅasia. Maḅare zapiro mōgarada ḅasia. Maḅare ágata mōgarada ḅasia. Maḅare esmeralda mōgarada ḅasia. ²⁰ Maḅare ónice mōgarada ḅasia. Maḅare cornalina mōgarada ḅasia. Maḅare crisólito mōgarada ḅasia. Maḅare berilo mōgarada ḅasia. Maḅare topacio mōgarada ḅasia. Maḅare crisoprasso mōgarada ḅasia. Maḅare jacinto mōgarada ḅasia. Jīrūare amatista mōgarada ḅasia. ²¹ Maḅ puruḅe eda wābada doce panḅra neta nēḅḅa ḅḅa oḅa ḅasia.† Eda wābadaza neta aba oḅa ḅasia. O puru ēsi ḅḅa oro idji awa quiru oḅa ḅasia. Maḅra ēsā querasia vidrio quīrāca.

²² Maḅ puruḅe Ācōrē de dromara mḅa unuē ḅasia neē ḅērā. Ēberārāba dadjirā Boro Ācōrē jūma poya ḅḅa quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita biḅa bia bedeadia idji de dromane obadapedada quīrāca. ²³ ḅmāḅau neē, jedeco neē biḅa maḅ purura ḅḅa nūmabaria Ācōrē dorrodoḅroaba, Oveja Zaqueba dia ḅḅa ḅḅa biḅa. ²⁴ Maḅ puru ḅḅa druaza ḅḅa beadia jūmarāda maḅ ḅḅa nēḅḅa nēḅḅa. Idjaba druzabema bororāba ne bia eropanḅra maḅ puruḅa ededia.† ²⁵ Diamasira neē bai ḅērā maḅ puruḅe eda wābadara ewariza jūḅḅa baya. ²⁶ Jūma druzabemarāba ne bia eropanḅra maḅ puruḅa ededia.§ ²⁷ Baribḅḅa ne jūma Ācōrēba bia unucara maḅ puruḅe eda edecara panḅra. Cadjirua obadara, sewaida ḅea sida eda wācara panḅra. Ababe ewariza zocai beadi cartade trḅ ḅḅa beadrḅ poya eda wānia. Maḅ cartara Oveja Zaqueba erobḅḅa.

† **21:13** Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeade nāwā ḅḅa ḅḅa: “Al lado norte y al lado sur.”

§ **21:16** 2,200 kilómetro. Griego bedeade nāwā ḅḅa ḅḅa “12,000 estadia.”

* **21:17** Bicaca 144. Cāpūrīā bedeade ḅḅa ḅḅa “65 metros.”

† **21:21** Neta nēḅḅa ḅḅa. Griego bedeade ḅḅa ḅḅa “perla.”

† **21:24** Druazabema bororāba ne bia eropanḅra maḅ puruḅa ededia. Maḅ bedeara idjaba nāwā traducida ḅḅa: “Druazabema bororāba maḅ puruḅa wānia Ācōrēba bia beadei carea.”

§ **21:26** Maḅ versículora idjaba nāwā traducida ḅḅa: “Idjaba druzabemarāba maḅ puruḅa wānia Ācōrēba bia beadei carea.”

22

Do zocai bai diabari

¹⁻² Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda m̄la unibisia. Ēsā querasia vidrio quīrāca. Maļ baidoba zocai baida diabararia. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirudeba maļ dora purudebema o jedea b̄la ēsi wea b̄la. Do orroza bacuru nejō zocai bai diabarida basia. Maļ bacurura jedecoza zaubararia. Maļba jara b̄la poaza b̄arima doce zaubarida. Maļ bacuru queduada b̄la druazabemarā cacua bia pananamārēā. ³ Ācōrēba biē bai jaradada maļ purude neē baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura maļ purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjia bia bedeadia. ⁴ Idji quīrāra ununia idjaba idji tr̄lra ādjirā dratude b̄l erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadjī Boro Ācōrēba l̄naada diai b̄erā, ībīrā neē idjaba l̄mādau neē bida ēberārāra bia beadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda beadia.

Crito dārāēne zeidebema

⁶ Maļbe bajānebema nezocaba m̄la jarasia: “Jūma naļ bedeara wārāa idjaba wārāda māwāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedeadadarāa bedeadibaria. Idjiabara bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāēne cārēda sāvāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “īŪrīnada, m̄lra isabe zeya! Naļ cartade b̄l b̄la dārāēne cārēda sāvāida. Bio bia b̄la jūma naļ cartade jara b̄l ījā b̄lra.”

⁸ M̄lra Juaā. Jūma maļgara unusia idjaba ūrīsia. Māwānacarea m̄lra bajānebema nezoca jīrū caita chīrāne b̄arru cobesia bia bedei carea. Māwā osia idjia jūma maļgara unubida b̄erā. ⁹ Baribara idjia jarasia: “Jāwā orādua, ātebāra Ācōrēbāra bia bedeadua. M̄lra Ācōrē nezocada jāwā quirua b̄l quīrāca, djabarā Ācōrēneba bedeadadarā quīrāca, idjaba jūma naļ cartade jara b̄l ījā bea quīrāca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Naļ cartade b̄l b̄la dārāēne cārēda sāvāida. Maļra m̄erā erobarādua jūma dārāēne māwāi b̄erā. ¹¹ Cadjirua o b̄lra idji cawa cadjiruade badua. Ne jūma Ācōrēba quīrāca o b̄lra idji cawa maļne badua. Baribara jipa o b̄lba ewariza jipa o baida b̄la. Idjaba Ācōrē itea bia b̄lra ewariza Ācōrē itea bia baida b̄la.”

¹² Jesuba jarasia: “īŪrīnada, m̄lra isabe zeya! Zebāra m̄la jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quīrāca. ¹³ M̄lra dji Alpaā idjaba dji Omegaa.* Maļba jara b̄la m̄lra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.

¹⁴ Bio bia beaa cacuade jībada tāto erobeara. Ādjirāra purude eā wānida panāa nejō zocai bai diabarida jōni carea. ¹⁵ Baribara cadjirua obadara, jāibanara, auēua obadara, mīā beabadara, jāwaba oēā ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya beara jūma dajadaare duanenia.†

¹⁶ M̄lra Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma maļgara djabarā beaza jaramārēā. M̄lra Davideba zedaa, idjideba tununaa.‡ M̄lra Diapedabema Chīdau Uruga b̄l abadaa.”

¹⁷ Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada bida nāwā jara panāa: “īZedua!” Maļ ūrī b̄lba jaraida b̄la: “īZedua!” Dji opichia b̄lra zeida b̄la

* **22:13** Griego alfabetode alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. † **22:15** Cadjirua obadarā. Griego bedeadē b̄l b̄la “usa.” ‡ **22:16** Isaia 11:1-10.

baido zocai bai diabarida domãrẽã. Maã baido do quĩrĩã ðaba bari doida ðaa.

¹⁸⁻¹⁹ Naã cartade ðá ðaa dãrãéne cãrẽda sãwãida. Naã cartade ðá ða ãrĩ ðearãa mã jaraya: bariduaba naã cartade ðá ðada auðu jaraibãã, ãcõrẽba naã cartade bia mĩgai jara ðaba idjira bia mĩgabiya. Idjaba bariduaba naã cartade ðá ðada maãrĩ awara jaraibãã, ãcõrẽba idjia nejõ zocai bai diabaridebemada idu jõbiẽa idjaba ãcõrẽ purude eda idu wãbiẽa. Maã nejõnebemada, maã purudebema sida naã cartade ðá ðaa.

²⁰ Jũma naã cartade ðá ðada Jesuba wãrãana a ðaa. Nãwã jara ðaa: “jãwãrãda mãra isabe zeya!”

Bia ðaa isabe zeida. § jZedua dairã Boro Jesu!

²¹ Mã quĩrĩã ðaa dadjirã Boro Jesuba idji biãdeba jũma bãrãra careba baida.